

גבי האת"י וכו' מתוך יומא' תתקנ"א

ליטמאנא

הנה הענין ליטמאנא ווי"א

ספר

תרומת הדשן

חיברו ויסדו

חד מרבוואתא קמאי דפקיעי שמייהו הגאון הנורא

רבינו ישראל זלחה

אשר שמו נודע בשערים ומכונה בין האשכנזים בשם רבי איסרלאן. תלמיד רבינו עוזר משלעזיא תלמיד תלמידו של מהר"ם מרוזמבורק ז"ל.

רבינו הבית יוסף בתשובותיו לאה"ע סי' מ' הפליג לעשות יקר וכבוד לרבינו מהר"א ז"ל בעל תה"ד וכתב שהרא"ם תופס דבריו כמרגלות עיי"ש. ורבינו מהרש"ם בתשובותיו לאה"ע סי' קנ"ה וקניז ובחור"ם סי' קכ"ג כתב שמורו הגדול רבינו יוסף מאיטאצק ז"ל היה מחשיב דברי מהר"א כדברי הרא"ש ז"ל. עכ"ל.

ז"ל הגאון מו' מלאכי הכהן בספרו הבהיר יד מלאכי הרב בעל תה"ד הוא עצמו סירר שאלותיו ולא ששאלוהו אחרים כן כתבו הש"ך ביו"ד סי' קנ"ו והט"ו שם סי' שכ"ח והרב בתי כהונה עיי"ש. וז"ל הגאון חיד"א ז"ל הרב כדרי"א היבר שו"ת תרומת הדשן ואינם הלכה לסעשה רק הרב עצמו עלה ונסתפ"ק ופתח בתשובה כ"ב הש"ך ביו"ד סי' קצ"ו והבית שמואל באה"ע סי' ק"ל ובעל שער אפרים בתשובותיו סי' מ"ב וכו'. עוד כתב וז"ל וידענו מפי השמועה מהרב החסיד בנו של הרב שער אפרים שדיה לו לחרב תרומת הדשן קבלה מעשיות ובעת צרה וצוקה הפליא לעשות והציל לישראל בחכמתו עכ"ל. ז"ע.

חלק ראשון שאלות ותשובות

נדפסו רמב"ם בווניאטא שנת [ע"ט"ר] לפ"ק ושנת ג"כ שם שנת [ש"ז] לפ"ק ותלמידיה בליודא שנת [מקל"ח] לפ"ק ורביעיית בסדלקאוו שנת [תקנ"ה] לפ"ק. וקף משני דפוסים האחרונים אשר לא נאמרו בהם כלל כי טוב נעדרו ג"כ מליאזוס ולין להשיגם כלל ורבים מתאווים ומשוקקים להנות מזיו אורו. ע"כ נדפס בעת מחדש ביתר שאת מהאשכנזים אות כלות מלכות שנת [כ"ע"ט] ושנת [ש"ז] אשר מה שחסר זה גילה זה. ועוד בחקנים רבים ובהסרת השיבושים אשר עלו בכל הדפסות עד היום והכל בעיני פקידה מאוד

ע"י הרד אהרן וואלדען נ"י.

ווארשא

שנת הרימי את הדשן. ומובה לכם-קחו לפ"ק

ברפוס הרבנו מו"ה נתן שריפמגיסער נ"י

СЕРЪ ТЕРУМАТЪ ГАДЕШЕНЪ

T. E.

хороненіе праха

ВАРШАВА 1882

М1014708873

jst
a/0300

jst
a 0533

Дозволено Цензурою
ВАРШАВА 4 Марта 1882 года

uv 1559

Въ Типографіи П. Шрифтисера Належки № 18

М14 882 01

מפתחות לחלק ראשון

ב

דיני קריאת שמע

א טעם למה חזו נוהגין להפלה ערבית כ"ב זמן רב קודם ז"ה .
ב אם רשאי לענות מודים עם הציבור באמצע פרשה של ק"ש או באמצע הכרעה :

ג המהפלה פסוקי דזמרה או ברכות של ק"ש והצבור קורין שמע אם לריך להפסיק ולקרוא פסוק ראשון של ק"ש עם הציבור :

דיני תפלה ונ"ב דיני קריאת התורה ואפטרחה

ד מי ששכח להפלה הפלה מנחה זע"ש עד לאחר שענו הקהל ברבו היאך יתפלה הפלה מנחה :

ה הולך להפטר עם ב"ח לפני שמים ועבר זמן הפלה מנחה אי השיב אונס כס"ג ויתפלה ערבית שמים או לאו :

ו מי שסווא בדרך והגיע שעת המנחה והוא קרוב למלון בעיר בלי יושב יורדי אם טוב שיפלה בשעה או להמתין עד המלון :

ז האוכלים סעודה חתן וכלה ובאמצע הסעודה הגיע שעת המנחה אם פטורים הם מתפילה המנחה :

ח אם יחיד רשאי לומר י"ג מדות :

ט הקורא הלל בר"ה אם לריך לחתום בברכה יתלך :

י כובעים שסם קלועים מקש אם השיב כיסוי הראש לעין הפלה והצרכה שסם וכן אי מוכי מנחה ידו על הראש :

יא הרואה להפלה הפלה י"ח בשעה שהש"ץ מתפלה איך יתנהג :

יב העומד בין גאול' להפילה אם רשאי לפתח קדושה או ברבו ואיש"ר :

יג אם הש"ץ לריך לפסוק ג' פסיעות לאחוריו קודם שיחמיל עושה שלום או אם יאמר בתוך פסיעותיו :

יד מי שהפלה ערבית או מנחה בשבת שסווא שבת וחסם בדעתו להפלה אחת חוקי וחקף שאמר חיבה אחת נזכר שהוא שבת וז"ל אחת קדשה או אחת אחד אם יכול ללך חיבה אחת להפילה שבת או אם ז"ל ברכה אחת חוקי עד גמירא כמי שמחמיל בשבת בשאר ברבות דחול :

טו המחילו להפלה ביו"ד ואחר הקדושה הלכו להם מקלחם אם רשאים לגמור תפלהם ולהפלה סדר קדושה וקדיש :

טז טעם למה אין חזו מהרין בשאדם רואה להשטעט בשעת תפלתו להכריח ד"ח ולומר רבון כמו שסדרו חמאי התלמוד :

יז אם רשאי לקחת תפילה או מחזור בידו בשעה שסווא מתפלה להפלה בכהן אי דמיא לתפילין דאסור או לאו :

יח אם רשאי אדם לילך מבהכ"ב כשהתפלה עד ז"ש לעשות לרכיו ואח"כ יחזור לבהכ"ב להתפלה :

יט כשהלל ר"ח אב בשבת במה אי מפטירין הפטרה דר"ה או שמעו :

כ טעם על מה שנהגו ללג מנביא לנביא ולהפטיר כשהל חנוכה בחנוכה או בד' פדשות בשני הפטרות :

כא מומר האריך קורין לבנו לס"ח :

כב באיזה פרשה אמרו דלין משירין בה פחות מן ג"פ . אי ר"ל פרשה פחותה או אפי' בסתומה :

כג אם חייב אדם לומר פרשיו י"ט וד' פרשיות שנים מקרא וא' תרגום :

כד טעם למנהג בני אושטריי"ך שנהגו שהקהל אומרים פרשה השירה ועשרת הדברות מחומשים שלסן ואין הש"ץ חוזר וקורא אותה בס"ת :

כה טעם שיש לו מוס בידיו כמה זמן יהיה בעיר ויקרא דש בעירו שזכיל לישא כפיו :

כו אם רשאי הטהים בדוכן לעשו' בכל פסוק ופסוק יגון בפני עמנו :

כז הרואה חלום ואומר רבון העולמים בשעה עליית הטהים לדוכן לריך לקדקד לאומרו ממש בסוף כל פסוק או לא :

כח יחיד לריך לבוון רגליו בשעה שאומר קדושה עם הש"ץ :

דיני ברכות

כט קופי"עו הנעשה מפירות האילן אם מברכין עליו שהכל או בפ"ה :

ל מי שרואה לשתות יין מבוטל בתוך הסעודה ואוכל נמי מיני תרנימא האריך יבקר ברכה ראשונה וברכה אחרונה :

לא מי שרואה לשתות שלא בתוך הסעודה ורגלו לאכול קודם דבר

שממתיק לו השתייה אם לריך לברך על אותו הדבר שאוכל :

לב בעל הבית שדעתו לאכול כל הסעודה פה של נכרי' שהיא נקיה ומנוח על השלחן ג"כ פה של ישראל שאין נקי' על איו' מסן יבטע :

לג מי שביקר שהחיימו על הענבים אם לריך לחזור ולברך שהחיימו על התיבות וכן בגודגדיות ואמרעלי"ן :

לד ברכות הטוב והמטיב דמברכין על שינוי היין מחי מברך אותו :
לה הרואה לבגס בחדושה בימי החול ואינו רואה לקרסם עד מול"ש אי שפיר כוי למעבד כמי :

לו עני המתקן לו חלוק חדש אם לריך לברך שהחיימו :

לז אם ספק לא' או שכה לילה אחס לספור העומר האריך יעשה בשאר הלילות עם הכרעה :

לח מי ששכח על הניסים בבס"מ ומזכר בבונה ירושלים אם לריך לחזור לברכה הודאה :

לט בחורים העושים הקנה שלה לברך בכרעה המזון אי רשאים לתקנו רק עד אחר בונה ירושלים שהוא סוף ברכה דאורייתא :

דיני תלמוד תורה

מ תלמיד הרואה ללכת ממדינתו כדי ללמוד לפני רב אחד בוטח בו שיזכר ללמוד הימנו ואינו מוחה בו שלא ילך. הישמע לאביו :

מא אם מותר ללכת לבית המדרש או לבס"ב מחוץ סכ' שאינה פסוק' :

מב הא דאמרינן שסם רביעים יין אל יורה אם הוא שייך ג"כ ביינות שלנו :

מג תלמיד הרואה את רבו שרואה לאכול דבר האסור מדרבנן אם לריך למחות בידו :

דיני ציצית ותפילין ומזוזה וס"ת

מד איך מלייזין עליה של משי :

מה האריך מתקנין עליה קטן אם בבית האורח היו מלפניו וחזו מלאחריו או אם חולם אותו ברצועה מלפניו והאריך יעשה הכרעה על עליה קטן :

מו אם רשאיין להפטר במשי סביב הנקב שתחובין בו הליאות :

מז רצועות של תפילין שנפסקה איך נוהגין לתופרה ובאיזה חוטין חופרין אותה :

מח אם מותר להעביר קולמוס על איתיות שבתפילין שנמחקו קלח כדי שלא ימחקו לגמרי :

מט תפילין שנתקנו בקשר להיח כמנהג בני אושטריי"ך ואחד רואה לתקנם ולספך שקשר כמנהג בני רינו"ס אם יש קפידא בהנחת הפרשיות בבתיים :

נא ספירה של ס"ח שנקרעת רובה ומחוגרת עדיין בס' או בו' תפירות אם היא כשירה :

נב ס"ח שנתפרס במשי אם היא כשירה :

נב האריך נוהגין ראש המזוזה ללד פני הפתח או ללד חוץ :

דיני שבת

נג האריך מערבין בשבת השלשין ושאר מיני עבול :

נד איסור שנתערב בסיור מותר לשער בשבת אם יש שמים בסיור נגד האיסור :

נה אם מותר בשבת לעבול במלח כמה החיכות לטון ולהניחם לאוכלן אחר כן זו אחר זו :

נו מי שאינו יכול ללעוס יפה בשיניו אם יכול לחחק סכסך דק דק בשבת כדי שיאכלנו אח"כ :

נז שתיכות דגים או בשר המונחים בקערה ורואה לאכול מקלחם ולהניח מקלחם איך יברור אותם :

נח דליקה שנפלה בשבת אם שרי בר ישראל לבנות הדליק' בזמניו :

נט אם רשאיין ללעול חמלון בשבת כדי שלא יכנס הדוח את הכר :

ס כשמברכין ספירה בלילי שבת ויו"ט בבס"ב מברכין וסופרין קודם קידוש שמקדש הש"ץ על היין או לאחריו :

סא אם מותר לספר שמעוה בשבת מענייני הקרים ומלחמותיהם :

סב אם מותר להקטף באגודל ואמס שבאצבעותיו לשתק בו לתמוך :

סג אם מותר בשבת לרמוח באור באצבעותיו כעין איתיות :

סד

מפתחות לחלק ראשון

דיני הגובה ופורים

קא אכסניא שהוא נשוי אם רשאי להדליק נר חנוכה בברכה :
 קב בע"ש כשמדליקין ל"ח מצע"י וכנחה קודם קבלה שנת אם זקוק לם לחזור ולהדליק :
 קג ג"ח שנחשב כב' שמיים אם שרי להשתמש בטולן ע"י ביטול ברוב :
 קד גרות חנוכה של בכ"ג אם מדליקין אותן בין מזרח למערב או לפון ודרום :
 קה אם רשאי להדליק ג"ח בפומות של נחשת שלו :
 קו בחיוב לך מחילין להדליק הנרות אם בנר שהוא לך ימינו או ללד שאלו :
 קז הרוצה להדליק נר של חול מנר של מזהו כדי להדליק בו נר מזהו אחרת יש לחוש שיכבדה הנרות קודם שיגיע להדליק הנר של מזהו אי שרי כס"ג :
 קח היישובים שאין להם מוין בעירם ודלונס לבא אל הקהילות בפורים אם חייבים להקדים ביאחס כדי שיסו בקהל גם בקריאת פרשת זכור :
 קט מי שהוא אומר קאת אם רשאי לשמוע מקרא מגילה ביו"ג מצע"י :
 קי טעם על המנהג שיהגין לעשות רוב סעודת פורים בלילה :
 קיא מי שגולה לרעהו בפורים כלים או שאר תחבולות אם יולא בו ידו משלות מנה :
 קיב אם מותר בפורים לתפור או לזייר לאורך פורים :

דיני פסח

קיג אם רשאי להשהות בפסח מיני קטניות שנפל עליהם מים וקרוב לודאי שנחתמו :
 קיד הנוכחים לברור החטים לפסח איך יבררו אותן :
 קיז כששואבים מים למנות אם צריך לזכור שלא להוליכן מגולים מן הנהר אל הבית :
 קיח כשמכבדים השקים לאורך קמה של פסח אם לריכין להסיר התפירות והטלאים :
 קיז אם לריכין לזכור שלשים יום לפני הפסח שלא לעוה שום דבר בבית כמו קרמים לפני החלונות :
 קיח אם רשאים להוליך על הכוס שק הקמה בלי שישים דבר תחתיו :
 קיט אדם מיני מרקחת שמתרין להשהות בפסח :
 קכ אם מותר לתת לנכרי ממנו קודם הפסח אע"פ שיודע בודאי שהנכרי יחזיר לו משלם לאחר הפסח :
 קכא ד' שעות שאוכלין חמץ בע"פ מתי מחילין למנות :
 קכב אם שרי לגוש העיסה תחת הרקיע סמוך לערב אלא כותל ממש בנר מערב דליבא לזימר דשמש לשם :
 קכג אם שהה הבצק מעט בלי מהתעסקין וחזרו והתעסקו בו ואח"כ שהה מעט עד שבהלטרף שהסיות יהיה יותר ממיל אם ילטרפו שהסיות או לאו :
 קכד אם לשה העיסה רכה מאלד אם מותר להסוּף קמה בעיסה :
 קכה אם מותר להאכיל מלות לקטן בע"פ :
 קכז ע"פ שחל להיות בשנת אם מתענין שבכורי' או באיזה יום מתענין :
 קכח מזה שנכפלה בתורה בשעת אפייתה מה דינה :
 קכח האריך ונהגין בפסח בדין וסוף טעם לפגם :
 קכט דיו שהוא מבושל בשנר שעורים אם מותר לכתוב בו בפסח :
 קל מדוכה של נחשת האריך מכשירים אותו לפסח :
 קלא כשמנגעילין הכלים אם לריכין המים להעלות רחיצה תמיד כל שעת הסגולה :
 קלב אם מותר להגעיל לאורך פסח כלי כסף המצויירים שקורין בל"א גיבעל"מולט :
 קלג מה שנוהגין מקלח ב"א להניח בשעת בדיקת חמץ ב' או ג' חתיכות חמץ במקומות מיוחדים וכשהכבוד מולא אותם מפסיק מלבדוק וסומך על שמיאמרו החודרים מקודם אי שפיר עבדי או לאו :
 קלד נוסח ביטול חמץ :
 קלה סמולא חמץ בפסח ביו"ט ורואה לבערו אם מותר ליגע בו :
 קלז אימר יד ימינו באיזה לך יעשה הסיבה בליל פסח :

אם

סד סכין הנחשב מע"ש ככותל של עץ או בנדף שאינו מחובר אם מותר להזליאו משם בשבת :

סה אם רשאי לפתוח ולהסור הסדוק בעיט כדי להזליא חמין :
 סו אם מותר בשבת להניח שפחה נכרית חמין על הסדוק בבית החרוף צבוקר קודם שמתממה את הסדוק :
 סז מי שיש לו נתיבתו שקין עם מעות אם מותר להניח עליהם חגורות או שאר חפצים של כסף וישוב ליקח מעליהם :
 סח אם מותר בשבת להסיר הפרוכה שלפני אה"ק ולפרוס אחר במקומו :
 סט מי ששכח מעות בנות המטרון שקורין קפי"ן יפסיל אם שרי לטלטל הקפ"א ועוד שמעוה בליפסיל :
 ע אם יש חשש איסור לטלטל תפילין בשבת או ביו"ט :
 עא ספקל ארוך שנשמת אחד מרגליו אי שרי לטלטלו ולהניחו באותו לך שנשמת על ספקל אחר :
 עב שבות שמקילין בו בשבת במקום מזהו אם יש להקל נמי בו משום כבוד אורחים :

דיני עירוב ותחומין

עג הסגר מביי שנפלה בשבת אם מותר לטלטל באותו מביי באותו שבת :
 עד טעם וישוב על המונח :
 עה פרדס גדול יותר מביי האתים מוקף חומה אבל לא הוקף לדירה אם יש למלא כ' ר בקלות לטלטל בחוכו :
 עו הדרי יחידי בעיר ובא י' ד' אחר דרך אקראי לשם ונתאכסן בבית נכרי בשבת אם אוכר ע' הכנס"ב לטלטל בעיר באותו שבת :
 עז מי שיש לו פרדס יפה חוץ לתחום ומפץ ללכת עם ביו"ט ע"י עירוב כדי לטילל אי חשיב כס"ג לדבר מזהו :

דיני יו"ט וחור"מ

עח דורון שהוכח לישראל ביו"ט ויש בו חשש יורה או מחובר אם מותר ביו"ט שיי לישראל אחר :
 עט כלים שקונים מן הנכרי ביו"ט שלאחר השבת והנכרי מוסל"ח שגולדו זה ב' או ג' ימים אם יש להמוך עליו להסיר הכלים :
 פ מי שקנה בשנר שחוט בערב יו"ט אם מותר למולחו ביו"ט :
 פא פתילה שלא הולקת בע"ש ונדלקת בשבת וכנחה אם מותר להדליקה ביו"ט שאחר השבת :
 פב מה ביו"ט ראשון ואשתי איך עושים עם קבורתו ופירתו :
 פג נכרי שהביא דורון לישראל ביו"ט מרחוק חוץ מ"ב מיל ואין בו חשש יורה ומחובר אם מותר לאכלו ביו"ט שני הוא או אחר :
 פד בשנר שנשחט בעיו"ט אם מותר לנקרו ביו"ט :
 פה איבזר שרלו לשלוח אחר רב או ש"ך אם שרי לכתוב בחוס"מ כדי שיבא אחר המועד :
 פז אם מותר לחפוש סמחת דרך שינוי בידו ולתפור בחוס"מ :
 פח אם מותר לכנס בחוס"מ סדינים קטנים שמלפסין בו התיקוק :

דיני סוכה לולב ואזרוב

פחא אם מותר לסך סוכה על קורות הבית הקבועין במסמרים :
 פחב אם מותר להשים סולמות למעלה על הסוכה כדי לסך עליהם :
 פחג אם מותר לחנך כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקושרם בדבר שמקבל עומאה :
 פחד מי שזר לו המקום בסוכה שכשרואה לישן בתוכה לא יוכל לפשוט את רגליו אי מיקרי כס"ג מנענע או לאו :
 פחה אם כבו הנרות בסוכה בליל שבת ויש לו נר בבית אם מותר ללאח מן הסוכה ולאכול בבית במקום הנר :
 פחז קטן שאין לו אב ואין לריך לאמו אם הוא חייב בסוכה :
 פחזא ירדו גשמים בליל שני דסוכות אם לריך לאכול חוץ הסוכה :
 פחזב האריך אמו וסגין בדין נחלקו הסיומות בלולב :
 פחזג איך נוהגין בניעוטם הלולב :
 פחזד כשמקפסין הבימה עם הלולב באיזה לך ראוי לפנות ולסיקה :
 פחזה אחרונים שיש להם נקבים הנעשים בשעת גידולן באילן מהמח הקולאים אם הם נכרים :
 פחזו ק המבדך בחוס"מ בלולב ואחריו חבירו בלא רשותו אם יולא י"ח :

מפתחות לחלק ראשון

קלו אם ילאו בע"פ מנסכ"ג מצע"י אם רשאין לקדש ולתת הסדר קודם הלילה :
 קלח בעל הבית הסועד אלל ח"ח מופלג בדורו אם בעי הסיבה כיון שלא למד ממנו דבר :
 קלם כוית מלא ומרודר אם לריך לבולשו כנ"ח כשהוא מרוסק :
 דיני ר"ה ושופר

קמ מי שכבר ילא בחקיעת שופר ורולת חח"כ לתקוע לחולה איזכו עדיף לדרך הכרכס החוקע או החולה :
 קמא דיני עשיית הסברים :
 קמב אם יש לעשות כשימא אחת סברים ותרועה :
 קמג היכן מקומו כר"ס בחפילה המוספין מה שאומרים מלבד עולת החודש :
 קמד אם שכת זכריו או מי כמון או וכתוב ומזכר קודם שעקר רגליו אם לריך לחזור :
 קמה כשהל ר"ה בחול אם יאמר בחפילה ובקידוש זכרון תרועה או יום תרועה :

דין יוה"כ וט"ב ושאר העניות

קמו מי הם הלריכים להשלים התעניות ב' ימי תשובה :
 קמז אם רשאים הגדולים להאכיל סקטנים בידיים ביוה"כ :
 קמח אשה שילדה בז' בחשתי אם מותר להאכילה ביוה"כ אפי' לא אמרה לריכה אני :
 קמט אם מותר לעמוד ביוה"כ על כרים וכסתות המוספין בעור :
 קנ אם מותר לרחון בארון מר"ח אב עד ט"ב :
 קנא אם לריך לחלוץ המעלים בסעודה המפסקה :
 קנב אם רשאין העבריות לכנס בגדים לכריות בשבוע שחל ט"ב בחוכה :
 קנג אם שרי לחלוב הסרות בע"ב

קנד בני אדם שמתעניין ג' ימים רופים ומחליטין במולאי שבת איך יעשו עם הסבילה :
 קנה נער כחוש וקטן מאד והוא בן י"ג שנה ויום אחד אכל אין נראין בו שערות אם חייב להשתנות ביוה"כ :
 קנו מי ששכה ביו"ז בתמוז ואכל יותר מכוית אם לריך להשתנות יום אחד :
 קנז חתן שמתענה ביום חופתו אם יתפלל עניו קודם שישהה בכוסות תחת החופה :
 קנח מי שריגול לסדיק פיו בכל בקר אם שרי למועבד הכי ביום העניות :
 דיני שהימה וטריפה ובשר בחלב ושאר איסורי טאבלות

קנט בשר מלוח ששהה במלח שיפור מליחה והח"כ שמו עליו בשר מלוח אחר שנמלח לפני זמן רב והח"כ נמלא מבשר האחרון חתיכה אחת נבילה ואין ס' בכל הבשר לבטלו אם יש לו סימא להחירין :

קפ בשר ששהה ג'י בלי מליחה אם מותר לבטלו אחר הללייה :
 קפא עופות ששירו כל נולתן מפני שמונחיהם אם יש לחוש לעריפות :
 קפב בשר מלוח שלא הודח אחר מליחתו אם מותר לחותכו בסכין :
 קפג סירכה היוצאת מן הדקים וכסרך לדופן ואין ריעותא בדקים אם יש לחוש לטרפות :
 קפד עוף או בסמה ששכר רגלו למעלה מן הארבעה וחזר ונתרפא מה דינו :

קפה מחט תחובה בקורקבן וכמעט ניקב כל הקורקבן אך לא כולו ממש מה דינו :
 קפו דיני חולעת שנואלה בראש הבהמה ופני החולעת כלפי חוץ :
 קפז מה שמוגין להשתות הבשר במלח שעה אחת :
 קפח טעם מה שמוגין להחירין הרגלים בלי מליחה ובתרגולת להסיר מולתם נוהגים בו אסור :
 קפט דין בשר שגולל אחר מליחה בלי סדחה :
 קע בשר ששהה ג' ימים בלי מליחה ונתערב בחתיכות אחרות אי

נתכעלה ברוב או אם לריכים ללוח כולם :
 קעא חתיים שיש כסן חולעים אם יש תקנה להם כדי לעוחן ולאכול הפח :
 קעב דין גודגדיות שנתכשלו ונמלא חולעים במקלתן ואין ס' בנותרים לבטלם :
 קעג אם מותר למלוח בשר על דף שאינו מונח במדרון :
 קעד דין דגים מלוחים טמאים שמונחים אלל הסודרים וכן סיבשים :
 קעה חתיכה נבילה שראויה להשתכד שנתערבם בחתיכות כשירות והאכילו אחת מהן בשוגג לכן ברית אם האחרות מותרות :
 קעז נר חלב שנטף על הכלי אם לריך הנעלה :
 קעז בסמה ששחטה ונמלאו לה י"ב לעלות גדולה בכל לך אי היו עריפס או לאו :
 קעה דוב שהוא קלח בן תרבות שקפץ על השור ואין ידוע אם קפץ עליו דרך שחוק או כדי לדרום אם השיר מותר לשחטו או למכרו חי לכרדים :
 קעט כבש עריפס ואינו מודע מאיזה כבש הוא והקפסוהו ללואר אחד מהם ומטוין יפה הסמוך על זה :
 קפ אבשר הכף סמוך לגוף כמה שעורו לערוף :
 קפא חלב רוחח וזחל מקדירה של חלב ונמשך החמילה על הכירה עד שמונע בקדירה של בשר שעל הכירה אי חשיב סאי קילוח עדיין רוחח :
 קפב כהל לאחר שחכבוהו וללאוכו אם מותר לכיחה ע"ג דף של בשר אם אם נוהגים לעשותו בפשטיד"א :
 קפג חבש קף של חלב בקדירה של בשר ב"פ אם לריך ב"פ ס' :
 קפד השוחט לעלמו הרבה שפוח ואמר אין רלוני לערוח ולבדוק בסכין בין כ' עוף ועוף רק אחר שגמרתי לשחוט כולם אבדוק הסכין כי בטוח אני שלא אמלאנו פיוס ואם אמלאנו פטום אעריף את כולם אם רשאי לעשות כן לכהלה :
 קפה השוחט אוחזים ונמלאו אחר השחיטה קנה רך של גניו תחוב לרצו של וטעם ונשחט הקנה והוושט אי שחיטתו כשרה או לאו :
 קפו טבח אומן השוחט בשכר שקלקל בדבר שמן הסודר היחיד גמור רק שאנו מחמירים בו בחומרא יחידה אם הטב"ז חייב לשלם :
 קפז השוחט תרגולת ולרוב חדוד הסכין חותך כל הראש בבת אחת אם לריך לככות הסם :

דיני חיה וחרש ובלאי הכרם

קפח עיסה שנתחמלה כל לרכה שאם לא ימרוו לאשוחה תתקלקל העיסה ובעלת העיסה אינה צריכה וקודם שתחזור לביחה תתקלקל העיס' אם המשרתה צריכה רשאה להפריש חלה בלי רשות :
 קפט אשה שלשה ב' עיסות אחת עם כרסו וא' בלא כרסו אם יכולה ללרפס ע"י נשיכה כדי לעול מהן חלה כי אין שיעור חלה בכל אחת מהן :
 קצ הלש בשאור של נכרים איך יעשה עם החלה :
 קצא יש שנים קרים וא"ל לעובדי אדמה לזרוע שעורים ושבלת שועל קודם יום הקף העומר אם יש לחוש אותם שנים שלא לאכול חרשים ושלל לשחות השכר הנעשה בשעירים :
 קצב איך פודין בוס"ז כרס רבתי ונט"ר :
 קצג כשמברוין הגפנים בכל שנה אמאי אין חוששין משום ערלה :
 קצד אם מותר לזרוע ירקות בין הגפנים :

דיני יין נסך

רא חנית שהיה בו י"ג ועומדת ריקנית כמה ימיו ואח"כ שמו יין בתוכ' לא הכשירוהו מקודם ושםס היין בתוכה מעל"ע אסחיין מותר :
 רב יסודי הייה חביות בבית הנכרי תחום כהלכתו ואח"כ בא הנכרי אל היסודי ואומר היין שלך מטפףך ואחר ב' ימים הלך וראם שלא היה מטפףך עוד כי הנכרי חיקן חביות כהידוק המגדפים עד שנתחם ונשאר אם יש לחוש לנסך כס"ג :
 רג נכרים שהלכו לפני נגיית של יין ועבל א' אלצבו ביון ולחשו הנכרים יחד ושמוהו ומלאו פיהם שחוק שיכר ממעשיהם שעשו להכעיס

מפתחות לחלק ראשון

רכו מו הם הקדושים הכתרים לישב בחלוצה הן מן סג' דיימים
 הן הכתרים שמוסיפין על השלשה :
 רכו הם רשאים לחלוץ בע"ש :

דיני נישין

רכח עד שבה לחתום בנת וכשרה לכתוב יעקב עשה וכתב ש'
 במקום ע' והסודותו שטעם קודם שכתב הקו"ף ומחק ראש
 השמאלית של ש' עד שטעם ע' וגמר החימתו אם יש להשכיר
 סגט בדיעבד :

רכט בנת ארוסה שכ' אנה אנתתי ולא ארוסתי אם סגט כשר :
 רל גט שנכתב בו ש' וע' שהיודין שנכתבה אינם מוגעין וכן י' שאחורי
 סל' ושעל סל' אינם מוגעין אבל הם כל כך סמוכין שהחיות קורא
 אופן בריוח בלי שום גמגום אם סגט כשר :

רלא בראשן מדינות שמוכרין ח' כמו כ' רפויה הא"ך כותבין בנת
 הכמייים כמון מ"כל יב"ט אם כותבים בכ' או בח' :
 רלב טעם וישב א"ך אני כותבין בנעין כמה דברים שלא נהגו
 הקדמונים ואמאי אין בו משום הולאה לנו על געין הראשונים :
 רלג כשכותבין בנת בנימין אם יש לכתבו מלא או חסד וכן מבאר
 הרבם שמות דוגמתו :

רלד מו שנשתיק שמו מנחת חולי אם כותבים בנת אנה יעקב משש
 או יעקב דמחקרי משש :

רלה אם לכתוב בנת כינוי שהוא על אורת גופו כמו שמעון פו"ך
 אבל אין קורין אותו פו"ך בלי השם דשמעון :

רלו אם נכתב גט ויודין שנשין אינם מוגעין :
 רלז הא"ך עושין במשומד השולח גט להוליק לאשתו :

רלח שליח להולק שאינו מכיר שהיא אשה המגרש ואין עדים
 שיעידו ע"ז אם יוכל לסמוך על גשים או קרובים שיעידו עלי' :

דיני ערות אשה ויחודה

ר"ט יסודים ששמעו ממכרי אחד מסל"ת ששמע ממכרי א' שסגר
 יסודי בזה הכפר ונהן בו סימנים לפי תומו וסבי' היו ביסודם
 שנאבד אם אשתו מותרת להשא' ע"פ עדות זם :

ר"ט עוד דיני עדות אשה בכבדי מסל"ת :
 רטא דיני נשים הנמלטין מהגזירה ח"ו וב"מ אם מותרות הן
 לבעליהן ולכהונם :

ר"ב אשה ישראל רגילה ללכת יחידות אל הכפרים ללון שם בין הנכרים
 ולפעמים תפשת מנחת חובות שחייבת לנכרים אם אכורה היא
 לבעלה או אם נקדחת עובדת על דם :

ר"ג מו שנירש את אשתו ונשאת לחבירו דרר אלו בעיר קטנה ואין
 יסודים דרים שם רק אלו סב' אם מותר המגרש ליבנם לבית חבירו :
 ר"ד אם קהל בעל לאשתו שלא להתיחד עם פלוני אם יש לחוש
 א"כ לימוד כשתיחדם עם זם אפי' אם בעלה בעיר :

דיני גדה ובבילה ומקוה

ר"ה אשה שלא שמתה זמן רב ורצתה דם לריכה לסמחין ללבוש
 לבנים כאשה ששמתה מקרוב :

ר"ו אשה שהרגישה כאלו נפתח מקורה להוליא דם ובדקה עלמה
 ומלאה על העד דבר לבן ולא לבן גומם אם יש לערס :

ר"ז אשה שלעולם אינה רואה דם בפחות מ"ד אחר עבילתה ואח"כ
 רצתה לפעמים בע"ז ב"ז בכ' בכ"א אי חשבין לה כאלו לה וסח :

ר"ח אם יבולת אשה ללבוש לבנים אחר שהפלטו הקהל ערבית
 ועוד סיוס גדול :

ר"ט אשה שמלאה כספ פחות ממכרים תוך ג"ה הראשונים אם יש
 להלות בדם מאבולת :

ר"ן אם מותר לחבק ולגשק את אשתו בעיניה הסמוכה לוסתה :
 רנא אם מותר לישב עם אשתו נדה על העגלה ללכת מעיר לעיר :

רנב נדה שהיתה חולה אם בעלה רבאי לשמשה בחוליה :
 רנג בחור נשא בחולה ושכב אלא כמה לילות ולא בא עליה ואח"כ
 פירסה נדה אם לריכה עוד שמירס להתיחד עמה :

טעם

לסכמים אבל הם אומרים כי לנכות היין עשו אם יש לחוש לנכך כס"ג :
 רד נכרי הונע בין שנחבית ע"י יולק והיין כשר בראתו שנה
 ביוקר ובדוחק יש ללבוז יין כשר לשחוח כל השנה אם יש להחזיר
 יולק כס"ג :

ר"ה ישראל שהיה חבית יין בבית הנכרי בע"ח ותתם החבית ואח"כ
 כשחזר ישראל מלא החותמות רובן מקולקלי' אם יש לחוש לניסוך :
 ר"ו השולח גביות ע"י נכרי בשק חתום לעיר אחרת והיסודי עלמו הלך
 אח"כ לאותו העיר שנשתלחו הגביות שם ומלא החותם מקולקל
 והיה יוכר שהשק נפתח ומנה הגביות ומלא מיניה שלם וגם הכיר
 בע"ע מקלת הגביות כמשובחות שבהן אם יש לחוש בראותם המותרים
 שלא הכיר שמה החליפם :

דיני נשים וסבלונות וקרדושין

ר"ז מי שפלה סבלונות אחר השדוכין אי חיישין לקדושין :
 ר"ח קטנה שיש לה אב באתר מרחקים והשיאות קרובים והבעל
 לא בא עליה עדיין והלך מנוחה עד שגדלה ואח"כ בא האב
 והיה ממאן בקדושין הללו וגם הכה מנאחת בו אם מועיל המיאן :

ר"ט א' שהוליק עמו בחולה אחר מעיר ועתעברה ואמרה שמתמו
 נתעברה ואמרה שנדר לה לישאה והיא מכחישה בכ"ד ואח"כ
 היא רואה להשא' לבעל אם יש לחוש שמה קדשה הראשון בביאה :

ר"י א' שבר חגורה להקטש בה ואח"כ אמר לכתולה אחרת להרזי לקדש לי
 בשכר שאני מלוה ליכי החגורה שתלך בה במחולות ואמרה הן וסולס
 לה החגורה בפני עדים והלכה בה במחולות אם יש בו חשש קדושין :

ר"ב אלו מוחים בכמה אנשים הנושאים נשים שמתו לה ב' אנשי' :
 ר"ג רבובין בא לב"ד ואמר אני ושמעון היינו בבית וקרא לוי
 לכתולה ואמר בואי אלי והתקדשי לי בד' זבובים אלו ואמרה הן

ונחן לה סד' זבובים וסלס לה וקרא לוי אחרים להחזיר לו הזבובים
 כי לשחוק בה נחכוין ולא רצתה להחזירם ושמעון אמר ג"כ שהיה
 ככל דרך שחוק וכן אמר לוי וגם הכתולה אם יש חשש קדושין :

ר"ד המשיא בחו קטנה מו מקבל הקדושין :
 ר"ה אם בן בנה של דינה מותר באשה יעקב :

ר"ו מי ששאל אשה באתר מולדתו ואחר ג' אד"ש היה נדחה לו
 שלא יוכל לחיות את עלמו במדינה זו ורצונו ללכת אל עיר אחרת
 להחיות ולהתפרנס את נפשו אם יוכל לבקש את אשתו ללאת עמו :

ר"ז אחד נשא מניקה חבירו אחר כ"ד חודש וחשב הדם העיבור
 לאחד מתן אם לריכים להפרישו ממה :

ר"ח אשה מניקה שמה בעלם אם יש לה דין לתבוע כחובה תוך
 כ"ד חדשים קודם שהיא ראויה להשא' :

ר"ח מי ששמע שאשתו מקללת את אביה ואמה אם רשאי להכותה
 כדי שלא תעשה עוד :

דיני חליצה ויבום

ר"ט אם המשומד פוטר את רתה מן יבום :
 ר"ן דין יבמה שיש לה ג' יבמין וסיבמה אינה רואה לא לחלוץ ולא
 ליבם ולא לחלוץ בכנסים אלא ראויה לישב ענווה וגם נכלל
 בזה אם סאחד יתלחץ ויקח ח"י הנכסים אם לריך לחלק אותם
 הנכסים עם שאר אחיו עוד נכלל בזה אם יש ליבמה נכסים יתר
 על כתובה א"ך יתנהגו בו :

ר"א אם יכול לקבוע מקום בשחרית כדי לחלוץ בערב או אם דוקא
 הקביעות מערבית לשחרית :

ר"ב אשה שמת בעלה בלי זרע קיימת וסברה שגם אחי בעלה מה
 ונתקדשה לאחר ואח"כ בא אחיו לחלוץ לה ונשאת למקדש אם
 מותרת לשבת החתיו :

ר"ג אם יבמה זקוקה למשומד שהיה משומד בעשה שנשאת לאחיו
 אבל היה עדיין קטן :

ר"ד חזוקה לב' יבמין ומת א' מהן קודם שהללה אם לריכה
 להמתין ג"ה ממותת היבם האחד קודם שהחזין לשני :

ר"ה יבמה שחללה לאחד מן האחים ואח"כ נמלא שעדיין קטנה
 היא אם לריכה אח"כ לחזור על כל האחים :

מפתחות לחלק ראשון

רנד טעם וישוב על מה שמוסיגים נשים שללו לטובל בנסרות ככל השנים : רפא קהל ששעו חקיה שלא לעשות עוד חילוף מטבע שיאל עליו רנה אם מותרת יולדת לטובל אחר לידת בלילי שבת : רנו עוד ממש בדבר הנ"ל : רנז אם מותר להניח לקטן להטביל כלים חדשים הלוקחים מנכרים : רנח האריך מנקין המקוה ואם לריך כלים נקובים לנקותם :

דיני נט"י

רנא מי שלא נטל ידיו ונגע בידו במים כשרים אם נפסלו המים לנט"י : רנב מים ששחו מהם תרנגולים אם כשרים לנט"י : רנא כלי שנקב כמולוא משקה אבל לא ככוס משקה אם כשר לנט"י :

דיני פו"ר

רכב מי שסיה לו בן ובת ומתו שמים והניח כל אחד מהן בן אם קיים הזקן מלוא פו"ר בזה : רכג מי שקיים פו"ר ונחאלמן ולא רצה לישא אשה מקום יראה קטטה בביתו אם יפס עושה :

דיני מילה

רכד קטן שנינוול ואינו נראה רק ראש המילה כמו עד שליש והרכב ממשפחה שדרכם כך עד בני י"ג שנה אז הם כשאר ינומולים אם חייבין להקין מילה הקטנים : רכה אבי הבן שלא מל רק פ"א אם רשאי למול את בנו בשבת היבא דליבא אומן מוהל אחר : רכו מילה בפורים אם מלין קודם קריאת מגילה או אחרים :

דיני פדיון הבן ופדיון בבור בהמה

רכז בה כהן פטום שנתעברה ואמרה מפלוגי יהודי נהעברה והוא אומר לא כי אלא מנכרי נהעברה כשהבן נחגדל אם חייב לפדות א"ע : רכח אם לברך בסעודה פדיון הבן שהשמה במעו : רכט אם אפשר לעשות שום חקיה לפדות בכור אדם בשבת כשחל יום ל"א בשבת :

רע ישראל שיש לו פרה מעוברת בבית נכרי האריך מקניה אותה לנכרי שהפטור מנכורה : רעא ישראל קנה פרה חולבת ומעוברת מנכרי והכרי א"ל הזכרו כשחבא כוונה ללירחא שלא תקרבו אליה כי דרכה לנעוט באותו זמן אם יש לסמוך ע"ז שכבר ילדה ברכות הנכרי ולפטרה מהכבורה :

דיני הקדש ונדרים ותקנות

רעב אשה שהקדישה נ"מ שלה אם בעלה יוכל להסות מפירותיהן או כי תמות אם יורש אותה : רעג אם יש לד היחר מה שנהנין מן הבימה ומפוח ומעילים של ס"ת : רעד אדם שטעם עבירה שראוי לגדוהו עליה והרכ שבעיר יודה אותו אבל הכל הריגשו שנידחו ממתת שגאה שהי"ל עליו בלא"ה אם יש ממש בנידויו :

רעה מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

רעה המחנעט ב' דר"ה תענית חלום היאך יתנהג אה"כ אם לריך להטענות יום ב' לבד או גם יום ה' או כלל לא : רעט אשה שגדרה נדר שיש בו ע"ג וקיים לה בעלה אם החכם יכול להחירו : רעז קהל שגדוהו תענית בשביל קהל אחר שהם בנרה ואחר חזות היום מדע להם שנסערו מהלך התמול קודם קריאת התענית אם לריכים להקלים התענית או לאו :

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

רעה המחנעט ב' דר"ה תענית חלום היאך יתנהג אה"כ אם לריך להטענות יום ב' לבד או גם יום ה' או כלל לא : רעט אשה שגדרה נדר שיש בו ע"ג וקיים לה בעלה אם החכם יכול להחירו : רעז קהל שגדוהו תענית בשביל קהל אחר שהם בנרה ואחר חזות היום מדע להם שנסערו מהלך התמול קודם קריאת התענית אם לריכים להקלים התענית או לאו :

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

ראובן

רעז מי שגדל להטענות ב' ה' כל השנה ורצה ללוות יום ה' מהן ולפטור ביום אחר אי שרי או לא : רעז חכם שנידה לא' כדון וגז המושל בקנים שלא להחזיק כנדוי אם חייבים הקהל להכנס בספק סכנת הקנס להחזיק כנדוי : רעז מי שחלה בנו וגדל שלא לשחות יין עד שיסיח הבן בר מלוא והגריא בנו מחולי זס ואחר שנה או שנתיים מה מחולי אחר קודם שהיה בר מלוא אם האב מותר ביין תיכף אחר פטירת בנו או לריך להמתין עד הזמן שהיה ראוי להיות ב"מ או יאחר לעולם שלא יהיה לעולם ב"מ :

מפתחות לחלק ראשון

שבו ראובן נחייב שבועה לשמעון והפכה ראובן ואמר לשמעון
שבועה אחת. ושבועה שמעון לי שבועה אז ראובן נגלגל עליו
קביועות אחרות אם יוכל לנגלג בכה"כ או לאו :

שבה ראובן שאל משמעון כלי זיין ללכת עם הנכרי נגד הסוואים
מהוך לעיר ונפלו בני העיר ביד הסוואים ולקחה הכלי זיין
מראובן אם חייב לשלם :

שבט שכיר שחלטה לו אשתו ומתוך כך לא גמר מלאכתו אי חשיב
אונם בכה"ג. ובכלל זה הנושא ג"כ שאר דיני שכיר :

של ראובן מה בלא יורשים ולא נודע לו שום יורש ואשתו חססה
הנכסים בכתובתה ולא הגיעו לפי פירוש הכתובה ואח"כ מתה
האשה ובה אחד להביא כתבים שהוא יורש של בעלה ורצה לזכות
בנכסים מחמת שהאשה לא נשבעה על כתובתה ויורשי האשה רוצים
לזכות בנכסים הדין עם מי :

שלא שטר נכרי שכתב בו איך שהנכרי משעבד א"ע לישראל זה וכלל
הנאים מנחו אם יכול להקנותו לישראל אחר בחליפין
בלי מסירה :

שלב רב שקיים שטר יחידי אם מהני הקיום :
שלב באיזה מקום נקרא שמירה מעולה לפקדון או איזה דבר
נקרא פשיעה כשמינה ב"א נכריים ללכת בחדרו :

שאר ראובן חובע את שמעון ואמר שפסע בפקדון שלו וע"א מעיד
כדבריו ושמעון מביא ג"כ ע"א שלא פסע את פטור שמעון
משבועה :

שלא איש אשר בידו פקדון ועושה שהמפקיד לריב להוציא לזרכו כך
זכאים וזה מורה לו שכ"כ אבל אמר לא הוצאתי כ"כ אם
נאמן הנפקד בשבועה :

דיני מצרנות וחלוקת בתים וחוקת קרקעות

שלו שנים שהיו שותפין בצית שיש בו דין חלוקה והאחד חפץ לחלוק
והשני אמר שבדעתו למכור חלקו ואם יחלק לא יקח אותו שום
אדם אם יכולין לכופו לחלוק :

שלו כותל שהיה בין ראובן ושמעון ובהם הא' אבנים גדולות ואמר
א' רוצי לקנותו כי בלד ציתי הם הדין עמו או לאו :

שלא בית שמלריו מלד א' במלד שמעון ומלד אחד מלד נכרי בא יסודי
א' וקנה אותו ובה שמעון ורצה לדחות אותו מכה מלריות והקונה
אמר אחרי שמל"א הוא במלד הנכרי אין לו דין מלריות הדין עם מי :

שלוש מנהגים במדינה שכל יסודי המחזיק במשפט קרקעות של ב"א
נכרי אח"כ יוכל היסודי למכור אותו אבל הב"א יש לו כח
לגבות אותם והיסודי רוצה למכורם לאחר אם יכולה האשה למחות
בו מדין כחובתה :

שט אחד קנה בית ובה המלדן והלקן וזה עושה כיון שאין לי
בית דירה אין לך דינא דבר מלרא הדין עם מי :

דיני פסים ושאר גביות

שטא שר שיש לו ב' עיירות וכל א' נותנים מס בפ"ע ועשירי העיר
עקרו דירתם מעיר אחת וקבעו עליהם בעיר אחרת והשר תבע
מס גדול מכל עיר בפ"ע ולאחר העלת המס אמר השר מס
שהבעתי בעיר הזאת הם יתנו מנלתי העשיריים שקבעו דירתם
לכאן והעשיריים יתנו עם הקהל שדרו שם מקדם ונתן רשות לב'
הקהלות לדון בד"י האין ידונו בזה :

שטב האין נותנים מסים וממס מחויבים לתת ומי המחויבים וכל
דיני מסים :

שיג רוב הקהל הסכימו שיבצע כל א' על הודאתו ומקלה בעלי
כיסין ממאנים ואומרים לעשות שומא כמנהגם ואפי' אם יחייבו
ליבצע אין רוצים לפדוע כ"ד ודבר כי דואגים להיחזקת מתוך כך אלא
רוצים לשער ולהעריך כלל ממונם בכתוב א' ע"פ שבועה הדין עם מי :
דשם לבור שהוטל עליהם מס והסכימו לברור א' אנשים לסעריך
כ"א וא' ויש בקהל ב' אחים עשירים ורוצים שיסו מאותן
א' אנשים אם הדין עמם :

שח ראובן שלח מטות לשמעון ביד לוי לקנות לו חפץ ואח"כ בא
ראובן ותבע משמעון החפץ ואמר שמעון במעמד לוי שמעולם לא
נתן לו לוי בשם ראובן כלום ולוי אמר שנתן לו על מי מוטל השבועה :

שט יסודי נתן חגורה כסף לאומן נכרי להקניט והלך הנכרי אל יסודי
אחר וא"ל תן לי משכנתי שאלך ותלוס לי עוד וחגורה זו כך
למשכון ואח"כ ברח הנכרי אם חייב זה להחזיר החגורה או לא :

שי אס רשותו של אדם קונה סחורה שבאה לביתו לענין שאין אחר
רשאי לקנותה :

שיא ראובן שהלך כל נכסיו עם שמעון ולוי והעמידו קנם לנדקס על
המעכב ואח"כ נחטרט ראובן ובקש משמעון שימחול לו וכן עשה
שמעון ולוי א"ר למחול והקהל חובעין קנם הנדקס אם יש זכות ללוי
או לקבל :

שיב אם הבעל יכול לטעון בעד אשתו בנכסי מלוג שלה כשאין לו
הכשאה מנחה :

שיג מי שהרשה את חבירו ליקח מעותיו וקיבל קנין סודר על זה
והלך זה ונטל המעות ואח"כ בא לחזור מס דינו :

שיר ראובן נתן א' זכובים לשמעון והולוכם לעיר אחרת ולוי נתן
לו א' זכובים ולשמעון עלמו כס כ' זכובים ואמר הריני
מניח זכובים שלכם בכיסי עם זכובים שלי ונאלדו לו ד' זכובים על מי
ההפסד ואין מעריכין ההפסד :

שטו אחד הראה לנגב מחתרת שיוכל לנגוב משם ממון חבירו והלך
הנגב ונגב דרך אותו המחתרת אם חייב המראה לשלם :

שטז אחד היה לו סוס שעומד להשכיר בא חבירו לקחת את הסוס
ואמר שרוצה לרכוב עליו לזורך חוב א' שהוא נפסד בודאי אם
לא ילך ואמרה לו אשת המשכיר אל תקחתי כי גם בעלי לריך
לרכוב בעד חובו השיב זה אם יפסיד בעליך חובו איני אשלים לו
כל החוב וגם שכר הסוס אהן ולקח הסוס בלי רשות ולאנס הסוס
בדרך אם חייב לשלם הסוס כיון שלא ברשות לקחו :

שיו אחד הולכל עם חמיו ב"ש יוחר מאשר קב לו ולא נחה בו
חמיו לאמר אל תוסף אכול עמי וכשחכל עמו הוא ואשתו ב' שנים
הבשו חמיו לשלם המזונות וזה אמר הלא נתת ג"כ לחתך הראשון
מזונות יותר ממס שקלבת לו אם חייב לפדוע המזונות לחמיו :

שיח באיזה אופן יש אונאה בשכירת אדם ובמסו :

שיט טובסת נחנה לאחד בנד חבירו ואח"כ בא חבירו ותבעו את לריך
להחזיר לו בגדו ולהפסיד את שלו כי לא קבל מן הטובסת רק
מנין בגדיו :

שכ אחד אמר לחבירו אני רוצה למווא לך מרגליות לקנות וקיבל
קנין סודר ע"י א' והיה סבור למוואם ביד א' ולא מלאם ושוב לא
יכול למוואם כ"א בעורח גדול אם יוכל לחזור מקנין סודר שקיבל :

שכא אחד נתן שטר לחתנו על נדוויית בתו ומתה הבת ואח"כ
בקש החתן מחמיו שיפאול לו ספרים ללמוד בהן וכן עשה
ואחר כך תבע מחמיו שטרן השיב חמיו כבר מתה בתי והחתן
רוצה לעכב הספרים אם הדין עמו .

שכב ראובן מכר לשמעון כשר חיל תחת כשר הרים אם יכול שמעון
לחזור מהמקח או ינכה לו רק מס שהוא צול יותר מבשר סרים :

שכג ראובן שכר אחד שילך בעדו למדינה פלונית והלך ראובן מהוך
לעיר והפליח אמר לשנים הנני מודיעכם שאיני רוצה לעכב
עלימות ראובן אן מ"מ רוצי שיתן לי ג"כ ההולאות על הדרך ואף כי לא
התניתי בפירוש עמו מ"מ המנהג כן הוא . והלך לדררו ובבואו לא
רצה ראובן ליתן ההולאות הדין עם מי :

שכד ראובן המליח חוב לשמעון ונטל שכרו ע"י ללח"ז נפל לקלול
בחוב שילטרך ערחה גדולה לתקו ואמר שמעון לראובן מחויב
אתה לעשות הערחה כי קבלת שכרך ושמעון אינו רוצה הדין עם מי :

שכה ראובן חובע את שמעון שיפרע לו חובו ובקש ממנו שמעון לתת
לו זמן ועשה כן וכשהגיע הזמן לא רצה לפרוע ובה לב"ד
והיחייבו לשלם אם חותנין לו עוד זמן ל' יום זמן לפרוע :

שכו מי שנתן לחבירו כ"י לתת לו איזה דבר וכתב שבועה ע"י על ככה
ואח"כ טוען שלא נשבע רק שכתב כך והחובע מודה לו מה דינו :

שאלה א

ברוב הקטילות וסגין בימים ארוכים בימי הקיץ לקרות ק"ש של ערביה ולהספיל תפלה ערבית ג' או ד' שעות לפני אה סוככים אם יש כוס יקוב או טעם למנוח זה כי גם הרבה ת"ח עם הסגון עם מנוח זה :

תשובה

דאין בידו כלל למנוח ישיב וטעם למה שנסעו להקדים כ"ב זמן גדול ג' או ד' שעות דהא דכחב ר"ח דמסנ המנחש ואלך חשב ליום כד' ויולאין מאז ידי ק"ש ותפלה של ערבית. וכחב המודעי וכסג"ס במיימון ודאבי"ס כתב דדברי ר"ח עיקר סס וסנא לסחמיר ע"ע ולהמסין עד כדברי שאר הגאונים מחזי כיוסרל וקראל הדיוט אם לא הורגל בשאר פרישות מ"מ זמן זה אינו אלא טעם ורביע קודם ל"ה אבל מנין לנו להקדים כ"ב. ובימי חורפי ראיו בחס"כ בברכות בפ"ק דיש רזין לומר דבימי הקיץ שמיים מאריכיין אן מחשבין שעות הלילות לשעות קטנות ושעות סיום לשעות גדולות בדרך זה שלעולם יעלו י"ב שעות לילית וי"ב שעות ליום וכן אעתיק לי תשובה מאחד מהגדולים שהשיב ג"כ לחשוב היום לעולם רק ל"ב שעות אפי' לימים ארוכים לענין פלג המנחה וסעודה כילד מעברין מדקדק בזה לענין התקופה היאך מחשבין השעות ליום ולילה בימים ארוכים וקארי"ס ע"ס. ולפי חילוק זה סיס ליישב אם באלו להקדים ויהר משה ורביע לפי אורך סימים כגון באמצע הקיץ שסיום מאריך ביש ארלות כמו י"ח שעות מעלות השחר עד לאלה הסוככים ומנאל כל טעה יחירם שלים מלבר וא"כ משעס ורביע טעסס ב' שעות פחות שמיית השעס בינויים וע"כ לא יישבנו אפילו ב' שעות קודם הלילה כ"ס שלשס או ארבעס ע"כ וראש דאין ליישב כלל בטעס ובסכרת הסלמוד אלא יש לומר שסמוסג שסחרב על ידי חסות כח סירדס לעולם ודוב ססמון חאבים ורעבים לאלול בצוד יום גדול בימים ארוכים ואם היו אכולים קודם מנחה היו ססמון באכילה ובפחים ולא יבאו כלל לבית הכנסת ומסאי טעמא אסרו כמה גאונים אפילו סעודס קטנס סמוך למנחה גדולס וא"כ לא היו שפיר דמי כלל לסעוד סמיד קודם תפלה המנחה ומחוך כך לא סיס כח לח"ה לפדוש ססמון עם מלסספלל תפילת ערבית ולקרוח אה שטע בצוד סיום גדול וכס"ג אשכחן אפילו בדורות הראשונים בימי רב סאי גאון כדאיתא באשירי ריש ברכות ובימי ריב"ז כדאיתא בבס"ס במיימון בסלכות תפילה שסיו סכבור מתפללין וקריין אה שטע בערבית בזמן שסיס גרסא לאלו הגאונים שלא יסחס תפלה וק"ש בזמנח. ואעפ"כ לא סוי מני לעכנכוסו. גם שטעתי בישיבס מפי אחד מהגדולים שטעט וקבל כי בימי הקדמונים בקרימ"ס תפללו ערבית וקראו אה שטע בע"ע בצוד סיום גדול כל כך שסיו רב סטיר שסיס מהגדולים הקדמונים כה"ז וכל עובי סקסל עמו סלכו לעייל אחר אכילה של סעודת שבת על שפת סכסר דונא"י וסיו חררין לבסיוס קודם הלילה גם מנאל כחוב בטס אחד מהגדולים סטודס להספלל ערבית ולקרוח אה שטע בצוד סיום גדול מאוד ללורך סעודת נסואין מכל סלון משטע דמקדס סיס בקל לסודוס לקולא כדבר זה וא"כ כיון דסוססופת בריס ברכות כתבו דעבדין סרי קולא דסחרי אסרדי בספלה מש"כ בכל מקוס ובק"ס מני אליבא דרש"י נפקין בק"ס שגל מעתיבו גרסא דאפילו ת"ח אם סו ככבור שמקדימין להספלל ולקרוח אה שטע בימים ארוכים אם אין יכול להפרישם אין לריך להפריש מסס אלא מתפלל וקורח עמסס ויולא בזה. אבל אם סורגל בשאר פרישות ותפלל ויקרל בזמן שתקנו חכמים לפי כל הדיעות. היראה לע"ד כתבתי :

שאלה ב

ההוספות והאשירי ללכתחילה אין להספיל ולהספיל על סמך השמייה באמצע הברכה בלי עניים כדמוכח בגמרא כדלעיל אלא דעניות מודים חשוב דבר שנקלופה וכויו ליה כמו עניות אמן דהאל הקדוש וכוונת ספסל דכחב בסמ"ק שגויס אמן ככל מקוס בק"ס ובברכותים ולא אשכחן בטוס דוכחא דסניו אמן עדיפא משאר אמן אלא בסא דמייסתי אשירי בידוסלמי פ' מיי שמתו סכנס לבס"ג ומלל לצוד מתפללין אם יכול לגמור תפילתו קודם שיגיע ש"ך לענות אמן יתפלל ואם לאו אל יתפלל באזהר אמן סריין אמוראים חד פהר ליה בלמן דהאל הקדוש וחד פהר ליה בש"ח ולא פליגי כאן בחול כאן בשבת ובשבת ליכא ש"ח פהרין בסאל הקדוש. ויראה דמסאי דייק בסמ"ק דכיון דעדיפא הני אמן שצריך לאחד השלחו כדי לענות ח"כ יכול להפסיק בכו בק"ס וה"ה עיית מודים כדפרישית ואע"פ דרש"י פי' וכן ההוספות דכטעס דמודים סוה שלא גרסא דכטעס כמי סלכבור משהחיים לו וא"כ חסני בשחיים לחודים מ"מ כיון דכחבו דלכתחילה אסור לסמוך אשחיים לחודים אלא בעי עיניה סוי ליה כעניית אמן דהאל הקדוש וש"ה. וכה דכתב אשירי סוכא דבעי למסוך גאולה לתפלה וכול לכתחילה להספיל ולסמוך אשחיים באמצע ברכה לחוד י"ל דמסוך גאולה לתפלה חמיר עפי מהספסק דבק"ס ובברכותים דברו רבנן להשיב בכו מפני סכבוד ואין לך עניית מפני סכבוד גדול מזה ולא דמי למסוך גאולה לתפלה דהתם אסור לענות קריס וקדושה כדאיתא בחוספות ובמדעי פ"ק דברכות ובתשובות אחרים הארכתי בהני מיילי בחוספות ומדעי :

שאלה ג

המתפלל בבס"ג ועומד בסוקי דזמרה או בברכות של ק"ש וסלכור קריין אה שטע צריך סוה לקרות פסוק ראשון עם סלכור אה לאו :

תשובה

יראה אם סוה עומד בברכות של ק"ס אין לו להפסיק כלל ולומר פסוק ראשון דהא כתב האשירי פ' מי שמתו בטס הלכות גדולות מיי שבה לבס"ג ומלל לצוד קריין אה שטע קורח פסוק ראשון עמסס סיונו כססוה בטל מכלוס כדמשמע מחוך לסונו אבל כססוה עוסק בשאר דברי ברכות ושבת לא ח"כ אין לו להפסיק בלא לורך וס"ג גאופיס דייקי לסו מסה דקאמר סגמ' שלא יכו כל סעולס עסוקין וסוה יושב ובעל למנח דאין קפידא אלא ביושב ובעל ומיי שטוסק בברכות של ק"ס עזמו פסיטא דלל בטל סוה אלא אפילו אם עסק בשאר דברי סיר ושבת לא מקרי בטל סוה כדכתבו הגאון אהא דקאמר תלמודא דאסיר לישב בחוך ד"א של תפלה דסכ"מ כססוה יושב ובעל אבל אם סוה עוסק בק"ס ובברכותים וס"ג בשאר דברי סיר ושבת שפיר דמי ולכן סיס גרסא דאפי' בין ב"ס לישבת אין לו להפסיק כדי לקרות פסוק ראשון עם סלכור משוס דאינו יושב ובעל אינו חייב לקרות וא"כ למה יפסיק דהא כתב בבס"ה במיימון בטס הגאון רב אלפס דאסור לאשטעווי בין ברוך שאמר לישבת. ואמנס גרסא דאין רליס דאדרבס אין קפידא אם יפסוק לכבוד שמים לקבל עליו עומ"ס עם סלכור דמס שכתבו הגאונים דאסור לאישטעווי סלגון משטע דוקא דברי בטלים או דבר לרכיו אבל לא דבר של קדושה ולא דמי למפסיק בק"ס ובברכותים דהתם אפי' לענות קדושה ויס"ר נוטה דעת קלח סגאונים לאסור כדאיתא באשירי בפ"ק דברכות מ"מ רחיתי בני"א מן הסדקדקים כססיו עומדים בק"ס ובברכותים ססיו עולמים עיטסס וסיו מנגינס בחיבס אחח או פסיס ססיו אומרים בלל"ס בלוחו פטס בניגון סלכור בפסוק ראשון כדי שיסח גרסא בללו קורח עמסן :

דיני תפלה

שאלה ד מי ששהה להספלל מנחה בע"ש עד לאחר טעו הקהל ברכו"אבל עדיין סוה זמן מנחה סוהך יתפלל תפלה מנחה :

תשובה יראה דיש חילוק בדבר כמו שאבאר. אחד מהגדולים מלל בחסבות יטנות דמי ששהה להספלל מנחה בע"ס בדרך זה שאל יתפלל מנחה בלוחו בסכ"ג שבו סלכור וסלוחס מתפללים סוה"ל וסלכור קדשו סיום לא ישעס מול אלנכ אלא ילך חו"ן

[תרומת הרשן ח"א]

חוק לבסוף יתחיל גם מנחה של חול עכ"ל וכן הים רגיל לסודות וכן הורו ג"כ תלמודיו שנים מהגדולים אחריו ונראה שזריך להתיישב בהאי דכתב במרדכי בפ"ב דשבת ו"ל מי ששטה להספיל וכבר ענה עם הקהל ברוב האיל ועשה קודם לא יעשה חול אלא יתפלל שמים של שבת ע"כ. משמע דלית ליה תקנה מדמזריך להספיל שמים של שבת. וי"ל דלא פליגי דיפה דקדק בלשונו וכתב שכבר ענה עם הקהל ברוב דיוקא בכס"ג דהוא עלאנו עשה קודם בעניינן ברובו חו לית ליה תקנה אכל אם לא ענה עממם כגון שלא הים בבסכ"ג יכול לעשותו חול שלא בפנימם וק"ל. וי"ל שאם יבא אחד לבסכ"ג סמוך לברכו לא ימתין להספיל מנחה עד לאחר ברכו בשביל עניינן ברובו כמו שזריך לעשות בשאר ימים דבין דשעה שוברת היא לתפלת המנחה אם יענה ברוב דפי' אין להקפיד בכס"ג אם לא יענה ברוב וסכי איתא להדיא בסמ"ק במטות תפלה אעיינן מודים עם הלבנו ונראה דה"ה דעיינן ברוב ואע"פ שלא יוכל לגמור חזי תפלת המנחה קודם ברוב ונמלא מהספיל מוקפת תפלת חול באותו בסכ"ג שבו הלבנו ושלוש שעות כבר ברוב וקדשו היום מ"מ הואיל והתחיל בהיחר אין נראה דיש קפידה כולי האי ואע"פ דבפ"ג ע"פ גבי הסיא דאגריפס פריך כוף כוף מאי רבוחא דהא מטא זמן איסור פירש"ב"ס דסיא דידוע שאינו יכול לגמור בהיחר הוי כהתחיל באיסור וגדון דידן נראה דאין לדמות לפסח דלאו איסור והיחר שייך ביה:

שאלה ה יראה דשפיר דמי להספיל ערבית שמים אע"פ דכתבו דברכתא הויד ולא התפלל תפלה א' בזמנה שוב אין לו תשלומין דמעוה לא יוכל לתקן הוא נראה דכס"ג לאו מיד מקרי דמי לאונס והכי משמע ר"פ אלו מגלחין אחד אבידה מהו מי אמרין כיון דלריך לבקש אחריה אונס הוא כו' אלמא כל היכא שכתב המנהג לנורך ממונו שלא יבא ליד הפסד מקרי אונס ואמרין נמי בפ"ק דברכות הוידו בת"ה ששכה תלמודו מחמת אונס פירש"י שהוא חולי או נערד בעורה דוחק מזונות ומרדכי בפ"ק דשבת כתב בשם ר"ה אהבתי דאין מפליגין בספיה דמתקן הספר בין הולך לדבר מזה ובין הולך לדבר הרשות דלא מיקרי דבר הרשות אלא הולך לטייל אבל הולך לשחורם כדי להרויח מזונות חשיב לדבר מזה מכל הני משמע דלא מיד מיקרי כד"ה אע"פ דיש לחלק דלענין תפלה שיהא עבודת קומו אין לו לחוש להפסד ממונו דאפילו גבי ת"ה אמרין זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד ואמרין נמי בפרקי אבות הוי מחשב שכר מזה כנגד הפסדה אה"כ דלאו שפיר עבד מ"מ לאו מיד איקרי וסוי כמו עשה או שגג להספיל דאיה ליה נמי תשלומין. ובפרק תפלת השחר נמי אמרין אבות דשמואל ולוי הוה קא אזלי באורחא הו מקדמין ומללי ופירש"י שהיו מתפללין קודם עמוד השחר ולאחר ממשע דבדרך הרשות הו קא אזלי לארכייהם וסו מתפללין אפי' לכתחלה תפילה שלא בזמנה ולפי תוספות הסם נמי דמפרשי שהיו מתפללין אחר ע"ה קודם הן חמיה מ"מ עיקר זמן תפלה אינה אלא לאחר הן חמיה ואפי"ה היו מתפללין עיקר הזמן בשביל עסקיהן אפי' לכתחלה א"כ י"ל דבדיעבד לא איקרי פושע ומויד אם מעביר כל הזמן בשביל הפסד ממון ואשרי כתב הפס רבינו חננאל פסק באונס דשמואל ולוי ואע"פ דהלכות גדולות פסקו דלא כותיה אפשר סיינו מטעם אחר משום מסתך גאולה לתפלה וכו' דאשרי כתב דמתכבדא כד"ה:

שאלה ו מי שהוא בדרך וסיוס מעריב שהוא עת לתפלת המנחה והרי הוא קרוב למטן לעיר שכולה נכרים שיוכל להגיע עם צעוד היום גדול שפיר עפי שימתין להספיל עד כי יבא למטן או יתפלל בשעה ג"כ מעומד כגון שיוכל להסתלק מן הדרך:

תשובה יראה דאם יוכל להסתלק מן הדרך כל כך שקרוב דברר לנמרי שלא יבא עוברי דרכים ויפסיקוהו

שאלה ז האוכלים בסעודה חתן וכלה בשבת קודם המנחה שיהא עיקר שמחת סעודות חתן וכלה כאלו הארצות והשעה שוברת לתפלת המנחה פטורין הן מן התפלה בשביל שמחת חתן וכלה או לאו:

תשובה יראה דרך מילתא חליא פלוגתא דרבנן דכס"ג בפ"ב דבוכה חיה חתן וששכניו וכל בני החופה פטורין מן התפלה ומן התפילין וחיבין בק"ש משום רבי שילא אמרין חתן פטור וכוון חיבין ופירש"י פטורין מן התפלה דבני חוונה ומן התפילין משום דשכיח שכתוב וקלות ראה וחיבין בק"ש דמאות טונות אינו אלא בפסוק ראשון משום רבי שילא אמרו חתן פטור מק"ש דפריד ושאר בני החופה חיבין וליה לכו להני תנאי העוסק במזוה פטור מן המזוה ע"כ ואשרי כתב הפס דאיה לכו להני תנאי העוסק במזוה פטור מן המזוה ואפי"ה חיבין בק"ש משום דבכל יכול לבין בפסוק אחד לרבנן אפילו החתן ולרבי שילא החתן אי אפשר לו לבין דעמו כלל ומורה רבי שילא דבני החופה אין חיבין רק בק"ש אבל לא בתפילין ותפילה ולא משום דעוסקי במזוה סן דא"כ גם מק"ש יפטרו אלא ודאי לא עוסקין במזוה מיקרי ואפי"ה פטורין מתפלה ותפילין מטעם דפרש"י דלעיל דרבינן ופסק אשרי כו' שילא דלאו עוסקים במזוה אינון כדמוכח בס' אשרי. והשתא נראה לדברי בני חופה האידנא דבלאו הכי אין לא מכווני בתפלה כולי האי הוי דתני טעמא דהני תנאי משום דבברי דעוסק במזוה אינו פטור מן המזוה ולעולם עוסקין במזוה אינון אבל לא קי"ל הכי כדמובח בכמה דוכתין בתלמוד בהסיה דשומר אבידה בפדוטה דרבי יוסף וא"כ לדידן הוי פטורין כעין שאלתינו אפסילת המנחה וכן זכרתי בימי חורפי בחמשה אחת בת ת"ח מופלג וזקן וסו וכו' תלמודי חכמים אחרים הוי מסובין באותה סעודה וגיבוע שעת המנחה בכוף זמנה ואכלו וסעדו לפניהם ולא הספילו רק אחד עמד להספיל על השלחן והאחרים סמכו עליו קלה וכתבינו דבריהם לפני אחד מהגדולים שלא היה עם אמר אלו הייתי עם הייתי סומך בפשיעות אחת דהיא פ' הים דלעיל דשושבין וכו' החופה פטורין מן התפלה ודומה לי שלא ירד לחלק כמו שדקדקתי לעיל.

שאלה ח שלם עשרה מדות רשאי יהוד לאומרן או לאו:

תשובה יראה דיש ליחיד לאומרן ואע"פ דכתב בא"ז במסכת הענית דאין ליחיד לאומרו ובמגבים נמי נמלאו דעות שונות כזה אמנם ראייתי בתשובה אחת מהגדולים כתב ידו שהורה ליחיד לאומרו וכתב דהואיל ומגבים קב ונקי תושבין עיקר לאומרו יש להסוג אחרים:

ונראה דשפיר דמי ליחיד לאומרן שיאמר לחונו בנינון ובעממם כאלו היה קודם אותן בתורה וכו' אין קפידה אפילו אי לא נתקן ביחיד משום דהוי כתיובותא הקוראין פסוקים בתורה וכן ראיתי כתוב בלחוד מן החבורים בענין קדושה שביזר אור ושכסדר קדושה

(א"כ) והכי נמי תתעב פרק המוצר הספיקו דפריך בכוכים מדי חוקרא ויכו פסוקים יקרי ופירש"ב"ס כיון דפסוקים הן בתורה ליהו קודם בתורה ומי"מ אם קודם שלא לנורך ומשני משום דמיהו כשיקרא או משום גזירה ע"ש פ"י

קדושה שיש ליחיד לאומן בצינון ובטעמים רצ"ס דמי עממי לא וחו אין קפידא חפי' למ"ד דאין היחיד פייסי בנדון דידן פ"ב :

אומר אותן הואיל ופסוקים של תורה הם : שאלה מ' סקירה הלל בראש חודש אריך לחתום ביסלוקן או לאו :

תשובה

יראה דלפוס ריבועה היה נראה שלא לחתום דתמן פ' לילב הנזול מקום שנסגו לברך אחריו יבדך אלמא אפילו בימים שגומרין את הסלל אינו חלף מנהג לברך אחריו וא"כ בר"ה דקריאתא הלל גושא אינו חלף מנהגא סברא לומר שעל מנהג אינו ראוי לחתום בו בברכה. ור"ת דפסק שמברכין אלל דר"ה י"ל דלא פסק אלא אברכה שלפני הלל דקאמר התם אביי אמתני' דלעיל ל"ג חלף לאחריו תליא במנהגא אבל לפניו מזהו לברך וכיון דמנהגו היה ילחו מנהגא בר"ה כמו מנהגו לברך הואיל ואין כאן רק חד מנהגא דהיינו הקריאה משא"כ בברכה של אחריו דמנהג הוא בר"ה. אמנם באשירי פ"ב דברכות כתב ר"ת מיייתי ראייה מודאסו חכמים להפסיק בו אלמא דאריך לברך עליו חתום וסיף. וכ"כ בא"ז הגדול וכתב נמי דמש"ס אסרו חכמים לאשתעווי בפסוקי דמורה משום דתקנו ברכה לפנייה דהיינו ברוך שאמר וברכה לאחריהם דהיינו ישתבח משמע מה לא"ה לא חיו אסור לדבר אלמא ע"כ אריך לברך על הלל דר"ה נמי לבסוף. ותו כי דייקין ביה איכא הימא איפסחא מסתברא דברכה שלפניו אומר ואינו לקרא את הלל וסיבן אנו לא מדברי תורה ולא מד"ס אלא מנהגא אלא לריבוא למומר דאמנאסנא כס"ג מברכין כדמפרש ר"ת והביא ראייה מיו"ט שני דלדין אינו חלף מנהג אבותיו בידינו ואפ"ה מברכין בו אחיקפת שופר ואחילת מלה דמברכין ביו"ט שני עלייה וואונו וכ"ס בר"ד בברכה שלאחר הלל אין מוכיר בה ולאו ואינו חלף דברי דלוי וצנה שנוכל לחתום בו חפי' אמילתא דמנהג לפי פי' ר"ת דסבר מברכין על הלל לפניו בראש חודש ובחוס"מ ופסח ומסתמא ס"ה יום שמיני דפסח דבסתמא כתב ימים שתיחיד גומר בהן את הסלל מברכין והלל יום שמיני דפסח מנהג הוא דחפי' בשביעי דפסח אינו חלף מנהג ולאו חובה ויום שמיני אינו חלף מנהג אבותיו ובלא מנהג לא חול גומר :

שאלה י'

מרגלא בפומייהו דאינשי שאתון טובעים שכן קלעין מקש לא חשיבו כיומי בראש להספיל בהן או להכיר סברא בשם בשאין בראש מכוסה אלא בלוחו טובע. יש ליחיד מה או לאו :

תשובה

יראה דאין דין להקפיד בדבר הזה וכן שמעתי מאדם אחד שגדול אחד נשאל על זה וסורס דאין קפידא בדבר ועממא וראיה לא הניד לדבריו. ונראה להביא ראייה מהא דאיתא פרק המדיר לגבי גילוי ראש דאשה יש לה סמך מן הסורה דמוסר עלה ואפ"ה קאמר התם דמדאורייתא בקלטה על ראשה שריא ואפילו ברה"ק ומתיר להרר דרך מבו וחס' משום דת יודיות לית לה בה סא קמן דחפי' סל דליתו דומס כלל לכיומי סגנד סטרי הוא תולד בכמה מקומות לפי שאין קלעין יש וכ"ס כוועין סל קש הוא קלוע מגוף ומסודק סעב ודומס לכיומי סל כנד ואע"ג דלאו סה יס חילוק בין גילוי בראש דהתם להכא דאמרינן התם דבגמר האשם אינסי לריבס שום כיומי וגילוי בראש לעינן ברכה קפידא חפי' בביס י"ל דודאי איסור גילוי בראש דהתם אינונו חלף מנהג פריזות דגברי וסיפא דלא שכיחא ריבס כגון בגמר אין קפידא אבל איסור גילוי בראש דהכא משום קלות ראש כלפי שמיא דמדבר סס מקום ב"ס שלא בלוחו וביראה ואין לחלק בין בית לרשות סריבס דמלא כל הארץ כבודו מ"מ ילפינן מגילוי בראש דהתם סאי כדוייסי וסאי כדוייסי ואפי' עטיפס קרי ליה לכיומי בראש דאשה כדאיתא פרק בכתא דעירובין עטיפס כחבל ופרש"י משום דליתו יולא בשעויתא בראש. ועוד הוסיף נראה להביא ראייה מפ' כל כתבי דתניא התם כדי שסיס שם כחוס על בשרו ומדמן לו עבילס של מנהג סוך עליו נמי ויסיק דהטעם הוא מפני דאסור לעמוד לפני השם ערוס ולכן סוך עליו נמי לכסותו אלמא דגמי כיומי לכיומי וס"ה קש דמ"ס אך דקשה לן עלה דע"כ כיומי דהתם סני לן ככל דסו עפי מיכיוו דלענין ברכה בסוכרת השם דפרין התם ווינה ידים עלייה דשם וליה לי נמי ומעמי משום דלמא מוסתלי וסקיל ליה לידים הו לאו

כמי סני כיומי סיד. ולענין ברכה העשית אחד מסגדולים מחפוצה ח"י דלא מסיי את משימין ידים על גילוי בראש לברך כך אם לא יכסו כנגד וסביא ראייה מוסא דעבד ר"ה כשסיס רוחן בחמין וסיס שותה סיס מתכסה כנגד כנגד לבו שלא יסא לבו וראש את טערוס משמע דוקא כנגד ולא בידיס. אמנם י"ל דסא דלגבי כיומי שסס מסיי מה ססניח ידו עליו ולגבי סוכרת סברס לא מסיי כיומי בידיס לאו משום דסאי כיומי חמידי מסיי חלף סיינו טעמא דלא מסיי שמיני ידיו על ראשו או אם יסא חוץ בהן כנגד לבו משום דבראש הלל וכיד חד גוף אינון ואין סגוף יכול לכסות את עלמו משא"כ לגבי כיומי שסס שסיד אינסי בה לכסות סגוף אלא לכסות שם שאינו מן סגוף ומ"מ שמינין מוסתס דכיומי נמי חשיב כיומי וס"ה כיומי קש :

שאלה יא

מי שמתו אמרינן דאין להחיל ולהספיל חא"כ יודע שיוכל לגמור קודם שיגיע ש"ן לקדושה או למודים ובאשירי מיייתי מן הירושלמי דאין להחיל ולהספיל ג"כ חא"כ יודע שיוכל לגמור קודם שיגיע ש"ן לחתום כהאל הקדוש וכן בש"ס כדי שיוכל לענות אמן על אותה הברכות וכ"כ סרמב"ן וכן אשירי דיוכל להחיר ולהספיל עם ש"ן מתחילת י"ח ולומר עמו מלה כמלה כל הקדושה כמו שש"ן אומר וכן במודים יכוין שיגיע עם שש"ן למודים ויכרע עמו וש"ד. והשפא נסי דקדושה ומודים מתקייים ביאך מחוקק אמן דהאל הקדוש אם הוא מתחיל עם שש"ן ואומר עמו הקדושה כמעט ח"א לו שיגמור כל י"ח קודם שיחתום ש"ן האל הקדוש וכן לעינן אמן דש"ה ח"א לו לענות אמן אם מכוון שיגיע עם שש"ן למודים :

תשובה

יראה דשאלה זו לריבס דקדוק ואי שאלתי בימי חורפי מאחד מהגדולים והשיב לי על הקדושה שיכוון שיאמר ג"כ לדור ודור עם שש"ן ותו לא בני לענות אמן כמו שש"ן עלמו. ועוד פירש סא דמודים איירי בשבת או בי"ט דליכא ש"ת. אשם סמדקת באשירי נראה דמשתכח ליה פירכא ארץ שמיא אמנס נראה להביא ראייה להכיר קמיייתא מוסא דכתב הא"ח דלבוו ברא"ש הוסיף נוסח כשסיס מתפלל עם סלבור סיואר סיה ממכר לגמור בברכה בחתימתה קודם שסיס גומר ש"ן כדי לענות אמן אחר ברכה שש"ן אבל אם סיה גומר עם שש"ן לא סיה רשאי לענות אמן כמו שאמרו חכמים סעוסי אמן אחר ברכותיו סרי זס מנוסס סא קמן אע"ג דאין עוסי חלף אחר שש"ן הואיל וגם סוא חוסס אותה ברכה שסוב עוסי אמן אחר ברשותו. וס"ה וסיה ססברא כר"ד ותשוב כחילו סוא עלמו חוסס כהאל הקדוש ובש"ס ותו לא אריך לענות ואדרבא סוא מנוסס אם עוסי. וסר"ס דסוי ממכר לגמור קודם שש"ן ולא כיון לגמור עמו ותו לא אריך לענות י"ל דניתח ליה לענות ג"כ הואיל ואפשר סוא ליה בלא עורה. אבל למעריס ליה לסמתין בחפילה י"ח עד דגמיר שש"ן לא מעדחנין ליה :

שאלה יב

העומד בין גאולה לחפילה יענה יסא שמיס רבס או קדושה או ברכו או לאו :

תשובה

יראה דהך שאלה לפוס ריבועה דחיבורי הגאונים ח"פ פניס דכסדיא חיסא בחוס' ובמדרבי פ"ב דברכות וז"ל נראה שמועד לענות קדיש וקדושה בחלמא ק"ש דאין לך מפני הכבוד גדול מזה אבל בחלמא י"ח אסור כדמשמע לקמן בפ' ח"ע דבין גאולה לחפילה אין לענות כ"ס בחפילה עומד עכ"ל סא קמן כסדיא דאין לענות. אמנם שמעתי מאחד מהגדולים דדברים הללו מאד נעוממנים ואין לסמוך עליהם משום דדייקין ובדקין כעולם פירקא דאין שומדין לא אשכח לא רמז ולא רמזס מה. ותו דמה סיו לריבין להביא ראייה שאין לענות בחלמא ספילס מכ"ס דבין גאולה לחפילה סא תלמוד ערוך סוא כסדיא פרק מ"ס דאסור להפסיק בחפילס כדי לענות קדושה וקדיש ואומר אחד מהגדולים סואו דלדברא יס דקרק מדברי סמ"ק דשרי לענות בין גאולה לחפילה דכתב דכל חפילות מיושב יענסי קדיש וקדושה וברכו ובין גאולה לחפילה עדיין חפילה מיושב סוא דא"ל לעמוד אלא כשמחיל י"ח ונראה דאין לסמוך כ"כ על דקדוק זה דליכא למימנא בין גאולה לחפילה אינו בכלל חפילה דמיושב דסא אינו מתפלל כלום אלא שותק ואריך ליחסי סלא יסיה כדי שתתקבל חפילס דמעמוד ח"כ

וא"כ אפי' שהחוקק סוף ככלל הפילוס דתעמוד. אמנם אמת דדברי החוקק ומרדכי דלעיל מנומנים מאד כדפי' ומ"ע אין קשה להסוד דבריהם משום סוף. דלחלו יבא מורה דק ויתרן. ואף כי אשירי נהג דמסר"ם לא הסכים דשירי לענות אפי' בק"ש ובכרבותיה וספי נמי דאזן לא נכונן כותיה כהא אלא כשאר הגאונים שספירו מ"מ סוף דלא לוסוף עליה בין גאולס לתפילה :

שאלה יג' פ"ג בשמשים הקדוש בעשה שלום לר"ך לפסוע בתפילה ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתחיל בעשה שלום או אומר עשה שלום בשעה שהוא פוסע :

תשובה יראה דפוסע מקודם ג' פסיעות ואח"כ מתחיל בעשה שלום דגרסינן ביומא פ' הוילוף לו אה סקף ובתלפס ובאשירי פ' אין עומדין מיייתי לה אמר ר' אלכסנדרו אמר ריב"ל המתפלל לר"ך שפסיע ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום ואם לא עשה כן ראו לו שלא התפלל ומשום שמתים אמרו לר"ך לתת שלום לימין תחילה ואח"כ לשמאל ע"כ כדכ' להדיא דיפסע תחלה ואח"כ יתן שלום. וא"כ דכא' איירי ביחיד המתפלל וסוים י"ח ברכות אבל ספ"ג בשמשים הקדוש אומר לך דאין דיון כך הו' ליתא דבמרדכי ס"פ א"ע נהג משום ראבי"ה דטעו ושנו אוחן האומרים שלום בשמאלו ושלום בימיוי אלא כשהוא אומר עושה שלום במרומיו משמחוס לשמאלו וכשהוא אומר הוא יעשה שלום עליו משמחוס לימיוי וכו' עד ודע דמה נשתנה סוף י"ח ברכות מסוף קדיש של תפילות ע"כ. הו' קמן דיליף אדרבה סוף י"ח מסוף הקדיש. וכן הדעה נוטה דהו' עניינה איוון דס"ל איוו פוסע לאחוריו לאחר תפילתו משתפלל בקול רם אלא ממתין כו' עד סוף הקדיש שלם שנקטו הכמייס לש"ג אחר כל תפילה אלא שמשפוקים בקריאת ס"ח וסדר קדושה וכלל ואביו מלכו וכו"ג כולו לסדר התפלה באין וקדיש לאחריהם חוזר עיקר על התפלה די"ח ופי' שרובם דס"ל חיוני דלא זכירים בה גם יחידים אחר תפילתם כולם פותחים בעושה שלום קודם שפסעו לאחוריהם. הנלע"ד כתבתי :

שאלה יד' הו' דאמרינן פ' מי שמתו אומר רב נחמן כי הוילא בי רבא בר אבוב מביעלא לים הו' בני בי רב דטעו ומתחילין תפלה של חול בשבת וכו' שיגמור ח"ל גומר כל אחרו ברכה כו'. ויש לסתפק היכא דהתחיל לומר אחת חוץ ומיד כשאמר חובה אחת נזכר קודם שאמר חוץ מיקרי כה"ג התפלה דתפלה חול דלמא הו' אחת דקאמר נחשבים להחלת אחת קדשה או דאחא אחד דתפלה שבת הן. וא"כ אפי' כי קאי ביטומא משה ח"ל לגמור אחת ברכה אלא הו' כמו שטעם בין תפילה שבת זו לתפילה שבת אחרת דודאי פוסק הו' באמצע התפילה ומתחיל באחרת או הו' כמו שטעם והתחיל בתפילה של חול :

תשובה יראה דין זה מחולק לפי כוונה המתפלל בין היכא שודע שהוא שבת אלא שנתפל בשבת ובסגולתו והתחיל בלא כוונה תפלה חול וביין היכא שטעם וסדר שהוא חול ובכוונה התחיל תפלה חול דהיכא דסבור שהוא חול והתחיל אדעתא דחול אפי' אי קאי באתה קדשה או באחא אחד גראה דמיקרי התחיל בשל חול וגומר אחת ברכ' אפי' לא אמר רק חיבה אחת ולא יותר וראוי מזה דכתבו ח"ו וא"כ בשם ראבי"ה דהמנכר על הספירה וסדר דקאי בד' ובירך אדעתא דד' והוא קאי בה' לא ילא אפי' סיים בה' כיון שברכה בך אדעתא דד' הו' קמן דאע"ג דמתוך לשון לא משמע לא ד' ולא ה' שברכה שוב היא לשניהם אע"כ הוילא והעיקר תליא בברכה כוונה מוילתו מוילתא דס"ה דהתחלה התיבה אחת אע"פ שהיבה זאת הו' נמי התחלה דתפילה של שבת מ"מ כוונה מוילתו משל שבת לחול. ואע"ג דכתב ה"כ דבאשירי ספק דברכות לא מוילתו שתיבה הברכה נפסד בחסרון הכוונה לא סמכין עליה דאשירי מסוים עליה דודאי בשאין שם שום כוונה כלל איוו נפסד. אבל כשמתכוון לדבר אחר שהוא עושה כוונה כזו מפסדה וכן הוא מוכח שם מפרש"י אבל אי לא בכוונה התחיל חיבה אחת דידע הו' ששבת הו' ולישני דאיסקול לים לפי הרגילו כה"ג לא מיקרי שונה לדבר עושה וא"כ אפי' ביטומא משה שאינה פותחת באתה מ"מ חשבינן ליה כעשה בתפלה של שבת כין זו לזו דחיבת אחת נמי התחלה דתפלה שבת היא ואע"ג אה

שאלה מז' הו' דאמרינן פ' מי שמתו הו' עומד בתפילה ובקש להעטש מרחוק ד' אמות ומחטש וממחין עד שיכל' הרוח. ויאמר רבון העולמים כו' והנה לא ראונו בזמניו אפי' מן המדקדקים במעשיהם שיהנו לעשות כן ואע"פ שכמעט ח"א הוא שלא אירע להם ושלל ולטרבו לך שאם היה עושים כן לריבים לעקר רגליהם בתפלה ולחזור וזה היה נראה לרבים וזה לא ראונו מה עשה בדבר יס :

תשובה יראה דאין למלא טעם מוצא בדבר שלא לנהוג כראוי דפסק תלמודא כהדיא וכן המחברים מייחי לה לפסק הלכה ולא הלכו כלום בדבר. ובשמועתא ארעי שמעתי שנדול אחד היה בזמניו ונראה ממוטע שעה כן ומאחד מהסגולות שמעתי כשהוררן לך סיה מאזם עלמו שלא להוילא רוח עד גמר התפלה וקשה לי בגויה מהא דאמרינן פ' איוו כן הלוקין ובאשירי מייחי לה פ' מ"ג המשסה נקציו עובר משום בל השקלו. אמנם מדברי רמב"ם מוכח כהדיא דשירי כה"ג דכתב ח"ל בקש להוילא רוח מלמטה ומלמעל הרכה ואיוו יכול להעמיד את עלמו מהלך ד"א וממחין עד שיכלה הרוח ואומר רבון העולמים כו'. הו' קמן כהדיא שאם יכול להעמיד את עלמו שפיר עבד ואפשר הטעם הוא דלא חיישינן לבל השקלו משום דלא מיקרי משוקן אלא כשמשסה לגדולים או לקטנים אבל לפסחה בעלמא לא נזרו ואסרו. אבל מ"מ מ' שאיוו יכול להעמיד את עלמו לא ידעין שפיר ד' היחר שלא ירחיק ד"א אלא מוטעם דסיה מקצוה ונחבייש בדבר מפני הויבור שירגיוו בדבר וכ"ש אה

שאלה נז' הו' דאמרינן פ' מי שמתו הו' עומד בתפילה ובקש להעטש מרחוק ד' אמות ומחטש וממחין עד שיכל' הרוח. ויאמר רבון העולמים כו' והנה לא ראונו בזמניו אפי' מן המדקדקים במעשיהם שיהנו לעשות כן ואע"פ שכמעט ח"א הוא שלא אירע להם ושלל ולטרבו לך שאם היה עושים כן לריבים לעקר רגליהם בתפלה ולחזור וזה היה נראה לרבים וזה לא ראונו מה עשה בדבר יס :

תשובה יראה דאין למלא טעם מוצא בדבר שלא לנהוג כראוי דפסק תלמודא כהדיא וכן המחברים מייחי לה לפסק הלכה ולא הלכו כלום בדבר. ובשמועתא ארעי שמעתי שנדול אחד היה בזמניו ונראה ממוטע שעה כן ומאחד מהסגולות שמעתי כשהוררן לך סיה מאזם עלמו שלא להוילא רוח עד גמר התפלה וקשה לי בגויה מהא דאמרינן פ' איוו כן הלוקין ובאשירי מייחי לה פ' מ"ג המשסה נקציו עובר משום בל השקלו. אמנם מדברי רמב"ם מוכח כהדיא דשירי כה"ג דכתב ח"ל בקש להוילא רוח מלמטה ומלמעל הרכה ואיוו יכול להעמיד את עלמו מהלך ד"א וממחין עד שיכלה הרוח ואומר רבון העולמים כו'. הו' קמן כהדיא שאם יכול להעמיד את עלמו שפיר עבד ואפשר הטעם הוא דלא חיישינן לבל השקלו משום דלא מיקרי משוקן אלא כשמשסה לגדולים או לקטנים אבל לפסחה בעלמא לא נזרו ואסרו. אבל מ"מ מ' שאיוו יכול להעמיד את עלמו לא ידעין שפיר ד' היחר שלא ירחיק ד"א אלא מוטעם דסיה מקצוה ונחבייש בדבר מפני הויבור שירגיוו בדבר וכ"ש אה

תשובה יראה דאין למלא טעם מוצא בדבר שלא לנהוג כראוי דפסק תלמודא כהדיא וכן המחברים מייחי לה לפסק הלכה ולא הלכו כלום בדבר. ובשמועתא ארעי שמעתי שנדול אחד היה בזמניו ונראה ממוטע שעה כן ומאחד מהסגולות שמעתי כשהוררן לך סיה מאזם עלמו שלא להוילא רוח עד גמר התפלה וקשה לי בגויה מהא דאמרינן פ' איוו כן הלוקין ובאשירי מייחי לה פ' מ"ג המשסה נקציו עובר משום בל השקלו. אמנם מדברי רמב"ם מוכח כהדיא דשירי כה"ג דכתב ח"ל בקש להוילא רוח מלמטה ומלמעל הרכה ואיוו יכול להעמיד את עלמו מהלך ד"א וממחין עד שיכלה הרוח ואומר רבון העולמים כו'. הו' קמן כהדיא שאם יכול להעמיד את עלמו שפיר עבד ואפשר הטעם הוא דלא חיישינן לבל השקלו משום דלא מיקרי משוקן אלא כשמשסה לגדולים או לקטנים אבל לפסחה בעלמא לא נזרו ואסרו. אבל מ"מ מ' שאיוו יכול להעמיד את עלמו לא ידעין שפיר ד' היחר שלא ירחיק ד"א אלא מוטעם דסיה מקצוה ונחבייש בדבר מפני הויבור שירגיוו בדבר וכ"ש אה

אם הוא ש"ץ שחזרו ויפשיט ביוצר דאמרינן בשילסי המוציא יין סכנס לסעודה קבע יבדוק עלמו קודם י' פעמים . ופירש"י דגנאי יסא לו אם יטעך לילך לזכיו מתוך הסעודה וכ"ס הטומד כהפלו וכ"ס ש"ץ שיהיה לו גנאי גדול ולביו שיהגישו רבים שאין נופו נקי בעמדו לפני המלך ב"ס וגדול כבוד הכריות ונראה דא"י נמי טסה דרבין העולם דשמה לא נחקק אלא במרחק ממעמדו שאו מורגס ונראה בנשחו וכלימתו כדמשמע ק"ת הנוסה ולפי טעם זה הוא דחייבו חכמים להרחיק ד"ה ולומר רבין כו' איירי דוקא במתפלל ביהודי לזכא סהם בזויו וזילותא . וק"ת יש נמי לזכיה דמכוס זילותא וביויו כה"ג לא חיישינן לאיסור דרבנן מהא דפרק ב"מ רבא אמריה ליה בעידיהם בע"כ פי' התלמידים שהיו להם עת קבוע לפניו ואסורו שסכסכו נקביו ואמרינן נמי בפ' סע"י דכמה סני אויער מפירוקי דר"ם ע"י שסכסכו נקביהם לקטנים ומסממא לא היו חוקפים ומחוקים כרבא וכסהבו סני לשויה אלא מחמת כיסופא וזילותא למויל לזרכייהו מקמיה דרבין לא חשו לאיסור כל שקצו וס"ס בנדון דידן . ומ"מ קשה הדבר מאד לנדון חלוקים מן הדעת שאינם אפי' רמוזים בתלמוד ופסק סגלונים מסך מילתא :

שאלה יז

הא דליתא פ' מי שמחו ס"ד לא יאחו אדם הפליגן בידו וס"ס בזרעו ויהפלו ופרש"י משום דלבו דואב טמא יפלו מידו ולא יכוון ויש להסתפק אם לריך לזכר נמי שלא יאחו מחזור או הפילה בידו להפלה כסן כמו בר"ם וביו"כ שרוב בני אדם אין מתפללים מנחות או אין לריך לזכר כה"כ :

תשובה יראה דאין לריך לזכר ושפיר דמי למויעבד הכי ולא דמי לסק דאסר כדמיתא דלעיל כמו שאפרש ויהי נמי לדדין מחזורים ופסילות וכל הספרים שלנו דין כהני קדושים יש לכן לענין הלל מפני הדליקה בשבת כדליתא בהש"י ומרדכי ר"ס כל כתבי . ונראה דכ"ס לענין בזיון כדמוכה פ' במה אסר דקמינו וברכות אין מליגן בשבת מפני הדליקה ואפ"ס בני גיחה שלא יתבזו . וכיון דדין כהני קדש יש להם אס יפלו לארץ חשיב בזיון כדמוכה פ"ב דעירובין גבי היה קורא בספר על האקופסא וכדפרש"י עס לאו דוקא ס"ת או הפליגן אלא שאר ספרים נמי שהיו בימינו היו לריסין לחוש שלא יפלו ויחבזו ולפ"י איכא למימר שלבו דואב על הספר שבידו שלא יפול לארץ ולא יוכל לכוון מ"מ נראה דמרי כיון דאין אוחז התחזור או הפילה אלא רק כדי להפלה בדיוק ולא ידלג שום אות ל"מ שלבו דואב עליו כמו גבי אוחז הפליגן בידו או ס"ס בזרעו דהסא אינו חופשו רק לשמירה ולא לעשות כסו מלוה עכשו . וכס"ג מתלק בתלמוד פ' לזב הגזל אמר אבה בר מרימר לרב אפי' אבה הוא מללי כוס פי' כשהולב כוס בידו היה מתפלל מיתמי לא יאחו אדם הפליגן בידו כו' . ואמר שמואל סכין מנחת וקערה ככר וכיוצא בכן סהם לאו מלוה היא ועריד סכא מלוה ולא עריד . ופירש"י לאו מלוה לאחז נינהו וסוויין עליו למשא ולכך ערוד בשמירתו אבל סכא נעילתו ולקחתו מלוה ומתוך שחביב עליו אין משאם ושמירתם כבד עליו ולא עריד ע"כ . ונראה דבנדון דידן הואיל ותפסה לשם תפלה עלמס כדי להפלה בעיון ובדיוק יפה אין משאם כבד עליו ולא עריד :

שאלה יח

המשכים ואומר ברכות ושבתות עד ברוך שאמר וחזר לביוטו ועשה לרכיו והפליגו שפיר קעביד או לאו :

תשובה יראה דלא שפיר קעביד דגרסינן פ' היה קורא אסור לאדם שיפשיט חפצו קודם שיפלה וסמא הפלה סמוכרת בתלמוד הוא תפלת שמי"ע וא"כ לא יועיל מה שאמר ברכות ותשבתות ככר כה"כ" דהתפילה שמוס עשרה עוקבעו עיקר לעבודת המקום ב"ה וחמוריו עפי לכמה מילי אפי' מק"ש קפיד תלמודא לסקדים אוחס לעשיית חפצו וסכי מוכח ע"כ מהא דגרסינן כל הנותן שלום לחבירו קודם שיפלה כאלו עשה כמה כו' מיתמי רב טעה ובין הפרקים שואל מפני סכוד תרגמא רבי אבא במשכים לפתחו וסממא אי לא קפדינן אלא שיאמר ברכות ותשבתות קודם עשיית חפצו א"כ מה פריך . מהא דשואל בין הפרקים דהסא ע"כ כבד אמר לכל הפחות ברכה יולד אור . וסיימו ברכות ותשבתות עובא אפי' דוקא תפלה שמי"ע קפדינן כדמשמע

לשון עד שיפלה וסיימו תפלה סהם בתלמוד וסך הנותן שלום לחבירו ועוסס חפצו מילתא חדא אינו דגרסינן נמי סהם סהא דקאמר כאלו עשכו כמה קאמרת א"ל אסור קאמינא ובדרב אידי בר אבין דא"ר אידי בר אבין א"ר יחזק בר אפי אסור לאדם שיפשיט לרכיו קודם שיפלה ע"כ . סא קמן דמילתא חדא אינו אמנס ראינו רבים סמדקדיקס ססיו נונעיס ללכת לזרכיהם בשחרית עד ססיו נכנסין בתחילת לכה"ג ולומר ברכות ותשבתות ואח"כ היו סולכין לזרכיהם אהס ואהס . והנראה לעניות דעתי לפוס דינא דתלמודא כהנתי :

שאלה יט

הא דליתא פ' מי שמחו ס"ד לא יאחו אדם הפליגן בידו וס"ס בזרעו ויהפלו ופרש"י משום דלבו דואב טמא יפלו מידו ולא יכוון ויש להסתפק אם לריך לזכר נמי שלא יאחו מחזור או הפילה בידו להפלה כסן כמו בר"ם וביו"כ שרוב בני אדם אין מתפללים מנחות או אין לריך לזכר כה"כ :

תשובה יראה דאין לריך לזכר ושפיר דמי למויעבד הכי ולא דמי לסק דאסר כדמיתא דלעיל כמו שאפרש ויהי נמי לדדין מחזורים ופסילות וכל הספרים שלנו דין כהני קדושים יש לכן לענין הלל מפני הדליקה בשבת כדליתא בהש"י ומרדכי ר"ס כל כתבי . ונראה דכ"ס לענין בזיון כדמוכה פ' במה אסר דקמינו וברכות אין מליגן בשבת מפני הדליקה ואפ"ס בני גיחה שלא יתבזו . וכיון דדין כהני קדש יש להם אס יפלו לארץ חשיב בזיון כדמוכה פ"ב דעירובין גבי היה קורא בספר על האקופסא וכדפרש"י עס לאו דוקא ס"ת או הפליגן אלא שאר ספרים נמי שהיו בימינו היו לריסין לחוש שלא יפלו ויחבזו ולפ"י איכא למימר שלבו דואב על הספר שבידו שלא יפול לארץ ולא יוכל לכוון מ"מ נראה דמרי כיון דאין אוחז התחזור או הפילה אלא רק כדי להפלה בדיוק ולא ידלג שום אות ל"מ שלבו דואב עליו כמו גבי אוחז הפליגן בידו או ס"ס בזרעו דהסא אינו חופשו רק לשמירה ולא לעשות כסו מלוה עכשו . וכס"ג מתלק בתלמוד פ' לזב הגזל אמר אבה בר מרימר לרב אפי' אבה הוא מללי כוס פי' כשהולב כוס בידו היה מתפלל מיתמי לא יאחו אדם הפליגן בידו כו' . ואמר שמואל סכין מנחת וקערה ככר וכיוצא בכן סהם לאו מלוה היא ועריד סכא מלוה ולא עריד . ופירש"י לאו מלוה לאחז נינהו וסוויין עליו למשא ולכך ערוד בשמירתו אבל סכא נעילתו ולקחתו מלוה ומתוך שחביב עליו אין משאם ושמירתם כבד עליו ולא עריד ע"כ . ונראה דבנדון דידן הואיל ותפסה לשם תפלה עלמס כדי להפלה בעיון ובדיוק יפה אין משאם כבד עליו ולא עריד :

שאלה כ הא דאמרינן פ' הקורא את המגלה עומד דאין מדליגין במפטייר מנביא לנביא א"כ מה ראו לנהוג באושר"י"ך וביז מקומות כשאירע חסונס בארבעס פרשיות או בחוכס שזרכיכס לספטייר כד' פרשיות או בתוכס לפי ססן כתובין בתלמוד אפי"כ מפטיירין ג"כ בספטייר חסן מקאחס עד ושיס עליך אלסוך ואפי"ג דספטייר דפרשיות דהתוכס אינס נביא דספטייר חסן ולא קפדינן לדלג מנביא לנביא :

תשובה יראה דאין ליישב יפס לפי כל הפירושים אמנס שמעתי שקדמוני אושר"י"ך היו מיישבים סמונג משום דבמרדכי בשס ראינו סס מפרש סעטס דאין מדליגין בתורה ובנביאים סיימו משום כבוד לטור כדי שלא יעמדו כשחיקס בשעת סגולליס מפרש

שנים מקרא ואחד תרגום מי מחייב מני להשלים בכל יו"ט פרשיות שקורין שחרים ומוסף . ובשבתות של ארבעה פרשיות ג"כ אופן הפרשיות שמוסיפין לקרות או לאו :

תשובה יראה שלא נהגו להשלימו ואין בידי טעם ודאיים כל כך ואין לדקדק מפרש"י דפי' ישלים אחד פרשיותיו של כל שבת ושבת משמע דווקא מה שקורין בכל שבתות השנה דאיכא לניימר אורחא דמילתא נקט וס"ה מה שקורין ביו"ט דלאו כי רובלח הוא . אמנם נראה קצת רד"מ מהא דכתב בהגה"ה במיימוני בשם רבינו שמואל ז"ל וז"ל אע"פ שיעקר מ"ה כל פ"שה ופרשה עם הכבוד אם לא עשה כן ישלים כולם בשמיני עשרת שבו גומרים הכבוד ובלבד שלא יקדים ולא יאחר יום אחד מן הכבוד ע"כ . מהבא נראה מדקבע היום שבו גומרים הכבוד חומשי תורה בכל שנה משמע דיעקר חייב דלר"מ רבין להשלים פרשיות עם הכבוד היינו כדי שכל אחד משראל יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל שנה כמו שעושין הכבוד מ"ה לר"ך לסיים ממש בלוחות היום שמסויימן בו הכבוד דאע"פ שלא קרא כל השנה עמקן אחר גמר מלוחות אלונין בטלית דוכתא . וכן משמע מלשון הרשב"ן דטעמא הכי הוא דכתב וז"ל דאע"פ שכל אדם שומע כל התורה בכל שנה בכבוד חייב לקרות לעצמו בכל שבע ושבע סדר של אותו שבת וכיון דטעמא דהשלמה הכי הוא נראה דלא אריכו רבין אלא שישלים פרשיות של כל התורה רק פעם אחד בשנה וא"כ לא לריבין להשלים פרשיות של יו"ט ושל ארבע פרשיות ומוסיפין אחרים להשלימו כל אחת בשבת . אמנם נראה הדברים דלפי פירוש רבינו חננאל דפליג על רבינו שמואל דאיכא בהגה"ה הסתם ולא מפרש הו"ה דרב ביבי בר אבוי בפרשיות דכולהו שחא בסך שבתא פליגי דהסו"ה גירסא ופי' אין טעם השלמה בשביל שסיים התורה בכל שנה כדפרש"י אלא אפשר כדי שיבא רגיל במה שהכבוד קורין וא"כ הו"ה לר"ך להשלים פרשיות של יו"ט ומוסיפין לפי טעם זה ומ"מ אפי' אי הכי הוא מתיישב המנהג לדעת איך נבאויים וקרוב בעיני שלא נהגו רבותיו להשלים :

שאלה בד מה שנהגו בארבעה יו"ט וכן במקלות מדינות שפרשה שירת הים ועשרת הדברות בשבתות שחלו אותן הסדרות וכן בשביעי של פסח וביום ראשון דשבעות כשמיני ע"פ לקרוא אותן פרשיות אינו קורא אלא מחיל אותן וסקל קורין אותן מתוממים שלכן והס"פ מסיים בס"ה רק פסוק אחרון בקול רם יש ליישב מנהג זה או לאו :

תשובה יראה דיש ליישב בעזרה ולא ברזוחא דמילתא כלל ונראה דהמניין אהא דכתב ח"ז וז"ל דכיון דנפתח ס"ה אכור לספר אפי' דבר הלכה ודווקא בקול רם אבל בלחש שרי אם יש עשרה שמועטין קס"ה ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בעת קריאת התורה שרי לב"ע עכ"ל ופירש בהגה"ה במיימוני טעם דשרי משום דבאורו ענין קעסיק וספחא שמועטין מניה היכא דעסיק באורו ענין אין לר"ך לשמוע קס"ה אפילו ליכא עשרה שמועטין קס"ה כך משמע בא"ז הגדול דהא דכתב ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום שרי לב"ע קאי אמאי דכתב לעיל מיימי דברי הגאונים דהד מלריך בלחש וחד מלריך שיבא עשרה שמועטין וקאמרינן עלה דשנים מקרא ואחד תרגום שרי לב"ע אלמנא אפי' אי ליכא עשרה שמועטין והא דבעינן בלחש היינו משום שלא יבעל אחרים משמעה ובגדון וידן דכל הקהל קורין ולא שומעין אין קפידא בקול רם הואיל ובאורו ענין קעסיק משום חבוב שפרשיות שרונים לקרות כל אחד בעצמו והס"פ קורא אותן מ"ה ונקי בקריאתה אפי' לא שומעין לה דבסתמא דמילתא איכא אחד או שנים אלא הס"ה שמועטין קריאתו והס"פ דליק לא שומעין די בכך דכל הפסוק מעשרה חד הוא . אבל אין ליישב המנהג דמשום דבלאו הכי פרשיות קורין שבעה בתורה שהן חובה היום ואותם שקורין מסך פרשיות קורין לו ג"כ ג' פסוקים קודם שיגיע לפרשה זו ובהא נפקין אפילו אי לא הו"ה קרינן סך פרשיות כלל דהא ליכא דבהגה"ה במיימוני כתב שאם קרא ודג פסוק אחד אם הוא במנהג שבת או בשני וחמשי א"כ לחזור אם קוראין ' פסוקים בלא דפליג אבל בשבת אם דילג פסוק אחד חזר וקורא אותו אפי' לאחר שספיקו והספיקו מוסף הא קמן

מפרשה זו לפרשה אחרת והאי קפידא לא שייכי אלא בימינו שסיו כל ספרים כתובין כגליון ספר תורה שלנו והיו לריבין לטעות בגלילס . אבל לדודן שספיקו שלנו כתובין בקונטרסין ויכול לסמן שימנא מוסר איזה הספר שיראם אין חשש בדילוג מנכיא לנכיא ופי' ראבי"ה וסוכות מן התלמוד דאין מדלגין ואין גוללין ספר תורה בלבוך חדא מלתא היא וטעמא דאין מדלגין משום דאין גוללין בלבוך משום שלא יעמדו בשתיקה וכתב דמש"ה וסגין במקומות שאין להם אלא ס"ה אחת שגוללין ומדלגין מפרשה לפרשה ביו"ט ובשבתות של ר"ח ושל פרשיות דווקא בחד גברא הייטין לכבוד לבור שלא יעמדו בשתיקה אבל בין גברא לגברא לא קפדין וא"כ בגדון דידן נמי יש לחלק כמו שבארתי . אמנם רש"י פירש טעמא דאין מדלגין משום טירוף דעת ולכן בנכיא אחד מדלגין משום דאין הוראס יולאח כ"כ מדברי טירוף יותר מדאי קפדין ולפי טעם זה אין לחלק כדלעיל אבל מ"מ אי הו"ה בנכיא אחד אלא שהוא יותר בכדי שיפסקו המחורגמן מספיק טעם זה דהאי קפידא גופיה פירש"י דאינו אלא משום כבוד לבור . וז"ל נמי לדודן כיון דלא הסגין לתרגום בלבוך לא הייטין לטירוף דעת והאי דקאמר התלמוד אין מדלגין היינו דווקא במקומות שסיו מוסגין לתרגם דגם בימינו הו"ה מקומות שלא היו מתרגמין ואין זה דוחק לאוקמי בכדי דהא יתיב התלמוד שיעורא דמתרגמין דקאמר אין מדלגין אלא בכדי שיפסקו המתרגמן אלמנא איירי במקומות שמתרגם והוא מוסג דלעיל במקום שאין עם ס"ה אחת דמדלגין אין ליישב לפי' רש"י אלא כמו שחלקתי ואותו מנהג כמדומה שמונים בכל התלמוד מ"מ ואומר אי מנהג דלעיל בספירות היכא דנהגו ונהגו ויכא דלא נהגו לא לנהגו כן מחדש :

שאלה בא מומר שעודו עומד ברשע או שנקטר ברשעו הא"ך קורין לבנו לעלות לתורה :

תשובה יראה דיקראו בשם אבי אביו כמו אביאסף בן יאסר וכן מלאכי אחר כך בספר החסידים . ומאחד מהגדולים שמעתי שרבו אחד מהגדולים השיב לו שיקראוהו בנו בשמו לבד . ואין נראה דהו"ה ליה גנאי שיקראוהו בשמו מאחרים ושפיר דמי לקרות אביאסף בן יאסר כדכתיב הודעתה את לבן בן מור ומשיירש בן שאול ירד וגו' . הנראה לעניות דעתי כתבתי :

שאלה בב הא דפסיק התלמוד דאין מתחילין בפרשה פחות מנ' פסוקים ואין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים אי יש לומר בפרשה פחותה דווקא או אף סתומה וגם אם מסיים בפרשה עלמה שהיא פחותה אלא שיש ג"כ פחותה לאחרים פחותה משלשה פסוקים אם יש קפידא או לא :

תשובה יראה דאין חילוק בעינין זה בין פרשה פחותה לסתומה התלמודא קרי לכו לתרוויסו בעמה דוכתיב פרשה זו כו' וס"ה סתמא קאמר אין מתחילין בפרשה וכן הביא לי ראה אחד מהגדולים מפקס הגאונים דאין חילוק ונראה לביא ראייה מבוררת מן התלמוד דכפ' הקורא את המגילה מעומד אחיהו בעי מיימי רב ששה מרב פרשה ר"ה קרינן כו' עד וביום השבת דהו"ה ובראשי חדשיכם דהו"ה חמשה סיבי יעבד יוקרי תרי מסא חד מסא אין מתחילין בפרשה פחותה מנ' פסוקים יוקרי תרי מסא ותלפא מסא פשו לכו תרי ואין משיירין בפרשה פחותה משלשה פסוקים פי' פשו לכו מקמי דוכתבם הראשון בארבעה עשר יום לתש פסח וגו' ויהא פרשה דוכתבם הראשון סתומה היא וקפידו שלשולא אלמא אין חילוק ומאותו סוגיא יש מני לכוכיה דסיכא דמסיים בפרשה עלמה דאין קפידא דאי משייר פחותה מנ' מקמי פרשה אחרת דקאמר סתם ופרשה זו דאיכא חמשה פסוקים סיבי קרינן ומסיק דאי קרי לכו לתרי כל חד ארבעה פסוקים שפיר דמי והס"ג דרשני הו"ה לר"ך לקרות עד וביום השבת ומסיים עם וזו משייר פחותה משלשה מקמי דוכתבם חדשיכם שהיא פרשה פחותה ושם מסיים אין קפידא לפי הטעם המפורש בתלמוד מפני מה אין מתחילין או משיירין פחותה משלשה יתיישב שפיר דאין קפידא היכא דמסיים בפרשה עלמה :

שאלה בג הא דאמרינן לעולם ישלים אחד פרשיות עם הכבוד

וקדויה בשעה בראש חלה דחמשים חתרו לומר בקשה זו דרבון העולמים ומ"מ לר"ך לרקדק שיאמר לאחר שסיימו הכרזה ושוב לא יסא נראה כמו שאינו מסביר פנים שהרי כבר סיימו הכרזה . ומה שמאריכין בכ"ף לנגן אינו חלה חוספת ואע"ג דבסוף פסוק שלישי דסיימו חובת שלום ח"א להמתין עד שייסימו חגיבה שהרי מאריכין בניגון קודם שיגמרו חמ"ס דשלים מה בכך מאי דאפשר לתקן ולמעבד ככלכס ועבד וח"ה כיון דנחשיב האי דמאריכין קך כלאחר סיום הכרזה ח"כ לא חושיל הבקשה דרבון העולמים דמסתמא סא דקאמר תלמודא ליקום קמי כהנים רואה לומר בשעה שהן מברכין . י"ל דלענין זה לא חשיב עדיין סיום ברכה ומקרי שפיר בשעה שהן מברכין לענין זה . וכת"ג אשכחן בפ"ב דברכות חייא (ספק' בן יוסף) [סומכוס] אומר כל המאריך בחד מאריכין לו ימיו ושנתיו אמר ר' אחא בר יעקב ובדל"ה פירוש רש"י ובדל"ה יאריך ולא בחי"ת דכל כמה דאמר אחד בלא דל"ה לא משחמע מידי ומה בלע בהארכחו דקא אמר אבל בל"ה יאריך אלמא דכל כמה דלא גמר החיבה לא משחמע וחשיב ואלא מידי יתוד מלכות שמים וכשגמר החיבה כולס ומאריך בסוף הברכה מיקרי עדיין קבלת מלכות שמים דאל"כ מה בלע בהארכה דל"ה . ה"נ אע"ג דאין לומר שבה ובקשה אחרת בעוד שהכמים לא סיימו החיבה של הברכה מ"מ לאחר שגמרו החיבה ומאריכין רק בניגון הברכה האחרונה ומסתמא אין קפידא חו בהסברת פנים . ואע"פ שכל זמן שמאריכין בניגון חשיב עדיין שעה ברכה לענין שמועיל הבקשה דרבון העולמים כמו שמועלה הארכס בדל"ה לענין קבלת מלכות שמים אע"פ שכבר נגמרה החיבה :

שאלה כח

יש ליחיד לבין רגליו בשעה שאמר קדושה עם השליח לבד בתפלה :

תשובה

יראה דשפיר דמי למיעבד הכי דכיון דמאריכין נקדש אח שחך כשם שמקדישין אותו בשמי מרוס ובשמים מקדישין ברגל ישרה כדכתיב ורגליס רגל ישרה יש לנו להסתדמות להם בכל היכולת ואין בזה משום יושרה והדיוטות חלה במדה ישרה :

דיני ברכות

שאלה כט

לעווירג"ה שטושין מגודגניות שקדין וויכשילין שמבשלין אותן עד שהן יימוחין לגמרי ומערבין בסן תכלין ודבש יש לברך עליהן שהכל נהיה בדברו או בפס"ע :

תשובה

יראה לפוס המשמעות דלר"ך לברך עליו בפס"ע כמו סומלחא דלחיא מבי סנדוואי דמברך עליו בפס"ע כדלחיא גמ' ופרש"י לעווירג"ה וכן בברכות מבר"ס כתב בשמים שקדין גימא"ן וויר"ך נראה לברך בפס"ה כמו סומלחא ע"כ . הא קמן דאע"ג דספרי נשחק וימוח דק דק אכתי במלחא קאי . אמנם כי דייקין בפירות רש"י בהסיה דטרימא מאי מברכין עליו ופירש מהא דתמרים של תרומה מותר לעשותן ערימא אלמא בפס"ג במילתייהו קיימי התמרים ומברכין עליו בפס"ע וכן דקדק באשרי קמן בהסיה דטרימא דכתב וז"ל תמרים ועבדיניהו ערימא פי' מרוסקין מעט מברשין עליהן בפס"ע . משמע דאי הוה מרוסקין הרבס מברכין עליהן שב"ב משום דלאו במילתייהו קיימי וח"כ כ"ס לעווירג"ה של וויכשילין סכן יימוקין לגמרי וגם משורכים בשמים ודבש דנפקי ממילתייהו . והסיה דסומלחא פרש"י פ"ב דיומא סמפטמים בשמים כתוסים ברבס וח"כ סיינו הסיה דבשמים שחוקים דכתב מוסר"ס וי"ל דהטעם משום דלחורתייהו בכבי לכתם ולשחוק כל הכשמים מש"ס חשיבין קיימי במילתייהו משא"כ בדבר אחר שאין דרכו להיות תרדי מעוך ומרוסק ואע"פ שאין חלו החילוקים ברורים לי מ"מ לא יעשו חלה ספק בדבר ופסקו רבותא דכל היכא דלחיא סתיקא בברכה ראשונה מברך שבי"ב שטל הכל שאמר שהכל נהיה בדברו ילא :

שאלה ל

בין מבוטל פלוגתא דרבוותא היא אי מברכין לאחריו ברכה מעין ג' או בז"ר וכן ברכה ראשונה פליגי אי מברכין בפס"ג או שבי"ב והיה חוב אחד לשותפו שלא בסוף הסעודה וברכה ראשונה לא היה לר"ך ללדד היאך ילא ידי כולס דמפר"ס

קמן דאפילו פסוק אחד מעבד בשבת כ"ס פרשה כולה ואע"פ שיסבחי המוסג מ"מ נכון למי שמדקדק במעשיו שיטמוד חלה השליח לבד ויקרא עמו אותן פרשות מוס"ס ואם אינו יודע לקרות ישמע קריאת ש"ס יחך בשביעי של פסח וביום ראשון דשבועות אין קפידא כ"כ הואיל וקראו כבר הפרשות בשבתות שלסן והוי כמו מנחה בשבת ובשמי וחמישי וק"ל :

שאלה כה

הא דמאריכין פ"ב דמגלה כסן שיש לו מומין בעיניו או בידיו לא יסא אח כפיו ואם דם בעירו מותר אחס שיעור יש בדבר שמקרא דם בעירו :

תשובה

יראה דאם שסס בעיר ל' יום וקרא דם בעירו דלכל מידי דחלו בהרגל סני בל' יום כדאשכחן גבי הזכרת משיב הרוח ומוריד הגשם דמאריכין בירושלמי דכל ל' יום בחזקת מה שסוף לגמור בתחלה אבל לאחר ל' יום כבר הוא מורגל לומר מה שהחיל מחדש אלמא דכני בל' יום להרגיל לשמו ח"ה להרגיל לראות סקין וס"ל אשכחן בכמה מיני דלרובי שיכוי זמן וקצבו לכן חכמים ל' יום ואין לומר מלשון התלמוד יש להוכיח דבעינין יב"ה מדקאמר אם סיה דם בעירו ולא קאמר אם סיה דם בעיר כדקתמי בטר הכי אם אגסי רוב העיר מלאכתן בכך מותר משמע דלשכי קאמר בעירו לאשמועינן דבעינין יב"ה כדלחיא פ"ק דב"ב ד"ל דלא חליא לרקדק הכי חלה אחא לאשמועינן דדוקא בעירו מוכי דם כל ל' יום אבל אם הלך בחקראו לעיר אחרת ושהה שם ל' יום לא מהני דבעירו [דע] כיון דדר ההם או אחא למידר ההם רגילי אינטי דסקלי וערו בסדיה ודשו ביה בני מהא משא"כ בעיר אחרת ומ"מ נראה דלאו דדוקא דלחי למידר ההם שיהא אחד מבני מהא חלה אפילו אחי להסס כדי להיות עם מלמד תינוקות או כופר או משרת שנה או ה"י שנס חשיב כמו דם בעירו בל' יום דכסה"ג ומי בני מהא רגילי וערו בסדי' :

שאלה כו

ככמים סמוגים ברכה כהנים כשעולין לדוכן שרי להו לנגן שמים או שלטה נגונים כגון בכל פסוק ופסוק או בכל חיבה ייגון אחר או לא :

תשובה

יראה דלא כשר למיעבד הכי ואע"ג דמוסג לנגן ברכה כהנים בנישומה וסכסכים הוודעים להנעים סניגון בברכתו הרי סן משובחים וס"ל משמע בתלמוד שיש להנעים סניגונים דקאמרינן בפ"ב דקידושין ושמעתי ססיה מבלעיו בנישומה עם אחיו סכסכים מ"מ אין לנגן רק ייגון אחד מתחילה ועד סוף משום דלחיא למיחש לטירוף דעת דעובד חשו רבנן לטירוף דעת סכסכים בברכתן דכתבן פ"ב אין עומדין ולא יענה חמן אחר סכסכים מפני סטירוף ע"כ ופירש רש"י בלא חטירוף דעתו ויעטס לפי שהוה לר"ך בברכה שנייה לומר לפני סכסכים כל הובס וחיבס ובעטותו חמן לא יוכל לבוין מוסר ולהסתחיל ברכה שנייה ויעטס ל' דרואה לומר ויעטס סכסכים דבטעות דידים לא הוי נפקין מינה דבימי תלמוד לא הוה מנוסח התפלה כדלחיא במו"ס מגלה בשם מוסר"ס וח"כ הואיל וחישיבין לטירוף דעת דמקרא משום טעות דכסכים כפ"ב חיישיבין לטירוף דעת סכסכים גופייהו וסדבר ידוע שאפילו סמוגים סכסכים כשרואים ללחא סניגון לייגון בתקף לריכין לבוין ולרקדק יש להשמיע קול סוס ומיושר וע"י עירדא זו חטירוף דעתם שלא ידעו אחס פסוק או חיבס יתחילו ואין נראה כלל לומר כיון דסמקרא קירא לפניהם לא יעטו דאם חטירוף דעתם ישלחו ג"כ קריחא המקרא :

שאלה כז

הא דמאריכין פ' סרוקא בברכות האי יחאן דחוי תלמא דליקום קמי כהלים ולומר רבון העולמים כו' וכתב בהגם"ה בניימון שמוסר"ס סיה רגיל לומר בשעה שהכמים מסיימין הברכה בסוף כל פסוק ופסוק ויש להסתפק אי לר"ך לרקדק שיאמר ממש בסוף בשעה שמאריכין בכ"ף דוישמרך ויחוקך או ח"כ לרקדק כולי האי :

תשובה

יראה דיש לרקדק דיאמר ממש בסוף בשעה שמאריכין מדמאריכין בפ' חלו ואמריס בשעה שסכסכים מברכין מה סן אומרים ברכו ס' מלאכיו כו' ח"כ חייא בר אבא ח"כ יוחנן כל קאומרן בנגולין אינו חלה טועה ח"כ מניחא בר פפא חדע דמקדש ממי לא בעי לממדיניהו כלום יש עבד שרבו מברך לו ואינו מסביר לו פנים . הא קמן דאין רחוי הוא לומר אפי' מיני דשבת

דמסר"ם כחצו בצרכותיו וסיכא דאיכא ספיאק הילך יבדך מדבך
 שסב"ב דעל הכל שאמר ש"ב יא . אלא בצרכה אחרונה דליה
 לן בה ברכה שאלה בה דביעבר על כל דבר וא"כ לריך לחד הילך
 לאת ידי כולם ודוזה לאכול בימים וסמיים או עבדים ופשוח ג"כ
 יין מבושל . וס"ג לריך הוא לעולם לבדך בנ"ר לאחר הביא
 ובאוסה הברכה יולא ג"כ על היין מבושל אם הוא כדברי הגאונים
 דסבירא לכו דלאו יין מיקרי אלא כמו שבר ודגש ושוד לריך לבדך
 ברכה מעין ג' לאחר הסמיים או עבדים ובאוסה ברכה יתלו ג"כ
 על הגפן ועל פרי הגפן כדי לאת ג"כ היין מבושל אם הוא כדברי
 הגאונים דס"ל דיין גמור הוא וכתבו הגאונים דיכול לכלול בצרכה
 מעין ג' על המימים ועל הכלכלה ועל הגפן ועל העץ וס"ג נפיק ממ"ג
 ואין כאן חוספות ברכה עם ומלכות מחמת הספק שפיר דמי למיעבר
 כס"ג או לאו :

תשובה יראה דיון מבושל אין לריך כ"כ לדקדק ללאה בו ידי

כולס דהסוס' פ' כינד מצרכים ופ' המוכר ובהגס"ם
 במימוניו בשם ראב"ם וכל דבוחיו האחרונים מהר"ם בסלכות
 ברכות שלו ומרדכי ואשירי כולם מקרי דיין גמור הוא דמשמתי
 לעילוי בבישולא אע"ג דרש"י ושאר גאונים דכתבו דמשמתי לגריעותא
 הוא ולכך לא חשיב יין ואין מברכין לפייו בפס"ג ולא לאחרייו מעין
 ג' דדברי החוספות ומסקימוסס וכוחים וברורים בהא דהאריך ראיס
 דמיייתי מירושלמי דערבי פסחים ודמסכת שקלים דיואלין ידי ד'
 כוסות בין מבושל ובהגך ד' כוסות אית בהו כוס של קדוש ועל
 ברכה מ"ו דבשי יין א"כ ע"כ יין חשיב וליה נגר ובר נגר דפרקינס
 לכך ראיס . אמנס אם היה בא להחמיר ולחדד כדי לאת ידי כולם
 למעבר דמבואר בשאלה לעיל נראה דלא שפיר דמי למיעבר הכי
 שוכלל על הספק שום ווסח אחרת בצרכה דמעין ג' אע"פ שאינו
 מוסיק עם ומלכות וראיסי מהא דמיייתי הוס' ורוב הסבורים
 שירושלמי דברכות ר' ירמיה לא אכל סולתא דמן יומיה משום דהוי
 מוסקת בצרכה אחרונה אי מברכין לאחריו מעין ג' על האדמה ועל
 פרי האדמה וכתוב בהל' ברכה ממסר"ם ובהגס"ם במימוני דמס' שלא
 אכל בתוך הסעודה ויהי פוטר בצרכה סמוזן ש"מ דהוה סבר
 כרב בשם דבריים הבאין שלא מחמת השודס לריכין ברכה לפיכס
 ולאחריכס ואין ברכה סמוזן פוטרקן והשפח עדיין תקבס אמאי
 לא אכל מן יומיו אי כוס בעי כוס אכיל ליה עם בימים וסמיים
 וכוס פוטרקן ממ"ג כדפשינן לעיל אע"כ אין כוללים בצרכה דמעין
 ג' שום ספק כנון זה שיהי לריך לומר על העץ ועל פרי העץ
 בשביל הסמיים ולכלול בה על האדמה ועל פרי האדמה מחמת ספק
 דסולת וס"ה בנ"ד אין כוללין בה מספק . ואין נראה לחלק דספק
 דהסם אי סבירא לן דאין מברכין על האדמה וע"פ האדמה על סולת
 וסיונו ע"כ משום דהכמיס לא תיקנו מטבע זו על האדמה ועל פ"ה
 משום דלא שייכא אלא לאוכל סולת או כוסס חיטין וסך אכילה
 לא חשיבא וא"כ סך מטבע זו לא אשכחן בשום דוכתא ולכך אין
 כוללים אותו אבל מטבע דאשכחן בעלמא כנון על הגפן ועל פ"ה
 לעולם נישא דכילינן לה דאמאי נחלק כ"כ במילתא דליה בה טעמא
 דמס' טעם לא נכלל בו כל ספיקות מס' ככך אם אנו מוכיפין דברים
 אחרים בצרכה מאחר שאין מוכיפים בצרכה עם ומלכות ויבין דמילתא
 בלא טעמא הוא לא מחלקינן בהו בצרכות המבדדים מן הלב :

שאלה לא מי שדוזה לשחות יין בשחרית או בלסריס לאחר

השינה וקפס ל' לשחות אליבא דריקנא ומביאין
 לו מאכל מחובל או חריף וס"ג שהוא ממשוק השתייה לריך לבדך על
 אותו מאכל או לאו :

תשובה דקך מילתא לכאורה דמי ממש להא דחמרינן פ' כינד

מברכין מדבך על סליון ופוטר את הויה . ופרש"י
 הסם דליון הוא עיקר אכילתו ואינו אוכל הויה אלא כדי למתק
 מריחתו של סליון ולכך פוטר דמתק הסם כל שהוא עיקר ועמו
 טפלה מדבך על העיקר ופוטר את הטפילה והכי מפרש ליה הסם
 כגמרא וליהא הסם באשירי כהיא פירקא בעינן דברים הבאים
 בתוך הסעודה דקך מילתא דליון ויהי לא איירי שאוכלים ביהא אלא
 אפי' כזה אחר זה . וא"כ סיונו ממש בעין שאילסיו דכיון דמאכל
 אינו בא אלא דק להמתיק השתייה מדבך על השתייה ופוטר את

המאכל ויש לחלק דהתם העיקר נאכל קודם ומדבך עליו וזוהי נפטר
 טפלה . אבל בנ"ד הטפל נאכל קודם ואין יתכן שיפטרנו העיקר
 אפי' בצרכה למפרע וכבר הוסי' נוסח בלא ברכה . אמנס אמאי
 פוטרקן מחשובת א"ו אותה שאוכלים גרשמי גודגדמות כדי למתק
 השתייה הויה מדבך עליהן בפס"ג כמו שמצרכין על כל גרשמי
 פירות האילין אלא מדבך עליהן שכלל הואיל וכן באין דק למתק
 השתייה עכ"ל מהכא משמע דבנ"ד נמי מדבך על המאכל שכל
 אפילו אם בצרכה בעינן אחר אבל הויה פוטר לגמרי מחמת ברכה
 השתייה שביא עיקר ולריך לחלק בין הויה דליון וזויה כמו שחלקתי
 אבל אין נראה לחלק משום דגבי ליון וזויה מריווחו מדי אכילה וינכו
 ואחיה ברכה אכילה העיקר ופוטר ברכה אכילה הטפל אבל לא
 אמרינן דתייתי ברכה שתייה אפילו שהוא עיקר לפטור ברכה אכילה
 אפי' אם האכילה טפילה לשתייה דהא פריך תלמודא ח"ס יין נמי נפטר
 פה ולא מחלקינן הכי ואין לומר דודאי אכילה פוטר שתייה אבל לא
 שתייה אכילה דמ"ס דהכי נמי דקי"ל שתייה בכלל אכילה ולא אכילה
 בכלל שתייה כדאיתא פ"ג דשבושום מ"מ לעינן ג"ד אין לחלק הכי
 דהא קמן דברכה העיקר פוטרם ברכה הטפל אע"פ שאין הברכות
 שוות כלל . אפי' היינו טעמא דלא תקנו חכמים לבדך על שום
 אכילה או שתייה אם באין סך לטפילה :

שאלה לב בעל הבית שאינו חזר מפס של נכרים וסניאו

על השולחן פס נכרים נקיים ופס כשר שאינה
 נקיים ואין דעתו לאכול כל הסעודה רק פס של נכרים כי אינו
 רגיל בפס כשר שאינו נקיים אבל בני ביתו אוכלים מפס שאינו
 נקיים שהוא כשר כשהוא בא לבצוע יבצע על הפס נקיים או
 על הפס כשר ולריך להסיר פס הנקיים של נכרים כמו שאם
 השר מקווי או לאו :

תשובה יראה אע"פ שנהגו רבותינו כמו שאם השר מקווי

מ"מ כס"ג לריך לבצוע על פס נקיים של נכרים
 הואיל והוא הבצוע ואין דעתו לאכול אלא מאותו פס ולא מן הכשר
 דהא דחמרינן המוקדם בפסוק קודם וכן השבוב או החביב קודם
 היבא דרוזה לאכול משניהם אז חוליקן בשר מוקדם או חשיב או חביב
 אבל אם אינו רוזה לאכול אלא מאריך לא מחוייב לאכול מן המוקדם
 או חשבוב או חביב כדי להקדימו אפי' שהוא לפייו כך נראה מהך הסברא
 וסדעא מדעמא ואין נראה דלריך ראיסי ואע"ג דבני ביתו דליוס לאכול
 מפס כשר והוא בצוע עליהם מ"מ איכר עיקר ואולינן בחדיה הואיל
 וספק ירושלמי דעל איזס מסן שירלס אפילו היבא דבשי למיכל
 מתריווחו . ואי קפס לן אסברותא דלעיל מסא דחמרינן פ' כינד
 ותאינו כו' ומאי קפס הוו ליה דילמא לא הוי בעי למיכל מחאיזים
 ולכך בירך חמרי י"ל דלכתר דלכל החאיזים הקשו לו . וסא דכתב
 במדכ"ס פ' אין מעמידין מדברי ראב"ה שאם היה מקיב על שולחן
 ישראל האוכל פס של נכרים וסנעס"ב חזר מפס של נכרים כיון
 דמזוה מוטלה עליו לבצוע יבצע מן הספס ודאיס מן הירושלמי פס
 נקיים טעמא ופס קיביר עסורה על איזס מסן שירלס יבדך . וכיון
 דכותר לבצוע כותר לכל הסעודה שזאה זכר לבדך הואיל וכותר
 לזרעוה כותר נמי לקרויו כו' ע"כ הו קמן אע"ג דבעס"ב אינו רגיל
 לאכול מן החביב ואין בדעתו לאכול סימט אפי' מזוה להקדימו . יס
 לחלק שפיר דכל ברכה נהנין תליא בחביבות דעל מזוה להקדימו . סחחו
 הוא מדבך ומשבח ולכך במילתא דראב"ה יבדי נמי דבעס"ב חזר
 מפס של נכרים אינו זכר בשביל שאינו חביב לו אלא מניח משום
 פרישות . ולכך היבא דמאי למזוה עליה שיאכל כסותר ולא יאמר
 לפרישות כנון הכא שחכב בו המזוה שרי ליה רבנן וסאס מיייתי ראיס
 מן הירושלמי דקאמר פס נקיים טעמא פס קיביר עסורה על איזס
 מסן שירלס יבדך משמע ליה אפילו אי פרוש הוא שלא לאכול חולין
 טעמאס אפי' יבדך על הטעמאס אם ירלס משום חבוב סמליס
 ויאלל מנסה . וס"ה לגבי פס ש"ג ולאו דווקא נקט ראב"ה אם
 היה מקיב על השולחן ישראל האוכל פס ש"ג דכלא ידידיס נמי שרי
 אלא נקט הכי דלא תימא מי המביא פס ש"ג על השולחן הואיל
 וסבעס"ב חזר ממנו אבל לעולם כל שאינו רזוה לאכול מן המוקדם
 או החשוב או החביב מפני שאינו חפץ בו אינו נראה בלא שיתחייב

בדרך עניו לאכול ממנו כדי לסקיניו :

שאלה לר

אכל עניבים חדשים קודם הבציר וכיך עליהם
שחתינו. כשישתה אח"כ תירוב לריך לברך
בניה או לאו :

תשובה

יראה לריך לברך שמים. וכן שמעתי מאחד מהסגולים
שהורה כענין זה כגון שאם אכל ופירך כבר על
הגודגניות שקורים קודם חוד ומברך זמן על אותו שקורין וויכשל"ן
או אמרעל"ן ובים הרגום שקורין הכל קודם"ן אלא לאילו קורין
קודם"ן אדומים ולאילו בהורים ואפ"ה היה נראה לו לברך דהשביעו
לבו לחרי מניי לענין ברכת זמן. וכן מלאתי בהדיא כהוראה זו
בספר הסידים ומייתי ראיה מפלוגתא דר"א ור"י בתלמוד שחורות
ובתלמודים לבמה הרי מיני לענין העלאת תרומה ור"ה לענין ברכת
זמן לגודגניות. ואפ"ה נמי לענין עניבים ותירוב דנמי הרי מיני
חשיבי וק"ל כרבא דאלין בבר שמה פ' בתרא דע"ז וחמרא חדתא
בענבי הרי מיני הם. ואפ"ה נמי דחרי מיני חשבין לענין ביטול מ"מ
אין סברה שיברך עליהם חרי זמני משום דהתירוב אינו בא אלא מן
העניבים ולא דמי לגודגניות דהתירוב גופים מחלקים סן וחלקים נמי
בזמן. נראה לטב"ח ראה דאין סברה לחלק מהא דתנן פ'
העובר את ספועים היה עוכב עמו בתלמודים לא יאכל עמו בעניבים
ואמריין בגמרא אר"ג אמר רבא דר אבא פועלים עד שלא הלכו
שתי וערב בנה אוכלין עניבים ואין שותין יין משלכו ש"ז בנה אוכלין
עניבים ושותין יין ופס"י דקורס שלכו ש"ז עדיין לא נקרא שם יין
על מה שבנה ומנאלת אין מנאלתן אלא בעניבים ולכן אין שותין מן
היין משום דהוא כעושה לים בזמן ז' ואוכל בזמן אחר ה' קמן
דחת נמי סוין אינו בא אלא מן העניבים וכו"ל ספר משה שחת
מות לבניו של בעש"ב סברי בוחין עניבים עלמן שתיין בא מן הן עשין
ואוכלין אפ"ה אין שותין יין משום דחשיבי הרי מיני ור"ה לענין
ברכה שחתינו :

שאלה לר

ברכת הטוב והמטיב שאז מברכין על היין הח"ך
מוכח הוא לברך או בעין דוקא שהאחרון משובח
שכן ניכר מן הראשון או הפילו מעט יותר או דילמא לגמרי כראשון
או הפילו אם הוא גרוע ממנו :

תשובה

יראה בפלוגתא דרבותא בברכות לא מברכים מהספק
כלל אלא כ"י דענא דכסוג עלמא לברך ובהך מלתא איכא
פלוגתא דרבותא ס"ג ורשב"ם ור"א פסקו דאין לברך הטוב ומטיב
אח"כ האחרון משובח מן הראשון והסוכסות והרמב"ם כהבו
אפי' אם האחרון גרוע מן הראשון שעל רבוי הייתה הוא מברך.
וכתבו במרדכי דלדעת ר"ח לריך רק שלא יהא גרוע יותר מדל"ן מן
הראשון אבל חשיבו כתב שאם הוא משובח או רק שאינו יודע
שאינו גרוע מן הראשון כשתחא מברך אבל אם יודע שהוא גרוע
אינו מברך והסתא מקור הני פלוגתא אין לברך אח"כ שהוא משובח
מן הראשון ובאבות טריי"ך היו נוסכים שלא לברך אלא על היינות שהיו
מופלגים לשבח לא ידעתי מאין הרגלים דלכל הפידושים אם שחם
כבר יין בינוי ושהא אח"כ משובח הימנו בידוע ויכר לריך הוא
לברך העפ"י שאינו משובח בהפלגה. גם היו מוסגים שאפילו בימות
המופלגים אם שחם ממנו חוץ ל' יום לא היו מברכין ולמנסג זה יש
ספק דמלאתי הועתק מהשובות כר"ח א"ז ו"ח א"ל שאמר תלמיד של
רבינו שמחם שאם שחם מזה יין תוך ל' יום אינו מברך הטוב
והמטיב וליה עכ"ל. ואע"ג דכתב וליה מ"מ אפשר ראו המוסגינים
הקדמונים שבאותה מדינה לנסוג כחומר תלמיד והיה נראה דמהך
סברה יש ג"ע לתת טעם לאורך מנהג שלא היו מברכין רק על
המופלגים דכיון דאין מברכין אלא מל' יום לל' יום אלא בחודש
הלא מילתא כהיא דהרואה את הבירו לאהר שלבים מברך שחתינו
ושם פרי"ד דוקא דחבירו שהוא חביב עליו ושמה בראייתו וניי
אשתריי"ך נמוך שיהיה להם רוב מיני ימות לבמה בעלי בתים יש
שקו בוחרים בחוקים ויש בקלים ויש בדקוים וללוים ויש במחוקים
לא היחם הסכמה ברורה להם כלל שהאחרון משובח מן הראשון
אלא במופלגים שהכל מודים בו ועליו יש לברך וחשיב שמחה לשותין
לפי שברור לו שהוא משובח לכל אדם וכו' טוב לדידים ומטיב
לאחריו ואע"פ שאינו עשם ומספיק לגמרי כדי ליישב הנוסג באין :

[תרומת הדשן ח"א] ה

שאלה לה

כדור על חדושה עד למו"ם יפה הם עושין או לאו :

תשובה

יראה דים לחלק בדבר היכא דליל מולא שבת הבא
בקרוב אינו לילוח הרבה בחודש כגון ז' או ח' בחדש
שאפילו אם יסא מעונ במו"ם וב' וב' או ד' לילות אחריו עדיין יש
זמן לברך עד סוף ליל ע"ז כס"ג יפה להמתין עד מו"ם דכתב א"ז
דאין מברכין על היכה אלא במו"ם כשסן מבושמים ובתלים נאים אבל
אם ליל מו"ם הבא יסא לילות הרבה בחודש שאם יסא מעונ בו
וב' וב' או ד' לילות אחריו יעבור זמן סברכה כס"ג אין להמתין עד
מו"ם דכל היכא דראוי הוא להסתפק שפעבור המנוח אין מסיקין
אותה אפילו כדי לעשותה יותר מן המובחר וראייה מהא דגרסינן
פ' הוה"ק תימאר ביאה קמן ותלית גדול רבי יוחנן ורשב"ל חד
אמר ביאה קמן עדיפה משום דמנוח ביבוס והד אמר תלית גדול
עדיפה משום דמנוח דמנוח דמנוח דמנוח דמנוח דמנוח דמנוח דמנוח
ואי ס"ד דאמריין ביהא קמן עדיפה מו"ם פריך נמי ממתניתין דתנן
כל שיהיו מנוח לא מסיקין ולאידך מ"ד פריך נמי ממתניתין דתנן
תלם בגדול עד שיבא ממד"ה אין שומעין לו ואי ס"ד תלית גדול
עדיפה מיעבר לגדול דילמא אחי וחיק ומשמי נמי סבי כל שיהיו מנוח
כו' אלמא דלא מסיקין מנוח כדי לעשותו מן המובחר כי החם
דלח מ"ד ביאה קמן עדיף ולח בגדול עדיפה ואפ"ה לא מסיקין
לס. ומ"מ מוכח החם דדוקא בדראוי להסתפק שפעבור המנוח או
לא מסיקין לה אבל בעאין ראוי להסתפק לא וחדע דמלאי נקט
הנא ובגדול עד שיבא ממדינה הים ליחתי עד שיבא ממדינה למדינה
בארך ישראל דלא מסיקין אלא דוקא נקט בקטן עד שיגדול ובגדול עד
שיבא ממד"ה לא מסיקין משום דשמא ימות סקטן ובגדול לא יבא
לעולם ממד"ה ותעבור המנוח לכך לא מסיקין אבל ממדינה למדינה
דקרוב דכר שיבא מסיקין וס"ה בר"ד. ולפי זה הא דכתב בהג"ה
במיימוני דכס מור"ם כשהיה מוקדים לברך בחול כדי שלא יעבור
זמן שהוא עד ע"ז בחודש הים לבס סברל מכוונ שיהיה לו ע"כ אין
ר"ל שבמו"ם הים ודאי עובר זמן אלא ר"ל ראוי להסתפק שיעבור
כדבראחי לעיל וסגראל לע"ד כתבתי :

שאלה לו

בחור עניים או שאר עניים כמותם כשתמקיים
להם תלוקות חדשות לריכין לברך ברכה שחתינו.
או לאו :

תשובה

יראה דאין לריך לברך ברכה שחתינו דכל החיבורים
כתבו בסתם דברי ר"י דאין מברכים על כלים חדשים
אח"כ השוכין קלה אבל חלוק ואפילו אות וכו"ל בס"ל לא חע"ג
דאשירי פ' הרוואה מהלק דכל לפי מה שחא אדם דיש עני שהוא
משמח יותר בחלוק חדם יותר מן העשיר בכלים השוכים ומייתי
ראייה על זה מפ' הסודר מן המצותל במסכת נדרים פ"ט ונראה לטב"ח
ראייה ג"כ לדבריו מהא דאמריין פ' אע"פ דהמשרה את אשתו על
ידי שלים דקמי זותן לה מנעלים ממועד למועד וקאמר עליה בנמ'
דמלתא חגב אורחים קמ"ל דהבנייהו לכו בנ' מועדים כי סוכי
דניסוי לה שמח בגוויהו אלמא חשיב לס. תלמודא שמח במועלים
לעמי כשישראל דאיידי ביה סתם ושיקר ברכה שחתינו במויד דמשמח
תליא מילתא דכמוכח בההיא דהרואה את חבירו אחת לשלשים יום
מברך שחתינו וכתבו הגאונים דדוקא שהוא חביב עליו ושמה
בראייתו. אמנם נראה אחרי דשאר המהברים כתבו דברי ר"י לפסק
הלכה בסתם ולא מפליג בין עשיר לעני ואפי' בכלים השוכים כתבו
החוס' פ' התכלת ו"ל החוס' בברכות תימא טעמא ליית לעלמו
מברך שחתינו ובפ' הרוואה אמריין דאכלים חדשים מברך שחתינו ורב
שריירא גאון כתב דלא מסיקין עלה דמסקין בשלמי פ' בכל מערבין דאין
מברכין שחתינו אלא בדבר הבא מזמן לזמן פ"כ. ואע"ג דנראה דלא
סבירא לן כלל בהא כרב שריירא גאון דהא כל המהברים מייתי
והסוהא דפ' הרוואה לפסק הלכה ובסג"ה בנימונן בהלכות קידוש
והבדלם כתב דמסר"ם הים מכוון בכל יולתו שיהיה לו מלכות
חדש בליל ב' דראש השנה בשביל ברכה שחתינו כדי לאפקודי נפשו
מפלוגתא דרבותא דפליגי אי מברכין זמן בליל ב' דר"ה אלמא דלא
חם מידי להסוף דרב שריירא גאון דאל"כ אחי לא היו מסיק

נפשו

בין כך ובין כך דברי ראב"ה נדחים דלכיון דאפי' בחול בחטום ופורים חזר דמיימי ראייה נכבד' וכו' אפי' לן למימר דהכח דברי ראב"ה ליכא למיזל בהריוו דמזך ראייתו אפסק דה"ל וכתב בהג"ה במיימוני דלא ק"ל כספיא פסק דה"ל ודף כי קלת סה דברי תמוס' לפשות הטפל עיקר דכתפלא מסיק תלמודא דחוכה להזכיר של תוכה ופורים ואפי' אמרינן התם דאין מחזירין אותו ובהמ"ז מסיק דרשות הוא להזכיר ואין יתכן שיהא חזר בה עפי מבתפלא וכיון דהכי הוא אפי' בשמזכר קודם התומת בונה ירושלים אינו חוזר ואפי' דפסק ר"ת דאפי' בדבר שאמר חכמים אין מחזירין אותו אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר וכתב בסמ"ק דיש לפסוק בפסק ר"ת וכדענד עובדא הכי וכן כתבו החס' שילבי פ' הפילות השחר ממש דעמא דבר בהא כר"ס ובבסמ"ז ממי כל זמן שלא סיים ג' ברכות סוי כלל עקר רגליו כדמוכח באשירי פ' ג' שאכלו לעין ל"ג אלא שלא התחיל בטעוב וסומעו בו מ"מ לא דמי לפסק ר"ת דהתם לא קאי אלא אהכחו דחייבו חכמים להזכיר לכתחלה וכתיב ממי דלמרו דאין מחזירין את שנה סבר ר"ת דכך ליטנא דאין מחזירין משמע דוקא לאחר שעקר רגליו דלא מיקרי חזרה ולאידך טעמא נמי דמפרש סברה ר"ת דהכי פירש דאין מחזירין אותן אין חובס להחזירו אבל אם ירטה וחזר הני טעמי לא שייכי אלא אמילי דמפרש תלמודא עלייהו ואם לא אמר אין מחזירין אותו דוכל לומר לא פטורכו חכמים אלא אמרתי דמיקרי חזרה ולאידך טעמא מחובס אבל הזכרה הווכה ופורים בבסמ"ז דלא חייבו חכמים אפי' לכתחילה להזכיר ולא אמרו עליהו אפי' ליטנא דהם לא אמר אין מחזירין אותו דוכל לומר אין מחזירין לאחר שעקר רגליו אבל קודם שעקר רגליו מחזירין וכן לאידך טעמא מ"ל דר"ת מודם בכך מילתא דאין רשאי לחזור ולברך ברכה לבטלה :

שאלה לו אם ספק לאחד אם ספר לילה אחת או לאו האין יעשה מכתב ואורך יספור בברכה או לאו :

תשובה יראה דיספור בברכה מכתב והלאה ולא מבעיה אם נזכר ספיקתו ביום הכהו שאלו ודאי לריך לספור ביום בלא ברכה מתוך הספק ושוב יספור בשאר הלילות בברכה וסבי נהגין אפילו בודאי שנה בלילה לספור וסופר ביום בלא ברכה סופר טוב בברכה דמיקרי ספור תמימות הואיל ולא דילג יום אחד לנגמרי אלא אפילו אם לא נזכר הספק עד לילה השנייה אפי' סופר בברכה מתוך הספק ואפי' בודאי שנה יום אחד כו' נהגין ככה"ל דכהב שנה יום אחד טוב אינו סופר פ' בברכה דבלא ברכה מ"מ ודלא כחוס' בנמחות פ' ר' ישמעאל דתנן דאין נראה ולא יתכן פסק הלכות גדולה ודלא באשירי נמי דכתב שילבי פסחים בשם ר"י דכל לילה מלוס בפני עמסה ואם לא ספר באחת מלוס לספד באחרות מ"מ אפי' דלא נהגין כוונתייהו בודאי לא ספר ככה"ל בספק מלינו למיסמך עלייהו דמלחתי בספר ח"ז גדול דראב"ה סבר דספירה בזמן הזה דאורייתא ופסק מתוך כך דהבעיות דלא איפשיטא בתלמודא חלוקין בה לחוקרה לגבי ספירה וריך לחזור ולספור כמו גבי ספק אמר חמה ויזיב ספק לא אמר חזר משום דאורייתא הו"ל כל זה כתב ראב"ה ס' ו"כ כ"ד ננו מלוס הוא לספור מתוך הספק שלא ספד הלילה שעבר ואפי' דהתם בנמחות ואשירי בשם ר"י דלגיל פלוגי בהדא בהא וסבירא לכו דספירה בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לתקדש הו אינו נמי סבירא דכל לילה מלוס בפני עמסה. וא"כ ספיר סופר בברכה ומי מזיקני דכהא ניחול בהריוו ולא בהא ולקדק כולי האי מאחר דכתבו הגאונים דזכרה שם בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן :

שאלה רמ בחורים בני בי רב סיו רגילים לדבר בשעת כהמ"ז ועשו תקנה בקום שלא ידברו כדי שיכוונו לשמוע בברכה ויש קצרו שלא לתקן עד לאחר בוקר ירושלים שהיא סוף ברכה דאורייתא ספיר דמי הכי או לאו :

תשובה יראה ללאו ספיר דמי הכי דרשו לתקן עד לאחר ברכה רביעית דהיינו עד שיתחיל כרתמן וכן שמעתי אחד מרבוותא שהקפיד על שתקנו רק עד אחר בונה ירושלים וסביא ראיה מ' שלשם שאכלו רב עני לה לאמן דבונה ירושלים בלחישותאפי הכי דלא ליזולו ביה רבנן ונראה כ"ס אם יתקנו שלא לדבר רק עד אחר בונה ירושלים יבינו הכל דמכתבן ואיך לא קפידא את לא יכוון לשמוע משום דהיא דרבנן ויזולו בברכה רביעית ואפי' דבכל דוכתא אשכחן דעבדינן גזרה עפי דאורייתא מלרבנן מ"מ כיון דאשכחן כהא דקפיד תלמודא כה"ל אנו נמי נקפיד. הגרסה לע"ד כתבתי :

דיני תית ומורא רבו ואיסור הוראה

שאלה ב תלמוד רומס ללאם מנודינתו ללמוד תורה לפני רב אחד שהוא בונה שיראה סימן ברכה לפניו וזכר בתלמוד ללמוד סימונו ואביו מוחה בו בחוקק וא"ל בני את חלק לאוסה מדינה שהרב שם תלעריני עד מאוד כי אדאג עליך תמיד ח"ו פן תהא נחפש או יעלילו עליך כמו שרגילים בלוחו מדינה. מה יעשה תלמיד ישמע לבניו או יתך כחפאי ללמוד תורה :

תשובה יראה דאין לריך לשמוע כה"ל לבניו וראיה מהא דאמרינן פ' מי שהויתאובו כשם שמעמא בח"ל כך מוטמא בניה הקברות ומוקי ליה התם בניה ספרס דרבנן ומטמא ליבה אשם וללמוד תורה אמר ר' יודה אימתי בזמן שאינו מולא בארץ ללמוד אבל מולא בח"ל ללמוד לא ר' יוכי אומר אפי' מולא ללמוד סו"ך לח"ל לפי שלא מן כל אדם זוכה ללמוד ומעשה סו' ופסק התם רבי יוחנן כו' יוכי ומוכח באשירי פ"ב דכתובות דלאו דוקא לעמאות בח"ל אלא ה"ה בניה ספרס דרבנן נמי טרי בשביל ח"ה ואלו כפ"ק דקדושין אמרינן רב אחי האם בעי ללאה לקראת אביו מה"ל לחולה לארץ ושאל לרבי יוחנן אי שרי אי סבור ח"ל רבי יוחנן לא ידענא אלמא ללאה לה"ה ח"ה אפי' שמואל ללמוד תורה במקומו עדיף

נפשיה מפגותא מ"מ וכל לחלק בין כלים חשובים קלה כגון מלבושים של בגד למר ובין כלים שאינם חשובים כלל כגון הלוקוס ומנעלים וכו"ל כמו שמחלק בסמ"ג במלות פדיון הבן דאינו בא אלא לפרקים מועטים ולכן דמיא לדבר בהא מוזמן לזמן ומברכין עליהם שהחיינו לאשוקי מלות מילה דשכיחי טפי ולכן אין מברכים שהחיינו ובני כלים חשובים נמי איכא למימר דהו כדבר בהא מוזמן לזמן דהתם בני אדם לפרקים מועטים מתחדשים להם כלים חשובים ואפי' לרב שרידה נמי סבר דמברכים כה"ל וכן פדיון הבן דפסיק תלמודא בהדא בסוף מס' פסחים דמברכים שהחיינו. אבל לעולם בחלוקה ואפילו אחר ומנעלים וכו"ל כלים שרגילים להם בני אדם להתחדש להם לא ברירא לן ליתא לרב שרידה גאון הואיל ויש סברה לטות להאן ולכאן ואפי' בחורים עניים לא יברכו על חלוקים דהמנועטי בברכות לא הפסיד :

שאלה לו אם ספק לאחד אם ספר לילה אחת או לאו האין יעשה מכתב ואורך יספור בברכה או לאו :

תשובה יראה דיספור בברכה מכתב והלאה ולא מבעיה אם נזכר ספיקתו ביום הכהו שאלו ודאי לריך לספור ביום בלא ברכה מתוך הספק ושוב יספור בשאר הלילות בברכה וסבי נהגין אפילו בודאי שנה בלילה לספור וסופר ביום בלא ברכה סופר טוב בברכה דמיקרי ספור תמימות הואיל ולא דילג יום אחד לנגמרי אלא אפילו אם לא נזכר הספק עד לילה השנייה אפי' סופר בברכה מתוך הספק ואפי' בודאי שנה יום אחד כו' נהגין ככה"ל דכהב שנה יום אחד טוב אינו סופר פ' בברכה דבלא ברכה מ"מ ודלא כחוס' בנמחות פ' ר' ישמעאל דתנן דאין נראה ולא יתכן פסק הלכות גדולה ודלא באשירי נמי דכתב שילבי פסחים בשם ר"י דכל לילה מלוס בפני עמסה ואם לא ספר באחת מלוס לספד באחרות מ"מ אפי' דלא נהגין כוונתייהו בודאי לא ספר ככה"ל בספק מלינו למיסמך עלייהו דמלחתי בספר ח"ז גדול דראב"ה סבר דספירה בזמן הזה דאורייתא ופסק מתוך כך דהבעיות דלא איפשיטא בתלמודא חלוקין בה לחוקרה לגבי ספירה וריך לחזור ולספור כמו גבי ספק אמר חמה ויזיב ספק לא אמר חזר משום דאורייתא הו"ל כל זה כתב ראב"ה ס' ו"כ כ"ד ננו מלוס הוא לספור מתוך הספק שלא ספד הלילה שעבר ואפי' דהתם בנמחות ואשירי בשם ר"י דלגיל פלוגי בהדא בהא וסבירא לכו דספירה בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לתקדש הו אינו נמי סבירא דכל לילה מלוס בפני עמסה. וא"כ ספיר סופר בברכה ומי מזיקני דכהא ניחול בהריוו ולא בהא ולקדק כולי האי מאחר דכתבו הגאונים דזכרה שם בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן :

דיני ברכת המזון

שאלה לח שנה על הניסים בברכת המזון ולא נזכר עד שהתם בברכה סודאס. אבל עדיין לא התם בבוט ירושלים חוזר הוא בשביל על הניסים או לאו :

תשובה יראה דאינו חוזר אפי' ככה"ל וכ"ס אם כבר התם גם בבוט ירושלים ואפי' דכהב במדרי פ' במס מדליקין וכן בהג"ה במיימוני בשם ראב"ה דמיימי. מירושלמי דהם שנה יעלה ויבא בברכה המזון בה"ה אינו חוזר אבל בשנת ופורים והווכס שה"ה לו בלא חכילה חוזר ואפי' דתלמוד דידן מסיק דהזכרה בבסמ"ז הווכס ופורים רשות הוא ולא חובס כיון דהווג עלמא להזכיר וגם בריך אדעתא דהזכרתה שווייה עליה כהווג והוזר כדפסיק בה"ל ענין זה על הפילות ערבית ע"כ מ"מ כמדומה לי שרבים לא היו תופסים דברי ראב"ה סלו עיקר אלא כמו ש' הרמב"ם בהדא דאין מחזירין וכן כ' ח"ז וכן בטור ח"ה ושמעתי מיישפין סירושלמי דר"ל בשנת דהווכס ופורים ואשמועינן הואיל דלא כתיב אלא פת בשביל השבת חוזר נמי בשל הווכס ופורים דיוס שנתחייב באכילה הוא ואהא נמי יש להקל דהא איתא במדרי בהסיא סינקה וכן בפרק ג' שאכלו דסבדי נמקת הגאונים שהם שנה של ר"ה בבסמ"ז בשנת אינו חוזר משום דחובס האכילה אינה בשביל ר"ה ו"כ הקשה לדידכו סירושלמי דלעיל לע"כ לית לכו האי סברה או ר"ל כמו שכתבתי

עדיף מכבוד אב ואם שסרי יעקב חביו לא נעש על כבוד אב ואם כל אותם שנים שלמד תורה בבית עבר וכיון דקי"ל בר' יוסי דלא מן הכל אדם זוכה ללמוד ח"כ הכל בכלל ח"ס הוא ואין נראה לחלק בין כיבוד אב ואם בין מה שאביו מוחה בידו ושמלערו במו ששבר על זולתו דהא תלויהו מלוח עשה שם ויבנו כבודו ומוראו. ועוד דאמרין בפ"ק דייבמות וכל אחר לו אבא היעמא או שאמר לו אל תחזור ויאל ישמע לו ת"ל איש אמו ואביו תיראו ונראה דלא דווקא עומא דאורייתא אלא אפי' עומא דבית הספר דרבין דאיכא נמי לאו דלא תסור כי יכי דלא מפליג לתלמודא הסס בין לאוין דשבת דחמירי ובין שאר לאוין דלא חמירי וימינו עומא הואיל ואמר תורה כולל חייבין בכבודי כלומר מוראי למעלה ממוראיכס ח"כ כל האו סוגיא אפי' קלים סס דוחים כיבוד אב ואם ומוראו דבכל איסורים אפי' דרבין איכא מורא שמים אס פורע מסן. ולענין לנאח לת"ת לפני רב שזכר מצינו ללמוד תורה שדין לעיל עומא דרבין חלמא עדיף ממורא דאב ואם :

שאלה מא

הא דתניא בפ' אין עומדין דאין עומדין להקפיל אלא מתוך הלכה פסוקה ופרש"י שאינו לריב עיון כדי שלא יסרסר כס בתפלה וא"כ לפי זה לדין נמי לומר שלא לכתוב לבית המדרש ולבנה"ס מתוך הלכה שאינה פסוקה שלא יסרסר בד"ס בלוחן מקומות כדאמר בכמה דוכתין בתלמוד דאסור לסרסר שם בד"ת או שמה יש לחלק :

תשובה

יראה דיש לחלק וכן מלאהי כתוב דקמאי נמי יהו מספקי בך מילתא וכתב שם הכותב דיש ראייה לסחיר מהא דאיתא פ"ק דקידושין גבי בר קפרא ורבי שמעון דפריך תלמודא וסאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר לסרסר חוץ מבית המדרש ובית הכסא ודחי דילמא לאונוכו שאני ופרש"י פעמים שמים ערוד ומעיין בשמועתו לפני כניסתו ועל כוחו הוא שמעיין וגורם כס בבית המדרש עכ"ל. הרי מוכח כדריא מדברי רש"י דברי דא"כ לא הו לאונוכו דפסע בתחילת כניסתו לבית המדרש וגם נראה מתוך הסגרא דיש לחלק דודאי לעמוד ולהקפיל מתוך הלכה שאינה פסוקה אסור משום דא"ל לו לבין יפס מ"מ נר' דודאי הרהורי הלכה ורחיקוהו למעיין כס וא"כ ע"כ יסא לבו ערוד אס עיין הוא בהלכה לא יוכל לבין תפילה ואס יכריח ומחשבה לבו לטק עיין ההלכה הריה גופה עירדה היא לו שרין להסיר מלבו מה שסוא חפץ להשביז בו ויפסיד ע"י כך מוכח התפילה ועל עירדה מועפת הקפידו הראשונים לענין תפלה כדאמר פ' סדר קבא מן הדרך לא יתפלל חוץ ג' ימים שמואל לא הו מללי בביתא דהו ביה שיכרא אבל בבית המדרש איכא למימר דלא גורין שמה יסרסר שם כיון דידע דעבירה היא יש בו כח להכריח אס לבו שלא יסרסר שם ואס היה לו עורח ועירדה על זס יסא כן וק"ל. ותו יש לחלק דדוקא גבי תפילה היישינן פן יסרסר כס בד"ס משום דתרווייהו דברים של קודם סס אבל לא היישינן שיסרסר במקום הטיופה גנון בבית המדרש ובנה"כ בד"ת דהו גנאי וזלזול לדברי תורה שסוא בה לעסוק כס ודמי קאח להא דאמרין פ"ק דפסחים הוא עלמו מחזר עליו לשורפו מוכל קאכיל מנייה בתמים אמנם סדר ידוע הוא שקסא מאלו להסיר מלבו כהרהורי התורה אפי' במקום הטיופה מו שלבו נכסל ולהוט לעיין בפלפול הלכה ואף כי אמרין פ' מו שמת אחר רב הונא ת"ח אסור לעמוד במבואות המועפות מפני שא"ל לו בלא סרסור תורה חלמא דחיישינן להכי ז"ע :

דין איסור הוראה

שאלה מב

הא דאמרין שם רביעית יין אל יורה אי נוסג דין זה אף ביימות שלנו או לאו :

תשובה

יראה דלפי משמעות התלמוד היה נראה דיש לחלק בין ימות שלנו ליימות שלסם שהיו חוקים סרסר ומשכרין דהא פ' סדר מחלק תלמודא בין יין ליין. דקאמר שאני יין דאיטלקי דמשכר עפי וכיון דמחלקין לחומרא איכא למימר דס"ה לקולא ביימות שלנו דלא אשכרי כולי האי וסבי מחלקות הגאונים בין ימות שלנו לשלסם לענין מציגה שום של ברכה וכן מהר"ח פ' הסוכר ומסתמא

דין מורא רבו

התמיד הוראם חס רבו שרום לחול דבר האסור מדרבנן לדין למחות בידו או לאו :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר כמו שאבאר שמעתי אחד מרבוותא דיש לדקדק דה"ל למחות מהא דאמרין פ"ק דחולין דר' זירא ורב אסי מייסי לקאיייהו ביליס המזונקים בין ר' זירא לא אבל רבי אסי אכל הקסא רבי זירא לר' אסי בחד הכי ולא חייש מר לתערובה דמאי אמר ליה לאו אדעתא ואמאי לא הקסא לו קודם שאלא חלמא דאין לדין למחות ולסודע. וג"ל דיי"ל דדוקא כס"ג שגס התלמיד אין כבוד לו האיסור כי הויה דתערובה דמאי דהא מסיק סהם ופסע להסיר אבל אס כבוד לו האסור אפי' מדרבנן יודיעו ויפרישו וסבי מוכח מלשון רש"י דפי' סהם משום דלא בעיניס סוס דמאי לא חשו למילתא מדקתק רש"י חשו משמע דתרווייהו רבי זירא ורבי אסי וסא רבי זירא חש ולא אבל אלא ע"כ ר"ל דלא חש למחות ביד רבי אסי הו סוס בעיניס סיהי מוחה ואע"ל דאפי' דמאי בעיניס לא אסור אלא מדרבנן ולמאי דמסיק סהם שדקדק ר' זירא דע"כ לא גזרו על תערובה דמאי גודמסתייע מילתא לרב אסי דאכל תערובה דמאי דסתתא בסמתן של לדיקים כו'. א"כ עכל לומר דאסא נמי סנוך ר' זירא בתחילה שלא מוחה בר' אסי מתוך הספק. ולפי זה אין לנו ראייה מכאן שא"ל למחות אפי' בספק שאיזנא כדורות שלנו דאפי' על דורות חכמי התלמוד איכא בסוס' סהם באותה שיטת. ומייסי מנ"ר דר' ירמיה שדר לר' זירא כללה דפרי וקאמר סהם דבין דין ובין דין איחאל פרי בעבלייהו ומסך עובדא קאמר גמס' שקלים דאמר ר' זירא. אס הראשונים כבני אנשים אלו כבני חמורים ולא כחמורו דר' פתח כן יאיר ע"כ חלמא דאפי' ביונו ר' זירא אירע תקלס לדיקים כש"כ אלו כדורותינו יתמי דיתמי. ועוד סוכינו שם סהם' וכן בפ"ק דשבת ודגיטין דדוקא בנידי דחכילס אמרין אין הקב"ה עניא תקלס לדיקים על ידס אבל שאר איסורים אע"פ סהוא עושה האיסור בידו כמו רבי ישמעאל שקרא והטס אשפר שיארע תקלס בואח לדיקים וא"כ אס היה רואה לרבו שרום לעשות האיסור במידי דלאו ע"י אכילס לדין להפרישו אפי' אס היו מדמיס דורותינו לדורות טראשגויס לפי מאי דכתבין לעיל דרבי זירא סמך אסא דסתתא בסמתן של לדיקים כו' ולכך לא מוחה בר' אסי אבל אין נראה להביא ראיה דבכל איסור דרבנן ח"ל להפרישו מספק מהא דאמר פ' סדר מילתא דרבנן עבדינן עובדא וסדר שאילגא ופרש"י אס שומע תלמיד שרבו פוסק הויה על איסור דרבנן ויש להקשות עליו וימח לעשות סמעס ע"פ רבו ואח"כ יקסא לו וכן מוכח בספד סהדומס סא קמן להדיא דכל היכא דאין כבוד לתלמיד האיסור דרבנן סוא לא יכנס במעס רבו עד לאחר מעסא. מ"מ אין נראה ראייה מכאן לנ"ד דשאני סהם שגא רבס לסורות כלכס למעסא ומסתמא

והסתמא מחייב שפיר להורות כדא ואע"פ שגוראם לתלמיד להסוד ולסקנות לרין לשחוק עד לאחר זמנא ויחשוב ויחמר חולי יש לו ירוק וישוב על קושייתו ולא יכנס במעשה רבו אבל לשלם אם רואה את רבו בשולח את ידו ללבוש דבר שגוראם לתלמיד שיש לחוש בו לאסור א"ל לשחוק דהדרבס יחשוב דלאו הדעתא דרבו ואיפשרי הוא . והדע דיש לחלק הכי דכפ"ק דחולין גבי בית שאון פריך הלמודא ודילגא רבי מאיר איפשרי ואמאי הוה בית שאון ע"פ עדות זאת . וסגתא חילי הוה אחד שר"מ הוה הלכה למעשה לאכול בבית שאון בלא מעשה . פשיטא שהיה רבי סומך כדון על אורח עדות ולא הוה פריך עלם מודי ומ"מ אחרי שמינו רחייב בשני מקומות כהא דפ' סדר וסכסוה דרבי יהוא רב אחי ואע"ג דדחין לכו בחרי גווי לא רתו זה כרתי זה לא שייך לדקדק כולי האי . סגתא לפ"ד כתבתי :

דיני ציצית ותפילין ומוזזה וס"ת

שאלה מד עליות של משי לרין לזיוו דוקא במינו בעליות של משי או פוערים בו חף לזיות של אמר :

תשובה יראה דהנהו לפטור חף בשל אמר ואע"ג דכתב בהגמ"ס במיימונ דמהר"ם פסק דהא דאמרינן אמר ופשיטא פוערים בין במינו בין שלא במינו היינו דווקא יחידו ולכן יש לעשות בעליות של משי דווקא לזיות של משי וכן מלאחי בגמ' כהדיא פ"ק דיבמות בשעת עליה דכתיב פסק מהר"ם והאר"ך שם מ"מ ראייתו שהיה אחד מהגדולים בהשבעה אחת דלא נהיגי עלמא הכי האידנא אלא כהרמב"ם דמתיר כהדיא וכן גר"ה דהכי הוא מנהג ספרי ראייתו בכל הקטנות שהיו בלוגטרי"ך שהיה בבתי כנסיות טליתות של שער שהקטן מן הקופס של יביר ויש מן היחידים שהתנדבו שהיו מיוחדים לאורחים ולא היו מלויילים במים כלל רק בנזר וקעילי ופקר כמה גדולים ולא אמרו ולא מודי וגם ראייתו חד מרבוותא דהוי ליה טלית של משי מלויילים בני לזיות של משי ואחד של אמר ול"ע אי שפיר דמי בכס"ג דלא הכנף מין כנף הוא וגם לא גדולים תעשה לך מהם אינה לגמרי והרואה לעשות לזיות של משי יזהר שלא יקח החופים כמו שהם טוויים ובארזין מן התנות של נכרים דבעין טווי ושורר ע"י ישראל לשמה אלא יקח לשון של משי מן התנות וע"י ישראל ויטוה וישור משיב דראיתו לא זכירי כהכתיב להזכיר :

שאלה מה עליות קטן היאך מתקנים אותו אם בבית השואר שבוה ח"י הטלית מלפניו והאי מלאחריו או אם חולם כל הטלית בעליו מלאחריו . וגם האין יעשה בברכה טלית קטן כשלושבו בכל בקר :

תשובה יראה דלריכיס אנו לדקדק ולעשות כדי לנאה ידי כל הדיעות כמו שבאר אחד מן הגדולים שהחיק מתשובה הר"ה ח"ו דכתב ח"ל מהר"ם הורה לברך על ט"ק שיש לו בית השואר ולובשים אותו ואמר מורי שיש לברך להלבש ואבא מורי כתב דהלוקים א"ל לחפור שלא יהיו צד ד' כנפים דלא מחייב דרך לבישם אלא דרך עיטוף דממברכין להטעם ממשעם זה אמר דאין יולאין י"ה כשעושין בית השואר כמו לברכנו או להלוק דדרך לבישם היא ולא עיטוף עכ"ל . ומהך דח"ו ראייתו כמה ח"ה נסגו לתלת ט"ק בדלועים בואר ומנהג כל הטלית מאחוריהם למעלה בכחפיים רק ב' לזיות העליונות נכפלו לפניהם על החזה ולדעתם בדרך זה חשיב עיטוף ולא לבוש אבל אחד מהגדולים שסיה זכיר מאד במלות לזיות וכן תלמודיו הגדולים אחריו וכן כמה ח"ה אחריו נסגו בעליות שיש לו בית שואר אמנם לא ידענו שפיר אם ברבו להלבש לזיות או על מוצא לזיות ונראה דלחלות הטלית ברענעא כמבואר לפיל לאו שפיר דמי דבוארו דרך גמי לאו עיטוף מיקרי דעיטוף בכל דוכחין משמע עטיפת הראש וצמיחהם היו רגילים בכסות המכסה הראש והנהו בדאמר טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו וגדול יולא בו ער"ו חייב לזיות ולכן חיקו לברך להטעם לזיות אבל כסות שאינו מתכסה הראש לעולם אין לברך עליו להטעם ולדין דכל כסות שליו רק לכסות הנהו אין נראה כלל שיפטור בה מלזיות

דעיטוף לא כחיבה ולא רמיזא בדאורייתא ומ"מ לא לספוג אדברי ח"ו קאחינא אלא נראה דבעינן למעבד בדרך דנפקין ביה גם ידי ח"ו והנהו בעליות שיש לו בית השואר יעשו ק"ה גדול שיוכל לבכות ראשו ורובו מאחוריו בשעת ברכה יעטפו על ראשו וישלילו לאחוריו ויעמוד כך מעטף לפחות כדי הילוך ד' אמות . ואח"כ ימשכנו מעל ראשו לפניו שיסא נהלם בוארו בבית השואר של הטלית ובס"ג מברך שפיר להטעם שפיר נהטעם בו ואם הוה רואה לספגיטו לגמרי לאחר ששסה או שהלך בו ד' אמות היה רשאי .

ואח"כ לפי דעת ח"ו אין סוג מלוה במה שהוא לבוש לזיות כשהוא בוארו י"ל דאין קפידא כ"כ רק על החילת חיוב הטלית ולא על שינוי הנוהג וראייתו ק"ה מסמ"ק דכתב דתקיעה בביתן משומד וכן לזיות בעינן משומד דתרוויסו ילפינן מספירת השומד ובתקיעה קפדינן אעמידם אפינו לאחר הברכה ובלזיות לא קפדינן בעמידה אלא בשעת ברכה בתחילת העיטוף וע"כ היינו טעמא דבלזיות תחילת העיטוף ושבוה עומד כך מעטף כמו הילוך ד' אמות וכו' נוף המלוה ומלאן ואלך אנו אלא כיון המלוה ולא קפדינן כ"כ בעמידה אבל בתקיעה כולו נוף המלוה הוא סוף התקיעה בתחילתה וס"ג לא קפדינן אעיטוף בלזיות אלא בתחילתו ופעם יפה הוא ספרי לזיות לאו מוכח הנהו הוא אלא שאנו ממיינסן עמינו לחיוב לעשות בגד שיש לו ד' כנפים ובשיעור המושט נפקין בה י"ה ומה שזכורין בו כל היום היינו כדי להסתכל הדין בלזיות כדכתב וראיתם אותו וזכרתם . עוד שהחיק אחד מן הגדולים מהשבעה הר"ה ח"ו ח"ל אם כה בין טלית קטן לעליות גדול הוי הפסק וארין לחזור ולברך ומהר"ם שלא הלך בקטנה לבס"ג אלא כשהוא לבוש בירך עליו וראה עעמו לפי שלפעמים לא היה לרין להסיה בין הטלית וגם לא היה רשאי להסיה את עצמו בלא חוץ לחייב את עצמו בברכה כיון שיוכל לפטור בברכה אחת ואז היה מסתפק אם יברך על הגדול והילוך היה ממתין אחר התפילה עד שיהיה לרין להסיה עכ"ל . ובאשירי כתוב ח"ל מלאן יש ראייתו דהרמב"ם הלכות עליות קטן שהוא משא כל היום וכשהוא מחפיל מעטף בעליות גדול לרין לברך דחייב אדם לעשות לזיות לבג בגדיו של שיש לו ד' כנפים וכל חד מלוה באנפי נפשיה הוא אבל אם מהטעם בזה אחר זה בלי הפסק מברך ברכה אחת על שתיהם עכ"ל . וסגתא אם בלאו להשוות דברי מהר"ם ואשירי לרובם למומד דהא דכתב אשירי בזה אחר זה בלי הפסק לאו דווקא אלא ר"ל בלי סיסח הדעת כדכתב מהר"ם והיה נראה לומר דווקא בעודו לבוש בעליות אחת אינו חייב לברך על השני אלא"כ הוה דעמו בין זה לזה אבל פושט את זה ורואה ללוש אחר מתחייב אפי' לא הוה דעתו . אמנם לשון הר"ה דלעיל לא משמע הכי דכתב הוה ממתין עד אחר התפילה עד שיהיה לרין להסיה משמע דאם לא היה מסיח אע"ג דמסתמא כבר פשט הטלית הגדול ביאתו מבית הכנסת ואפי"ה אי לא הוה ליה סיסח לא חוה אמרינן דכיון דפשט עליות הראשון אולא לה ברכה דידם ולא מפטרה בה בעליות שני אלמא בסיסח הדעת תליא מילתא אמנם באיזה דבר שבוה חשבו סיסח הדעת אפרם בתלמוד תורה . הללעד"כ :

שאלה מו רבים נהגו להפוך סביב הקרב שהלזיות תחוב בו בחובי משי כדי שלא יתרחב הקרב וישמע הלזיות ממקומו למעלה או למטה יש קפידא בדבר או לאו :

תשובה יראה דאין קפידא בדבר משום תוך שלם לא יחפור בין לפרש"י בין לפי' רב עמרם דפירש משום דפחות משלם לאו לא יחפור לפי' רב עמרם דפירש הטעם משום דפחות משלם לאו בגד הוא ואפי' אי חפרים כמלאן דפסיק דמי ולא רמינן ביה לזיות הכי כדא אשירי אליבא דרב עמרם ונראה דהסווא עעמאל לא שייך אלא דווקא הוהא שנקרעה בעליות החיובים קטנים ומחורב בה במוטע ורואה לחזור ולהפירם בעליות ובס"ג לא רמינן לזיות באותה החיבה משום דמלאן דפסיק דמי וליזיות המוטע שם לא פטרה לעליות אבל דון דין סתעליות שלם ואינה תופרה אלא לחזק הקרב לא שייך האי טעמא מודי וק"ל . ולפרש"י גמי דפי' דמש"ס לא יחפור תוך שלמה דחוישין דילמא פייש מודי מתוע התפירה ויחיהו ויוסיף עליו עוד בבעה חובין לעשות לזיות ואיכא תעשה ולא מן העשוי אבל חוץ ל"ל לא יקום לזיות הוא וכתיב אשירי עליה לפי

לפי זה עלית של אמר מותר לתפור האירגה דאין דרך לתפור בחוטין של אמר אלא בשאר מנינים שאינם ראויים לזיוה ע"כ. וה"ל כד"כ נמי שחופר הטלית של אמר במשי דאילו ראויים לזיוה בשל אמר נמי שרי ואע"ג דבבב"ס במיימון כתב בשם מהר"ם דאין לתפור פסקי המעיל תחת הכתף הו"ל שלם אלא כל התפירות יהיו חוץ לשלם או הו"ל מלא קשר אגודל דסיימו חוץ למקום זיוה יש לומר דמהר"ם חריזי בטלית של משי וחופר פסקי המעיל במשי דחופר התפירה ממין הטלית ואיכא למיחש שמה ירפנו עם שאר חוטין הזיוה ובלאזהר מוכח דטעמא דרב עמרם לית ליה לנוהר"ם דהל"ל לא הו"ל מחלק כדלעיל בין חוץ מלא קשר לחוזה לו והף כי כתב בהדיא פרש"י ע"ס בבב"ס מ"דברי מור"ם ע"ג והף אם הו"ל כוונת פירש"י רב עמרם מ"מ כה"ג שאינו נקרא לזיוה למיחש כדפרישית לעיל ובתוס' פ' הסבלת משמע להדיא דאית לכו פ' רב עמרם ועוד הו"ל סיה נדאס דאפי' אם חופר טלית של משי בחוטין של משי אלא שבבב"ס החוטין ארום או ירוק אין להקפיד בבב"ס שחופר סביב הנקב לחזק דה"ל לזיוה למיחש שירפנו עם החוטין הואיל ולא נהנינו כלל האירגה בשום מקום רק בזיוה סתם לזיוה ולא לזיוה ואפי' בט"ק שסוף ממוני לזיוה לא דלית מימי אהד שחיס מלויין רק בזיוה לכן ולא לזיוה ואע"ג דאין קפידא בלזיוה כלל מ"מ הואיל ולא נכחו כן נדאס דליכא למיגזר ביה שמה ירפנו עם החוטין. ה"לע"כ :

דיני תפילין

שאלה מו. לזיוה של תפילין של יד שנספק ולא נשחיר בה כדי לתפור בזרוע וגם שחניע עדיין לאזכר לרדס ולטורלס ע"ס שרי לקשר או לתפור בגידון את הנפסק או לא :

תשובה יראה דהא מילתא אשתכח בהדיא בפסקי הגאונים אלא דיש מסן שחלק בענין זה ולשונו אין מבוחר כל האורך כמו שבבב"ס בפ' הקומץ רבב גרסוין א"כ הו"ל למקטעים א"ל וקשרתם יוסף אפסוק לזיוה של תפילין א"ל וכו' ומקטעים א"ל וקשרתם קפידה תמס א"ל רב אחא ברבי דרב יוסף מהו למחפזין ועיילו לתפירה לזיו א"ל פוק חזי מנאי עמא דבר ופרש"י להחמיר ודבינו תס פי' דעמא דבר הוא להקל ופסקי בספר התרומה וכן הרמב"ם ואשתיי בשם תשובת גאון פרש"י ותוס' וסמ"ג ורמ"א דאשתיי בשם שמואל רבא כהבו כרבינו תס ועיילו לתפירה לזיו כדפרש"י שלא תראה התפירה ויהא נראה כמו שליוה נראה דר"ל שיתפור מלגיו ולא מלבר ובבב"ס במיימון בשם רמ"ם פי' שחופר מקום התפירה בחוץ המעצרתא כדי שלא תראה כלל והירושלמי דמיימית הסוספות וסחיבורים לסייע לר"ם דשרי לתפור לזיוה בגידון לא כתב מיד קעילות תפירות לזיו מ"מ נראה הואיל ובתלמוד דידן איתא אין לרדות לם משום דלא פי' בירושלמי ובאשתיי כתב וראה דמיימית שנספק לזיוה שחפפת הראש והזרוע והלזיוה דההא בעי קפידה תמס שלא יהא שני קשרים אלא לזיוה והלזיוה למעט לא שייך קפידה שחמיר וקשרתם לאות על ירך והו"ל לזיוה פון עיניך דווקא על היר ועל הראש הוא דכתיב קפידה לזיוה קפידה שאינה תמס אלא לזיוה התלויה לא שייך לאסור בהם קפידה ותפירה דהא בעי רב דימי למימר דאם לא נשחיר ברזועה אלא כל שהוא חוץ לקשר כשירם עכ"ל ולשונו זה נגומגס לי קלה דמשמע סיי וסבי מדקאמר אכל ברזועה התלויה למעט לא שייך לאסור בהן קפידה ותפירה משמע אכל הכרוך סביב היר מן הקיבורת עד האזכר כדכתב הרמב"ם שזריך לכוון ג' פעמים סביב לאזכר ואלו קופר הטלית ע"ס א"כ הואיל ושייך קפידה שייך נמי לאסור משום קפידה תמס ועממ נמי איכא מדבריו מדכתוב וקשרתם לאות על ירך והו"ל לזיוה פון מ"מ משמע דוקא במקום שחפפת קרא קפידה קפידין אקפידה תמס וקרא ודאי לא קאי אלא לזיוה מוקפת גובה הזרוע דסיימו הקיבורת כדדרשין לך לאות על ירך ולא לאחריה לאות דסיימו קיבורת וכן הו"ל דהוכח אשתיי מרב דימי דאין לאסור קפידה ותפירה ברזועה התלויה לפי הערוך רב דימי ואמוראי דפליג עליה קיימא על לזיוה היר הנכרת מן הקיבורת עד האזכר כדמוכח בפסקי הגאונים. אמנם בס' התרומה כ' והאריך בשיעור אורך

ברזועה ורחבו ומסוק ח"ל סילך יש להחמיר ולהלכות ברזועה של ראש לפניו ויהיו ארוכות של ימין עד הטיבור ושל שמאל עד החזה וברזועה של יד לאחור קפידה ברזועה שחכא ארוכה עד האזכר האמצעי וכרוך אותה סביב שלם פעמים ורחב הרזועה כאורכה דשעורה נפסקה ברזועה ולא נשאר בה כשיעור שפירשתי לזיוה לזכר הקנה בקפידה כדאמרינן בסקומץ רבא אפי' כוס יתיב קמי דרב יוסף היפסיק ליה לזיוה של תפילין כו' ומיימית עלם פלוגתא דרש"י ור"ת ומסוק ברש"י. והנה משמע בהדיא מתוך דבריו דאסור קפידה ותפירה קאי נמי לזיוה שגשתיירה חוץ לקפידה בראש וביד כל שיעור הארוך שפירשו הגאונים ברזועה ש"י וראה דסיימו דלא כאשתיי דלעיל אפס נראה דאין לאסור ברזועה של יד באורך השיעור שמן הקיבורת עד האזכר האמצעי וכפי מה שזכר לכוון ג' פעמים סביב האזכר אלא אם הו"ל פוסט ברזועה מן הקיבורת עד האזכר בלא כריכה סביב הזרוע אלא כל יתרון האורך שהוא בשביל שזורך ברזועה כמס פעמים סביב הזרוע כמו שרגילים הו"ל בזהה יתרון אין להקפיד אקפידה ותפירה כלל דאילו מן האורך וכן כיריתי כמה פעמים לספור ולא מלאמי לני להחיר אפילו בחוץ השיעור. אמנם תרתי מן השיעור ולחון לקשרו כדעה האשתיי הואיל ור"ת שרי ואפי' בחוץ לקשר דהא דפסק התלמודא למיעל לתפירה קשה לומר דבדר כפירות רמ"ם בבב"ס במיימון לעיל דה"ל למיעל תפירה שחוף לקשר חוץ המעצרתא ולפרש"י נמי קשה לתפור אפי' מלגיו שלא תהא התפירה נראית מאד מלבר ע"כ אין להקל :

שאלה מז. איתיה ותיבות בתפילין שמתקו קלה אכל עדיין רישומן ניכר וראה להעביר עליהם קולמוס לפי שחושש שמה יתמחק עוד יותר שלא יהא רישומן ניכר שרי למיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דאם רישומן ניכר כל כך דיוכל חיטוק דלא חכים ודלא טפס לקרות יפס כס"ג שרי להעביר קולמוס על הכתב להטיבו ולחדשו כדי שלא יתמחק יותר דכיון דעכשוו הכתב כשר הוא ומה שיוסיף עליו אינו אלא שיממרו שלא יתקלקלו כס"ג לא חשיב כתיבה שלא כסדרן. ואע"ג דכתב הראשון לא יהא נראה כלל מפני כתב האחרון מ"מ הואיל וכתב האחרון אינו מתקן עתה כלום שחרי עכשוו כשר הוא כתב הראשון וכה"ג מוכח בתוספות פ"ב דגיטין כתב דיו על גבי דף דלא חשיב כתב העליון כתב א"כ הו"ל מתקן התחתון כגון משלל לשמה לשמה וכה"ג וסבי נמי איתא בתוספות פ' סבוס ובגילויין פ"ב דגיטין כתב לחד שינויא דאפי' כשוא מתקן כתב התחתון לעשותה לשמה מ"מ לא חשיב כתב העליון כתב אלא לעין זה ששוסה לשמה וכנ"ל שאינו מתקן כלום אלא שמשמר כתב הראשון ודאי לא חשיב כתב לעין להחשיבו לכתב שלא כסדרן ונראה דעדיף עפי מנאי דשרי בבב"ס במיימון בשם מהר"ם דהיכא דהיוד"ן שבחוק הסיג"ן ועיינין ושעל האלפי"ן והגלי הו"ל אין גויעין בגוף הו"ל מיימית חיטוק דלא חכים ולא טיפס ואי נמי קרי לאות כסלכתו יכול לתקנה א"כ ולא חשיב שלא כסדרן ואע"ג דכ"ל דלא מתקן פסולין התפילין וכ"ס בני"ד דכשרה עכשוו בלא תיקון ואפילו לדברי אשתיי דכתב בה"ס"ת דאם דבק רגל השמאל שבס"ל ובקו"ף אל סג בתפילין ומזוזה א"ל לתקן משום דהו"ל שלא כסדרן נראה דלא דמי לידון זה דהתם כשרבקה כרגל לא שרי לתקן ע"י מחיקה לחוד שפירדה מנגיה דכס"ג כו"ק תוס' ממש ואפילו בס"ת דלא קפידין אכסדרן פסולה אלא אם בא לתקן לריך לכל הפחות לחוק כל הרגל ויחזור ויכתבה וכס"ג ודאי כו"ל כתיבה שלא כסדרן ואפילו אה"ל דאשתיי קאי נמי אהא דכתב בתר הכי דלריכס יודי"ן שעל האלפי"ן ובשי"ן לזיוה דזוקין ורואה לומר דכתיב נמי א"ל לתקן בתפילין ופליגי אדמהר"ם דלעיל מ"מ מוכל לומר דבירדון דיון מודם הואיל ועתה הכתב כשר וכל מה שכתב ומוסף עליו אינו אלא כדי לשמרו אין קפידה דבר"י.

הנראה לעניות דעתי כתבתי :
 ל"ב בס' התלמודא פלוגתא
 דרב נחמן ורב טפס בסולס
 סימני טופסא אחת טעמא ר"ל סבר אהני מעשוו ור"ל סבר שמה מיהא איכא טופסא . ובה"ל פוסק כרב טפס באשתיי וכרב נחמן בדיני דאיתא ספק בכל מערבין . ע"כ .

שאלה ממ

בני ריו"ם והגפ"ס מוסגין בתפילין של יד לתקן אותן בקשר שלם שבשמיניין אותן בנרוע שמעברתה שבה כדלעיל עוברת מונחת ללד הכתף והקליפה ללד סיד ובני אושטרייך והגפ"ס מוסגין לתקן איפכא שהקליפה מונחת ללד הכתף והמעברתה ללד סיד והאם היו אלו רוצים לשנות תפילין של אלו בקשר עד שתהיה להם הקליפה כמוהם שפיר למיעבד הכי או לאו :

ועדיין מחזירים מעט בעינין זה שאח"כ תפירות ס' או ו' של קיימא כן דכ"ג הוא חשיב תפירה לעינין שבת ושעטמז שרי לקרות כס דלא אכר תלמודא חלא סיבא דמעיקרא חסירה היריעה ואינה מחוברת . הגר"א לע"ד כתבתי :

שאלה נא

ס"ה אשר יריעותיה תפירות זו לזו במשי כשרה או פסול :

תשובה

יראה דפשיעא דאינה כשרה היא וכ"כ הרמב"ם בטהורא ובספר התרומה כתב אעפ"י שרגילות הוא לתפור ס"ה שנקרע במשי מ"ו הא דאמרינן ותופרם בנידין קאי אהפירה דיריעות זו לזו לומר דיריעות זו לזו לא קרי לתפור חלא בנידין אמנם ראייתי במקומות חבורות שהיה להם ס"ה תפורים במשי וקראו כסן ואפשר ע"י הדחק שלא היה שם יודע לתקן בנידין ובתחילת חיקומו נתפרו כך במשי . וכה"ג יש לסמוך אלא דכפז אשירי בסוף סלמות ס"ה בשם ה"אויזים דס"ה שאין הקלפים שלה מעובדים לשמה משום דלא היה שם עבדן לעבדן לשמה וכתב דאע"פ דסכירה לן דאינו מעובד לשמה פסול מ"ו ויוליס לקרות באותו ס"ה בלבד משום עת לעשות לה' ספרו חורתך ומייתי ראייה מר' יוחנן ור"ל דהו מעייני בספר דאגדתא בשבת אמנם משמע ננוי הסה לסידיא דהא אפשר לתקן אח"כ דלריכוס לתקן וס"ה בני"ד אס ימלאו להם גידין ודאי יתקנו אותם עד שלא יקראו כס . אגראש לע"ד כתבתי :

דיני מוזה

שאלה נב

המוזות מוהגים להניה במוזות הפסח באלכסון כדי לקיים פרש"י ופר"ח ללחא לז מעינין כדלעיל של מוזה דהיינו שיעם עליונה ללד פני הפסח . או ללד חון ללד רה"ר :

תשובה

יראה דמטיס רחש לז המוזות ללד פנים וסבי מוכח בטהורא דיורה דעס כתב דלר"ם דפי' דלריך להניה המוזות מושלכת אורכה לרוחב מוזות הבית לריך שבהם שיעם העליונה ללד הדלת ושיעם התחתונה ללד ר"ה וכן כתבו החו"ס פ' סקומך רבא בטהורא אהסי'א דירושלמי דמלריך שקרא שמע של מוזה רוחא אח אויר הפתח וכתבו דלפר"ם לריך להניה כדלעיל ולהפך שמוע ללד האויר הפתח ח"כ הואיל וזמנין ללחא ידי פר"ם לריכוס לטעות טראש ללד פנים וגראש כעטם בדדריך זס מונחת פתוח כנגד הקורא . אבל איפכא לא הוי כנגד הקורא דרך ביאתו כדדרשין ביוסף ביאתך ולריך להניה נגד הקורא דרך ביאתו . ואשי' לרש"י שמיחה זקופס מ"מ כנגד הקורא היא כשהוא נכנס באויר הפתח שסבי שמע הפוך ללד אויר הפסח כדאיחא בירושלמי דלעיל וא"ל להפוך פניו רק קלח ללדו אבל אס היה מעט טראש כלפי חון הקורא לריך לחוזה פניו ממש לאחוריו ומשום דחזינן כמה מוזות ת"ח גדולים שסיו מניחין ראשיהם מטיס כלפי חון כתבתי הגר"א לע"ד :

הלכות שבת

שאלה נג

שלש"ן או שאר מווי טיבול שלא ניתן כסן משקס מערב שבת שרי לתח כסן משקס או לאו :

תשובה

יראה דדבר זס לריך דקדוק יפה כמו שאבאר בפ' חולין גרסינן חרדל שלשו מע"ש לתחר מנמוח בין ביד בין בכלי ובלבד שלא יערוף וכתב בספר התרומה ובספר הטוה שגדול וסקטן בשם ר"י דאיידי כגון שנתן המשקס מנעוד יוס כדמוכה מירושלמי דמחייב סיבא דיהיב בשבת משקין בשומין כחושים וס"ה חרדל דאין לחלק והטעם משום דקיי"ל כרבי גבי רבי יוסי ברבי יודא דסבד נחיתה מים או שאר משקין וכו' גיבולן ולכך כי יסיב משקס מנעוד יוס כבר מנובל הוא בחול ומאי דערביתו בשבת אין קפידא רק שלא יערוף אבל אי יסיב משקס בשבת אנהינה משקס הוא דמחייב ולא מהני מוידוי מי ממחו אח"כ דרך סימוי אבל רב אלפס ואשירי פסקו פ"ב דשבת נד' יוכי בר' יהודה דנתינה משקס לאי חשיב גיבול ושרי לתח משקס בתחילה בשבת ולערבו אח"כ בדרך סימוי כגון באלכסון או בכלי עלמו לערו וכו"ל כתב בטהורא בל"ז

דין ס"ת

שאלה נ

שנקרעה תפירה שנין יריעה ליריעה רוב תפירה אבל עדיין מחוברת כס' או ו' תפירות כשר הדבר או לאו :

תשובה

יראה ולכאורה היה נראה דפסולה משה דלומר במנילה טעיל בה ג' חוטיין גידין כשרה דהואיל ונקרעה איגרת ג"כ שרי בני' חוטיין ובלבד שהיא משולשין ואשי' היא משולשין כס"ה לא מהני כדמוכה להריח הסה הא קנן דס"ה שנקרע דווקא בעינין כל תפירה בנידים ולא משאר חוטים כלל והיה נראה ס"ה אס לא תפרה כלל רק במקום משולשין כס"ה פסול דמ"ל תפרה כפשתן בין המשולשין מ"ל לא תפרה כלל בימיסם ואדרבא מלינו אויר פסול בכוסס בני' וסקר פסול בארבעס וכן מלאהו בקרובים השטר כשר כדאיחא פ' גט פשוט . וכן מהא דמלריך תלמודא שויר מקום תפירה משמע קאי דהוי שפיר למיתפרס מראש ועד סוף . אמנם נראה דטוב לומר דודאי בתחילה בעינין הכי אבל אס כבר תפרה כולה כהלכתה ואח"כ נקרע כדלעיל נראה להביא ראיה קלח דשרי לקרות בה מדאמרינן פ' הגזקין ס"ה שחסידיה אפילו יריעה אחת אין קורין בה ופי' אשירי בהלכות ס"ה מומרז או דר"ל שחיבר כל היריעה של ס"ה ותפרס יחד וכשאר יריעה שלא חיבר עמהס אע"פ שמונחת כאן אסור לקרות בה עד שיהיו כולן מחוברים יחד ע"כ משמע קלח דבדיעבד שכבר היו מחוברים כהלכתה

בא"י דשום ושלש"ן ומדוכה ככתבו מבעוד יום ולא נתן כסן יין
 ונתן כסן יין או חומץ בשבת ומערכין בהלכנו ובפ' המלוט במס'
 שבת אמרין קיעמא שרי ופי' רב אלפס ורש"י ורמב"ם דעפר
 מוחל לגובל משום דלאו בר גיבול הוא אבל סתום פ"ק בשבת
 הוכיחו בסוכה גמורה דלדבריה יודי דלאו בר גיבול הוא שייך
 ביה טפי נתינת מים זכו גיבולו ע"כ מדברי הגאונים. והשתא נראה
 דלכל מיני עיבולים ושלש"ן שרגילים עמה לעשות ע"י גיבול משקים
 אפי' הם דברים שאינם בני גיבול לפי ספר התרומה והמזות בשם
 ר"י וכמו שהוכיחו בהספדו דלעיל או לא יתיב משקה מבעוד יום
 אסור לתת כסן בשבת ונראה דאפילו אם נתן כסן מעט משקה כמו
 שרגילים לתת מעט טיפוס דלא מהני מידי כמו שכתבתי לעיל
 דנתינת משקה מבע"י מהני משום דהו' חשיב מגובל בחול וסדבר
 ידוע דבמעט טיפוס לא חשיב מגובל. ונראה למאזן היסור לכ"ע
 אפילו אי לא יתיב כלל משקה מבעוד יום כגון שיעשה בגליה
 רכס והכי איתא בפ"ב דשבת גבי שהיתה דבליה רכס לא חשיבא
 ליהם וגיבול והיינו אפי' אליבא דרבי דנתינת הכס וקאמר גמי הסס
 דלר"ך אליבא דרבי לעשות שינוי. בנתינת משקים כגון שיתן המאכל
 החולה בכלי ואח"כ המשקה וזה היה שינוי לדידכו ונראה דאף
 לדין אע"ג דבחול אין לנו מנהג קבוע איזה מהן ליתן מהחילה
 מ"מ בני לן ככך שינוי דמפרש תלמודא ובדרך זה שרי לב"ע לתת
 המשקה בשלש"ן ובכל מיני עיבולין אפילו לא וסיים בכו שום משקה
 מבע"י דאית לן למימר לטוב רבוחא דלעיל דאסרו לא אסרו רק
 דבליה עבס כהואל והשיבס ליהם גמורה אין חילוק בין נתן
 המשקה תחילה או אחריו למ"ד דנתינת משקה זכו גיבולו כדמשמע
 פ"ק דשבת דקאמר אחד נתן קומח ואחד נתן לפורו המים האחרון
 חייב מולא קאמר הוהו"מ מים חלמא סי' מינייכו האחרון הוא
 חייב והו' דאף דווקא קאמר כשהאחרון הוא ונתן את המים ח"כ
 הו' איתבא משהיתה דהסס בנתינת משקה תחילה היינו אורחים
 ח"כ בשלש"ן ובמיני עיבולין היאך נדע אורחייכו אי עבדין בכו
 בליה עבס דלחשיב שינוי להחיר אליבא דרבי אי לא יתיב בכו
 משקה מבע"י. ועוד נראה אפילו דבליה רכס לר"ך אכ"כ לערב
 בכלי עמו או בהלכנו דלעיל דמ"ד דנתינת מים לא חשיב גיבול
 ח"כ לא וסיני דעביד שינוי בנתינת המאכל בתחלה דלחשיב לא עביד
 מלאכה עד שיגבול ובעיני שינוי בגיבול :

שאלה נד איסור שנתערב בהיתר בשבת או בער"ש ולא נודע
 לו עד בשבת ושללו תחם ולר"ך תחם לשער אם
 יש ששים לבטל האיסור שרי לשער בשבת ולמראה עיניו ולהסיר
 בשבת או לאו :

תשובה יראה דבכ"ג שרי למיעבד אע"ג דלכאורה היה נראה
 להביא ראיה לאיסור מהא דתנן פ' נוטל במס' שבת
 רי"א אף מעלין את המדומע ופרש"י סאה תרומה שנפלה למאה של
 חולין דק"ל דעולה מותר להטלות בשבת ואינו החולין מותרין ולא
 אחר מתקן הוא ופריך עלה בגמרא וסא מהקן הוא ופרש"י שמיא
 לודי היתר ונגזר ביה אטו תיקון שעל ידי מלאכה ומסוק ר"י סבר
 כחשב"א דסבר נתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר ופריך עליה וזה
 מפליג פליגי דתניא ר"י אומר אף את המדומע במאה וארשב"א
 ונתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר ונאמר ר"י עדיפא מרשב"א
 ופרש"י טעמא דרשב"א כיון דאיתפטר לו לקיים טעם שבת ליתן עיניו
 בלד זה ולאכול בלד אחר אין מעלין ור"י עדיפא ומקיל טפי וסבור
 כיון דיכול ליתן עיניו בלד זה ומתחיל לאכול אין תיקון בהטלתו ע"כ
 מן הסתמא שם מפרש"י. ובפי' משניות דרבינו שמעון בפ' ה' דמס'
 תרומה מלאה ח"ל פי' הקונטרס פ' ה' הלוקח בהמה במס' כנורות
 העלה לשון ציטול ולא לשון הרמס מודקתני בר' אליעזר תירוס ובדרבנן
 העלה וסא דתנן בפ"ב דערלה דתרומה ותרומה מעשר שלין בק"א
 ולר"ך לרבים הסס משום הפסד כסן הוא ואי יתיב דמי שפיר דמי
 וחדע דמי סופא ערלה וכלאי הכנס א"ס לרבים ואפ"ם התיב בכו
 לשון עלייה דתנן מי שסוה לו חביו תלתן של בלאי הכנס וקתני הסס
 יעלו עכ"ל הקונטרס וסדין עמו שפי' הטעם משום הפסד כסן
 דמפרש גמי צידועלמי משום גזל השבט. ומיאו אע"ג דעיקר חקיה

לך מהתורה דאיתו יכול לשפער בדמים דע"כ לא פליגי ר"א ורבנן
 בפ' נוטל ובפ"ק דתרומה במדומע אחר שסוה דר"א סבר מדומע
 כתרומה ודאי ולרבנן לפי חשבון אבל ודאי דקדושת תרומה יש בה עכ"ל
 ר"ם בפירוש משניות ח"ל אשירי פרק גס"ל איסור שנתבטל בהיתר
 אפי' מדרבנן ואח"כ יתוסף עליו איסור חזר ויעור דתנן פ"ס
 דתרומה סאה של תרומה שנפלה למאה של חולין ולא הספיק להגביס
 עד שנפלה אחרת ה"ו אסור ורבי שמעון מתיר ואף ר"ם שמחיר
 לטעמיה דהוה ליה כל שמועד לרבים כמורס דמי וכבר נסתלק
 הראשון אבל בשאר איסורין דלא בניי הרמס מלטרפין יחד לאיסור
 ולל"מ דטעמא דרבנן גבי תרומה משום דבניי הרמס הילכך לא
 נתבטל ראשונה הא ליסת דההרמס אינה חלה מפני גזל השבט אבל
 אינה אסורה את המדומע הילכך אין חילוק בין מדומע לשאר איסורין
 אע"ל והשתא לרבנן רש"י ואשירי הללו דסברי דההרמס אינה אסורה
 את המדומע ואי בניי יתיב דמי לכסן א"כ מאי פריך פ' נוטל וסא
 קא מהקן מאי תיקון יש בהטלתו כיון דלא לר"ך למעבד מעשה במידי
 חלה שמשער ומאמר דעתו אם יש בלך ק"א וסוה שרי לאוכלו
 אע"כ השיעור והאומד שבו מביא לידי היתר חשיב תיקון וגזרינן
 ביה משום היקון על ידי משקה ואין לתמוס על גזירה סה"ג דכענין
 זה אשתתן בפ' אין לדין דאסור לרשות מומי בטרוד ביו"ע ולהסירו
 ופי' רש"י שם משום דדמי למתקן ולכן את הדין דאסור ביו"ע משום
 שבת ורתייב הסבור והתירו גמי לאו מידי קא עביד חלה שמשער
 ומעריך הדבר בדעתו ולהכי פריך שפיר וסא קמתקן ומסוק דסבר
 כרשב"א דאומר נתן עיניו וכו' וכיון דאפשר לתקן בלי ציטול לא
 חשיב מתקן כלל ורשב"א פליג על ר"י בזה וסבר דאפי' המתבטל
 הוא מותר אסור כהואל ואפשר לעונג שבת על ידי נתן עיניו וכו' ור"מ
 בין ר"י לרשב"א דלרבי יודה אוכל מכל סברי אם ירצה יאכלו טולן
 וישלם דמים ולרשב"א אינו אוכל חלה מלד אחד ומשייר לך אחד
 אע"פ שידוע שם ק"א אינו רשאי לומר בפי' סהוא בעל. ולפ"ו נראה
 בשאר איסורין דלא שייך בזה סהוא סהוא לך דנותן עיניו כו' דווקא גבי
 דיומע שייך לומר הכי משום דתרומה גופיה נפלה בלאו ובמתבטל
 כדלפנין מן ונחשב לכס תרומתה אבל בשאר איסורין ודאי לא שייך
 וא"כ אסור לשער כדו לבטל בשבת. אמוס לשון רש"י בפ' נוטל
 במתני' לא משמע קלל דסבר דסאי מעלין לשון ציטול הוא חלה
 לשון הרמס מדפירש מותר לעלותן מהן דאי לשון ציטול לא היה טפל
 לומר מהן ואיבא למימר דמשום הכי פריך תלמודא וסא קא מתקן
 כיון דבניי למעבד מעשה והסא דרתייב סבור יש ליישב כמו שפירש
 רש"י פ' אין לדין ומתקן הסס בין דרתייב מומי סבור ובין דרתייב
 בהמס שהוטס לבדוק מעריפס דפרי ביו"ע ע"ס וגם סמדקת תתייב
 הסוגיא דפ' נוטל שפיר טפי אי בעינן לרבים וסא דפרש"י בפ'
 הלוקח בהמה דאי יתיב דמי לכסן שפיר דמי לריכין לומר דמ"מ
 כל כמס דלא מפרש מומי או דלא יתיב דמי לכסן אסור
 לאכול מן המדומע משום דחשו רבנן להפסיד כסן דלמא
 מיסתלי יבדאל ולא יתיב ליה מודי דממון שאין לו חובעין סא
 וכס"ג עומס אמרין בפ' הוסיב דחייבין לפשיעוהא ואסור לאכול מן
 הסדוי כל זמן שלא נתן חומס אע"ג דאין החומס מעבד ורבינו
 שמעון פליג וכבר דאפי' לך קדושת יש בו ולא מפטר בדמים דלחמוד
 רבנן טפי משום גזל השבט וסא נמי דכתב האשירי דאין אסור את
 המדומע בזה לומר נמי כרשב"א דאי בניי יתיב דמי וכיון דמאי לפטר
 בדמי וא"ל לרבים מקרי שפיר אינו אסור אע"ג דאסור לאכול מן
 המדומע עד דיתבי דמי מ"מ דמי לשאר איסורין כהואל וכל הסערות
 חסא מתיר כמו בשאר איסורין. ולפ"ו יתייבב קלת מאי דאשירי לא
 בניי לתקן אליבא דרבנן משום ההרמס בין תרומה לשאר איסורין
 ואליבא דר"ם מתקן בה והיינו טעמא משום דלר"ם תליא מילתא
 בהא דכל השומד לרבים כמורס דמי וכלן נמי כהואל ואסור לאכול מן
 המדומע קודם דיתבי דמי ודאי עומד לרבים דסתמא דמילתא הוא
 דלא יתיב דמי דסא לר"ך ליתן דמי חולין סברי אין קדושת בהמורס
 הליבא דרש"י ואשירי וכן ימלא לקחה חולין בשוק אבל אליבא דרבנן
 אין חילוק בשביל ההרמס לאסור טפי כהואל ואין בה קדושת וק"ל
 ובסמ"ג נמי משמע דלר"ך לרבים או למיסב. דמי קודם שיאכל כל
 המדומע דכתב ח"ל געלה סא בהרמס שר"ך לרבים אחד מפני
 גזל

גזל השבט משא"כ בשאר איסורין עכ"ל וע"כ ר"ל ונעלה היה מלך
 איסור דלי רוגה לומר משום גזל גבי שאר איסורין אשכחן נמי מעלה
 זאת דכתב א"ז ח"ל שילבי עבודת זרע וביולם שנתערבם ובעילה ברוב
 אם היה של ישראל אחר נריך לתת לו דמי ובדרשות כר"ה א"ז מלאתי
 ו"ל וחיה ועוף לא קיי"ל כר"ע דאמר דאורייתא והא נחתרבו בחב
 כיון דאין העיקר דאורייתא מותר לבעול ברוב ובשבת אסור לבעול
 האיסור דאין לך תיקון גדול מזה כמו שאסור לבעול כלי בשבת
 דמתקן עכ"ל מהנה נמי משמע דוקא ביטול ע"י מעשה אסור דקאי
 אדלעיל מניה דכתב דשרי לבעול לכתחילה ברוב כגון לכוסף עליו
 מים וכו' כתב בהג"ה בביימו"ן בשם רבינו שמהם סבורים לכוסף
 מים על מי חלב שנתבטל בסקן בשם כדו לבעול כיון דאין סבורים
 דאורייתא אמנם נראה דלא צ"מ לדיודן בסקן פסקא דאין לא נסגיין
 לבעול שום איסור אפי' דרבנן לכתחילה וכו' כתב אשירי פ"ק דביאס
 דאין מרבין על האיסור לכתחילה אלא דוקא גבי עלים שגזרו מן
 הדקל ביו"ט משום דמיקלי קלי איסורא והא"ג דמבעלין בידיה ביו"ט
 ולעיל כותבנו דביטול אסור בידיה בשבת או ביו"ט וסרי הוא כמתקן
 היבא דמיקלי קלי לא הויב תיקון כלל :

שאלה נה

מחו לעבול כמה החיובות לטון במלה בשבת ולהניח
 לפניו כדי לאכול זו אחר זו בלי שיסוי כ"כ :

תשובה

יראה דשרי בענין זה שיעבול כל כחתיכות אחת אחת
 לבדה ולהניחם יחד לפניו כדי לאכול מיד זו אחר זו
 וסבי משמע לטון רש"י פ' שמונה טריטין ולטון ספר הכרומה דעיקר
 קפידא שנמלה שמים או שלשם ביחד והא דקאמר רש"י אכל מטבילין
 בשעת אכילה דמשמע דלא שרי להטבילו אלא דוקא בשעת שבה
 לאכול החתיכה י"ל דרוגה לומר בשעת אכילה לאשוקי אם היה רוגה
 לשבות זמן ארוך כגון מתחילת הסעודה לאחר גמר הסעודה דסייעו
 כעין כשורי דבני מערבא כדאיתא סתם אכל כדי לאכול מיד זו
 אחר זו אין קפידא וכן כתב בא"ז וז"ל מותר לטבול הטון במלה
 להניח טעם קטנה בשבת ואינו ר"ל דוקא חתיכה אחת דהא כתב
 סמ"ג ובמ"ק וז"ל לטון אסור למלוח כדי לשתותו במלה יותר
 ונחתיכה אחת אכל לטבול פעם אחת שרי כרב נחמן משמע דבביתא
 אחת אין קפידא כלל אפי' לשבות טובא . וגדולה מזו אורה אחד
 מסגדולים ואמר הא דאמר רב נחמן מילתא לא מלחיין אכל טיבולי
 ודאי מטבילין פי' מילתא לא מלחיין כגון לתת סרסב החיובות לטון
 בקערה ולפזר עליהו מלח ולזרקו ולנערו כדרך שעושין לדגים
 במליחתם . וכס"ג דווקא דמי לעיבוד ולא בענין אחר ולפי דטעו
 בדרך טיבול בכל ענין שרי אכל אין נראה לסקל כולי האי דבסמ"ג
 משמע דמפרש תלמודא כדלעיל ולא כפי זה וכן מלשון רש"י לא משמע
 דמפרש הא דר"ג כפי . לך אין נראה להסיר אלא כדפרישית :

שאלה נו

מי שאינו רך כגון גלי שהוא קשה ללעוס שרי לום
 לחחק סכסך בשבת דק דק כסנין ולאכול אה"כ או לאו :

תשובה

יראה דשרי כס"ג ואין לאסור מפני שהוא עוין כמו
 מאן דפריס סילקא וסלית סילחא דפ' כלל גדול וגבי
 האי דמאן דעביד סילחא פרש"י דמתקן עיני דקיס חייב משום
 עוון דו"ל גבי אוכלין לא שייך עמינת אלא מידי דאורחיה לטון
 כגון עמינת חיטין או שטורין וכס"ג אכל שאר אוכלין לא וכו' סתום
 אהא דלעיל האי מאן דפריס סילקא חייב משום עוון דוקא בסילקא
 שייך עמינת אכל בשאר אוכלין שרי ואשירי כתב בשם רבינו מנחם פי'
 אחר אפריס סילקא ולא מפרש בסילקא שהוא ירק כמו שפירש רש"י
 והסופות וכתב אפרש"י דתמיסה היא דדבר שהוא חופל ומפריד
 אותו דק דק שיהא שייך בו עמינת . וסמ"ב"ס כתב דאין עמינת בפירות
 ומכל לומר כ"ס שאר אוכלין אמנם בהג"ה"ס שם כתב בשם רח"ס
 לאסור לפרד פירות לפירות דקיס וכתב עוד שם במרדכי דמותר
 לפרד לתם משום דנעתיק כבר ולא מילינו עוון אחר עוון משמע אי
 לאו האי טעמא הוי שייך עמינת בלחם והא"ג דאובל כוא ובא"ז
 כתב נמי דים עמינת בפירות ואין לפרד מ"מ נראה ואיכא למומר
 דבכשר מבוטל או ללי דבג"ד כ"ע נודו דשרי ולא דמי לעלים ופירות
 ולהם דאינסו כולי גידולן מן הארץ ויש במינין עמינת כגון הבואה
 וקטנית דעיקר עמינת שייך בכו אכל בשאר דאין גידולן מן הארץ י"ל

דבאכול כזה לכ"ע לא שייך בכו עמינת וכו' מילנו לענין מלאכת
 מעמר . דקאמר אביי בפ' כלל גדול אין מעמר אלא בגידולי קרקע
 אפי"ג דרבא פליג עליה סתם י"ל דלענין עמינת אוכלין דכלא"ה לא
 שייך בכו עמינת כולי האי מודם דיש לחלק משום גדולי קרקע
 דכיון דכתבו ההוספות בסודא דבאובלין לא שייך עמינת וכן כסב
 מדברי שאר הגאונים אה"כ מילנו שנהלקו עליהם בסודא אכל כל
 כמה שיוכל לחלק לומר דבכך מילתא מודו אלו לאלו אמרינן סבי אמנס
 אין נראה להסיר מהאי טעמא לחתוך בשם חי דק דק לאורך טופח
 להאכילין דאחיל ואין כסבר קך ראי לאכילם אלא לכוס אוהו דלאו
 כאלוהים איכא למומר דהא דהסירו סתום לטון אוכלין סיינו משום
 דא"ג עמינת דאי בכו אכל לים כמו שהוא שלם והיה לועסו בין
 שניו אכל אי לא האי טעמא לא וא"ה ח"כ מי שאינו יכול ללעוס
 אפי' בכשר מבוטל או ללי יהא אסור הא ליתא דלחילין בחד רובא
 דעלמא דחזי לכו ללעוס לך לא שייכי בכו עמינת אפי' למי שאינו
 יכול ללעוס אכל בשם חי דלא חזי ללעוס אדם והא"ג דחזי ללעוס
 ולשאר חיות לאו להכי קיימו דק לעפות מבוטל השיבות ולכן אין
 להסיר ותו דיש לנו יגוע בים משום איסור שווייה אוכל לבהמה
 ומשום מותרת באוכלין לבהמה כהסיה דפ' מי שהחשיך וז"ע :

שאלה נז

החייבות דגים מונחים על לוח אחד או בקערה
 מפורדות זו מזו כמו שרגילין להניח כך ובשבת
 כשנא לאכול מהן רוגה לאכול מקלמן ולשייר מקלמן לסעודה אחרת
 היך יברור אלו מאלו שלה יבא לידו חיוב בורר :

תשובה

יראה דלא נריך לדקדק כ"כ בדבר כמו שאבאר לקמן
 אפי"ג דאחד מהגדולים היה מותר לברור דווקא אותו
 שהיה רוגה לאכול עתה ואותן שהיה רוגה לשייר עד סעודה
 אחרת הניח מונחים על סתו ורתייתו מהא דכפס אשירי פ' כלל
 גדול פ"ד היו לפניו שני מיני אוכלין בורר ואובל כו' . ומסיים
 דבורר ואובל לאתד ושיבור לאתד פירש ר"ה ז"ל שיבור מה
 שמסיב לאותה סעודה על השולחן ודווקא אוכל מותר פסולת אכל
 פסולת מותר אוכל אסור וסבור שני מיני אוכלין אותו שרוגה
 לאכול עתה מיקרי אוכל ואידך מיקרי פסולת ע"כ מוכח דבג"ד
 חשיב ברירה . אמנם נראה דאפי' לפי זה לא חשיב ברירה אלא
 דווקא בשני מינים ולא בענין אחד כלל דודאי דווקא נקט סתמא
 וכן כל המחברים שני מיני אוכלין וסבי איתא במרדכי פ' אלו
 ערופות גבי נפלא לאור דכל היבא דמילנו למומר דלישא דמחיתין
 דווקא הוא לא אמרינן לאו דווקא הוא אפי' להחמיר ע"כ מ"מ ש"י
 מיני דגים לאו מין אחד מיקרי דהא פסקי בא"ז במס' עבודה
 זרה דמיני דגים חלוקים בשמן מיקרי מין בשאין מינו לענין ביטול
 כ"ס להאי מילתא . אמנם נראה דמאד היה כנגד ספרת הלך דשני
 מינים שניכדים בספרדתס חתיכות גדולות שמונחים יחד דיסה
 ברירה שייכה בכו דלשון במרדכי פ' כלל גדול לא משמע הכי דכתב
 הילך ז"סר אדם משני מיני פירות שנתערבו כו' משמע דווקא
 כשהם מעורבים ואינם נכרים אכל כס"ג אפי' דאין כל מין ומין
 מסודר בפני עצמו מ"מ לא מיקרי מעורב אפס אובל וכו' בסמ"ג
 דבורר פסולת מותר האובל ואפי' בורר לאתד חייב חטאת אין
 לחלק ולסקל בלא דאיה ברורה ולא להסיר אלא שיקח משני המינים
 להסתותן לסעודה אחרת אם לא ירצה לברור אותן שיאכל עתה
 ונראה דבכס"ג לא חשיב בורר האובל ובורר משני המינים הוא
 כאלו בורר מנין אחד והא"ג דאין לדקדק זה ממאי דנקט שני מינים
 דאיכא למומר דלא חזי לאשוקי אלא היבא דליבא אלא מין אחד
 אכל לעולם דאיכא הרי מינו לקמייהו אפי' יברור משניהם חשיב
 ברירה . אמנם מלשון אשירי דלעיל משמע קתה דלא חשיב ברירה
 כס"ג כשהוא בורר שני המינים דכ' אותן שרוגה לאכול עתה מיקרי
 אוכל ואידך מיקרי פסולת מולא כ' ויה שרוגה לאכול עתה משמע
 דקאי על המין ורוגה לומר אותו המין שרוגה לאכול עתה ומשום
 דנריך לברור מין ממין נקט סבי וק"ל :

שאלה נח

דליקא שגפלה בשבת שרי לבר ישראל בזמן הזה
 לבנות הדליקא או לאו :

תשובה

יראה דיש חילוק בדבר כמו שאבאר . כתב בהג"ה"ס
 פאשירי

באשירי בשם א"י פ' מי שהולידוהו ו"ל בזמן הזה אפי' בלא על פסקי ממון מהללים עליהם את השבת וכן מותר לכבות את הדליקה בשבת בזמן הזה מפני שאלו דמים בין הנכרים ושוללים וסורגים ולא גרע מעיר הסמוכה לספר ע"כ. ובאור זרוע בהל' שבת כתב ו"ל ואפי' בספק סכנה גדולי ישראל מכבים את הדליקה ואפי' שאפשר לכבות ע"י נכרי ומלאכי שאלה מסגדולים העתיק מדרשות הר"ם א"י ו"ל דליקה שיש סכנה פן יבא לשפוך דם שוגאי יתיראל אל יאמר לנכרי לכבות אלא מזה לכבות בעצמו ואחד מסגדולים דרש כי דרש שמואל לכבות את הדליקה בשבת בזמן הזה ואומר ששבתיל כך דרש ברמב"ם שלא יהא נקרא פושע בנפשות כדאמר בבב"א בשאל כרי זס מנוס לפי שהיה לו להודיע כנר לרבים כדאיתא בבב"א במימון. ושם עמי מנומגמים להחמיר מסבתם לבס ולומר דווקא כשנפלה הדליקה החלה בנינו של ישראל איכה סכנה כי משפט הנכרים כך הוסי' כי ימלאו אותו שילאש הדליקה מביטו משליכין אותו לתוך האש וכו' משמע במדרכי פ' השאל' שדרך הנכרים כך וא"כ ע"י כך יש סכנה לשאר ישראל כדרכם לומר כל ישראל ערבים זה בזה וכו"ג שרי לכבות אבל אם ילא החלה בנינו של נכרי ליכא למיחש להא ולכא סכנה דטייניו רואות דכמה עיירות גדולות שילאו בסך דליקות גדולות ולא הויק' לישראל בגופן כלל והאפי' גיורא לא נשמע בזמן שלא ילא הדליקה הגה"ה

ו"ע במימון כולמות שבת ובאשירי פ"ב דיומא ובפרש"י ובכוס' משתק אהא דחשמי כן באתה היר כן בהיר אחרת ועיין גמ' פ"ק דתענית בשלישי פירקא ע"כ.

הא לפי"ה הם דמפרש דטעם הוא משום דע"י פתיחה או נעילה מונעט את הר ונרחיק את השמן מן הכר וכו' מכנס או מקרבו אליו וכו' מצעיר ואיירי שהר תקועה בלנה וא"כ איכה ככה השם הכערה ואמאי לא נקט ואם הוכערה הוכערה. אלא לריכה לומר כיון דמ"מ הכיבו קרוב עפי לפסיק רישא אשמועינן ביה דלא חישיקין וא"כ לפרש"י נמי יומא סכי. מ"מ הואיל והוכחנו דע"כ הכיבו קרוב לפסיק רישא מן הכערה א"כ מכל לומר דרב מודה להא דנעילה שרי משום דלא פסיק רישא הוא ולא לייט אלא אפוח משום דהוי פסיק רישא. הגה"ה לע"ד כתבתי :

שאלה ס כשמבדקים ספירה בליל שבת או בליל יום טוב בבב"א מבדקים וסופרין קודם הקידוש שמקדש ש"ע על היין או לאחריו :

תשובה יראה דמבדקין וסופרין לאחר הקידוש ואפי"ג דהנהו במו"ש ויו"ע לבדך ולספור קודם הבדלה הם סיימו טעמא משום דאפוקי יומא מאחרין ליה דמאחרין בפ"ע ולפי נמי כתב במנהגים דמלקיים נר חנוכה בב"א קודם הבדלה כדי לאחרי אפוקי יומא ולכן מה"ע גופיה סופרים אחר הקידוש כדי להקדים עולא יומא כדאיתא בהם פ' ע"פ אפוקי יומא מאחרין ליה עולא יומא מקדילין ליה ואפי"ג דמילתא דפשיעה היא כמו שזכרתי מ"מ כתבתי משום דחזין דלא נכחו הכי" :

שאלה סא מה שנוהגים רוב בני חכם אף המדקדקים במעשיהם להחזיק ביום השבת לאחר יליאת בבב"א ולספר שמועות מעיני מלכים ושרים וערך המלחמות וכו"ג יש חשש איסור בדבר או לאו :

תשובה יראה דלריך לדקדק בדבר דהתוס' וכן האשירי כתבו בפ' אלו קשרים לאסור לרבות בשויה בעיילא בשבת כדמוכח בעובדא דאומא דרשב"א כדאיתא ביוק"ד דהוי לר"ש אימא סיבתא דהוי משתעי בני א"ל אימא שבתא הוא ושקיה משמע דאין כ"כ לדבר בשבת כמו בחול ובידושלמי אמרין דבדוחק ועורח הדיור בשאלות שלום בשבת עכ"ל הא קמן להדיא לאסור לרבות דברים כמו בחול ובב"א יותר מבחול. אמנם אם אוחס בני חכם מתענגים בכך כשמבדקים ומספרים שמועות מהמלכים ושרים ומלחמותיהם וכו"ג כדרך הרבה בני חכם שמתאיים לכך נראה דודאי שרי דכ"כ כ' בסמ"ק דבחרוים המתענגים במדוואם ובקפילוים מותר וכן לראות כלי דבר שמתענגים בו לראות ע"כ. הא חזין דאפי"ג דדרשו חכמים ובכדורו מעבדות דריך שלא יהא הולך על שבת כהולך על חול פ' שלא ירון ויקפון ואפי"ג אם עשה להטעג ולאוח נפשו שרי ה"ס לענין שיחה יתירה דנפקא לן נמי מהסיא קרא ממלאה חפך ודבר דבר כמו שפירשו התוספות והאשירי דלעיל. אמנם ראיתי הרבה פעמים שמקלם מלוחס בני חכם המתאספים לספר שמועות כללו אינם מתענגים בדיבורי שמועות כללו אלא עשויים כן לראות הנבדקים הכלאספים עממם כה"ל נראה דיש חשש איסור לאוחן שאין מתענגים :

שאלה סב מה שרגילים להקיש באגודל ובחמה שבאצטעווי לשחק בו לחינוך שרי לאיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דשרי ואפי"ג דתמן פ"ב דביאס דאין מספקין ואין מטפחין בשבת ויו"ע מ"מ נראה להביא ראיה לסתור בבב"א מהא דתמן פ"ק דיומא נקט להתמוג פירא כהוים מקישים לפניו באצבע לרדם כדי להפגיג עיניו וכו"ה סקסו סוי כה"ג כדמוכח בהם. ואין לומר דסיימו טעמא משום דאין שבות במקדש דא"כ סו"ל הלמודא לאבוקי עלה דשרי מהאי טעמא כדמוכח בפ' אמר להם הטמוגה הכי אלוהף גחלים בחימום ופי דרש"י לא גרם להם הם דהפירוכוו משמע שאין שבות במקדש כהתוספות

שלעולם רגילים לשלול ולחטוף כאשר הדליקה מתגברת הפי' אי חזין עיירות שלא נשמע בסך שום יראה בבב"א אין לסמוך ע"ז כיון דלפעמים מועטים איכא למיחש דק"ל בפ"ב דיומא דאין סולסין בפקוח נפש אחר הרוב וכו"ג איכא בחוס' פ' יולא דופן דמחללים שבת על הגוסס אפי"ג דרוב גוססים למיחש ומייתי ראיה מפ"ב דיומא דלעיל. אמנם נראה דיש לתת לב לפי הענין לפי ראה עיני חכמי סעיר בגון אם יש שופטים ושלוטנים בעיר מבטיחים להילל את ישראל וכו"ג אם נראה שאין סכנה כלל לא יחללו את השבת כלל ולגון דהר"ה דלעיל משמע דיומין איכה דליכא סכנה מדכתב בשם סכנה פן יבואו לשפוך דם משמע קלח דבסתמא לא דיינין לכב"ה :

שאלה נט בליל שבת כשהחלן פתוח כנגד הכר שרי להגורו כדי שלא יכנס סרוח את הכר או לאו :

תשובה יראה דשרי ואפי"ג דשמעתי מחמירי בדבר וכן מחמירי נמי שלא להגור פי התגור בעוד שהגחלים נו לוחשות ונותנים טעם לדבריהם דע"י סגירת פי התגור או החלן דרך סרוח לסיות מפיה דרך הסור וע"י כך מצעיר את הגחלים או את הכר שהוכתסה אורח כי בענין זה דומה קלח למפוח יותר משאם הים סרוח מנשב לה להדיא. וסנה מלאכי חסודם מהר"ם שסעתיק אחד מסגדולים דשרי להגור החלן כדי שלא יכנס סרוח את הכר והים נראה להביא ראיה לאסור מהא דגרסינן פ' כל כהבי נר שאחורי הדלת מותר לפתוח ולנעול כדרכו לייט עליה רב משום דהוי פסיק רישא ופרש"י שם הטעם משום דסרוח מכנס את הכר והסתח' בשלמא לפתוח אסור משום דשמא יכנס אלא לנעול אמאי וכקב דלייט עלה לא קאי אלא על פתח כדרכו אחרי תקפה חנה גופיה מה חידוש אהא לאשמועינן דועיל כדרכה אפי"ג מטעם דלעיל דנעילה נמי איכה השם שמוצרי את הכר. אמנם מלאכי אה"כ דהתוס' שם מקשה הפרש"י אמאי נקט לנעול אלמא דלא ס"ל טעמא דידן. ולפרש"י נמי נוכל לומר דלאורחא דמילתא נקט לנעול ולא משום דאיכה קפידא בנעילה וכן ל"ל ע"כ דהא קלמר הם מותר לפתוח ולנעול כדרכו ואי ככתב ככתב והסתח' אי הוי חשש הכערה בנעילה עפי סולל"מ אם הוכערה הוכערה וכו"ה חידוש עפי דלא חוישיקן אם הוכערה אפי"ג דמלאכה הנריכה לגופיה היא משא"כ באם ככתב דכל כיבו שאינו כדי לעשות פהמים מלאכה שאינה לריכה לגופה היא ופער עליה ר"ס. וכ"ס תקשה נמי

התוספות ואשרי גרסי לכו ולדידכו יש ראיה נדלה מסיק סיני
ההקשה דלכצט לרדס ש"מ דאפי' במדילת נמי כרי :

שאלה סג מי שזריך לרמוז באלבשו ולהוליכו בחורב כעין
כתיבת האותיות שרי למועבד הכי בשבת או לאו :

תשובה יראה דיש להוכיח דשרי אמנם אחד מהגדולים אמר
שקבל מרבותיו לחסור ולא פרשו לו הטעם . ואמר
הוא הטעם לאיסור מפני שמאמן את ידיו בכך שיחרגו במשיכת
הליזר כתיבת האותיות וה"ק תלמודא פ' ה' סבוג דסברי רבס ורב
יוסף דחויבה דמכה בפטיש הוא משום דמאמן את ידיו וקשה
דכא מסיק עלה' הסם אלא מעתה חזי אומנס וגמר ה"ג דמחייב
ומסיק הסם אבוי ורבא שמוי אחריתי וי"ל דודאי טעמא דמאמן
את ידו לא מהני דמס"ה יתחייב הפאה אבל מ"מ שבות דרבנן הוא
ולא תקשה . אלא מעתה יסא חסור למיחזי אומנות ולגמור דיש
לחלק בשבות דרבנן בין סיכא דקעבד מעשה ובין סיכא דלא
קעבד מעשה מה שאין לחלק בדאורייתא וק"ל . אמנס נראה
לכניא ראיה בפשיטות 'מסא דא"ז דשרי אפילו לכהחילה דקב
ח"ל לריך לומר שלא יכתוב אדם בשבת במסקין על השולחן וגם
שלא ישרטט באלבשו כמו אחרים בשבת כאשר נגזר או במסקין
עכ"ל . ה"א קמן דווקא בעפר נגזר או במסקין שרישמו יכר לפי
שטס דה"ג חסור לכהחילה אבל באייר שאין רישמו יכר ה"ג
לומר דה"ג במסקין ואפי' נגזר למס לים למינקט חיפוק לים
משום משיכת ידו לפי לזר האותיות אבל אין להביא ראיה ממתי'
גופיה פ' ה' סבוג דתין הסם הכותב במסקין ובמי פירות ובקבוק
דרכים פטור והיינו פטור . אבל חסור ככל פטורים דשבת הא באייר
אפי' איסור ליכא דפשיטא דיש לרחות דלעולם באייר נמי חסור
ואשמועינן דאפי' בהקך פטור מחטאת :

שאלה סד סבין הסחוב ככותל של עץ מצטור ויס או תקעו
בספסל או בדף שאינם מחוברים שרי להוליא
הסבין בשבת או לא :

תשובה יראה דסיכא דתקעו . הוא ככותל שהוא מחובר יש
לחוס לאסור את מוליאו משום דתין בהבונס הקודח
כל שהוא חייב ומפרש הסם תלמודא אליבא דרב דק"ל כותים
באיסורי קדוח חייב משום בונה וחייב קודם שנתמלא הנקב
כדאיתא הסם בגמ' ופרש"י וי"ל כ' כולאת הסבין סיכא דתקע קלת
בתיק כמעט פסיק רישיה הוא שלא יוסף בנקב והוי ליה קודח
כ"ס . ואין נראה להביא ראיה לסתור מהא דכתב במדכ"ה פ' חבית
שאם היס סבין תקעו . בחבית מותר להוליאו ולהכניסו ששרי אינו
מתכוין להוסיף ומייתי ראיה מפ' במה עומנין ה"א סיניא דביני
אורבי דלא ושלפס דלא ושלפס שרי וי"ל דכוון דחבית בלי הוא ואין
בניין וסתירה בכלים דבדב שאין בו חיפוק ואומנות לכ"ע ולסיי אין
בו מוכס קודח אפי' אי כוי . אי אפשר שלא יוסף בנקב . וה"ה
דמחייב משום דמתקן פיתחה סא ממסקין הסם פ' חבית דבר תורה
דכל פתח שאינה עשויה להכניס ולהוליא לא שמים פיתחה הוא אלא
דחממים גזרו בכל פתחים ונקבים גזירה משום לולין דתרגוליס
דאינו עשים להכניס ולהוליא כדאיתא הסם ולהכי קא מכיין
לסוסוף איסור אבל בשאין מתכוין וכל לומר אפי' אי פסיק רישיה
הוא שרי דבאיסור דרבנן יש לחלק בין מתכוין גמור לפסיק רישיה
כדאיתא בשבועת מור"ם במדכ"ה פ' הזרק . אמנס נראה דהאי סבין
התקוע בחבית איירי שהוליאו והכניסו כבד בחול ולא פסיק רישיה
הוא שיוסיף בנקב מדמיייתי עלה דאיהי מפ' במה עומנין מסיניא
דביני אורבי דלא ושלפס כ' וסיכא ע"כ אייקו דלאו פסיק רישיה
הוא שירחיב הגומא דר"י פי' פ' כירה דלככי בעינא דלא ושלפס
כדי שלא יזוז עפר ממקומה ומשום מוקלס ומ"מ ע"כ מודה הוא
דאי כוי פסיק רישיה לרחיב את הגומא כוי חסור דעושה גומות
ואינו זריך לעפרה חייב מדאורייתא משום בניין כדאיתא בבידא
פ"ק דבילס גבי דקר געון . וה"ה אי איירי סבין התקוע בחבית
דלאו פסיק רישיה הוא ח"כ מאי קמ"ל פשיטא דכלל דבר שאינה
מתכוין אפי' כמלאכה דאורייתא שרי דק"ל כ"ס . וי"ל דאלעתיק
לאשמועינן דלא גזרי דילמא אתי לניין שיוסיף בנקב הואיל וידעין
דנימא לים בסתבת הנקב כדאשכחן דגזרינן דילמא אפי' לאשווי

גומות פ' ה' סבוג ופ"ג דעירובין גבי נשים שמטתקות בלגוים דפרי'
דכנסו כולכן גזרות דילמא אחי לאשווי גומות במתכוין כדאיתא
במדכ"ה ריש פ' ה' סבוג ובסוף פ' חולין וכו' מייתי ראיה מדלס
ושלפס דלא גזרינן הסם דילמא ירחיב בגומות במתכוין כדי שיוכל
להכניס הסבין בקל . ומסתמא שהוכחנו דסבין התקוע בחבית מיירי
בלאו פסיק רישיה הוא מתיישב אפילו בחבית גדולה שמחזקת
יותר ממ' סלס דכתב ה"א אכא דמתיו ראשו בסייף דחבית גדולה
כזאת שייך בה בנין כמו בקרקע ואי כוי פסיק רישיה חייב משום
קודח כמו בחקוע ככותל כדמפרש לעיל אבל סכיים דביני אורבי
אין נראה לחייבו משום קודח אפילו אי לא דלס ושלפס דהסם
אינה אלא שמפריד אורבי מהדדי ששרי אינו גוף אחד ולא שייך
בה קודח אבל משום הרחבה גומא שייך בה ולכך תקע ר"י סאי
לישנא ולא לשון קודח וכיון דכבד נסוג העולם לאסור . ולהוליא סבין
התקוע ככותל ואשכחין ביה טעמא דפרש"י יש לנו לקיים המוכס
אפי' הוא לקולא כ"ס לחומרא אבל אם תקוע הסבין בבדב תלס
בספסל וכו"ג לא ידעינן כלל טעם וסבירא לאסור והמחמיר בבדב
מפריז הוא על מדותיו :

שאלה סה תמרים שלנו שמטמניס כבן את החמין לשבת
שכן מחוברים לקרקע בניין וסותמים את פיסן
בדף וסורקים אותה כעיס ועפר שרי לסחור אותה סתימת הדף
בשבת כדי להוליא החמין או לאו :

תשובה יראה דיש לסתיר הדבר ע"י שינוי קלה או לומר
לקטן שיסתיר אי ליכא ככרי ואפי' לגדול כי יסתור
כי אורחים נראה דאין כחן חשש איסור ואפי' דאין להביא ראיה
מהא דאיתא במדכ"ה פ' במה עומנין אכא דקאמר זו אינו חיבור
כלומר מנופת חבית להנעיל עומדת ומכאן מותר לסחור סתימת
החמור שסחמו מע"ס ודומה להא דאמרין פ' חבית דשרי למכור
חבית בצורתיא משום דמכוון להוליא ולא למועבד פיתחה עכ"ל
דהסם איירי בכלי דומיא דמנופת חבית ומכרז חביתא וכו' מוקי
נמי בא"ז הסיא דשומר את החבית לאלול ממנה גזרזרז ואיירי
בחבית שאינה מחזקת מ' סלס דהוי כלי ואין סתירה בכלים . וה"כ
אליא למימר בחמורים שלנו מחוברים בניין כ"ס דאסור וכו' נמי
דלא מכיין למועבד פתחה מ"מ פסיק רישיה הוא לענין סתירת
בין דכא תני במוס' ביאס פ' המביא חותמות שבקרקע מתיר אבל
אינו מספקי וחוסת וע"כ בחוהמות גריעי קאמר דאי בחיבור יפס
אפי' חותמות שכללים נמי לא כוו שרו כדשרו לכו הסם הכי פי'
באשרי ומדכ"ה ומסקנת הסום' בשס ר"י פ' בכל מערבין . ומיאו
כתב ה"א הסם והכא . איתא שס בפרש"י דלא שייכא סתירה
דאורייתא אפי' באהל וקרקע סיכא דאינו עושה אלא פתחה בעלמא
אלא דמתיו כסותר מדרבנן ומתוך כך איה לן למימר דוקא חותמות
שבקרקע אפי' דגריעי אינין מ"מ נעשו לחיבור ולסתימה זמן מס
שהוא ולכך שייך בכו סתירה מדרבנן דמיחזי כסותר אבל שריקת
התמור דלא נעשו כלל לקיים רק לשמור הסום לפי שטס דמסתמא
למחר קיומה שרי אפילו לכהחילה ומס שפרש"י הסם סלכך שרי
לסתור חותמת שבקרקע משום דלא כוי קשר של קיימא שעשו לסתור
תדיר נראה דר"ל הקשר שבגורים כו מתירים אותו כשכא לפתוח
וחוזר וקושר כשכא לנעול אבל הדלה לשולם קבוע שס לאיזס זמן
ואל חתמה אס נחלק בין אס בא לסחור לחיזס זמן דס"ס מחלקין
אפילו מדאורייתא לענין קשר של קיימא בנ' תלוקיס דמבזאר'
יפס בתלמוד ובפסקי הגאונים וכ"ס לענין דרבנן . ונראה נמי דסמרדכי
שרי ששרי לסחור סתימה . התמור מסתמא לגבי דודו כתב ומשמע
כפרש"י בכנס דוכתי בתלמוד וכן בפסקי הגאונים דבימיס כוי
התמורים כמו התמורים שלנו מחוברים בבנין וכו' כתבו ובארזו
היאך היו התמורים של חממי בתלמוד שהיו תלושים כמו קדרות
גדולות מדובקות וסוחות מבחון כעפילת הומר וטיט משמע דאותס
שהיו בימיס כוי כמו שלנו וכ"ס בימי סמרדכי שסיס באשכנז

ומקורב יותר :
שאלה סו יש בני אדם שאין להם תמורים מיוחדים לאפות
בסן ולהטעמן בסן החמין ומטמניס באותו סגור
שכבית הסורף ולמחרת בשבת באהס השפחה ומוליאס את הפמין
עלו .

שלו מן הסמור ומוסיבות ע"ג הסמור ומבנינים בבית הסורף ואו
מנפלה את האש כחך הסמור כדי לחמם בית הסורף וע"י כך
נרתמים החמין שע"ג הסמור לכל זריכס שרי למענד סכי או לאו :

תשובה יראה דאם לא נחקרנו החמין כל כך בשעס שהוליאס
אוחס מן הסמור והבעירה האש בתמור דוגמת מאלל
בן דרוכאי או ודאי שרי וסכי איתא בסדרא בסמ"ג ובמרדכי ובס"ג
במיימוני דרגילים בחפולת לככות החמין בנסרים ולמחר באין עבדים
מכרים ומחממים אותם אם לא יחקרנו כ"כ דוגמת מאלל בן
דרוכאי שרי עכ"ל וא"ל דכחופס ית משום שמחה החן וכלה מקיליין
שפי דבא"ז כחב ו"ל כשחקרר האלל"ע ושפחה מחממת מותר
ובמדינה דלא שכיחי רבנן רחוי לאסור עכ"ל הא קמן דכלל חופס
נמי שרי איכא דשיחי רבנן. אמנם משמע דוקא אם לא נחקרנו חופס
אם נחקרנו לא שרי ויראה דב"ד ית להסיר אפי' נחקרנו לגמרי דהא
העבד או השפחה מתכונים לחמם הסבשיל ולכן איכא דנחקרר לגמרי
אסור אבל סכא עיקר כוונת השפחה לדבר היחד לחמם בית הסורף
דשרו רבנן בס אמירה לנכרי משום דהכל חוליס סם אלל היינה
ונסי נמי דהחמין נרתמים ע"י כך מאליאס בודאי וע"ד כן היא
מוסיבתם על הסמור מ"מ בשעס שסיא מוסיבתו על הסמור אין
שום אש בתמור והסבערס שהיא מבערת את"כ עיקר כוונת היא
לבית הסורף והף כי פסיק רישים הוא לענין החמין מ"מ יש חילוק
בשנות דרבנן בין מתכוין גמור ללא מתכוין דפסיק רישים וסכי
אשכחן בשבועה מהר"ם במרדכי פ' הורק במס' שבת אהכיא
דגבי בית הכסא שע"ג חפירה שסביב העיר. אמנם נראה דאין
להסיר כלל לישראל או לבת ישראל שושיבו סן החמים ע"ג הסמור
וספחה מבערת את"כ הסמור דהוי כאלהד ונתן את הקדירה ואלהד
הינה את האור דהסורף פטור אבל אסור וכן משמע מדברי
הרמב"ם דכחב ו"ל אחד שופת את הקדירה ואלהד נתן את המים
ואתה הינה את האור ואלהד הניס בה שנים אחרונים לבד חייבים
מבוס מבשל מדאילטריך לאבמושיין דהראשונים אינס חייבים
משמע קתא דאלל אסורים סן לעשות כן.) הגה"ה

לעטול או לאו וכן הוא סם באשירי ובמרדכי ע"ס :

שאלה סח הסוכות שלפני ארון הקודש שרי לסכירו בשבת
ולפרוס אחר במקומו או לאו :

תשובה יראה דהיתר גמור הוא וכן שמעתי שיש מקומות
שעשוין כן ביוס"כ לתפלה נעולם מסירים הראשון
ופורקים אחר שכולו לבן במקומו ורואים מהא דגרוסיין בס' תולין
ובס' המולא חפילין אמר רב משום רבי חייל וילון מותר לנטותו
ולפרקו בשבת ופרס"י פ' תולין דזכו מסך שכנגד הפתח דסיינו
כמו פרוכת ואע"ג דמסיים רש"י דמותר לנטותו ולפרקו לפי שאינו
אוהל כמו שעשוי בעיין גג וא"כ מכל לומר דרש"י למעמים דס"ל
דאין איסור עשיית אוהל ערמי בשבת אלל בנג ולא במחילס כדאיתא
באשירי פ' כל הכלים ונחוספות פ' מי שהוליאו אבל לפד"ת דסבר
דבמחילות נמי איכא איסור עשיית אוהל ערמי איכא לומר דנטיס
ופריקת הסוכות יתא אסור הא ליתא דר"ת מודס דכל סיכא דאין
המחילס בזה להסיר כגון גבי דופן סוכס ופריסת סדין ע"ג
העמודים פ' כילד משתחפס אין איסור עשיית אוהל ערמי במחילס
וגבי פרוכת לא בל במחילס להסיר מידי. אך בס' המולא חפילין
פרס"י וילון כנגד הפתח לניעותה מותר לנטותו דלאו אהל קעביד
דלאו קביע סהס אלל דרבו ליתן ולהסתלק כדלת בעלמא עכ"ל
משמע דאיידי בויילן שמתין אותו לפרקים כשרואים לעשות מילי
דלניטיס אבל אינו חלוי חדיר סם. ולפ"ו הסוכות שחולין סם
חדיר שייך ביה עשיית אוהל לפי זס ומ"מ נראה לחלק יסם דודאי
וילון חלוי חדיר לפי הפתח שייך ביה עשיית אהל לפי שהוא כמו
דלת בעלמא אבל הסוכות שלפני הארון שבלא"ס ית דלת לארון
והפרוכת אינו חלוי סם אלל לניעותה אע"ג דחלוי סם בקביעות
אין קפידא. אפס העולם חוששין לאסור הדבר וגם חזן הכנסת
אחד סייד לי שאלה מן הגדולים לא דלס להסיר אי מושך
ידי להסיר :

שאלה סט אחד שכן מעוה בתמג הסמורן שקורין קפ"ן
זיפס"ל שרי לעלטל הקס"א בעוד המעות זיפס"ל
או לאו :

תשובה יראה דשרי כה"ג לעלטל ולהסיס על הרגל ורואים
מהא דמייחי חלמודא פ' כירס מחמי' דמוכני שלס
בזמן שהיא נשמעת כו'. ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה
מעוה ומפרשיין סם בשס ר"י דכשהיא נשמעת כלי בפני עלמה
היא אבל כשהיא נשמעת מותר לגוררה אע"פ שיש עליה מעוה
כיון שאין המעות על השיס שהיא עיקר סכלי ע"כ אלמא דבחר
עיקר חילוקי ס"ג בקס"ן זיפס"ל ודאי הקס"א עיקר סכלי ומותר
לעלטל הזיפס"ל כיון שאין המעות על עיקר סכלי דגרידס ועלטול
חדא היא. הנראה לעניידי דעמי כחבתי :

שאלה ע מה שנמועים ליגע ולעלטל חפילין בשבת וביו"ט
יש חשס איסור בדבר או לאו :

תשובה יראה דהיתר גמור הוא לעלטל חפילין בשבת וביו"ט
אם יש שום אורך בדבר ומנסה שליטס היא בס"ק
דביס משלחין חפילין ביו"ט וקאמרין סהס דאע"ג דאין נלוותין
מסן ביו"ט משלחין אותן אלמא דמותר לעלטל דאל"כ היאך
משלחין אותן. הנראה לע"ד כחבתי :

שאלה עא ספסל ארוך שנשמט אחת מרגליו שרי לעלטלו
ולסיסו בראשו בלאותו דל שנשמט סרגל על ספסל
אחר או לאו :

תשובה יראה דיש להסתפק בדבר וכן ראיתי בחוב על סם
אחד מהגדולים שאסור וסביא רואים מפ' תולין כירס
שנשמט מירכותיה אסור לעלטל גזירס שמה יתקב וסיינו סך
ממס. אמנם סיס וראה לחלק דהסס לא מני להוסיבס בלא סירך
שופלס ולכן גזריין אבל כאן אפשר להסיח על ספסל אחר ולא גזריין
דלמא יתקב אך מדמהלק בתחלה סהס בין אחת שתיס משמע
נמי דלמא אכתי חזי על ידי סמיכס ואפ"ס מסקיין לאיסור
וסמחמיר תבאי עליו ברכס. וכן רחוי הוא להחמיר. סללע"כ :

שאלה עב יש שנות שמקילין בו במקום מזה יש לסקל
בלאותו שנות ג"כ במקום כבוד אורחים או לאו
השוכס

וסכי נמי מן פ' ספניס
כדי יין סלחורן סייד
ובילן פטורין וכל פטורי
שנה פטור אבל אסור
וסה דפריך ספוסת
הקדירה מלי קעביד
הקדירה ירקנא קמי
דפרס"י סהס אלל
קדירה מליחא משגיל
ספוסת דפוסת הקדירה
הוי כמו נסן את סמיס
בקדירה. ע"כ.

שאלה סז בקין שיש בהן מעוה מונחים
בתיבס שרי להניח עליסס חגורות או שאר חפלים
שאינס מוקאים וכן ליקח מעליסס או לאו :

תשובה יראה דשרי וסכי מוכס בס' כילד משתתפין דמוקי ליה
סהס כבוד מליחא פידוס של טבל דמוקאס סן
כדמפ' סהס ואפ"ס שרי לבני מרפסס להשתמש ע"ג ספידוס
שנתך סבור כדמוכס סהס ובעיין זס מלמחי שהעתיק אחד מהגדולים
משום ר"ס דמותר ליגע בתעמד שלפני ארון הקודש אפילו בשעס
סכגרות דולקת עליו דאע"פ שהיא שמיס מוקאס אין אסור ליגע
במוקאס רק שלא יעלטל ע"כ. ולפ"ו אריך להסישב שפיר בזה
דמייחי אשירי פ"ק דביס סירובלמי דכופין כלי על ביסס סגולדס
ביו"ט כדי שלא תסגר וזריך לזכר שלא יגע סכלי בביסס ואמחי היא
שרי ליגע במוקאס אפילו בידיס ודוחק לומר כיון דביסס דבר
סמחגלגל הוא אם סיס סכלי נוגע בה א"א סיס שלא יזינס ממקומס
עיין במרדכי פ' במ"ע דמחלק כה"ג לענין קימס משום דמתנעעמיס
אלל נראה לחלק דהסס כיון דהנחת סכלי על הביסס היא לאורך
סביס סוי דבר המוקאס ולכן אסור ליגע בו אלל בנ"ד וכן סוכו
דמייחי רואים מיייכו סולכו סהנסה וסשתמיס אינו אלל לאורך דבר
שאינו מוקאס ולכן אפילו אי נגע ע"י סהס במוקאס שרי וסכי
חילקי סהוספות פ' כירס בשס ר"י לענין לעטול מן סלד שמיס

תשובה יראה דאם באו לו אורחים לביתו יש לסקל לכבודם ולזרעם כמו לזרך שאר מלוא כדאמרין בדהיא פ' מפני גדול הכנסת אורחים ממלאת בית המדרש והסם גמי אשבות דשבת קאי . אמנם אם זימן אורחים לסעוד סעודה בביתו אבל לא ותארחו אליו כה"ג אין לנו ראיס לסקל דהסם האורחים שבלו מן הסוד לביתו קאי ואפשר דמכל מקום אין לחלק :

דיני עירובין ותחומין

שאלה עג הכשר מצוי שנפלה בשבת ואוחס עביר מוקף חומס ישבס ולכסוף סוקף כסחס עירוב שרי לטלטל בלוחו מצוי בלוחו שבת או לאו :

תשובה יראה דיש להסיר כמו שאבאר קבלתי שאלה מהגדולים הורה קך להסיר הלכה למעשה ונתן טעם לדבר דה"ג אמרין שבת הואיל וסותרה סותרת כיון שסכסך המצוי קיים בשעת שקדש היום אע"ג דכחוב בא"ז ובהס"ס באשירי פ' קמא מייחי מצוי שנעלה קורותיו או לחיו לא אמרין שבת הואיל וסותרה סותרת הואיל וליחיכו למחילות ומייחי ראיס על זס מפרש"י אמר הגדול הכוא דהסיח מייחי בעיר שאינס מוקפת חומס דהסם ודאי ליחיכו למחילות . אבל עיר דמוקפת חומס דכולס חשיבא רה"י גמור ע"י הקף חומס חשיב ספיר ליחיכו כיון דעדיין חף ללחר שנטל הכשר המבולאות רה"י גמורס הוא והכי מחלק בהדיא בחוספות ובאשירי פ"ק גבי כותל בין שתי הידות שנטל דחשיב ליחיכו למחילות הואיל ומחילות החילונות קיימי טעל ידו נעשית ההירות רה"י וס"ה ב"ד . ושמעתי שאלה מהגדולים אחר לא רלס להסכים להסיר זס

וכן עוד אחד מהגדולים הו"ס סוכר להחמיר גהא דאמרין פ"ב דירושלים כרמלים היתה חף קודס שפרך צס פרלות אע"פ דהיתה מוקפת חומס ודלקוקיס נעולות בלילה וא"כ הו"ן מוקף חומס לא משמע רה"י . וס"י מסיק רבי אפרים מרענגשבור"ג במרדכי פ' מי שהולא דלחן שום עיר שמוחר לטלטל בה בשורה רה"י ורלחס דדברי הסמיר עיקר הס דע"י פ"י פ"ק דנעילת דלחות הוי עשוי ליה לירושלים כחצר שלא עירוב וכו' . שלא עירוב הוי כרמלים ולא מחייבין והכי אמרין פ"ב דירושלים היתה כחצר של רבים שלא עירוב בה וסא דקאמרין מני כרמלים היתה רולס לומר דין כרמלים דחסור לטלטל בה מדרבנן ולישאל דתלמודא נקט דפרך פ"ב ורבנן אמר לנו רבי מאיר רה"י ונסדרי אינסו כרמלים בתמיסה . ותלמודא גופס נראה דנקט הכי משום דלגבי רה"י שייך למונקט כרמלים ותו דלעיל מייס בהסוא פירקא בעי תלמודא אמתניסין דכי הוי כרמלים מאי אשי אמר הוי הוי רבא אמר הוי גופיה גזירס כו' ואסהיח סברא מני פריך כהא כפרש"י פ"ט וחדע דרש"י סבר דלאו דוקא כרמלים הוי דהא פ' מי שהולא וכו' גבי סוכו דברי דלחו למכרכס דעיר מוקפת חומס או שיש לו מחילות חשיבה רה"י כדיר וסחר וסחמא קאמר ולא מפליג בין בקעי בה רבים ובק אין בה רבים . ועוד נראה דראיס גמורס מהא לוינס כ"חודא ב"ד דהסוספות ואשירי ומרדכי בשס ר"י כחבו צפ' הדר ישראל אחד הדר' צנרך סמוקף חומס סהוא מוחר לטלטל בכל עעיר סואיל ודלחות נעולות בלילה ומור"ס הוכיף אפי' אין דלחות נעולות בלילה שרי דכיון דיש לה מחילות הוי לה כחצר של רבים דלא פלוג רבנן בין חצר גדולה לקטנס ע"ש וסכי' נהגו עלמא היתר פשוט . וא"כ שמעינן דעיר סמוקף מחילות לאו כרמלים הוי אלא כחירות שלא עירבו דאי כרמלים הוי מאי מועיל קך טעמא דדירה נכרי אינס אורסר מפני שהיא כדירה כהמס הו כלל כרמלים אסור לטלטל אפי' או ליכא מאן דלכר וכיון דלענין קך מלחא משוינן לעיר כחצר גדולה דה"י גמורס הוי אמאי לא נשוה אותן ג"כ רה"י לענין שבת סואיל וסותרה סותרת כיון דליחיכו למחילות . אמנס נראה שסם הענין קך עשושין הכשר מצוי לזרך שעה כגון לחופס ולבדיה מילס ואז רגילין סוא כמה פעמים שקרוב לודאי שהככריס שוכריס הסכסר בלוחס סילנס מחמת שלא סורגלו בו אס הענין קך הוא לא אמרין שבת סואיל ועומד סוא לסחר והכי איסא בהדיא במרדכי פ' סדר ובחוספות ובאשירי מני מוכח סוא דלפי' לענין עירוב אס

עומד סוא להכניס לא אמרין שבת סואיל וסותרה סותרת וכו' ש לענין מחילות ללא אמרין סכי דכסי דעדיין מחילות החילונות קיימות מ"מ גבי עירוב דלא נפלה שום מחילס הוי עדיף טפי . ועוד נראה אס כשנמלח סכסכר סמכוו נכסר וספק סוא אס נכסר מצע"ס מצעוד יוס או ללחר שקדש היום אפי' שרי דמוקמינן ליה לחוקתן והסחא סוא דנכסר דקי"ל כחמס זקניס דסברי כה"ג ספק עירוב כשר כדאיחא במרדכי פ' בכל מערבין והטעם משום דמוקמינן ליה לחוקתן והסחא נשכר כדמוכח הסם צגמרח ומסיק שס במרדכי דלגבי עירוב חירות אפילו ליכא חוקף כשר בספק ואין נראה לחלק צזס בין עירוב למחילות דהא מ"מ סרוויכו דרלבן יוכסו ותלמודא לא מחלק ססס בין רבנן לדרבנן לענין חוקס אלא סיכא דלחר דרבנן יש לו עיקר מן סתורס ולאידך אין לו עיקר כלא"ס מדמס לכולסו דרבנן אסדדי לענין שמועיל חוקס ובפ' כולד מסחספין ספק אשירי בשס רשב"ס דכותו כרמלים גזור רבנן אבל כוחו כחצר שאינס מעורבת לא גזור א"ס לדעת אחד מהגדולים דמסיר לעיל דמסוס עיר המוקפת מחילות לחצר שאינס מעורבת שרי לשפוך מים בלגור שנחצר אע"ס שמקלח מן סחצר לחון למקום שאינו מעורב דכותו כחצר שאינו מעורב לא גזור . הנהרס לעניות דעתי כחצתי :

שאלה עד

מה שזכרנו בכל המקומות לעשות הלחיים מסיד לחוי כעובי ולא כלום ובמרדכי משום מהר"ס משמע דבעי כעובי אלבע :

תשובה

יראה דאין לחמס ולכטל מנהג זס שכבר נחפשו בכל המקומות וכן שמעתי מאלה מהגדולים שפ"א בה חד מרבנותא ליחוס"ע ורלס נשנות הלחיים סכוי שס מקדס ולעשות כעובי אלבע על פי סמרדכי ולא רלו סמכויגוס סכוי בעיר להניחו לעשות כדי שלא להוליא לעז על הרשעונים כי יאמרו הכל שחלל שבת כסולסס והכנסה ומלטול . ורלחס דהמדקדק דדברי מור"ס יחבאר לו דהא דכתב דבעינן כעובי אלבע מוכח דלא קאי אלא אמצוי שחקוקסו רק בלחי דהסם בעי עיעור לעובי הלחי משום דהא דחק לחיים רוחס ועוביין כל סהו מפרס צגמח' כמה כל סהו חני בר חייה אפילו כחוט סכרכל הו פחות מחוט סכרכל לא מהכי דסכי אמרין פ' אלו עובדין ופ' סעור וסרוטב דקאמרין הסם אבל לחחורי אפי' מיל אינו חוזר וקאמרין עליס ומיינס מיל אינו חוזר סא פחות ממיל חוזר וכן צפ' אלו ערישות . אבל מוקף אפילו כטרפס דלסא עריפס וכתב שס במרדכי דפחות מטרפס דלסא כשר אפילו אס הכשר סמכוו בלורת ספסח דלא מפרשן תלמודא שיטורא אלא קנס מכאן וקנס מכאן וקניס על גבס איכא לומר דנמשכו סגי . וכן משמע לשון מסר"ס דכתב דסיד מחוי כעובי אלבע חוק עשוי מחוט סכרכל משמע דדוקא אענין לחי קאי ולא אלות ספסח ואע"ג דבתיבולת סהשוכס סוכיר ג"כ לורת ספסח אפשר דסואל ודאי שאל ותמס ג"כ על לורת ספסח אבל מהר"ס שסכיב מעובי אלבע לא קאי אלא לחורה לחי ולורת פחה לא אילטרירך ליה ליישב דבעובי כל דסו סגי . וסדע דלא קאי אלא אמצוי שסכשירו בלחי או בקורס ולאו אלות ספסח דהא מסייס בה סקוקס על גבס יש צס לקבל אריה וקורה ובלורת ספסח פסק שס במרדכי בהדיא דלורת ספסח סגי בקנס עליון בכל דכו אע"כ קאי לחורה לחי וקורס אע"כ לזרך סוא ליישב מס רולס לומר מ"מ מחיישב סוא למדקדק אין להאריך צזס . וכ"ס היאך יועיל מיתחי ססיד בכל סכוא בלורת ספסח סא בעינן סססח בריח להעמיד בה דלת של קטין ו"ל דע"י סכוחל סכסיד טחוי ומחוי צס חשבנין לו בריחס דחקתי קלח כדי ליישב סמוכג כרוב מקומות שאין נוטנין לעשות כהכשר כל סמבואר רק בלורת ספסח ולא בלחי וקורה אפילו בפחות מעשר וכן נראה כיון ורלוי כיון דרוב עירות עסח מוקפין חומס צישב ולכסוף סוקף וא"כ כל עעיר סכי סוא כחצר של רבים שאינס מעורבת כמו שבארתי יפס בהשוכס אחרת . וא"כ הנה לחקן סמבולות סבוכס צריך לחקנס כדרך שמתקנין ומכשירין כשבחאן לחלוק חצר אחת לשלסס וארבע כשויות אס סיו כחצר שבילים קטניס בין בית לבית שחי' לריך לחקן לורת ספסח או צ' פסין משכוין כדאיחא בהס"ס כמיינון בשס מסר"ס . אמנס תמיס אחריתא קא חוינן כסך חיקן דמחוי

דמחוי הסיד הטחוי כותל דומיני ע"כ חתי לודי הקלס כי הכלבים
 וד"א רבילים להחזק בכתלים ומוחקין מן הכתלים כל מחוי הסיד
 למטע סמוך להרץ יותר משלשה טפחים מן הקרקע ולמעלה וחו לא
 חזי לא לנחי ולא לאורח הפתח דהוי מחילה סגדיים בוקטין בה ולא
 מסקי אינטי דעפטיסיו ומעלמלי באיסור :

שאלה עה פירס גדול יותר מבית ספרים מוקף חומה של
 אבנים אבל לא סוקף לדירה ומבקשים לטלעל
 בו בשבת ונריכים לעשות בו שיחא מוקף לדירה בישב ולבסוף הוקף
 ולקך לא מהני אם יכינו ביה דירה לאחר הסיקף והיו לריבין
 לפרוך התומס ולחזור ולבנותה וזה קשה להס ים שום קקיה קלה
 לדבר או לאו :

תשובה יראה דיש למלא הקנה קלה לדבר אם החומה קטין
 זה כמו שאבחר ומ"מ אותה תקנה לא חליבה דכ"ע
 הוא בפ"ב בעירובין אמרינן דקרקף שלא הוקף לדירה פורץ בה
 ביומר מ"י אמות וחוזר וכוונס אותה פירלה לשם דירה קרינן ביה
 הוקף לדירה בסבי וד"כ אם החומה אינה גבוה רק י"ט טפחים
 יש כאן תקנה שיעשה בית דירה בפרסם וד"כ יתפוך עפר לרד
 החומה מבחוץ ומבפנים יותר מ"י אמות לאורך החומה ברוחב ד'
 טפחים לפחות ונבונה פחות מ"י טפחים מעט ונמלא החומה
 שלמעלה מן העפר ג"כ פחות מ"י טפחים ואלו החומה נחשבה
 כפרסה כנגד כל אותה העפר לאורך שהרי יש דריסה הרגל מקרקע
 העולם על עפר הנספך שחלו פחות מנבונה עשרים . ומהחומה נמי
 יש דריסה הרגל שנס לא פחות מ"י וכל פחות מנבונה עשרים לא
 מחילה איקרי וכפחות וכפרוך דמי וכדי איתא ומוכה בכמה דוכתין
 במס' עירובין ויניה כך העפר בלד החומה שבת אחת לפחות וד"כ
 יפנה כל העפר שם ונמלאה המחילה חוזר למקומה וברי מחילה זו
 נעשית לאחר שנעשה בו בית דירה והשיב שפיר מוקף לדירה
 בכס"ג וא"ע"ג דמחילה זו נעשית מחילה ע"י שפרץ משם מה בכך
 הא מסקינן התם בפ"ב גבי נעלו מחילות התחומות דמחילה
 הנעשית מחילה א"ע"ג לדגבי וכסוי הרג לא מהני לגבי שבת בכס"ג
 מסני . אכן הוא קשה בננוס דרך ששוקף בלד החומה עתיד לפותחו
 הוא ע"כ דאל"כ לא סועיל כלום בתקנתא ובפ' הלון ופ"ק דבוכס
 אמרינן כדדיח דעפר דעמיד לפותחו לא הוי מישוע לעיני מחילה
 ודוקא הנין ביטול ועפר התם הוי מישוע אמנס בכך ביטול פליגי
 רבוחא פ"ק דבוכס דכ"ע שם אשירי ומרדכי דראבי"ה ור"ח סברי
 בעין שיטעל בפיו לעולם ורש"י פי' שם דלא בעינן אלא שיטעל
 בפיו לכל ז' ימי החג ומסיק אשירי כרש"י ונויחי ראיס ממישוע
 דכותל ומדין דפ' הלון דלא הוי התם אלא ביטול לאורה שבת דקאמר
 התם דבר הניטעל בשבת אינו ממעט ודבר שא"ל ממעט . ומסתחא
 לדעת ר"ח וראבי"ה דבעי ביטול לעולם ודאי לא מלינן למיעבד
 תקנה דין דפרישנא לעיל אבל רש"י ואשירי דקאי כותיסי מהניא
 תקנה דין דהא ע"כ מבטלו לבנה אחת דאין העפר יטעל בשבת
 וכס"ג איתא התם פ' הלון גבי חרין שנגלוו בארנקי שיש בו מעוה
 הוי מישוע דמבוס איסור שבת לריך לבטלו שם וסיס נראה לחלק
 אפי' לר"ח וראבי"ה מהניא תקנה דין דהא דבעי אינכו ביטול
 לעולם היינו לענין מחילה דבוכס דאורייתא אבל עלטול שבת
 מדרבנן מודו דמסתחא לא פליגי אהי"ה דפ' הלון דמסני ביטול
 לאורו שבת כמו דבר שאינו ניטול אמנס בתום' פרק הלון בססיה
 סוגיא מוכה דלא מחלקין כיו וע"ש דמקטינן מרשויות שבת
 דאורייתא ומסתחא אהל דאורייתא ואין נראה לחלק בני"ד דלא
 חסיני משום דעיקר תקנתו ע"מ לפנותו הוא דמה בכך ארנקי
 נמי ודאי עתיד ליטעל משם ומס לי אם מכוין כדי לפותחו או אם עמיד
 ודאי לפותחו :

שאלה עז ראובן סדר בעיר סמוקפת חומה יחיד ושמעון
 עובד דרך אותו העיר עם בני ביתו ויש לו כעס
 עם ראובן שאינו רואה ליכנס לביתו ונכנס בשבת לביחו של נכרים
 מותר שמעון לסכנים ולסווא ולטלעל באותו העיר או לאו :

תשובה יראה דליך דקדוק יפה בדבר כמו שאבחר אחד
 מסגדולים העתיק משם מרדכי ר"פ סדר כדומס לי
 שהוא במרדכי דבני ריטס ח"ל חליוו של נכרים דסיינו כדירה
 [תרומת הדשן ח"א] **ח**

של כהמס וישראל סמתחארה שם מותר לסכנים ולסווא ואם יש עם
 ישראל אחר אסור לישראל האורה לסווא מבית להלך אבל אותו
 ישראל מותר ואין לישראל האורה אסור עליו עכ"ל . ובסתא לפי פסק
 זה בני"ד הים ישראל שנקנס בניחו של נכרי אסור לסווא ולהכניס
 ולטלעל באותו העיר דהא דשריין לישראל בעיר סמוקפת חומה
 יחידי לטלעל בכל העיר היינו מעטס דחשבין כל העיר כהלך גדולה
 ובחלך קי"ל לישראל סדר בחלך יחידי ובה כמס נכרים שרי לטלעל
 בכל החלך בלי שום תיקון ודוקא ששני ישראלים דרים עם הנכרי
 אסור הנכרי עליהם כדמפרש טעמא בפ' סדר דגזרו רבנן טמא
 ילמוד לישראל ממעשיו של נכרי ובישראל אחד לא גזרו משום דלא
 שכיחי דדייר הנכרי יחידי וד"כ לישראל סדר שם אסור על סמתחארה
 שם בכס"ג א"ע"ג דהלך רס"י גמורס סיה לכ"ע כ"ג לישראל סדר
 בעיר סמוקפת חומה עם הנכרים דאיכא מרבוחאחא במרדכי פ' מי
 ססוואיכוו דלא חשיב רס"י גמורה שאוסר בה . על סמתחארה ובוכה
 באותו העיר . אמנס במרדכי דבני אשטרי"ך לא נמלא פסק זה כלל
 ואי לא דמסתפינא ה"א דפסק תמוס מלוד הוא דנראה דשפיר
 מוכה בהלמודא דאין צעה"ב אסור על האורה כלל אפי' אם סמתחארה
 בבית אחר דתן בעל לכן דשותו שלכן מותר לו ולכן ומפרש בגמרא
 משום דהוי כאורה גביירו וא"פ דתסם אינו סמתחארה בביתם אלא
 מפני שבעל דשותו חשיב כאורה ומותר הוא עלמנו בשלסם ואינו
 לא חסרי עליה משום דהוי כאורה לגביירו כ"ג אורה ממס דלא
 כו"ל בה דירה מעולם בחלך שאין צעה"ב אסור עליו . ודע דכ"ג הוא
 גבי ביטול דשות דחמשה שבעלו דשותו לאחד אינס מותרים לא בשלו
 ולא בשלסם ומפרש טעמא . משום דחמשה לגבי חד לא הוי אורחים
 ואלו חמשה סמתחארו ממס אלא כאחד ודאי כולו שרי לטלעל
 בביתו ובחליוו כדמוכה התם גבי"ה חבורות ששבתו בערקין סתחו
 שם חוספות ושרי סתחמיס דהא ים לאחד סופרים ומלמדים בביתו
 אפילו אם חלוקים הם בפחן גס ים לכל אחד חדר בפני עלמנו ליטן
 שם א"ל לערב ומפרש התם טעמא ולא חילעריך להכוס טעמא אלא
 משום דהנכו סופרים או מלמדים אינס דרך אכסנאלי אלא דרך
 קבוע יותר מל' ויס אבל אם הוי באין רק דרך אכסנאלי א"ע"ג דהו
 חמשה או עשרה פשיעא דהו אפי' כולו כאורחים ואין צום פסק
 ואכתי ים לחלק ולומר דודאי צעה"ב אינו אסור על האורה אפי'
 אם סאורה בבית אחר בפני עלמו וס"מ סיכא דליכא פרי ישראל
 דחסרי חסדיי אבל בני"ד ובססיה פסק במרדכי דלעיל דאיתיהו
 נכרים דדיירי כדדיירי כסדייכו חרי ישראלים דקבוחי דדיירי כסמס
 מ"מ סיכא דדיירי כסדייכו חרי ישראלים דקבוחי דדיירי משום
 גזירס טמא ילמוד ממעשיו של נכרי אסרי רבנן דדורתו חסוב דירה
 וא"כ י"ל ה"כ איכא למיבזר על ישראל וסאורה שיאחר עליו הנכרי
 דלא יתיי לודר בהדירות עם הנכרי בחלך וילמוד ממעשיו שהרי
 לא חייס לש"ס הואיל וישראל אחר ג"כ שרי בקבוע בחלך אבל ישראל
 סדר בקבוע אין לגזור עליו דאיהו ודאי חייס לש"ס שאינו בוטה
 על האורה מפני שאינו קבוע לשם נראה להוכיח אפי' בכס"ג אין
 להאכר על האורה מהסיה דלכמן בר ריסקסא דאמר חביי זילו בעילו
 דשותיכו גבי חד וכו"ל במקום נכרי יחיד ופרש"י א"ע"ג דאיתו
 אסורים לסווא מחליוכים לחוך סמנוי כדחנן נתנו לו דשותו הוא
 מותר וכן אסורים עכ"ל ונלשון הזה מייחוסתוס' וסחבורים . ובסתא
 אין ס"ד דכשים ישראל שרי עם הנכרי אסור על לישראל האורה
 א"כ מס לריך רש"י לאהוי ראיס דאיתו אסורים מדתן נתנו לו
 דשותו הוא מותר ובה אסורים ומפרש הטעם בגמ' משום דאיתו
 לגבי חד לא הוי אורחים הו אפי' אי סוס אמרינן דהו אורחים
 מ"מ אסורים משום דאותו שיעשה יחיד אלא הנכרי אסור עליהם
 שהרי הוא קבוע עם הנכרי' וס נעשה אורחים וסיפוק לי' ע"ה אינו
 אסורים א"ע"כ מוסא טעמא לא הוי אסורין אמנס קשה לסתור
 פסק ערוך סמנלא בחבור מדקדוק גאונים אך מ"מ גם סלכור תמוס
 הוא מלך ובענין ג"ד אין לסורות להסיר בפשיעות וגם אין למחות
 ביד סוכנים סיסר באין ולא ורפיא בידים . סגדא לש"ס כהבתי :

שאלה עז הא דפסקו סגאונים שאסור לערב ע"ה אלא לדבר
 מלוס אם ים לישראל פירס יפה חוך לפתוח וסיס
 חפן ללכס שם בני"ע פ"י פירוב כדי לטיל ולשחוק שם לשמח
 בני"ע

שאלה פא

פחילה שלא סודלקס וכנסה קודם שבת ודלקס
 בשבת וכנסה ועדין היא ארוכה שאפשר לסדליק
 בלילה שמי שרי לסדליק ביו"ט שאחר שבת בלילה
 יראה דלריך לדקדק יפה בדבר דמרדכי בריש בילה
השובה כהנ דפחילה כה"ג אסור לסדליק ביו"ט מטעם הכנסה
 שנמקום שכנסה נוחה היא ועוב יוסר לסדליק משהייתה כבר
 וא"כ היה שבתה מוכן ליו"ט וכן כהנ שם אשירי מטעם הכנסה וכתב
 עוד במרדכי בשם ראב"ה דאפי' לטעל אסור כמו בילה והשתא
 משמע כהנא מן המרדכי דלעיל דווקא במקום סודלקס וכנסה
 שם טובה יוסר לסדליקה אבל באידך גיסא לא הוכנס. והא דאמר
 לראב"ה לטעל אפי' דחזי לסדליק בה באידך גיסא ל"ל דאשירי
 כגון שהיה קארס שאינה ראויה לסדליק בה באידך גיסא אמנם
 נראה דאפי' דלא חשיבי הכנסה באידך גיסא מ"מ אסור לסדליק
 בה שם דכיון דהכנסה דאורייתא היא כדאיתא להדיא בגמרא א"כ
 גרויך דילמא אחי למיעבד באידך גיסא ודמי להא דאמרין פ"ק
 דחולין דבגמל יד לא ישחוט לכשתלה משום דילמא אחי למיעבד
 באידך גיסא כיון דאסור הכנסה דאורייתא קיח שייך למיגזר בה
 כמו בשחיטת אפס לכאורה יש להוכיח דהכנסה זו דפחילה לאו דאורייתא
 היא. והא דמייחי במרדכי מן הירושלמי דחמי סדור דמוס להכנס
 ל"ל דלאו לגמרי התיבוי דאורייתא אלא דמשען בכלה היא ומרדכי
 ואין זה דוחק לומר כפי שהרי כתב במרדכי בשם ר"י תלמוד דין
 לא חשיב ליה סכנה כל עיקר והואיל גוף הפחילה איכה בעולם
 וא"כ כהנא לומר דירושלמי נמי לא חשיב הכנסה מדאורייתא.

והכי מוכח באשירי שם דמפרש ח"ל סילכך הגה"ה
 בשבת וי"ט ובשני י"ט של ר"ה אסור לסדליק
 בגלל י"ט שמי הפחילות שכבו בראשון אם לא
 שדלקו ונכבו בחול דהשתא כוכבו משיו"ט
 וכן הלפידים שכבו בראשון אם לא שירבה
 עליהם פנים אחרים ויבטלם עכ"ל מדכתב
 דמזו לבטלו בעלים אחרים ע"כ סדר דלא
 אשירי הלפידים מדאורייתא דאסור שכוה מן הכורס לא שרי
 לבטל כדאיתא תוס' כהנא בגמרא ואשירי נמי מייחי לה ולפידים
 ופחילה הכל חדא היא. וי"ל דאשירי לא קאי דמאי דכתב שאם לא
 שירבה אלא אשני י"ט של ר"ה דהתם ודאי לאו דאורייתא היא דמן
 הסורה אין י"ט אלא יום אחד א"כ קאי איו"ט ושבת ואשירי ביו"ט
 שמי שלאחר השבת והלכון משמע קתא כפי דכתב לסדליק בגיל
 יו"ט שמי ואילו שבת ויו"ט לא הוכיח תוס' כי כפי דלא יכיו עלה
 שריותא דביטול וז"ע (ובסימון) [בס'] אשירי ופי' מוס שבאורו
 שאסור לסדליק באידך גיסא א"כ אסור לטעל כדכתב ראב"ה וחס
 נראה אפי' היא מונחת כפי סדר דלריך הוא למקומה להניח אחרת
 חתים ואפי' דקי"ל דכל כלי אפי' שהא מוקלס לטעל מ"מ
 לארך גופו ומקומו מותר גבי פחילה לא שרי דלאו כלי הוא כדמשמע
 לבן הסמר דפ' במה מדליקין דקאמר רבי עקיבא הקיפול מעויל ובי
 קמדליק בעץ בעלמא קמדליק אלמא דחשיב כעץ בעלמא ולא בהורה
 כלי כדמוכח בעץ אמנם בתוס' פ' כירה דקאמר כהנא לר' ופחילה איתא
 להדיא דפחילה שלימה חשיב כלי ודוקא שברי פחילה מיקרי לרדות ולא
 כלי וכן משמע בכמה דוכתי בגמרא דיש בפחילות משום היקון מנה
 משמע קתא דכלי היא ומ"מ י"ל דהך פחילה חשיב כדחייב בידים
 שיו"ט שלאחר השבת מטעם הכנסה וכיון דלא קי"ל כר' שמעון בדחייב
 בידים ע"כ אפילו לארך גופו ומקומו אסור דאי מחמה ללל אפי'
 ר"ג מוסה בבלי שזאלכחו לאסור דאסור מחמה ללל כדאיתא שילסי
 פ' במה מדליקין ובסה"ה באשירי פ' כירה וז"ע במרדכי פ' כירה
 דלא כתב כמו תוס' והנה"ה באשירי:

שאלה פב

מה ביו"ט ראשון ואשתאי משבת שלפניו או ע"י
 אונס ואין רואים לקבצו למחר או לאו ולא קובצין
 אותו בו ביום ע"י עממין ה"ך עושין עם עכרתן:

תשובה

יראה דהלקיט דקבורה מה ביו"ט לויכס דקדוק
 יפה היאך לנכוג כן כי רבותא פליגי טובא כמו
 שאבאר גרסין פ"ק דבילה אמר רבא מה ביו"ט ראשון יתעסקו בו

עממין מה ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל ואפילו ביו"ט שני של ר"ה
 משא"כ בבילה אמר רב זוטרא לא אמרן אלא דאשתאי אכל לא
 אשתאי משתיק ליה רב אשי אמר אפי' דלא אשתאי לא משתיק ליה
 מה ביו"ט שני כחול שווייכו רבין אפילו למוציא לוי גלימא אפילו למוציא
 ליה אבא ע"כ. והנה סרבה גאונים קדמונים שאלתה דרב אחאי
 ובמרדכי פ' חולין וס"ג ואשירי פ"ק דבילה ויטר גאונים פסקו דלא
 קבצין ביו"ט ראשון אפי' ע"י עממין אפי' משתאי משבת שלפניו
 או שהיה לריך לשכות בשביל שבת שלאחריו או דאשתאי משום
 אונס או טורה לצור ואפי' לא אשתאי אלא שרואין בו שלא יוכל
 לשכות מחמת חוס ונפוח כס"ג חשיב כמו אשתאי כך כתב בא"ז
 וסייעו כמר זוטרא דלעיל וס"ל להכח גאוי דמר זוטרא קאי אכל
 מילתא דרבא ואיו"ט שני ע"י ישראל ואיו"ט ראשון ע"י עממין רב
 אשי דפליג לא פליג אלא איו"ט שני דאל"כ הוה הלכה דרב אשי
 א"כ דסבירא לכו כמר זוטרא וכן פסק בא"ז דאפילו ביו"ט שני לא
 יתעסקו בו ישראל אפי' אשתאי וסייעו דלא כרב אשי ובמ"מ מייחי
 דברי רב אשי לפסק הלכה כהנא אכל מילתא דרבא וכן כתב
 סרמב"ם בכתבם דברי רבא ורב אשי ולא חלק מידי בין אשתאי
 ללא אשתאי ובסה"ה שם כתב עלה דעת סרמב"ם דברי סמ"ג
 וכן כתב אשירי דקי"ל אפי' לא אשתאי וכ"כ במרדכי פ' חולין דכנסו
 לקבצו ע"י עממין אפילו מה בו ביום ומטרתין אותו ע"י עממין מפני
 שריך סדין משום כבוד ואחי לדי כיבוס בלשון סזה כתב וכתב עוד שם
 בשם ראב"ן דאיכא דאשתאי ודוים לקבצו ע"י עממין דאין עממין
 עושים רק עשיית הארון והכריכות אכל ישראל לביטולו ויוליאורו וישימו
 בקבר דכנסו שרי אפילו ישראל מנה מתוך שסותרת ט' וכ"כ בהגה"ה
 במיימוני משום שמחות מסר"ם ומשהא נבחר שאילתיו ונראה דאיכא
 דרואים לקבצו בו ביום קבצו ע"י עממין אפילו לא אשתאי כמו שפסקו
 הגאונים דבתראי הוה וכדכתב מרדכי דכנסו כן וסליבשה וסולאס
 שרי אפילו ע"י ישראל ואפי' דכתב בא"ז וסרמב"ם אסר סוממין
 אדרביו יואל ואשירי דמסיק כוונתם וברי אפי' דלויכו אשירי
 באשתאי היינו משום דסבירא לכו לראב"ן ולרבינו יואל דלא שרי קבצו
 ביו"ט ראשון כל עיקר אלא באשתאי אכל לעיני לבישה וסולאס אין
 חילוק דסברא דמתוך שייכא בלא אשתאי כמו באשתאי וא"כ לדידו
 דשריין לקבורה בלא אשתאי סולאס ולבישה נמי שרי. אמנם
 הוכח דאין רואים לקבצו בו ביום אלא שרואים להוליא מן הבית
 לבית הקברות כדי לקבצו למחר ומיוליאין אותו היום בשביל ענוות
 נפש או משום כהנים אין נראה דשרי וכן כתב בסדרי באשירי פ"ק
 דמועד קטן מפרש"י דאפילו ביו"ט שני אם אין רואים לקבצו בו
 ביום לא שרי לעשות בו שום איסור מלאכה רק טיילטול בעלמא
 ודבר שאין בו טורה ואפילו פ"י נכרי אסור מדלא מסיק רק טיילטול
 הא סולאס אסור אפילו לכרמלית נמי מלאכה דרבין נקראת ואפי' ג
 משמע דלכנסו למת וליגזוז שערו נמי שרי מ"מ סולאס הוא מלאכה
 עפי' דגזוז שער של מת אינו מלאכה כלל (ובסימון) [ובס'] אשירי
 כתב בסתמא דכל מלאכה אסור בר מטיילטול ע"ש באשירי. וה"ה
 דשרי סולאס אפילו כה"ג מכה מתוך י"ל דכיון דאילו מנינו לקבצו
 ביו"ט לא חשיב אפילו קתא לורך היום. ואין צעין לורך היום קתא
 לעצמא דמתוך וצענין סהרה דכתב במרדכי דעושין ע"י עממין
 מלאחי השוכה נכרית דכתוב בה דיתראל מעשרים אותו וכן גמלא
 כתוב על שם אחד מסגדולים וכן סדעת מועה דמה שכתב מרדכי
 דלריך סדין מפני כבוד אדרבא יש לחוש עפי' לכבוד זה לעהרו ע"י
 ישראל בידים או בקס וע"ג עוד דליכא למוחם לסחיטת וכיבוס
 משתעשע ע"י נכרים בסדין דמרדכי גופיה כתב שם בפ' חולין
 בתשובה ר"כ דאפילו בסולאס מביא לכרמלית למת ע"י ישראל ולא
 ע"י נכרים כש"כ לעהרתו אם יעשו בו הנכרים סתמא אפי' כזבים
 לכל דכריסה. ולענין מה ביו"ט שני בין אשתאי בין לא אשתאי רבינו
 הם מתמיר לעשות ע"י ישראל משום טעמיה דהבין כדאיתא בגמ'
 דבילה ומשום דאין אנו בני תורה כדשלת לכו לוי לבני כשכר בפ' חולין
 וכמה גאונים סבירי לר"ה להחמיר ור"י פסק לקולא וכן סרמב"ם
 וסמ"ג דלעיל וכן רב אלפס לא הביא רק דברי רבא ומר זוטרא
 ורב אשי עליהם כוונתם בלא חלוק וכן מסיק אשירי. ובא"ז כתב
 דריב"א סתמא בעלמא לחזור בקבר ביו"ט שני וחסרו תלמידיו אחריו

ככל מלאכה לא יעשה בה אבל באיסור תחומין אפי' די'ב מילין
 האיל ואינו מפורשים בתורה לה חמורו ואע"ג דבמדרכי פ' לולב
 וערבה משמע דהרבה ערבה הואיל ואינו מפורש בתורה דוחין
 הקבוצות בשבילו כדי לפרסם שטוף מן התורה ומשום לולב ושופר
 לא דחין לפי שכן מפורשין בתורה דלגבי מלוא עשה הקבוצה ככל
 שם שאני דתם שייכי עמימי דפירסוס וק"ל:

שאלה פד בשר שנשחט מעיו"ט שרי לנקר אוחו ביו"ט או לאו:

תשובה יראה לר"ך להחייב בדבר דכבש"ס במיימון בשם
 ראב"ם כתב דמוטר לנקר בשר ביו"ט אפי' נשחט
 מעיו"ט ואין בו משום בורר אולם מתוך דא"ל משום דא"ל לאכול
 בעיני אחר ע"כ נראה דר"ל דמשום דא"ל לאכול בעיני אחר מש"ס
 לא חשיב ברירס. וכן העתיק אחד מהגדולים בשם מרדכי דביקור
 לא שייך ברירס וכמורה דבמדרכי דבירדיו"ס העתיקו דבמדרכי דבני
 אשבערי"ך יתחא ויש לתמוס על הדין שצ"ל דכבש"ס במיימון כתב
 משום דא"ל לאכול בעיני אחר לא חשיב ברירס מסתיה דפ' תולין
 דבין גניחות מותר לתם יין עטר בשמרים לתוך המשמרים משום
 דבלא"ס משחתי הכי. וכן דקדק ר"י משום דמותר לסקן משקין
 של שקדים משום דמשחתי מקודם הכי כדאיתא בסמ"ג במלוא שבת
 חלמא דהרבה משום דאפשר בלא סך ברירס מש"ס לית ביה משום
 ברירס גם כהדין סמ"ג מסיק דראב"ם מייחא הדין דשרי לנקר
 אע"ג דנשחט מעיו"ט מהא דשרי רב להפריש חלב ביו"ט משום
 הנילושת מעיו"ט ואין פסקין בשם רוב הגאונים דלא ס"ל כפי
 ובכס"ס באשירי גבי כה דמלא גרמי מוכח דריב"א סבר דביקור
 בשר שייך ברירס מדלא סתיר חלמא משום פסידא חלמ"ס אסור
 וע"כ מטעם ברירס והא דשרי משום פסידא היינו בשוחט ביו"ט
 דא"ל מקמי הכי. אבל שחט מעיו"ט דאין ביקור מפיג טעמו
 והרבה מסריה טפי כדמוכח מדברי ריב"א לך נראה דיש לנקר
 ע"י שינוי כמו בקופין או בקורדוס דכסמ"ג כתוב אפילו מלאכה
 גמורה שיהא לאורך אולם נפש חף אה אפשר לעשות מעיו"ט מותר
 לעשות ע"י שינוי כמו דיכת מלא אע"ג דאשירי ומדרכי פ' אין לדין
 כתבו דתחלת הקרדה אסורה ביו"ט אפילו ע"י שינוי. וס"ל מוכח
 בסמ"ג סתם גבי דיכת המלה לפי סדרת הרמב"ם בכח העטם
 דאסרו חכמים מלאכה שאפשר לעשות מעיו"ט כדי שלא ימתין
 לעשות כל אלו מלאכות ביו"ט ומלאכה בעל משמחת יו"ט וא"ל יש
 לחלק דרקודם היא מלאכה שריגילין לעשות הרבה בבת אחת. ושייך
 לנגזר בה דילמא אחי לאימועי משמחת יו"ט משא"כ בדיכת מלה
 או ביקור בשר אמנם לפי הר"ר נתנאל דמדרכי ריש ב"ה דסבר
 דמקרא ילפינן לאסור כל אותן מלאכות דקודם ליה לר"ך להחייב
 בדבר מ"מ יש לחלק ולתקן:

שאלה פה לצור המבקשים לשלוח אחר מנסיג או אחר ע"ג
 לבוכו על זמן לאחר מועד ולריבין לכתוב בשביל

זה בחיל המועד שרי למכתב לאורך בלא שינוי או לאו:

תשובה יראה דלא שרי וסכי מוכח בהדיא מה"ל דכתב אין
 מניחין אפי' אות אחת בספר העזרה פי' כשמוציאין בעזר'

לקרות בו ואפילו לאורך רבים ע"כ אלמא דאפילו לרבי רבים אין כותבין
 במועד. וכן כתב אשירי פ"ק דמו"ק כלל בלוצי רבים דכל דבר
 שהוא מעשה הדיע מותר לעשות במועד לרבי רבים אפילו בלא
 שינוי אפילו שלא לאורך המועד ואפילו כיוונה מלאכתו במועד מטעם
 קדרה דבי שותפי כו' ואי לא בעדינא כאידנא משחתי ולא מהעבד כלל.
 אבל דבר שהוא מעשה זמן אה אינו לאורך המועד אסור לאורך הרבים
 אה"כ יכול לשנות במלאכה ע"כ וסמך כתיב שאסרו חכמים חשיבם
 מלאכה זמן כדמוכח מן המיימון שכתב מה שסתירו חכמים לכתוב
 שאילת שלום וחסדנות משום דאין אדם מקפיד על כתיבתו וסרי
 הן כמעשה הדיע משמע שאסרו חכמים משום דמעשה זמן הוא
 והא דשרין לכתוב גיטוי נשים ושיחורזי עבדים ושטרתי חליטא
 ומילואים אגרת שלום כו' ל"ל דהי בכלל מעשה ב"ד לפי ששם וספר
 העזרה י"ל דלא הוה לר"ך לקרות בו במועד וכ"כ במיימון בהדיא
 דכתב הפליגן ומזוזות ולקיים בספר העזרה דאסור משום דלא לאורך
 המועד הוא משמע דגיטוי נשים ואיך דשרי משום דלאורך המועד
 הן. ואפי"פ שריתיו מן אחד מהגדולים שכתב בעלמו במועד בלא
 שינוי

וכתב אשירי דנסגו באשכנז ביו"ט עמי שעושים ע"י נכרים עשיית
 הקצר והארון והסכריים כל מלאכות סגן דאורייתא אבל כל מה
 שהוא רק איסור דרבנן עושין ע"י ישראל. ונראה שיהיו בדאיתא נכרים
 אבל אי לא אפשר ע"י נכרים כגון ביום אידם וכו"ג עושין סגל ע"י
 ישראל ונראה דאפי' ביו"ט של ר"ה יש לעשות כן כדפסק רב אפי' ביו"ט
 שני כחול שוויס רבין לענין מה וקאי אמילתא דרבא דלעיל דאפי'
 יו"ט שני של ר"ה שרי גבי מה משא"כ בב"ה. ואע"ג דנמלא
 כתוב על אחד מהגדולים דלא נהגו כן ביו"ט שני של ר"ה אין נראה
 דכיון דכמתה מיני חלוק יו"ט שני של ר"ה מיו"ט שני דגלויות וכן
 לגבי מה פסק תלמודא להדיא דאין חילוק וכשב על מה שאין כן בב"ה
 ר"ל כל דמיי לב"ה ואין לנו לעשות פסרס ומנסב לשבור דברי
 התלמוד ואי שרינן יו"ט שני של גלויות שרינן נמי ביו"ט שני של ר"ה.
 הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה פג נכרי שהביא דורון לישראל ביו"ט חוץ ל"ב מיל

וכוא דבר שאין בו חשש מחובר או לידם אה אפי"פ
 יש להחמיר בו כמו במחובר ולידה כואיל וכתבו רוב הגאונים דתחומין
 די"ב מילין דאורייתא הן:

תשובה יראה דאין להחמיר כמו במחובר ולידה כמו שאבאר
 וכבר נשאלה שאלה זו מחד מרבוותא וסכיב כיון

דנסיגין כר"י וס"ג דמפרשים הטעם מאי דאסרו חכמים דורון
 שהביא נכרי לישראל היינו משום גזירה שמה יאמר נכרי להביא
 לו מן המחבר או דבר הנגזר ויעשה איסור דאורייתא בשבילו והאי
 טעמא לא שייחא כל כך בתחומין די"ב מיל דלא שכיח שיאמר לנכרי
 להביא לו אולם כל כך מרחוק. ונראה להביא קאת ראייה
 דלא אסרו חכמים כס"ג מהא דאמרינן פ' בכל מערבין הדין
 ליפתא דאחו למחוזא כו' עד מאי אמר מחוז לתחום אחאי. סמך
 בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר כ"ס סמך דאדעתא דנכרי קא
 אחי והשתא אחאי לא סוכ חייש דילמא חוץ לתחום ל"ב מילין קאתי
 דלשון הנמרה משמע דלא הוה ידע מסיבין קאתי ואי מחוז ל"ב
 מילין קאתי דינו כמחבר לאסור מ"מ אפילו לישראל אחר כדאיתא
 בסמ"ק דכתב דר"ב שמינו במחבר שהובא לישראל ביו"ט ראשון
 אסור אפילו לישראל אחר ביו"ט שני של גלויות אפי"פ דליכא משום
 מוקאס דנולדס בהו מותר ל"ס אפי"פ אפילו אחאי מחוז ל"ב מילין
 לא מחמירין ליה וכו' כמו במחבר ולידה אפי"פ דרמב"ם וסמ"ג
 וא"ל ומדרכי בשם רבינו יואל פ"ק דשירובין בולבו סברי תחומין
 י"ב מילין דאורייתא יניכו ויש לדחות דאיהו ז' דמש"ס לא הוה חייש
 בהדיא ליפתא דעל האמת סמך דכשב"ל נכרים קאתי וסמך בשביל
 נכרי ודאי שרי אפילו לישראל אפילו במחבר ולידה סמך דליכא מוקאס
 כמו ביו"ט ראשון ליו"ט שני ובהוץ לתחום אפילו די"ב מילין לא
 שייך מוקאס כלל וכ"ס סמך דאדעתא דנכרי קאתי דאמר תלמודא
 לא קאי חלל אחת תחומין ושלשון משמע דידע ודאי דמחוז לכתב
 תחומין אחי מדלא קאמר מאי קאמרת דילמא מחוז לתחום כו'
 והו דבמדרכי פ' אין לדין בראבו כתב בשם ראב"ם ספק תחומין
 שרי לגמרי משום דל"מ בה אוקמינן אחזקתן כמו גבי ספק מוכן.
 ומסתיה סברא הוה נראה נמי לדחות דאיהו דלעיל דלכתי לא הוה
 חייש דילמא מחוז לתחום די"ב מילין אחאי דליכא בה חזקת כמו
 גבי ספק לידם ומחבר דאיכא לאוקמס בה אחזקתה ולימא דהדין
 נילוד וכו' וקאם אמנם באשירי פ' אין לדין מוכח סמך דליכא
 למחשע לאיסור דאורייתא חיישינן לספק אפילו אי ליכא חזקת דכתב
 דר"ך סרטיא ופליגי משום דלא שכיחא לא חיישינן לכו הוה אי הוה
 שכיחי חיישינן אפי"פ דבדידכו נמי ליכא חזקת. אמנם נראה לחלק
 ולהסיר מטעם אחר דאין להחמיר בבה מחוז לתחום די"ב מילין אפי'
 למאן דסבר דאורייתא הוה כמו במחבר ולידה כדמסיק במדרכי
 שיליס פ"ק דשירובין אהדיא דכלל מערבין בשמעתא דתנגלל מחוז
 לתחום דמקמי סתם שאני עומאס הואיל ויש לה עיקר מן סתורס
 אבל תחומין דרבנן ומפרש במדרכי דאפי"פ דתחומין נמי יש לכן
 עיקר מן סתורס די"ב מילין מ"מ אינה מפורש בתורה ולכן מקילינן
 בהו עפי מבטומאס אפי' עומאס דרבנן הואיל ועיקר עומאס מפורש
 בתורה ומכאי טעמא י"ל נמי דרוקא באיסור מחובר ולידה סתמירו
 חכמים לאסור אה עשא נכרי בשביל ישראל דאיסור מפורש בתורה

דיני סוכה ודולב ואתרוג

שאלה פמ הא דילפיין פ"ק דסוכה מקרא מחובר פסול לסקך אי סוה חלוש ולבסוף חדרו כגון קודות סבכים המחוברים במסמרים לכותלי הבית פסולין נמי או לאו :

תשובה יראה דכשר הוא וכן מוכיחות הכלכות פ"ק דסוכה גבי מפקפק או נוטל אחת בנתיים דלא פסול מחובר כה"ג והא דמחובר מעיקרו או נטוע ולבסוף השריש אע"ג דלענין שחיטה כתב אשירי דדיוו כמחובר משום דבעיא היא בפ"ק דחולין ולא איפשיטא ליה י"ל כיון דלענין ע"ז הוי כחלוש וכן לענין הכשר ודעיס, לחד תנא לענין סוכה נמי הוי כחלוש . הנלע"ד כתבתי :

שאלה צ סוכה שרצו להשים למעלה סולם או כדי להניח הסכך על גביה כשר הדבר או לאו :

תשובה יראה דשרי אפי' לסקך כל הסוכה בסולמות שלוו דלין סכך פסול אע"ג דכלי הוא מ"מ לא מקבל טומאה דכלי ע"ן שאין לו בית קיבול הינו מקבל טומאה . וה"ה מ"מ טמא מדרס ומוכה שילכי פ"ק דסוכה דאפי' פשוטי כלי ע"ן אס ראוין סן למדרס אין מסבכין בכן הואיל ועמאין טומאה מדרס וסולמות נמי ראוין למדרס דעולין ויורדין בכן י"ל דה"מ לא מנמא מדרס והכי איחא בחוס' פ' בכל מערבין ובחוס' פ' המוכר את הבית ובס' הקומץ רבס דתמיא בחו"כ סולם וקולב אע"ג דעולין ויורדין בכן אינן מטמאין מדרס ומפרס הטעם משום דלין עשויים להנאה מדרס חלל כדי לעלות ולירד בכן והכי איחא פ' הקומץ בחוס' ועפ"י שם :

החוס' ב"ב"ב ובעירובין אחד פירושא דאשילו לטומאה דרבנן ליכא בסולם וקולב ולפר"י סחם היינו יכולים לומר דאית ליה דים טומאה מדרבנן ומ"מ נראה דאפי' אי נמי דסכר הכי ר"י מ"מ מובל לומר דאפ"ס שרי לסקך בו הואיל ומדאורייתא לית ליה טום טומאה בעולם* . ולא דמי למעלייות דפחותים מנ' על ג' דכתבו החוס' פ' במה מדליקין בשמיטה שלש על שלש שאין מסבכין בכן דהס' כדפי' טעמא הואיל ובארום מבגד גדול שהיה ראוי לקבל טומאה מדאורייתא ולא דמו נמי לאיניי פשתן דכתבו חוס' בהסיה שיעס כסופס דלין מסבכין בכן :

דכהס נמי כדפי' הואיל וקרובים סן לעיו דפסול מדאורייתא אבל כגון סולם דאפי' אי מטמא מדרס מדרבנן הואיל ולא תשכחן דמקבל טומאה מדרבנן דפסול לסקך בו ליכא נמי למיגזר בגופו אע"ג דאורייתא דאיתו בה מן המקבל מדאורייתא וגם אינו קרוב לקבל מדאורייתא שרי לסקך בו ואף כי המדקדק בחוס' ב"ב ובעירובין לא מוכח לו כלל במידי דר"י או שום שנויים חילוקים אהא דסולם וקולב עכורים אפילו מדרבנן כמדומה שתמלא כתוב שאחד מהגדולים דרש דלין לסקך בסולם והוא הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה צא מוכר להכיר כלונסות הסוכה במסמרות על ברזל או לקושרם בכלאות מפני שכן מקבלים טומאה יש קפידא בכי' או לאו :

תשובה יראה דלין קפידא בדבר ואע"ג דאיתא בפ' הישן אהא דתנן בסו"ך סוכה כדכתיב שמטה ששיריה רי"א אס אינו יכול לעמוד בפני עומס פסולה וקאמר עלה בגמ' מ"ט דר"י חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה וה"כ נמי ר"ד מעמידין בדבר המקבל טומאה . וכתב אשירי הסם דמוכה מדברי רב אלפס דסכר הלכה כר"י מ"מ הא פסק אשירי נמי דטעמא דקבע עיקר ולא טעמא דעמידה בדבר המקבל טומאה ונראה דמוכה נמי מדברי רב אלפס דסכר דטעמא דמקבל טומאה לאו עיקר הוא מדלא מיייתי בפסקיו הסיא פלוגתא והוה נפקותא גדולה בדבר דעביד תלמודא איכא בניייהו נע"ד שפודין של ברזל וסוכך עליהן דלמ"ד משום קבע כשר ולאידך פסול חלא ע"כ סכר דטעמא דמקבל טומאה ליטא וטעמא דקבע עיקר ופירוט דקבע היינו משום דלין מן המטה עד סג עשרה . ולפי טעם זה אין חילוק בדברי רבי יודא לפי דלין כפסול חלא משום דלין מן המטה עד סג עשרה וה"כ דווקא כדכתיב

שאלה פו בחול המועד שאסור לפסוד כדרטו אס יתפוש הגנחט בנינוי באצבעותיו שרי לפסוד כי האי גוונא או לאו :

תשובה יראה דלא שרי ואע"ג דשתיק אחד מהגדולים מדרשות הר"ה א"ו שמהר"כ אליעזר כתב לו בחול המועד וכשבא אלול שאל ה"ך כתב בחול המועד והשיב לו הפס הקולמוס בין הגדול והאצבע כמו בכל מקום ונראה לומר דמחוץ כך כששינה בשעת הכתיבה ואינו חושש בחיובים שכתובה מותר אף על פי שלמשתלח ונראה שכתב כדון עכ"ל . מוכן היה משמע להסיר ולתפור ג"כ בכס"ג . אמנם י"ל דלין לדמות מלאכה תפירה למלאכה כתיבה דמלאכה חייטין חשבי טפי מלאכה אומן ממלאכה כללברין דשכיחי טפי דידעי לה בני אדם כדאמרין פ"ק דחולין ט"ח לריך שילמוד כהן חשיבה שכיחה ולכן מקילין בה להסיר בה בנינוי מיעוט אבל מלאכה חייטין דלא שכיחי כג"כ חשיבי מלאכה אומן ולא שריין לה ע"י שיווי כזה ואע"ג דמשמע פ"ק דחולין דכתובה לא שכיחי דקאמר בתר הכי ואידך הוי שכיחי כדפרש"י הסם לפירוש רבינו סם לא איחפריש הכי ולפרש"י נמי י"ל איך שכיחי טפי משום דבקי בהו מעורויו אבל כהנ"ך ללמוד לא שכיחי הוי . ועוד נראה מדגהית לפרושי במתניין ה"ך ישנה האומן בתפירתו כדקתני האומן מכליב משמע דווקא בשיווי כס"ג שניכר בתפירה עומה שרי ולא בענין אחר . ובספרה מועטת מתלקיין בין המלאכות בחול המועד וכדאמרין פ"ב דמו"ק דלכות מועד עקרות סן ואין ללמוד זו מזו :

שאלה פח הסדויים הקטנים שמלפפות בכן החיטוקים שרי לכבסן במועד שנים או שלשה יחד או לאו :

תשובה יראה דשרי אע"ג דכתב מהר"ם בסלכות שמחוס דלין לכבס בגדי קטנים חלא אחת אחת וכ"כ בסנה"ס בנימון ונראה דרו"ה לומר דווקא חלוקותיהן ומטפחותיהן אע"ג דאית להו טרי דמטופי . אבל הוי סדויים קטנים דלא סגי לחיטוק באחת מסן חלא לריכין בכל פעם שלשס או ארבעס לכרוך בכן החיטוק שרי לכבסן שלשס או ארבעס בפעם אחת והו דכהני סדויים איכא רבותא לחיטוק מהאי טעמא מחיר במדכי בשס רבי יודא בפ"ב דבי"ט לרחוץ את החיטוק צו"ע משום דכל מידי דאית ביה רבותא לחיטוק לא גזרו בה רבנן . ויבי"ס בחול המועד אינו חלא גזירה אע"ג דכתבו החבובים מן הירושלמי דבגדי קטנים מותר לכבס משום דדמיון למי שאין לו חלא חלוק אחד לפי שהן מטופין אס בגדיהס חמיד ובמי שאין לו חלא חלוק אחד כתב בסמ"ק דבעיין אזורו מוכיח עליו הל"ה אסור לכבס נראה דבגדי קטנים לא בעי טום מוכיח דיוכרים סם וידוע דשל קטנים סם וכ"ס סדויים קטנים :

[תרומת הדשן ח"א] ז

סוכה לאכול ולשתן בה או לאו :

תשובה יראה לר"ך להתייבב בדבר דמן שאבאר בחוספות שאין פ"ב דיומא מקשה אהא דתנן מתחיים את שקטנים לשמות והא קטן אוכל נבילות אין ב"ד מוזין להפרישו והשתא חזקי מחזקי אפרושי מבטיא וחירך ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב אבל באדם אחר לא ולך אין מוזין להפרישו ומקשים מהסיח דפ"ק דסוכה דהילני המלכה ישבה עם ז' בנים בסוכה אלמא אי ליכא אב שייך נמי חיוך ומחזקי דשמתא הוה להם אב דמחזקם לך ואשילו לא הוה להם אב היתא מחזקתן למטא בעלמא עכ"ל הסו"ס לפי שינוי דר"י וכן כתב בסנה"ס במיימוני בהלכות י"ד כתב בשם ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב והשתא לדעת ר"י קטן דליח ליה אב ואם עורח לו לישן בסוכה אין להזיקו לך כדמוכח מהסיח דהילני המלכה כדמוקים לה ר"י ומוכח נמי מדברי ר"י שהאב חייב להפריש בנו שהגיע לחיוך מן האיסור וכ"כ החוספות פ' כל כתבי וכן פסק הרמב"ם בסוף הלכות אסור מאכלות ובשם ר"י אליעזר כתוב בחוספות שאין דלעיל דחיוך דדוקא במנות עשה חייב לחנוך ובמנות לא העשה לא ולכתיב אין ב"ד מוזין להפרישו וה"ה האב ולפי חירך זה אין לפטור קטנים שאין להם אב ממנות עשה דסוכה . ואין להקשות מהבית ר"י אלעזר אהא דכתב מבר"ם בהלכו' ברכות שלו איפכא בקטן דאסור מלת עשה שפיין ליה לקטן בידיה בהסו"ס דעשימא קודם קידוש ודוקא איסור לאו לא ספיין ליה בידיה דיש ליישב *שפייר דוראי איסור לאו חמיר מאיסור עשה כדאיתא בסד"ח פ"ק דיבמות בשמעתא דעליה וכדמוכח נמי פ"ב דיומא מ"מ לא שייך חיוך אלא במנות עשה שפירך אזהרה טפי מאיסור לאו שהוא שב ואל העשה אמנם שינוי דר"י נראה קלה דוחק מהסיח דהילני המלכה דלכאורה מוכח הכס דלאו למטא בעלמא היתא מחזקתן וגם משמע דלא הוה אב אב וכו' בדיק פ' בי"ד משתתפין מקשים סו"ס"ה הכס חירך מערבים בשביל הקטן למ"ד אין מערבין אלא לדבר מוטא ומתערים דבקטן נמי איכא מטא כדי לחנוך והספר מוקי לה הכס בקטן דליכא ללבושי במתא אלמא איתא לחיוך אשילו אלא באב . ואין נראה לחלק בין היכא דליח ליה אב וליחא גבי' ובין ליה ליה אב כלל דמ"ס הא מהא לעינין זה והוספות דלעיל בשניו דר"י קאמר ושמא הוה להם אב סתמא קאמר אלמא דדוקא האב עלמו לר"ך לחך ולכך אין להקל בפשיטות כלל :

שאלה צב מי שגר לו המקום בסוכה לשינה בעינין זה שאינו יכול לישן בפשיטות גופו ודגליו מיקרי כס"ג מלעטער או לאו :

תשובה יראה דלא מופטרי בשינה מסוכה מפני מלעטער זה ונראה להביא ראיה לזה מהא דק"ל דשיעור סוכה לפחות הוא ז' טפחים ושיעור גופו של הסה בני אדם ה' ג' אמות שהוא י"ח טפחים כדאיתא פ' מי שהולידו ובפ' המלניע גבי המוליד משא למעלה מ' הוכיחו הסו"ס דגופו של אדם בלא ראשו הו' י"ח טפחים וכן משמע הכס מפרש"י וה"כ אפי' כשתחשוב ז' על ז' באלכסון הו' ליה י' טפחים פחות חומש ובעינין נון באכילה ובין בשינה דלכוי ראשו ורובו בסוכה ורובו של אדם הו' טפי מ' טפחים לפי השבון דלעיל והיך שיערו חכמים שיעור סוכה שלא יוכל לישן בה בראשו ורובו ואע"ג דהו' ראוייה לאכילה הא כתב רמ"ם במדרכי פ' הישן דסוכה שאינה ראוייה לשינה אפי' שראוייה לאכילה ולשתייה אינו יולא . בה י"ח כלל אע"כ אורחיה הוא לפעמים לישן בכפיפת גופו ואיבריו ולא מיקרי מלעטער בהכי :

שאלה צג בגיל שנת כתב הסוכה כבו לו הלכות ויש לו נר בביהו שרי ללאה מן הסוכה כדי לאכול בביהו במקום סגר או לאו :

תשובה יראה דהדעת נוטה דשרי וסכי משמע פ' ער"פ דקאמר הכס רב הוה קדם ובעי למיעטעס מידי אהעקד ליה שרגא עיילי ליה למנאי לבית גנוחא דרבה ברבי וכו' שרגא אלמא רגילהא הוא ללאה מדרס לדירס בשביל סגר וכתב מדרכי פ' הישן בשם דה"ס דמי שאין בקי ישער האער שאם היה יולא מביחו בשביל לער כיוולא בהם השיב לער ומיפטר בה ממנות סוכה ושרי הוכחו לעיל דמשום כיבוי סגר אורחים דמילתא ללאה מדרס לדירס וה"כ השיב לער . וכו' משמע הכס בערבי פסחים דלאו אורחים למיכל בלא נר דקאמר טעמינו מידי דילמא ארזילתא מתעקד לבו שרגא וכ"כ החוספות וכן האשירי קם דלמא הקפיד על הקידוש ולא הקפיד על הסעודה משום דיכולים היו לקיים ג' הסעודות למחר אלמא סבירא לכו דלאו אורחים הוא לאכול בלא נר דה"כ מאי קשה לכו מן הסעודה יכולין היו לאכול בלא נר והכי מפרש שם בגמ' ונראה דיתכן נמי דמדרכי מודס דיש לער לאכול בלא נר מ"מ נפיק ידי ג' סעודות אבל ידי קדוש לא נפיק אלא במקום סגר כך סבר מדרכי בהדיא ודלא כרשב"ם ותוס' ואשירי קם דנולכו לא מפרשים כדמפרש מדרכי ופ' במס' מדליקין פרש"י נמי דאין סעודה חובה בלא נר ומייתי ראיה מפ"ב דיומא וכן בשמעתא קמייתא דברכות הניחא משעס שסעי אוכל פחו במלה ופרש"י שבעי אין לו נר לסעוד ולכך אוכל קודם שתתקן אלמא אשילו עני קפיד מכל הני מוכח דיש קפידא טובא לאכול סעודה קבע בלא נר . ונראה נמי דאפי' יש להבירו נר בסוכתו אין אומרים ליה לך הבא סעודתך לכוכה חבירך ואכול שם לאור סגר דהא נמי חשיב לער משום דאין ערב לאדם אלא בשלו והכי איתא במדרכי ובהגה"ס במיימוני מן הירושלמי ואע"ג דאין מפיין במועד מחזר לחזר מחזר חבירו לחזר שלו מפיין אשילו מן היספ לשיעור משום דאין יפה לאדם אלא בשלו אשם יש לחלק בראייה אם אפשר לו בלי טורח נמוך לבא לסוכה חבירו ולאכול שם אין לו להקל :

שאלה צד קטן שאין לו אב והוא לר"ך לחזק לאמו מחייב במתא

סוכה לאכול ולשתן בה או לאו :

תשובה יראה לר"ך להתייבב בדבר דמן שאבאר בחוספות שאין פ"ב דיומא מקשה אהא דתנן מתחיים את שקטנים לשמות והא קטן אוכל נבילות אין ב"ד מוזין להפרישו והשתא חזקי מחזקי אפרושי מבטיא וחירך ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב אבל באדם אחר לא ולך אין מוזין להפרישו ומקשים מהסיח דפ"ק דסוכה דהילני המלכה ישבה עם ז' בנים בסוכה אלמא אי ליכא אב שייך נמי חיוך ומחזקי דשמתא הוה להם אב דמחזקם לך ואשילו לא הוה להם אב היתא מחזקתן למטא בעלמא עכ"ל הסו"ס לפי שינוי דר"י וכן כתב בסנה"ס במיימוני בהלכות י"ד כתב בשם ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב והשתא לדעת ר"י קטן דליח ליה אב ואם עורח לו לישן בסוכה אין להזיקו לך כדמוכח מהסיח דהילני המלכה כדמוקים לה ר"י ומוכח נמי מדברי ר"י שהאב חייב להפריש בנו שהגיע לחיוך מן האיסור וכ"כ החוספות פ' כל כתבי וכן פסק הרמב"ם בסוף הלכות אסור מאכלות ובשם ר"י אליעזר כתוב בחוספות שאין דלעיל דחיוך דדוקא במנות עשה חייב לחנוך ובמנות לא העשה לא ולכתיב אין ב"ד מוזין להפרישו וה"ה האב ולפי חירך זה אין לפטור קטנים שאין להם אב ממנות עשה דסוכה . ואין להקשות מהבית ר"י אלעזר אהא דכתב מבר"ם בהלכו' ברכות שלו איפכא בקטן דאסור מלת עשה שפיין ליה לקטן בידיה בהסו"ס דעשימא קודם קידוש ודוקא איסור לאו לא ספיין ליה בידיה דיש ליישב *שפייר דוראי איסור לאו חמיר מאיסור עשה כדאיתא בסד"ח פ"ק דיבמות בשמעתא דעליה וכדמוכח נמי פ"ב דיומא מ"מ לא שייך חיוך אלא במנות עשה שפירך אזהרה טפי מאיסור לאו שהוא שב ואל העשה אמנם שינוי דר"י נראה קלה דוחק מהסיח דהילני המלכה דלכאורה מוכח הכס דלאו למטא בעלמא היתא מחזקתן וגם משמע דלא הוה אב אב וכו' בדיק פ' בי"ד משתתפין מקשים סו"ס"ה הכס חירך מערבים בשביל הקטן למ"ד אין מערבין אלא לדבר מוטא ומתערים דבקטן נמי איכא מטא כדי לחנוך והספר מוקי לה הכס בקטן דליכא ללבושי במתא אלמא איתא לחיוך אשילו אלא באב . ואין נראה לחלק בין היכא דליח ליה אב וליחא גבי' ובין ליה ליה אב כלל דמ"ס הא מהא לעינין זה והוספות דלעיל בשניו דר"י קאמר ושמא הוה להם אב סתמא קאמר אלמא דדוקא האב עלמו לר"ך לחך ולכך אין להקל בפשיטות כלל :

שאלה צב מי שגר לו המקום בסוכה לשינה בעינין זה שאינו יכול לישן בפשיטות גופו ודגליו מיקרי כס"ג מלעטער או לאו :

תשובה יראה דלא מופטרי בשינה מסוכה מפני מלעטער זה ונראה להביא ראיה לזה מהא דק"ל דשיעור סוכה לפחות הוא ז' טפחים ושיעור גופו של הסה בני אדם ה' ג' אמות שהוא י"ח טפחים כדאיתא פ' מי שהולידו ובפ' המלניע גבי המוליד משא למעלה מ' הוכיחו הסו"ס דגופו של אדם בלא ראשו הו' י"ח טפחים וכן משמע הכס מפרש"י וה"כ אפי' כשתחשוב ז' על ז' באלכסון הו' ליה י' טפחים פחות חומש ובעינין נון באכילה ובין בשינה דלכוי ראשו ורובו בסוכה ורובו של אדם הו' טפי מ' טפחים לפי השבון דלעיל והיך שיערו חכמים שיעור סוכה שלא יוכל לישן בה בראשו ורובו ואע"ג דהו' ראוייה לאכילה הא כתב רמ"ם במדרכי פ' הישן דסוכה שאינה ראוייה לשינה אפי' שראוייה לאכילה ולשתייה אינו יולא . בה י"ח כלל אע"כ אורחיה הוא לפעמים לישן בכפיפת גופו ואיבריו ולא מיקרי מלעטער בהכי :

שאלה צג בגיל שנת כתב הסוכה כבו לו הלכות ויש לו נר בביהו שרי ללאה מן הסוכה כדי לאכול בביהו במקום סגר או לאו :

תשובה יראה דהדעת נוטה דשרי וסכי משמע פ' ער"פ דקאמר הכס רב הוה קדם ובעי למיעטעס מידי אהעקד ליה שרגא עיילי ליה למנאי לבית גנוחא דרבה ברבי וכו' שרגא אלמא רגילהא הוא ללאה מדרס לדירס בשביל סגר וכתב מדרכי פ' הישן בשם דה"ס דמי שאין בקי ישער האער שאם היה יולא מביחו בשביל לער כיוולא בהם השיב לער ומיפטר בה ממנות סוכה ושרי הוכחו לעיל דמשום כיבוי סגר אורחים דמילתא ללאה מדרס לדירס וה"כ השיב לער . וכו' משמע הכס בערבי פסחים דלאו אורחים למיכל בלא נר דקאמר טעמינו מידי דילמא ארזילתא מתעקד לבו שרגא וכ"כ החוספות וכן האשירי קם דלמא הקפיד על הקידוש ולא הקפיד על הסעודה משום דיכולים היו לקיים ג' הסעודות למחר אלמא סבירא לכו דלאו אורחים הוא לאכול בלא נר דה"כ מאי קשה לכו מן הסעודה יכולין היו לאכול בלא נר והכי מפרש שם בגמ' ונראה דיתכן נמי דמדרכי מודס דיש לער לאכול בלא נר מ"מ נפיק ידי ג' סעודות אבל ידי קדוש לא נפיק אלא במקום סגר כך סבר מדרכי בהדיא ודלא כרשב"ם ותוס' ואשירי קם דנולכו לא מפרשים כדמפרש מדרכי ופ' במס' מדליקין פרש"י נמי דאין סעודה חובה בלא נר ומייתי ראיה מפ"ב דיומא וכן בשמעתא קמייתא דברכות הניחא משעס שסעי אוכל פחו במלה ופרש"י שבעי אין לו נר לסעוד ולכך אוכל קודם שתתקן אלמא אשילו עני קפיד מכל הני מוכח דיש קפידא טובא לאכול סעודה קבע בלא נר . ונראה נמי דאפי' יש להבירו נר בסוכתו אין אומרים ליה לך הבא סעודתך לכוכה חבירך ואכול שם לאור סגר דהא נמי חשיב לער משום דאין ערב לאדם אלא בשלו והכי איתא במדרכי ובהגה"ס במיימוני מן הירושלמי ואע"ג דאין מפיין במועד מחזר לחזר מחזר חבירו לחזר שלו מפיין אשילו מן היספ לשיעור משום דאין יפה לאדם אלא בשלו אשם יש לחלק בראייה אם אפשר לו בלי טורח נמוך לבא לסוכה חבירו ולאכול שם אין לו להקל :

שאלה צד קטן שאין לו אב והוא לר"ך לחזק לאמו מחייב במתא

ובל

והש"ס שכן ג"כ וא"כ כשכלם פונים פניהם (קודם שילכו לסקוף) כלפי ס"ח היותם בכל הכוחות מאז. הסליכה מדרום לאפון וממזרח למערב סה"ל דרך ימין וכ"ש לאותן שיושבין בלפון ובמערב וק"ל הנראה לע"ד כהבחי :

שאלה צמ

האחרונים שיש להם נקבים גדולים שנראה בהם חסרון אלא שאחס נקבים נעשים בעודן. באינן בשעת גידולן ע"י קוליס יש להכשירן למזה או לאו :

תשובה

יראה דהכנו בפשיטות להכשיר ואע"ג דכתב בסמ"ק דהכנו פסול בהכרון כ"ש פך חסרון דמתחילת ברייתו הוא לא פסלי ונראה קצת סמך מזה מן הסלמוד פ' לולב הגזול דמוקי הרי"א דגדלו בדפוס ועשאו כברייתא כשר דעבדיהו דפי דפי ואין חסרון גדול מן הספרש דליכא בני דפי ואפ"ה הואיל דמתחילת ברייתא כך הוא שרי וכשר. עוד נראה ראיה מהא דמדמה הלמוד ההם פסולי אחרוג לטריפת הבכמות דקאמר אי נקלף תניינא פ' הניינא גבי טרפות הגלודים עריפא אי נסדק תניינא פ' כגון נסדק הגרגרת ולא נשאר אפילו חוליא אחת למעלה ולמטה ואי יקבצו תניינא פ' ויקב קרום של מוח כך פ' רש"י אבל אשירי פ' דייקב תניינא בפנים אחרים אמנם כתב דמדמין פסולי אחרוג לטריפות וכן כתב בהג"ה ס"ה במיימון דכי סיכי דגבי טרפות אם נשחיד בגלודים כשירס ס"ה גבי אחרוג אם לא נקלף כולו כשר ולא כפרש"י הא חזין דלפסול ולהכשיר מדמין לטריפת וגבי טרפות כתבו שהם' אילו עריפות דריאה שנראה חסירה שיש בה קמט וסדק אם עולה בגפיה ועוד וכשר קיים כשירס וסיימו כ"ד שחסרון של אחרוג הנושע לו בשעת גידולו עורו ובשרו קיים כשירס אבל לכל מה שיחסר לו לאחר שנחלש א"ל שיסא עורו וגופו קיים וק"ל ואע"ג דאם חסרה האונה אחת אפילו מתחילת ברייתא עריפא ההם משום דבכמות חסירה אבר אחת כי כל בכמות נחלקה לכמה איברים אבל אחרוג שאין בו איברים וסבל גולס אחד אין חסרון שעור ובשר קיים פוסל בו. ואם אין להכשיר מטעם זה אותם חזוין שקרוין פלא"ט מא"ל שבאים מן העלים ובאינן משום דשכיחים ורגילים לבא באחרונים כי סיכי דמכשירן לגבי יותרת דביני וביני הואיל וכל הני חזוין ברייתא הכי אית לכו. וכן אונה העליונה שדרכה להחפול לא מערפין דנראה לך מדמיונא ופסולים משום דסוף האחרוג לירקב בשביל כך כגון נקלף ויקב וחסר דסייטו משין עריפות דמערפי נמי משום דכופו למוח אבל פסול דחזוית באחרוג מטעם סדר איפסול כך כתב אשירי ואין לחלק בזה משום דמתחילת ברייתו קריס דאילו מהודר מעיקרו נמי לאו הדר מיקרי וק"ל. אמנם העולם נוקבים בפשיטות להכשיר אותו פלא"ט מא"ל ואפ"ה סתן מורגשים במשמוש יד ואפשר דמכין אהא דכתב אשירי חזוית דפסול היינו חכמים שמורגשים במשמוש יד וכתב אה"כ בשם הרשב"ד דחזוית איכא ממנחם האחרוג כשר וכני פלא"ט מא"ל שכיחי ורגילי חשיבי מנחם האחרוג ולא מיקרי אילו הדור משום כך וע"ע :

שאלה ק

אחד רואה ליקך לדרך בחוס"מ בסובות ובה בהשכמה לבס"ג לברך את הלולב ולא מלא לולב ואחרוג של צבור אבל לולבים ואחרונים של הבירוי מלא יכול ליתלט ולברך עליהם או לאו :

תשובה

יראה דשפיר דמי לברך על אחד של היחידים כיון דקיי"ל בשאר ימים צר מיום ראשון ואלוים בשאלוה אפי' לכתחילה וא"ה סך שאלוה לא מדעת הוא ורב א"ל פסק פ' המפקיד דשאלוה שלא מדעת נקרא גזלן וא"כ גזול הוא ולא שאלוה וכתב א"ז וסמ"ג בשם ר"א וכן באשירי וכן בסמ"ק ויש אומרים דגזול פסול אף בשאר ימים. מ"מ נראה דכ"ג יוחא ליה לאויש למועבד מזהו בממוניה וכעין זה כתב באשירי פ' כל שכשר דהכנו להשתעף בעליה של חבירו אפילו שלא מדעתו וסמכין אהא דניחא ליה לאויש לקיימא מזהו בממוניה ואם מלאה מקופלת יחזור ויכפולם דבעינן אחר לא יוחא ליה עכ"ל. הא קמן דכל סיכא דנלאין סדברים דלא מחכר ממונה דחבריה כל עיקר בהשכמתו צו אמרין לא קפיד ויחא ליה לקיימא ביה מזהו ובכפילה אחרוג. ולולב רק לברך ברכת הלולב ולעונע כהלכתה הדעת טעם דליכא שום קפידא ויחא

נוכל לסמוך על היות דחוס' באלפס דמוקיס לה בירדו נשמים ופסקו משמע בפשיטות אבל לא פסקו לא וכו"ג דסמ"ג וא"ז לא ס"ל כלל וכו"ג כתב במדרי פ' כל טעם בחטם שנמלחה בהרנגולה צו"ט אחרון דוקא הואיל והוא רק מדרבנן לדין סמכין אגוויס סמכיריס וכן אלו נוסגין כמו שכתב אחד מהגדולים שמכשיריס פסולים באחרוג ולולב צו"ט שני דסוכות משא"כ מכשיריס בראשון לגמרי לעינין פסולים דלא נסגין כיו. ונראה מני דאפי' אם בלנו להחמיר לאשול כזית בכוכס כה"ג בליל שני יעשה הקדוש בתיבו ויאכל כל לורכו ושוב יאכל כזית בכוכס וכו' שפיר דומיא דמזה כדאמרין בפסחים הדובשין והאיסקריטין אדם ממלא כריסו מסן ובלבד שיאכל כזית מזה באחרונם אבל צו"ט ראשון לאו שפיר דמי כולי האי למועבד הכי משום דהיה דחוק לברך זמן פעמים הר אקידוס ויו"ט ואורך האכילה כוכס אה"כ בכזית שאוכל בה ושמה אפילו בכס"ג אין להרבות בברכות אבל צו"ט שני דלא לריך זמן אכוכס כלל כי סיכי דהיגיון דלא מדברין זמן אלו"ב צו"ט שני וכן כתבו מקצת רבוסא דיש לברך בליל שני זמן קודם סוכס ותי דלא נסגין הכי היינו מטעם דראב"ה דכתב יקנה"ז יוכיח דומן נמי לא קאי אהבדלה ואפ"ה אומרים אותו לכסוף אבל כ"ע מודו דומן לא קאי אכוכס בליל שני וא"כ שפיר למועבד קידוש בתיב במקום שונג כדפי' רשב"ם בפ' ערבי פסחים וקראת לשבת שונג במקום שונג ע"ס תהא קריאה :

שאלה צו

נחלקו הסיומות לולב רבו צו פסרוניס הילך אלו מוסיגים צו :

תשובה

יראה דיש לנהוג כפי' אחד דרש"י כמו שכתב בסמ"ק דעלה האמנעית שדרכו לטיות כפול כשאר עלין נחלקה לשנים זכו נחלקו הסיומות ולא מיקרי נחלקה אה"כ נחלקה עד למטה מן העלין ובא"ז סוכיף להקל דבעי נחלקה השדראות ג"כ עד העלין שלמטה הימנה וסיימו נחלקה הסיומות לפרש"י וכתב עלה ר"י וא"ז דעל פרש"י אי סומך הלכה למעשה ולשון סמ"ק נמי משמע להכשיר כפרש"י וכן ראיתי אחד מהגדולים שהיה נוהג להכשיר לולבין שסיו סדוקים בעלה האמנעית בראשיתן ברוחב אלבע ויחא. הנראה לע"ד כהבחי :

שאלה צו

הא דתני מנענע בסודו תהלה וסוף ויש פי' אחר דמפרש דס"ל תחילת הפסוק וסוף הפסוק וכן בסמ"ק דיש להחמיר ג"כ כחותו פירוש נסגין. הכי או לאו :

תשובה

יראה לך נסגין להחמיר כהכי וכן לא ראיתי גדולים שהיו מנענעים הכי ואע"ג דבסה"א נביא דא"ר ירמ' הלא חד והכא חד כתב אשירי בשם תוס' ור"ה דאע"ג דיענעו אינו אלא מדרבנן אפ"ה משום חביבה מזהו אולינן לחומרא בהסיחא נביא דלא אישיעא וא"כ הוי לן נמי להחמיר לפי כל הפירושים. אפשר משום דהך הפירוש לא פרש"י כן וכן א"ז ואשירי ומדכי כולם דחו ליה וכתבו דלא נסידא לכו ולכך לא חיישינן לה מ"מ נסגין לחלק הניענע מל"ו כוחות בכל הפסוק מקלחן בתחילה בסודו כי טוב ומקלחן בכל"ה והכי שפיר דמי וליכא מאן דפליג ואפשר דאותו פי' דלעיל סבר כראב"ה דיענעו דל"ו כוחות אינו אלא יענעו בעלמא כי סיכי דלא תיקפי עליה קושיא משום דאיך שייך לנענע ב' פעמים בפסוק אחד ומסתמא דוקא יענעו גמורים לא שייכים בפסוק אחד אבל לנענע מעט בכל חיבה למה לא יהא שייך ואם נאמר הכי א"כ אכן שמתקין הניענע בכל הפסוק נפקין נמי ידי אותו פי' וק"ל. ועוד נראה דבהודו שבסוף המזמור שפולים אותו לריך לנענע יענעו גמור ל"ו כוחות בראשונה כשפול אותו ג"כ וראייה מאלה ס' הוסיפה נא דאילו ג"כ אלא פסוק אחד ואפ"ה מנהג פשוט לנענע בכל פעם יענעו גמור :

שאלה צח

במה הסוכות. כשמקפידים את הבינוס עם סד' מייסם שבולב ווסגים לסבב מדרוס לאפון כל אותם שיושבים במזרח בצד הש"ס וסא כל הפונות לא יכו אלא דרך ימין ודרוס הוא לצד ימין לכל הפונה למזרח :

תשובה

יראה דטעם יפה בדבר כמה שמקפידים הבינוס היינו כשס"ח על הבינוס וכו' במקום מוצח דכל הצבור לריכים להפוך פניהם קודם שילכו לסקוף כלפי ס"ח שעל המגדל

ויחא ליה כמו בטלות ולא דמי להא דאמרין בפ' אלו מיליות מלא ספרים לא ילמוד בסן ולא אמרין ויחא ליה לאויש דשמי ספרים דמטעמיש ומתקלקלים כשלומדים בסס וא"ת סתמא קאמר לא ילמוד בסס ואפילו מעט י"ל דכיון דאין שיעור לתלמוד קפסוק וקאמר הכא משא"כ בעטיפת סעילת ובטילת האחרוג והלולב דגבול יש לכו וק"ל. ואין להביא ראיה אג"ד מפסק ראב"ם במדרכי פ' אלו מיליות שכחב דכל מאן דמכוין למלוה לא מיקרי גזן אפילו שלא מדעת דהסא קאי אנברא גופא דלא מופסל בכבי לשבוטה אבל מ"מ דבר הגזול מיקרי ולא נפיק בסו :

דיני חנוכה ופורים

שאלה קא אכסנאי שהוא גשוי רשאי הוא להדליק בצרכה חון לבינו או לאו :

תשובה יראה דלרין לרקדק בדבר אחד מהגדולים הורס ונסג דרשאי להדליק בצרכה ואמר אע"ג דאמרין בגמרא דכיון דכסיבנא אמנא השתא ודאי לא לריבנא היינו דלא מחייב אבל אי בעי מני להדליק ולא כוי ברבס לבעלה דכוי נמי בכלל המהדרין ושוד איכא למוחש דילמא מיסתלי אינשי ביחיה ולא מידלק עילייה. ואמר שכן אירע לו פעם אחת דאיכא לא תדלק משום דהסו סומך ענה ואיכא נמי לא מולקא משום דסבורס היתא דהוא ידליק עליה במקום שהוא ונחלק עליו אחד מהגדולים תלמידי ואמר דהואיל ולא לרין ופטור מן הדבר א"כ הוה נקרא הדיוט אם יעשה וכ"ס דהוה ברבס לבעלה כיון דלא אשכחן מהדרין זה בתלמוד ע"כ דברייהס ונראה דארוה טעם שאמר אחד מהגדולים הראשונים דאיכא למוחש דילמא מיסתלי אינשי ביחיה ואמר שכן אירע לו פעם אחת אין טעם זה מספיק כלל דלא דחיון בכבי כללות שבחלמוד דמכחי האוישי ביחיה אפי' אחיסור כרת כהיכא דפ' כל היר דבעלס מחשיב ימי ווכסס ובה עליה וטעם משום דאכור לעמוד בימי עומאחיה ולא אמרין דילמא עשוה אירע לה ושכחה ס"ג אם הוא יודע באשמו שיהא יודעת דין זה שפאשס לריבס להדליק בנו ביחיה לפי שהמלוה מוטלת על מי שהוא בחון הכיח או אפי' אם אינה יודעת אבל בני ביחיה יודעים דין זה או שכוייה יש לסמוך עליהם אפילו אם אירע פעם אחת עשוה לא חיישינן משום כבי לזמנא אחריתי כי היתא דפ' אין מעמידין גבי חבית של כרי למירמא ביה שיכרא קאמר ואפ"ה לא חש למוחשיה אמר אקראי בעלמא הוא ובהשונת מהר"ם במדרכי פ' כל הכשר כחב ואין זה כחונק על התלמוד וכמוסף שהוא גורע דהא חיון בתלמודא גופיה כהא מילתא בחלל בר חמרא כו' משמע דדווקא משום דאשכחן בתלמודא דכל חד מני לאחמירי אנפשיה מש"ס לא חשיב כמוסף כלה"ס הוי כמוסף שהוא גורע ואע"ג דמלא פעם אחת גבייה בין שנייה כדאיתא הסס בתשובת מ"מ לא כוי חייס לאחמירי בגביל זה כ"ס ליכנס בספק ברבס לבעלה. אמנם מטעם מהדרין אפשר ויהבן שפיר דמי להדליק בצרכה כס"ג דמי סיכא דיש סידור נכר לכל אחד ואחד בבית אחד ס"ג יש סידור נכר לאיש ונר לאשמו כשני מקומות והסתא לא פסיקא ניה למוחשי כך מהדרין דלא שיהא כלי כהו ויון דאשכחן בתלמוד מהדרין ומהדרין מן מהדרין אין זה כמוסף על התלמוד שהוא גורע :

שאלה קב הא דקיימא לן כנר חנוכה ככתב אין זקוק לס אם ככתב בע"ש קודם קבלת שבת שהרי לריבס לדלוק מבעוד יום זקוק לס כס"ג או לאו :

תשובה יראה דאין זקוק לס אפילו כס"ג ואע"ג דכתב במדרכי בס דמלוה נר חנוכה מסיף שקיעת החמה ואיך וחינו לאס כוכבים ולא קודם משיס דשרגא בעיורא מאי אכתי ליה וא"כ עיקר מלוה נר חנוכה אינה בשעת הדלקת מבעוד יום אלא בשכיוי הדלקת שלאחר השקיעה היא קיום המלוה ולכן חיינו יסולן לומר דהא ככתב קודם החלטה קיום המלוה זקוק לס. אמנם מדמנרכין מבעוד יום אקב"ו להדליק נר חנוכה ואע"ג דאכתי ליכא מלוה ע"כ חיינו טעמא דמשום דא"ל בענין אחר השיבא הכשר מלוה כדפירשו הסופות הכשר מלוה דכיווד חב ואס

בשעתא דעליה בריס יצטוו שחוט לי בשל לי אכתי ליכא מלוה עד אחר זמן שמאכילו לאכיו ואפ"ה בעי למימר הסס לידחי ל"ח שיש בו כרת סא קמן דחשיב קיום טעם כהכשר מלוה כמו במלוה. עמאם ולכן מנרכין עליה ולכתי נמי אי ככתב אין זקוק לס שהרי כבר הותחלה המלוה בהכשר. ונראה להביא ראיה לה מדרשי רב הסס להדליק בחנוכה בין בחול בין בשבת בפעילות ושמיים דאכרו חכמים להדליק בשבת דעלמא ומפרס הטעם משום דקסבר אכור להשתמש לאורה וככתב אין זקוק לס פ"י דאי סוה סבר ככתב זקוק לס לא כוי שרי להדליק בחוהס פעילות ושמיים שאכרו חכמים להדליק בשבת לפי שאינם נמשכין אחר האור דחיישינן דילמא ככתב והוא זקוק לס ודילמא פשע ולא מדלק בס וכו' סבר רב הווא הסס דאכור להדליק בחוהס פתילות ושמיים משום דקסבר ככתב זקוק לס. והשתא ע"כ יש להוכיח דאפי' כנ"ד ככתבת אין זקוק לה אמאי שרי רב להדליק בשבת בחנוכה בחוהס פעילות ושמיים ליחוש דילמא ככתב אחר קבלת שבת שסיס לריבא לסיח קודם כס"ג וכל זמן משך בין השמשות אכתי ליכא קיום מלוה לדעת מדרכי דעיל ואיכו לא מני להדליק משקבל שבת כ"ס בין השמשות ומלא בטל מן המלוה ופטי איכא למונור בכדי דודאי לא מני להדלקתא ממאי דגזרין דילמא פשע ולא מדליק לה וכו' איכא בחוספות דגזרין דילמא ככתב בשבת ולא מני מדליקת. ואין נראה ולחלק ולומר דמה שחבו חכמים דילמא ככתב ולא אחי לחזור ולהדליק דווקא כשיש לחוש לכיבוי כל זמן משך שיעור הסדלקת דנר חנוכה אבל כנ"ד דליכא למוחש למוילתא אלא במשך בין השמשות קודם חשיכה דאי ככתב לאחר חשיכה קי"ל דאין זקוק לס ולא נפיק מימי דדוחק הוא מאד להלק כבי דהא כמה שיעורין משך הסדלקת חיי טעם דכתב כרמב"ם ושיעור בין השמשות לפר"ת והחוספות ואשירי טולסי פ' גומס מדליקין חיינו שלסס חלקי מיל דכוי קרוב לרביע טעם כמו שכתבתי בתשובה אחרת דמהלך אדם בינוי ביום בינוי שהוא י"ב שעות סולך עשר פרסאות ואי חיישינן דילמא ככתב בחיי טעם אמאי לא יחוש ברביעי טעם :

שאלה קג

בני אדם הדליקו בבית אחד ונתערבס נר חנוכה אחת בין שתי נרות שהן שמשין וכו' מונחיס ודוקין ולא ידעינן איזה מן הנרות נר חנוכה. ברי ע"י טיול ברוב ומוחר ליהנות משלשן או לאו :

תשובה

יראה דלא בטיל אע"ג דקי"ל דכל איסורין מן הסורס בדברי יבש חד בחרי בטל ומוחר בכל התערובות כולן. כהא הוה דבר שבמנין שהרי מדליקין אוחו במנין כל ליה ודבר שבמנין אפילו שהוא איסור מדרבנן לא בטיל כדפסק בספר הסרוסס אכתיא דיעורא קאיעות. וכ"ס לא מיקרי דבר שבמנין אלא דבר שמודין אוחו בשוק במנין ולא במשקל ובאומר וכו' ויכר שהוא דבר חשיב ולכן לא בטל אבל הוי נרות נתי נמי דמדליקין אוחו במנין י"מ אם היו נמכרים מן החמת ממקום שמוכרין רוב דברים במשקל כמו בארץ לעז הוי נמכרין במשקל לאורך שמישם ולהכי לא היו מדברים הששוים ובטל ברוב והדלקת במנין זה מטעם חופס המלוה שכן מלוה נראה לומר אעפ"כ הואיל ונתערבו לאחר שהולקו לזאת והשתא הן דכתיב שבמנין במלתיהו אע"ג דלענין חול וכס"ג לא כוי דבר שבמנין מיקרי שפיר דבר שבמנין וכסברא זו אשכחן אפילו לקילא בחוספות ובאשירי פ' גיד הכסס וכן בחוספות פ' סערג דמקשה אכא דאמרין חתיכה כראויס להכבד לא בטלה וא"ת אמאי חתיכה תטאח עמאס שנתערבס בחתיכות חטאח טסורות בטילה ומחלינין דשמי חתיכה קדשים דלא מיקרי ראויס להכבד הואיל ואינה ראויס אלא לכניס והס אינה מחזיקין טובס זה לוס דכתיב ולכל בני אהרן חסיה ורגילין הוי לאכול זה עם זה אע"פ שהיו חולקים במשמרות כדי שלא יבאו הקדשים ליד ידו מחר. הא חיון כהא דאע"ג דחתיכה חול וכס"ג כוי ראויס להכבד היא דמטאח הואיל ובמילתייהו כמו שכן עשה לא חשיבי ראויין להכבד אזלינן בחר קולא ולכ"ס איפגא לתומרס וק"ל :

שאלה קד

סדרות של חנוכה של כס"ג האך מהדרין אותן בין מזרח למערב או בין לטון לדרום :

תשובה

תשובה יראה דהך מילתא תליא בפלוגתא דהנאי וסגאויס

נמי מחולקים בהסיו פלוגתא במנותח פ' שחי הלחם פליגי בה רבי ורבי אלעזר בן שמעון במורה שבמקדש רבי סבר ממורה למערב היו מוחזין ורזב"ש סבר מלפון לדרום היו מוחזים נהים נראה דהלכה כרבי מחזירו וכן פרש"י בפ' חומש אליבס . אמנם רמב"ם וסמ"ג כהבו דמלפון לדרום היו מוחזין וספיקא הוה נראה הוהיל וכתב סמ"ק שאנו מדליקין כהכ"ג ללד דרום זכר למורה אם לריכין גם לסדר הנרות כמו שסו מסודרים במורה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדכ"ג ליה כדכ"ג ליה מסודרים בין מורה למערב כדאית ליה קרימ"ש ויאוש"טט אך במדבר"ק נוסגין לסדרם בין לפון לדרום ונראה כהכ"ג ופסקא דכל חד איכא תנא ונאון דסבר כותיה אמנס אם הייתי במקום שאין מנהג הייתי מנהיג כמו שראיתי ברוב מקומות וכדבי מחזירו : **שאלה קה** פמוטות של נחשה העשוין קיים קיים יולאין סביבות בעיגול שרי להדליק בהן בחוכה או לא :

תשובה יראה דשרי ולא דמי כלל לקערה' שהקפוס פתילה הוה לא כפה קערה על פיה דאמרין עשה המורה ואפי' לאחד אינו עולה . דהכא שהקיים מובדלים במחיה אלא שפוחזין למעלה לא חשיב כמורה כה"ג וכ"ש לדעה בעל הטימור באורה חיים דמחזיר אפילו בקערה אם הרחיקו זה מזה שחי אלכשות משום דמנכר מילתא והקיים בפמוטות מרחקים עפי משחי אלכשות . וכו דאמרין תהם פ' כנס מדליקין דלדס חשב לאו דרך להשתמש בחור המורה כדפרש"י שם וחי פמוטות חשיב כמורה כל אינן לך אדס חשב שהינדא שאינו משתמש לשבח לאור הפמוטות :

שאלה קו המדליק מליל ראשון הנחכה ואיך באיזה זד מחלי להדליק למי דקשה לו להמתין כלעיל משע קודם שסוף כנגד זד שמאלו :

תשובה יראה דבדבר זה יש חילוק בני ריט"ס והגפוס מחזילין להדליק כנגד שסוף כנגד זד שמאל וגם נמלא כחוב כשם מהר"ם שהיה מדליק כנגד שמאל ופוס דרך ימין משום כל פינות באחת פוסת אינו אלא דרך ימין וכני ארבעי"ך ואגפוס מחזילין ללד ימין ומדליקין כדרך שאנו בני בריה כוסבין דאפשר חשיב לה כה"ג פוסת דרך ימין וחק אם אינו פוסת דרך ימין כה"ג נראה ליישב המנהג דהשום דהאינדא ברוב מקומות רובא דרובא דעלמא אפילו ת"ח אין להם המנוחה בבתי חורף שבהן מדליקין א"כ לריכין להדליקן בימין סניסס בזד הטפה הסמוך לפתח חף לדין דמדליקין בפנים כדאיתא במדרכי וא"כ אוהו זר שסוף כנגד ימיו הוא הסמוך לפתח לעולם וכן לריך להסתחיל שסוף עיקר המנהג דבדידיה לאוד הוי כני אי לא הוי כניא למיכו מן הסודרין אכל מהר"ם מורה הוה לו בפחו וא"כ הוה לריך להדליק בשמאל הכליסה וא"כ זר הסמוך לפתח לעולם כנגד שמאלו . וא"ח ח"כ מה לריך לטעם דכל פינות כו' תיפוק ליה משום האי טעמא י"ל דר"מ אם היו הנרות מסודרים מול הפתח ללד דופן כנגד הפתח כמו אם הפתח במורה וכנרות מסודרים ממורה למערב שאז לריך להפוך פניו לדרום ולהסתחיל כנגד הסמוך לפתח ולא יכפוך פניו ללפון ויהסתחיל באותו סדר משום דכל הפינות כו' וק"ל למדקדק :

שאלה קז רצה להדליק זר של חול מנה של מזה כדי להדליק בה זר מזה אחרת אכל יש לחוש שיחככה ברוב קודם שיגיע לאותו זר מזה שרצה להדליק שרי כה"ג או לאו : **תשובה** יראה דלא שרינן אפילו למ"ד מדליקין מנה ללד על ידי קניסא מ"מ מורה דכוכא שיש לחוש דשמא לא אחי לכלל מזה האחרת דאסוד כדאמרין פ' במה מדליקין שמא לא יכוין משקלתי וקמפיק לכו לחולין ע"ש וכדפירש רש"י . הנראה לעניות דעתי כהבתי :

שאלה קח בני הייבונים שאין להם מנין בעיר והאוס ללכת אל הסכילות הסמוכות להם לימי הפורים כדי לשמוע מקרא מגילה כדכור לריכין לזכר שיקדימם ביאתם גם לשבח פרשת זכור שהוא סמוך לפורים או לאו :

י"ד

תשובה יראה דאדרבה לריך עפי שיטת קריאת פרשת זכור

כדכור ממקרא מגילה אפי' דמקרא מגילה עדיפא וכל מלות יודחית מפניה מ"מ לדעת רוב הפוסקים קריאת היא ביחוד אכל קריאת פרשת זכור כתב האשירי פ' שלשם שאכלו דעסא דאורייתא הוה לקרות בעשרה ודוחס ל"ח דלעולם בהם תעבדו לכו שיחרר רבי אליעזר עבדו כדי להשלימו לעשרה ע"ש פ' שלשם שאכלו באשירי ובתוס' שר"ך שכתבו דאין שום קריאת מדאורייתא רק פרשת זכור ובתוס' הקלרות מברכות פ' שני פירש דפרשת זכור ופרשם פרס אדומס חייבים לקרות מן התורה וכן בסמ"ק חלק למאות עשה זכור אשר עשה חס שאינו קורין פרשת זכור קודם פורים . וא"כ לריך לזכר יוחר שיטת קריאת פרשת זכור בעשרה ממקרא מגילה בזמנה אלא שהעולם לא יזכיר בהכי :

שאלה קט מי שסוף אמוס קאה שלא יכול לליך לבכ"ג לקריאת מגילה ולריך להמתין עד לאחר שקראו הקהל ואז יומלא לו אחד שיקרא לו וזו קשה עליו ליישב כל כך בתענית שרי ליה לשמוע קריאתה מעבוד יוס ב"ג בתענית אחר או לאו :

תשובה יראה דיכול לשמוע קריאתה ויולא בה מעבוד יוס לאחר תפלת ערבית מפלג המנהג ואיך דסינו עשה ורביע קודם הלילה דפסק רבינו חס בריש ברכות דק"ל דמומן סוף ואיך חשיבא לילה לעיני ק"ש ואפי' דסקייד תהם רחמנא להדיא אומן שכיבה ובהסוף זימנא לאו זמן שכיבה סוף מ"מ ופיק מדי ק"ש משום דחשיב לילה כ"ש לעיני קריאת מגילה דליכא קפידא כניודי אי חשיבין סוף זימנא לילה שסוף קריאת בזמנה ב"ד אפי' דכמה גדולים פליגי ארבינו חס תהם בריש ברכות הוה כתב במדרכי תהם כשם רחבי"ה המנהג כותיה דר"ח וסמחמיר כדכרי שאר גאונים נקרא סדיוט אם לא הורגל בשאר פרישות אכל אין נראה לו להחיר למי דקשה לו להמתין כלעיל משע קודם קריאת מגילה וימתין שוב עד שיבא לו הקורא כדאמרין פ"ק דברכות לא יאמר אדם אכל קימעה ואשעה קימעה ואח"כ אקרא ק"ש ואסתפללו כו' עד כל השובר על ד"ח חייב מיסה ונראה דכ"ש לעיני קריאת מגילה דחיישין שמא חטפויפו שינה ויבטל מקריאתה שרי יש בה שהות עובא וגם קריאתה חובה עפי שרי כל המלות יודחית מפניה :

שאלה קי כהרבה מקומות נהגו בעלי בתים וגם ת"ח לשנות עיקר סעודה פורים בערב והולכין לבכ"ג ומתפללין מנהג ולא ערבית וחרזין לבחיהן ומתחילין בסעודה ביום ונמתנין בה עד הלילה ורוב הסעודה היא כלילה יש טעם למנהג או לאו : **תשובה** יראה דיש למאז טעם וסמך קאת למנהג זה מלאתי כועתק תשובה אחת וז"ל . שנתתי מס"ד טובים בשם ריב"א שכל פלוקמים כבחרים זה מאס אפילו שלא נכרות משום שמתה פורים משעת קריאת המגילה עד לילה סעודה פורים שהן שני לילות ויום אחד אין בהם משום גניבה ולא משום גזילה ואין לסמוכו לביה דין ואין חוששין עליו ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי שבעה טובי סעוד עכ"ל משבחה זו . משמע להדיא דלילה שנייה עיקר הוה לסעודת פורים ועדיין לריב"א גופיה תקשה מהאי טעמא דהא ודאי לילה שנייה ליל פ"ו וסוף יולאין בה ידי סעודה יוס י"ד לדין דבני עיירות אנו שרי קורין רק ב"ד וכהב רמב"ם דדוקא י"ד לבני עיירות ולבני הכרבים ע"ז במשחה ושמתה אפי' דלענין הספד ותענית שוין זה בזה . ונראה טעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית לריך שיהיו בקריאת מגילה ואח"כ הוה ערוד וסולא מנות ומתנות לאביונים ואין פנאי לאכול בסעודה בשמתה ובתענוג ולכן קבעו קדמוניו מקאתם בערב ולהסתחיל מעבוד יוס ג"כ קודם תפילת ערבית כדי לקיים מלות סעודה ביום שהוא עיקר ומתן ביה מאז כפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עומה וחשיב הכל סעודה אחת ואשתתן כה"ג דמבעלין סעודה מאז בשביל מלות אחרות כפרק אותו ואת בנו מפרש התוספות אמאי לא חשיב סעודה יו"ט של סעודת בארבעה פריקים כהנה שרגילין בסעודת גדולה כדעוכה תהם משום דערידי במלות סוכה וולגד באותו ערב יו"ט לא היו רגילין להרבות בסעודה חף כי יבתי מנהג זה מ"מ רבתי

רבותי ואני אחריכם נהגין עיקר הסעודה בשחיתות כמדומה שכן נהגו בדיומ'ם :

שאלה קיא

בני אדם השולחים לחביריהם צפורים חלוקים וסדיניים וכס"ג יולאים ידי משלוח מנות או לאו :

תשובה

יראה דאין יולאים בזמן דנראה טעם דמשלוח מנות כו' כדי טיבא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדונא כמשמע בנמ' פ"ק דאביי בר אבין ורב חינא בר אבין כו' מחלפים סעודותיהו כסדדי ונפקי בסיי משלוח מנות אלמא דעממא משום סעודת היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי וכן דקרק רמב"ם בלשון שכתב וחיוב לשלוח שתי מנות על צד או שתי מיני חבשיל או שתי מיני דאולכים ונראה דשתיים בכלל חכילה ובמתנות לאביונים כתב מפות או מיני מאלכים אלמא דגני משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי :

שאלה קיב

מה שמוסגים לעשות כמה מלאכות צפורים בחפירות וזוירים וכמה מיני מלאכות לאורך שמחה פורים יפה סן עושין או לאו :

תשובה

יראה דשפיר דמי ורבי מיכה בפ"ק דמשני לעולם נהגו איסור מלאכה אפילו בחתרת דרבי אלא רבי נעשוה

של שמחה נעט אלמא נעוטה אע"ג דמלאכה גמורה היא לכו שמחה מותרת וכ"ס ג"ד אפי' אח"ל מאתרווחא דנהוג שלא לעשות מלאכה צפורים אך קשה לי דבאשירי פ"ב דמגילה אייתי ירושלמי אלא דהן סיי' כותב דורשה הוה אמרס דפורים מותר. בפשיית מלאכה פי' מדשירי לכתוב המגילה והשתא לפי סברתי דלעיל הוה מוכח דשירי במלאכה דילמא משום דמלאכה שמחה היא לא אסור כלל דודאי בחיבת המגילה שהוא עיקר מלות פורים טפי חשיבי מלאכה שמחה ממלאכה שטושין לשמחה החבולות. מיהא נראה דלא בני לאורווי אלא שלא קבלו עליהם יו"ט ממש כדאיתא הסם בנמ' דאי הוה יו"ט ממש ודאי הוה אסורס לכתוב :

דיני פסח

שאלה קיג

תבואה של מיני קטניות שאינה מחמשת המינים שנכל עליה מים וקריב לודאי הוא שנתחמטש שרי להסכות בפסח או לאו :

תשובה

יראה דשירי וכן חשיב לי אחד מהגדולים בחטובה אחת וכסב טעם לדבריו משום דרבינו יוחאל וחביריו מהירין אפי' באכילה איננו אכלי ואק' לא משתיין וכן דרש נמי אחד מהגדולים חבירו דמותר להסכות אותו חרדל שמעברין אותו בחירוש מושל וכו' נשים זו אנשים ואע"ג דבסמ"ק אסר החרדל באכילה כמו שבר מיני קטניות וכס"ג שהוא מעורב וכו' בחירוש ודאי נחמץ דא"ל שלא נחערב בו מעט מים ואז מהמינין לכ"ע ואפ"כ חסיר להסכות הואיל ואינו מה' המינים הבאים לידי חימוץ ולא חיישין למראית העין סן יטעו מדגן זה לדגן ה' מינים או איכא למיחש דילמא איערב בהוהו קטנית מה' המינים דכל הני חששו לא חיישין אלא לאסור באכילה אבל לא להסכות. ונראה ג"כ דמותר ליהנות באותו תבואה בפסח כגון ע"י קדלקה משמן זרע ושומשמין זרע קצוב אע"פ שרגילים בלוחתים אותה זרעונים במים קודם שיעשים מהם שמנים וא"כ קרוב לודאי שנתחמטש אפי' שרי דאיסור הגאס נמי איננו אלא בלאו כמו שהשתאה כדמוכח בחוס' פ' כל שעה. ונראה לסיבא ראיה להסיר בהגאס מהא דפ' אלו עוברין דשאר דרבי מאיר לרבי יודא ונחמו לפי גלבו ופי' טס בחוס' דנ"מ אסור באכילה אלמא דבכל מידי דבודאי אינו חמץ אלא דומה לחמץ לא אסרינן ליה אלא באכילה ולא בהגאס אע"ג דעובר מחמירין באיסור הגאס דהא ק"ל דגזירה במשכו בפסח אסר אפי' בהגאס כדכתב רב אלפס ואשירי פ' בתרא דע"ז וכן משמע בסמ"ק אפי' כל שעה ואלו חמץ לפני זמן ל' יודא דאסור בלאו וכדפסקו אשירי בחוס' ואפ"כ אינו אסר במשכו אפילו באכילה וכן המסקנה בסמ"ק דאפי' ל' יודא אינו במשכו עד הלילה אע"כ לא מפלגינן איסור הגאס מאיסור אכילה ואפשר הטעם הוא שמשום דבחד לאו נאמר אכילה והגאס לא יאכל חמץ לדברי חזקיה וכן לדברי רבי אבהו

כדאיתא ליה וכתב בסמ"ק במלות אסור חדש שכלל ספורס איסור אכיל' ואיסור הגאס נחשבין בלאו אחד אע"פ שחלקו הכתוב ב' (לאוין).

הגה"ה

אמנם נראה דמ"מ יש לנו לדמות ג"ד להסיר דשאר דרבי מאיר לרבי יודא דהסר ליהא ביה כלל דנרא דחמץ דמאס מעלייתא היא אלא דדמי לחמץ לכך לא אסרינן לה אלא באכילה. ובג"ד נמי דלית ביה דנרא דחמץ דקיים לן דאין ב' לידו חמוץ אלא ס' מינים אלא דאסרינן לכו דמירי דמדגן אינון ואחי לאחלוטי בדגן דס' המינים ומש"ס די לנו דאסורי' באכיל' אבל איסור חמץ במשכו דיש כאן חמץ גמור אלא שנתבטל הואיל והחמירו לאסור במשכו לענין אכילה ס"ה דהחמירו לענין הגאס אך כמדומה שהשולס נסגו איסור לסדליק בשמיים שטעמו ממיו קטנית בפסח אפס נראה חס נמאס נגיד של מיני קטנית בקדירה או בחבשיל לא מחמירין כלל לאסור החבשיל אפי' באכילה דגזירה דאיסור משכו ליתא אלא בתבואה דק' מינים. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קיד

נהגים בכמה מקומות שרוב בני אדם צוררים החיטים לאורך המאות לפסח אבל לא בדיוק כלל אך מרקדין אותו טעיב וצורקים ובוררים בעיונה בעלמא מידה גדולה בשעת אחת או בשנים יש טעם למהג זה או לאו :

תשובה

יראה דיש טעם וקעד לדבר למהג סה. דכתב בסמ"ק שטוגים בהרבה מקומות לברור החיטים מאוחס המיטותים מאכילה טכברים וכתב עוד שאם נמלאו חטים בחוף הכרי שלמחו מלחלותים אהרן שקורין גירמ"ר שאינם בטלים אפי' נעמן קודם הפסח כיון שהוא יבש יקיב טעמא בשעת אפייס בערב פסח בששים בפסח במשכו ע"כ ובעור א"ה כתב דשפיר קנבטל קודם הפסח ולא חשיב מנבטל איסור לכתחילה כיון שאינו מטיין לבעול ע"כ. ומשתאה נראה אע"ג דאין מנדקקים כ"כ בצדירה מ"מ מנהג של טעם הוא דמטיין אסמ"ג דכתב במלות חלב דקמח נקמח מחערב יפה דמיקרי עירוב לה בלא כמו שפירשו בוטחה גמורה ממ"מ מנחות וכן משמע פ' אלו עובדים גבי שתי קופות והיינו כדברי א"ה ובלה מנהג שפוט להסיר מה שיחבטל קודם הפסח ולא חמירין דחור ויעור בפסח מ"מ לריך לברור בעיונה בעלמא כדי לרואה שאין בחוף הכלי כ"כ הרבס יותר מא' בששים שיחבטל וגם הבדירה מוכחת שאין מחמירין לבעול ולא הוי כמבטל איסור לכתחילה :

שאלה קמו

בערב ארבעה עשר כששואבין המים ללוג בזמן מלות או בזמא אחרון כששואבוס אותם המים יש לספקיד שלא לכוילס מגולים מן הגסר עד לביטו או לאו :

תשובה

יראה דמנהג הוא לכסותם והיינו משום זכירות יתירס שלא יפול לחונו שום דבר המחמס אותם וכס"ג אבל אין נראה להצריך לכסותם מהאי טעמא דכתב בסמ"ק וסמ"ג דאין להוליך המים תחת הרקיע ביום המעוין אא"כ מכסה אותם במפס דהסר איירי שמוליכין אותו אל הסגור דככתב סמ"ג בהדיא והיינו טעמא דאם מוליכין מגולים תחת החמס או בזמא דעיבא דכולס שימטא הוא הוה יטעלי חמס זורחים במים ומחממתן אבל בשעה שממלאים אותו בערב מן הגסר כיון דלריכין לעלוב בני כוכבי ושמי כדכתיב בהגס"ם ליכא למיחש למירי שרי כבר שקעס החמס קודם וליכא למיגזר כלל :

שאלה קמז

השקים שמתנים בזמן קמח כל השנה וכשבאים לעשות בזמן קמח לפסח ומכבדים אותם סיטיב מקודם לזיכוס להסיר קודם הכיבוס כל התפירות שזכן בקאות או חס מטולאים סן או לא לריכין להסיר :

תשובה

יראה דלריכין להסיר וכן הסכיג אחד מהגדולים והביא ראיי' מפ' בתרא דע"ז דקאמר הסם ודכיתא מיישקן ואי אית בזמן קטירה שרי להו דמס שכתוך קסגרים אינו מחיישין ומחננב וס"ס שאינו מחכנס יפס מה שכתוך התפירות ונראה דראיה זו הייתה לדמות כדדחי ליה במדקדי' פ' כל שעה שאינו ראיה משם שלס

שלא יפלוט בהגעלה מה שתחת הטלחה משום דיון נסך ללול הוא
 אותן שבקטיטו והעפר עב ואינו כנסם תוך הקשרים ולכן קאמר
 דשרי לכו אכלימי בהגעלה ג"כ ללולין וגמסין תוך הטלחים וחילוק זה
 מכל לומר ג"כ אר"ד דמי בכביסה ג"כ ללולים וגמסין וזה בתוך
 התפירות והסדקים. אמנם נראה כביסה ראיה מפ' דם הנידה
 דקאמר תם א"כ דאיתכח כביעה או אמת חוקה מתכנס סיטרא
 לא חקכס ופרש"י טם סיטרו ל"י בהגד שיש שם קמטים ותפירות
 הן קמן שבתוך הקמטים ותפירות אינו מתכנס. והו' דנגדון דידן הדבר
 ידוע דכשקמטה מוגע במים מיד נהרץ ויגוש ודבק כנגד וקשה
 להטביר כולו וחמץ במשכו כשיהערב בפסח:

שאלה ק"ז השולם רגילים כשרגילים לדבק או לפוח איזה דבר
 כבלק כגון קרמים לפני החלומות חכמים שלא
 לעשות זה חוץ ל' יום שלפני הפסח יש להחמיר בו או לאו:

תשובה יראה דאין להקל בפשיטא כלל בדבר אלא יש לעשות
 כמו שאפרט ואע"ג ששמעתי שדרש אחד מהגדולים
 גדנים דליכא למיחש ומילתא ובידא ראיה מהא דכתב רמב"ם
 ואשירי ומרדכי והביא דבריו. לפסק הלכה בגדים שכבסו בחלב חטה
 וכן נידות שבדקו בחמץ מותר לקיימם בפסח לפי שאין לורה חמץ
 קיימא ולא חילקו כלום בין דבקי סמוך לפסח או מופלג כמו שחלקו
 ספר התרומה וסג"ה במיימון ומרדכי בנסן עיסה בשולי הסבית
 ולדבק הסדרים שאם נתן חוץ ב' חדשים אכור משום שהעיסה עדיין
 רכה ויכנס טעמא ביין וכמ"ק כתב דדוקא נתן חוץ ל' יום אכור
 ומכאן דסמ"ק רציה ג"כ לביא ראיה אחרון דידן דשרי לקיים
 כל בלק שבדקו בו אפילו דבקי חוץ ל' יום דאל"כ מאי איריא
 משום דיהב טעמא חיפוק ליה דאכור לקיים הבלק אבל יש לדחות
 דכתיב ידוע לתקן לפוחו צמיט מנחון ואע"כ והבס טעמא ביין
 ולכן נראה ליש להחמיר ב"ד אס בל דבקי חוץ ל' יום ידבק בבלק
 שבאלחו רכס מ"ד ויכנס כל הבלק בין הדבקים שלא יבצק לחוץ
 ואיכא למימר דכ"ג שרי כרמב"ם דזוקא דלא חין לורה סתמך טומאה
 והמחמיר לפוחו צמיט מנחון טע"ב:

שאלה קיח כשמוליכים הסקים שיש בם קמח למזות מן
 הסחים שרי להניחו על גבי הסוס או התמור
 להוליכו כך או לאו:

תשובה יראה דאכור אר"כ יש לזכר או עור עב כס"ג על גבי
 כבסהם תחת השק מפני שהקמח מתחמם בגוף הכבסה
 כשמונה על גבה ובמרדכי פ' אלו עובדין מיתי ירושלמי דאכור
 להניח הסקים אילו על אילו כדי שלא יתחממו ויחמיאו וראיה דגוף
 הכבסה מתחם מהא דתניא פ' כל היר רוכבי גמלים רובן קטנים
 ופרש"י מפני שאיבריכם מתחממים בגוף הגמלים ומוליאים זרע
 ואין לומר דהם מתחמם בקל משום דמוגע אבר בבשר בעלי חיים
 וזה גורם הירסור וחייסור דכא מחלק הסם בין רוכבי גמלים לרוכבי
 חמורים הא דמייקף הא דלא מייקף ופרש"י דרוכב על האוכף אינה
 מתחמם לפי שהעץ קשה ואינו מתחמם ע"כ. ש"מ דטעמא משום
 חימום מדלא קאמר ורוכב על האוכף אינו מוגע ומרגיש בבשר בעלי
 חיים וכיון דקאמר רובן רשעים ואמר אביי נמי הסם רוכבי גמלים
 אכורים לאכול בתרומה משום דחימום ברוד הוא יש ללמוד משם
 להחמיר ג"כ לענין קמח של מזות והו' דרגילות שהבסמות מויעות
 סחה כובד המשא ולא ביריא לן אי זיעת בהמה מכשירה ומחמלת
 דכמה מיני זיעות מויעות אשירי פ' כל טעם זיעת בהמה לא מויעות
 ואע"ג דלפי הסברא דמי זיעת אדם דאינו מכשיר ואינו מתחמם מ"מ
 אין להקל במילתא דלא פשיטא:

שאלה קיט מויע מרקחת העשויין מבלילת לוק"ר ודבש ומחפין
 בבלילת זו מיני קטניות וגרעינים וגם עושין מסין
 כמין חרדום קטנות וכמין חסיכות קטנות שרי להסתותם בפסח
 או לאו:

תשובה יראה דיש לחוש לאכור וכן שמעתי שאחד מהגדולים
 הורה לאכור ובסם אחד מהגדולים אחריו שמעתי
 שסיה מחלק בדבר לאכור רק אותן שנטעו כמין חרדום וחסיכות משום
 שיש להם תואר לחם. ק"ת ואחי לאחלפי ונראה דיש לחוש לטלוסו
 שאם מזויסו בקמח שעירטו במקום הלוק"ר ואם נהערבו בו קמח

ודאי סולח נקיים נהערבם בן דמי טפי ללוק"ר ואנו מחזיקים
 הסולח לחמץ גמור מפני שלוחמים את החטים במים קודם הטחינה
 וככריס ודאי חייבם זכירים בלחיסה דידו ואפילו לגבי יין נסך
 דמקילין בסו עובא אכרין לשחות עם סוכרי כל משקש שהוא יוקר
 מן היין משום השד שמא עירב בו יין כדי לכדויה וס"ל הלוק"ר יוקר
 הוא מן הסולח וכן שמעתי מן הכקילין ומכירים באותם מינים שנטעו
 הרקחים לזייף דברים הללו אמנם כמדומה לי דלא נהגין עלמא
 לאכור ורואי להורות לתת לכרי מסוין לבית במתנס גמורם ויחזור
 ויזכה בן לאחר הפסח:

שאלה קב מי שיש בידו עיני חמץ סמוך לפסח וקשה עליו
 לבערם ורואה להסתם לנכרי חוץ לבית במתנס
 גמורם ואחרי נכרי ישראל מכירו ויודע בו שלא יגע בן כלל אלא
 ישמרה לו עד לאחר הפסח ויחזור ויחטא לו שרי כס"ג או לאו:

תשובה יראה דשרי רק שיסתם לו במתנס גמורם בלי שום
 חנאי או שימכרם לו מכירה גמורה בדבר מועט
 וראיה מפ"ג דיגיין דשריך והא צעיה ספר מקנה וליכא. ופרש"י
 ע"כ אפילו בדבר שאין צדעתו של מוחן שיעכבוהו המקבל אלא יחזירו
 לו בזדאי איקרי שפיר מתנס ואסוקי תם דאפילו אסא ידעם
 לאקטיוי כס"ג ולא אמרינן דלא מטווס אלא לשאלה בעלמא ושריין
 גע אסא ע"י מתנס כס"ג הסם ואע"ג דאין לא הו' מתנס לא הו'
 גע ולא חייסין לחומרא דאסא חיש וס"ס לגבי חמץ. ואין לחלק
 דשאני תם לגבי גע דמכרי ביה מתנס ע"מ להחזיר מהני נמי
 מתנס כס"ג אבל לגבי חמץ דלא מהני ע"מ להחזיר משום חומרא
 דחמץ כדאיתא בהס"ס במיימון כהלכות שבת לא מהני נמי מתנס
 כס"ג וכיון דסך חומרא גופא דע"מ להחזיר ע"כ חומרא יחירם
 לגבי חמץ דמסקין פ"ק דקידושין דבכל דבר מע"מ להחזיר שמי
 מתנס בר מקדושי אסא מכוס דאסא לא מוקמייה בחליפין וא"כ די
 בחומרם זו לענין חמץ ולא להוסיף עלים לדמות מילתא אחריתי:
שאלה קכא הא דקי"ל כר' יודא אוכלים כל ארבע ולא
 יוחר בשנת העיבור שהיום מאריך בגבוליו
 שבסוף ארבע עדיין כמו ג' שעות עד חלות עד אימת שרי לאכול
 חמץ עד ב' שעות קודם חלות לעולם או יומא דכי שלימא לכו ד' שעות
 מהחילת היום לעולם אכור באכילת חמץ:

תשובה יראה מתוך ההלכה דלעולם שרי לאכול עד ב' שעות
 קודם חלות. ואע"ג דמסקין רבא דטעמא דרבי יודא
 גזירם משום יום המעון וארבע זמן סעודה לכל היא ולכן שמוי
 מכל לומר דלעולם אפילו בימים סארוכים זמן סעודה היא בארבע
 מהחילת היום לאחר ד' שלים ליה זמן סעודה ויש כאן לגזור משום
 יום המעון מ"מ הואיל ולשינויא קמא דאדם עושה ב' שעות אין
 לאכור לעולם רק ב' שעות קודם חלות כדמוכה הסם אע"ג דמסקין
 בשינויא אחרתא אגופא דגזירא דאינה אלא ב' שעות קודם חלות לא
 הדר וכעין זה דקדק ר"ת בחוס' פ' החולץ ובפ' אע"פ מהרי שמויי
 דהלמדה דגרסה ומייקת אכור להיטא והא דיקק ר' יודא אוכלים
 כל ארבע משמע דלא חלין בקודם חלות היינו משום דבימים
 בינומים לעולם בסוף שעת ד' היינו ב' שעות קודם חלות וק"ל והמייקל
 לא הפסיד:

שאלה קכב הא דאמרינן פ' כל טעם דאסא לא חלוס בשמישא
 משום חמימות חמהם וכחש בסמ"ק דאפי' ביום
 המעון אכור לגוש תם הרקיע משום דיומא דעיבא כולם שימשא
 הוא ויש להסתפק אם לשה ממש בערב שהתמה עומדת בשיפולי של
 רקיע במערב והיא לשה כוחלי הבית מאחוריים גבוהים ללך מערב
 מי שרי כס"ג תחת הרקיע או לאו:

תשובה יראה דיש לחוש ביום המעון דרש"י פ' אמרלסם המעון'
 פ' הסוא יומא דעיבא כולם שימשא הוא לפי שהתמה
 מתפשטת ויואל ככל מקום לפי שהעבים עומדים כנגד חלונם וא"כ
 י"ל שיואל אפי' שלא במקום מעמדם ברוח אחרת ונראה דלפי
 מה שנהגו ליזכר שלא ללוש תחת חלון פתוח אפי' אם החלון פתוח
 למזרח והיא לשה אחר חלות שכבר סיכסם התמה לדרום יש לחוש
 מטעם דלעיל ואפי' ביום שאינו מעון דזימנין דמתקשרים העבים
 ולאו אדעתיה:

שאלה קכג

הא דקיי"ל דאם טעם הבצק בלא מתעסקים כשיעור סיווך מיל חציבין ליה כחמץ ואם לא טעם כשיעור חום כפעת אחת אלא פעמים ומתעסק ביה בינתיים וכשילטרפו השסיות בו קודם שיאפה הוי כשיעור מיל מו אסרינן לבצק משום חמוץ כס"ג או לאו* . הגה"ה

ופיעור מיל רביעית טעם וחלק עשרים מן הפעת לפי השנון מהלך חם בינוני עשר פרסאות ביום שבת י"ב שעות כדליתא ס' סי' עה"ס פ"ב :

תשובה

יראה דלריך להשייב בדבר כמו שאבאר ומלא כחוב על שם אחד מהגדולים דיש לאסור ור"ל דמתעסקת און נעשה הכל חמץ במשבו באחרון אלא מתחמץ על יד על יד ואין העסק שבין שתיים לשייב מבעל מה שכבר הסקיל להתחמץ ואחד מהגדולים השייב לי בחשובה דאין נראה לו להחמיר וביניה ראייה מהא דליתא פ' כל שעה דגן שנפל לחובו דלף אפי' כל היום טולו אינו בא לידי חימוץ משמע שיש בזירוף השסיות בין טיפה לטיפה כשיעור אחד מרבותה השייב לי שיש לחלק בדבר דאם הסמק בין שתיים לשייב עסק גמור הוא כגון בעיטת הידים בבצק וכגון הריווד שמרדדים את המלות בעץ עגול כס"ג אין השקיות מלטרפיה דעסק כזה יכול לבטל מה שכבר החמיל להתחמץ אבל עסק אחר מועט חט"פ שיש בו כח לעכב שלא יחמיל להתחמץ כל זמן שמתעסקים בו כדמוכה מקיטוף דאינו עסק גדול ואפ"ם מעכב החמוץ כדליתא כדליתא פ' אלו עובדין אמנם כ"כ אין בו כח לבטל מה שכותחלו כבר להתחמץ וכן נראה לחלק . וראייה מהא דאמר רב פפא אהבא דגן שנפל לחובו דלף והוא דעביר טיף טיף לסדי טיף טיף ופדש"י שהדלף עורר זה אחר זה ואין שבות בנתיים וערדות הדלף אין מניחו להחמיץ והשקא אי בעלמא סבירא לן דהסיות מלטרפות מאי קמ"ל רב פפא פשיטא דבעי טיף טיף דאל"ס אלא שביה שבות בין טיפה לטיפה כיון דכל היום טולו נפל היו השסיות מלטרפות ואפשר היינו דעת אחד מהגדולים דלעיל דמייחוי נמי ראייה מהא אלא שקצר בלשונו . ואין לומר דהוא נופא אחת רב פפא לאשמועינן דהסיות מלטרפות דא"כ אמתני' דאילו עובדין דחנא הסם שלש גשים עוסקות בבצק כו' ותנא עלם כל זמן שעוסקות בבצק אינו בא לידי חימוץ והבא הוי ליה לרב פפא לאסוקיה למילתא דבעינן עוסקים רלושין בלי שתיים כדי שלא יטרפו והוה כיו שמעינן כחא ממילא דבעינן טיף טיף דהא טיף טיף עסק מועט הוא אע"כ בעלמא שסיות לא מלטרפות בעסק גמור ודוקא כחא דעינן טיף לסדי טיף בלי שבות דאי לאו הכי הוה השסיות מלטרפות כיון דכטיף טיף בטול משוע הוא הא קמ"ל דיש לחלק בין עסק גמור לעסק מועט זה נראה שהקור שמקריין סמלות אע"ג דיש לחשבן לעסק לעינן אכ לבד יחשבן שכל זמן שעוסקים בו כך אינו בא לידי חימוץ וכס"ג כתב הרמב"ם שהרנגולים כל זמן שמקרים צמורסן שלשו במים אינו בא לידי חימוץ ונראה דס"ה בניקור מ"מ לא השייב עסק כל כך לבטל השסיות :

שאלה קכד

כשלאין עיסה כפסח למאז ולפעמים מוסיפים המים בקמח יותר מן הראוי שרי להוסיף או ג"כ קמח לחוך הלישה כדי שפסח העיסה כראוי או לאו :

תשובה

יראה דאם שפיר דמי אע"פ שגמולא כחוב על שם אחד מהגדולים שהורה דיותר טוב להוסיף קמח כשאייר כך נומה שהולכים ושואלים למנהיג היאך יעשה כלשון זה אורה ונראה דגם מלשון זה משמע דלאו שפיר דמי אלא דהא גרע טפי ששואלים למנהיג ואפשר בחוך כך חמץ העיסה וגם שמועתי שאחד מהגדולים נהן עעם לאיסור לפי שהקמח שמוסיפים אינו נילוש ונכנל יפה ושאר מועט בעינן בחוך העיסה ואפי' לאחר אפייס עודנו בעינן ושמו לא נאפה אותו קמח יפה ויש לחוש שמה יפול במרק כקערס ויתחמץ . ונראה דדי בסברא זו ליישב המנהג שנהגו העולם ליזכר ואם היה אפשר בלי שסיות העיסה עוב ללוט עוד עיסה אחרת קטנה מגיבול קשה וישב תמיד לפי הערך ויערוב אותו עם העיסה המולחלת שמתחבץ בו מים ויקבלו זו מזו וזו מזו . לחלותיה ויביטות עד שיגיעו שתיים למדה בינונית :

שאלה קכה

קמן כע"פ שרי להאכילו מאז או לאו :

תשובה

יראה דאם לא הגיע הקמן לכלל דעת כ"כ שיעור ומנין מה שמתעסקים לו מניסים ונפלאות בלייתא מזרים שרי להאכילו ואע"פ דאסרו חכמים לגדול אכילת מאה צ"פ מזמן איסור חמץ ואילך וקו"ל דלא ספינן בידים איסור לקמן הא חולק מבר"ם בכלכות ברכות עלו דהכ"מ באיסור לאו אכל ביטול מאז טעם ספינן ליה ובה יושב המנהג שנהגו להטעים סחימוקות מן הקידוש ככ"ס ועיין שם והרי ל"ד נמי אין האיסור אלא משום ביטול ושם המלות . אך קשה קתא חילוק דמבר"ם דכפ' הרש בגמ' פריך למ"ד מלויין להפריש מכסן קמן באיכל תרומה עמאה ומאי דפריך חסם ליכא אלא איסור עעם כדפרש"י חסם כסדיא דליתא ובשעריך תאכלנו גזה ולא לאחר ויש לחלק בין איסור הבא מכלל עעם ובין ביטול פגם מאז עעם . אמנם אם הגיע הקמן שיכול לסבין כדלעיל נראה דאין להאכילו מאז דרשין וסגדס לבגך כו' ובצבור זה לא אסרתי אלא בשעת שיש מאז ומרור מוחרס לפיך ואם ימלא סבן כבר כרישו מן המלות היאך שייך לומר בעבור זה כיון דאין המלה מידום לו לקמן :

שאלה קכו

ערב פסח שחל להיות בשבת מתענין בסכורס או לאו ואם מתענין באיזה יום מתענין :

תשובה

יראה דמתענין ביום חמישי שלפני השבת וכן ראיתי בימי חורפי כספר רוקח וכן שמעתי דמד מרבותא רגס לכוניה דלא מתענין כלל משה דמייחוי מרדכי פ' מקום שנהגו דלפניו אמוראי בירושלמי איתא דרבי לא אכל בערב פסח . חד סבר משום דבזכרא הוא וחד סבר דהוה מהענש משום דלויסטיים הוה והסתח' אי סבירא לן דלמ"ד משום בזכרא מתענין לריבין להשתנות אף כשחל בשבת לפני השבת . א"כ אמאי פליגי אמוראי משום מאי מהענש רבי תפשוטו לנו מסיכא דחל בשבת אם השעם ביום שלפניו דודאי בשבת אין מתענין . א"כ ודאי משום בזכרא השענש בכל שנה דאי משום איסטיים מה היה מועיל לו ההשעית שלפני ע"פ שלא יהא איסטיים מלאכול מאז בליל פסח באכילת תאום ואם לא השענש דבי לפני השבת הישוע איפכא דע"כ לאו משום בזכרא השענש בכל שנה אע"כ גם למ"ד משום בזכרא סבירא דאין מתענין כלל כשחל ע"פ בשבת וכו' לוכא לוישפט מירי . ונראה לדחות דאיכא למימר דלא ידעי אמוראי היאך עביר בשבת ואין זה דוחק דכס"ג אשכחן פ' אלו דברים בניי בחיקה שסיו נשיאיש ונחעלמס מכן כשחל ע"פ בשבת אם קרבן פסח . דוחס שבת או לאו וסיהך שכחו מה עשו בשנים הראשונים אע"כ בשנים מרובות לא חל להם ע"פ בשבת ושכחה מכן הדבר אע"פ שסיות מילתא דלכוד כו' כ"ש שוכל לומר מילתא דיחידאי דשכחה גם בימיו לא חל כ"כ בשנים מרובות :

שאלה קכז

מזה שנתפלה בסוד באפייסה מה חורסה :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר דאם הוא בחוך הפסח אסרינן לכל המלות כוין אפילו אם איים דבוקים רק כל שבו דחמץ כפסח נמסרו וכן נכח אחד מהגדולים ונראה דעעמו היה משום דחיישינן שמה לא היה חום האש יכול לשלוט בין הדביקות ככה לאפות מיד ואדהכי ונחמלמס שם בתנור . וכס"ג אמרינן בפ' כל שעה לא ליחלוע איניס כו' לא סליק לכו דיקלא דמיה מאריבע רוחאיו אלמא בעינן שיטלוט חום האש וחיימוס קאר בכל ד ובמקום שהוא דבוק א"ה לשלוט עם מהר אף בע"פ אם הדביקות כל כך מועט שיש במלה ס' כנגד מקום הדבץ פורסין מקום הדבץ ושאר המלה מוחרין דחמץ בע"פ בששים . וכן נכח אחד מהגדולים דלעיל :

שאלה קכח

ותן עעם לפגם בחוך הפסח יש לנהוג בו היחר או איסור :

תשובה

יראה דכנל מקום שאין מנהג ידוע שיש להורות דסמקיל לא הפסיד והמתמיר תבא עליו ברכה ועיין זה כתב בטור אורה חיים דמבר"ם היה מקיל בזה לאחרים ולעצמו היה מחמיר והיה גבול לומר לשואלים פלוגתא דרבנותא היא ורבים ממונים מאלהים וקבלתי שבוי"א ובקרימ"ס היה המנהג מקדם להחיר ובניאוסט"ט היה המנהג לאסור וגדול אחד נסתפק במקום שנהגו לאסור היכא דהוה משבו וגם נעל"פ אי אסרינן אפ"ם דאיכא למימ

למימד דאפילו גאונים האוסרים מודים בסכי וחילוק זה איחא
 בסדרא בחוס' פ' כל טעה דקאמר דלש"ג דאין מבטלין איסור
 לבחילה היכא דהוא לפנים גס משכו מבטלין. ונראה להוכיח קלח
 דלענין ג"ד אין לחלק דכח במדרי פ' כל טעה בשם ראבי"ה דמיטין
 שפלו לבור לדברי רבותיו המחירים ועל"פ שרי ולכאורה מוכח
 סהם דמשכו הוא שלא כיו החיטין ס' נגד מי הבור ואל"ס קאמר
 דדווקא לדברי המחירין ועל"פ שרי משמע אבל לא לדברי האוסרים:
שאלה קכמ דיו שהוא מנושל בשכר שעורים ובסממני דעיו
 כגון עחינה עפלים ויטרלו"ל שאלו קורין גליז"ן
 שטי"ן שרי לכתוב בו בפסח או לאו:

תשובה

יראה דשרי לכתוב בו וראיה מהא דנרסין פ' כל
 טעה וכדברבא דאמר רבא חרפו קודם זמנו מותר בהגאח
 לאחר זמנו וכחב אשירי והוא שנספסל מלאכול לכלב כגון פח שעיפסה
 ויש שרואים לומר דאפילו בחכילה שרי דעפרה בעלמא הוא. ולא
 מהכחבא דלש"ג דבעלה דעה האוכלו אלל כל אדם מ"מ כיון דאיכו
 קאכיל ליה אסור וכ"כ הרב סברלוג'י וק"ל ע"כ. וכעין זה כתב
 סרמב"ם דבר שנסעבד בו חמץ אע"פ שאינו מאכל אדם כלל כגון
 סעריא"ק וכיוצא בהן אע"פ שמוחר לקיימו אסור לאוכלו עד לאחר
 הפסח אע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שכו ע"כ. ונראה דדיו
 המנושל בסממנים דלעיל שכן מרים יוחר מראש ולענה ודאי נפסל
 משתייה כלב קודם הפסח והיו כחרבו קודם זמנו דמותר בהגאח
 לאחר זמנו ואל"ג דכתבו חוס' פ' אין מעמידין בשם ר"י דדיו
 המנושל ביי"ג למאן דפסק דספס ימות אסור בהגאח לא שרי
 לכתוב באותו דיו ואפי' רכינו חס דפסק סהם ייגוס מותר בהגאח
 כגון להחמיר משום דלפעמים נוחן הקולמוס בפיו צדוד שיש עליו
 דיו והוא נעשה מיין של נכרים ע"כ ואל"כ לפ"י יש לנו להחמיר ג"כ
 בדיו של שבר בפסח מהאי טעמא דהא מסיק אשירי וכן בשם
 סרב סברלוג'י דאסור בחכילה וכן משמע מדברי סרמב"ם דלעיל.
 וי"ל דלא לריכין להחמיר בג"ד דנראה דהא דאסרי גאונים דלעיל
 חמץ שחרבו קודם זמנו בחכילה היינו משום דכיון דמחשבינן ובעי
 למיכליה לא אפסיל לדידים מאכילת אדם וכ"ס מאכילת כלב. וכן
 משמע בפשיטות לשון אשירי לעיל. אבל במס שנותן הקולמוס בפיו
 כדי להחזיקו ואגב זה טועם מן הדיו בלא כוונה לא מחשבינן כהא
 מיד וק"ל הוא דדיו של יי"ג אסור אפילו בכס"ג בלא מחשבינן
 ולמ"ד סהם ייכס אסור בהגאח לא שרי אפילו לכתוב בו אפילו אי
 יומא דאשירי ר"י בדיו שפסל משתייה כלב. בג"ד מ"מ לא דמי
 דפסק סיי"ג כבר הל עליו האיסור צדוד שסייג ראוי לשתיה וכו'
 לא פקע מייסא איסור שתייה ואיסור כנאה למאן דאסר בהגאח וכו'
 נמי דאפשר דמדאורייתא פקע כס"ג כדאמרין פ' בהרא דבילה דאמר
 דב חסדא אפטר לגבילה שתיעה שחוטא כלומר שהא מוסרתה
 וחסא מותרת ונאו כשהיטה מכל מקום מדרבנן לא פקע.
 הגה"ה מ"מ שטיין מייס דהא פ"מ דיו המנושל בשכר חסוב נפסל מלאכול
 לכלב דל"כ הוה אסור להסתמו. דהא שבר שעורין שטיין בלפני'
 חמץ גמור הוא ולא על ידי ערבות. וחיבין עליו כח כך כתבו החוסמות שג"ן
 גריס שסחיס ואשירי פ' אלו עוברין. וגבי חמץ גמור הוה פס מרומה שעיפסה
 ועדיין ראויה ללכלב נטרפה עם הסתמא בפסח. ע"כ:

ותדע דהא לא קאמר רבא חרבו לאחר זמנו דמותר בהגאח אלא דוקא
 קודם זמנו משום דהו לא חל עליו האיסור וי"ד נמי לא חל עליה
 האיסור אבל דיו דיי"ג הוה כחרבו לאחר זמן ואחד מהגדולים
 שהחוק בשם רה"ם דיו המנושל בשכר מותר להסתמו בפסח ע"כ
 אין להוכיח מזה לאסור לכתוב בו מדלא כתב להחמיר רק שסטה
 דרמב"ם דלעיל כתב נמי על סעריא"ק ואל"ג דמסתמא שרי ליה
 בהגאח דגריס טפי מפה שעיפסה הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה קד

מדוכה של נחשת שנתמטמו בה כל הסנה היאך
 מכשירין אותו לזוך פסח:

תשובה

יראה דהרבה לרין לזקק כמו שאבאר רש"י אוסר
 את המדוכה בהגלה ובספר מלוא גדול כתב דרבינו
 חס ורנינו שמואל ב"ר יונה אסור ג"כ וכחב באשירי דרבינו שמריה
 ור' אברהם גדולי שפייד"א אסור ג"כ וכן פסק רש"י וכחב במדרי
 בשם גדול אחד ור' דהוא ריב"א הלוי הראה הלכס למעשה לעינים
 [תרומת חרשן ח"א] יא

באין אחד פסיה מיוחד לקיבס פסיה מולח בו הקיבס ומן המלח היה
 מעמיד החלב לעשות בציונה ולקח האנן וסדיו והגשילו וכן ח"כ
 חלב לחובו נקבץ החלב בחובו בלי שום דבר המעמיד ואמר
 להלמדיו ראו שאין הגעלה מועלת לבית חרוסת. אמנם כתב מרדכי
 ואשירי בשם ר"י דמחיר בהגלה ובשם ר"ת דמחיר נמי במדוכה
 של נכרים בהגלה ואינו אוסר אלא מחמץ למאס. וכחב באשירי
 דרבי אלעזר מגרמיו"א וראבי"ה וסרי"ן גאוח טולס מחירין אפילו
 לזוך הפסח וכחב עלה וכן עמא דבר ומכאן ארשטריי"ך הוה לאסור
 בהגלה לזוך פסח. אבל מדוכה של נכרים לזוך שאר ימות
 שסנה לא ידעינן בה מוכב ונראה דרבותיו מחירין בהגלה
 מסתמא לא מחשיבין בההיא עובדא דגדול אחד דהו נראה לעינים
 אבל מייבין אותו דלא נקבץ מחמץ נתינה טעם אלא מחמץ כח
 וחוקן של מי הקיבס ובעיה זה מפורש בסוספוס פ' גיד הנשה שהוא
 מחמץ פ' כל הכשר המעמיד צבור הקיבס אם יש בו כמות
 טעם אסורא. וכן קאמר תלמודא בפ' גיד הנשה אשכח אש חין בה
 בנ"ט כי יש בה כדי להחמץ מאי הוה כיון דאפשר לה להעמיד
 ולהחמץ אפילו בלא יסיב טעם. והיינו מחמץ כח וחוקן דבר
 כדאיתא בהגס"ס באשירי שילחי גיד הנשה וסכו בארשטריי"ך
 להכשיר המדוכה בפסח על ידי מילוי גומרים גחלים לחשות ומדבקין
 חוט של פשתן בחוף סביב המדוכה ומפחין בגחלים עד שישדוף
 החוט שעל גופו מבחוץ. וכדרך זה חשיב כמו ליבון ואחד מהגדולים
 קורא חנר גס על זה ואמר דהכשר זה היינו אותו הכשר דכתב ספר
 מלוא קטן במלות יו"ט גבי ליבון הטרפא שרגילין העולם לנסות
 ע"י קס ומשמע סהם דדווקא מהגעלה לא גרע אותו ליבון אבל
 למחשבה כליבון לא. ועוד נהן טעם אחר לאסור ע"י מילוי גומרי
 משם דהרבה פעמים נשברס המדוכה כדרך זה ואל"כ איכא
 למימד דילמא חיים עליה דפקע ולא מכשיר ליה כהלכתו וכו'
 קאמר תלמודא גבי קדירות בפסח דלא מכשירין להו
 במילוי גומרי משום שאי חששא דילמא חיים עליה דפקע
 ופירש רש"י משום דחיים עליה חייסין דלמא יורס היתר לעמנו ולא
 ימלאנו גומרי אלא יסיק מבחוץ. ואשירי מפרש בטעם משום
 דחייסין דילמא חיים עליה ולא עביד ליה סיסק שפיר ולהי שרי
 טעמי איכא נמי למיחש במדוכה. אמנם נראה דאין לדמות הכשר
 דמילוי גומרי לההיא הכשר דרגילין לנסות ע"י קס דהא קמן
 דמילוי גומרי קאמר תלמודא דהו מועיל אפילו לכלי חרס דאילו
 יולא מידו דופיו לעולם ע"י הגעלה אי לא טעם דחיים עליה
 דילמא פקעי. והו דאין להחמיר כי הא מהכח דסמ"ק דהא
 בהגס"ס במיימון בשם ס"ר אביגדור כ"ך כתב דאותו הכשר שרגיל
 לנסות ע"י קס חשיב כמו ליבון וסהיא חששא דחיים עליה דפקע
 נראה נמי דליהא במדוכה דאורח חיים כהב כהדיא להחמיר
 קדירות של מסכה במילוי גומרי. ונראה טעמא משום דלא
 חייסין דלא חיים עלייהו ואיל ומתכה סן. ונראה דס"ס
 מדוכה ששרי ע"כ הוה מנחשת. ואין לחלק דודאי קדירות של מתכה
 הו סגי לה בהגעלה לכת למיחש דילמא חיים עליה ולא מלבן לה
 אפילו כדי הגעלה דטלי האי לא חיים. אבל מדוכה דלא סגי
 לה בליבון כדי הגעלה ובעינן טפי יחוש מחוך דחיים לא מלבן
 לה שפיר. דכיון דמלרכה לה למיעבד סימנים ע"י חוט לדבק
 דפסו לחוך ליכא למיחש למידי הואיל ולא אשכחן חששא דחיים
 עליה אלא בכלי חרס כדמחלק או"ח א"כ שפיר יש לחלק משום סימנים
 דמנפה ביה כדפרישית וכ"ס לפי פירוש רש"י דמפרש דחייסין שורס
 היתר לעמנו ולא ימלאנו גומרי. וכיון דבכלי מתכות לא חיים
 בהחילה לא יבא להורות היתר לעמנו וק"ל. אמנם בסמ"ק מחמירין
 עובא בהכשר דהמדוכה ואינו רואה להחמיר אפילו על ידי שמקליפין
 אותן בכלי אומות ומגעילין את המדוכה אח"כ ואל"ג דבהגס"ס
 במיימון ובמדרי פ' בהרא דע"ז בשם ריב"א חשיב הכשר זה ליבון.
 ולכן אם אפשר בקל לתת המדוכה בחומר בוטר שאלבן יפה מנפיים
 ומבחוץ עד שיכא יולאות נחין מהם יעשה אכן אם יראה משצרות'
 ימלאנה גומרי כדלעיל. ומסתמא דסמ"ק יש להחמיר שלא להכשיר
 מחמץ למאס עד המרדס לקלפו בכלי אומות וגם להגעיל אח"כ
 כדברי ריב"א דלעיל דכתב בהגס"ס במיימון דאותו העין חשיב
 חשמישו

תשמישו על ידי האור דהא אפי' במדוכס דהרבה גאונים מתירין בהגעלה לחודי' אחר סמ"ק בהכשר זה וכו' שם הא ולריך עיון בסמ"ג גבי סכין של נכרים דכתב שם דהשחזה בריחים מועיל כמו ליון משמע אפילו אם לא יגעיל אה"כ :

שאלה קלא

כשמגעילין כלים לריבין לזכר שיסו מי הגעלה מעלין רחיצה חמיד כל שעת ההגעלה או לאו :
תשובה יראה לריבין לזכר ואי לא נזכר הפסוד וסבי כתב בסד"ח בסמ"ק בגמ' בשר בחלב דהגעלה אינו מועלת אלא דווקא ברוחמין שמעלה רחיצה אבל יד סולדת מסס לא מסייג וכן ב' אשירי פ' כל שעה שצריך לזכר בהגעלה כלי חמץ שלא יניחו המים מרחיחין . אע"ג דבמרדכי פ' בשרא דע"ז מיימי מתוספות רבינו אלחנן דסוירס כשמחלקין רחיו מן האור ופסיק רחיצה חשיבא עדיין כלי ראשון לענין הגעלה וגדולה מזו סתיר שם . וכן באשירי פ' אין מעמידין בשם ר"י להגעיל בכלי ששאבו בו מן הרוחמין נראה דכל הנכו הגעלות לא קיימי אלא אכלי י"ג דהשמישו בטוין וסגי וכו' בהגעלה גרידה וסבי מחלק אשירי שם וכן פ' כירה על פסק ר"ת בהגעלה סחביה ומוכל נמי לחלק לדין סבי לענין הגעלה לרחיצה ולומר דכלי שחשמישו בהמן לא סגי לכו בין כלי חמץ בין שאר איסורין רק ברוחמין שמעלין רחיצה כדמסיק לעיל . לפ"ז הא דכתב במרדכי פ' כל שעה אין רשאין להגעיל כלים הרבה יחד בכל וא"כ מי שיש לו להגעיל הרבה כלים לריך להגעיל זה אחר זה . ורגילות הוא כשמכניסין כלי אחד נייחי המים מרחיחין לכך לריך להמתין בכל כלי עד ישובו המים ויעלו רחיצה :
שאלה קרב כלי כסף המזוירים שקורים בארצותינו גשמע"לגט ובארצות אחרות נב"לעכע מאל"ט יש מזוירים מבפנים ויש על ידות או על כיסוי הכלים שרי להגעילן לצורך פסח או לאו :

תשובה

יראה דאם הליור מבפנים ודאי אסור להגעיל לצורך פסח וכן דרש גדול אחד לפני כמה שנים ברבים ונהגו כמה גדולים אחריו לאסור והטעם כי הליור הוא לא נעשה כלל כי אם ע"י היתוך זכוכית כך שמתחיל מן האומנים . וכתב סמ"ג שנהגו שלא להשתמש בכלי זכוכית ישן בפסח משום דתלמודא מדמס לה לכלי חרס שאינו יולא מידי דופיו לעולם וכן כתב במרדכי פ' אין מעמידין בשם רבינו יואל אע"ג דהשמישו על ידי זקן מ"מ לפעמים צורין בהן פסיתין ונכששים בחובו והוי כמבטל . ואע"ג דראב"ה מחיר שם משום דכלי זכוכית שיע הוא ולא בלע כדאמרין לגבי לב נראה דלא סתמין עליה דהתם פ' כיצד לולין מפרש בשם ר"ת דהיא שיויייא שאני לב דשיע דהויא בעלמא הוא ואינו נשאר בעסקא כן וכן סומכא באלו ארצות ולא כראב"ה . אמנם אם הליור רק על פניו יד או למעלה על הכסוי מבחוץ כולי האי לא מחמירין כיון דלית' לציחם כלל ששחמם שם כשריית פסיתים וכן ראיתי ברביבא דמורים הלכה למעשה דראב"ה במרדכי פ' כל שעה מליך הגעלה לכלי כסף משום דלפעמים מרחיחים בהן יין ובשמים בחמץ וא"כ אי סבירא לן דכלי מהכתת אם הם מוקצתם חס טולה מליך נמי בליעסא בכולו לא הוי מהני מה שלא נשתמש שם מנימוני כסף הלכות פסח כתב נמי סבי דברי ראב"ה ומסיק דאם ברור לנו שלא נשתמש בו בחמץ סגי בהדחה וסבי נראה לנו דברור לו שכלי כסף חשובים כאלו שהן משוקדים ומזוירים לא שכיחי כלל שמרחיחין בהן אלא האש והת"ל איכא לייחש שאירע כך או שמא רחיצהו בכלי אחד ועירז מוחתו כלי הכוחה להך כלי כסף וקי"ל עירוי כלי ראשון לחומר מ"מ אין להחמיר דבסמ"ג כתב במאות בשר בחלב אע"ג דאמרין בכלי מהכתת אם מקלחו חס כולו לא מחמירין דכוליך בליעסא בכולו וכן כתב בשערי דורא וקבלתי דכתי מוסיגין בשר בחלב לקולא או לשאר איסורים ודלא בגאונים המחמירים ובסמ"ג במאות חמץ כתב עוד דבכל איסורים שבתורה חוץ מצדשים בשל במקצת כלי אין לריך הגעלה אלא במקום בליעסא ומיימי תלמודא בסד"ח סבי ואכלי נחשת קאי שאותם סוי מגעילים לקדשים ושריין בשאר איסורים . וא"ת דאין ראיה מזה דאיכא לניימר דסייעו טעמא דמהני בכלי נחשת הגעלה

במקום בליעסא משום דאמרין כבולעו כן פולגו דהתם בלע ע"י חס ובקדשים גזירת הכתוב הוא דלא מהני זכ"ד ליכא לניימר סבי דאי בלע הליור טוב אינו פולגו דכלי חרס הוא . הא ליחא דכתבונה מור"ם במרדכי פ' גיד הנפש מוכח בסד"ח דר"י סבר הא דאיחא תלמודא פ' דם חטאת דמס' זכחים דדווקא קדשים בשל במקצת כלי עשון הגעלה בכל סכלי ולא בשאר איסורים ואין הטעם משום כבולעו כן פולגו אלא משום דמטיקרא לא בלעו בכל סכלי וז"ע בחס' פרק דם חטאת :

שאלה קלג

הרבה בני אדם מוהגים לטעמא ולכבד כל חדרי ביתם ב' או ג' ימים קודם י"ד ובאור י"ד מניחים להם ג' או ד' פסיתין במקצת החדרים וכשבדוקים ומזוירים אילו הפסיתים שסניחו להם בני ביתם מפסיקים טוב לבדוק שפיר דמי או לאו :

תשובה

יראה דמילתא דפשיטא הוא דלא יאות אינון עבדי דבגמרא פ"ק דפסחים כתב בסד"ח דאם כבדו וטאטאו בבית קודם לכן אפ"ס לריך לחזור ולבדוק אלמא דכתיבוד לחוד לא סגי . ואע"ג דמסיק התם משום שלא לחק בין בדיקה לבדיקה ואיכא לניימר דאיכא דעביד בדיקה כ"ש בלור י"ד די כך אחר הכיבוד דמשתתף לא החלוק בין בדיקה לבדיקה מ"מ כתב נמי התם טעם אחר דכיבוד לחוד לא סגי משום דילמא מישתכח בגומא וא"כ במה ילאו החדרים מחובת בדיקה . ואף כי אין להקל בגמרא זו דאמורו בה רבנן עובא ולריך לבדוק בדיקה גמורה לחורין ולסדקין בכל חדרי הבית שמכניסים בהן חמץ :

שאלה קלד

הא דנמלא כתוב בשם מור"ם שצריך לומר בגומה הביטול כל המירא והמיעא משום דחמירא תרגום דשאר והמיעא תרגום דחמץ לריך לכוף סבי או לאו :

תשובה

יראה דלא לריך לכוף סבי דאין סברא לשבש כל המחזירים שכתב בהן מוכח הביטול ולא כתב אלא כל חמירא לחוד וכן רש"י והלפ"י ואשירי שכתבו נוסח הביטול פ"ק דפסחים לא כתבו אלא כל חמירא לחוד וכן רבינו יוסף ט"ע בסדרו ובסמ"ק לא דקדק עליו בזה כמו שדקדק עליו כאן ובסד"ח דירושלמי דכתב עליו דלא דקדק ויראה דלשון תלמודא בכלי הוא לכלול כל חמץ ושאר בלשון חמירא וראיה מ"פ דקאמר דאמתי' דרש . מסכתא דבדוקים את החמץ על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא וקאמר נמי התם בדוכתא אחריתא בעירו חמירא דבני מילא וכן בפ"ק פוקו מיימי לן חמירא דבני מילא ודוחק גדול הוסי' לומר דבכל בני מיירי דווקא בשאר וכמדומה לי דלא אשכחן בכל התלמוד לישון המים בשם דבר אם לא בפעולה כגון דחמץ ליש או כי היכי דליחמצי וכו' . שרולה לומר התלמוד שסתמך נקוט בלשון תרגום לישון חמץ אבל שם דחמץ לא אשכחן דמפי' ליש בלשון חמירא . וא"ת דמ"ס יקט תלמודא חמץ בלשון חמירא דרוב חמץ על ידי שאור נחמץ וקרי ליש על שם השאור אבל אחי נחמץ מאליו אינו כלול בלשון חמירא לכך לריך לומר בביטול כל המים כדי לכלול גם הנחמץ מאליו . הא ליחא דהתם פ' כל שעה היכיחו מפרק כל המחות בזה מלא דחמץ שנתחמץ ע"י שאור קרי טפי חמץ בלשון עברי מהנחמץ מאליו וא"כ אין יסגן דבלשון התלמוד יכא כהפך אחרי דתרגום דחמץ חמיע הוא לא לדחות דברי מור"ם בחתי אלא כדי ליישב הסנהג ונוסחאות הקדמונים :

שאלה קלה

מלא חמץ בפסח בביתו ורצה לבער ולשורפו שרי ליגע בו או לאו :

תשובה

יראה דשרי ליגע וליעלו בידו כדי לבערו ואע"ג דכתב במיימוני בשם רבי שמחס גגו של וכרי הסמוך לגגו של ישראל ומלא ישראל חמץ בגגו דוחפו בקנה פירות משום דלא ברילין מיניה אסור ליגע בו דילמא אחי לנייכל מנייה שאני התם דאין סיפיהל בא לבערו אלא לדחפו מרשותו סברי אינו שלו ואינו חייב לבערו אז חיישינן דילמא אחי לנייכל אבל כאן שהוא שלו ואם רוצה לבערו לא חיישינן דילמא אחי לנייכל מנייה כדקאמר פ"ק דפסחים הוא עלמו מחזיר עליו לשורפו מיכל קאבל מנייה בחמים :

שאלה קרו

איננו יד ימינו מאיזה לד מיסב בליני פסחים : תשובה

דיני תקיעות וראש השנה

שאלה קמ

הולס שאינו יכול לבא לבכ"ג ב"ר"ה וחבירו חוקע לו לאחר שכבר ילא עס ש"ל בבכ"ג מי יבדק לשמוע קול שופר החולס או החוקע בעלמו :

תשובה

ידעה דמן דדיון יש לבדק החולס בעלמו דכיון דשיקר סמא' בשמיטה כדמוכח מהחוקע לחוד סבור ומש"ה תקמו לבדק לשמוע קול שופר ולא על תקיעת שופר כדאיתא באשירי פ"ב דר"ה וא"כ כיון דאיכו נמי שומע כמו החוקע ואיכו דמחוייב לשמוע ולא חבירו החוקע שהרי כבר ילא אמאי לא יבדק בעלמו ולא דמי לשומעים מש"ל דלא מברכין אלא מניחים לש"ל לבדק עליהם דהתם ש"ל גופים מחוייב לשמוע וכיון דאיכו דתקע שפיר עפי דאיכו מבדק וגפקי סולסו בברכתו דאין לברכות בברכות דלא לריכין וכן כתב אשירי פ' בתרא שגם על השומעים היו חייבים בני הקהל לבדק אלא דנפקי בברכת החוקע המבדק בשליחותו וכ"כ בהגהה בסלכות מילה אבל בג"ד דשליח לאו בר חיובא הוא רק החולס ומאות השומעים היא בגוף החולס כמו בגוף החוקע א"כ למס לא יבדק אותו שהוא מחוייב בדבר ואע"פ שזה מכשיר לו השומעים מ"מ הרי הוא כמו שקושר תפילין לקבירו בראשו בזרועו דמסתמא לא יבדק רק המניח כך נראה מן דיון אלא שאין נוהגים כך :

שאלה קמא

בגניחות של שברים לריך ליזכר בכל מקום שהוא זקוק לשברים שלא יאריך בגניחה אחת כשיעור שלם יבנות או לאו :

תשובה

יראה דאין לריך ליזכר בשום מקום שלא להאריך כשיעור שלם יבנות אבל כשיעור ג' גניחות יש ליזכר וגם בזה יש חלוקים כמו שאבאר במדרכי ובהגה"ה באשירי משום מסרי"ה כתב דנראה לו שאין לריך ליזכר בשברים שלא יאריך כשיעור ג' יבנות משום דשברים אין חוקעים אלא משום שבביל דשמא קש"ק אמת הוא ולא קר"ק וא"כ שיעור תרועות כג' גניחות ולא כג' יבנות וכן אם קשר"ק אמת שיעור תרועה כג' גניחות וג' יבנות לא מוקרי תקיעה ולא ילא מכל שבר ע"כ ואע"ג דשאר רבוחיו לא כתבו הכי נראה דדברי מהר"ח דברים של עטם הם ואין להשיב עליהם. אמנם נראה במקומות שנהגו מנהג של ר"ח לתקוע בכל הסדרים קשר"ק ועטמא דידיה משום דבקשר"ק יולאים ממ"ד דאית ביה קש"ק וקר"ק לרש"י ויזכר אפילו לדעת מהרי"ח שלא יאריך בשברים כשיעור ג' גניחות בשבר אחד אע"ג דבקשר"ק קאי. משום דשמא קש"ק אמת הוא ושיעור תרועה ותקיעה כג' גניחות ואם האריך ביה סוס לית תקיעה ולא שברים וליכא למימר דנפיק ממ"ד וק"ל :

שאלה קמב

שברים ותרועה יש לעשות בשמיחה אחת או לאו :

תשובה

יראה דכך מילתא אין סברע דכך מילתא פליגי בה רבנן ר"ח כתב שברים ותרועה אין לעשות בשמיחה אחת דגנוחי וילולי בשמיחה אחת לא עבדי אינשי וכן כתב במדרכי וס"ג באשירי בשם מהר"ח דאין לעשותה בשמיחה אחת ובאשירי כתב אע"ג דלא עבדי אינשי בשמיחה אחת מ"מ כואיל ותרווייהו במקום תרועה קיימי לריך לעשותה בשמיחה אחת ואין להפסיק בהו כמ"ש ר"ח אג' שברים דלריך לעשות בשמיחה אחת. ונראה דהמדקדק בדבריהם יבאר לו דלמא לא נפיק בהו ולמא לא נפיק בהו אם עשאן אפילו בדיעבד אע"ג דמייחתי ראיס אשירי מן הירושלמי דאם עשאן כולן בשמיחה אחת ילא פי' אם עשה תקיעה תרועה ותקיעה דסיימו תרועה דקרא דלריכה שפועה לפניה ופועה להחריס לא תקשה מהא לר"ת דאיכא לאוקומי בקש"ק או בקר"ק דבדידכו אין קפידא דליכא למימר בהו לא עבדי אינשי הכי דמג"מ תרועה ותקיעה תרי מיני ניסוי אבל שברים ותרועה תרווייהו במקום תרועה קיימי משום דילפינן תרועה מאימא דסיסרא ומספקא לן דילמא עבדי גנוחי וילולי ובחד נשימה לא עבדי אינשי ולא כיו תרועה. ונראה לסביא ראיס לאלת ידי חובתו אליבא דכולהו במקום שחוקעים שלשים קולות בסדרים כגון בניאושע"ט נקל סדר שחוקע בשמיחה אחת שברים ותרועה וסדרים

תשובה יראה דמיסב בשמאל כל אדם באשירי כתב דים חלוק לפי הפירוש דלכך גאונים דמפרשי הטעם דהסב בימין אינס ססבס מבוס דלריך לאכול בימיו ולפ"י איטר מוסב בשמאל דידים דסיימו ימין דעלמא אבל ר"י ע"ע ורשב"ם דמפרשין דהא דקאמר תלמודא שמא יקדים קנס לושט ויבא לידי סכנה קאי נמי אהיסבתי וימין ולפ"י איטר אינו חלוק משאר בני אדם כל זה כתב אשירי ולא סברע. ונראה דשקיקן טעמא דלריך לאכול בימין מקמי טעמא דשמא יקדים מבוס דאית ביה סכנה וחמירא סכנתא מאיסורא כדאיתא פ"ק דחולין ואע"ג דלאידך גאונים יתא כחא למיחש לסכנה והאי טעמא דשמא יקדים לא קאי אהיסבתי וימין מ"מ בפלוגתא דרבנן אמרינן ספק נפשות להקל כדאיתא בהדיא באשירי פ' בתרא דיומא ושלט בשתי ידיו נראה דשפיטא הוא לכ"ע דמיסב בשמאל דטעמא דשמא יקדים איתא ואידך טעמא יתא הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קלז

נע"פ כשיואלים מבכ"ג בערבית עדיין יום הוא שרי לקדם על הסוס ולהתחיל הסדר מבעוד יום או לאו :

תשובה

יראה דלא שרי למיעבד הכי דהתום ומדרכי ואשירי ריש ע"פ כתבו בשם הר"י דלוריא"ה דאין מלות מלה ומרור אלא בלילה ממש וא"כ אע"ג דקודם שיסיים האגדה ויגיע לאכול מלה ומרור יכיה לילה ממש מ"מ כוס של קידוש שהוא אחד מד' כוסות גם אכילה שאר ירקוח ויתר שינוי דעבדינא כדי שישאלו התומקות וכ"כ האגדה עומה בעי נמי ליהוי בשעת שראוי לאכול מלה ומרור דכל הכי אמנות מלה ומרור שייכי וגמרינן ודרשינן וסגדה לבדק בו' כעבור זמ לא אמרינא אלא בשעה שיש מלה ומרור מונחים לפניך ר"ל בשעה שראוי לאכול מלה ומרור דהא תבעוד יום נמי היה יכול להניח לפניו וא"כ ע"כ אין לומר האגדה קודם הלילה ממש והשינוי נמי אין כאן דרך כדי שישאל הבן ויגיד לו האב וקידוש נמי הואיל וכוזו בכלל ד' כוסות מן כרמחים בלשון גאולה במלך שהוא זכר לחירות א"כ כולו לריכין שיהא לילה ממש :

שאלה קלח

בעל הבית הכוזב בלילי פסחים אלא ת"ח מושלג בזורו. כשיסייבם הואיל ולא למד כלום לפני או לאו :

תשובה

יראה דלא בעי הסייבם וכן מלאחי בפרשת סדר אלהי הברכות כ"י שמואל מפלוג' וכתב הטעם דהא דתלמיד פטור בהסייבם לפני רבו משום דמורא רבך כמורא שמים כדאיתא פ' אע"פ ופרש"ם שם דלפינן לה מאת ה' אלוהיך הירא לרבות ת"ח א"כ כל ה"ח בכלל. וכן מלאחי בתום' פ' שור שנגח ד' וס' דתלמיד חכם מושלג בכלל זמ אפילו לא למד כלום לפניו דהא מחוייב במורא דאת ה' אלוהיך הירא ואית לו תורה רבו לעיין דרש דהא קרא את ה' אלוהיך הירא וס' א"כ אם הס"ח נחשב לגדול הדור דחשיב לכל מיני כרבו אפי' לא למד כלום מלפניו והכי אמרינן פ' אין עומדין במס' ברכות דהא קאמר עלי סכהן לשמואל הכביא אהם מורה סלכה בפני רבך ומקשו שם החוס' והא לא למד כלום לפניו ומתלמין דגדול הדור הים וגם בא ללמוד לפניו נראה דתרי שינויי מונאו דלא שייכי אהדדי ללרף לחד שינוי. הא קמן דחשיב כרבו מוסבס מדקאמר דסייב חייב מיתה על סוראתו בפניו :

שאלה קמז

כחית של מלה ועל מרור לריך לבולעו בחד אחת או לאו :

תשובה

יראה דמנאז מן סמוכת לבולע כל הכחית כשהוא מרוסק בחד אחת והכי מוכח ממדרכי פירק ע"פ דכתב אהא דקאמר סורכו בחד אחת ואובלו פי' הים וועל כחית מלה וכחית מרור וכחית תרוסת וא"ת היאך מחזיק ביה סבליעס כולי האי דהא כחית סיינו חזי ביזא וי"ל דהוא דווקא כשהמחל שלם אבל כשהוא מרוסק מחזיק טפי וכשהוא מגיע לבית סבליעס מרוסק הוא ולכך מחזיק טפי האי ע"כ. מכאן מוכיח דאין לבולעו חיות של מלה מעט מעט דא"כ לא הוי קשה מויד דשפיר יוכל להכניס כל ג' היותים לפיו ולבוס אותו ביהד ולבולעו ביהד מעט מעט אע"כ מוזה לבולעו בחד אחת להלל כ"ה לידן זית אחד של מלה או של מרור. ואע"ג דרש"י טילתה פ' גיד הנפש פי' דא"ל לבולע זית כלו כחמה. החוס' סתרו אותו שם בהוכחות גמורות :

דין לומר יום תרועה כשחל בחול וכן כשב' בהגדה במימון ד"ק איחא במס' סופרים ואח"כ כשב' שכן הוא מהגה אשכנז. אמנם אחד מהגדולים קבל מרבותיו שיש לומר לעולם זכרון תרועה מ"ק דכ"י כשב' קרא אבל מקרא קודש גבי יום תרועה לא כתיב וראש דלשון הרמב"ם משמע נמי קאת הכי דכשב' ביום הקדוש של ר"ה בסתם זכרון תרועה ואח"כ דר"ל בשבת אין דרבו לכתוב בסתם על המיטע דרוב השנים חלים בחול ובא"ח נמי כשב' בשם רב האי גאון בסתם הטובה זכרון תרועה אח"כ מלאה צניילין אחד במימון לא ידענה מאן דכו כשב' דודאי בקדוש י"ל זכרון תרועה משום דבלייל מקדשים ולייל לאו זמן תרועה הוא כמו שבת וישיבתו ביום דברי רב האי גאון וסרמב"ם אבל מ"מ בהגדה במימוןי כשב' בסדיח אפילו על הקדוש יום תרועה בחול. מ"מ נראה דדי בסברא ובחלק זה לפרש ולומר בקדוש ובחפילה ערבית זכרון תרועה אפי' בחול משום בלאו זמן תרועה הוא ואע"ג דלא דמי לשבת דהכא הוה יומא זמן תרועה הוא למחר ואשכחנא בפ"ק דתענית דקאמר רב סווא דמי שקבל עליו תענית למחר מהפלה בלילה שלפניו בערבית חפילה תענית אע"פ שאוכל ושוחם כל הלילה מ"מ לפשר בין הדיעות טוב הוא לחלק קך :

דיני יום כיפור ומ' באב ותעניות

שאלה קמו עשרת ימי תשובה שמתענים בהן לרי"ך להשלים בהן התענית עד הלילה או לאו :

תשובה יראה שיש לחלק בדבר בא"ז ובמרדכי כשב' במס' תענית דעש"ח דאין רגילות לקבל ביום התענית בחפילה ורק לערא בעלמא קבל עליה אין לרי"ך להשלים תעניתו עד הלילה וראייה מלאשי משמר שהיו מתעניין ולא היו משלימין וקאמר בגמרא משום דלערא בעלמא קבלו עלייהו וכן נהג ראב"ן בעש"ח שניד אחר יציאתו מבבל"ג היום אוכל ט"ב. ונראה דכ"י עמא תרמי בשו"א שאין רגילות לקבלם בחפילה וגם משום דלערא בעלמא קבל עליה דמפרש במרדכי סרווייהו ואפשר בא"ז גדול נמי מפרשי סרווייהו וא"כ יש לחלק דדווקא הוהן רגילין להתענות כל ימי התענית דאינו לא לריכין לקבלם בחפילה דמקובלין ועומדין במחנה. ואפילו אוסר שרגילין להתענות כולם חוץ מיום אחד כדי שלא יבא עליהם כבוד שאם יראה להם אונס שלא יוכלו להתענות שלא יעטרו להסתר היינו נמי כמו מתעניין כולם. אבל המתעניין רק ב' או ג' ימים בכו נראה דלריכין לקבלם בחפילה בלילה מקודם. וא"כ לא מהני עמא דלערא קבלו עליהם לחוד. עוד נראה דאוחן שרגילין להתענות ככל שנה מ"ז בחמוז עד ט"ב אע"ג דמסתמא ב"כ אין לריכין לקבלם בחפילה מ"מ לריכין להשלים עד הלילה דהס' ליכא למימר דלערא בעלמא הוא קבל עלייהו דלדרבה דמי לארבעת תעניות י"ז וע' וי' שמתעניין בכן על החורבן והסגו שלשה שבועות נמי רמוזים הם דנזיאל להתענות בהם על החורבן. ולא דמי לאגשי משמר ולעש"ח דאוחן תעניות לערא בעלמא דעל העתיד כדי לקבל החפילה ויקרע גזר דינים ואלאשי משמרות כדי שיתקבלו סקרנותו בליון :

שאלה קמו התיקנות האוכלים ובתוס' ביוס"ב שני לגזול להאכילן בידים או לאו :

תשובה יראה דשרי ואין לרי"ך בל כך לדקדק בדבר כי נסגו כל העם היתר ואע"ג דדרש אחד מהגדולים בשם גאון אחד דשפיר דמי ועוב לומר דמאן דאית ליה עילא ועלייתא דאכלי ביוס"ב שיכין להזדמן להם מהאכלם שיאכלו הם בעלמא כדי שלא יעטרו הגדולים ליגע בהמאכל ולהושיע להן ומשום דבאכילת יוס"ב איכא כרת ולא בדילי מיניה ואיכא למיגזר כמו חמץ דילמא אחי למיכל מיניה מ"מ אין נראה לסחמיר הואיל ומגסג פשוט שלא ליסר. ויש ליישב דלא דמי לחמץ כמו שמלאהי הילוק בחשובת הר"ח א"ז שכתב דמי שמתענה מותר להסתפק בנאכלותו ובמשקית ואין כאן משום לך לך אמרינן למיזרא סודר סחור לכרמי וכו' דשליי זור דמתיר בכל ענייני מאכל ומשחה בדר מיין ופרי הגפן חיישינן דילמא מיסתלי אבל המתענה דאסור בכל מווי מאכל ומשחה אסר דעתיס מניייהו

ובסדרים בב' נשימות או איפכא ובמקום שנהגו לתקוע רק קשר"ק לכל סדר כגון ברוב אשכנזי"ך ואגפים לרי"ך שיתקע בישיבה ש"ח בנשימות אחת ובסדרים בב' נשימות אבל איפכא לא דכיון דטעמא דר"ח שסגיו לתקוע קשר"ק לכל סדר משום דאית ביה נמי קר"ק וקשר"ק ופסק מנ"י ולספיק לא חיישינן וא"כ אי עבד שברים תרועה בנשימת אחת דילמא קר"ק אחת הוא ושברים לאו כלום הוא ואי הוה מחליל בשברים בלוחה נשימת על תרועה לא חשיבא תרועה כלל כה"ג דבשילתי פ"ק דחולין חשיב כה"ג חוקע ולא מריע כשהוא מריע מתוך תקיעה בלוחה נשימה. ובמקום שנהגו לתקוע בסדרים קשר"ק קר"ק כמנהג רוב אשכנזי"ך אין יקל כל כך ללאת ידי כולם מ"מ יתקע על שני דרכים בישיבה ובסדרים כדלעיל כיון דאוחו מנהג משום דשמא קי"ל כמ"ד אחת מדברי תורה ושתיס מדברי סופרים ולכך חוקעים בענין דסחורן אהדדי ולפי זה בני"ד נמי נפיק ידי חובתה מן הסודר לכ"ע וק"ל. ועוד נראה דבכל זמן שיתקע ש"ח בנשימת אחת יסר שלא יתקע כמו שרגילין חוקעים לתקוע ש"ח בכה אחד בלתי שום הספק דבכה"ג לא מיקרי בנשימת אחד אלא יפסיק מעט רק שלא יעשה נשימת בנתיס כך מפרש רש"י שליח פ"ק דחולין :

שאלה קמו מלבד עולת הסודר שאנו אומרים במוסף דר"ה היכן מקומו בחפילה קודם ומתחתיו וכסתיס או לאחר ומתחתיו :

תשובה יראה לפי משמעות החזונים כא"ז פרק בכל מערבדים וכן במנהגים דיש לאומרו קודם ומתחתיו אמנם אחד מהגדולים ה' רגיל לאומרו לאחר ומתחתיו ונראה דא"ז ומנהגים לא אוחו לאורויי לן סדר הטובה שיאך לאומרו אלא אוחו לסודר לנו הזכרה הפסקים ועניין המוספים בר"ה ואפשר אע"ג דנקטו בסדר הזה ליכא קפידא לכו אי אמרינן איפכא רק שיזכיר הכל וא"כ נראה דשפיר עפי לומר מלבד עולת הסודר אחר ומתחתיו ונסתיס כו' דאי אמרו קודם א"כ כשמסיים בלוחה הפסק ועולת הסודר ומתחתיו ונסתיס כו' הרי הזכיר שני תמידים כהלכתן כדפרש"י בפ' חומש א"כ אם יזכיר אח"כ ושני תמידים כהלכתן הזכרה שלא לזורך הוא אבל כשיאמר חפילה ומתחתיו אע"פ שסתיס בה ושני תמידים כהלכתן אין קפידא אם שוב יזכיר ועולת הסודר ומתחתיו ונסתיס דקרא כתיבתו הוא מזכיר ואין ראו לדלג מוקאסא אבל ומתחתיו ונסתיס נוסח חכמים הוא ואין ראו לנפול בה דברייהם :

שאלה קמו שעה זכרנו ומי כמורך או וכתוב ומכר קודם שיעקר רגליו חזר או לאו :

תשובה יראה אע"ג דכל הגאונים כתבו דחזר בזכרנו ואיך ר"ל ומי כמורך אפילו עקר רגליו אין לנכוג הכי אלא כדפסק מהר"ם באשירי דאינו חוזר הואיל ולא הזכיר נוסח זו בתלמוד ואפילו בלא עקר רגליו. אע"ג דכתבו דבוחתא דר"י ראה את ר"ח שחזר אחר מודים בדבר שאמרו חכמים אם לא אמר אין מחזירים אותו וי"ל דווקא כשעקר רגליו כה"ג שייך לומר לשון חזרה אבל לא עקר רגליו לא מיקרי חזר וכתב בסמ"ג דיש לעשות כר"ח בכה וכן הוסיף שילבו פרק חפילה הכהן דעמא דבר בכה כר"ח מ"מ נראה דאפי' ר"ח לא סבר כה"ג אלא בלוחה דברים החכמים בתלמוד לאומרו כגון על הניסים בחפילה הטובה ופורים ויעלה ויבא בערבית דר"ח ואע"פ שאמרו חכמים עלייהו אם לא אמר אין מחזירים אותו מפרש ר"ח דר"ל כשעקר רגליו אבל כל כמה דלא עקר רגליו מחויב הוא לומר כמו שחקנו חכמים אבל זכרנו ואיך דאינו מחזירים כלל לאומרו ואינו מטבע חכמי התלמוד ולכן סבר מהר"ם ואשירי דאינו חוזר בכו למיעבד ברבה לבעלה בשביל חזרתה נניין לנו לחלק בין עקר ללא עקר כה"ג לא קאמר עלה לשון חזרה בשום מקום בתלמוד ובסיגוון זה כתב ג"כ בחפובה אחרת על שכתב על הניסים בחנוכה ובפורים בברכה המזון הסרסתי שס יוסר :

שאלה קמו ר"ה כשהל' ליום בחול ברוב השנים יש לומר בקדושה ובחפילה זכרון תרועה מקרא קודש או יום תרועה מקרא קודש :

תשובה יראה דיש קאת לחלק בדבר אשירי כתב בשילתי ר"ה

מנייחו ולא אחי למשפחתי ע"כ. מהאי סברא יש לחלק ב"כ שפיר בין חמך לאחילת יום"כ דחמך הוא לכל העולם כמו לחיד ביו"ק וק"ל אבל אין להביא ראיה דלא חישיבין גזירות ביו"כ מהא דפ' בהרא דיומא דבי משנה הנה מדינה אשה ידה אחת במים וכוונת פה לחינוך נו' אלמא לא גזרינן. ו"ל דסבא חיירי בחינוך קטן דא"ל לו לעלמו ליקח ספה ולבך הסירו כמו שהסירו הסדה במים אע"ג דאסור להסיט אפילו אלכב אחת מ"מ בטילא ובטיליתא דאפשר ע"י עלמו מנימו למימר דלא שרי אלא מהכרח דלעיל יש לחלק ולהסיר כמו שסוף מוכח :

שאלה קמח

אשה שילדה בשביעי בחשרי שרי להאכילה ביום הכיפורים אפילו לא אמרה לריבס. אני או לאו :

תשובה

יראה דאין להאכילה בכס"ג אם לא אמרה לריבס אני דגרסינן בפ' מפנין חיס שלשה שבועה ושלשים חוך עד שבועה אמרה לא לריבס אני אין מחללין הא סתמא מחללין כו' הסח קאי על חילול שבח ונראה דכ"ס בשיעורין הללו לפנין ביטול שינוי יום"כ יש לחלק ב"כ בין חוך ג' לאחר ג' ונראה דחוך שלשה לא חשיב לכו מעת לעת כענין שאילמיהו ילדה שבועה בחשרי בערב שיאכלה ביו"כ בהלכות היום דעדין חוך שלשה הוא מעל"ע אלא הכך שלשה חשיבין לפי סדר הימים ומייד כשכונס יום רביעי ללדיה מיקרי לאחר שלשה. והע"ג דאשירי פ' מרובע כתב לפי פירוש דה"ג סבירא לכו שרי אמירה לכריי אפי' במלאכה דאורייתא לאורך מילה ומתבטלין עלה מהסוף עובדא דפ' הדר דסבא יוקא דאשתקח חמימי וחורן אשירי הוא קושא דבעי מעל"ע בחוס' פ"ק דגיטין לא רעו לתרן הכי וכתבו דדוקא הוא לומר דבעין מעל"ע. וה"ס וטמא דיון דאיכא פלוגתא דרבוותא בספק נפשות להקל וכו' פסיק תלמודא בפ' מפנין בפלוגתא דמר זוערר ורב אשי וכן פסק אשירי במס' יומא בפלוגתא דרבוותא כיון דאשירי לא כתב דבעיא מעל"ע אלא כדי ליישב הלכות גדולות דלעיל והאם פליגי רב אלפס ור"י דאיתא באשירי פ' ר"א דמילה וכתב מהר"ם במדרי פ' גערה דמסין לפסוק כרב אלפס ברבנא שלא נחלקו עליו הסו' וכ"ס סבא סהוס' שוין לו וכתב הוא נמי לאפוקי ממונא מן המוחזק והע"ג דק"ל ספק ממונא לקולא למוחזק וכיון דליתא לה"ג נהרוע סיסוד של פסק האשירי דבעין מעל"ע. ואף כי אשירי גופיה תירך סבא דה"ס בענין אחר פ' המילה והע"ג דפ' הערל מסיק דיום הנדחתו של חינוך בעין מעל"ע אלמא מדי דסבראם הוה חשיבין מעל"ע. ו"ל דיש חילוק בין חולי הגוף מהמת סלידס ובין חולי הגוף דעלמא :

שאלה קמט

כרים וכסותם של עור מותר לעמוד עליהם ביום"כ או לאו :

תשובה

יראה דהמקל לאורך לא הפסיד והסתמייר תבא עליו ברבס. במדרי כתב ח"ל ומוליכות כרים וכסותם לכס"ג לעמוד עליהם לפי שיש בני אדם שיש להם כבש רגלים ויש שהגיה קשה עליהם שהרי אע"פ שחאסר להם נעילת סנדל רבס נכך סודרה אכרעיה ופיק ורב יודא חומר סנדל של פעם וכ"ס כרים דשרי עכ"ל. מדקאמר כ"ס כרים דשרי משמע כואיל ורבינן הן עובד כ"ס דשרי אבל אינו רואה לומר כיון דאית כרוכים סביב סנדל אלא טקף רגליהם עומדים עליהם חשיב כ"ס דשרי דא"כ כול"ל כ"ס על גב כרים דשרי. והסתא הואיל ולא שרי לעמוד על גבי כרים אלא משום דרכים אינון וכדמייית ראייה מרבה דנכך סודרה אכרעיה ח"כ כרים של עור דלא אשכחן כמותו דשרי למיכרך אכרעיה אסור נמי לעמוד עליהם אפילו הן מאד רך יראה דלא חילקו חכמים דבפ' מותם חליה משני כאן באנפילא של בנד כאן באנפילא של עור וכתב אנפילא רך הוא דומיא של בנד וכן קורדייקאוס מפרש דש"י הסם מנעלים רכים. אמנם איכא דלא דייק כולי האי בלישייה ורואה לומר כ"ס כרים שרי לעמוד עליהם וקילד בלשמו וכולל לומר דלא אסר בשל עור אלא כשהוא רך ועול ברבגלו וראייה קאם דכתב ח"י ו"ל ונראה דמותר ללאת במנעל קרוע ושיעור הקרעיה אינו יודע. וכתבתא אינו רואה לומר קרוע למעט כקף

[תרומת הרשן ה"א] יב

הרגל אלא קרוע למעלה וכיון דשרי מנעל קרוע כ"ס לעמוד על גב כלי עור דשרי :

שאלה קן

מר"ח אב עד הסענית שרי לרחוק בזיון כיון כנכרה או לאו :

תשובה

יראה דלכאורה משמע דאסור דשכי מסיק פ"ק דסענית כל שסוף משום אכל בין בחמין בין בזיון אסור וכל מה שמונעים מר"ח עד הסענית משום אכל הוא כרבנן פ' החולץ שאין בין אכילה חדשה לאכילה ישנה דהיינו מר"ח עד הסענית כדמוכח בא"י ובמדרי דנכח אסור ברמיזה. וה"כ לכל הפחות רואה לומר בחמין וי"ל דכל רחיס קאמרי. וכן משמע קאם לשון המדרי דכתב אכא דאמר כל מותם סוסיסם באכל נוסיסם בט"ב ואסור ברמיזה מיוס נכח שלא לרחוק מר"ח אב ע"כ. והסתא אי רואה לומר דנכח דווקא שלא לרחוק בחמין מאי מיוס דקאמר שפיר נקט תלמודא דווקא ע' באב דאסור ברמיזה אף בזיון כמו שכחו באכל אלא ע"כ מוכח אבותינו נמי דאסור ברמיזה אף בזיון ולכן קאמר שפיר במדרי ומיוס אכא משמע תלמודא דווקא בט"ב באב אסור ברמיזה. אע"ג דלשון הרמב"ם משמע דווקא בחמין נכחו איסור דכתב שכחו הכל שלא לכנס לרחוק בשבת זו. מ"מ נראה דכיון דא"י ומדרי פליגי עלה בכה דאינוס סברי דנכחו מר"ח ואילך ואיכו לא כתב אלא בשבת זו ס"י יומא דכחא נמי פליגי דנכחו אפילו בזיון ולהכי נקיט אינוס שלא לרחוק ולא נקטו שלא לכנס במרחק כהרמב"ם. אמנם כמדומה לי שראיתי בימי חורפי רוחים כנכרות מר"ח ואילך ולא מיוס בידם והסתמייר תבא עליו ברבס :

שאלה קנא

בסעודה המפסקת לריך לחתן מנעלו או לא :

תשובה

יראה דא"י והע"ג דאחד מן הגדולים כתב דלריך וכן נכח הוא בעלמו ונחן טעם לדבר דכיון דבעי ישיבת קרקע לא אשכחן ישיבת קרקע בלא חליה סנדל מ"מ שאר גדולים לא נכחו סבי ונראין דבריהם משום דלפי הענין נראה דכה דבעי סעודה זו ישיבת קרקע לא מטעם אכילת דהא אכתי לא עייל תשעה באב אלא דבעי סעודה עמיס ושפלה ומש"ה אסדין שני הצעילין וכשר ויין ולבך בעי נמי ישיבת קרקע. דכה יומא נמי שאין חשוכה כדאמר בכמה דוכתינן לחשיבה בסעודה מיכב ואוכל ולדידן דלא נהנין לשולם כהסיבה אין שפלות סעודה יוכר אלא ביישוב ע"ג קרקע אבל חליה מנעל לא שייכי מדי לסעודה לאחשבי או לגרועי. ועוד נראה דהאי סעודה דמיא לסעודה אנינות דמקמייה אכילת היא וכו' משמע לשון הספר כרבי יודא בר אילעאי דקאמר וסיס יושב בין תור לכרים ודומס לו כאלו מחו מוטל לפניו וסיינו איניות וגבי אנינות חנינא אינו מיכב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין וסייט ממש כמו סעודה המפסקת לדידן ובלאו הכי לא רגילין כהסיבה כדלעיל אבל חליה מנעל אינו לריך באוק דאיתא בסדיא בחוס' פ"ק דכתובות ומוכח הסם משום דמקילין באנינות עפי מנכאכילות להכי לא לריך חליה סנדל. והו דהמדקדק בדברי רבננון שכתבו סדר היום דתשעה באב משמע דלא סוכרס כלום חליה מנעלים עד הפילה ערבוב :

שאלה קנב

נשים המכנסים לעיפים לארמוניות שרי להו לכבסם בשבת שחל תשעה באב להיות בחוכה או לאו :

תשובה

יראה דמתוך סברא נראה להסיר שהרי אין איסור כיבוס בשבת זו משם דאסור מלאכה אלא שאסרו חכמים לספר ולכבס כדי למעט בשמחה ולהרדאות האכילות והא לא שייך כיבוס בגדי הארמוניות. ונראה ג"כ להביא ראיה מהא דפסק מהר"ם בסלכות שמחות שלו דאסר לכבס בגדי קטנים בשבת. וסביא ראיה מדבטלי קארי דבי רב משמע לגמרי. ועוד הא אמרינן חינוקות דבית רבן בעלים כהשעה באב משום פקודי ס' ישרים משמחי לב ע"כ משמע דווקא בגדי קטנים דשייך בכו נמי אכילות אי משום חינוך או משום עגמת נפש כדאמרין קודעין לקטן משום עגמת נפש. והו דיוכיב מהר"ם נמי טעמא מדאמרין חינוקות

דניס

דבית רבן בטלים וכל הני סברות לא שייכי בארמאות וק"ל. ומהל דבטלו קצרי דבי רב און לביא ראייה לאסור מדבטלי לגמרי ולא כבסו אפילו לארמאות כדמייסי מייסי ראייה אנדי קטיסי וי"ל דבטלו ודאי לגמרי דלא סו שתיי ארמאות צימסי סהיו ישראל עוסיס להס מלאכס כמו שמחלקיס רבוחא בעיני למסר צהמס גסה לנכרי האידנא ובגודרבי פ' סולין מייסי מכתס דוכסין בהלמוד דלא סו שתיי נכריס צימסיס אמנס סוכר אני להסמיר משוס דלאו מוכח ויכר סוה דנגדי ארמאות סן ואיכא למישע למראית העין וכעין זס אמרינן פ' איזכו נשך במרדכי מן הסוס' דנכרי שומר לישראל סילך סכך וסלוס מעותי צריבית מותר אבל אסיר משוס מראית העין ולא שרי הסס אה"כ מיוסו סנער או אפטרופוס דלא מפורסס דסדר דסממון של נכרי סוה. משמע דאס היה צססס בעל תורה לרביס אסור משוס מראית העין וא"כ צ"ד נמי אס סיהס סוכסס לרביס למוליס וערלוס לא מסי ולא דמי לנדי קטיסי דלא אסרי לסו משוס מראית העין דהסס יוכר סוה לכל דנגדי קטיסי סס. אמנס נראה דאותס מלאכס שטוסין סנסיס לנעיפסיס קודס סכביסס סמוללין סקאות און להס צסבס אז כל עיקר צלעיפסיס ארמאות דאפילו צלעיפסיס ישראלית אינסי סול חומרא יהירא דלא דמי כלל לחיקון ספסי לנגדיס חדסיס. וגס סנסיס סנוות חוטין כדי לחפור צסן צגדיס ומחויסס ממלאכס ו צראה דשרי לטוות צסבס ו דך נמי לא דמי לחיקון ספסי ססוה. בהחילת אריגת סנגדיס ואיכא שמחס בדבר משא"כ בחוטי ספסרס :

שאלה קנג בע' צאב שרי לחטב ספרות וספר צסמות או לרך לעשות על ידי נכריס :

תשובה יראה דלכאורה משמע דשרי דסא בחוס"מ דאיכא איסור צעסית מלאכס לר"ה ור"י מדדבנן ולמקצת הגאונים מדאורייתא אפ"ה סיהר פסוע דחולצין סבהמות בעלמון וא"כ כ"ס בע' צאב דאינו אלא מנהג כדתנן פ' מקוס סנסנו מקוס סנסנו לעשות מלאכס בע' צאב סו. ותנן נמי מקוס סנסנו לעשות צ"ד סו. משמע קתא דדין אחר סוה למלאכס ע' צאב וי"ד קיל עפי מחוס"מ כדאייתא ססס אמנס נראה דיש לחלק דכחוס"מ איסור מלאכס נוסוס צביסס סוה שרו רבנן כל מלאכס סדיוע וסאינו של טורה וכן מה ססוה לורך שמחס סמועד אבל מניעת מלאכס בע' צאב משוס עניו סוה כדאייתא פ' בהרס דעניית רשב"ג אומר דלעולס יעסס ארס עלמו כח"ס כדי שיתענס ופדש"י סס כדי שיתענס כלומר עניו סוה לסס סהיו בטלים ססמלאכס ולפי טעס זס י"ל דכל מלאכס בין של טורה או לאו וגס מלאכס סדיוע אס יש צס סיהיו קתא שמשמעט צס אין לעשות בע' צאב מפני שעי"כ מתבטל צבינו לאשוקי סדלקת סנרות או לקסור או להסיר סאין צס סיהיו ודאי פסוע להסיר בע' צאב וכן מלאכות סהסירו חכמיס לשמח סמועד ודאי און לעשות בע' צאב כדפסקו סגולויס דאסור לחבל לעשות צימי אכלו מלאכס סהסירו חכמיס לורך שמחס מועד ואיכא למימר דס"ס ע' צאב. ובמרדכי בסוף מס' העניית כחב צסס ראייה דסאיידנא וסנו שלא לעשות מלאכס בע' צאב כר' עקיבא דאמר כל סעוסה בע' צאב סאילו עוסס ציוב"כ אמנס מאד סמסחי על סיי מילי דראב"ס דככל ספסריס סמלאו צידינו לא מיירי רבי עקיבא צמידי דמלאכס אלא קאמר כל סאילכ וסוסה בע' צאב סו דרשב"ג קאמר ססס כל סעוסה מלאכס בע' צאב אינו רואה סימן צרכס לעולס ובלבון זס כחב רב אלפס ואשירי צחטריכס. ועוד סמסחי על סא דלעיל דקאזר יעסס עלמו כח"ס כדי שיתענו פי' עניו סוה לסס ססס בטלים ממלאכס ומטעס זס חלקון בין מלאכס דחול סמועד ובין מלאכס דע' צאב דפ"ק דעניית פריך צסלמא סולסו סמוג סוה ולכך אסירו צתעתיס לצור סנחיריס על סנפסיס אלא מלאכס אמחי אסורי לצר סוה לו אלמנא דבטיולא מלאכס אדרבס סמוג סוה לו ולא עניו וסא דכחבו רבוחת דאין לשחוט ולהסין עד אחר הותס (וכן סיה) נראה דאין סעטס משוס איסור מלאכס אלא משוס דכססס טוסקיס צחיקון סמאלכ מצלין סעינו דווקא אחר הותס כססיוס מעריב שואף סוה לחטל ואיכא אדרבס עגמת נפס צסמחטסק צמאלכ סיי פייס רש"י

הנח"ה
אמנס מלאסי צמירוס אחר
מסכת פניס סרס"י פייס
פירוש אחר אססיא דלעולס
יעסס ארס עלמו כח"ס כדי
שיתענס. ע"כ :

פ' ואילו קשריס*). אמנס מלאחי סנוכס
צסס ראייה וי"ל ע' צאב אנו צמקוס
סנסנו שלא לעשות מלאכס סילכך
אבותינו הקדוסיס סשו מדוחיסס בע'
צאב וביוס"כ דאין לשחוט ולהסין
לסעודת סילס עד לאחר הות סמו
ציוס"כ דשרי צקויבס סירק מן סמנחס ולמעלס ע"כ. מכאן
משמע משוס איסור מלאכס דסנו צה וכן משמע ממרדכי דלעיל
מרדכי ראייה ולכך לבי מססס להסיר משוס דכחב אבותינו
הקדוסיס סשו מדוחיסס כו' ועוב להסמיר אס אפסר ע"י נכריס :

תשובה קנד בני ארס סמחסיס ג' ימוס לילס ויוס רופיסי
מתחיליס צמלאי ססס סילך יעשו צסבדלס על
סכוס סואיל ואון יבולין לעשות צילל מול"ס :

תשובה יראה דיש דריס בדבר צ"י פייס מ"מ חד מחזור
עפי מאידך כמו שפירש צילסי פ' בהרס דעניית
כחב אשירי צסס ה"ג סיהא דאיקי ע' צאב צמוז"ס אי שרי להבדיל
על סכוס מצעוד יוס דקיל"ל מתפלל ארס של מול"ס צסבס ואומר
סבדלס על סכוס ומסיק סס צסס"ס דלא שרי משוס דכיון
דמבדיל קבל ע' צאב עלויס כרדכי דאמר אי דבילגא אסור ליי
למיסתיס דאי חייב ליי צבינו כיון דשוויס חול צסבדלס סילכך
לא מבדיל עד דנפיק חד צסבסחא ואע"ג דאמר מר מבדיל וסילך כל
סיוס כו' ועפי לא סכ"מ סיהא דהוי שרי ליי למיכל אבל סיהא
דהוי אסור ליי למיכל חד צסבסחא מבדיל לאורחא דהרין צסבסחא
ע"כ. מהני מילי דס"ג נראה לצד דרריס לפני פניס סאחד
צ"ד יוכל להבדיל מצעוד יוס וססיא טעמא דכחב ס"ג צסעס
צאב לאיסור לא שייך סכא דל"ל כיון דמבדיל א"כ שוייס חול
ואיסור ליי למיסיי משוס כנגד וכנסו לו ג' לילת וימוס סקבל
עליו להענית דשאי לגבי ע' צאב סהיוס קצוע סוה להסעמות
מגזירת חכמיס וקי"ל צפ' מקוס סנסנו דס"ס שלו אסור לכך
סואיל ומבדיל ושוויס חול חל עליו ע"כ חונת סתענית אבל צ"ד
דמנפסיס קבל עליו לא שייך למימר דע"כ חל עליו ואי משוס
חונת סנדר סא קיל"ל דנגדיס סולך אחר לבון בני ארס ובלבון
בני ארס לאו לילס מיקרי סבדלס וק"ל. ועל דרך סשני סיינו
שיבדיל צכוף יוס ג' צחחילת ליל ד' כדשרי ליי למיכל ולמסחי
אע"ג דכחב א"ו סבדול דלמ"ד עד רביעי סיינו עד ולא עד ככלל
וכן משמע מן ספסר דמדמס לס להא דר' זירא לעין גיעין דשדין
אב"ג צסצוע לבתר צסבסחא וד"ה לוקמיס צסבסחא וכ"כ בסמ"ג ודלא
כרמב"ס דכחב עד סוף רביעי מ"מ נראה דצ"ד שרי לאבדולי
אפילו רביעי כיון דלא סוי שרי למיכל קודס כססיא דס"ג דכחב
לעיל דאליבא דמ"ד מבדיל וסילך כל סיוס סולו וכו' לא אע"כ
סיהא דלא סוי ליי שרי למיכל ולמסחי מבדיל אפילו צשני ס"ס
לכך מ"ד רביעי דאין נראה לחלק דשאי למ"ד כל סיוס וכו' לא
מ"מ אי מבדיל צשני אינו מופלג כ"כ ספסי איכא מ"ד דסנר עד
רביעי אבל רביעי דמופלג עפי וליכא מ"ד דסביור סכי איכא
למימר דלא מהני טעמא דלא סוי אפסר מקודס דמס צכך אי
איכא מר דסנר עד רביעי מ"מ איכו לא סנר סיי וסנר דמיוס
ראשון עבר זמן סבדלס ואפ"ס שרי סיהא דלא אפסר מקודס וס"ס
למ"ד עד רביעי כדרך זס. ונראה להביא ראייה קתא דאין לחלק
מהא דאייתא צכוס' פ' ע"פ דפסקו סלכס כמ"ד עד רביעי ואייתי
ראייה ממחי דרגילין להבדיל צילל צ' כסחל ע' צאב צמוז"ס וססחא
אי סוי סבדל לומר סיהא דלא אפסר עבדינן כאידך מ"ד א"כ
לא סוי ראייה כלל דקי"ל כמ"ד עד רביעי ואין סבדל שיחלקו
ה"ג ותוס' צסא אי סמכין אאידיך מ"ד סיהא דלא אפסר או לא
אע"כ ס"ג סנר דבין לנך מ"ד בין לאידך ססייער צסחמו כחמיס
לבון סבדלס כל חד כדאיית ליי סיינו דווקא כדאפסר לו מקודס
ואסא פליגי סהיוס' וסבדי כיון דעבר זמנו צביל מווחו בין אפסר
בין לא אפסר ולכך מיייתי דאיית מע' צאב דסלכס כמ"ד עד רביעי
אמנס סואיל וסוכחמו דסחוס' פליגי אסבדלס ה"ג א"כ לא מחזור
הדרך סוה כ"כ. לכך נראה סמחור צככל סדריס סלס יס אכלו
מי סמבדיל צמוז"ס יסין לצלח עמו צבדיס ועסס אין וסוב יולא
ספיר

שפיר אשילו שאינו טועם ואע"ג דלא חי למשחי כדאיתא בברייתא
 בגמ' פ' בכל מערבין לפניו קדוש דיוס"כ דאי לא חי הייטיק ביוקא
 דילמא חי למיטרך היינו מקדשין על הכוס ויהיבין ליוקא למיטחי
 וכו' ופקיין י"ח קדוש ואע"ג דלאו לא שמינו ולא חזין למיטחי
 וכן כתב בהגה"ם לעיל לענין הכדלה בליל ע' נאכ דכוי שפיר
 דמי לאכדוליס למיטב ליוקא למיטחי חי לא משום דאחי למסדך וכן
 כתב אשירי פ' מי שמחו לענין אונן במו"ס דאי לאו דאסור הוא לעשות
 אמן אפי' אחר ברכה היינו מבדילים לפניו כדי לענות אמן לאלה שמחן
 ואע"ג דאיכו נמי לא חי למיטחי יין נפיק בטעמיה חבירו וס"ה
 בנ"ד דנפיק כדוי אחריו. אמנם כמדומה לי שכתבו העם לסבדיל
 במו"אי יוס ג' סוף להשיב ממש וכו' וכן כוס הכדלה משחשיב
 ודאי מאחד מהגדולים שבי קורא חגר על זה מטעם דעד רביעי
 ולא רביעי בכלל וס"ה ללמס ולעיל כתבנו דלפי ס"ג ה' לישב מנהג זה:

שאלה קנה יער אחד כחוש וקטן באיבריו ובגופו וסוף בן
 י"ג שנה ויום אחד אכל אין שום שיעור נראים
 בו כל שיקר הייב להטעמת ביוס"כ או לאו:

תשובה יראה אע"ג דרמב"ם רוב אלפס ויחר בגאונים פסקו
 כרב הונא וכתב נחמן בר יצחק דכירא להו השלמה
 מדרבנן נראה דבגער כחוש ורך מאינו לסמוך על דברי ס"ג ותוס' פ'
 עגרה דפסקו כדבי יוחנן דהשלמה דרבנן ליבא אלא חיטך שעות מ"מ
 בנ"ד וראה דחייב להשלים מטעם ספק דאורייתא וכי פסק רלב"ן
 בפ' יולא דזין בקטנה שבגיטת לכלל שמהיה ולא הביאה סימנים אם
 פעל לאחר זמן חופשים שמה נשרו ולא תמאן. וס"ג ספק איסור
 כרת הוא וחופשין שמה נשרו הואיל והגיע לכלל שעותיו דאין נראה
 כלל לחלק בין קטן לקטנה בענין זה וכל שכן לרעה ספק התרומה
 שכתב בגמ' בלא שערות סגי או שמה אהת בגנו ואחת בכריכו
 סגי ומי יכול להבחין כל זה ורמב"ם דכתב קטן בן י"ג שנים ולא
 הביא שתי שערות משלים מדרבי סופרים איסור כתב הפסק למן
 חכמי התלמוד שבי בקיאים בבדיקה כגון דאשלימו ליה לקטן י"ג
 שנה ביוס"כ ובדקין ליה כולי יומא דלא אחי שערות דכס"ג
 ליבא למיחם שמה נשרו ולכן עדיין קטן בן י"ג שנה הוא ומשלים
 מדרבי סופרים דכירא ליה לרמב"ם דהשלמה מדרבנן אית לן ואין
 דוחק להעמיד דבריו בכדי דרגילות הוא וכמה מקומות בתוס' פסקי'
 למש שיהי בימי חכמי התלמוד:

שאלה קנו אחד שנה והכל יותר מכזה ביו"ח בתמוז היאך
 טועם מהענב יום אחד בשביל זה או לאו:

תשובה יראה דאין מהענב יום אחד ואין להפריז המדה בזה
 ואע"ג דרוב הגיס המדקדקים כשהענבים הענית יום זה
 כגון שאמר רבינו בתענית לתהר ואע"ג מהענב יום אחד אע"פ
 שאין לריבם כדכתב בא"י דאם לא ידעם ללות ישלים ויפטר ואם
 רצה ילווה ויפרעו ואינו לריך להשלים מ"מ מחמירים המדקדקין
 למועבד תרוויחו משלימים מפני קבלת יום זה ופורעים לקיים תענית
 שלם ול"ע בחשירי פ"ק בביטא דירושתמו דלוס אדם העניתו ופורע
 חי מתישב שפיר פסק דא"י דלעיל אמנם בתענית לבור קבוע מגזירת
 חכמים וחובם להטעמות אם שנה ואכל לריך להשלים ע"כ דמי שאכל
 שום וריחו נודף אינו אוכל עוד שום ויסא ריחו נודף יותר שהרי יום
 זה אסור באכילה מדרבנן ואין לריך לפרוע אחר תחיתו דדוקא יום
 זה חובה ולא אחר ואי אפשר לחקן אח אשך עוות אם לא שנוכחו
 להטעמות לכפרה על שונתו ושגתו. הגדאס לע"ד כתבתי:

שאלה קנו חתן שמחטעם ביום חופתו וכמו שאנו רגילים
 לטעום החופס קודם תפילת המנחה בע"ש היאך
 ישעם בשתייתו מן הכוסות של ברכה אירוסין וישואין קודם
 שהתפלל ענינו:

תשובה יראה דראוי הוא שיחפלה מנחה קודם שיכנס לחופה
 ויחפלה ענינו דקי"ל מתענים לטעום ומתפלל תפילת
 הענית ואע"ג דרבו בוד פתרוים כמות מ"מ בהאי גוונא
 לסיגין אבל לטחוח תפילת הענית נראה דלאו שפיר דמי
 ואע"ג דכפ' בזה מדליקין מייחי רש"י ותוספות דפעמים שאדם
 מתפלל תפילת הענית ואוכל ושוחה כמו ליל כניסת התענית מתפלל
 בערב תפילת הענית ואוכל ושוחה אה"כ כל הלילה אלמא אין קפידא

בכסי. י"ל דשאי הסם דמתענה לומר יום שלם ועליו אומר ענינו
 ביום לוס העניתו כלומר ביום הענית של מהר זלילה ויום אחד
 הוא אכל בנ"ד דאינו מהענב יום שלם כלל כיו כמו שקב בחפלו
 סוף ושהם כבר ואע"ג דאיכא חד גוונא דפי' הגאונים בביטא
 דמתענים לטעום דדמיו קתם לנ"ד כדאיתא בא"י פ"ק דע"ז מ"מ יש
 חילוק גדול ביניהם. והגדאס לע"ד כתבתי:

שאלה קנה מי שדרכו לעיל לרחוך אח פיו בשחית שרי
 נמו למועבד סבי ביום העניתו או לאו:

תשובה יראה דבתענית לבור לא כשר למועבד סבי ביום
 העניתו אבל בתענית יחיד שרי וכן קבלתי בחד
 מהגדולים אורס כך ודקק מהא דאמרין פ"ב דברכות דהכרי
 בתענית טועם ואין בכך כלום ועד כמה עד רביעית ופר"ה סס
 דווקא שחור ופולט ואפ"ה דווקא עד רביעית אבל טפי מרביעית
 חשיב הגאס אע"ג דפולט ורס אחד מהגדולים דלעיל בתחילה לומר
 דמס שאדם מקיץ מים בכף ידו כדי להכניס לפיו לרוחו בציור
 הוא מרביעית ולכן שרי פלטן וחודר מטעם זה והסיר מטעם
 אחר ואפי' הוא יותר מרביעית דדווקא הרולס לטעום אסור ביותר
 מרביעית דכיון דמתכוין לטעום מיהכני מיהי אע"ג דפולט. אבל
 המתכוין לרחוך פיו לא מיתכני ליה אפי' יותר מרביעית אם חחר
 ופלטן. ורסא דמ"מ דווקא בתענית יחיד אבל לא בתענית לבור
 דאסיכא גופים דטועם עד כדי רביעית כתבו הסוס' עס דלא איירי
 אלא בתענית יחיד. עוד היה נראה לחלק מטעם אחר דדווקא תבטיל
 ושרר משקים לא שרי אלא עד רביעית משום דכטפי מרביעית
 אית ליה הגאס אפילו חי פליט אבל מים אשילו ביותר מרביעית לא
 חשיב מיתכני כיון דפליט וכה"ג מחלקין הסוס' אכא דמאן דחוקתו
 אומלא ושוחה מים אין לריך לברך ואי שחא שאר משקין לריך לברך
 משום דלעולם אית ליה הגאס מייחיו וסבי נמי איכא לומר בנ"ד
 סגדאס לע"ד כתבתי:

**דיני שחיטה ומריפה ובשר בחלב ושאר
 אסורי מאכלות**

שאלה קנמ בסעודה ברית מילה מלחו בשר הרבה מבקר
 ומלאן בכלי מוקב אחד ומלחו ב"כ בכלי אחר
 ארוזום ואחר ששכו הכל שיעור מליחה ויותר כמו חזי יום לקחו [כארוזום]
 סמלוחות וזמן ארוזן על הבשר המלוח והפטו כל הבשר עם הארוזום
 למלחה למטה ומלמטה למעלה עד שנגשו הכל זה בזה ומלא אה"כ
 שארוזם אחת עדיפה היתה ואין ס' בכל הבשר אפילו כנגד ארוזם
 אחת יש שום לך להסיר ככה"ג או לאו:

תשובה יראה דככה"ג לעת הצורך לסעודה מורה סמקיל לא
 הסכיד כמו שאבאר הסוס' פ' כל הבשר וכן אשירי
 עס כתבו לחד שינויא דהא דקי"ל דמליח הרי הוא כרותה היינו
 בזמן שיעור מליחה אבל לאחר זמן שיעור מליחה סכר כבר פסק
 כוחו של מלח ואינו חשוב עוד כרותה וכן כתב בסמ"ג סך שינויא
 וכתב עלה דעעס כגון היא דבשר טעמא מתרלין מה שאנו מתירין
 הרבה פעמים שנמלא ליר בגומות בין חתיכה לחתיכה לאחר ששסה
 שיעור מליחה ופלט כל הדם והסיר וסמלה שהוא מלא דס מתמחה
 בלוחו ליר בגומות ונעשה דס ללול ונגלע בבשר ואמאי לא חסריין
 אלא משום דפלט כבר סמלה והדס בשיעור המליחה לכך פסק ופשה
 כמו ואפילו מתמחה אינו חשוב כרותה ויבלע בבשר ומקטיקן עלס
 מהסוא יונה דנפלא לכדא דכותה דשרי תלמודא משום דסכותה לא
 היה נמלח כל הצורך הא אם לא היה נאכל מחמת מולחו היה אסור
 אע"ג דסכותה סיה נמלח מיימים רבים אלמא אשילו לאחר זמן שיעור
 מליחה מלוח הרי הוא כרותה ומתרלין דשאי הסס דסכותה לא
 פסק כמו ששרי לא פלט כלום ולכן חי הוי מלוח כל לירטו סוי
 חשובה כרותה לעולם ע"כ סיגוון חוס' וסמ"ג ואשירי לחד שינויא
 ובמרדכי בשס ראבי"ה כתב נמי דהא דאמרין מלוח הרי הוא
 כרותה וכו' דווקא בעוד המלח בגוזה אבל לאחר שנתמלחה מן הדם
 שמשך לחון פסק כמו וסויח ליה כליין ולכן הרגלו להשיס הבשר
 בכלי

ג' ימים ויפלוט ויאל טפי מע"י לייס ואע"פ דמלאחי ספעתיק אחד מהגדולים בשם גדול אחד דשרי לבשל אחד לייס וכן שמעתי שוסיגים כך במקלח ארצות ואני מה שקבלתי ככתבי :

שאלה קסא שלעטו יוכים עד שנעשו שמים מאד ומחמת רוב שומנס השליטו מואזיהס טולס עד שנעשו ערומים בכל גופם לגמרי יש לחוש לערפות משום הכי או לאו :

תשובה יראה דאין גאון בית מיוחד דהא דתק"פ אלו ערופות ר' יודא אומר נעילת העולם פסול נראה דלאו אליבא דהילכתא סלקא דתלמודא מייאזי עובדא דרשב"ח שעשה מעשה וכוזים לעינים להזיז מדבריו של רבי יודא וכן בכל פסקי הגאונים לא כתבו ולא מנו ערפות זה כלל אך בא"ז כתב וז"ל נמרטו כנפיים דהיינו נוטה גדולה שעל גופה כשירא ר' יודא אומר אם נעלה הנוטה דקרא היא הסמוכה לגשר שאין לה קנים פסול ע"ל . והשתא מדאייתי דברי ר' יודא ובפרש"ם מה היא הנוטה משמע דס"ל כותים ותו משמע קתה הכי מדכתב נמרטו כנפיים כשירא הא בנוטה פסולה . מ"מ נראה דאפילו לדברי רבי יודא בנ"ד כשר הוא כיון דקך נעילת הנוטה מחמת רוב שומנו אירע איש לן למימר דבמדי דמשתתתה בה לא מיטרשא וכעין זה אומר תלמודא אהסיה עובדא דרבי שמעון בן הלפתא דאפי' למ"ד ערופה יולדת ומשתתת במידי דמטרפס בה לא משתתת וס"ה איפכא ומוכל לומר דרבי יודא לא פסל אלא כשנמרטת הנוטה דווקא דומיא דנמרטו כנפיים דמכשיר ס"ק והא דקת' איזו נעלה הנוטה ולא נקט נמרטת משום דאין דרכו למרוע מפני שאין לה קנים ומפני קוטנה ור"ל נעלה דומיא דנמרטת כגון ע"י נשיכת עופות אחרים או בידי אדם או כס"ג או מחמת חולי אבל בכס"ג מחמת שומנו לא . סנה חלקתי באיסור ערופות דאורייתא בלי ראייה ברורם מקום דסמכין אהא דלא אשכחן להאי ערפות בכל פסקי הגאונים ואף בא"ז דלעיל יתתא נמי בסדיא :

שאלה קסב בשר מלוח שלא הודח אחר מליחתו שרי לחיתו בסכין או לאו :

תשובה יראה דשרי ואע"ג דכתבו הגאונים דאסור לחשוב בסכין בבשר הלוי קודם גמר לייטו וכתב הסב"ג הטעם משום דלפעמים מקום החתוך מלא דם כיון דלא נמר לייטו ואם יש גומא בסכין נכנס שם הדם רוחה ויהא מלי למשק ואפי' אם אין גומות מ"מ אסור כמו סכין ששחט בה ע"כ . מ"מ נראה דבבשר מלוח שרי דהא אין גומה בסכין ודאי שרי דאין מליחה לעין וכן למשכה ולא דמי גרומה דמחמת חמימות דמסיגא אש דם בעין אף בעין ומשכה ואפילו איש גומות בסכין דסיבוי ככני שאינו מנוקב שניכנס בו דם מלוח מ"מ בנ"ד שאין כאן דם בעין אלא מה שנבלע במלח אינו נכנס בסכין כלל שאינו יולא מן המלח ואדרבה המלח מושרך הדם אליו כדאיחא בתוס' ובאשירי פ' כל הבשר וגם נראה לעינים כשחותכין הבשר מלוח בסכין אגב דוחקא דסיבוי וסולבא וסובאש נותר המלח ונעל הבשר לארץ ואינו נכנס בגומות הסכין כלל במקלח עופסי דורס דיעה מולאחי שכתב לאסור אכל במדויקים ישנים יתתא הסם :

שאלה קסג סירכא גמאלת יולאת מן הדקים וסרסס לרופן או למקום אחר ובדקו תמימים מצפנים ולא מלאו שום ריעותא יש לחוש משום ערפות או לאו :

תשובה יראה דסדבר נטת לאיסור ולא מבעיא לרש"י וחזיריו דסנידא לכו דאין סירכא בלא נקב וכל סירכא בקרום שענה מחמת מכה אינו קרום ואינו מגין וסוחס בריאה וכל מקום שהנקב פוסל שם כדפרש"י שם בסדיא גבי קרום שעלה מחמת מכה בושט וא"כ ס"ג סירכא מוכה שיקבו דקין וערופה היא . ובעין זה מלאחי אח"כ סועתק כמדומה לי שסוף ממרדכי בני רימ"ם ח"ל יש לשאול לפי אותם שאומרים אין סירכא בלא נקב אם סירכא נמשכת מן המרה או מסומכים דטחול וכו"ג אם יש לחוש לנקב או דילמא דווקא בריאה ששואבת כל מיני משקס עכ"ל . ונראה דאפילו לפי ר"י וסרמב"ם דסנידא לכו דיש סירכא בלא נקב ולא מטרפינן סירכא אלא משום דסופס לסתפרק ומקבז וכיון דסופו ליקב ערופה ולפי טעם זה הים לחלק ולהסיר וימא דווקא

בכלי תחילה וסוב לשפך המים עליו וסממניו לחם המים תחילה מנסב כשר הוא ע"כ . מכל כיו מיני נראה דיש להסיר בנ"ד ראונו לומר כל הבשר שנגעו בחויות לאחר ששהו האויות וכבשר כשיעור מליחה מבוס דכיו כזונו הנוגע בזונו דלא בעי רק הדחה . ואין לומר כלל דמה שכתבו הגאונים דלא חשיב כרוחה לאחר שיעור מליחה היינו דוקא המלח עצמו לפי שפולט את הדם ששם כמו ורחיחה אבל חתיכה עצמה שנמלחה כל האורך ימא דנעשית רוחה כ"כ שאין רחיחה פוסקת כל זמן שהיא לחה מחמת מליחתו וכיו מוכח מדברי הגאונים אחרים אי לא ימא דפליגי הגאונים אהדרי דכתב בספר הסרומס ובשערי דור"א דכשר או גבינס מלוח חסובין רוחה כל זמן שהוא לח עד שתייבש ובא"ז פי' יותר וכתב דאפי' יש זמן מרובס קלח שנמלח ועדיין היא לח ויש לחלוותה המלח והסיר שעליו יש לחושבו כרוחה עד שיהא יבש ויכר לעינים שאין זו לחלוותה ע"כ . הא קמן דכתב דחתיכה שנמלח בחזקה רחיחה טפי משיעור מליחה אך ע"כ אין לחלק בין המלח לחתיכה ולריכה לומר דכיו גאונים לא סבידא לכו הסוף שינויא ותוס' וסמ"ג ואשירי לעיל דא"ל הכי מאי מקשה לעיל בגאון אשינוי' דידכו מהסבא יוכה שנפלה לכדא דכתבא ומאי קושיא סתם הכותח הים גוף החתיכה שנמלח ולכך אי סוס מלוח כל האורך סוס חשיב כרוחה אפילו לאחר ימים רבים אע"כ אין לחלק . ותו דע"כ הוי גאונים לא סבידא לכו דגוף החתיכה חשב כרוחה אפילו לאחר שיעור מליחה דא"ל אך הוא מחוץ מה שאנו מתירים כשנמלח יזר בגומות בין חרי החתיכה לחתיכה שנתמחה המלח באותו יזר והא אפי' אם אותו מיתוי לא חשיב כרוחה מה שכן לא יתא אלא כזון מ"מ שבשר המלוח אם יחשוב כרוחה בולעת הוא דבר לה שמויא אלא כדאיחא בסדיא בשערי דור"א דהא הים סגול מלוח כל אורפי אפי' לא הים הכותח מלוח כיו אסור מכהי עעמא אע"כ לדיכין לומר דלכך שינוי . גם גוף החתיכה שנמלח לא חשיב כרוחה לאחר שיעור מליחה ולכך נראה דאין למחות ביד המיקל כס"ג לאורך סעודה מלוח ודאיכא ג"כ הספד מרובס בנ"ד . ואע"ג דסמ"ג כתב וכן הסוח' דאין להקל מעטס זה שכבר נהנו העם לאסור נראה דלא קאי אלא אבשר שנמלח בחוץ הירי לאחר ששהו שיעור מליחה בכלי אחד כהסיה מעשה שאירע בביתו של רש"י וכן דקדק סמ"ג בסדיא בלשונו שכתחילה הביא ראיה לסתור בססוף מעשה של רש"י ממה שאנו מתירין יזר בגומות ולסניה הבשר בקערה לסדיחה קודם שנותנים המים לקובו וסעטס הוא משום דלא חשיב כרוחה אלא כשיעור מליחה ומסיק עליו ח"ל אמנם אין להקל בבשר שנמלח בלזר שכבר נהנו העם לאסור מדפרע לכחוב בשר שנמלח בלזר משמע בפשיטות דדוקא הויה נהנו העם לאסור ואשער הטעם משום דנראה כשיעור אחר שנמלח כ"כ יזר מרובס מוכה מליחה שלא פלט כבר כל לרכו אבל בעלמא לעולם סמכין אלוותו טעם בגון שכתבתי בדלעיל אפס אי קשה לן הא קשה לן דבסמ"ג גופיה כתב ח"ל ובשר גביניה שנוגשים זה בזה כשהן לחים אם שיהם מלוחים ואינם יבשים שיהם אסורים משמע בפשיטות אפי' לאחר שיעור מליחה איידי מדלא מסיק אלא שכן יבשים הא קמן דסמ"ג גופיה לא ס"ל דאורו טעם סגון לכך אין נראה כלל להקל בעינין זה אלא לאורך גדול כדפרישית דקס"ג ב"כ מאד לשבר דברי א"ז דכתב בסדיא דחשיב כרוחה אפילו יש זמן מרובס קלח שנמלחה :

שאלה קסד בשר ששהו ג' ימים מעה לעה בלא מליחה שרי ללשנו ומותר לבשלו אחר הלוי או לאו :

תשובה יראה דאסור לבשלו אח"כ וכן קבלתי מרבותי שכן כתב סר"ח א"ז ונראה דמשמע גמי הכי משום חסובת

סר"ח ש' ח"ל ורבי מאיר ח"ל סתירו ללוי ואף אם לא יולא הדם לחון סוי דם האיברים שלא פירש ומותר אבל לבשלו בקדירה אסור אעפ"י שאינו פולט ע"י מליחה פולט דמו לתוך הקדירה עכ"ל תשובת סר"ח ש' מדאמר דהא דשרי ע"י לייס היינו משום דאפילו אם לא יפלוט סוי דם האיברים שלא פירש משמע בפשיטות דלא כבירא ליה שפולט הדם ע"י לייס וא"כ אם יתבשל כ"ח שמה יפלוט אחר רחיחה המים כביבול מה שלא פלט ע"י לייס דאשער כבבול פוסל יותר מהלייס שהמים כרוחמים מרכינן הדם שנתקשה כשהייחו

כסדיא וברגלים אין מחמירין אלא חורבין אופן ברמץ בני מליחה ככר מס טעם יש בדבריהם הללו :

תשובה יראה דיש לחלק שפיר בין התנגות ולרגלים דבתרגולות איכא למיחש במה לא יפתחנו להוילא בני מעיים מתוכס מפני שיהוש שרמץ ואשר יכנסו לחוכה וילכלכו אותן ואם יעמין אותן שלימה דודאי אכור הוא מחמת הכבד שהיא בחוכה דקיי"ל כבדא עילוי בישראל לכתחילה אכור אפי' בלליה גמורה כ"ש כס"ג שהוא עמון בחוכה שאין הדם יכול להיות פולט לאחר שנבלע ולא למישרק שרקי כי החוכין מלאחי אח"כ תבוצה המיימון דלספר קדושה מהטובת רביו שמשון דלענין מלינה התנגות במים רוחשין דיש לחוש לדם כבד שבחוכה אבל לגבי רגלים ליכא האי חששא כל עיקר דאם נכנסו לחוכה בתרגולת מלסטמין מחמת איסור ולא משום נקיות גרלה דטעמא דלעיל מהפיק הוא :

שאלה קסז בשר ששסה כשיעור מליחה ולא סודח אחר כך ונלס מה אידון בים :

תשובה יראה דלרמך לקדק בדבר דכסב בטור יורה דעס וז"ל כסב רשב"א רלה למלוח ללי ולאכלו בלא הדחה ששסה ולא לחוש לדם ששל המלח שהשס שאובו ומועט המלח בבלוע הדם במס דברים אמורים כשמלחו וזולאו מיד אבל אם שסה במלחו המלח בולע הדם ונאסר לפיכך מדיח יפס קודם ע"כ . מלשון זס משמע דאכור אפי' בדיעבד ופ' השוחט איחא בפיסקי מסרי"ח דבשר ללוי בעי הדחה אחרונה וכן מוכח בהס מן החוספוס שלטו מהסיח דחוקך בשר מביח השחיטה כו' . אמנם נה"ס ישנה נמלחא בשערי דור"א ממסר"י ערוש"ן דאין לחוש אם לא סודח אחר מליחה לענין לליה משום דכאור שרפו אך י"ל דאיירי שלא שסה במליחה דכתי קאי בהס . אפס במרדכי פ' כל הכשר בפסק לפנת פענח מוכח דאם שסה הכשר כשיעור מליחה ולא סודח אח"כ ועשה ממנו מוליחה דסמידיא וללו אותה בשר דשרי ונראה דכ"ש אם ללאו בלא מוליחה . וכן משמע קת"ב בספר התרומה דכתב דאין מניחין כלי תהה כבשר בשעת ללייה לקבל השממיות הנוסף אלא"כ הודח הכשר הדחה אחרונה משמע דבלא הנחה כלי תתחיי לא בני הדחה אחרונה ללוי ולכן נראה לכתחילה ודאי רמך לימיר למיעבד הדחה אחרונה ללוי ובסמ"ג נמי משמע דבעי הדחה אחרונה ללוי אבל אם אירע בדיעבד אין נראה לאכור הללוי דאין מבורר כלל בכל דברי המחמירין דלעיל דאכור אף בדיעבד ואף כי יש לסמוך בדיעבד לדברי המחמירין בכס"ג :

שאלה קע בשר ששסה שלשם ימים בלא מליחה ונתערבה אחס החיכה בחתיכות אחרות בעילה היא ברוב

לענין שיהיה כולן מותרות לבשל אר' זריכים לאוכלו כולו בללי :

תשובה יראה דבעילה היא דשרי כולה לבשל וכן מלאחי בשם גדול דשרי משום דאין שייך כאן דבר שיש לו מחמירין כך מלאחי ולא פירש טעם ברבר ונראה דהיינו דלא מיקרי דשיל"מ בלליה משום דבלליה לא נאסרו מעולם ולבשל עדיין הוא אכור ואע"ג דרב אלפס ורשב"ה פליגי בכך סברא דכתיבה במרדכי פ' גיד הכסה אהיה פה דנאפס עם שר ולרשב"ה לא חביב דשיל"מ משום הואיל ויכול לאוכלו עם שר ולרשב"ה לא חביב דשיל"מ משום דלבשר לא נאסר מעולם ולכותה עדיין הוא אכור וכסב מסר"ג דנכנסו לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלקו עליו הסוס"מ מ"מ נראה דדברי רשב"ה כאן עיקר הוא מהא דפ' הערל דקאמר רב אשי סופא היינו טעמא משום דהוי ליה דשיל"מ ולכן אין התרומה בטילה ויכול הכסן לאוכלה וקאמר תלמודא הא דרב אשי בדתא היא דמנ"לאי לכהן מישרא שרי אז לישראל מוסר קאסור פי' לכהן הוא שרי אפי' בלא ביטול ולישראל עדיין כולו אכור היינו ממש כבשרת רשב"ה ואע"ג דאפשר הוא דיש לחלק מ"מ נראה דכיון דטעמא משום דשיל"מ והיה אילו אלא מדרבנן לא דייקין כולי האי להחמיר ונראה נמי דאפילו היתה החיכה הראויה לכתבד אפ"ס בעילה כיון דאינה אכורה מחמת ענינה אלא מחמת הדם הבלוע בה אע"ג דבבבלי משערין דלא ידעי כמה דס נפיק מיניה מ"מ תשיבות החיכה אינה מחמת הדם אלא מחמת גוף הכשר שהוא סהר והכי מתקנין כסדיא לענין שאר איסורין : שאלס

אידי וסבהא יומא דלכתי הני לה דדוקא משני לדדים לגמרי טריפס אבל אם יוקבס עד שלא נשאר על פיה רק בשר דק כשירה ולא חייבין שמה הכריח דכא לר"ת אפי' בסמס"ל לא חייבין שמה הכריח מסכנה לבו מנחוך יומא דבברייתא אחא לאשמועין הא אע"כ דזופן עב מילתא דספיטא היא דלא חייבין שמה הכריח לכ"ע ולא הוי רמך לאשמועין :

דיני איסור והיתר

שאלה קסו חולעת שמהא בראש כבהמס לאחר שחיטה בחוטם סמוך למוח אבל אופן לקדירה של מוח ופני החולעת כלפי חוץ יש לחוש להעריף או לאו :

תשובה יראה דאין להחמיר בדבר אי לא חוין שוס ריעותא בקדומא דמוח וגם לא שוס רושס דהא אפילו כשמהלח החולעת על המוח ממס ולא חוין שוס רושס ולא ריעותא בקדום כחב צא"ו וכן במרדכי משום רביו הננאל דכשירה אלא דאיכו לא קפיד רק בקדום התחון והא כחב א"ז דעוב להחמיר כשירות ה"ג דמטרפין מאחד מהקדומים אבל כהא דלא חוין רושס וריעותא ליכא מאן דפליג אלא דמ"מ אן לא בקיאין בבדיקה רושס וריעותא נסיגין להעריף וסייזו במלחא בקדירה של מוח משום דחייבין הואיל וכבר הגיע לשם שמה יקב אחד מהקדומים שס דקיס מאד אבל סיכא דמלחא בחוך לקדירה תלין דלא הגיע למוח מעולם . ואע"ג דקבלתי גדול אחד היה מחמיר כשמהלח פני החולעת כלפי חוץ משום דמוכה מילתא ונראה דבדברים שהיה כבר על המוח ובקש ללחח . וקבלתי ג"כ דאחד מהגדולים אחריו לא רלה להחמיר מטעם זס ואמר דלא מוכח מילתא דאימר נתהפך החולעת כדרך שהנדים בעלי חיים וכ"כ דתלין לקולא כס"ג ורתייה במחט שמהלח בעובי בית הטוסה לא מתקנין בין קופא לגו ובין קופא לבר דמוכה מילתא דמחוך אחא ותלין דלובלין ומשקין דחקוס ס"ס שבועדא דידן דנשחטה בחוקה היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפס ואפילו אח"ל דהוי מ"מ קת"ב כוכה שהיה מן המוח מ"מ יש להחמיר מטעם ס"ס דשמה נהספך ולא הגיע לעולם על המוח ואח"ל הגיע על המוח שמה לא יוקב הקדום דאפילו רובא דרבנן לא מהני במקוס ס"ס כדאיתא בתוס' פ"ק דתשובות בשמעתא דפתח פתוח :

שאלה קסז מרגלח כפומיה דאינטי שרמך הכשר לשהות במלח טעה אחת יש שוס סמך או רתייה על זס :

תשובה יראה דאין רמך כל כך סמך או רתייה לשיעור זס די"ל שנהגו העולם כדברי א"ז ושערי דור"א דכתבו

דשיעור מליחה כשיעור לליית חותה החיכה עלמה לפי גדלה ועוביה והואיל ואין שיעור זס שוס בכל החתיכות קבצו העולם להס שיעור מוגבל וספשו טעה לשיעור זס כדאשכחן בכס"ג שפסם התלמוד שיעור טעה בלא טעמא בפ"ק דפסחים יבבו ליה רבנן טעה אחת ללקט עינים אע"ג דיש לוקט ברביעית טעה ויש רמך יותר משעם מ"מ חפשי חממי שיעורם בטעה לפי שהוא חלק מבורר בעושותי לילה ויום וכן נובל לומר בני"ד . אמנם נראה לרווחא דמילתא להביא סמך לג"ד מן התלמוד מהא דאמרין בפסחים פרק תמיד נשחט דבע"פ שחל להיות בע"ג דאיכא לליית הפסח בלא דחייב שבה ומוקנין לה אדיניה בטע"פי טעה אחת ומחלס הקדימו חמירי כדי שיהא שבות לללות הפסח מבעוד יום אלאה אפילו גוף שלה כמו הפסח בני בטעה אחת לללייתו ולכן כובדים העולם שאין לך החיכה גדולה ועשה שלא יהא די בטעה אחת בללייתו מכ"ש דגוף שלה דפסח ושיעור מליחה נמי יותר מהכיה שיעור דלליה אן נראה בטעה דהק"נ כיון לכבוד שבת ולכבוד אורחים יש לסמוך אדברי הרמב"ם דכתב בסתם דשיעור מליחה היא כמהלך מיל דהיינו חלק שלישים טעה פחות חלק ל' מן השעם כמו שכתבנו ממהלך אדם ביוני עשר פרסאות ביום ביוני שהוא י"ב שעות . ומרדכי כתב נמי בשם רשב"ה דמלח בשם רש"י דשיעור מליחה היינו מיל כתב דלא סורח ליה שיעור ללייה משום דללייה תליא בגדל האש :

שאלה קסח מס שלא נהגו בגבוליו להטמין התנגות ברמץ כדי להסיר הנוסא ואע"ג דהגאונים התירו

אמרי ע"ה
ר"ת פ"ק
כ"ג

שאלה קעא

חיטים שהחליטו ובעתהם לפני השמש ורחשו מהם הרבה חולטים ואח"כ חסבו מהן הרבה חיטים לשנים שהיו שלמים מבחוק ומלאו חולטים בהרבה מהן יש תקנה לאחור כדי של חיטים לבחוק כדי לאכול ממנו הפה או לאו : **תשובה** יראה דאין לנו תקנה מבודרת אבל יש תקנה לסמוך עליהם בשעת שהחן כגון שברו את כל הכרי יפה

ומכל החיטים הנקובים מחמת החולטים דבסגורו איכא למיחש שמה עדין איכא חולטים בסך פירשנו כבר לאור העולם וחזרו דברי כתב ראב"ן וכן ראב"ם בשם רבינו יואל דהיישין הכי בפירות וכן בקמחין פולין ועדשים מסתמא ה"ם בחיטים דמ"ש ואע"ג דאיכא כמה גלויות דכתבו להחיר ולא חייבו בהכי מ"מ בשל תורה הלך אחר המחמיר וב"ת המחמירים נמי לא כתבו דחיישין אלא היכא דנמלאו חולטים בפנינו אבל לחוש כולי האי שמה יש מחולטים ועוד חשש שמה אוחס התלעים כבר פירשנו מהן וחזרו יימא דלא חיישין כ"כ. י"ל הואיל ואיכא ריעותא לפנינו שהרי רחשו הרבה חולטים מהן על פני השמש וגם אח"כ מלאו בסך חולטים כך הששא דאין בסך מחולטים כמאן דליתא הוא ולא מיקרי הששא אלא כמו ספק הרגיל דמוליא מידי ודאי והדרבה הוה נראה להחמיר דאפי' על ידי ברירה לא נחיר דקשה הדבר מאוד לברור כדי גדול בדקדוק אלא שמעתי דמקילים בדבר וחולים הסיחור בחד מרבוותא שהחיר בה"ג מעט שאין דרך כלל שיעתו החולטים כי כאשר שופכים החיטים בחוך האפרנסת כל חולטים שם נקב לפניהם שיכולים ללחץ רוחצים ובורחים לחוך דרך דופני האפרנסת מפני קול וגדוד הריחים וכן אומרים כל הנכרים הטוחמים שאפי' אם יפלו זבובים או יחושבים על אבן הריחים אינם טוחמים כלל אלא ממנו רוחצים חיון וגדאין דאף אח"ל דאין דבר זס ברור מ"מ אין להחמיר שאף אם יטחמו החולטים בטלים בשמים בחוך הקמח ואין זס מבטל איסור לכתחילה כיון דספק הוא אם יתערב שום איסור כלל וגם אינו מוכין לבטל וכה"ג כתב א"ח בהלכות פסח כדמבואר לעיל בששונה על ברירה חיטים לפסח אפס נראה שצריך לרקד הקמח לאור היום כדי לראות יפה אם נפלו בקמח חולטים שמהו מבל וזבבן הקמח ברמים : **שאלה קעד** נודגדמות שקורין ווייטבלי"ן שהבטלו הרבה יחד ונמלא חולטים במקלחם ואין ס' בנותיים . וגם ברובם לבטלם כל אותם שנמלאו בסך חולטים יש להם היתר או לאו :

תשובה

יראה דדבר זס צריך דקדוק בשערי דור"א וכן במדרכי בשם ראב"ם כתב וז"ל ואם נחבטלו הרבה פירות ביחד ונמלא חולטים בזהת מהן אי הפרי שבו החולעת כ"כ גדול שיש בו ס' לבטל טעם החולעת אז גם אותו פירי מותר אלא שקולף מעט סביב החולעת ואוכל השאר וב"ש שאר הפירות שנתבטלו עמו ואם הפרי קטן שאין בו ס' אז לריך ס' בשאר פירות ורובם לבטל כל הפרי שבו החולעת עכ"ל. הרי כתב בהדיא שיש פירות שאין בסך ס' לבטל טעם החולעת שנמלאו בו אבל בהשונה הרא"ש כתב שמהר"ם שיער שאין לך שום פרי שלא יהא בו ס' נגד החולעת שנמלא ואינו קבלתי מאלה מהגדולים שקבל גם הוא מרבותיו הגדולים שאותם הפוחים הנמלאים בתחילה סקין וקורין אותם באוטערי"ך הפוחים הנכריים אם נמלא חולעת בזהת מהם אין אומרים שבודאי יש כאן ס' כנגד החולעים דדוקא בתפוחים גסים וכן שאר פירות הנסים סמיכין אשיעורה דמהר"ם דלעיל וכדאומם שכן ראינו לחלק בספר המלכות בקולר באורך ואחד מהגדולים כתב שגדלה לו שהפילו בגודגדמות יש להמוך אשיעור דמהר"ם ואיכו ע"כ סבר שאין לחלק בין פירות גסים ובין שאינם גסים שהרי כתב שאין לך שום פירי שלא יהא בו ס' כנגד החולעת שבו ואין לחמום על הדבר ואע"פ שעינינו רואות לפעמים החולעת גדול בפירי קטן דשמה מה שהוא נותן טעם ממשר החולעת דבר מועט הוא דרוב גופו סרוח ופגום ובאות מעיקרה הוא כל זס כתב אחד מהגדולים אף תמסה לפי זס שיהא ידע מהר"ם לשער אם הם לא הם מקובל רב מפי רב עד חכמי התלמוד מה שהוא נותן טעם או מה שהוא סרוח מעיקרה בחולעת ואף כי לשון הרא"ש דלעיל משמע דמהר"ם מדעתו שיער לך נראה לנהוג כמו שקבלתי דדוקא

בפירות גסין . הנראה לע"ד כתבתי : **שאלה קעג** דף פשוט שאינו מונח במדרון שרי למלוח עליו או לאו :

תשובה

יראה דיש להלק בדבר כמו שאבאר מאלהי במקלח טופסאים דהג"ס ביימוין דף פשוט מותר למלוח עליו ספר התרומה והמנחה אמנם ביש תופסאים שלא מאלהי הג"ס זו כל עיקר ואחד מן הגדולים העתיק הג"ס זו וכתב בהלכות מלוחה וסדחה ובא"י כתב המלוח על גבי דף שאינו מדרון אסור ובספר המלוח ברקתי ולא מאלהי אלא לשונו כך מה שמוסיף העולם למלוח על גבי קערה כפויים ואין הקערה נאסרת מפני שגזרן הדם וזו"ל ואם יש גומא בקערה ודאי נאסר עכ"ל מזה אפשר לדקדק דברי למלוח ע"ג דף פשוט דנראה דר"ל דשרי למלוח על שולי הקערה דאי על שיפוע שלה פשיטא דשריק ונפל אף למדקדק שם אין נראה לו דיוק דאיכא למומר לעולם מייירי על גב שיפוע שלה ואפי"ה אפשר ללשונות דאינו נאסרת כיון דשריק ונפיל וכדי ללא למיעבד דברים סותרים אלו את אלו נראה להלק ולומר דהכוח דר"ל חייירי בדרך שלא הוחלק ברהיטוי וכה"ג הואיל ואינו מונח במדרון וגם אינו חלק אפילו מים אינם יכולים לזוז ממנו מיד וכן כתב באשירי כלל שכל דבר ששופך עליו מים וסמים וזלחים לחוך ממנו מולחים עליו וביותר דיעם הוסוף לבאר דבעינן שיהא סמים מיד אבל אם הדף חלק אז נראה שאם שופכים עליו מים קצת בשפע זבין ויולחים מיד לחוך ובהכי חייירי הג"ס דביימוין לעיל . הלל"ד כתבתי :

שאלה קעד

דגים מלוחים טמאים מונחים וזורים אלא כרינו"ש צעריבם אחת כשמוכרים אותם בשוק או דגים טמאים יבשים שמונחים בתבית אלא טבורים היבשים מותר לישראל לקנות מהן כה"ג או לאו :

תשובה

יראה דאורך הוא לדקדק בדבר בשערי דור"א כתב דליר דגים אינו אלא מדרבנן ולכן קונים דגים מלוחים מן הנכרים משום דספק הוא אם נמלחו עם הטמאים וספיקא דרבנן לקולא אמנם כתב מאירס לפלוני אשר רואה צעירי דגים טמאים וטבורים שזורים יחד וקונים מהם לכתחילה ועליו הכתוב אומר ופושעים יבטלו בס' ע"כ. ובא"י כתב נכרים המוכרים דגים מלוחים כל זמן שאין אלו רואין ביניהם דגים טמאים הרי הן מותרים ועוד דלחזוקי איסורא לא מחזיקין אפי' היכא דאיכא לברר ע"כ . ואשירי כתב נמי דליר דגים אינו אלא מדרבנן ועל זס סמיכין כשמצויאם בקרון אחד או בתבית אחד דגים טמאים וטבורים דמותרים דספיקא דרבנן הוא שמה לא נמלחו בתחילה ביחד ואחר שפלטו כל לרצן עירבן ע"כ. ובסמ"ק כתב ד"מ דגם ליר דגים היכא דאיכא שמוניות אסור מן הסודר ובמדרכי פ' אין מעמידין כתב דהרינו"ג ומרקלי"ם אין דגים טמאים מלוחים עמסה . אמנם במדרכי פ' כל הבשר כתב דמותרים הן ממש ספיקא דרבנן ע"כ דברי הגאונים . ועתה נבאר שאילתן ובי דמוסגא הוא בשערי דור"א כדמשמע בא"י שאם אלו רואים בחוך הסבית דגים טמאין וטבורים לכו דווקא בחוך הסבית אלא אפי' הן מונחים ביניהם על שולחן הסנות שמוכרים אותם שם אינו קונים מאותם דגים כלל ולא תלין לומר כאשירי שכתב דשמה לאחר שפלטו כל לרצן עירבן יחד אמנם אין אלו לריטים למשמע ולפשפש בחוך דגים אם יש ביניהם דגים טמאין כדכתב בסד"א בא"י דלחזוקי איסורא לא מחזיקין אפילו היכא דאיכא לברר וסהערינו"ג שם אם אלו רואים דגים טמאים מונחים אלא נראה דאין בסך בית מיוחד בכל ארמוותיו דודאי הוא שלא נמלחו הטמאים עמסה כי מציאות אותם בתבית מיוחדת ממדחקים ובודאי לאחר ימים רבים מוליתם הריחו אילו אלא וסהי' דמדרכי פרק כל הבשר דלעיל אפשר חייירי במקומות הקרובים לאידת הערינו"ג אכן במדינותינו רגילין הוא שדגים טמאים שקורין אלין שורין ועניחים עם הסערינו"ג צעריבם נמי שרייה ואותם מן שרייה עיין הן מחמת מלה וזיר הדגים וכה"ג נמנעים מלקנות מהן מפני שגאסריים עתה מחמת ליר העמאין דמה שכתב בחוך הליר חשיב כנובטל . וכתב במדרכי פ' כל הבשר דצריך ליחס כשמדחיים הבשר לאחר מליחה שיהן מים הרבה ככלי עד שיבו המים רחויין לשתיה מפני הליר שמתערב בכן משמע הו לאו הכי חשיבי

חשיבו כל המים כמו ליר לאסור ונסי נמי דכתב בדיא בשידוקן
 בכה"ס באשורי בשם ר"י מים שנטף בסן ליר וקלטו טעם הלייר
 הרבה אין חשבוין כרותה בשביל כך הואיל והלייר מעורב במים
 הרבה וכן כתב בסמ"ג ונראה דהכי ק"ל מ"מ שריית ההערי"ג
 עימעו רוחה דעזין וחזקות סן מפליעין ומבליעין בודלי ובדגים
 יבשים שמניחים עם הטמאים בחבית אחד העולם נזכרים לקנות
 מסן אכן אי לא דמיסתפינא סיס נראה להחיר כי שמעתי שרגילות
 הוא כשזורים הדגים לרוב קודעים כל אחד מיד ומולחים אותו בפני
 עלמו וזרקין אותו על הארץ על פני השמש אז אחר זם טעומים
 ומפזרים קתם זם מזה כדי שישלע חוס השמש בכל אחד על פני
 כלו ויתייבש יפה ולאחר שתייבשו מהספים אותם ומניחים יחד ולפי
 זם לא קלטו כלום זם מזה שכרי לא הונחו יחד רק לאחר שיבש
 ושוב לא חשיב כרותה אפס אחרי דכתב סמ"ק דליר דגים דאורייתא
 סיכא דאיכא שמונית דאולי מש"ס לא מקילין ומ"מ אי אשכחן מדויא
 דלא נהגו להחמיר בדגים יבשים לקנות בכה"ס אין למחות בידם.
 הללע"ד כתבתי:

שאלה קעה

החובה הראויה להסבד של נבילה או ערופה
 שנחשבה בחיובת אחרות כשרות שאינה בטילה
 סאכילו החובה אחת לכן ברית בשוגג מן הסערוכה מן שרי האחרות
 או לאו:

תשובה

יראה דשרי האחרות וסבי אותה בספר יורה דעה
 בדברים שאינם בטלים מחמת חשיבותם שנחשבו
 באחרים ונאכל אחד לו נפל לים בענין שהוא נאכל מן העולם
 הותרו כל האחרות שאנו אומרים ותולין דהאיסור הלך לו ודווקא
 לאכול האחרים שנים שנים ביחד דממ"י איכא חד דהיתרא או
 שיאכלום שני בני אדם כה"ג דווקא שרי וכתב עוד בשם ר"י
 דווקא אם נפל מעלמו אבל הפיל אפי' בשוגג לא מהניא
 משום דקסיון שוגג אטו מיד ונראה דאפילו לדברי ר"י אם האכילו
 בשוגג לכן ברית שרי האחרות ולא קסיון כה"ג שוגג אטו מיד
 דווקא הפילה שוגג שייך לקום שוגג אטו מיד שאם נחיר לו שפילה
 בשוגג מטעם דתלין האיסור שפיל אפי' לאקולי ולומר הואיל וסברא
 הוא לתום שפיל האיסור א"כ אפילו אחד במזיד ומסתמא נמי
 יפול האיסור. אבל אחד שהאכיל בשוגג ודאי לא שייך לקום אטו
 מיד כלומר שיאכיל אחת מסן במזיד כדי להחיר האחרות ולתלות
 דהאיסור יסא נאכל א"כ לפי דעתו זתא יאכיל הוא האיסור בודאי
 לכן ברית ודוקא האכיל לכן ברית בשוגג שרי אבל האכיל בשוגג
 לבסמס לכלב ולנכרי קסיון אטו מיד שמתא יאכיל להם מיד דליכא לכו
 איסור והיו כמו הפילה בשוגג וק"ל. ובא"י פ' גיד הנשה כתב דשרי
 כשנפלה מעלמו לים הגדול או לאור ושרף שנאבד מן העולם אבל
 ליקח בידים ולהפילה לאבד מן העולם לא ע"כ ושריך לאכול שנים
 שנים או שני בני אדם מזה לא כתב כלום. אבל הא דלא קטק
 נאכל נראה דהיינו בכלל נפל לאור ושרף דהיינו סך אם נאכל
 בשוגג ולפי סברתי דלעיל איכא לחומר דכל שכן נאכל על ידי
 בני ברית שריין ששרי אפילו האכיל שרי דליכא למיגזר דילמא
 אחי למיעבד בידים אבל אין נראה סברת דכל נאכל אסור ואפי'
 על ידי ב"ב ואפי' בשוגג משום דנעשה איסור ונאכל דלעיל איירי
 דווקא על ידי נכרי כלב דמנין לנו לחלק כה"ג. הנראה לעניות
 דעתי כתבתי:

שאלה קעז

נר שהוא דולק מחלב מהותך וקערה או קף
 מונח תחת סדר ונפלה טיפה מפי הסדר בשעם
 שהוא דולק בקערה או בקף לריבין הגעלה או סני בגיריה בעלמא:
תשובה יראה דיש לחוש ולסדרין כגעלה כה"ג ואפי' דמלאחי
 כועתק בשם חשיבת מהר"ם שאם נפלה טיפה רוחה על
 סבין או כלי אחד שהוא לזן א"ל רק לגרר במקום שנפלה טיפה
 הואיל ופסקה טיפה כשנפלה עליו והא דאמרין עירוי ככלי
 דאשון היינו דווקא כשנפלה בקלוח אבל בכה"ג לא ע"כ. מהכא
 סוי משמע דכ"ד נמי סוי סני בגיריה סקלוח אבל לא ע"כ. מהכא
 איירי בחלב רוחה שנתחב בקדירה אלא האש אבל נון דידן חשיב
 רוחה על ידי האור. וסני מוכה בחו"ס פ' קמח דחולין ובאשורי
 פ"ב דע"ז דכתבו בשם הרמב"ם דסמיים של נכרים לריבין לביין
 וסחמך

מפני שרגילין לתקן כהם נר הדולק בו חלב. אלמא חשיב
 כה"ג רוחה והשמישו. על ידי האור דרוחה הוא טפי מרוחה דכלי
 ראשון וסא קמן דכך סני כגעלה וכך בני לביין וא"כ לענין
 נון דידן נמי יש לחלק ולומר דכסי נמי דמתקרת טיפה
 כשפסקה מכלי ראשון וסני בגיריה אבל טפה שנפלה מרוחה על
 ידי האור דרוחה טפי אינה מתקרת כל כך בגופלתה ופסקה
 שלא החשוב כרוחה דכלי ראשון אלא דייקין לה לכל
 הפחות עדיין הוא רוחה כעירוי דמכלי ראשון דכסי הגעלה. אכן
 נראה דאחן נרות שמתקין על ידי שהחלב קרשו וכרוך סביב
 הפחילה כמו שטושין פחילה של שעוה אם אותו נר דולק ונפלה
 טיפה על הכלי אין לריך רק גיריה ששרי ידוע ומורגש לנו שטיפה
 רוחתה שנופלת מכלי ראשון על בשר האדם שפחתו הרבה יותר
 מטיפה הנופלת מנר של חלב שחשיב הפחילה והטעם הוא
 שהחלב הכרוך סביב הפחילה ברחיתה מועטת נוחה הוא שנופל
 ומטפטף ממנו. הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה קעז

בהמה שנחשטה ומלאה לה שמים עשרה ללעות
 גדולות שיש בכן מוח מזד אחד. ובמנין זם
 נמלאו גם כן מזד השני חשיבה הוא ערופה כך או לאו:

תשובה

יראה דהא בהמה כשירה היא ואפי' דסתם בהמות
 אין להם רק י"א ללעות גדולים שיש בכן מוח מזד
 אחד וכן מזד השני כדכתיב למימר לקמן: מ"מ טבחים בקיאים
 הנידו לי שלפעמים נמלאו להם בהמות מקהלים הים להם ללע
 אחת יתירם בכל זד ולא שמעו פולה פה ומלפניך לאסור בהכמה
 כולם רק מקהל בני אדם נמנעים מלאכול ללע היתרה מפני שקרובה
 היא להלב ככליות. אמנם לריך דקדוק בחלמוד על זם דתנן פ'
 אילו טריפות נשתבר רוב ללעותין ומייתי עליה בגמרא ח"ד אילו
 סן רוב ללעותין שם מכאן ושם מכאן או אחת עשרה מכאן ואחת
 מכאן וא"ר יוחנן ובללעות גדולים שיש בכן מוח אלמא דאורחא
 דבהמה דמהויא להם כמנין הזה ואמרין נמי הסם שאם נחשק
 ללע אחת מעיקר זוכנא ואסיתא טריפה ולענין חוליה מייתי
 נמי הסם כמה חסרות בשדרה פי' שלא תטמא באהל ב"ש אומר
 שתי חוליות וב"ה אומר חוליה אחת ובגולגולת ב"ש אומר כמלא
 מקדח וב"ה אומר כדי שיטעל מן הכי וימות ואמר שמואל וכן
 לערופה וב"ה אם נחסר חוליה אחת ואפילו בחוליות קטנות ערופה
 דבשוליה אילו ערופה סבי מסיק בסדיא הסם בחלמוד. וא"כ
 הואיל וערופה היא בחסרון חוליה ואפי' בללע אחת סיכא דנמלא
 ב' ללעות וחוליה אחת יתירם כל יתר כעטול דמי והיו כאלו נטול
 ב' ללעות וחוליה אחת וסני פרש"י גבי בעלת ס' רגלים דכל יסור
 כעטול דמי והיו כאלו חסר לה רגל אחד ואין לה אלא ג' רגלים
 וב"כ במרדכי דקבלה כך הוא לפרש כל יסור כעטול דמי בכה"ג
 ובחוליה נמי יש מניין קבץ שהן לעולם י"ח גדולים וקטנים כדחנן
 במס' אכלות. אמנם נראה כי דייקין שפיר אשכחן דהאי ערופה
 דחסרות ללעות וחוליות לא פסלי אלא כשהיה לה ללע ונתקרה
 או חוליה ונתקרה וכה"ג מיירי לענין אכלות דלאחר שמת נחסר
 החוליה מן השדרה ואין נראה כלל שאם הים אדם שנברא רק
 בי"ח חוליות שלא טעמאם שדרתו באהל אם לא נחסר ממנו כלום
 קאמר שמואל וכן לערופה וס"ה לענין עקירה לא מיירי אלא בעקרה
 מבנייתה אבל אם חסרים בחילת ברייתה לאו ערופה היא וב"ש
 יסור דלא פסול וסני מוכה בסדיא מדברי הרמב"ם שכתב ומהם
 במנין כל אשר ואבר והערופה שבו ומהם רק ב' איברים שאם
 נחסרו בתחלת ברייתה שכן ערופה וכן אמות הריאה
 וברגלים אבל הכבד ואומה הנידים ולחי העליון אפי' שאם נטלו
 ביד או פ"י חולי ערופה אם [לא] נבראו בחחילתם לא פסלו וכתב
 שום החילוק יש בין חסירה לנטיילת שכל אשר שנאמר בו אם חסר
 ערופה אפילו אם נבראו מתחילתם חסירה ערופה וכל אשר שנאמר
 בו נטולה ערופה היינו דווקא שסיס אבר כאן ומיעל אבל אם הים
 חסר מתחילת ברייתה לא ואח"כ כשנמנה ע' מיירי ערופה פרע
 אח כל אבר ואבר שיקב במשקו פוסל בו וכתב עלה שאם אותו
 אבר נברא בהמה חסר או שנברא בשנים ערופה ומהם הקבץ

והסוד ויחזור באבר אחד לג' טריפות בכל אחד ואחד ובלע
 ובחוליה לא מנס אלא נעקרה ללע ונעקרה חוליה כל אחת רק
 לפרפות אחד ויתו לא כדמונה בכבד ובזמנה בגידין ובלתי העליון
 דלא מנס נמי בכל אחד רק באחת הא קמן דחסיד וחסיד בתחילת
 זרייתו לא פסלי בחסרון ללע או בחוליה ואי חקקס לן כיון
 דנקט דרמב"ם כלל דכל אבר שאמר בו חסידס עריפס סיינו אפי'
 אס חסידס מתחילס וא"כ גבי חוליה נמי הן כמה חסידס לפריפס
 וכן בשדרס ועלס קאמר שמואל לא קפס מידי חדא דהא הכחשו
 לעיל מהך סברא דסיחא חסדון תהס סיינו שחסרס הסדרס
 לאחר מיחס ולא מתחילת זרייתו וכדמשמע בחסרון גולגולת דכיל
 בהדיא דקתני בס כדי שיעל מן חסי וימות - וכו' דמסיק פ' אלו
 טריפות דהסוד דב"ש וב"ס לענין עומהס איחשול אלא דשמואל
 סוי גמיר דלענין עריפס נמי הכי סבירא לכו ואיכא למימר דכלל
 דרמב"ם לא קאי אלא כמה שאמר בו חסד או נעול לענין עריפס
 גופא . הלל"ב :

שאלה קעח

הסוד סודו שפק על הסוד של ישראל ורואו בני אדם
 ורמו בים קלא וחזר וקפן עליו ואף בשעס
 שרכן עליו לא שמע כלל שלעק לא שער ולא הדוב כלום ואין ידוע
 אם דרך שחוק קפן עליו כי סיס לו חרבות קלת עם בני אדם
 כי סיו רגילים לשחוק בו מרחוק כשסיה קשור בשלשלות או שמה
 סיסס דעתו לדרוס ואס עשס ודרס מותר סשור לשחטו לאכילס
 או אס מותר לכל הפחות למכרו לנכרים מי או לאו :

תשובה

יראה דלכתחילה לריבין לבאר הלכות דריסס בזמני
 סחיות ואח"כ נבאר שחילתו רב אלפס וסרמב"ס
 פסקו דאין דריסס בזמנא גסה אלא לארי בלבד וגס בזמנא
 בזמניו וגס ר"י פסק בן ובספר התדומס פסק דיע דריסס לאזב
 אפילו בזמנא גסה ובסמ"ג כתב דברי סוין ולא סכריע ע"כ
 ובאשירי ססוק כרב אלפס וסרמב"ס ובכב עוד דאין דריסס לחיס
 שסיו מן סוזב ולמעלה רק סחרי וסוזב בלבד וסדוב אפי"פ שסוז
 פכול מ"מ איו דורס וגס אין לו לפרים לדרוס וגס סמר אפי"פ
 שסוז עז עמא איו דורס ובא"ז כתב לספק כל סיס שסיו מן
 סוזב ולמעלה כגון סחריס וסמריס דוביס ודכוותייהו כסדורס
 בזמנא גסה וסיס גסה כ"ס דקס ועיפות עריפס ודריסס סוזב
 דקס אכל לא בזמנא וסשתא לענין שחילתו זדריסס סדוב כשור
 דכיון בזמנא גסה לדעת א"ז יס דריסס ולדעת אשירי אין דריסס
 ולדעת ס"ס איו מוכיח מאי ס"ל זדריסס סדוב ואפי"ג דפסק
 דוזב יס לו דריסס אפילו בזמנא גסה איכא למימר דווקא אזב
 דאיכא מ"ד כגמרא דסבר סכי ופסק כוותיס אכל דוב נוכל לומר
 דסבר כאשירי דאפי"ג דסוז סכול איו דורס דאין לו לפרים .
 אמנס מדברי רמב"ס משמע קלת דלא כאשירי דכתב וז"ל אין
 דריסס לזמנא גסה אלא מן סחרי בלבד ובזמנא גסה מן סוזב
 ולמעלה משמע דכל שסוז למעלה מן סוזב יס לו דריסס בזמנא
 דקס וסיוו דלא כאשירי דמשמע בפשיטות מדבריו דאין דריסס
 כלל לא לזב ולא לבוס סיס שסוז מן סוזב ולמעלה רק סוזב
 וסחרי וא"כ כ"ס דכסל סורס יס להלך אחר סמחמיר וסיוו א"ז
 דכתב בהדיא יס דריסס לזוב אפי' בזמנא גסה ומדברי רב אלפס
 ורביו יחק נמי לא מוכח דסבר דדוב לא דרסס בזמנא גסה
 דאינו לו איירי אלא בהא דפליגי אמוראי סוזב אי דריסס בזמנא
 גסה או לו וסא פסקו דסלכס כמ"ד לא דריסס אכל זחיס שסיו
 מן סוזב ולמעלה יכולים לסבור כמ"ד סח"ז דאינו נמי פסק דוזב
 דווקא דקס ואפי"ס סבר דרוביס דורסס אפי' בזמנא גסה .
 אמנס כמ"ד סיס נראה לסכסיר מטעס אחר אפילו נאמר דודאי
 יס דריסס לזוב בזמנא גסה דכיון דחזין דשתקו סדווייס דוב
 וסשור ע"כ דרך שחוק קפן עליו דכסי אמרינן בתלמוד על שחק
 ויחב בזייתו אימור שלמא סו ולא חיישינן לדרוסס אלא סיכא
 דאינו שחק ואינו קאמו אפס נראה לומר דכאי עממא דאימור
 שלמא סו לא אמרינן אלא סיכא דלא חזין דנגע ככו אלא דעל
 ויחב בזייתו וססיק איו ואינו אמרינן דמדשתקי אינוס לא
 מבעשו מנייס דשלמא סו וסרנישו בו דדרך תרבות על לנבייס
 אכל סיכא דחזינא דקפן עיס כדרך סדורסס וספורפס לא תלין

[תרוסת הדשן ח"א]

דרך שחוק ותרבות עסס מדשתק ששור ואדרבס אימור מחמת
 רוב זיעתותא שחק ששור וסכרס גדולה סיכרס אחת סיו זאח
 ולכן נראה דאין לסכסיר ששור לשחטו לאכילס ככ"ג כלל אך
 למכרו לנכרים נראה דשרי ככ"ג אפי"פ דבפ' כל שעס בהסיו
 ארנא דענעס בהישתא אסר רבא לזבוי לנכרי שמה יחזור וימכרס
 לישראל סכא לא גזרי דאיכא חרי שמה חד שמה לא ימכרס
 לישראל ואפי"ל שזכרנא לישראל שמה ק"ל כאשירי דפסק דדוב
 אין לו דריסס בזמנא גסה וכס"ג איחא במדכרי בהדיא בשס
 א"ז פ' כל שעס על חסיפס ששורו זחיס ולא נחבקשו דפליגי
 ככו מר עוקבא וסמואל ויס פוסקיס כמר עוקבא ויס פוסקיס
 כשמואל ובכ"ז א"ז דשרי למכרו לנכרים דש"א לא ימכרס לישראל
 ואח"כ שזכרנא לישראל שמה סלכס כשמואל דשרי לגמרי ונראה
 דעממא דח"ז דר"ל כיון דאיכא פלוגתא בדבר אי שרי לגמרי אי
 אסור ואיסור מניסס לנכרים אפי' אסור הפשוט לכל איו אלא
 גזירס דרבנן שמה ימכרס לישראל ובזכרנן ס"ך אחר סמיקל אפי"ג
 דשיקר שלוגתא כסל סורס סיו מ"מ לענין מכירס סכריס דכוי
 ספלוגתא כסל סופריס ואלין כמר סמיקל ולא דמי להא דכתב
 במדכרי פ' סחוט דסשוחת אס סעוף וסחק מטע עד סילא מטע דס
 וסגביס סכיו יוכר סלא יגמור שחיתו משוס דשמה שחט מטע
 מן סושט אפי"ג דקקס רוב פעמיס למעלה סו' עד ימכור סעוף
 לנכרי סימיתו לפניו אכל לא כע"ה שמה יחזור סכרי וימכרו לישראל
 וסס נמי חרי שמה ינוכו שמה לא ימכרו לישראל ואח"כ ימכרס
 סכרי לישראל אכתי שמה לא חקך ככו בושט כלום ולא סיו סעוף
 עריפס מטעס דסכו חרי שמה ודאי גזרי בססיקא דאורייתא או
 אפילו על דבר שאיסורו מן ששורס איו אלא מדרבנן כגון פת של
 ישראל שאפס ככרי סלא למכור גזירס שמה ימכרס לישראל אכל
 כדבר דאית בים פלוגתא דאמוראי או דרבנותא לעולם אמרינן
 לענין מכירס נכרים מדרבנן סיו ס"ך אחר סמיקל דלא דמיא
 ססיקא דפלוגתא לססיקא דכנוף סמעסס וק"ל . וי"ע בהרס
 מקומות בתלמוד בענין זס :

שאלה קעט

ראש של כבש אחד נמלא עריפס ולא נודע
 מאיזה כבש הוא וסקיפו הראש לשל נאורו של
 אחד מן הכבשים ונמלא החתיכות דומים ומטיימים יפה יש לסמוך על
 זה להחיר האחרות או לאו :

תשובה

יראה דיש לסמוך על דמיון החתיכות אפילו באיסור
 דאורייתא וראייה מבזבזת מפ"ב דע"ז גבי חתיכת דג
 דמספקין ככו דשמה מדג עמא סוז קאמר סרגמא רב פשא
 כסשתחיות סווס אי סכי מאי למימרא מ"ד דילמא איסרמי קמ"ל
 וסס נמי איסור דאורייתא סוז וסמכין על סחוק סחתיכות
 כסכוס שוס . סנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קפ

נשבר הקף סמוך לגוף כמה שיעורו לערוף ככך :

תשובה

יראה דאס רחוק ססבר מן סגוף כרוכב גדול כזמנא
 כסר וכן קבלתי שיעור זס מחד מדכוותא ונראה דאין
 לסקיפד אס סשיעור כזמנא משוס דיע גאונים דסחרינן לגמרי
 כשכר ולא אסרו אלא כשמשם סקף כדאמר תלמודא שמועת נך
 כשוף עריפס וזין כך וזין כך לעולם לריך לענין כללות מבפנים אס
 נאדר שס סרס או לאו כדאיחא בס"ג כמיינון . סנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קפא

קדירה מליחא חלב רוחא שפוסה אלא האם
 על סכירס ומחמת סרתיחא ילא סחלב
 למעלה מנאוגני סכלי וסיס מחל וגמשך כקילוח כלי ספסק
 דרך דופני סקדירס ע"ג סכירס עד ססגיט אלא כשר ססיס ג"כ
 על גבי סכירס מי חשבינן סאי קילוח עדין כשירוי מכלי ראשון
 ונאחר סכר או נמא כיון דנחל ע"ג סכירס נקטרר ולא
 סיס רוחא :

תשובה

יראה דחשיב כס"ג כשירוי מכלי ראשון אס סיתח
 סיד סולדת כחלב כמקוס סנגע ככסר ולא אמרינן
 שנקטרר ע"ג סכירס וראייה מדאמרינן פ' כירס אר"י כר רב דימי
 פעס אחת נכוסת אחר רבי לבית סמרנן סו' עד סול ככלי שני
 וכן פ' רס לספסיר פך שמן כאזכרי סנאכסו שס מייס מחמי
 סכריא

עבריה שתיים בריכה עשויה בקרקע ואסר לו להניח סף בחוף
 האמצעי בשבט משום דכך אמצעי שהחמין נמשכין לה מן
 המעיין חשיב לה ככלי ראשון שנרתחו בו אע"פ שהעבירו מעל
 האש ממשל כל זה מפרש רש"י הכס. הא קמן דאע"ג דנמשכו
 סרוחחים ע"ג קרקע כמו הכי חמי עבריה שהיו נמשכין דרך
 קרקע חשיבו עדיין ככלי ראשון. וא"ל שמי עבריה שאין
 בטבע שלסן שקרקע מקררתן שהרי כל רחיצתן עולה וטובע מן
 הקרקע ולא דמי לחמי האור מטעם זה נראה דאין לחלק דהא
 אמרין הכס בסיחא סוגיא אמר רב חסדא המבשל בחמי עבריה
 בשבת חייב דהא מטעם דרבי לאחר גזירה הוי וא"ל עול בכלי שמי
 וכן פ' ביון דלאחר גזירה שנדרו עלה רחיצה בחמי האור הוי א"כ
 ע"כ בחמי עבריה רחץ ואש"ה הולך לכלי שמי דאי רחשו
 הוי מבשל והשפח מדמוכה משום דמטעם דרבי לאחר גזירה הוי
 משמע דאי הוי קודם גזירה הוי מצי לאוקמי בחמי האור ואע"ג
 דבסדיא קאמר הכס ובקשה' להניח לו סף שמן באמצעי ואמר לי
 עול בכלי שמי וכן וע"כ הוים חמין ססן באמצעי לא נרתחו בחוף
 האמצעי אלא נצטבו לטובה מן היורה ע"ג קרקע כי כן דרך
 האמצעי להיות כדמוכה מחוף פרש"י דאל"כ מי חזקו לפרש
 שנמשכו מים מן המעיין לחוף האמצעי נימא דאמצעי היכה ממש
 על ויקבי הנביעה של חמי עבריה מתוקנים כמו בריכה אע"כ לא
 מיקרי אמצעי אלא הנמשך לה מים ממקום אחר שבוטחו עס
 א"כ חזין אע"ג דהוי בעי לאוקמי בחמי האור ונמשכין ע"ג
 קרקע חשיב כרוחחים דכלי ראשון מדקאמר עול בכלי שמי כדפרישית
 אף א"ל דהראייה קאת דחוקק מ"מ הדעת נועם ב"ד אס נראה
 לנו שהיה סיד כולדת בחלב במקום שנגע בבשר הואיל והיה
 הקילו נזיל והולך מחוף רחיצה העומדת אלא האש כל טיפה
 וטיפה אחרונה אינה מנחת את הראשונה שלפניה להסקרר
 שהרי פירשו הסוספוס פ' יורה דהא דיד כולדת בו בכלי שמי אינו
 מבשל היינו משום דאינו עומד אלא האש מחזיק חמו וכו' ומתקרב
 משמע דאם עוד היה כה האש שולט עס אינו מתקרב. הנעד"כ :

שאלה קפב

כחל לאחר שקרעו שתי וערב ותסתרו לחיטות
 קטנות ולאו אורו שרי מאז להניח על לוח של
 בשר או לא ואם יש מנהג שלא לעשותן כלל בפשטידן/אולאו :

תשובה

יראה דלפי משמעות כל הגאונים אין שום קפידון
 בכ"ג להניח על לוח של בשר וכ"ש לחותבו בסכין
 של בשר שהרי כתבו כל הגאונים דבקרעו שתי וערב וכו' ככתב
 מותר לחותבו בסכין של בשר אף כשהוא רוחח לאחר הלליה ואפילו
 סמ"ק דמחמיר טובא בבישול כחל בקדירה בלא בשר מ"מ כתב
 דפשע היתר לחותבו בסכין של בשר ונראה דקריעה שאלו עושין
 שחוסקין כמה חתוכות ע"ו לאורך ורוחב על פני טלו וחוסקין אורו
 א"כ לחיטות קטנות וקופדין אורו בשפוד כס"ג. עדיף טפי משתי
 וערב ועשו ככותל דנקט תלמודא כי ע"ו רוב החיטות כל הגומות
 שהחלב כוסם בסן נפתחות ונחתכות וכיון דשרי לחותבו בסכין בשר
 נראה דס"ה דשרי להניח על לוח של בשר ואין לומר דאיכא למיגזר
 דילמא אחי לאחיו בשר על הלוח עס הכחל רוחח ובלע מינה כמו
 בבישול נראה דכלי הא"ל לא גזרין דהא דמחמירין טפי מנכחל
 לבשר עס בשר מבלא בשר אע"ג דבשר הכחל בשר גמור הוא
 היינו משום דאין טעם של חלב משתנה מכמה שהיה הכחל
 בחזילה דבשר הכחל נמי עמנו כטעם של החלב הוא ולא אחי
 למשרי בשר בחלב גמור דחלב שחוטף אינה אכורה אלא משום
 גזירה דרבנן ולכן עס בשר אחר שיסתנה עעם החלב שבכחל מנחת
 הבשר אחר החמירו טפי כן מפרשין הסוספוס לפי פירוש רבינו חס
 ולרש"י נמי חמיר עס בשר דבישול מבלא בשר מהאי טעמא וכיון
 דסכי הוא טפי איכא למיגזר בבישול בקדירה משום דהטעם משתנה
 בהרגע על ידי בישול. אבל בניגוע בעלמא ע"ג הלוח אפילו
 כשהוא רוחח וחי נמי דמדאורייתא מבלע כמו בישול מ"מ אין
 טעם משונה ומורגש ולא אחי למישרי בשר בחלב כדכתבין לעיל
 לענין בשר הכחל עלמו וכן נוסבין רוב העולם להניחה אחר הלליה
 על הלוחות ססן מתוקנות להניח עליהם בשר ללי ולהביא על
 השלסן הלוחים אך נמלא כתוב על עס אחד מהגדולים שהיה חסר

להניחו על הלוחים גם לחותבו בסכין של בשר כשהוא רוחח .
 ונראה דחומרא יתירה הוי כי הסוספוס כתבו דמנהג הכל הוא מי
 שמונע מלחותבו בסכין של בשר אפילו כשהוא רוחח כיון דקרעו
 שתי וערב וטחו ככותל דהא שרי לכחילה בשפוד אחד חותי
 בישורא כ"ש כה"ג לכבר בחזיון דחתיכה שלנו שאלו עושים לכחל
 כדפי' לעיל עדיפא מקריעה ע"ו וטחו ככותל דמפרש בתלמוד לך
 נראה דאין למחות כלל ביד הטוכנים היתר לחותבו בסכין של בשר .
 וגם מנהג הוא ברוב בני אדם שחוסקין ככחל כדפרישית לעיל לענין
 הלליה ועושין אורו בפשטידן/א ואע"ג דבכ"ג דמיא טובא לבטול
 דבטול חשבות שאלו גזרין בבישול הקדירה משום שמה יבשלו
 עס בשבר ואיך נמי לפי ס"ד דסמ"ק דיש לחוש שמה יבשל א"כ
 בשר בקדירה ה"ג איכא למוחש בפשטידן/א שמה ישים בשר גמור
 שומן עס ככחל בפשטידן/א כי כן רגילות הוא לשום כמה מיני בשר
 בפשטידן/א וכן נשאלתי כמה פעמים מן הגשמים ועמי הארלות אס
 היתר הוא להניח בשר שומן עס ככחל בפשטידן/א וג"כ רגילות
 עתה במדינותינו שאושין הפשטידן/א במחבת שקרין בעקין/א וא"כ
 יש לחוש ג"כ שיאפס א"כ כחוחו מחבת פשטידן/א של בשר ובשערי
 דור"א נמי רקע לכו כחדא בשול הכחל בקדירה ולעשות פשטידן/א
 משמע דדיון אחד להס אמנם אחד מהגדולים דקדק מחשבה ישנה
 דמנהג הוא לאכול הכחל כל כך בפשטידן/א כמו בללי וכן ראייתו
 שהיה נמנע בעלמו לאכול הכחל בפשטידן/א וראה את תלמידיו
 שהיו אוכלין אורו פשטידן/א לפניו ולא היה מוחה בכלום והיה מחשיב
 כנוניעה לחומרא יתירה מ"מ נראה דאין להקל כלל לאפות במחבת וגם
 שלא לאפותה עס פשטידן/א של בשר חוף תמור אחד אס לא בפי הסמור :

דיני בשר בחלב

שאלה קפג

תחב קף של חלב בקדירה של בשר שתי פעמים
 קודם ששאל לחכם לריך שתי פעמים ששים
 כנגד סכף או לאו :

תשובה

יראה דלכאורה שאלה זו לא לריכא רבה דכסדיא
 איתא בסמ"ק ובכס"ה דלריך שתי פעמים ששים וכ"כ
 ביורה דיעס בשם רבינו פרץ והיינו הסיח דסמ"ק ומ"מ כי דייקין
 שפיר לריכא רבה ויחוי אכן פ' כל הבשר גרסין כזית בשר שפול
 לחוף יורה של חלב אמר רב בשר אכור וחלב מותר ואמר עלה ולי אמרת
 אפשר לסוחטו אכור חלב נבילה הוא כו' ויחיא עס בחוספות
 דכתב ר"י דאפילו מאז דמשי גדי אכרה חורה ולא חלב מ"מ הים
 לנו לאכור החלב שנבלע בחתיכה משום שקבלה טעם מן הבשר
 שנאכר וא"כ החלב נעשה חתיכה נבילה כמו שאר היתר שקבל
 טעם מן האכור ובעינן ששים לבטל כנגד כל אורו החלב ע"כ
 מהכא ראה אחד מן הגדולים לאחיו ראיס לדברי סמ"ק לעיל
 להלריך שתי פעמים ששים אפי' כקף של שאר איסורים משום
 דחייסין שמה לא פלט חקף מתחילה כל הבלוע בחוט מן האכור
 ונשאר בחוטו חלקים ונכנס בחוטו מן היתר שבקדירה ל"ע חלקים
 ונאכרו בחוף סכף ועשו הכל נבילה דכתב ר"י לעיל מה שזולע
 בחוף החתיכה ולריך עוד ששים כנגד זה שנחתדשם כקף מתחילה
 ראשונה שפולט חוף הקדירה בחתיכה שמים וכ"ש אס סכף של חלב
 נתחב בקדירה של בשר שתי פעמים דיש לחוש טפי דהוי ממש
 איסור חדש כקף ובתחילה לא פלט רק טעם חלב ועכשו בחתיכה
 שנייה פולט טעם בב"ח שכוסם בו ע"י בליעתו מן הקדירה
 דראשונה וכדפרישית לעיל. אמנם לא חזינא לרבנן קשישא דהוי
 דייקי לדרוש בשואלי סודאס אס נתחב סכף פעם אחת או ששים
 אלא היו משערין כסחם בששים ומחוף כך קרוב בעיני שפ"י הוו
 ידעי בודאי שנחתב שתי פעמים לא היו מלריכין יותר מששים
 ומפני שדומה לי שלא נהגו להקפיד ולהחמיר דקדקתי למאז ראיות
 להיתר כדי ליישב סקדמונים ונראה דסמכין אהא דכתב במדרכי
 חוף פ' גיד הכסם בשם ראב"ן בהסוא עובדא דאירע במגנל"א
 בקדירה שסיסא שפוטם אלא האש ויחוי עליה חלב וכתב ראב"ן
 דאין לומר דהחלב הנבלע ווחן טעם ברובע הנבלע בקדירה ונאכר
 אורו רובע וחור אורו רובע ווחן טעם בקדירה ואכר הכל
 מטעם

מעט מן זמיו הא לא אמרין אלא ברוב שבקדירה בחון
 וברוב שבבלע כל אחד כן לבעל החלב ובניה ראיה לו דלא
 מחלקין לכו מעירו שלש ימים דכלי יין וכך ומקדירה שבבל
 בשר לא יבשל בה חלב כו' ובשערי דורא כתב נמי הגבו דברי
 ראב"ן אהבא עובדא דאירע במגנ"ל ומכין שם בודאי בראיות
 וטעם אחר דאיכור כבולע אינו אוסר ביתר הנבלע כמו טומאה
 בלעט שאינה מעמאה עכורה בלעט וכשתא ב"ד נמי יש להסיר
 מהני חרי טעמי דאם נאמר שכתיר מבחון אינו מעטרף עם מה
 שכתף בולע מן הקדירה א"כ לא יאסר כלל מה שכתף בולע דאין
 בחלב או בשאר איכור הנבלע כבר בכתף לאסור את מה שבקדירה
 שחרי יש כאן שנים כנגד כל ספק. וא"ת שאני ב"ד מהסירה
 דבראב"ן דהתם ודאי מה שבקדירה ובכדופי הקדירה חשיב הכל
 אחד דננטי ומחברי אסדיי אכל כאן יש להוסיף עלהאחר שזויה
 ספק מן הקדירה בעודו חם פלטי ובלעי מהדרי מה שבחורו
 ולהא לא מעטרף מה שבקדירה לבעל. י"ל דלאחר שזויה ספק
 מן הרוחמים כל הנבלע בחוכו חשיב כמו בכלי שני ולא פלט
 ולא בלע וכ"ש לטעמא דבלע אין אוסר בלוע דלא יאסר כל
 עיקר ומן הסופות דלעיל אין לכוזיח דלית לן הכי טעמי דיש
 לחלק שפיר בין חלב לרובט הנבלע בכלי ובין הנבלע בחתיכה כבר
 דלא חשיב בלוע כ"כ כשבבלע בחתיכה כבר מוסר דהרובט ומוי
 אובלין ייכו ובתרוויכו אית ביה טעמא ולא מיקרי בלוע
 אלא מעורב ולאידך טעמא נמי אין מוס שבחון ומו שבחתיכה הכל
 אחד דהדרבה הוא וחתיכה הכל אחד הוא ומין אובלין סן תרוויכו
 לא שדיקן לה למע שבחון משא"כ הנבלע בכלי. וע"כ דריכין לחלק
 הכי דאי לא הכי תקשה לראב"ן הא דלעיל דמקשה תלמודא ואי
 אמרם אפטר לכוטמו אסור חלב נבילה הוא פי' מה שנבלע בבשר
 ככזית וסא לראב"ן אין מעטרפין החלב שבזורה לחלב נבילה ולא
 נעשה נבילה דאין ככזית בשר לאסור כל החלב אפי"כ ריך לחלק
 בין הנבלע באוכל ובין מה שנבלע בכלי וסביא דסמ"ק ורבינו תם
 דלעיל ע"כ טעמא משום דקאי אפק של חלב שנתחב בקדירה של בשר
 פעמים ולא מודע בנתיים וחשיב ליה כתיי איכורי שבחתיכה פולט
 ספק רק החלב ואפי"כ בחתיכה שזיה פולט בשר בחלב כדפרשין
 לעיל וכו' איכור חדש ובתרי איכורי רולס לומר שני חזים אסור שנפלו
 שני פעמים זה אחר זה לקדירה ולא מודע בנתיים שזין שני פעמים
 ששים כדאיתא במדרכי פ' הגזל קמא דאי הוהא סבר רבינו תם
 דאפילו מחמת כזית חזי ביה שני פעמים ששים הואיל ונתחב שני
 פעמים קודם שזודת חזי מילתא בלא טעמא ואין שום ראיה לזה
 ממס' תרומה דמיימי מיימי ראיה בדרוס פ' הגזל לעיל ובזורה
 דיעס נמי גופיה כחב וכן במדרכי פ' גיד הנטס. דסיכא דידוע לנו
 שאיכור שבכתף לא משערין אלא כנגד אורו איכור שידוע לנו ולא
 כנגד כל ספק וא"כ מאיזה טעם נלך שני פעמים ששים אלא משום
 שנחשדש בו איכור אחר על ידי בליעתו ואסא כהנין לעיל מה
 שקדקתי. והררם לעניוח דעמי כתבתי :

דיני שהימה

שאלה קפד אחד שחט לעזמו לארך טעודה גדולה הרבה
 ארזות ותרגולין וקורה עליו לבדוק הסכין בין
 כל אחת ואחת ואמר בעות אפי' שלא אמלא סמי פגוס לא אבדוק
 רק אחר שהיטה אחרונה אם תמלא פגוס יערפו הכל אין הספק
 רק לעזמי מני למיעבד הכי או לא :

תשובה יראה לכאורה משמע לשון התלמוד דלריך בדיקה בין
 כל חד וחד. אפילו אם רואה ליכנס בספק הפסד
 אין רשאי דקאמר תלמודא בפ"ק דשהיטה חולין רב כסנא מלריך
 בדיקה בין כל חד וחדא וקאמר עלים כמאן כרב סוגא ולמיפסל
 בקמייחא לא כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא וס"פ תלמודא בני
 שבדיקה שהלריך רב כסנא בין שהיטה לשהיטה סיני כרב סוגא שאם
 נמלא פגוס מתפסל הראשונה ודחי לא כרב חסדא. כלומר הראשון
 לעולם כשירה דלא חיישין דבעור נפגמה אלא חיישין דילמא בתפרקה
 הראשון נפגמה ולכן בדיקין אחר שהיטה קמייחא כדי להכשיר בתרייתא
 כמו שזכרתי לעולם לבדוק קודם כל שהיטה ופריך עליה א"ס דרך בדיקה
 קמייחא

מכוס קודם שהיטה שיבטי ביקור חכם כדון כל בדיקה דקודם שהיטה.
 ומשני דלא אמרין להראות לחכם אלא משום כבודו ופרש"י ובין דמסוס
 כבודו היא סני בתחילה שהיטה ופסק רש"י דמסקנא היא דכלריכס
 בדיקה משום קמייחא כרב הוה דפסקין הסם כילכתא כיומא ע"כ
 שיטה בתלמוד ופרש"י. וכשתא נראה דאי כיו מסקנא כדרי תלמודא
 דהלריך בדיקה כרב חסדא א"כ ודאי לא יוכל ליפטר מהני בדיקה
 דבין כל חדא וחדא אפי' אם ירלס ליכנס בספק הפסד כי סיכי דלא
 שרי לשחוט לכתחילה בלא בדיקה סכין על סמך שיבדוק לאחר
 שהיטה דחיישין דילמא מישתלי ולא יבדוק לאחר שהיטה וסויה
 שהיטה פסלה אפי' דיעבד כדפסק אשירי בסדיא ולפי מאי דס"ד
 פהא דלריך בדיקה לאכשורי בתרייתא משמע נמי דאי לא נדק
 בנתיים ולא נדק נמי בסוף פסולה דיעבד דלא"כ לא כיו פריך
 מידי חיבטי ביקור חכם ליבטי דלא בני ביקור חכם אפי"כ דלא
 בדיקה פסולה אפי' דיעבד וכיון דדיעבד פסול חיישין דילמא
 מישתלי כדאיתא בחוס' לבני משומד דאוכל נבילות לחיבטין דלא שרי
 למסור לו לשחוט בלא בדיקה סכין על סמך שיבדוק הסכין אחריו
 וכן מוכח באשירי בני בודקיס רוחו אי מומתס כוח אי לאו דאם
 כיו שהיטתו פסולה דיעבד בלא בדיקה לא כיו שרי להניחו לשחוט
 על סמך שיבדקו אחר שהיטה דחיישין דילמא מישתלי. וכו' נמי
 דמסקנא היא דרב כסנא מלריך בדיקה כרב הוה מ"מ דוחק לומר
 דלרב סוגא דמתמיר דחיישין שפי מרב חסדא דלא לייבין לבדוק
 אחר שהיטה קמייחא להכשיר בתרייתא משום דלא חשו חכמים
 חסדא למריגן דחשו חכמים להכי. וכו' דהדרבס מוכח דסבטיין
 וסדחין פליגי בסאי הששא דסבטיין אין נראה לו סברא דחשו
 חכמים להס להלריך בדיקה בין כל חדא וחדא כמו שאר בדיקה
 דלפני שהיטה ותדע מדפריך ליה לדחין אי הכי חיבטי ביקור חכם
 משמע דלדודים לא קשה הך כלל משום דאיכור סבר דאין שבדיקה
 כלל משום דלפני שהיטה אלא משום לאחר שהיטה להוילא הראשונה
 מן הספק ופסק רש"י דמסקנא סלקא כדעת סבטיין וא"כ לא
 סבירא ליה דחשו חכמים דילמא אפינס הסכין בשהיטה קמייחא
 ולהלריך בשביל כך בדיקה לאכשורי בתרייתא. י"ל דלעולם גם
 סבטיין סבר דיש להלריך בדיקה משום דיש לחוש דילמא אפינס
 בשהיטה קמייחא בתפרקה אלא דסבר דלריך נמי לבדוק משום
 קמייחא להוילא מן הספק כרב סוגא דסבר דחיישין שמה בעור
 נכנס וכיון דבדיקה אינה משום לפני שהיטה לחודים אלא גם משום
 לאחר שהיטה לא קשה ליה כלל חיבטי ביקור חכם דלא דמי
 לתחילה שהיטה דהתם שבדיקה אינה אלא משום להכשיר לכתחילה
 ולכן בני ביקור חכם ותו דלישנא דתלמודא משמע דאין לפסור
 מבדיקות הללו כלל מדקאמר רב כסנא מלריך בדיקה ולא קאמר
 עריף אי ליכא בדיקה בין כל חדא וחדא דקאמר הסם לעיל
 מיימי רב יוסף עריף עד תיכור חיותא. אמר: דע"כ נראה דאך
 דיקא דדויקין לעיל מדפריך חיבטי ביקור חכם שמעין דאם לא
 נדק בין כל חדא וחדא ולא נדק גם באחרונה דשהיטה פסולה היא
 ע"כ הא יחא לפי המסקנא דסא כתב אשירי בסדיא משמים
 דנפשיה ומסם בעל המחור דכ"ג כשירה א"כ נוכל לומר דאפי'
 לדעת סדחין נמי לא פסלה שהיטה אי לא נדק בנתיים ולא בסוף
 אי השבין הא לדוחק דמתמיר שפי לפי מאי דמוקמינ דלריך
 בדיקה כרב חסדא ממאי דמוקמינ דמלריך בדיקה כרב סוגא וי"ל
 דאפי"כ פריך וחיבטי ביקור חכם הואיל ושבדיקה היא כדי להכשיר
 שהיטה דלסבא ססא דינס כשתר בדיקה דלפני שהיטה וכתבי י"ל
 דנכי דדיעבד לא פסלין מ"מ מדנקט מלריך בדיקה משמיעין
 לכתחילה מיהא חשו חכמים שמה אפינס בשהיטה קמייחא ולריך
 לבדוק להכשיר בתרייתא ואפילו אי סבר כרב סוגא ולא הלריך
 בדיקה אלא משום קמייחא מ"מ יומא דלישנא דתלמודא דווקא
 דקאמר מלריך בדיקה לשון מוכס וטעם כדי להוילא את הראשונה
 מספק שמה יאכלו מהן קודם בדיקה אחרונה ושלא תפול ספק
 בכמה שהיטה וזימנין אפי' לדי קלקול. אכן נראה דהדרבס איכא
 לדקדק מלישנא דתלמודא אם ירלס ליכנס בספק הפסד רשאי
 מדקאמר כמאן כרב סוגא ולמיפסל קמייחא ולא נקט ולאכשורי
 קמייחא

קמייחא כדנקט במילתא דרב חסדא אי הוי סבירא לן דהליריך רב כהנא לשילב בדיקה וחובסה היא כדי לסוליא השמועות מידי ספק אש"כ לכחי נקט למיפכל לאשמועינן דלפי דמוקי דרב סוגא אין הבדיקה חובסה כדי להכשיר אלא כך י"ל דרב כהנא הליריך בדיקה בין כל חדא וחדא כלומר שאם לא בדק פסולה אפילו שחיטה קמייחא אבל אם ירעה ליכנס בספק רבאי שלא הליריכו חכמים אלא סזכירו שלא יודמן לו הפסד שחפסל שחיטה ראשונה :

הגדה וכו"ג אטבחן בחסותה בשמחה קמייחא דניסיון דהא דהקין ר"ג שיהא פגדים הוחתים על הגם לא שיהיה ליריך לפנות כן אלא חיקו ולימד לפנות כן כדי שלא יתפרטו לפידי מסיסה וה"ל נפרש לפון מליריך בדיקה ק"ך כלומר הליריך ולימד לפנות כן כדי שלא יבואו לידי הפסד ואין לומר דתחית פשט קלאמר ו' לך ליריך בדיקה שאם לא בדק היו בוקן אכורות ויש לתוס פן יאכל מהם כבר כדפרישית לעיל דלון דרך הגאונים לכתוב דברייהם ע"כ :

ולכא למימר דלכחי לא נקט ולאכשורי קמייחא משום דרועה לאשמועינן דאפילו כיכא דשחט הרבה בסמות ולא בדק בנתיים גם בסוף כגון שגבד הסבין אפ"ס בעזרות כולן כדפסק אשיירי בסדיא ולהכי נקט ולמיפכל קמייחא כלומר אם ימלא הסבין פגוס כולן פסולות אבל אם לא ימלא שום פסול כגון שגבד לא חיישין לפסול הא ליחא דאי להכא אחי דנקט ולמיפכל קמייחא אש"כ אמאי כתב אשיירי פסק זה מהסבירא ודימה למקום אחר בדליחא שם הו"ל לכוניה אחת מלשון התלמוד אש"כ לא אחי לאשמועינן אלא כדפרישית וא"ת מי מזיקי לרקוקים קלושים הללו ו"ל מפסק הגאונים משמע דאין חובה בבדיקות הללו דכתב רב אלפס ו"ל ק"ל כרב סוגא גדלה שבר סילך לריכס בדיקה בין כל חדא וחדא דאי לא בדק ונמלא סבין פגומה כולן אכורות אפי' קמייחא רב סוגא ע"כ וכ"כ הרמב"ם ופסק רב סוגא וכתב עלה ו"ל לפיך שוחט בסמות כרבה ועופת כרבה ליריך לבדוק בין כל אחת ואחת שאם לא בדק ובדק באכורות ונמלא סבין פגוס הכל ספק נבילה אפילו הראשונה עכ"ל. מדקאמר הגאונים דאי לא בדק ושחט לא בדק משמע שפיר שאין הבדיקה חובסה אלא הבדיקות סן שאם נמלא הסבין פגומה יאלו הראשונות מידי ספק דאי הימא הבדיקות חובסה סן משום דחיישין שמה איפגוס סבין שחיטה קמייחא וזמנין דאחי ליריך לקול כחי הוי לן לרב אלפס ורמב"ם למימר ליריך לבדוק בין כל אחד ואחד ואם לא בדק כו' ובלשון הזה משמע שפיר דהבדיקה חובסה סן ואם לא עשאן פסל אפי' דיעבד ומדקאמר דאי ושחט משמע דהבדיקה אינה אלא משום היות השחט וק"ל :

שאלה קפה שחט אחת אחת ומלא אחר שחיטה קנה של גמי רך ועגול החוב אורכו לאורך הושט ונשחטת הקנה

כהוא עם הושט יפה גם הסבין נמלא יפה כשירה השחיטה או לאו :

תשובה יראה דלון להכשיר שחיטה זה כלל משום דק"ל שהיית

השף במשכו כמו שחיטה שחרי אם מלא חיי קנה פגוס וסוכיף עליו כל שבו כשר ובג"ד א"א בלא שהיית משכו שחרי בשעה שחך הגמי הפסיק בשחיטה הסימן ואש"כ שכל זמן שעסק בשחיטה הולך והביא עד שגמר מ"מ איקרי שהיית כה"ג וראיית פשוט מהא דפרק שוחט פהה נמיטוט הסימנים מהו ורבו הפירושים אך בעיא והפירוט פהוא עיקר פירש כו' אשעיף הלוי דעמי כגון ששחט בכמה בכבין רע וכשנתך רוב סימן הראשון מליריך הוא בהתיכה מיעוט הסימן כשיעור שהיית קודם שמתחיל לחוץ בסימן השני אי אמרינן דמה שהוא שוחט בהתיכה מיעוט סימן הראשון הוי כאלו שוחט בהתיכה יד או רגל דבכמה שמכין לשחיטה או לא אמרינן כחי וסלקת בחיקו. הא קמן אש"כ דעוסק כל זמן בשחיטה ומליך ומביא אם שהיית בהתיכה שאין תורם שחיטה הוי שהיית וכ"ש בהתיכה גמי דאפילו מנוף כבהמה אינו וא"ת מאן לימא לן דהכה בהתיכה גמי דילמא לעולם חך הושט ובגמי בכה אחת ושוחט בשום נמש וא"כ לא פסק התיכה הסבין אפי' רגע אחת מן הסימן. נראה דע"כ אין לומר הכי שחרי הסימן הוא מתוח בשעה שחיטה ובגמי אינו מתוח כי אינו מתובר אל הלחי ובגוף והדבר ידוע שכל דבר רך שפוגע בו חידוד סבין אם הוא מתוח נחך נוסד יותר משאם לא הים מתוח ולכן הואיל ובגמי ג"כ רך הוא ואינו מתוח ע"כ חידוד הסבין שהה לחותכו יותר מבהתיכה הסימן ונמלא שלא נחטבו שום בשום משם. הנראה לע"ד ככתבי :

שאלה קפו ענה אומן שהוא שוחט בשכר וקלף השחיטה בדבר שאין הוא מחמיר בו רק בשביל החומרה יחירה כגון שהיית כל דכו בזהמם וכמו שאנו מחמירים כמה וכמה חומרות בהלכות שחיטות דמדאורייתא הישר גמור סן חייב הטבח לשלם כה"ג או לאו :

תשובה יראה דכל חומרה כה"ג שהיא מפורש בהדיא בהלכות

שחיטות שביד הטבחים שלומדים מסן הלכות שחיטה הטבחים שבגבוליו אם לקלל בזמן חייב לשלם שכרי ידע שאם נעשה לקלול זה היאשר השחיטה והיה לו לומר כה"ג וכחי מוכח פ' הגזל קמא מן החוספות בהסיא מוגרמת דלחי לקמיה דרב טבטפה בגדולה סיחא ולפי שבעל הסכמה היה עם סהרין לך החמיר עליו כדי שלא יבא לקלל בשאר טבטות ולהכי קרי ליה סהס ספק גזילה ולא ודאי גזילה אם סיה מחוייב הטבח משום דלוחו טבח סיה לו לאכסי דעתיה שחמירו כיון ששחט לע"ס ע"כ פירש ר"ת. והשתא הא חזי דמשום דכוי ליה לאכסי דעתיה חומרה רחוקה דמחמירים דווקא לע"ס כוי חזי לחייבו כל שכן חומרה המפורש ובירירא לן דודאי מחייבים משום דהוי ליה לאכסי דעתיה והא דפטר' רב לעצה לפי האמת נראה בשחיטות משום דלא הוי ברירא ליה כלל דכ"ל לאכסי דעתיה חומרה רחוקה כזאת שאינה אלא לע"ס ואש"כ דרש"י ור"י מפרשין סהס דבשאר טבטות הוי מעשה ורב הוי מסופק אי ק"ל כרבי יוסי בבאר טבטות אי לאו ולכן חסרה מספק לחומרה ופטר אפ"ס הא הטבח מספק דשמה כשירה היא הא קמן דלא מחייבים אפילו בספיא דאורייתא ואמאי פטור ימא דכוי לאכסי דעתיה דיאסרו לו מספק. ו"ל דלא ברירא נמי ק"ך הוי ליה לאכסי דעתיה דבימי רב סיו הרבה מורים להחיר בשאר טבטות דמה אמוראי פליגי ביה כדליחא פ"ק דחולין ואמרין נמי רבי זירא אבל מוגרמת דרב ושמואל ושמה סיה סובר הטבח שחיר לו רב ג"כ. וכן הויה דכתב כה"ג באשיירי סהס בשם מהרי"ח דסיכא דנעשה ספק נבילה אש"כ דאסור באכילה לא מחייבין לעצה לשלם ע"כ משמע דכתב פסק זה אש"כ לידן דכלל ספיקות אכסין ו"ל מו דאירי בספיא דלא הוי ליה לעצה להסתפק בה כדאשכחן כמה ספיקות שאינם מבוטרות בהלכות הטבחים אבל סיכא דמבוטרא לו האיכור אש"כ שאינה אלא חומרה בעלמא כואיל וכו"ל לאכסי דעתיה שחמיר שחיטתו חייב לשלם דבסך סברא לא פליגי אר"ס כלל אלא אפשר דהא נראה לסס דוחק דכ"ל לאכסי דעתיה שחמיר לע"ס וק"ל :

שאלה קפו שוחט טרנגולת מחמת רוב חידוד הסבין

מוחך המפרקת עם הסימנים בכה אחת חייב לכסות או לאו :

תשובה יראה דמילתא דפשיטא היא דחייב לכסות כה"ג

ואש"כ דמחמירין לפסול שחיטה כה"ג כחד לישנא דלא לישווי גיסתרא פי' שלא יחוך כל המפרקת לשים אפילו בוולכס ובהובאה חומרה יחירה היא לפסול בלא מחמיר דמייחתי סס במרדכי ותוספות ומהר"ם גמי מפרש פירש"י דר"ל שלא ילטרך לחוץ כל המפרקת לשים אבל אינו ר"ל שאם חתכו לשים סהא פסולה. וכן מוכח מן סהוס' סס שמבנייה פי' רש"י סבי דא"כ לא הוי מקשה עליו מידי דלמאי אילטרך קרא לסי דפסול השחיטה ודאי אילטרך וא"כ כיון שאין אלא חומרה בעלמא פשיטא דלא דחיק מלות כיוסי דאורייתא מטעם דילמא מאן דחזי ליה דמחייבא לס בכיוסי אחי למימר שחיטה מעלייהא סיה ואחי למיכל מייגס כדאמר פ' כיסוי גבי שחיטה חש"ו דפטרין לס מכיוסי מהאי טעמא דהתם מוכח בחוס' דטעמא הוא משום דרוב מעשיהס מקולקלים ואי אחי למיכל מייגס כוס כדאובל נבילה גמורה משא"כ כ"ד דמן דרין כשירה סיה אלא שאנו מחמירים לאוסרו באכילה אבל מ"מ מלות כיוסי לא דחיק בשביל כך דלוחוס דילמא אחי למיכל מייגס. וכן נראה גמי דאפילו בספק גמור של פסול שחיטה כגון בדק סכינו ונמלא אחר שחיטה פגומה דק"ל רב סוגא דחיישין שמה בעור נפגמה וספק נבילה סיה וסבי כתב הרמב"ם בסדיא אפ"ס חייב בכיוסי ודוקא בחש"ו דרוב מעשיהס מקולקלים פטרין לס מכיוסי משום דילמא אחי למימר שחיטה מעלייהא סיה אבל

בספק השם להכח ולהכח נראה להאזין ופטרין וראייה מדקאמר פ"ק דביצה דכיון דאם שוחטין אותו בחול מכסין את דמו ולא גזרין דאי מחייבת לה כסויי אחי למימר חיה מעליה היא ואחי להחיר חלב שלה משום דמימר אחרי אוכפי רבין מספקא לכו ולכך מחייבים לה כסויי ה"ג מימר אחרי רבין מספקא לכו אי לאו שחיטה היא ולכך לחומר מחייבים לה כסויי. והע"ג דיש לחלק קצת בין השש דדילמא אחי למימר שחיטה מעליה היא ובין השש דדילמא אחי להחיר חלבו דהתם בעי למי סימני חיה בקרייה ועלפיה מ"מ הואיל ולא אשכחן הויה תבשיל דדילמא אחי למימר שחיטה מעליה היא אלא גבי תש"ו והתם רוב מעשיהם מקולקלים כדפרישית לא גמרין נמייה לסיפיקי אחריני :

דיני חלה וחדש וכלאי הברם ונטע רבעי

שאלה קפח אשה בעלת הבית לשם לה משרתת שלה עיסה והלכה לחוץ קודם שהפרישה חלה וקודם שחזרה נתחממה העיסה כל נכרה שהם השפה עוד שלא תאפה תחלקקל העיסה ובשביל כך רוצה המשרתת להפריש החלה בלי רשות בעלת הבית שרי למיטבד הכי או לאו :

תשובה יראה דשפיר דמי למיעבד הכי דכיון דמחלקקלה העיסה זכות הוא לה לבעלת הבית וזכין לאדם שלא בפניו וקו"ל זכיה מעטם שליחות איתרבי ולענין תרומה רבין שליחות מאתה גם אחס' וס"ג המשרתת נעשה שליחה אחי' שלא מדעתה מעטם דזכות הוא לה ואפי' אם אין כאן אלא חשש קילקול העיסה אמרינן דזכות הוא לה כיון דרגילותה כוונתה שבעלת הבית נוחתת רשות למשרתת להפריש חלה אפילו בפניה וכן יש לה כח לעשות שליח כדאיתא ביבמות פ' יש מותרות לימד על נשואת בת ישראל שנותנת רשות לתרום תרומה מעשר וילוף לה מדכתב אהס' וביתא ומקיים ביתאס' לאתה ונרא' נמי דס"ה לענין תרומה גדולה וחלה . הגנה"ה . והע"ג דפ"ק דחולין אמרינן דהאומר לעלותו לא תרום לו וטעם חייב אחריתא וזולתו תרום אין תרומתו תרום דכיון דהוא שולח מדעת אמת חת"ג דידע הוא בעידוהו דתרום דיתא ליה לבע"ה לתרום שהרי צוה לשלוחו לתרום ח"מ הואיל ולדידה לא עבד שליח לא מהני וי"ל דדוקא התם לא מהני משום דהויה למימר דבעל הבית דשלוחו דוקא יתרום משום דידע ומכיר באיזה מידה כגיל בע"ה לתרום בענין יפה או רע או ביטול וכן אם דרכו לומר כך אלא יפוח או איפכא אבל בהפרכת חלה בזמן הזה דהכל ענין בו ליטול בזכות ושורפה אין לומר כלל שיש קפידא מי יפריש ויתרום וכו' דהויה למימר מעטם שיש להם לקלוקל העיסה ליתא קפידא כלל וכן לענין גם איכא למימר הויה דידעין דזכות הוא לה ויחלה לה בזרעוהו לא הוי קפידא כלל מי יקבל הגם במקומה . ע"כ :

וכן כתב בסו"ט ב"ז דלגתחילה האשה עושה שליח להפריש חלה בלא בעלה ולענין גט נמי מרבין שליח לאשה ולאיש כדלפינן מושלח ושלחה וביבמות פ' האשה שלום בעי תלמודא המחכה גט לאשתו במקום יבוס או במקום קטטה מסו ומוכח בסו"ט דהיא תרום דאי פוש זכות לה היה מועיל משום דזכין לאדם שלא בפניו אע"ג דבעינן ונסן בידה או ביד שליחה הויה דזכות הוא לה נעשה המקבל שוטה אף שלא מדעתה וס"ה לענין הפרכת חלה ואי ק"ל הא דתיגא בפ"ב דב"מ כוונת התורם שלא מדעת תרומתו תרומה כו' עד הרי ששלחו ואמר ליה כך אלא ב"ה לא שוייה שליח לא משום דבעי שוטה דומיא דהתם מה אהס' לדעתה אף שוטהס' לדעתהס' אלא חת"ג דידעין בהר הכי דיתא ליה במה שתרם אפי' הלא הוי שליח כיון דמשיקרא לא לדעת הוי . לא דמי כלל דהתם בשעשע שניעשה שליח לא ידעין כלל דיתא ליה אלא דהת"כ שמשנין מיניה או דחזין מיניה דיתא ליה ובעינן למימר דלמפרע הוי שפיר שליח הא לא מהני משום דבעינן למידע בשעשע שניעשה שליח דזכות הוא ויחלה ליה וכו"ג הוי דומיא דהתם דאין ססדי אי הוי הכא סו"ט יחלה ליה אבל הויה דשעשע שניעשה שליחות לא ידעין לן לא הוי דומיא דהתם :

שאלה קפח אשה לשם שחי עיסה בחתם עירבה כרעס ובחתם לא עירבה בה ואין ב"ז ולא ב"ז שיעור חלה יש ללרפס ע"י נשיכה כדי ליטול מהן חלה או לאו : **תשובה** יראה דלכאורה הויה לדקוק מתוך דברי הגאונים דיש ללרפס ע"י נשיכה כדי לחייבם בחלה (כני') (גנראס) [חרומת חרשן ח"א] מו

בחוס' פ"ק דנידה וכו"ג ובספר התרומה והמדרכי ואשירי כסלכות חלה ובמדרכי פ' אלו עוברין מתרין הויה דפרק בשם דאמר רבי אליעזר וטעם מן הטעורס על כהמאס ביזר עושה עיסה כו' עד ונסן פחות מכבילה בחמלע כדי ליטול מן המוקף אלא דלידוף כל לא מהני אלא בעינן חוט בלא המתכרן ובפ' אלו עוברין סבר ר' אלעזר דמסני לידוף כל ומחלתי דהא דלא מהני לידוף כל גבי עיסה עמאס וטעורס משום דהוי דבר המקפיד על הערובתו ומייתי ראיה מירושלמי דקאמר התם דבר המקפיד על הערובתו אין סבלי מלרף והשפחה מוכח מהך שיטתא דווקא כלי אינו מלרף דבר המקפיד על הערובתו אבל חיבור ע"י נגיעה וכו"ג נשיכה מהני . אמנם (בסומן) [בס'] אשירי וזוירס דיעס כתב בסו"ט דדבר המקפיד על הערובתו לא מהני לא נגיעה ולא נשיכה אפילו בשאס' אחת וכן מוכח מדברי אשירי כסלכות חלה וכן מלחתי בפ' משניות דרעטו שמשון במ"מ חלה פ"ד ונראה לחלק דודאי הויה דכתרויכו ים שיעור חלה חת"ג דמקפיד על הערובתו מהני נשיכה או אפי' נגיעה כדי לפטור מאתה . את חברתה דחשיב שפיר מן המוקף כסכי וכסא חיידי הויה דעיסה עמאס וטעורס דכתרויכו ים שיעור חלה אבל הא דאמרין לעיל דלא מהני נשיכה בדבר המקפיד על הערובתו איירי שאין בכל אחת שיעור חלה ובאין ללרפס כדי לחייבם בחלה כס"ג לא מהני נשיכה דהואיל ומקפיד על הערובתו אין לנו בידו לעשות ולהחשיבם כעיסה אחת לחייבו בחלה . איך תימא לפי סברא זו דהתם פ"ק דנידה ור"ס במדרכי פ' אלו עוברין ורבינו שמשון בפ' משניות לשיטתא קמא דיליה מיישבין הויה דרבי אליעזר בפ' אלו עוברין אהסו"ט דפ' כשם ממש איפכא מסברא זו וקאמר דר"ל דסבר דלידוף כל לא מהני היינו דווקא הויה דכא לפטור אחת מחבירתה ובכתרויכו ים שיעור חלה אבל כל הויה דאין בכל אחת שיעור חלה מהני לידוף כל לחייבו בחלה ונסי נמי דאיכא לא מחלקין בין מקפיד על הערובתו בין אינו מקפיד מ"מ דוחק לומר דסברא הפוכה ונראה דאין סברא הפוכה אלא הא ודאי סברי דאין סברא לחלק בין מקפיד לאינו מקפיד אבל מודו דאם יש לחלק או ודאי הסברא הויה דקיל עמי לידוף סבלי לענין שיחשב מן המוקף מלרפס לחיוב חלה לעשות העיסה אחת כדפרישית אבל לפי מאי דלא מחלקים בין מקפיד לשאינו מקפיד סברא הויה לומר אדרבא לענין לפטור אחת מחבירתה דקילא הויה אמרינן דלא מהני לידוף כל אבל הויה דאין בכל אחת שיעור חלה וכו' מן דרין שתיסן פטורות אמרינן לפטורה דמסני לידוף כל כדי לחייבם בחלה ומסתתא כ"ז דודאי מקפיד על הערובתו הוא דאין סברטס מספיק בחזותא ועמאס לשחי העיסה רוב היעושה סברי דיש לחלק ובדבר המקפיד אפי' אשה אחת לא מהני אפי' נשיכה דכבירינא לעיל אין ללרפס אפילו לחומר אפילו בנשיכה כדי לחייבם דהוי נכרה לבעלם ונשיכה שחמרו פתב בפירות משניות דהיינו שמדבק כ"כ כשיפרדו יחלשו אחת מחבירתה מעט ונפקא מינה אם בא לפטור אחת מחבירתה דכתבו החוס' פ"ק דנידה דשמתא בעי נשיכה לא בני נגיעה אמנם אס' וילעבה כבר כל העיסה שיעור חלה ביחד ואח"כ נחלק או נאפה ושכחו כבר ליטול ממהם חלה כס"ג ודאי מהני לידוף כל לכ"ע בחלה ח"ל הכי איתא בחוס' פ"ק דנידה . הנראה לע"ד כפבתי :

שאלה קצ לאחר הפסח שרגילים ללוג בשאר של נכרים

היאך נוטל החלה שלא יפרישו מן הפטור : **תשובה** יראה דלכך עיסה שניעשה בשאר של נכרים סרבה תקות ים דבדר והמס' מפורשים דברי רבותינו סומחברים . אשירי מסיק כסלכות חלה דיכול להפריש מיניה ולא חיישין דילמא איתרמי לדי דשל נכרים וקמפרים מן הפטור על החיוב דקו"ל ים בילס דבדר לח וכו"כ בסמ"ק דחומר איתרס' הויה הא דנוהגים להפריש ממקום אחר אמנם במדרכי כסלכות ח"י וחלה כתב בשם מהר"ם דאין להפריש כס"ג מיניה וביה משום דקו"ל דאין בילס אלא ביין ושמן בלבד ומלרין להפריש חלה גדולה יותר ומה שתיסה עיסה של נכרי שנתערבה והשתא ממ"י ים בחותה חלה מעיסה של ישראל וכן כתב דברשות סר"ח ח"י וסר"ח"ש כתב בשבוסע שיעשה עיסה קמיה וישים אותה על העיסה גדולה ויפריש מן העיסה הקטנה שהיא ודאי של מיוז

חיוב אע"ג דשאור לטעמים עבירה לא בעילת העיסה לגבי השאור
 ע"כ. ואע"ג דאשירי כחב לעיל דיכול להפריש מיניה וזיה נראה
 דו"ל דבשאור מודה הר"ש דאין בילה וסיח דכחב בספרו בסלכות
 חלה לא אשירי בשאור אך בסמ"ק כחב בסדיא אשאור דיש בילה
 מ"מ נראה דודאי דיש להחמיר ולעשות בלחוד מן הדרכים לעיל
 אמנם לא ידענא כלל היחך לתקן מכאן והלאה שלא יאמרך לשולם
 לעשות תקנות הללו "ספרי בגילין הנשים ליקח מעט בלח מן
 העיסה הגדולה ומשחין אותו בלח לשאור להחמיק בו עיסה אחרת
 ומוטלת אותו בלח מן העיסה קודם הפרשת חלה כדי שיהא אותו
 בלח מן החיוב ולא מן הפטור שאם היו נוטלין לאחר הפרשה
 היה כל העיסה פטורה ומלאה שאור זה ג"כ של פטור והיו כמו
 שאור של נכרים לדרך תקנה והשתא כנ"ד אף אם יטעו קודם
 הפרשה איכה למהם דילמא אישרמי לידים אותו שאור של נכרים
 שנתערבו ולא יוטלה ממנו והיה של פטור וכשתחמיק משאור זה
 שנעשה מבבלק זה יתערב ג"כ בעיסה האחרת וכשבא להפריש
 חלה מלאות עיסה איכה למהם ג"כ דילמא אישרמי אותו בלח
 שיעל כבר מעיסה ראשונה והיה של פטור אפס י"ל דכולי האי
 לא חיישין דהתירמי תרי זמנין ממש אותה של נכרי. הנראה
 לעניות דעתי ככתבי :

דיני הדשן

שאלה קצא יש שנים ומלאו בזמנינו שהשגל והקרה שחסה
 על פני הארץ סמוך לימי פסח ואי אפשר
 אפי' למיטעוים דעובדי ארמיה לזרוע השעורים ושבולה שועל קודם
 יום הכף העומר יש לחוש באותו שנה שלא לאכול אותם זרעים
 ושלא לשתות השכר שטושין מהן נושים איסור הדש או לאו :
תשובה יראה דבכס"ג כל ירח שמים יהוש לעלמו אבל למחות
 בהמון העם לאו שפיר דמי וכן מלאחי שהעתיק אחד
 מהגדולים מהשופת הר"ש וז"ל מה שמתין שר סמיכין ארובה
 שחזרו קודם לעומר ועוד דאיכה שעורים על השתקד ושם זו
 נתתי על לבי כי מיעוטא דמיעוטא לא יכלו לזרוע קודם לעומר
 ולא אחרתי דמוטב שיהו שוגגים ואליהו מוידים וכן ראיתי בכס"ג
 רבים נושים איסור אבל לא ארזו הלכה למעשה ע"כ. ואע"ג
 דאשירי ופירש וכן רב אלפס ובס"ג פסקו דהדש דאורייתא בזמן
 סוף ואפ"ם כחב אשירי דאין להורות לאיסור ונא"ל הגדול ראיתי
 דכחב דמדברנא. ה"א אכן נדחק מאד ליישב לפי שהעולם אין
 נזהרין בדבר ונראה דהוכח דאישרמי שנה כס"ג שהשגל והקרה
 כס"ג הוא עד סמוך לימי פסח דכעו שזרעו כדי שישרש קודם
 יום הכף היינו ג' ימים כדמוכח בסדיא פ' ומקום שנהגו נבי הא
 דהגיה המכבש בשלש עשר כו' וגם אם הוא כס"ג שכלל הסביבות
 שמשם מביאים תבואה הוי השגל והקרה כמו בטדינה זו וכמו
 שהמדינה רוב שהייתה עבר שאין קשה להפרישם בכס"ג אין להורות
 לאיסור דמוטב יהו שוגגין כו' כי לא ישמעו כלל הואיל ורוב
 השחיים אינם עושים אלא משעורים וכיוצא בהם שזרעו סמוך
 ליום הכף אבל אם רוב שהיית המדינה יין ואינם רגיבין לשעורים
 ולשבולה שועל רק לפעמים למאכל ובשאר תבואה שאינם מה'
 המינים אין הדש נושים בו ולכן לית דוחק דליבורא צמודי
 להפרישם מאיסור הדש היכה דליכה אלא חזא ספיקא שמה של
 השתקד שמה של שנה זו מזה למחות בהמון העם ולהורות להם
 לאיסור דספק ספיקא אין כאן דיימא ספק של השתקד ואח"ל של
 שנה זו שמה תבואה זו מן המיעוט שזרעו קודם יום הכף ומופגל
 מיום הכף דכיון דמיעוטא הוא לא עבדין מיניה ספק ספיקא
 דמיעוטא לגבי רובא כמאן דליחא כדאיתא בסדיא בחו"ס בשעתא
 דפחה פתוח פ"ק. דכתובות. הנראה לע"ד ככתבי :

שאלה קצב נטע רבני וברם רבני מה משפטו וסיחך
 יפדה אותו בזמן סוף :

תשובה יראה דבכרם רבני לריך לכונו בו בחולס לארץ וכן
 כתבו החוספות פ' כילד מברכין. וכן מסיק אשירי
 וכן סמ"ק דלא כרמ"ס שכתב דאפילו כרם רבני אין נוהג

בסודיא וכ"ש בחו"ל אבל נטע רבני דסינין שאר כל חילנות כחבו
 החוספות וסמ"ג וסמ"ק בשם ר"י דאיתו בחו"ל משום דקי"ל כל
 המקיל בלחך הלכה כמותו בחו"ל וחד קאמר כרם רבני דוקא
 אך בחו"ס ברית מסכתא דקדושין איתא דיש מפרשים דאפילו מאן
 דתנא כרם רבני מודה דנטע רבני נוהג והייב לפדותו מדברנא
 לפיכך חייב אפילו בחו"ל מדברנא וכן מלאחי שסעתיק אחד
 מהגדולים בשם גדול דמידות חסידות לפדות נטעי רבני בזמן הזה
 בשויו עכ"ל נראה קאה דעיקר מה שבה להסמיענו סינין לפדות
 בשויו ואפשר לא דק במאי דכתב נטע רבני דלא אחי לאשמושינן
 ה"א אלא רואה לומר מה שחייבין לפדות מידת חסידות לפדות
 בשויו ונטעין זה מוכח קאה בהגמ"ס באשירי פ"ב דראש השנה
 דקקט נמי נטע רבני לפי פי' ר"י ור"י ודאי לא סבר דנהגה
 בחולס לארץ והכי משמע בסמ"ג במלות מועשר שני דכתב ח"ל
 מידת חסידות לפדות מועשר שני בשויו שלא בזמן הבית כמו בזמן
 הבית כו'. ונראה דמזה דקדק אותו גדול ג"כ אנטע רבני משום
 דילפינן בהלמוד קדש קדש מועשר שני. אמנם נראה להלן דהסיחא
 דמועשר שני בלחך ושלא בזמן הבית והסווא חומר עפי מנטע
 רבני בחו"ל בזמן הזה כדמתלקין כממס דוכחא הכי לענין חלה
 ותרומה וכן ראיתי מורה הלכה למעשה לפדות כרם רבני על סוף
 פרוטס כגון מחלס ווינע"ר שסיחא יוסר מפרוטס ולשוחקס ולהטילס
 לנכר. והכי כתב סמ"ג במלות ערלה בשם ר"י דכתב אחרי
 דשאלתום דרב אחאי שהיו קדמונים ובסלכות גדולות מיייתי ראיה
 כממס מקומות מדבריהם וכחבו דיש לחלל שום מנה על פרוטס
 ראוי לסמוך על דבריהם ע"כ וכן אשירי וסמ"ק כתבו הכי וכן
 משמע בפשיטות מא"ו וכן בהגמ"ס באשירי בשם מסרי"ח פ"ב
 דראש השנה. וגם בנטע רבני יש לסמוך אבל הכי מחברים לעיל
 דכברי דלא נסגו בחולס לארץ וכחבו עוד בסמ"ג וסמ"ק וכן אשירי
 פ' כילד מברכין דאין פודין במחובר אלא לאחר שיתלשו הפירות וביאר
 בסמ"ג הטעם משום דילפינן ממועשר שני ח"ל החוספות פ'
 מרובה אימא כל המתקטע משמע דחל פדיון במחובר לקרקע. ואימא
 דבחוסיפתא משמע דאין חילול במחובר דמיוא כרם רבני כו' עד
 הכל מודים שאין פודין במחובר לקרקע וכל עשמייהו משום דילפינן
 קודם קודם ממועשר ח"ל דסחם לא הוי טעמא אלא משום דמחובר
 אין דמיו ידועין ולכן אין פודין אפילו על פי שלשה ע"כ משמע
 דבחוסיפתא סברי במסקנא דלא ילפינן ליה ממועשר אלא משום
 דאין דמיו ידועים ומתללין במחובר מ"מ נראה כיון דסמ"ג וסמ"ק
 ואשירי כתבו בפשיטות דאין פודין במחובר אין לסור מדבריהם :

דיני בלאי הכרם

שאלה קצג רגילות באשכחא בעובדי כרמים שמנדיכים
 הגפנים בכל שנה וא"כ אמאי אין חוששין
 משום ערלה :

תשובה יראה דיש לחלק בין הנדכה להברכה כדאשכחן
 בפסקי הגאונים בסמ"ג ואשירי כחב דר"י גמגם ג"כ
 בדרך זה וסורין ר"י דבכרמים של נכרים יש להחיר אע"ג דקי"ל
 דערלה נוהגת בשל נכרים מ"מ קי"ל דספק ערלה בא"י אסור
 בסודיא מותר א"כ שרי לשתות היין הבא מנכרמי הנכרים דבטולה
 איכה לספוקי שמה אינה משל סכרכה. אמנם כחב עוד סמ"ג
 בשם ריב"ז א' שהקד בעובדי ארמיה ואמרו שרוב הכרמים מוברכין
 סן וכמו עשר ידות מן הסכרכה נגד חלק אחד שאינו מוברך וכס"ג
 לאו ספיקא היא אבל הגידו לי ג"כ שאינן מברכין בענין זה
 שנוטעין ראש במקום אחד ולאחר שהשרישם חותכין הגפן באמצע
 לשנים ועששו שתי גפנים. וכס"ג היינו לריבין למוות שני ערלה
 משעה שנספקס אלא כך דרכה להברך דרך הגפן לטווח לו ד' או
 ה' ענפים ונוטלין הגפן ופושפין אותו ומיחין אותו בהרין בקרקע
 ופושפין עפר על פני כל ההרין ואין מניחין מגולה רק ראשי
 ענפים והם נעשית כל ענף גפן בפני עצמו וכס"ג לא מיקרי
 הנדכה כיון שכל הגפנים סילדות מחוברים בגפן חזקים ומשום
 דיסקס בעפר לא גרע כלל וכן הוא הדרך עדיין בכל גבוליו
 שמברכין

שמכריכין רק בדרך זה ולכן אין חוששין לאיסור ערלה אפי' בכרס של ישראל ואע"ג דכמה פעמים הורן שם או שתי קלה הגפן שעל ידם מחובדים גפנים היוולדות אל הזקנים נרקבות ונפסקות זקנים . וכן לפעמים מפסיקין אותן העוודרים בכרס בעבודתם במרע והאינא ת"מ אין זה אלא ספיקא . וכבר ביארנו דספיקא ערלה בחו"ל שרי ואשירי כתב עוד פעם להסיר משום דראב"י סבר במס' סוטה פ' משוח מלחמה דווקא נוטע חור ממעדי המלחמה אבל לא מבריק ומרכיב משום דאינו בכלל נוטע וא"כ ס"ס לתיין ערלה דאינו בכלל איסור של נטיעה ואע"ג דלא קי"ל כראב"י ת"מ בחו"ל עבדין טוהים כדפסק ר"י לעינן כרס רבנע דכל העקיל בארץ הלכה כמותו בחו"ל ע"כ . ואמרינן פ' קמח דראש השנה משמע וניו דסבר דהלכה כמותו לענין ערלה ולכן נראה דכל היכא דאיכא רק ספיקא בהכרס יש להסיר ולסמוך אדברי אשירי ומרדכי דלעיל . הגר"ח לע"ד כתבתי :

שאלה קצד

יש היסור לכתחילה לזרע וירקות בגמט סהרס גפנים נטועין בהן או לאו :

תשובה

יראה ודגנו העולם שלא ליסור וכן כתב באשירי דעמא דבר הכי ואע"ג דנמלאו לנו דעות רבות דסבירא להו דהא דקי"ל כרבי יאשיה דאינו חייב עד שחרע הימים וטעוים והרמ"ם במפולת יד היינו דווקא לענין מלקות אבל איסורא איכא ואית דסבירא להו דמ"מ הירק אסור באכילה ונראה דמנו העולם על האשירי בהלכות כלאים דמייתי דברי רוב וייתיה בסוכה גמורה דבחו"ל שרי לכתחילה לזרע בין הגפנים וגם מותרין באכילה דפי' דברי הרמב"ם דכתב דהירק אסור באכילה ורואי לומר אם רואה ירק זרע בכרס וספק אם זרע עם הרקן במפולת יד אסור לאכולו . אם רואה לוקט משם משמע אבל אי דעינין שלא זרע במפולת יד מודה דשרי ונראה דהאידיך בארצותינו לעולם שרי דלא שחי' כל עיקר לזרע הרמ"ם . ובסמ"ק כתב וכן בהגמ"ס באשירי פ' לא יסור דאסור לזרע סמוך לגפנים מטעם הרבנא משום דשרשי זרע וכנסים בגפן שהיא רכה תחת העפר וסוי' הרבנא דאפילו רבי יאשיה מודה דלענין הרבנא אפילו חד מינא אסור ולא בעינן נמי במפולת יד ובאשירי מסיק וכויתא כהדיא מתלמוד דאע"ג דכלאי הכרס לא אסרי בחו"ל אלא מדרבנן לכ"ע הרבנא האין אסור מדאורייתא אפילו בחו"ל וא"כ אע"ג דכתב אשירי בסוכה דאין לחוש להרבנא בענין זה היינו דווקא אם אין הזרע נכנס רק בשרשי הגפן אבל בזמורה שהכריכה בקרקע אסור וכדמיו שלנו רובא מוצרכים כן ואף הואיל ואיסור דאורייתא הוא אית לן למיחש ולריך ליזכר שהיא סעפר יותר מנ' טפחים בין הזרעים ובין שרשי הגפנים אבל באיסור כלאים דבחו"ל מד"ס הוא הולכים אחר המיקל :

גמים להגלל או לבזבז נגרי לסעפות אויבים כמו ד' מאיר סהכיים אכזבו האחד בדבר האיסור ואכזבו אחר הכנים בפיו עכ"ל . עובדה דר"מ בפ"ק דע"ז גבי ברכו' דרבי חייא בן תרדיון שילא האויבים להסות את רבי מאיר וברח ומזמן אל הכשיל של נבילה ועבד אכזבו האחד ומנן השני אמרו האויבים הם ושלום רבי מאיר שיהלל דבר האיסור ודאי אחרונה הוא ויגלל שלא רדפו אחריו יותר לפי דעה ספר חסידים מוכח מהא דרבי מאיר דאפי' להסתמות לנכרי בדבר איסור גמור כשהיא דנבילה שריא ונראה דאפילו בשעה השמד שרי כה"ג וכה דאסור לשנות אפילו ערקתא דמסאנא היינו דווקא כשמכריזים בו שהוא יסודי ורואים לכופו שיטעה מדחו מנהג יסודים חייב למסור את עצמו שלא יחלל השם אבל כשעושה את עצמו נכרי כרי שלא יכירוהו שהוא יסודי ליכא חיילול ולא מידו . אמנם נראה דאין ראיה מהא' דרבי מאיר דאיכא למומר . דכברי סנהדרין דישאלו חסדו לאכול נבילות הוא ולכתי אמרו ח"ו שזכי ר"מ ולא אמרו ח"ו שזה יסודי ונ"ע באשירי פ"ב דע"ז מהא דמייתי בירושלמי יכולה אשה להטמין ח"ע ולומר נכרית היא ומפדש אשירי שם דאין ר"ל דמותר לה לומר הכי ע"ש ובפ' הגזל כתב אשירי אהא דהינא לא ילבוש אדם כלאים אפי' בנדים זה ע"כ זה כדי להבדיל בהן את האדם ופי' אשירי לפי שאין נוהגים מכאן מותרת שהוא לבוש אבל אין לפרש דלפי שהוא לבוש כלאים יכבדו שהוא נכרי ולא יעלו אמנו מכאן דהא ודאי אסור לפי שגדלם ככופר בשביל להבדיל מהמכא ע"כ . מכאן משמע דאסור להסתמות לנכרי כדי שלא יכירוהו ולא דווקא ללבוש כלאים אלא אפי' בגדים העשויים מב' או מג' זבשוים או סתן עשויין זבלין והחיות בשוליסן ובקאות כמו שרגלים הנכרים בהן וללכת בכל העיר בגילוי הראש כל אילו האורות סוברים הנכרים בשבילם שהוא אסור גמור לבר ישראל כמו כלאים בנדים והטעם איתו נראה ככופר כמו בנדים של שטעמא . אמנם י"ל דווקא כדי להבדיל מהמכא אסור אבל בשביל סנהא דס' חסידים וכמו שאלוהינו שרי אמנם כד' דמבואר בשאלהינו ז"ע אי תשיב סנהא הואיל ומתחילה מכנים ח"ע לך לעבור דרך איתו מדינה ולא דמי לעובדה דרבי מאיר ולהסות דס' חסידים שבה הסנהא עליו שלא ברעו וכו' דיע לחוש כד' אולי יכירוהו לאחר שעבר מפניהם וידעו שנתדמה לנכרי בשביל שלא יכירוהו ונמלא חולו השם למפרע כמו ערקתא דמסאנא דלא חלקנו לעיל אלא משום דהנכרים אינם יודעים שהוא משנה מן הדת . וא"ת אם יכירוהו לאחר שעבר לפניהם יאמר להם נכרי אני דכתי סבר ר' בון בירושלמי ובא"ז פ"ב דע"ז מייתי לה דמוחל לומר נכרי אני מיראת מות וי"ל דלמא קי"ל כד' חגא דפליגי אר' בון ואסר כדאיכא תסם בא"ז ולכן לריך לדקדק ויפה דבנדים הללו שלא יחא נראה כמורה בע"ז שכל המורה בה כאלו כופר בכל הסודים כולם . הגר"ח לע"ד כתבתי :

שאלה ר

נכרי רשע לומדן לישראל סתלי חזירים וללנות עליהם בריבית שרי להלוות בדרך זה או לאו :

תשובה

יראה דאסור לישראל להלוות זעלין זה כדתנן במס' שביעית זה הכלל כל דבר שאיסורו מדברי תורה אסור לעשות בו סחורה ותנן נמי תסם ופי' כל שעה מייתי לה הליד שמדמן לו עושה או גדיס עמאים מופד למוכרן אבל לכתחלה אסור ודרש תסם מקרא דאסור לכתחילה הא קמן דאסור להרווח בדבר שהוא אסור מן הסודים דבר שמועד לאכילה ואת"ל דיש לחלק מאחר דהסודים דרשה דפי' כל שעה אינה אלא אסתכתא דהאייתא תסם בגיליון דתוספות . י"ל דווקא סחורה אסתכותא אקרא משום דהאסור בא בקייין לרשותו של ישראל אבל במשכון דקי"ל ישראל נכרי לא קיי נושכין איכא למומר דלא אסורו אמנם בהגמ"ס במיימון משמע דאסור דכתב שאם נבא ישראל בחו"ל דברים שאסורים מותרים למוכרן משום דדמו לזייד שמדמן לו משמע דווקא היכא דגבא כבד ושסיה לריך לננות כדי להכיל מידם אבל לכתחילה אסור להלוות אמנם איכא למומר דאין לחלק הכי משום דשמה לקלוות עליו לכתחילה שרי עמי דילמא לא אחי ברשותו בידי מכירה ובהא סברה פליגי ר"ת ורשב"ם בפ"ק דכתורות באשירי לענין נעשות שותפות עם הנכרי דלר"ת דווקא לכתחילה אסור לעשות עמי שותפות שמה יתחייב לו שבושה ויעבור ישראל באכרה לא ישמע על פיך אבל

דין הרחקת ע"ג ויין נסך ושאר איסורין

שאלה קצו

יש מקומות שגורין רשעי האומות שלא יעבור בן ברית בהן ואשר ימלא דתו לחופשו על נפשו רשעי בן ברית להשתנות להסתמות בגדיו לנכרי ללכה בגילוי ראש כמו הנכרים כדי שלא יכירוהו או לאו :

תשובה

יראה דריך לדקדק בדבר בספר חסידים מלאחי ח"ל פי שרריך ללכה בדרך ימין מלבוש בחו"ל קנבוס או משו שלא יהא שטעמא שהיא מוזמן לו כשולא לדרך ע"כ וקאי אדלעיל מיניה דאחד רשע ללבוש בנדים להסתמות בהן לנכרי מדכתב יבין לו מלבוש משמע דאפילו שלא במקום סנהא שרי עוד שם בספר חסידים ח"ל עת לעשות לס' הפרו חורקן אע"פ שאמרה חורה לא יסיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלה אשה אם צדו אויבים על העיר או אם הולכין בדרך אסירא שהן נשים ישכבון חלכנה במלבושי האשים ואף חברב כדי שיהיו סבורים שהן אנשים וכן אם אין עממם אלא עשרה אנשים תהגורנה הרב כדי שיהיו סבורים שהן מן האשים וייראו מפניהם ומייתי מעשה גאשה ויפה מאוד שהלכה עם בעלם בדרך ועשהה ומעבר חבירהה זקן ושמו בפניהם וסוי' סבורים שהיא איש ומיולה וכן בהחורים שאין להם זקן ילבשו בגדי

אבל אם כבר נתחייב לו שבוטח מותר לקבלו ממנו מפני שהיה כמליל מידע ורש"ם סבר דאסור לקבל ממנו וכתב במדרי"ך פ' סניוקין דסבר רש"ם מדאסור הלמודא שותפות לכהלה משום שמה יתחייב לו שבוטח מכ"כ הוא דאסור לקבל ומסתמא ל"ד לדעת רש"ם אין ראיה מהסיה דהגס"ס במיימון דאיכא למומר אדרבה להלוות עליו בתחלה שרי טפי כדפרישנא אבל לדעת ר"ת הסברה הוא איפכא ופ"י משניות דרבינו שמעון ב"מ' שביעית מלאחי דמפרש בירושלמי דחכמים סברי הסם בברייתא דווקא בלייד שאומנחן בכך וסמלכים נוטלים מהן מס פשיביל אומנחן - שרו לכו רבין אם מדמנו לכו דברים עמאים למוכרין אבל למי שאינו לייד לא התייר ונראה דאף לפי סברה זו שרי בנ"ד דהמלכים נוטלין עיקר המסים בשביל הלוואה בריבית אך מ"מ נראה דמכוער הדבר הוא לישראל להלוות אכתי דמזירי אבל הלכ' משמע בדין מדברי מוסר"ם דמותר לקנות ולמוכרן לכהמילא אפי' אם עומד לאכילה ולא לתקן ממנו נרות להדלקם אבל בחוס' פ' מרובה לא שרי אם עומד לאכילה וע"ס. הנראה לעניות דעתי כהצנתי :

שאלה רא

הבית שהיה בו יין נסך כמה ימים והורק ממנו ועמד בכך ריקס יותר מתקופה ושכחו ונסן לחכו יין קודם שהשכירו ופסקו היין בחוכה יותר ממתנת לעת י"ט לאסור אותו יין או לאו :

תשובה

יראה דיין זה אסור הואיל ושהה בחבית מעת לעת וכש"כ יותר ואפי' אם לא שסה רק לפי שעה יש לגומה לאסור כמו שאבאר. באשירי פ' אין מעמידין כתב שאלוהו כמה יסעה היין כבוד של נכרים ותאסור וכו' דדקדק מפרש"י דלרר' שיעמוד בתוכה מעל"ע דאין דבר הנבלע בדופני הכלי נלמ' בלזון בלי דתיחה הלא מעל"ע ואפי' אה"ל דאסור אפי' לפי שעה משום גזירה הוכח דמכיוס לקיום כי הוכח דגזיר רבין בכלי של ישראל שמכניסין בו יין לקיום אם נתן בו נכרי יין נסך אפילו לפי שעה אסורו רבין לכלי משום גזירה הוכח דמשהה בחבית טובא פרש"י לא משמע הכי ואפי' נאמר כך מ"מ עוד לא מכניס לקיום הוא ולכא' למיגזר ע"כ. ובטור יורה דיעה כתב בשם אביו הר"ם דאדרבה הבין לשון פרש"י דאסור אפילו לפי שעה אם הוא כלי שמכניסין בו יין לקיום משום גזירה דלעיל והסתמא לפי זה היה אסור בנ"ד אפילו לפי שעה דהבית ודאי מכניסו בו לקיום ודוחק ק"ת להלך בין כלי נכרים ובין כלי ישראל שבלע יין נסך האמנם אם שעה בחבית מעל"ע בהא לית דין להתייר ואם נפשך לומר כיוס דעמדה החבית ריקס מעל"ע ויותר הרבה חשוב מה שבדפניו פגום והיה נע"ל כבר מלאחי בחשבוה הר"ם דלגבי כלי יין נסך לא מהני שריותא דאיוו בני יומא והטעם דאלו מכירים ומרגישים שהחבית שהיה בו יין משוכה לפי כמה ימים כשמתנין לחכו יין אחר משבית הוא מחמת טעם הראשון ואע"ג דכתב א"י פרק אין מעמידין דחבית שהיה בו שכר ונתנו בו יין לאורך הפסח אם אינו בת יומא שרי משום דנע"ל וכ"כ אה"כ דמשקין הנבלע בכלי ולן בו לילה שלם ונפלט פגום הוא ע"כ נריכין אנו לחלק בין יין לשאר משקין שהרי בחמת הוא כמו שכתב הר"ם בחשבוה שהיין משבית כשהוא מוגה בחבית שהיה בו יין טוב אפילו עומד החבית כבר ריקס ימים רבים וכו' דסתמא קתני גודות של נכרים וקנקיטס ויין של ישראל כוונ' בחוכה אסורה כשהוא כו' ולא מחלק מידו דאירי דווקא בבני יומא ואע"ג דק"ל בעלמא דהסם כלי נכרים אינו בני יומא וכדי דכתב גבי כלי משקה אפשר דלא שייך יהוא טעמא דמפרש באשירי פ' אין מעמידין ובסג"ס במיימון מ"מ הוה ליה לפירושי דהבית אירי בבני יומא וכן ל"ע פ' בתרא דע"ז גבי הכשר הגת וכליה דמשמע הסם דלא בני יומא למכשר. הנראה לעניות דעתי כהצנתי :

שאלה רב

יראה אחד הייה חבית יין ברשות הנכרי החוס כסלכתו ולאחר שנים או ג' ימים בה הנכרי אל הישראל ואמר לו היין שלך מטפף הוא מאד מן החבית שלא יסודי שם לסקן הדבר והישראל נתעלל ק"ת ושלח לשם לאחר יום או יומים וכפנה היסודי לשם ומלא עריבם גדולה מליאה יין החת

החבית אבל היין היה לעזר בחבית מטפף ואמר לו הנכרי היין היה מטפף מאד ולא יכולתי להמתין עד זיאתך ותיקאתי הדבר ע"י הדוק המגדופים עד שנסחם ונעלר י"ט לחוס כה"ג לניסוך או לאו :

תשובה

יראה דאין כאן להחמיר ואע"ג דמוכה באשירי פ' רבי ישמעאל ובסג"ס לשם בענין הנכרי מהדק שיעורוהו בסדקים בחבית המטפף שאם כיון הנכרי ליגע ביון דף הסדקים המטפפים דיש בו משום יין נסך דכל מאי דשרי הסם היינו משום דחשיבה מעשה לבינתא ואין דרך נסך בכך ואפילו לנכרי רבנ"ה דכתב שם בסג"ס משמו דיש מהירים דיעבד אם נגע הנכרי ביון חיולא מן הסדק ומפרש במרדכי הטעם משום דלוק הסולך לאבוד הוא משמע שאם היה מוץ בפיו מן הסדק הוא אסור משום יין נסך וא"כ בנ"ד נמי אם היה אמת בדברי הנכרי שטיפף היין מאד איכא למיגזר שמה מץ בפיו מן הסדק מ"מ נראה דאין סומכין על דבריו של נכרי לאסור ואיכא למימר שמה לא היה מטפף כל עיקר ועושה לו סיבה כדי להסחיב את עלמו אל הישראל כדי לקבל שכר תיקונו וידע שלא ישלח הישראל לשם בנחיה ויאמר אז שהוא חוקן וסכי פסק בשערי דורה דאין סומכין על דבריו של נכרי לאסור ולא לסייר ומייסוי ראייה מנכרי שהביא פירות לשוק בפ' בתרא דיבמות ואע"ג דאשירי כתב בפ' אלו מגלחין בשם רבנ"ה דלא קי"ל כרב"ג אלא כרבי דפליג עליה וסבר דסומכין על דבריו של נכרי להחמיר הוה איכא מהר"ח דפליג עליה ומחלק דרבי לא סבר דסומכין על דבריו של נכרי הלא משום דהפירות שלו הן ולכך סומכין עליו כדאיתא בהם באשירי. ורבינו שמעון כתב בחוס' וכן במרדכי פ' רבי ישמעאל דאפי' ישראל כה"ג שאין היין בידו לא מהימן לאסור וכ"ס נכרי והסם נמי שסמרי הסביר דבריו והיו נכרים דברי אמת ואפי"ס לא סומכין עליה ונ"ד נמי אע"פ שהיין היה מוגה ברשות הנכרי לא חשיב כלל בידו הואיל וסיה החוס לדעת הישראל ואי משום דאשכח הישראל עריבם מלא יין חתה החבית יומא דהא מוכה מלתא דאמת בדברי הנכרי הוה נמי מוכה באותה חשבוה רש"א דלעיל דלא חיישינן לה דהסם נמי הוה אומדנות וכוונות שהשמה משם היין מן החבית ואפי"ס התייר ומייסוי ראייה מהסיה דתיקוה שגמלא כלד בית הקברות ושפטיס בידו כו' ונ"ד נראה דדמי טפי להסיה דתיקוה מעובדא דהסם ע"ס. הנראה לע"ד כהצנתי :

שאלה רג

נכרים הלכו לפני גינת של ישראל מלאה חירוש ולחשו זה עם זה ואח"כ נבל אחד מן אה אלכבו בחור החירוש ומן ממנו בפיו והלכו להם והיו פיהם מלא שחוק ביחד וסיכולים ראו אחרים ואמרו להם מדוע קלקלתם לנו היין השיבו לא ידענא שיתקלקל היין לכם ולטעום היין היתה כוונת הנגוע והרגישו היסודים באומדנא דדעתיהו מחוך הלחישם וכשחוק טעמו כבר שכונתם היה לנסך לקלקל הישראל היין חמרא שרי כה"ג או לאו :

תשובה

יראה דהמרא שרי וראייה מהא דכתב בסג"ס באשירי ובשם חשבוה מ"ז ו"ל ודווקא כשלא נחכוון לוגע הנכרי ביון להכעיס לישראל אבל אי חזין לדעתיה שכיון להכעיס ולהפסידו כה"ג לא גזיר רבין ושרי אפי' בשהייה וכבר היה מטעם כה"ג והיה שם זקן אחד שגזרן לסוף על קדוש השם ולקח מן היין ושתה בפני הנכרי כדי להודיעו שאין ממש במעשיו ולא יעשה כן עוד ע"כ. ופסק זה איכא נמי בס' א"י במס' ע"ז אלא שקצר ק"ת ונראה דלקדק מדכתיב אבל אי חזינא לדעתיה שכיון להכעיס משמע בפשיטות דלא בני שיאמר לסדיא שכיון להכעיס ולקלקל אלא אפילו אי ליכא רק אומדנא וסדבריה נראים מורגשים כמו עובדא דידן שרי. וגם מלא דמסיק בהשוכה דלעיל ששהם חזקן מן היין בפני הנכרי כדי שלא יעשה עוד נראה דבנ"ד יש להתייר טפי מאותו טעם שהרי הנכרי בדרך ערמה קעביד ולא לסדיא במידו ואיכא למוחם טפי שיעשה כן עוד מפני שאם יתבטאו לדון יתקן לומר בלא כוונה עשיתי מה שלא יוכל

יוכל לתרץ כשעשה צמוד ובכוונה לקלקל ובכס"ג אשכחן דאחמור
בכנן כמעשים עפי ממונזד מהאי טעמא דמעשים שכיחא עפי .
הנראה לע"ד כחכמי :

שאלה רד

נכרי נגע בין שבחבית ע"י גלוק ובאותו העיר
רגילים למכור הינות לנכרים מעט בזול משאם
היו מוכרים לישראל אבל באותו שנה היין יוקר ואין להם יין כשר
בדוחא ובדוחק יש לאוחו לזכר יין לפחות כל אותה השנה יש
למכור גלוק כס"ג או לאו :

תשובה

יראה דלכאורה סיה גראה להביא ראיה דלא שריין
כס"ג ואע"ג דכתב אשירי בשם מהר"ם וכן כתב
במרדכי דהניגון בהפסד מרובה כר"ת דכתב גלוק אינו חיבור
ובהפסד מועט כרס"י דפסק דגלוק חיבור וראיתי בתשובת אחד מן
הגדולים שכתב בשם רבו אחד מן הגדולים דכל מה שהוא בחבית
הן גדולה הן קטנה חשיב הפסד מרובה לאפקי מה שהוא כבד או
בקנקן מ"מ נראה לטובה דב"ד אשילו חבית גדולה חשיב הפסד
מועט הואיל ואפשר למכור לנכרים כמו שהוא רגילות ואע"פ שצריך
לזלזל קצת במכירה וראיה מהא דאמר בפ' הגזקין ובפ' הגזל
בשרא דמודע חולין בהרומה חשיב הפסד מועט משום דעדיין
ראוי למכור לכהנים אע"פ שצריך לזלזל במכירתו ולא מפליג בין
רב למעט . וה"ל כג"ד הואיל ואיכא דוחקא דלטרדא לשחוח יש
למכור כמו בהפסד מרובה נראה להביא ראיה דלא אמריין הכי
דבפ"ק נידים איחא דר' אליעזר חשיב להכמים מריבא אחא
בתיאל"ץ שצברו עלים ג' שעות ואמרו דיון שעה ואמרו לו חכמים
אין שעה דחוק ראיה מאי שעה דחוק איכא דאמרי שני בלורת
הוא איכא דאמרי אפי' שטרות הוו ודפ"ש שני בלורת הוה
הפסד מרובה כלומר ולקך אפי' מעט שטרות הוא הפסד מרובה
אבל לא ר"ל כס"י לפ"ש שני בלורת הוו והוי דוחקא לאוכלי
שטרות אע"כ לא שריין משום הכי אלא משום הפסד הקילו
דהרומה חסס על ממונס של ישראל . אמנם אפשר דביין
נכר דאקילו ביה רבותאחא בזמן הזה בכמה דוכתי לא דייקין
טובי האי להחמיר ותו דלא שייך כהא כ"כ למהשגי' הפסד מועט
משום דאפשר למכור לנכרים ומש"ס נחמיר לשוים יין נכר חומרא
דאחי לירי קולא סיה דמנס רבנרבחא אסרו למכור יין הנאסר
במועט נכרי לנכרים . הנראה לע"ד כחכמי :

דיני חותם מקודקל

שאלה רה

ישראל סיה מוטרי יינו של נכרי בעל חובו והניח
ברשותו חתום בעיט במונפה ובנרוא והא"כ
לאחר השבוע בא ישראל עם עגלה לבולין היין לביתו ומלא
החותמות רובן מקולקלים יש לחוש כס"ג לניסוך או לאו :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר כמו שאכתב בס' התרומה
כתב דאשילו לרבי אליעזר דשרי במפתח או חותם
ולא חייב ליופא מודה הוא דאם מלא אח"כ המפתח נסתר או
החותם מקולקל הכל אסור ובמס' שטרות פ"ח הן המניה את
הבית פתוח ומלא ועול מטר נעול ומלא פתוח רבי מעמא
וחכמים מטשרין שהיו נגיבים שפתחו ומלכו והלכו להם
וכיון שחכמים מופתרים גבי שטרות שלא נכסו הנגיבים וממאסרו
אע"פ שסרתו המפתח וכ"ש בין נכר דטרות חמידי מייס
כדאיתא פ"ג דע"ז שהא שטרותיו שטרות יין נכר מנבעיא וי"ל
דהתם איירי בחבר יולא ונכנס וקמ"ל דאע"פ ששצברו המפתח
מרתמי ליכנס וכן משמע לישנא דמלכו והלכו להם ע"כ . ובדרך
זה כתב בסמ"ג אלא שלא הצריך כ"כ אך מיייתי עוד משנא אחרת
ומהדן עלה נמי דאייירי ציולא ונכנס ובסמ"ק כתב ח"ל וסיכא
כשנחלקל החותם יש מדמין אותו לטרות דאמריין המניה כלי
בחלון סאליירין ועל וחתם אע"פ שפתח פתוח וחותם מקולקל
סכלים שטרות והחותמות שאמרו אפי' בעיט אפי' קסס וכן י"ל
כ"ש בין נכר עכ"ל . וזהו הלשון איתא נמי במרדכי פ' אין מעמדיו
ובמרדכי פ' רבי ישמעאל מתשובה רבינו שמשון כתב להסיר
בנחלקל החותם והביא ראיה מהסיה דכלים בחלון סאליירין
וקצת דוספתח סיה בנס' שטרות ומסיים בהסיה חוספתח דס' :

בין נכר וספתח לכאורה משמע דהסיה דספר התרומה והמלוה
פליגי אהא דמרדכי וסמ"ק אבל כי דייקין ודאי איכא למימר
דלא פליגי ונראה דהא דרדב"ה דחוק אי פליגי וסנה מיייתי ממחמי'
מחמ' עסקות וסנה מיייתי מחמס' ולא מדברים מידי ממתיניגין
אלא ודאי איירי בחרי גוויי ולא פליגי דספר התרומה והמרדכי
אינס איירי בנחלקל בענין זה דמוכה ויזיר דע"י אדם כוונה
נעשה בכס"ג לא שריין אלא ציולא ונכנס דמיון דשלתו הנגיבים ידם
לקלקל ולשבר חיישיין ודאי דנגשו אה"כ יולא ונכנס דמרתפי
מקמייה ולסכי נקטת ממתיניגין בשלון זה שהיו נגיבים ומלכו
והלכו להם משום דאייירי בכס"ג דמוכה מילתא דע"י אדם כוונה
כוונה נעשה אבל סיכא דלא מוכח מילתא דע"י אדם כוונה
נעשה אלא י"ל דע"י סדוסס או ע"י עילטול או ע"י כסמות או
חיוקות שלא כוונה הנחלקל מכל לומר דלא בעיין כס"ג יולא
ונכנס ואמריין שלא בא לשם אדם מעולם ליגע ולנכר וכסכי איירי
בחוסיפתח בחלון סאליירין וכן במרדכי וסמ"ק ולא פליגי סרדכי
במודי דכ"ע מודו דסיכא דוכל לחלות הקלוקל בשאר בדיות או
שלא בכיונס חליגין . ואע"ג דלכאורה משמע דפליגי נראה עיקר
כמו שחלקתי . הנראה לע"ד כחכמי :

שאלה רז

אחד שולח נביעות חסומים בשק ממקום למקום
ע"י נכרי וסלך גם הוא למקום סהוא ובשביצא
הנכרי השק עם הנביעות רחם סיהודי שהיה החותם נשבר ומקולקל
לנמרי וסיה יוכר צודאדי שהיה נפתח השק ושאלו לנכרי מדוע
עשה ככה וסשיב שצדדיו שהולכו סעגלס עשו כך אבל לא לקחו
כלום ולאמר סימנו אותם וימלאו מספרים שלם וכן עשו ומלאו
מספרים וגם סיהודי ככיר מקלחם סעוביס וסממיין שכן בטביעת
עין שכן שלו אבל מקלחם לא יוכל לסכיר כי לא נתן בהם
בתיולס עביעת סעיך כ"כ . יש לחוש באותם שלא סכיר שמה
סחליף בנביעות של נכרים או לאו :

תשובה

יראה דאי לאו דהוי מכיר מקלחם שכן היו סעוביס
וסממיים כהן פשיטא דהיינו חוששין באותם שאינו
מכיר ססרי כהכו המחברים בשם ר"י שססיר נביעות שהיו החומים
בדפוס של עץ וסממיים ביד נכרי ושכחו הדפוס ביד נכרי שהיה
לחוש פן עשה הנכרי ג"כ נביעות אחרות וחתם אותם עם הדפוס
והסליפס בשל ישראל והסירס ר"י משום דנכרי ירא להחליף ולזייף
עם הדפוס פן לא יכיון ממש בחותמו כמו שרגיל ישראל לחתום ובסמ"ג
כתב ע"ש אחר משום דהנביעות שיששו מקרוב סיו לחין יוחר משמע
דווקא מהי טעמי שרי סה לאו סכי ודאי חיישיין לחלופי אפי'
בדיעבד וב"ש כג"ד דאיכא שור שחוט לפנינו שסרי הנכרים שלחו
יד כהן שצברו החותם ופתחו השק אבל כיון דייקין יש בטביעת
עין שסממיים והסוביס שכן לא סחליפו יש להסיר כולן דסברא
פשוטה סיה לומר אס סיו מחליפס סעוביס וסממיים סיו
מחליפס ואין לחוש שמה לא נמלא לכן נביעות אחרות כדוגמות
המשובחות וסיה ירא פן יסיר סיהרל בחילוף אבל דוגמת הגרונות
נמלא לכן מנביעות אחרות דכלי סאי לא דייקין ולא חיישיין
בכס"ג וראיה מהא דאיתא במרדכי פ' ר"י דנכסו נגיבים במרתף
של ישראל של יין וסיו חביות וגם סוכים פתוחים מליאות יין
וסירי היין שצחבים משום דלא חיישיין שמה משכו מסן לפי
שסוכיות סיו מזומנים לפניהם וספתח אמאי לא חיישיין דילמא משכו
מן חביות לפי שרלו לטעום אס ימלא טוב יוחר מן היין שצחביות
אלא ודאי לא חליגין אלא בדבר שפשוט וססוה ובי סכי דהתם
סמזמן לפניהם סוה ססוה ס"ג כדון דידן סמוחר ססוה להחליף
ואע"ג דכתב אשירי פ' גיד הנשה ח"ל וכן ראיתי רבותי שהיו
מחירים בשר יבש ששחלה מעיר לעיר ונחלקל החותם וכל
חביותם שהיה יוכר כהן חסיה יד ישראל כגון נעילה חוט דיד
ונעילה חוט דחזה סתירס ע"כ משמע דווקא אותם חביות ולא
אחרות סתירס ואע"ג דסחזס סוה סחסיכס סמוברתם לא אמריין
אס איחא דלחליפי סמוברתם סיו מחליפס דשתי סשובת דכבר חדא
דהתם איסור נבילה דאורייתא וסכא איסור נגיבים אינס אלא
מדרבנן וקיל עפי אפי' יוחר סתסס יינס דבעי חותם כהן חותם
ונגיבים שרי בחותם אחד ועוד דשלי סתס דחזס יוכרת כנעילה
סחוט

החוט והיס ירא להחליף פן יכיר ישראל ולכך החליף האחרות
אע"ג דסוד גישיי אבל כנ"ל דלא הוי שום כיכר במסובותו טפי
מבאחריי לעולם אמרינן מדלא הוהלפו אינכו לא הוהלפו נמי אחריי :

דיני סבלנות וקידושין ונישואין ומינתק חבירו ומכה אשתו

שאלה ה' ראונו שדך לו חת לאה וקבלו קנין סודר שיטתו
זו לאה ואח"כ שלח לה סבלנות אי חיישין כה"ג
לקידושין או לא :

תשובה יראה דבחילה לריבין לבאר משפט הסבלנות אימת
חיישין לסודר משום קידושין או לא ובאר הכי ונבאר

משפט שאלתיו בפ' האיש מקדש גרסינן איתמר רב אמר חוששין
לסבלנות ופרש"י מי שדך אשה ושלח לה סבלנות בעדים חוששין
שמה קידושין הן ואם נתקדשה לאחר לריבין גט מן הראשון.
ודקדקו שם החוספות וכן שאר המהברים מפרש"י דסבד דרך
חששם לסבלנות משום דחיישין שמה עכשיו קודם ע"י סבלנות
הללו. אבל החוס' מסבירט עלמן וכן אשירי מפרש"י וכן משמע

במרדכי בשם ראב"ה ויהר גאונים דהשטת היא מטעם דחיישין
הואיל ושלח סבלנות שמה קדשה כבר על ידי עדים והלכו להם
למדינה הים וכחך אשירי דאיכה משמעו בהלמוד דפרש"י וכן
נמי כפר"ח ובמרדכי כחך דיש לפרש דווקא כשאמר קדשהיך בפני

פלוני ופלוני והלכו להם למדינה הים והיא טופרת ואע"ג דאמרין
לקמן דאינו נאמן כה"ג לאוסרה כיכה שלח סבלנות חיישין ע"כ
ומכיון הלמודא בההרא דרובא מקדשי וחדר מסבלי חיישין
ולגירסת רבנו חננאל הפי' מיעוט מקדשי וחדר מסבלי חיישין

למיטע כמו גבי גובס ומיס שאין להם סוף דחיישין למיעוט משום
חומרא דאשה איש וכחך במרדכי מהבובת גור"ם דהאידנא חיישין
לסבלנות אע"ג דמסקינן דלא חיישין הלא בההרא דרובא מקדשי
וחדר מסבלי מ"מ מי יכנס רחשו לידע מנהג הטיב וחו דר"ח

גורם דחיישין למיעוט ע"כ ורב אלפס וסרמב"ם נמי סבירי
דחיישין למיעוט. ובהשוכס דה"ז כחך הטיב רבין שומח ז"ל
זכוריי שמורי ריב"א ז"ל שידך בחו לזן אחיו בסבור. שתיסת פקח
וגמלא בהסך ולא רחם לכונסם והלרייס מורי רבין יודא גט מפני

הסבלנות ששלח לה עכ"ל ומספר ה"ז גדול הועתק לי אוחס
תשובס דרבין שומח באורך וכחך בה דאפילו לפרש"י לא צעי
עדים בשולח סבלנות או הוס בההרא דרובא מקדשי וחדר מסבלי

משום דרך סברא דשלוח סבלנות השטת ברורס כחוקס שתיסת
פוסקת שטיא בחס מכה סרוב כמו כחוקס אין עדים החומים על
הסער אה"כ נעשה גדול וכן חוקס אין אדם פורע בנו זמור וחוקס

אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דכל סני חזקות באים מן סרוב גלונור
רוב בני אדם אין עושין אלא בענין זה אפילו בדיני נפשות סמכינן
אחוקס כה"ג וחוקס הסיכקת כגון אשה זו חזקת פנייס עומדת

או בחזקת אשה איש עומדת וככי נמי אית לן למימר דכל סבילה
סבלנות אחר שידוכין הואיל וכן דרך חיחויים ודאי בחזקת קידושין
שלח ואין ססדי כאלו קדשה בפנינו ולא צעי עדים על. הקידושין
ואע"ג דבעלמא אפילו פי' להדיא נשם קידושין בלא עדים לא מהני
אפילו שתיס מודיס שתיסת חחס דליכא למימר דאין ססדי אבל

עוד העתיק מהשנכס סר"א"ש בדרך הלאה דמסבלי וחדר מקדשי
אין בסבלנות משום קדושין ואי שילא קיל שטיא ארוסס מחמת
הסבלנות לאו קול הוא להלריכה גט כי כן דרך הנשים לומר עכ"ל.

ובטור אכן העור כחך פרש"י חוששין לסבלנות שאם שדכס שחילס
ואח"כ שלח לה סבלנות בעדים חיישין שמה לאם קידושין שלחם
ולריבין גט. ורבין חננאל פירש חוששין לסבלנות היינו משום
שמה קדשה כבר בפני עדים והלכו להם למדינת הים ולפי זה

אפילו לא שלחם בעדים חוששין להם ואלא קול גם כן מזה שאם
יש עדים שלא קדשה אחר הסידוכין אין חוששין באלו הסבלנות
משום קדושין ולפרש"י חוששין ועוב להמיר כפני הפי' וכן היא
מסקנת האז"ל עכ"ל אלו הן דברי המהברים ונאמרוס שומלתי

בענין הסבלנות. וכני מבאר הכללות סיואלים מדברייהם רש"י
פי' טעם חשש הסבלנות משום דשמה עכשיו קדשה בהני סבלנות
וכחך אכן העוד דלפי זה לריך שישלחם בעדים ורש"י פירש נמי
ככי מי ששידך אשה ושלח לה סבלנות בעדים משמע דווקא

בעדים. והא דכתב רבין שמהס דלעיל דאפילו לפרש"י לא צעי
עדים נראה ליישב ולומר דודאי בענין עדים בעטת שסמשלה שלח
סבלנות אבל בעטת שומתינן הסבלנות להאשס סבר רבין שמהס
דלא צעי עדים חחס ומכל לומר דהאכן העור נמי מודס בזה דרש"י

נופיס נמי לא פי' אלא בשולח סבלנות בעדים וכיון דשלוח בעדים
אין ססדי דישם קדושין שלח וכודאי שטיא עשה שליחותו ונחס
לה כחכך איה המשלה. ובהכי סני דסוי שפיר עדות של שניס
בדבר ערוס כדאמרין פ' האומר דלגיה הלל הן הן עידי יחוד הן

הן עידי ביאה ואע"ג דכביחס היא. הקדושין וסמקדש אשה
בביאה והעדים אינם רחיים הביאה הואיל ורחין דברים שמשו
יבא ודאי לדי ביאה חסוב עדות וס"ס שלוח סבלנות כדמפרשין.

ולזה כיון לעיל בהשוכס כר"ח ה"ז דכחך דבעטת חיילת הקידושין
לא בענין שניס ורחיים מפ' האומר קך הניא שטיעס לפרש"י אבל
לפר"ח לא בענין עדים אפילו בעטת שלוח סבלנות אלא רק

שטיעס מודיס שששלתו סבלנות סוו כטיעס מודיס שקדשה.
בפני שניס והלכו למד"ס דסוו מקודשת ודאי כדאמרין פ' האומר
וכר"י וסר"א ממי"ץ דלעיל סוכיפו עוד להמיר דאפילו לפרש"י

לא בענין עדים בשולח סבלנות סיכן דמנהג הוא לעשות קניין
אחר הסידוכין ולשלוח טבעות ומנעולס דסוב אן ססדי דודאי
שלח לאם קידושין וסוו עדות כמו רקדו בפניס וחסיב שפיר עדות

שניס בדבר ערוס דהא גבי רקדו בפניס מפקינן ממונא אהסוא
סדווחא ולא ילפינן. דצעי שניס בדבר ערוס אלא חמנון. עוד
נראה לי רחיים לפר"ח אפילו לא קבלה המשודכת סבלנות בידיס

אלא סיחס לקבלה קטנס אהס שתיסת רחויס לסיוס שליח כדאיתא
בבב"א פ' האומר גניטינן דאין קטנס נעשית שליח לזכות לאחריס
אפי"ס חיישינן דכיון דטעסס סוא משום דחיישינן שמה קדשה כבר
אפילו חס לא קבלתו היא נמי שלוח סבלנות מנגל לן דקדשה כבר
הואיל ובאחרת דמקדשי וחדר מסבלי סוא ואין לומר דגילתה היא

אפי' בשבועה וכן המשדכת שלא קדשו כבר כלל לא הסמינו
 ודווקא עדים מסומי כדכתב באבן עזר דלפר"ח אי איכא עדים
 שלא קדשה כבר מהי משמע דליכא גופייהו לא מסיימי וכן נראה
 דכיון דפסקו רבנן למילתיה דחיישין באחרי דמקדשי וסדר מסבלי
 שמה קדשה כבר לא מסיימי נגד מאי דקום להו לרבנן וכו"ל כהב
 בא"ז במס' יבמות גבי בועל שפחתו דכל מקום שהכריעו חכמים
 אה דעתו שלכך נחשין אינו נאמן לומר לא נשכונתי לכך ותו כיון
 דמנכס העיר דמקדשי וסדר מסבלי א"כ אי מסיימין ליה שלא
 קדשה כבר ואפי"ה הוא מסבלי וסיימו חמורה המנכס והטוען חמורה
 סמוכה אפי' מנמו אינו נאמן כפי פסק א"ז פ' השועלים ומודקי
 הגה"ה פ' שמקבל בשם ר"ח בשערי דרב האי גאון* :

הטעם לי תשובה א'
 גדול וכמו דלפי"ח א"ח אם לומר שלא קדש כבר מסיימי ולא חיישין להטו
 סבלנות אבל לפי"ה אפי' אחר שלא נאמס לפי קדושין לא מסיימי והקשה
 לנפשי מהיה דיבמות גבי בועל שפחתו דכל מקום שהכריעו חכמים אה דעתו
 שלכך נחשין אינו נאמן לומר לא נשכונתי וחלק מאוד בדקיה דפרש"י י"ח לומר
 הכי אבל לא לפי רבינו מהגה"ה ע"כ :

אמנם היה נראה אי לאו תשובת רבינו שמהם דלעיל דכתב דחששא
 דטלוח סבלנות חוקק שאינם פוסקת היא כמו חוקק דלון אדם
 עושה בעילתו בעילה זמה ה"ל דלון להחמיר בה כולי האי ולומר
 דפסקו רבנן למילתיה לגמרי אלא ה"ל דחששא בעלמא היא וכן
 כתב אשירי בסדריא בלשון הפרש"י דחששא קידושין איכא ולא אשכחן
 דפר"ח חולק עליו כהא ולשון התלמוד נמי משמע הכי דקאמר באחרי
 דמקדשי וסדר מסבלי חיישין וכולם שמתעב קאמר חוששין ואין
 מוששין. הו נראה דלון בלון אלא חששא ולא חוקק גמורה דפ'
 המדיר אמרינן אמר רב יוסף בר אבא א"ל תמי המקדש בפחות
 משום פרוטה ובעל לריבם סימו נט בסך הוא דלא עמי פי' אין
 אדם עושה דקידושין פחות משום פרוטה מהי ובעל אה"כ לשם
 קדושין ואילו בפ"ב דקדושין חנן המקדש שתי נשים בפרוטה אחת
 או אשה אחת בפחות משום פרוטה אע"פ שגלה סבלנות אה"כ
 אינה מקדשת ע"מ קדושין הראשונים שלה ע"כ ותקשה אמאי אמרינן
 ע"מ הקידושין שלה הו אמרינן פ' המדיר לכתב מאן דעמי דקידושין
 בשום פרוטה מהי אה"כ סיימו טעמא דהתם בהמדיר קאי אבעל
 אחר הקידושין וקום להו לרבנן דחוקק גמורה היא דלון אדם עושה
 בעילתו בעילת זמה ולכך תקו לחומר ואמרינן דמסתמא לא עמי
 וידע דקדושין קמאי פחות משום פרוטה לאו כלום איכיון ובעל
 השתא לשם קדושין אבל לגבי גלה סבלנות דבלא"ה אינו אלא
 חששא בעלמא הלין לקולא ואמרינן דלמא עמי ושלח ע"מ קדושין
 הראשונים ואי לאו דלשון אשירי דלעיל מסייעי לא מלאהי לבי
 להביא ראיה לסתור דברי הגאון עכשו ים לנו לומר דברי האשירי
 עיקר הן וכדמשמע נמי לשון התלמוד דפרשתי לישל ואי כוס הכי
 דסבלנות אינו אלא חששא בעלמא היא נראה לדך בהא לקולא
 כמו שאבאר ויכול לומר דהא דכתב מסר"מ ומחמיר טובא דחיישין
 למושט ולא רחם להכניס ראשו ולידע מנכס מקום סיימו דווקא
 בדרה דיגיה דהו רגילים שמקדשים לפעמים קודם הישואין זמן
 מרובה כמו שרגילים בימי חכמי התלמוד והכי מוכח במס' תשובות
 במדרי דכתב כמה עובדא הו בהסוף דהא שסיו מקדשין קודם
 הישואין ולכך אין לידע צבירור מנכס המקום אי נכחי דמקדשי
 וסדר מסבלי או איפכא אבל עתה דדורותינו בכל גבולינו ובמדומה לי
 שכן הוא בכל ארץ אשכנ"ז שאין אחד ממהם דמקדש קודם אלא
 דווקא בשעת הישואין והחופה והיה נגזר לקדש מקודם ולא עכוד
 הכי אלא הנהו דמקדשי בנמאות שלא צדיעת הקרובים או ע"י שום
 אונס כה"ג וא"כ הואיל ולא מקדשי כלל אלא בשעת הישואין
 ולאחר הישואין לא שייך כלל גלה סבלנות דכל מאי דייכי לה
 בחר ישואין לאו סבלנות מיקרי חדש דככל דוכתא תלמודא נקטיה
 להבלנות בלשון גלות וסיימו משום שצדיין אינה אלאו ברשותו
 אבל לאחר הישואין שאלנו הוא שייך לומר לשון מתנה ולפי"ז
 איחברר לן דהאידיא מסבלי וסדר מקדשי דכל סבלנות לא משדרי
 לכו אלא קודם סגססת החופה וקודם החופה לא מקדשין האידיא
 ואפי' איכא אחד או שנים דמקדש מקודם מ"מ אפילו לפר"ח דגרים

חיישין למושטא מכל לומר דלמושטא דלא שכוח כוס לא חיישין
 דמתחלק תלמודא בר"פ גנות כותים לרבי מאיר דסבר דחיישין
 למושטא בכל מקום למושטא דלא שכוחה כוס לא חיישין. ומעשה
 נבאר כ"ד ויהי נראה לומר דאע"ג דלא צריח לי להקל בפשיטות
 מהסוף טעמא דפרישית דבזמניו דלא שכוח כלל לקדש מקודם
 שעת הישואין איחברר לן דככל מקומי אחרי דמסבלי וסדר
 מקדשי אישון מ"מ כ"ד דכבר קבלו קיין סודר ואח"כ גלה סבלנות
 היה סברא לומר דלון כהן בית מושט לכ"ע דאמרינן דסדר דקיין
 סודר מהי שכתב נקיה ע"י ע"י קך כדמהי לקוחה בו בית הו שדס
 ועל דעת אוחס קידושין גלה סבלנות דתקנן בפ"ב במקדש בפחות
 מש"פ דחיישין ולילו וקנין קליפין עדיף טפי מקנין פחות מש"פ כדמוכח
 בדים קידושין דלא מסיק ליה בקנין חליפין באשם אלא משום דחליפין
 איחייבו בפחות משום פרוטה ואשם בפחות מש"פ לא מקיאו נפשה
 אמנם יש לחלק ספיר וימא דאע"ג דבתלמודא עדיף ליה קיין
 חליפין מקנין פחות מש"פ מ"מ לא כ"ע דימי גמירי ולרובא דעלמא
 פשיטא טפי דלא מהי חליפין באשם מפחות מש"פ ומשום דרוב
 קידושין על ידי כסף או ש"כ וסהמון לא ידעי ובקיא בשישורים
 דבעינן ש"פ אבל קנין חליפין לא חזו איכסי כלל וליכא דעמי בה .
 והכי מתקן תלמודא התם בהדיא אהיה מתייחין דקתמי בה תלת
 מילין. ב' נשים בפרוטה ואחת בפחות מש"פ וכן קטן שקדש ועבית
 לריבואת אי תמי פחות מש"פ ה"ל התם הוא דעמי משום דלא קום
 להו לאיכסי בין פרוטה לפחות משום פרוטה אבל קטן שקדש
 אימא דכ"ע ידעי דלון קידושי קטן כלום קמ"ל. ונראה לומר דכל
 איכא דמתא תרי או תלת מילי ותלמודא קעביד לריבואת עליהו
 אלמא דסבר תנא דלא יליף חד מחבריה אי איכא לאפלוגי בינייהו
 וא"כ מכל לומר דקיין חליפין קום להו לאיכסי טפי דלא מהי לענין
 קידושין מכל מהי דהנן גבי גלות סבלנות ולא אמר. כלל דע"מ
 קידושין הראשונים שלה. ותו נראה בפשיטות דלא דמי כ"ד להביא דתן
 התם נמי דפחות מש"פ הוא או קטן שקדש מ"מ לשם קידושין
 בהדיא קאתי אבל כ"ד שלא סבירי לשם קידושין אלא קבלו
 קיין סודר שישאלו יחד קרוב סביר שלא עלם על דעתה מעולם
 שגמרו הקידושין על ידי חליפין אלא קמו זמ מזה שלא יחזרו בכן כמו
 שפושם כמה פעמים שקיין זמ מזה על ידי סודר דגרים שאין
 שקיין נתפס עליהן וכן נמלא במיימון סוף פ"ה דסלכות מנייה
 דנוסגין בהרבה מקומות לעשות קיין בסודר דברים שאין לקיין
 עשם בכן כמו המחיר עבדו או המגרש אשמו או עשם שלה
 או מוסר מודעם בכל אלו א"ל כלום לקיין אלא עושם אחת כדי
 להודיע שם שאמר וקבל עליו לעשות אינו בדרך שחוק והיתול
 לפיכך אם אמר בלא קיין שגמר בכל לבו לעשות דבר זמ אין לדיך
 ויחר כלל ע"כ ולפי"ז אין לומר כלל שעל דעת הקידושין הראשונים
 שלה דלא און קידושין מעולם ואי חיישין בעלמא לסבלנות ה"ל
 חיישין לה :

דיני קידושין

שאלה רח ראובן מתא אשתו והניחה לו בת קטנה בת עשר
 שנים ובקש ראובן להרחיק גידול וכוונה סבה אלא
 שמעון אוסבו או קרובו והשיאה שמעון סבה לפלוני אחד רווק בעודם
 קטנה וראובן האב היה בפעם ההיא בארץ מרחקים והרווק הוא
 כיום הקטנה אבל לא בא עליה ולא פסה אלמס רק ימים מועטים
 עד שהלך לו שוב ולא חזר. אלמס הוה ג' שנים בסוף כך בא האב
 אל בתו לאחר שנתגדלה ובשמתם בקידושין ונישואי בתו לזמן
 ומתאן בקידושין ונישואין ואומר הלילה שחיפשה בתי לרווק זה וכעת
 מתא עס שמעון והרווק בא ג"כ וכתב את אשתו ומיאהה גם היא
 וגם אביה בו ובעטו בו ואמרו כי לא היה קידושין מעולם יש לחוש
 לקידושין כה"ג או לאו :

תשובה יראה דכך מילתא לריבם דווקא ספיר בפסקי
 הגאונים כמו שאבאר בפ' האיש מקדש אמרינן דרב
 וטמאהל אית לכו קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה לריבם גט
 שמה נהרלם האב ולריבם מואון שמה לא נהרלם האב ומסיק בחר
 הכי

וכי דרבינא לא סבר להא דרב ושמאלא אלא ס"ל דאפי' מילין
 אינם לריכה ואין כאן חשש קידושין כלל ופסקו כל הגאונים
 והמחברים כרבינא ופר"ח ופרש"י כהצד דרבינא אית ליה דאין
 חוששין אפילו שדכו אמנם כהצד החוספות וסמ"ג ואשרי בשם ס"ג
 ו"ל קטנה דאית לה אב במדה"י ואינסבה אימא ואישאלת הדא
 מילתא קמייה דרבנן ואמור רבנן דשפיר עבדה אימא דנישואין
 תקנו לקטנה אי איתא לאב מקדשי קדושי תורה אי איתא לאב
 מיוסבי בחיקון רבנן ולכי גדלה גדלה קידושין דידה וכי אמי
 אב לא לריך לקדשה עכ"ל וכתב סמ"ג על זה דרבינו יצחק פליג
 אס"ג ומוכח מסוגיות החלמוד דאפילו כס"ג לא לריכה מילין וכן
 כתב אשרי בשם החוספות. ועוד כתב אשרי ו"ל כתב בשאלות
 הא דאמרינן דיכול אחיה ואמה לקדשה סי"מ היכא דשכיב אב אב
 כי איתא לאב לכאורה משמע דפליג אס"ג דדווקא אי שכיב אב אב
 הלך למדה"י לא ויש ליישב דה"ס הלך למדה"י ובלא הלך איירי
 ע"כ. והנה יש בידי חוספות משני פנים בקדושין וכתב בתרווייהו
 דפסק בשאלות דקטנה שהלך אביה למדה"י שיכולה היא להקדשה
 כמו יתומה דתקנו לה רבנן קידושין ומסר"ח בשם שחבר על
 האלפס כתב נמי הכי בשם השאלות ובאשרי לא משמע בלשונו
 דהכי סברי השאלות ואפשר דאשרי לא היה בירו שיטה אילו
 החוספות מקידושין שהיו בידי ומ"מ גם הוא מסיק דהשאלות יכולין
 לסבור כמו ס"ג וא"כ א"ג דכתבו דהחוספות דהיינו ר"י דכסמ"ק
 פליג אס"ג נמי יכניס ראשו להקל כנגד דכל דריכס דברי קבלה
 הם וכל שכן אי גם השאלות סברי כוותיהו דהוי קדמה עובא ולפ"ז
 כ"ד דהאב שרתיק דוד למרחקים הוה כמו הלך למדה"י ויכולה כהה
 להקדש מתרבען על ידי עמיה ואין להלך דדווקא בדאכסיה אמה
 אמרינן דתקינו רבנן קידושין אבל בלא אמה ואחיה לא משום דשמה
 יקפלו עליה בני אדם שאינם מהוגנים והנה אין בה דעת הסבין
 בין טוב לרע ולשון סמ"ג משמע הכי דכתב ואינסבה אימא ו"ל
 דלא דווקא ואורחא דמילתא נקטו דאין דרך קטנה להינשא מעלמה
 דכיון דכתבו החוס' לעיל בשם השאלות שיכולה היא להקדש כמו
 יהונתן ממש ויהונתן ממש מתקדש מדרבנן על ידי עמיה כדפרש"י
 פ' האיש מקדש כיהונתן בחיי האב דמקדשה איסי נפשה וליכא
 מילין. ונראה נמי דאיכא למימר דאשרי דשפי מתקדשה על ידי
 עמיה היכא דאית לה אב מעל ידי האב דעמיה מילי תקנו רבנן
 לקטנה ישראין כדי שלא ינאסו בה מנהג הפקר כדאיתא במס'
 יבמות פ' חרש ויכא דאית לה אב דמסתמיה איכא למיחש עפי
 למנהג ספק ועוד נראה כנ"ד כיון דהניחה האב אלא קרובו ואובדו
 ה"ל כיהונתן שסמיה אלא בעל הבית שמעשה ומתקן את פירותיהן
 כדאיתא פ' הניזקין והוא יכול לפקח על עונתה שלא חיימור למנוול
 ומובט שהין כמו אחיה ואמה ולא רמזו בשום מקום דיש בה לאחיה
 ולאמה לקדש הקטנה יותר משאר קרובים וע"כ הא דאמרינן בכל
 דוכתא ושהיא אחיה ואמה אינו אלא אורחא דמילתא והו דאיכא
 למיחש כנ"ד לקלא דקמי ישראין וא"ס דהוי קול ושוברו עמו דכ"ע
 ידעי דאין מעשה קטנה כלום בחיי אביה ו"ל דיסברו האב נתן כה
 ורשות לקרובו זה להשיאה למי שירצה וכו' כמו שלוחו ויאמר דע"כ
 כך היו הדברים דאל"כ לא הוי שמעון הליך כולי האי למסור בה
 על אחריה לקדושין וכר לדבר הא דאמרינן פ' חזקה הכתוב לא הליך
 איניש למיגזר דיקלא דלאו דאיהו ועוד האויל בגדלה הכה קודם
 שבה האב ומילין וזוהו וקודם שמיאהב היא יש לחוש אורו דרוק
 שמה בלנעה בה אלא ובה עליה בגדלותה לשם קידושין וא"כ שלא
 ראה אותה טוב אדם בלוחו מקום ובאותה מדינה מ"מ שאכתן
 דהיישין כס"ג אפי' לקולא דכתב אשרי פ' י' יוחסין בשם ס"ג
 דאשה שהלך בעלה למדינת הים וילדה לאחר י"ב חדש לא חיישין
 למזמרות דהלין שמה בלינעה בה עליה ובעל ונתעברה ממנו אמנם
 יש להלך כנ"ד היינו מלריכין לומר דבה בלינעה ונתייחד עמה
 בעדים ובעל דבלא עדים אפי' בעל לא הוה קידושין כלל ואיכא
 למימר אס איתא דבה וידעי עדים בבחינה קלה הוה למילתא אבל
 הוה די' יוחסין לא לריכין למימר דיעה איניש חד בבחינה ולכן
 אמרינן שמה בלינעה בה ובעל:

שאלה רב פלוני אחד סולק עמו בחולה אחת מעיר לעיר

עבד איכור לבעול שפחה ולא מפלגין בון בא עליה דרך יטואין
 ובין בא עליה דרך זנות ותרומב"ם לא נראה לו דברי הגאון ואין
 דבריו נראין ע"כ קצתו. ובא"י ברים מס' יצמות כחוב בשם
 ר"ח ורב אלפס דאם הוליד משפחתו בנו הוא דאין אדם עושה
 בעילתו ב"ז וכחב בנה הכי דהכי עבדין כרב אלפס ואפילו אמר
 אח"כ ב"ז בעלתי לא מסימן דכל מקום שהכריעו חכמים לך נחשוין
 אינו נאמן לומר לא נחשוני לך עכ"ל וכחב במרדכי פ' האומר
 בקידושין פסק רבינו ברוך הבא על הפגום וראו עדים מבחין
 לריבם הימנו גט משום דא"ל עבד"י ואם בא אח"כ אחר וקידשה
 לריבם הימנו גט והמיימוני פליג ע"כ הרי אינו דברי הגאונים
 אשר מלאהו בסך עניינה. ומסתמא נבאר שאילתיו תרומב"ם
 והאשורי שם בזה דאדם הבא על הפגומה אפילו בפני עדים בדרך
 זנות אין מושפין בכלום לקידושין כדמבאר לעיל אבל הבא על
 שפחה פליגי בסברות ספוכות תרומב"ם סבר דכ"ג הוא דליכא
 למיחס בשפחהו לבעילת קידושין כדמוכח בסריח בדבריו ונראה
 עמנו בזה דבעלמא גבי פגום ישראליה הוה לחוס שמה בעל לשם
 קידושין משום דאין מחוסר שום מעשה אחר דך יכול לבעול
 לשם קידושין כמו לשם זנות אבל לגבי שפחה אי מנא דלא לזנות
 בעל לריבם למימר דשחררה כבר ושמה לא הוה ליה שבות ליה ולא
 הוה מנא לחוקימי אפסיה ואשירי סבר אדרבה שפחהו דברידים לחוד
 הליא מלתא וגם לא לריבין למימר דבא עליה לשם קידושין אך כיון
 דאמרין שחררה ושוב הוליד ממנה בן בנו הוא לכל דבר לך
 אמרין ודאי שחררה כדי שלא יבעול בה בעילת זנות דכל בעילת
 שפחהו בעילת זנות היא מן הסורה דילפסין מן לא יסיי קדש אבל
 בפגומה בעלמא דבעינן למימר ודאי בעל לשם קידושין כדי שלא תסתא
 בב"ז אהא איכא למימר דשמה היא לא נחלה לכות לו לאשה או
 הוא אינו חפץ. בזה ישתא אלא שילמד תפס לזנות יחד ומן הסורה
 אינה הסורה לזנות עם הפגומה והסתא לדעת אשירי וכל לומר דר"ח
 ורב אלפס וחביריהם דחיישי בשפחהו גבי פגום מודה דלא חיישינן
 לקידושין כדסבר אשירי גופיה שיש לחלק אבל לדעת תרומב"ם כיון
 דסברו גאונים חיישי בשפחהו כל עקן חיישי בפגומה כדפרישה אך
 כתיבנא לעיל דתרומב"ם ואשירי שוו בפגומה דלא חיישינן בה לקידושין
 ונראה להוכיח מן הסום דבוכתא פרין דלעיל דלא סבירא לכו כנו
 תרומב"ם ואשירי דכ"ג ב"ג קאמרי בסריח דדוקא גבי סגרת אה
 אשירי כו' דליכא הוכחה דלשם זנות נסתון לא חיישי ב"ג לקידושין
 אבל היכא דליכא הוכחה חיישי והיינו ממש איפכא מסברת אשירי
 והתרומב"ם דתבנו דבתמנא אה חיישי ופליג אב"ם בסגרת אה אשירי מ"מ
 ונבאשע דלמנא ואע"ג דב"ג פליג אב"ם וק"ל. והסום פ' חורק גמי
 לא אשכחן דסברות ספוכות מדב"ם וק"ל. והסום פ' חורק גמי
 קאמרי דב"ה דסביר דלעולם א"ל עבד"י אפילו בפגומה דלמנא
 מדקאמרי לעולם וס"ג סבר רבינו ברוך במרדכי פ' האומר ולפי סברת
 תרומב"ם ר"ח ורב אלפס וא"י סבירי גמי הכי מכ"ג דשפחה כדברירנא
 לעיל וא"י הוה קשה מאד להקל ולסמוך אדברי תרומב"ם ואשירי
 נגד כל הכי לך נראה דאין זד יפה לסתור בג"ד וכס"ג אלא משום
 דלא בעל בפני עדים ותרומב"ם והאשירי ור"ב עולכו תבנו וקטנו
 בסריח בעל בפני עדים דבנא עדים אפילו שיהיה מודים אין כאן
 חשש קידושין ולכן בג"ד אפילו היה עודה לם שמענו נחשבה אה
 לא הוה עידי ביאה אין חוששין לקידושין וב"ת מעטס א"ל עבד"י
 נימא ודאי בעל בפני עדים דא"ל כו' ב"ז אפי' בעל לשם קידושין
 שלא בפני עדים י"ל דלא כ"ע דיוי גמירי וסרבה סוגרים כיון
 שגיהס מודים מעדיפי מעדים וכיון דמכווי לקידושין לא חשיב
 כלל בעילת זנות וכס"ג אשכחן פ' הסודיר דהמקדש במילה ובעל
 אין חוששין לקידושין משום דסבור הוא דקדושין קמאי דמלוה מהכי
 ועל דעת קידושין הראשונים הוא בעל ופרש"י הסם משום דאין
 הכל בקיאין בהלכות קידושין תלין דעשה בקידושין קמאי ואיכא
 למ"ד הסם דבקדושין פחות משום פגומה גמי עשו ביה אינשי
 וא"כ נכל לומר דכ"ג קידושין בלא עדים ושניהם מודים דטעו בה
 וכו' נראה למימר דכל היכא דממרי האיך והאשה מאינשי ובאו
 לגנוב דעת הגריות שלא יסברו כלל שסן משמשין ביחד ככ"ד שהיה
 הסוף פלוגי והן אמתלאות למה שהליכס עמו והיה מחתיר מעשו

[תרומת הדשן ה"א]

ליס

ליה וכו' וראוי ראויים מפ"ק דע"ז ולא לבית דירס אמרו וגם מהא דהניח ישראל ששבר פרה לכהן לא יאכלנה כרשיני מרומם וא"כ הואיל ואין הסגורה קנויה לו לא מני לקדש בו דבשי קידושין משלו. אמנם מלאהי שהעתיק אחד מהגדולים בשם מהר"ה ז"ל וז"ל. אדם שקדש אשה בכוס ונתחרט וכו' עדים שהכוס שבר סיס והסניו רבותיו דלא הוה קידושין כיון שסבורה היתה שהכוס הוה שלו לגמרי עכ"ל משמע בפשיטות דאלו ידעה ששבור היתה מקודשת והיוו טעמא ע"כ משום דשכירות קניא אפי' בעלמא וכו' משמע ממי במדרבי פ' הוה סבורה דלעיל דלא מפליגין בין אונאה לשאר מילי לענין שכירות דיומי ממכר הוא דמייטי דרתיים מאונאה אשאר מילי ע"כ וכן באשירי פרק שור שנח את הפרה משמע דבשאר מילי נמי אמרינן שכירות ליומי ממכר הוא לעיין אה ששכיר ביתו אינו יכול לאסרו על חברו אמנם יש לרחות דאיה מש"ע ע"כ. וא"כ נמי דהגורס היתה קנויה לו כל ימי שכירות מ"מ הא לא נתנה לה לגמרי אלא על מנת שתלך בה שנים או שלשה פעמים במחלות ותחזירנה לו וכו' כמו מתנה על מנת להחזיר דלא שמה מתנה לענין קידושין הואיל דאין האשה נקנית בחליפין כדאיתא בהדיא בגמרא פ' קמח דקידושין. וז"ל דבכה יש מתנה גמורה אוחה האשה שהיא מתקשטת בה במחלות. והכי הוה נראה חשיב ליה עפי מפרוטת דפרוטת דבר מועט הוא לפי שיור מועטות שלנו אינה נמנעת כלל לחיי מתנה ווי"נער והכי הוה נראה וכן לה לגמרי ובהנאה בעלמא נתקדשה האשה כדאיתא הרי אה מקודשת על מנת שאדבר עליך לשלמון אה יש באותה הנאה שוה פרוטת הרי היא מקודשת וכו"ג כהב אשירי פ' קמח לענין עבדה שאולה שהיא שאולה עד זמן ידוע ונתנה לו רשות להשאלה למחר קדש בה אשה וכו' ודע שהיא שאולה בידו ואמר לה שחיה מקדש אותה בשהיא הנאה שתתקשט בה עד זמן שאילתו שמיין אה יש באותה הנאה שוה פרוטת הרי היא מקודשת ע"כ. וא"כ הא כהב דלריך לכוידע לה שהיא שאולה בידו וכו' ד לא הוידע לה מודי ז"ל כיון דלא בקשה ממנו חק שישאלנה לה שתלך בהם במחלות שנים או שלשה פעמים לא היה לריך לכוידע שהיא שאולה דבלאו הכי נמי לא נחלת לה להקדש בשביל שסחה ההגורה שלם אלא בשביל הלאות הקצוה דהא דכחב אשירי דלריך לכוידע לה שהיא שאולה היינו לאשקו שאינו שלם הלא סבורה שמתן לחלוטין וק"ל. והא דכחב אשירי ונתנו לו רשות להשאלה לאחר כו' הוה נראה לומר דאין דעה האשירי שאה לא נתנו לו רשות להשאלה שאינה מקודשת אפילו בדיעבד דהא אינו גופים פסק פ' המפקיד בשם רב אלפס אפי"ג דאמרינן בניטין אין השואל רשאי להשאל ואין הסובר רשאי להשכיר היינו להחליט אכל אה עשה לא מיקרי גזלן כהכי הואיל ומכרה לזן דעה וכיון דלא מיקרי גזלן כהכי הואיל ומכרה לזן דעה א"כ הרי קידשה באותה הנאה קישוט יש לה בה שלך שברה ואשירי דקטע זה הלשון שנתנו לו רשות דעה לומר דבפניו זה שרי אפילו להחליט לקדש בה וקאי התחלה דכריו חסד דכחב שראש בהשכנו שהיו הגילין לקדש בעבדה שאולה דקדק למאור רגלים לדבר אמאי הוה נהוג הכי להחליט. אמנם בפסקי מהר"ה פ' קמח דקידושין מלאהי. ששאל חפך וקדש בו נראה דאינה מקודשת דאינה שלו ואריכין להחזיר א"כ לאו מירי יסוב לה מיהו אה קדשה בהנאה שתשמש בה כל זמן שאילתה ז"ע אה מקודשת דקיי"ל אין השואל כו' ע"כ משמע דמתחבב אפילו בדיעבד מועט דאין רשאי להשאל. ומאחי טעמא דבבב דמקודשת היא בהנאה קישוט א"כ לפ"ז אפילו לדברי הוספות דשכירות לא קניא דק לענין אונאה אחרבי מ"ו ב"ד הואיל ולא נתנו לה רק להקשט בה והיא לא קבלה רק על דעה כן כי אינה שוה פרוטה כהיא הנאה מקודשת אה תמיהי הריבה מדברי אשירי דלעיל מתחילה דכריו כמו שהעסקתי לעיל דאם קדש בעבדה שאולה והוידעה לה שאינה מקודשת אלא בהנאה קישוט כל ימי שאילתה דמקודשת אה יש שוה פרוטה באותה הנאה והאריך אחר כך וחילק בכמה גוונא דרין עבדה שאולה וכו' דכריו כתב כלל דמילתא על כל החילוקים דלעיל וכן גוונא דאם קדש בהנאה קישוט לא חזיר בהך כללי גם כסוימי אשירי כהיא דובחא כהב

הנה"ה
בגור אה העור כהב
לכריו כה"ג מקודשת
כלי ספק. ע"כ :

שאלה ריא

ראינו כמה תלמידי חכמים גדולים ואנשי מעשה הגויים דלא הוו קפדי לישא אשה שמתו לה שני אחים ואין מוחה בידם או קורא חגר עליהם יש סמך לקולא זו או לאו :

תשובה

יהא דלאו שפיר עבדי דלא קפדי וכן אמרו רבותינו דיש להקפיד והוו תמימים טובה ממקלת תלמידי חכמים דלא הוו קפדי דהא אשירי בכחכות פ' נערה כהב דרופין אהו להוילא דתמימה סכנתא מאיסורא וכי סיבי דבית דין חייבין להפרישו מאיסורא כהא נמי מסכנתא וכחב עוד בשם ס"ר משם מגרבו"ל דאין לה כתובה משני משום דאסורה לאינאובי לשלישי ולא קרינן בה כשתישא לאחר תפלי כו' אלמא דסבר דאיסור גמור הוא גם הרמב"ם כהב אשה שמתו לה שני אחים לשלישי לא תישא ואה נשאת לא הלא ואפילו לא נתקדשה וכמו ע"כ הוה דאסור להחיל להעור אמנם כה"ג כהב בתשובה ז"ל הא דקבעין סכנתא כרבי לשלישי לא תישא לא לאסורה ולא לודאי חששא אלא לספק חששא עכ"ל. וכדמוה דריין הוא לאשקו תלמודא מפשטיה דבהדיא תמא כפ' כהא על יבמתו לשלישי לא תישא אהיה עובדה דאבוי דסמך ארבי יתח ועבד עובדה דנפשיה ואפי"ג דאיכו אמר כומקא לאו בר סמכה הוא כדאיתא סתם ואי כו' איסורא או אפילו ודאי חששא לא סמך עליה כלל אפי"ג אינו אלא

הנה"ה
כמו שכתבתי קך מלאהי

כמו שכתבתי קך מלאהי כה"ג דמסך דאבוי דייק דאינו אלא ספק חששא ומסיק הכה עליה באותה תשובה וז"ל ועוד דמעשים בכל יום שאנו רואים ששאלו לשלישי ומאריכין ימים ומולידים בנים ובנות. ע"כ :

אמנם

מסך דה"ל לא ברורה לי שפיר אי דווקא קאמר הא דקבעין סכנתא כרבי לשלישי לא הנאה אינו אלא ספק סכנה משום דהא לרשב"ג לשלישי שרי לגמרי אכל לרביעי לכ"ע אסור דלמא הכי הוא או מינא דלא שחא אליבא דרבי בין שלישי לרביעי מ"מ. אפשר דאבוי מילי דה"ל סמכי עלמא ולא חיישינן לספק חששא כמו שאין אנו מהרין מתנה מילי דאסורו רבן עליינו משום חשש סכנה משום שומר פתאים ה' וגם נראה עתך שאנו מתי מעט ולריכין אלו לישא מאחד גמלאו דעו בה רבים ושומר פתאים ה' וכו"ג. אמרינן כפ' מפנין לענין הקוח דם בששי דקאי מחדים וז"ע אי שייך לומר האי טעמא שומר פתאים לתלמוד חכס שהוה יודע ומכיר וכו' למפלא בדורו ואפילו באיניש דעלמא קשה הדבר ללמד כל כך להחזיר הואיל ואנא חשש סכנה כדאמר פ' אין מעמידין פרוקא לסכנה בסמיא. אבל נראה דזקקין אהן לדקדק משום שיגונא דנשים ילדות דאחרת בהו כי סך מיינתא אה. והיו אסורות להנשא היה לחוש שמה חס ושלום תלאה לתרבות דעה ורב אשי סבר מזל גרם וקאמר דאיכה בינינו דנפל מדיקלא ומת דלרב אשי אסורה ומעטס (דמקוס) [דמעשין] גורם מותרת דלאו (מקוס) [מעשין] דידם קטלים ופסק בסגס"ה במיינון כרב אשי ובספר חסידים משמע דסבירא לן (דמקוס) [דמעשין] גורם. אמנם משמע נמי דקיי"ל כרשב"ג דלרביעי לא תישא וכתב עוד דבר תמוס דלחמישי אינו מוזק ולכן נראה דאיכה למוסמך עליה ושמעתי במקלח מדינות בודים סברות מלבס לחלק להיבא דעה בשיתו. אוי. דבבר או אה נהרג ונשקף בגזירה עם הלאור כה"ג לא שייך לומר מזל גורם דמפת מדינה הוא וקאם יש רתיים לדבריהם מפ' המקבל דמפת מדינה לא תלין במלא דגברא ע"כ :

שאלה ריב

ראובן כה לבית דין וספר לטן ואמר איני ושמעון אינו בבית לוי ביחד ולי עטנו וגם בתולה אחת עמונו ואמר לוי ביחי התקדשי לי באלו הארבעים זהובים הללו שאחן

שאלון ק' ואמר הן נתן לה הארבעה זכובים והלכה לדרסה וקרא עליה לנחיר ואמר שלחוק בה נתכוון ולא נחם להחזיר לו ובכן הלכתי מן ושלחו בית דין גם אחרי שמעון לשמוע דבריו ואמר אמת הייתי במעמד עם ראוץן אלל לוי והכחולה כשנתן לה הארבעה זכובים אבל הכל היה דרך שחוק ובדיחותא ולא הזכיר שום קידושין כלל ושאלו בית דין ג"כ את לוי והכחולה ואמרו כדברי שמעון יש כאן חשש קידושין או לאו :

תשובה

יראה דאין כאן בית מיוחד ממנה עממים כמו שאבאר חדא כיון דהאיש והאשה מכחישין בך סהדא דמעיד בקידושין ועד אחד בהכחשה לא מהימן אפילו היכא דליכא סהדא אחרתא דמכחיש ליה אלא דהאשה לבד מכחישה לא מהימן והכי איתא בפ' האומר בקידושין גבי אשה ובני אשים וחבילה עומה כי' אלא לאו בעד אחד ותיסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן ופרש"י אלא לאו בעד אחד ושמוע מינה אפילו אינה מודה לו בקידושין מהימן ומסיק ותיסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן ואלא אין עד אחד קם בשים אלא לשבוטה והכא לא שייכי שבוטה הא קמן דאין עד אחד נאמן בהכחשה ואע"ג דלחד מן הגדולים השיב על ראיה זו דשאי הכס דעדות מוכחשת היא דכל חדא מהנהו שני אנשים אית ליה חד סהדא דנתקדשה לו וא"כ ודאי חד מיימישו שקורי משקר ולכן לא מהימן דלשון רש"י לא משמע הכי כלל וק"ל אמנם בפ' שני דכחכות משמע דעד אחד מהימן בהכחשה האשה דקאמר הכס הרגמא בעד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה הרווישו בפנייה קא נוסדו וסאי דלמר נתקדשה הוי ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים משמע הא לאו הכי זריכה גע על פי עד אחד ואפילו אם נשאה תלך כדאיתא הכס וע"כ איירי אחיה מוכחשתו דאי היא מודה לעד אחד האומר נתקדשה אחיה לא תלך דשווייה נפשה חסיכה דאיסורא וכן יש להוכיח מן החוספות שם. ויש לדחות דלא איירי לה מוכחשתו ולא בנודה אלא שגם היא מוספקת בזויה עיין שהוא אם נעשו קדושין אי לא נעשו שום קידושין כל עיקר ובדרך זה לא איתרע חזקתו כהיא דספק קרוב לה דכיון דודאי מררו לה קדושין אמרינן דאיתרע חזקתו ול"ע הכס בחוס' והמדקדק יתיישב לו דלא מוכח ומשמע דעד אחד נאמן כשהיא מכחישה ואף כי קשה מאל לכתור תלמוד ארוך לפימה נפרק האומר מדקדוקים אחרים אמנם נראה אי לאו הים עשומא דמשום הכחשה לא מהימן מטעם דהמקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין לא הוי לן למישרי והכא בעובדא דידן לא היה רק ראוץן ושמעון אלא המעשה ושמעון העיד שלא הזכירו שום קידושין כלל ואין כאן אלא עדות ראוץן וסיינו מקדש בעד אחד ממנה עממים אין להתייר הדא דמ"ג וכן רא"ס במרדכי ובבב"ס במיימון מוזכר ג"כ גדול אחד טולי סבירה להו המקדש בעד אחד חוששין לקידושין ואפי' לדברי הגאונים דפסקו אין חוששין היינו במקום דלא הוו רק חד סהדא אלא הקידושין ולא יוסר כלל בבב"ס אין חוששין משום גזירה כחוב הוא דילפינן דבר דבר ממוון דאין לך דבר שבערוס פחות משנים ואין קידושין וגידושין גומרים אלא על פי שנים עדים. וחדע דהא אפילו שניסס מודים אינה מקדשת אם לא שיאמרו נתקדשה בפני שנים והלכו להם למדה"י. אבל אם אמרה שנעשה לגמרי בלא עדים לא מיתסרו אפילו לחומרא כדאיתא בהדיא פר' האומר וא"כ עובדא דידן דהו חרתי סהדי אלא המעשה והאחד מעיד שנעשה קידושין בפניו ובפני חבירו ואע"ג דחבירו מכחישו מ"מ לפי דבריו של זה הרי סן קידושין גמורים אם האמת כדבריו שחבירו משקר וכה"ג כ"ע מודו דחוששין וראיה מהאחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה דודאי חוששין כדאמרין בכמה דוכתי. אמנם י"ל דהסא איירי בעיין זה דמסא סהדי הוו הסא והלכו להם למדינה הים רק אלו השמים לפימה ונחלקו זה אומר כל העדים שאלכו ראו שהיו קרובים זה חס אומר קרוב לו אבל בעובדא דידן שלא היו רק השנים עדים והאחד מכחיש אינה ליימר דלעולם אין חוששין*.

דלמד אומר קרוב לה לאו כלום הוא וא"כ הואיל ושמעון מכחישה בניין חרתי. ע"כ : לא מהני. ודמיה להא דכתב אשירי פ' היוצקין ומרדכי פ' האשה רבם בביאורי י"ד חלוקים דלאמנות דעד אחד דאם אמר עד אחד עבד שלי ממוקן אמרו לו היאך אומר אמרתי לפלוני לחקו והלכו ושאלו לאותו פלוני ואמר לא חקניתו הרי זה בחזקת עבד אע"ג דככל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים כיון שזה מודה שלא תיקנה הוא אלא אמר לזה לחקו והיא אמר לא חקניתו הרי זה עבד גמור ע"כ הא קמן דכיון שזה תולה הדבר בחבירו וחבירו מכחיש לו ואמר שלא אמר לו מעולם לחקן מהימינן לזה שפטרות נחלס בו. וכה"ג אמרינן פ' הסמיר פלוני חכם טיבה לי את הכתם ואזל ושייל ואישתכח שיקרא וכה"ג איתא גמי הסס פלוני כהן תיקן לי את הכרי ואזל ושייל ואשתכח שיקרא. ונראה דמסכתא דייקי בגאונים בי"ד חלוקים דהסולס חיקונו בחבירו וחבירו מכחיש לו חבירו מהימן ולא הוא בעדים דווקא שפכחשוכו אבל הסס או הססן לא מהימני כנגדה לסכחשס. וכתב אשירי דסכי מסכחרה דאין להפקיע ממון כחובכה בעד אחד אלמא אע"פ שתיסה תולס תיקוסה כחכס וכסן לא מהימני כנגדה כדי לאפקוי ממון מחזקתן ומ"מ שפיר דייקי רבנן לענין עבד בי"ד חלוקים דהסא אדרבה מעמיד עבד על חזקה וברי הוא עדיין עבד גמור הואיל והוא מודה שלא תיקנה אלא שאמר לחבירו לחקו וא"כ בי"ד גמי איכא ליימר נחמיר מוסס חומרה דל"א להאמין לע"א שהוא וחבירו ראו ושמוע בקדושין ולא יחוש כסאי אי חבירו שהוא תולה בו מכחיש כיון דלאו כברה כזרים זתס כדמוכח מן הירושלמי דלעיל אמנם כי דייקי בחוספ' בפ"ב דכחכות לא לריכין בעובדא דידן לכל הני עממי אהא חרווישו בפנייה קא נוסדו כי' ומקשה אמאי לא תנשא לכחילה דוקמי אחזקת פנייה ומתדלי דאיירי שאלו יודעים שזקק לה הקידושין אלא דלא ידעינן אי הוי קרוב לה אי גמי איירי כזרות דולקוח ומטות מולעות כי' וכס"ג איתרע חזקה ועובדא דידן ליחכו סני לדין ולכן מוקמינן אחזקת פנייה ולא סארכתי אלא כדי לבאר חלוקים שיש בן נפקותא במקום אחד :

שאלה ריג

מי שמשיא בתו קטנה היאך מהיגה אם הוא מקבל בעלמו הקידושין תחת החופס או אם די

תשובה

בכך שצומד אלה ואומר לה לקבל קידושיה : יראה דשפיר דמי שספקטס בעלמס מקבלת קידושיה וסאכ יעמוד אלה ויחזיק בידס לקבל סקידושין במזותו ובמאמרו. וכן כתבו הסוס' וסמ"ג ואשירי ומרדכי בשם ר"י וכן הרמב"ן דקו"ל כסא דלמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קדושין מדרכי יוסי כי"ר יודא וכתב ר"י דאפילו רבנן דפלוני אדרבי יוסי כי"ר יודא גמי סבירה לסו דשפיר דמי לא קטע רבי יוסי אלא משום דים לקדק דן זה מדבריו אבל מדברי רבנן אין לקדק קך אבל מלי למסכר הכי שפיר ואע"ג דבמרדכי כתב בשם רא"ס דלא קו"ל כרבה אמר רב נחמן משום דסמך דבריו אדרבי יוסי כי"ר יודא וקו"ל כרבנן ומסיק רא"ס דכל סבא לקדש את בתו ספקטס יקבל סקידושין בעלמו וכתב עלה רבינו ברוך דהמחמיר כדברי רא"ס לא ספסיד וכן סעתיק אחד מהגדולים מהמרדכי בשם ר"ס דכבר גמי סיקבל הוא בעלמו סקידושין. ונראה דבמרדכי דבני ריב"ס סועתק דבמרדכי בבני אוטעריי"ך יתא כל עיקר סא בשם ר"ס ומלאחי אדרבה סבוצת מסר"ס ח"ל נראה לי דמוהר לאדם לקדש בתו קטנה ואע"ג דאמרין אסור לקדש בתו קטנה וכו' סר"מ כשהוא בעלמו מקבל קידושין אבל נתן לה רשות לקבל קדושיה וסיה מקבלתס מותר וכן עשיתי בבתי קטנה אמרתי לה כתי קבלי קדושין אם את חופלה עכ"ל ועלוס מאיר כי"ר ברוך שי'. משמע מכאן בפסיקות דלא הוה חס להחמיר שלא תקבל סיה סקידושין דאל"כ סיפוק ליה לאסור מוסכוא טעמא. עוד נראה דכל הססו דברי הגאונים דלעיל לא איירי אלא היכי דנותן סבא רשות לבתו קטנה לקבל קדושין שלא בפניו לפי דעתה ורענה וסני משמע לשון סגמרא דעלס פסקו בגאונים דלומר אדם לבתו קטנה לאי

הנה"ה
כתובות מור"ס שכתבתי
תשובה ראשונה דייקי
בספר נשים חזקין הא

וחסר מונוטו ופרנסה מוחלת היא על ילידתו ממקום מולדתו
 גדולה לזר עניות מסגלת העובר וכיון דהתם נשים מוחלין. כ"ג
 אין אחת יכולה לומר ה"ן לזוי למחול משום דמ"י למימר אדעתא
 דשמתא דמילתא נשאיך :

דיני מינקת חבירו

שאלה ר"ו ראובן נשא מינקת חבירו לאחר כ"ד חדש וחשב
 גם חדש הציבור לאחד מהן וודע דכ"ד חדש אל
 הסתם הנוהג בגבול לר"ך הוא להפריש בנט עד לאחר כ"ד חדש
 או אין לר"ך להפרישו עד אחר כ"ד חדש או אין לר"ך להפרישו כלל :

תשובה יראה דאין לר"ך להפרישו דדעיבד כ"ג שרי וכן
 קבלתי מרבתי דמעשה כזו אינו כבר באושטרייך
 באחד מן התלמידים ורזה גדול אחד שהיה מנהיג בגבולו להפרישו
 כדמסיק תלמודא פ' החולק דהוהא מעוברת חבירו או מינקת חבירו
 ויולד בנט ולכשיגיע זמנו יכוסם וכתב שם במדרכי בשם מהר"ם
 דכ"ד חדשים מלאים בעין ואם השנה מעוברת היא נחשבת
 לחיובק ואחד מהגדולים שהיה ג"כ בראותו הגבול הוה לאותו תלמיד
 לעמוד עם אשתו שגם דעיבד מהא דכתב מהר"ם במימיו פ"א
 דסלכות גירושין דמדנקט תלמודא כ"ד חדשים לחיובק ולא נקט
 שתי שנים ש"מ דבשנה מעוברת די נמי כ"ד חדשים וסיימו דלא
 כדברי מור"ם וכדעיבד סמך על המקיל ואחד מהגדולים הקשה מילי
 דמהר"ם אהדרי דכ"ד לא דייק מהר"ם מדנקט כ"ד חדשים ולא
 על אפי' שנים ובהלכות שמתות שלו דייק הכי מדנקט י"ב חדשים
 על אפי' ואינו ולא נקט שנה אם נחשבת שנה די נמי כ"ב
 חדשים וכן הנוהג בדברי מור"ם כהא לכתחילה ולגבי כ"ד דחיובק
 נמי הנוהג לאסור לכתחילה. ואפי' בימי חורפי מלאה בתשובת ישות
 מהא דתנן פ' מי שאלחו כמה היא מיקחו שתי שנים ר' יודוס
 אומר י"ח חדשים ופרש"י לשם דר' יודוס ות"ק דיליה דסיימו ר"ג
 פליגי באותו משנה כהיא פלוגתא דפליגי בדרייתא פ' אע"פ דרבי
 מאיר סבר מיניקס אסורה ליארם וליתא עד לאחר כ"ד חודש ור'
 יודוס סבר לאחר י"ח חדש ומסתא דייק באותה השנה מדנקט תנא
 בדרייתא כ"ד חודש ותנא דמתני' דפ' מי שאלחו שני שנים הואיל ופלוגתא
 חדא היא אלתא שתי הלבושות לחומרא נקט לכו הא דנקט שתי שנים
 אחי לאפוקי חודש הציבור דלא חשיבין לה למיין כ"ד חדשים אלא
 שתי שנים מיום ליום בעין ונקט נמי כ"ד חדשים דשתי שנים כזו
 נמי מתיין לפרש"י לפי מתיין שנת סעולם ולשליש כשיגיע ר"ה
 כדאשכחן בכמה דוכתי דיל' יום אחד בשנה אחר ר"ה חשיב שנה
 ע"ב הסיגון בששצבס. ובראיהי הספוסה לאחד מן הגדולים ואמר
 יישר ובהכי מתרלין מילי דמור"ם שפיר לעינין אביעוט לא אשכחן
 תנא דנקט לכו בלשון שנה אלא בכל דוכתא נקט בלשון י"ב חדש
 אמנם הא דכתב מור"ם דחדשים מלאים בעין ר"ל מר"ח ניסן ר"י
 לפרט עד ר"ב לפרט י"ג בניסן סהרי כהתם שנים החדשים
 כסדרן אחד מלא ואחד חסר ונמצא ב' שנים י"ב חדשים חסירים
 ובעינין י"ב ימים למלאותן ויראה בתשובה דלעיל מוכח דלא סבירא
 לן הכי סהרי השבון זס אינו לא בכלל ב' שנים ולא בכלל כ"ד חדש
 דשנה בכל דוכתא מתיין לה מיום ליום ולא יותר דמוכח פ"ק דר"ה
 בכמה דוכתי דמתיין לה בשמות כגון כיחא דמתיין לשנות כעולם
 כדלעיל אבל יותר מיום ליום לא אשכחן וכ"ה בכלל כ"ד חדשים
 הוא וימא דר"ל סתם חדש היינו שלשים יום הא ליתא דהא
 התוספות דייקי בהכי בריש סמדר וליחא שנייה סתם חדש דקרא
 הוא שלשים יום אבל בדרבנן לא הכי אלא חסר ו' אחד שנייה אח' א'
 בדבן כוי שלשים יום כהתם אלא א"כ מוכח דהוא חסר והסתא
 לשנייה קמא לדרבנן כוי חסר לא אחי שפיר דתנא דברייתא נקט
 כ"ד חדשים כדי לאשמועינן מלאים הואיל ובדרבנן לא הכי אלא
 חסר ושתי שנים דמתני' נמי משמע חסרים ואפי' לשנייה כהתם
 דסבר דבדרבנן נמי סתם חדש שלשים יום א"כ מוכח דחסר הוא
 יראה דכ"ה מוכח דלא בעינן מלאים ממתניין דפ' מי שאלחו
 כדלעיל. ואין לומר אדרבא מש"ה נקט סתא תרי לישני לאשמועינן
 דהא דמתני' דפ' מי שאלחו נקט ב' שנים לאשמועינן שנת הציבור
 ובברייתא

אפי' קודשין אבל כשעומד על גבה וחופש בידם לקבל
 הקודשין הוי כאלו הוא קבל בעלמו ואפי' אין המקדש אומר
 הרי בך מקודשת אלא הרי את מקודשת אין קפידא דדולס לומר
 הרי את מקודשת לי מכה אביך :

שאלה ר"ד יוסף בן שמעון ושמעון הוא בנה של אלה בת
 יעקב ונשא יעקב סזקן אשה וילדה ומה ויוסף
 בן בנה של בחו הפך לישאנה חשיב לגבי' שנים או לאו :

תשובה יראה דכשניים היא השיבה לו ולא מציעה לרעה
 רב"ה ב"ה במימון דפסק ללא כעשירי פסק
 שני דיבמות דמוסיף אף אשה חבי אס דיש לה הפסק אלא
 דקיי"ל דאין לה הפסק ואם כן הכא כ"ד פשיטא שהוא אסור
 בה ולא עדיפא מאשת חבי אס אמו אלא אפי' לפי דעה הרמב"ם
 והסמ"ג וא"ו ואשירי דפסקו כולסו כעשירי י"ל דה"ל באשת חבי
 אס אמו משום דהתם לא שכיחי דאזיל לגבייהו כדמפרש תלמודא
 טעם אליבא דעירי דקורבא דאזיל לגבייהו הוא דאזיל לגבייהו
 וקורבא דאס לא שכיחי דאזיל לגבייהו וכ"ד כיון דלגבי דידים
 קורבא דאזיל הוא ואפי' דלגבי אב קורבא דאס הוא מ"מ שכיחי
 עפי דאזיל לגבייהו מלקורבא דהיא לאס דיליה וק"ל. ואין להקשות
 א"כ אמאי לא חשיב עפי דאין להן הפסק דיש לומר דכלל אשת
 חבי אב היא דאין נמי קורבא דאזיל הוא כדפרישית :

שאלה ר"ו ראובן נשא את אלה במדינה מולדתו ובדעהו
 היה להשתקע שם ולאחר שלשה או ארבע
 שנים ירד מנכסיו קלה ומבקש מאשתו שתלך עמו למדינה אחרת
 לגור שם באומר שלא יוכל להיות ולהפרישם במדינה זו לפי נכסיו
 שנתמעטו וכן הוא האמת ומשיבה לאס אין לזוי מלר"ך
 מולדתי ממקום ששאה שם ואפי' שיש לדאג שסתא חסרת מונוט
 ופרנסה ותסבול דוחק ראוה לפנות על יצועת השם. היכול ראובן
 לכופס ללחח עמו ממקומה או לאו :

תשובה יראה שהדין עם הבעל ויכול לכוף את אשתו וללחח
 כה"ג אם סדרי גרמא לעינים שלא יוכל להפרישם
 כאן ויש לדאג שיהיו מחכים מונוט ופרנסה וילעברו לסבול דוחק
 ואפי' דשנים כל הגאונים דפליגי בכפיית הבעל והאשה דבלא
 אמתלא חינו יכול לכופס ללחח ממדינה ששאה כדמבאר יפה באשירי
 ובמדרכי פ' בתרא דכתובות לפי מהשנה והתוספות והירושלמי
 מ"מ על ידי אמתלא ברורה כזאת דבר פשוט הוא דיכול לכופס
 דעממא מאי אמר רבין דלא יוכל לכוניא מלר"ך מולדתה וכ"ג
 משום דהיא בעלייתהו ולא בעל ולא בירידתו ולחיים נתנה ולא ללער
 אין לך ירידה גדולה מכה שהיא בדוחק מונוט כדכתיב כי על זס
 בהתם מעושי ואפי' שאתמה שלזונה לפנות על יצועת השם ית'
 זכרו שיתאל להם רווחים אין זו טענה דאזינו מזהו גדולה מתלמוד
 תורה אפי' אמרו חכמים ז"ל כל תורה שאין עמה מלאכה סופה
 בעילה ולא הצטיהוהו חכמים שיימטיר לו לחם מן השמים. ומה
 שטוענת נמי שאינה חוששת על הדוחק והחסירות והפלה יותר
 לסובל מאשר תלא ממדינתו מראה דלא בהר שבוש דעתה אזלין
 דבעלה דעתה ולא אזלין אלא בהר אורחא דמילתא וסתם בני
 אדם לא דעתייהו הכי ור"ה מהא דליתא פ' אעפ"י חמר ונעשה
 גמל מאי אמר ליה ר"ה אשה בקב חפלות מעשר קבין פרישות .
 ופרש"י נשאת לו כשסיה חמר מהו לעשות גמל שלא ברשות
 הרווחה יתחא לה כדי שיתעשר או עונה יתחא לה ופשיט דרואה
 בקב טו' . ונקטו הסופסות שם מהא דלעיל התם גבי עבודת
 הנוגף דמוכה וכן פירש רש"י עלה דהרווחה יתחא לה עפי מעונה
 ומתריין דשתי עבודה המלך דפוש רווחה עובא ולכן יתחא
 לה והסתא מסכה יש להוכיח כל הא דלעיל ושמעין מיוסיה דלאו
 בהר דעתה דיינין מדקבעיה אי הרווחה יתחא לה או
 עונה יתחא לה נקרא לאשה ונשאלה את פיה . ותו דרש"י פירש
 בהדיא דשלה ברשות איירי אלא על כרחיך אי הוי אורחא כהתם
 נקו דהוי יתחא לכו בהרווחה עפי מעונה כהיא הרווחה דעבודת
 סמלך לא משתחין דעתה כדמוכה בעיניו דהוס' . וא"כ הואיל
 ואורחא דמילתא ובשניל הרווחה של עבודת הנוגף מוחלה על העונה
 דלעיל דנפא היא כל עקן דאורחא דמילתא היא דכשביל דוחק

ובגבירתה נקט כ"ד חדש לחשמועין דבעינן טולם מלאים דא"כ
 אמאי לא תיך הכי בתשובה דלעיל אע"כ לא תרלינן הכי משום
 דהוה סתרין אסדדי דלעולם לא יגיעו שתי שנים שכן מיום ליום
 למניין כ"ד חודש מלאים דלא מלינו כלל בכל השנים שהן כולן מלאים
 אבל לפי מנאי דתיך בתשובה לאו סתרין הוא דבשנה פשוטה שתי
 שנים וכ"ד חדש הוא מלאה היא אי ה"ה

לא משוינן טולם מלאים אלא כסדרן. * בתשובה מהר"ם מלאה
 ח"ל כבר עשהו קמאי

דקמאי רבות וקבעו תמורתה בזה ויתד עלה תמוט דמינקת שמה בעלה
 דק"ל דלריבה לסתמיין כ"ד חדשים חדשי הלכנה כסדרן אחד מלא ואחד
 חסר מהיה דמאדיר ומפ"ק דסנהדרין אין ראייה דהסח חודש היו חסר דשמי
 הסח דהו מוכח מילתא דהסח הוא דל"כ היינו ק"ק ומסיהו דלרק המדיר דלפרך
 ותימא שלשים יום כדכתיב חדש ימים ובפרק החולין ירחימים שלשים יום אין ראייה
 דהסח חודש שלשים יום דליכא למימר לשון חורף אחד לשון חמשים אחד כ"ו וזאת
 התשובה שמהלחי בתי חורף המבואר לעיל בה מלאהי ג"כ דדייק ממשנה פ' מי
 שאחזו דקע גה שתי שנים ובגבירתה דפ' אע"כ נקט כ"ד חדש דהרמיהויה לחומרא
 דמבואר לעיל ומסוק לבסוף ח"ל ואי לא מהפטינה מהבירי לחלוק על רבננה נתי
 נפש דעבדי ביה עובדא הייתי חומר דכ"ד חדשים שלשים בעינן להחמיר ובגויה
 ראייה מג' חדשים של כהנה וכן פ' חדשים של הריון כולם שלמים דרפ"א יום
 סיני שלמים אלאה סהם חדשים המכריז בשלשון רבות אלא תולדות האדם
 שלמים הם היום נראה להחמיר אחרי שאין לנו ראייה ברורה להלך. ע"כ :

אפס הוא קשה להחזיר דברי מהר"ם המפורשים מהני דקדוקים
 אלא דדמי לי שלא נהגו להלריך אפילו לכתחילה יותר מב' **מב'**
 שנים מיום ליום ואי הוה מנהגם הכין הוה סתרין די מהשונה
 דלעיל כמו שבירתי. ונחזור להסוד עובדא דלעיל דהוה באופטרייך
 שקבלתי מרבתי לא דכירנה שפיר אם רצה הגדול להלריכה להפריש
 בגט ואי הוה הכי א"כ לריך להתישב בהסוד חשבה מנ"ל דכתב
 שם ח"ל וכן נראה הוה דמתנין לגרש היינו דוקא שקידש או נשא
 במזיד אבל אם שגג שתיים סבור שאינה מניקה או עס הארץ שאינו
 יודע שמינקת חבירו אסורה הסח לא שמתנין ליה לגרש ואיכא
 תקנה בהפטר בלא גט ועוד נראה כי במסקנא לא קאסינא להויה
 בגט אלא בגטא חבל גט קדש די בהפטרש בעלמא עכ"ל. והשתא איתו
 למדן מהסתמא חסר מחד לעבור על דברי מרדכי בשם מור"ם אלא
 דלא ידע ליה וז"ל הוה די בהפטרש בלא גט לדעת ח"ל דלעיל
 אפי' תוך כ"ד חדש ממש אמנם נראה דאין להחזיר שוגג ככה"ג אלא
 דוקא שוגג דודאי לא ידע שיהא מניקה או אם הוא עם הארץ
 כ"כ שאינו יודע כלל מן האיסור כה"ג חשיב כשוגג לגמרי וכתי
 אשתתן פ' הגזל קמא דקמבעיה ליה אי קאסינן כשוגג או לאו
 וקאמר ח"ש"כו' עד מאי לאו בע"ה דלא ידע אלאה קאסינן כשוגג
 הוה קמן דע"ם היינו שוגג ולא אמרינן הוה ליה למגמר אבל מאן
 ידע שפיר דמניקה אסורה אלא שטועה בטעם וסברא כהיה
 דחדש הטיבור שסוד חילוק סראוי להסתפק בו מנחוץ ודאי לאו
 שוגג מיקרי לעין זה דלא לריך להפרישם בגט. ונראה ראייה דדבר
 מהא דאמר פ' החולין דקמבעיה ל' אי עבדינן תקנתא לבסן הטעם
 מניקה או לאו וילטרך גם הוא להוליאם בגט ומסיק דלא עבדינן
 תקנתא משום דליה טהא כלל למיסרך עלוים משמע אי הוה לן
 תנא דסבר דלא בעי גט אפילו אי לאו סילכתא כותיה לעינן כהן
 הוה סמכינן עליווים והשתא הכי דמי אי במזיד גמור דידע דאסרו
 רבנן ועבר ונשא אמאי עבדינן ליה תקנתא ובי עבדינן תקנתא
 לעבדינן לפסוק לו דלא כהלכתא אדרבא הוה לן לקנאו אפילו בדבר
 המותר והסוד דמה ביום שלשים דמסיק אם אשת כהן אינה חוללת
 מסתמא נמי לא איירי במזיד דידע דסילכתא היא דלריכה חליט
 ועבר ונשא ואי איירי כשוגג גמור א"כ תקנתא סתיה דא"ל דאפילו
 לישראל לא מנריכינן ליה לגרש בגט אלא ע"כ איירי כשוגג
 כה"ג שטעה בדבר הלכה בדבר שראוי להסתפק בו כדפרישית ועלה
 מקינן דלריך להפרישם בגט כיון דליכא מאן דשרי ככה"ג וסא
 דשרי בעובדא דלעיל אפי' באשת ישראל משום הוה סתיה סנה"ם במימון
 ובתלמוד מביא דדוקא באשה כהן סמכינן אחד מ"ד היינו משום
 דלאו הלכה פסוקה היא דאזלינן בתר דעת מהר"ם בחדש הטיבור
 וסבדי דדי לנו להחמיר כותיה לכתחילה והאי דכתיבנא לעיל בשם
 ח"ל הוה דקדש ולא נשא לא לריך להוליא בגט נראה נמי דלא קי"ל הכי
 דהסוספות פ' החולין בשם שאלות דרב אחאי דכל דבריהם דברי

קבלה כן פליגי אהא ואיפשר דמשום הכי נמי לא מקילינן כאיך דא"ל
 אה מהא כשוגג להחזיר לו בהפטרש בעלמא *)

הנה"ה אפי' באשה כהן לריך לדקדק הטיב בתשובה המיומן מה שפסיק מהר"ם למחר"ר יעקב קרקוב אי מסתרי **י**
 אחד מ"ד ע"ס. ע"כ :

שאלה ריז אשה שמת בעלה והיא מניקה שפריכה להמנין
 עד שיחא סולד כ"ד חדש ובאשה מיד לגבות

כתובתה ומגבינן לה קודם שיהא ראויא להנשא או לאו :

תשובה יראה דמגבינן לה אפילו אח"ל דטעמא דחינה ליתא
 בכה"ג מ"מ מקינן מנעם דמפסיד מנזות כדליחא
 פ' שום היתומים. ובאלפס ובאשורי פ' אלמנה מיומית מייחא ליה
 דפליגי רב יסודם משום רב אחי ורבי יוחנן דרב אחי סבר דווקא
 לשטר שיש בו ריבית מקיים לנכסי יתומים אבל לא לאשה משום
 מזוני דרבנן תקינו להו מטעם ידיה וליכא פסידא ליחמי ורבי יוחנן
 סבר אף לאשה משום מזוני משום דזימנין ללא מספיק ומפסדי
 ליחמי וקי"ל כרבי יוחנן ואע"ג דמסיק הסח דטעמא דרבי יוחנן
 משום הוינא מתנין להו נראה דלא אחי לאפוקי הוה דליכא ספסד
 מנזות אלא אחי לאוספי טעמא דחינא משום גרושה דליה לה
 מזוני וכתי הוא נראה לפוס ריבטא דמרדכי פ"ק דב"מ אין גובין
 מן היתומים אלא לשטר שיש בו ריבית או לכתובת אשה משום מזוני
 וכן מוכח קמא מלשון רב אלפס ואשורי דמיתיי ומפסדי במאי פליגי
 בטעמא דמזוני אי חיישינן לפסידא משום זימנין דלא ספקה ואין
 מלשון הרמב"ם שכתב שאם קפלה ונשאת אין מקיים לה שטרי
 נשואה ואין לה מזונות שה קמן דסבר דטעמא דמזונות נמי איס לן.
 עוד נראה דאפילו לטעמא דחינא י"ל דמקיים כ"ד דכתי נמי דעדיין
 לא הגיע זמנה לינשא מ"מ ע"י שהיה נפרעם מכתובתה ויאל
 הקול שיש לה עמוון יהא לה קופאים לשדך אליה ושימחיתו עד הגיע
 זמנה ולא תקדמנה אחרת וכ"כ לפרש"י דפ' אלמנה גבי הוה דמוכרת
 שלא ככ"ד דטעמא נמי משום חינה הוא כדאיתא הסח ופרש"י כתי
 שיהא חן לאנשים בעיני הנשים וינשאו להם ולפי טעם זה אין חילוק
 אם עדיין אינה ראוייה לישא אמנם בחוספות הסח מפרש חז
 שיהא אהא דקאמר גרושה נפיש חן דידע משום דלריכה חן יותר
 שיהא בזייה מאלמנה משמע כפירוש הרמב"ם דטעמא דחינא כתי
 שיהא לה כלום לינשא בו :

שאלה ריח מי ששמע אשה מקללה ומזלזלת באביה ואמה
 וסוכותה בדברים על זה כמה פעמים ולא הועיל
 שרי להכותה כדי לייסרה שלא תעשה או לאו :

תשובה יראה דכה"ג שרי ואע"ג דכתב במרדכי פ' המדיר
 בתשובת רבינו שמואל דהמפס את אשהו עובר בלאו

דפן יוספי והחמיר מחד בדבר כדאיתא הסח מ"מ לאפרושי מאיסור
 חמור כזה ודאי שרי וראייה מהא דאיתא פרק המניח דנרנע שכלו
 ימיו ורבו מכהו בו לנאח ולא יאלא וחבל בו פטור ומוקי לה רב
 נחמן ברבי יוחנן כשנסרו לו שפחה כנענית והנל בו כדי לאפרושי
 מאיסורא דמשילא לחירות אסור ופרש"י דרשאי לחבל בו דאין
 עושה דינא לנפשיה רק לשמים. הוה קמן כל מי שהוה סתת יכו של
 אדם ודואה בו שטועה דבר פבירס רשאי להכותו ולייסרו כדי
 להפרישו מן הפבירה ואין לריך להביאו לב"ד שיפרישוהו המה ככהם
 בגזירותא דאל"כ גבי נרנע אמאי רשאי לחבל בו יביאו לב"ד.
 הנראה לע"ד כפנאי :

דיני חריצה ויבום

שאלה רימ ראובן הוה נשוי ללאה ונשתמדה ונשאת לגכרי
 וסך ראובן ונשא את רחל ולא גירש את

הנומרת כמו שמוסרין בארץ רי"ו"ם ואגפיה ומת ראובן בלא בנים
 פטורה רחל מניקה מהמת המנומרת או לאו :

תשובה יראה דלריך להתישב היטב בדבר וכבר שמעתי דחד
 מרבנותא רמ"כ כה"ג להחזיר אפילו בלא תליה מטעם

איה סועה דסך מומרת סואיל ונשאת לגכרי ודאי נעמאם לבעלה
 ומסקינן

ועסקין פ"ק דיבמות דלרת סופיה אכורה ולאו דווקא אכורה אלא
 פטורה היא לגמרי כדאמרי ערוה הכי פסק רב אלפס וכן הרמב"ם
 וא"ו וכן מסיק אשירי וגם מן הסוס' הסם משמע דס"ל דהכי
 הלכתא וכך איתתא רחל נמי לרת סופיה היא שהרי בעלם ראוהו לא
 נירש את המומרת מעולם ובשמדוהא לא פקעי קידושין מראובן כל
 עיקר דכסדיא אחריון בגמרא דמומר שקדש אפי' אחר שמדוהו
 קידושיו קידושין כ"ס קידושין שמקודם ובהא ליכא מנא דפליגי .
 אמנם בגליון בפ"ק דיבמות איתא דגמרא לו וכן סיה גרסא למכר"ם
 לרת סופיה בעי חליצה ובאשירי נמי מיייתי דפסק הרשב"ד דחוללת
 ונראה די"ל דבג"ד יש להלכות חליצה אפילו לרב אלפס וחזיריו
 משום דלא ברירא לן כלל שזינתה בשמידתה עם שום בר ישראל רק
 עם כהני א"כ לא מייקרי כופה לדברי ר"ח שכתבו ה"ח ואשירי
 פ"ק דכחכות משמו שהסיר הלכה למעשה בבת ישראל שגמרתה
 וישיבת לכריו ואח"כ נתגייר וחזרה עמו והסירה לו משום
 דלא אמרינן דאכורה לו מטעם אחד לבעל ואחד לבעל דביאתו כביאת
 בהמה וא"כ בג"ד נמי לא משוי לה לרת סופיה דאין זכות לבעל ולא פטרה
 לרת ואע"ג דריב"ם חולק על ר"ח הסם ומיייתי ראיות ברורות דלית נגר
 דפרקיוכו דאכורה היא לבעלה על ידי ביאת כהני מ"מ הואיל ור"ח עבד
 אפי' להקל אית לן לכל הפחות להחמיר בדבריו בחומר יבמה לשוק דלכאורה
 משמע מן הסוס' ואשירי דר"ח לא מחלק בין בועל לבעל וכבר
 דלבעל אינה אכורה ע"י ביאת כהני אמנם גרסא דהיה דוחק גדול
 לומר דר"ח לא סגיג כלל אוקן ראיות המפורשות במתני' ובתלמוד
 דאכורה היא לבעלה ע"י ביאת כהני ועפי אית לן למימר דמודם
 ר"ח דאכורה לבעלה ואע"ג דהשיבס כביאת בהמה ה"מ לענין איסור
 דבועל משום דלגבי כהני לא שייך איסור כמו לגבי בהמה אבל מ"מ הואיל
 וביאת אדם היא אכורה לבעלה וישראל הוא ושייך איסור לגביה . וזה
 דאפילו אי ניימא דר"ח לא מחלק מ"מ בין דלא אשכחן דעבד עובדא אלא
 לגבי דבועל ובגליון זכור' ובאשירי מפרשים עממים נכוחים דים להסיר
 עובדא דר"ח ולא מעממים א"כ לא נאום לדבריו לגבי דבעל נגד כ"כ
 הרבה גאונים שהפליגו דבריו אבל אינו נראה כלל לפטור לרת סופיה
 מחליצה מהא דכתב במרדכי פרק החולק בשם רבינו הגדול אברהם
 מרגנשפור"ק על יבמה שגפלה לפני מומר דתימא הוא אי בעי
 אפילו חליצה ממנו דבמקום ערוה קיימי דקנאים פוגעים בבעלת
 לארמיהו ע"כ . א"כ כ"ד נמי אם הוה סיבס בועל המומרת קנאים
 פוגעין בו דעיקר כך מיימרא איתמר אבועל ארמיהו א"כ במקום ערוה
 קיימי וטיפער לרתה ודאי לא סומקין עלה דרך להא מילתא להסירה
 שהרי כתב במרדכי הסם דרש"י חולק על זה ומגריך חליצה מן
 המומר גם מהר"ם מחמיר הסם כרש"י . ואע"ג דמיייתי ראיה
 לדברי הגאונים שמתירים אינו מטעם מקום דבמקום ערוה קיימי
 אלא מטעם דלדעתא דהכי לא נתקדשה והסוה טעמא לא שייך
 בג"ד וק"ל . והא דכתב בג"ד בשם רב נחשון גאון ובשם ספר שער
 על גבי גהלים ותשובת הגאון דיבמה שגפלה לפני מומר שהיה מומר
 בשעה שקדשה בעלה פטורה מן החליצה ויבוס ולפ"ה אפילו נשחמד
 אחר קידושיו אחיו רק שהיה מומר בשעת שמת אחיו פטורה היא
 לגמרי ובא"ו גדול האריך לפרש דבריהם כמנה עממים וככתביה
 בתשובה אחת מ"מ סנדקק בכל אוקן הטעמים מאלו לו דלא שייך
 אפי' חד מן כולשו לגבי יבמה מומרת לפטור לרתה ואף כי הטעמים
 קלה ממומגמים סם כמבואר שם . וזה נראה להלך בג"ד דאפי' אי
 היו אמרינן דמומרת במקום ערוה קיימי מ"מ לא פטרה לרתה
 ונראה דמיתא ליבמה נדה בשעת נפילתה ליבוס דערוה גמורה
 היא ואפי' לא פטרה לרתה ואפי' היא גופא שרי להתייבס אח"כ
 כשהיטירה ומפרשים הסוס' הטעם במתני' דריש יבמות כהן שמי
 משום דל"ד נדה לאחות אשה ושאר עריות משום דהתם
 האיסור עומד על סיבס עפי מבאיש אחר אבל הנדה לכ"ע אף
 לבעלה אכורה עד שתטבר ונראה דה"ס והוא הסברה ממש במומרת
 דכל בר ישראל וכ"ס בעלה אכור לבה עליה בשמדותה וכ"ח ביבס
 מומר נמי אמאי אמרינן דבמקום ערוה קיימי סה לא דמיתא לערוה
 דאכור המומר נמי קאי אבל סגים שבטולם כמו על יבמה לא
 קשה מידי דיבס מומר אי תשבתו לביאתו כמו ביאת ערוה א"כ לא
 קרייטין למינף לה דאכור לה להסיבס מאחות אשה דרבה דסילכתא

כוחיה מסיק דערוה גופה לא לריבס קרא דאין עשה דוחה כו' וס"י
 אין עשה דוחה איסור ביאת מומר ומאי כ"מ אי לא דמי לאחות
 אשה ולשאר עריות אבל מומרת לפטור לרתה על כרחך לריבס למינף
 לה מאחות אשה דפטרה ליה לא כתיבס אלא גבי אחוס אשה ולכך
 בעינן דווקא דומיא דאחות אשה . מסקנא דמילתא אין לפטור לרת
 המומר בלא חליצה לא מטעם דהשיבס כערוה כדפרישית ולא מטעם
 דלרת סופיה היא דאפילו אם נפליג דברי ר"ח לעיל דלא חשיב לה
 לכוונה דלדרייתא מ"מ הואיל וכתב בגליון דנראה לו ולמכר"ם
 להגריך חליצה אפילו לרת סופיה דלדרייתא וגם הרשב"ד סבר כן
 אין להקל נגד דבריהם אע"ג דרב אלפס וחוס' שזין בדבר דפטוריהם
 לגמרי וכתב מהר"ח בתשובה דנוהגים לפסוק כרב אלפס בדבר
 שהסוס' שזין לו בהא ע"כ מהר"ם גופיה סבר דליחא להסוה
 כללא סהא דהא אינו גופיה פליגי עלייהו ומסתמא ידע דעת
 שניהם :

שאלה רב

ראובן מה בלא בנים ונפלה אשתו לפני שמוען
 ולוי ויהודא אחיו בא שמוען לחלוץ לה ולחלק עמה
 הנכסים כהקנה הקבילות השיבס היבמה אין ראוהו לחלוץ ולא ליבס
 אשך כך ענוהו השיב שמוען בוונתוך בזה כדי שלא תצטרך לחלוץ
 עמי הנכסים השיבס היבמה יסא כן שבוונתי כך הוא וכו' לוי
 ויהודה ואמרו לשמוען אם תחלוץ לה ותחליק עמה נכסים חלקך
 תחליק עמנו ואע"פ שגדול אחין אשה . עוד אמרו היבמים ליבמה
 שמענו שיש לך נכסים מרובים מתכונתך ואחסי נכסים שלנו
 סן מקודם והכתובה תחלוץ עמנו והיא אומרת אם תחלוץ מאחד
 מכם תחלוץ עמכם כל הנכסים סן רב סן מטע מה משפט
 הדברים הללו :

תשובה

יראה דדברים הללו לריבס ביאור יפה ודקדוק יטעב
 בעיקר תקנות הקבילות מה ראו על כסם לחקן
 שיחלקו היבס והיבמה בנכסים לאחר חליצה ולדקדק ג"כ בתלמוד
 ובפסקי הגאונים מה הוה דקין מוקן מחוץ להלכה חוץ מן התקנה
 כן בממון סן בפשיס לחלוץ או ליבס . פ' החולק במרדכי כתב בשם
 מור"ם שצאו לפניו לב"ד היבס והיבמה ודחה איתם שיצאלו
 מסודוליס במלכות מה תקנה הקבילות בין היבס והיבמה ונראה
 שהשוו כולם בזה שלאחר שיחלצו לה היבמים שיחלקו הנכסים חליצה
 לה והיבס ליבמין ומסיק דאם אינה רואה לחלוץ לא גרועה ממומרת
 וישיבין לה הדוניה שהסכימה לבעל ותו לא ובל שאר נכסי סנה
 ישיבין ליבמים דקין מורדת כמו שכתב רב אלפס פ' אע"פ דין
 מורדת ואם נפלה לחלוץ חולצין לה וינתן לה כל חצי הממון כהקנה
 הקבילות ויבסה לה מחלקם כל מה שהפסידה בפשיעותא בין בחיי
 בעלה בין לאחר מיתת בעלה ובשבעה ומאחוס ס' ליערל הלי"ט
 שזוה לחלוץ בין אחיו ואחיותיו לא יבסו לה מחלקם כלום ששזיל
 ואחסי מותה דכתובה יוציאת ממנה ש"מ ע"כ . ולפי ההלכה חוץ
 מהקנה הקבילות מוכח ממה דוכתי דריבס דחלץ לה גובה
 כתובתה משלם מנכסי סנה כשאר אלמנה ומומר הנכסים יקח האב
 אם עודנו קיים שהוא קודם לכל יוראי יריבו ואי ייתא לאב חולקים
 כל האחים מותר הנכסים בשוה ואין לחולץ זכות בסקן יותר משאר
 אחיו בכלס הכי איתא בהדיא פ' החולק ואפי' היבס דהוי בעי ליבומי
 אלא שהיבמה לא היתה חפילה ומלדו לא מחסר אפי' לא שקיל
 מידי עפי מן האחין הכי משמע פ' האשה שגפלה מהסוה דנפלה ליה
 יבמה בפומבדיתא ודפריש"י הסם ובתשובה דא"ו חולק לענין גביית
 כתובתה וז"ל עכשו שגד גאון על שתי נשים ופטרה הצורה והיה
 היבס צרמן מיבס אלא שהוא אומר בתקנתא דרבנן סובר אני שאין
 לה כתובה אפילו חללה עכ"ל ובמרדכי פ' החולק כתב בתשובה הר"ר
 אביגדור כ"ץ שקבל מרבינו שמתה שחם יס ליבס אשם כופין אותו
 לחלוץ מנה חרס רבינו גרשון מאור כהנא . ובסמ"ק כתב דסיבא
 דאין אנו יטולים להטעוהו שיחלוץ אומרים לו אם לא תשמע לעצמינו
 לחלוץ נשים חרס ציינו להבדילך עד שתחלוץ ואם יש לו אשה
 אחרת מנדין אותו כהדיא וכתב עוד אם אין ליבמה כל בנית
 כופין אותו לחלוץ ואם עשירה היא נוהגים לעשות פשרה עם הממון
 ע"כ ובא"ו כתב במס' יבמות וז"ל כתב ר"י דהלכס דבזמן סוה אם
 היבס נשוי ואינו יכול לייבס מתקנת רבינו גרשון ז"ל ואומר אינו
 רואה

רוצה לחלוץ עד שתתן לי כך וכך אין מניחין אותו לדחוק אוחס לשום דבר אלא טפין אותו ויחלוץ לה משמע מפרש"י ז"ל דרוקא היכא שנתנה אמתלה לדברים שקלה כחובתה וכן פירש ריב"ם ז"ל עכ"ל. ולענין חליטה וייבוס אחס מסן קודם ואימת כופין אותו או אין כופין או מוחס בידם הגאונים כקבו אס שמוסס רואים אין מוחס בידם ואין כופים לחלוץ ואס היבס רוצה לייבס וסיבמס אינה רוצה להסייבס מחמת שמונתה אמתלה לדברים אי מנינו לאטעשייח ליה מעשינן לי' ואי לא מנינן כופין בשוטים לחלוץ לפסק רש"י ור"א אין כופין כלל לחלוץ אפילו על ידי אמתלה ולפי"ר"ם בזמן הזה במקום שידוע לנו שמתכוין למאוס כמו שידועים בודאי שאינו מתכוין לה לשם מו ולא לשם אישיות אין כופין לחלוץ אבל היכא דלא ברירה לנו שמתכוין למאוס כופין בניגוי ומרחיקין אותו מן היבוס דק"ל כאבא שאול דמאות חליטה קודמת גם לפי זה אי חבט לייבס לא כפינן ליה אלא מעשינן ליה אס אינה חפיה אבא אס אין רוצה לא לחלוץ ולא לייבס נראה דכופין קך כחבו התוספות בשם ר"י פרק אע"פ ומסין התם בסג"ס בשאשירי בשם מהר"ח דרוקא צבאה מחמת טענה דכתיב חוטרה לידס ומרה לקבורס כייפינן ליה לייבס או לחלוץ ונראה דלפי תקנה הגאונים כופין לחלוץ אבל מספקא לן לענין כחובס אס יש לה דין כמו אשס אחרת. ומלישנא דר"י משמע דכל זמן שלא חלטה אין לה כחובס ואס מתה יש לה שני יורשים ע"כ ובמרדכי פ' החולץ כתב מספר אב"ס אס היא חובעת לחלוץ והוא רוצה לייבס אע"ג דמאות יבוס קודמת חיקו רבנן סבוראי לתת לייבס מה שיש לה מנכסי בעלה ונכסי דעיילת לבעלה דידה ניניהו כדי שיתראס לחלוץ ותקסו זו כדי שלא תאלמס בנות ישראל לתרבות רעה. והשתא מחוץ דברים הללו ככתבנו פסקי הגאונים יתבאר שאלותינו ובתחילה יבאר יסוד הטעם מהתקנות מהקטילות מפני מה תקנו שיתלקו יבוס וסיבמס הנכסים לאחר חליטה. ונראה דשיקר הטעם הוא מפני שראו כמה פעמים שבאו הנשים לידי עיגון משום דומעני עובא שהוא חפץ לייבס וסיה אינו רוצה משום דכתיב ליה או משום דלא ינחא לה באישות וזוהתא דוליה חשו חסמי הדור שעל ידי כך תבא לידי עיגון דאין בידו לבוס אפילו על ידי אמתלה כדפסק ר"י לעיל. וזמנין נמי שאין ברעתו לייבס ואמר שירצה לייבס כי יודע שיהא לא תחפון ועל ידי כך הוא רוצה לדחוק עבור ממון ומתוך כך תבא לידי עיגון ע"י המהלוקה. וזה הטעם משמע בהדיא במרדכי דאיידין לעיל דתקנו רבנן סבוראי לתת לייבס מה שצדיה כדי שלא תאלמס בנות ישראל לתרבות רעה פירוש על ידי עיגון. וכן משמע קלח במרדכי פ"ב דיבמות שכתב שמועטס בכל יום שמענינן אח יבמותה עד שיתפשו ועדיין לריך טעם למס תקנו הקטילות לחלוץ ושיווי תקנת רבנן סבוראי כדמבאר לעיל י"ל דרבנן סבוראי סברי דמאות יבוס קודם לכך יסבינן לה כל דין מורדת דמסדר לבעל כל מה שיש לה משלו ושקלה סיה מה דעיילת ליה אבל לדין דחיישינן לפסק ר"ח ור"ה שפסקו שמאות חליטה קודמת ולדידהו אין כותבין איגרת מורדת על שומרת יבס כדמבאר בתוספות ובפסקי הגאונים וא"כ ליה לה דין מורדת ומדינא חשקול כל כחובתה אס תתקן אלא שבשביל סעיגון חקנו הקטילות לחלוץ עמו סממון. עוד נוכל לומר טעם אחר דכאן דחיישינן לפסק ר"ח ור"ה וכבז ר"ה דכל היכא דאינה חפיה להסייבס מרחיקין את הייבוס במיילי וכבז נמי בסמ"ק דלעיל דמשימין חרס ביובס להבדילו וכבז דאס סיה עשירה נכגינן לטעות פשרה מן סממון מהאי טעמא נמי חקנו הקטילות בחאי כסף כדי שלא יבצע היבס מחמת חימוד ממון וזוה או מרחיקין הייבוס. ומהשתא יתבאר שאלותינו. השאלה הראשונה דהיבא שסיה רוצה לשבת עגונה ואינה רוצה לא לייבס ולא לחלוץ ויבוס חפץ לחלוץ כתקנות הקטילות דין זה חלוץ על שני דרכים האחד אס אינה חפיה בחליטה מפני שסיה בושס בדבר כי תבט לה לגנאי או משום דסניה ליה וקשה עליה להיות שפלה וכנועה לו דכס"ג הדין מפורסס במרדכי בשם מור"ס כדלעיל דדינא דמורדת איה לה ויסבינן לה דרובייתס מה שסכניסס לו הכל כדמבאר לעיל ובמרדכי פ' אע"פ שס מבאר עוד יותר דינא דמורדת אבל אי ידעינן בהאי איתתא לפי איתתא דרעמיו דמה שסיה מוחלת לחלוץ אינה מפני הבושה

והסכנה אלא בשביל סממון שאינה לחלוץ עמו אומרת שאינה רוצה לחלוץ כגון שסיה בת שנים קלה שאינה חוששת על סעיגון כל כך וינחא לה למשקל דרובייתס שסכניסס לו ממס שתחלק עמו נראה דכס"ג יסבינן לייבס כל נכסי סמא וסיה חבט ותתענן אס רוצה בכך דכיון דדינא דמורדת איה לה ובדינא דמורדת כתב במרדכי פ' אע"פ מתשובת מור"ס דכל היכא דאמרה מלואס עלי והדברים מוכיחים דאיונן אלא מחמת ממון או שיש לה כעס עם בעלה או מחמת אבוס ואמס הקרובים דמרגליס קטעס ואלפוס שחקר לומר מאיס עלי כס"ג יסבינן כולו לבעל בין מה שסכניסס הוא בין מה שסכניסס סיה וליה לה ממונת וא"כ לגבי יבמס נמי כיון דחבט הוא לחלוץ חקקין לו וכתיבין עליה איגרת מדר משום דכל כמה דאגידא ביה לא יסבינן ליה אחרית ונראה דלאו דוקא פנוי משום דלא יסבינן ליה אחרית אלא חפ"י נשוי נמי איה ליה האי טענה דכל כמה דאגידא ביה אפילו איתתא דידה מרגלא ביה קטעס ודילמא אימרתא ביה וכן משמע בסדיח בספר סמימון. ותו דלעיל כתב בשם מהר"ח דמשמע ליה מלגון ר"י דכל זמן שלא חלטה אין לה כחובס וא"כ אי ליה לה נכסי מלוג כל נכסי דיבס ניניהו ול"ע אי חולק ר"י אמר"ס צבא דכתב דיסבינן לה מה שסכניסס סיה דלא צעי לחלוץ. והשתא סעיניס דרובין סחתין הקטנים לחלוץ עם הגדול סחולץ כמה שפול לחלוץ נראה דאין הדין עמסס כיון דברירנא לעיל דשיקר תקנה הקטילות לא היתה אלא בשביל שלא תתענן והואיל ומאות הוא גדול להסייבס וכן לחלוץ וליבוס סיה לאסדורי אבתריס למאות וכסיה מפייסס אותו שחלוץ לה חו ליכא למיחש לעיגון. ואע"ג דשאר החאים נמי מלו פטרו לה בדיעבד מ"מ כיון דגדול קודם למאות וגם אס לא רצו כולם לתחלה לא לייבס ולא לחלוץ כייפינן ליה לגדול לחלוץ כדמשמע סוגיות סתלמוד פ' סחולץ סעיגון. חולה בו טפי מבאחריו. וא"ה כיון דק"ל דביחא קטן עדיף מחליטה גדול כדפסק (סימן) [ס'] אשירי וא"כ אכתי אחי לידי עיגון דסקטן יבצע לייבוס ואיסו קודם במאות מהגדול בחליטתו וסיה אינה חפיה כלל ביבוס ומיטענה על ידי כך ולכן סיה לנו לתקן שחלקו כל סחחים בממון סמגע לחולץ כדי שיתראו כולם בחליטה. וי"ל דכתיב דביחא קטן עדיפא סיינו סיה דסיה ג"כ חפיה סיהס ביבוס אבל סיה דסיה אינה רוצה להסייבס וגדול אחין נמי חפץ בחליטה. ולא מבעיא לפידוס ר"ח ולפירוש ר"ה דק"ל דמאות חליטה קודמת דמאות אפילו לכתחילה לחלוץ לגדול ולא להסייבס לקטן אלא אפילו לדעת הגאונים שכתבו דמאות ייבוס קודמת וכותבין עליה איגרת מדר אי לא חפיה להסייבס הואיל וגדול אחין נמי חפץ בחליטה אין לבוס אפילו למאות להסייבס מן הקטן ומאלא שלא תתענן כלל כסיה מפייסס רק הגדול לחלוץ כפי מה שפירשו לעיל דתקנת הקטילות נמי סיהס בשביל שיתרחק מסיבוס כי יכתי דלא יתיי לייבוס על ידי חימוד ממון ואותו חשש אינו אלא היכא דאין כאן אלא סחובס לייבס כס"ג חיישינן הואיל ולא חוכל להפטר לשוק קודם שתתענן אפילו זמן מועט חסייבס לי אבל היבא שיש לפניה הרוצה לפטורס לכל ספתוח בדיעבד לא חיישינן להכי. ולפי מה שכתב בא"ז בתשובה דהיכא דסיבס נשוי ואניס הוא בתקנס דרבנן שלא יוכל ליבמס אין לה כחובס אפילו חלטה א"כ סיה דסקטן נשוי ובגדול פנוי וכשחליץ הגדול לריך לחלוץ עמס ואס סיה הקטן חולץ לא סיה לה כחובס דמאי למימר לה צראן סייתי מייבס אלא דאיתאנא בתקנתא דרבנן וסיה לנו לומר דלא מצי הגדול להפקיע זכותו על קטן דאיה ליה טפי מניס. מיכס נראה לומר דסיה דא"ז לא מיירי אלא דתרוויסו כוס ינחא להו ביבוס כסיה דכתב לעיל מן התוספות ח"ל סיה דשמיס רואיס להסייבס ואומרים לנו מהבונים לשם מאוס אין מפרדיין אותן לרבינו חס ע"כ כס"ג שסיבס סיה ממונן ולא שביק ליה אלא משום תקנתא דרבנן מיקרי אנוס וליה לה כחובס אפילו חלטה אבל סיה דסיה אינה חפיה להסייבס וק"ל דלא כייפינן לה וכל תקנתא דרבנן נמי סיה לריך לחלוץ או לעגס ואס סיה חולץ לה בני פשרס סיהס מועלת כל כחובתה לאחר חליטה מדינא אלא שסקטילות תקנו שחלקו סממון כדי שלא תבא לידי עיגון ולענין זה סחתינן ססואין וסעיגין שיון הן וקלה משמע סכי

כמו שתלמידי בהא דכתב ר"י לעיל בשם ר"י הלכה בזמן הזה אם היבם נשוי ואילו יכול לייבם מפני תקנת רבינו גרשון ט' ו"ע. והשלישי דדעת היבמה לחלוק בנכסים הן רב הן מעט נראה אם הנכסים מרובים כל כך שאפילו הייבם הן יותר מכתובתה בהא לית דין וליה דיון שתחלוק בכל הנכסים דא"כ היתה נשכרת מחלוה ולא היתה זקוקה כלל שאז לא היתה נועלת דק כחובתה ועכשיו תפול יותר וכה"ג אפילו כתקנת דפרסאי לא הוה אלא היבא דאין הנכסים מרובים כל כך אלא הן בענין זה שאינן מגיעין לפחות מכדי כחובתה או ממש כשיעור כחובתה ולא יותר וכה"ג אפשר לומר שתקנו הקהלות לחלוק כממון לעולם כוונתם ואינם נשכרת ולפעמים כשאין הנכסים אלא כדי כחובתה או פחות היא נשכרת היבא למימרה לא חלקו בתקנותם ויחלוקו לעולם עד שיהיו הנכסים יותר מכדי כחובתה. אבל נראה דמנחה קלת מהחובת מור"ם דלעיל דהייבומין מועלין כל המותר על הכתובה כדכתיב בראש ודא"כ חולקין עמה שיעור כחובתה שכתב בתחילה שתחלוקו בתקנת הקהלות וכתיב שם יש לה נכסי מלוג מה דיהא אבל חקר מור"ם שלא היו לה נכסי מלוג כך כתב. וכתיב עוד ו"ל ומאותן ששים ליטרה שלי"ש שזה לחלק להחיו ולאחותיו לא יבנו לה כלום מחלקה דכחובתה נגזית ממתנת שכיב מרע ט' כאן לא פירש מור"ם שם חילוק בדיון זה אם הנכסים היו מרובין או מועטים ואפילו דא"כ שחקר מור"ם וידע שלא היו הנכסים רק כדי שיעור כחובתה מ"מ היה לו לפרש חילוק הדין כדפירש דין נכסי מלוג דא"כ סבירא ליה דאין כאן חילוק והשתא אי אמרת בשלמא דלעולם אין חולקין עם היבמיה אלא שיעור הכתובה שפיר קאמר דלא יבנו לה כלום מחלקה מתנתה שכיב מרע ממה נפשך דאם הנכסים מרובים מכדי כחובתה בעלי האוהא מוטלין מן המותר כדין כל אוהא הנגזית מן הירושה ואם אין בנכסים רק שיעור כחובתה נמלא אם לא היתה לריבית לחלוק עם היבם בעלי האוהא לא היו מועלין כלום דכחובתה קודמת למתנת שכיב מרע. ולכך לא יבנו לה כלום מחלקה אלא אי אמרת דלעולם חולקים בנכסים דא"כ שתי הנכסים היו מרובין על הכתובה אבל אם הם בכדי כחובתה או פחות מועלת אותם א"כ משכחת לה סתוא לריבית לכות מחלקה ג"כ בשביל מתנתה שכיב מרע. כגון אם כחובתה ארבע מאות והנכסים שמונים מאות או פחות והוא ליה במתנתה שכיב מרע מאה דהשתא בעל האוהא נועל מן הדין ומתנתו שפיר יש כאן חרבה מותר על הכתובה וישארו עוד שבע מאות ואותן חולקין היבמה ויבם נמלא נפסדת במתנת שכיב מרע חמישים שאלו לא יהיו בעל האוהא היתה נועלת ארבע מאות חמישים של שמונים מאות כשיעור כחובתה דא"כ לעולם אינה חולקת אלא שיעור כחובתה ולכן אינה לריבית לעולם לכות מחלקה בשביל מתנתה שכיב מרע דמשיעור כחובתה אין נועל בעל האוהא כדפירשית והמותר על הכתובה בלאו הכי לית לה חלק בו. והא דכתב סמ"ק אם עשירה היא נסגין לעשות פשרה מן הממון. נראה לומר אם היתה עשירה שכתובתה מרובה ולאפוקי אם לא היה כל בכיה דכתוב לעיל מנייה. אמנם בני רימ"ם נוהגין עכשיו שייבמה יש ברירה בידה ולריבית לחלוק עמה כל הנכסים או יתנו לה כחובתה משלם וסייעו על דרך שכתבתי שלעולם חולקת היא עד כדי כחובתה לא ידעתי אם מוקבלים הם שתקנת הקהלות שקדמונים כך היא או אם מקרוב חדשו להם סדר זה :

שאלה רכב אשה אחת מת בעלה וסיחה סבורה שגם אחי בעלה מת כי כן יצא הקול ואם היה חי היתה זקוקה לו ונתקדשה לאחר מן הסוף. ולאחר שנתקדשה בלא היבם ממדינת הים לחלוץ לה וישאלת מאז נתקדשה שריא למימרה חותיה או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר ולאוסרה לבעלה דכ"ג לאו שוגגת מיקרי דכיון דידעה שיש לה יבם לא הוה לה למסמך אקול בעלמא שמה שאפילו ע"א ביבמה לעלמא מהשתא תלמודא פ' האשה אי מהי אע"ג דנאמן במת בעליך ומסיק אשירי דלא מהי ונסי נמי דרב אלפס ויתר דבנותא פסקו דנאמן עד אחד ביבמה מ"מ בקול בעלמא ליבא מאן דאסיק אדעתיה דלא מוקמינן ליה בחזקת סתוא קיים. ודא"כ אפילו לר"ת שפסק פ' האשה רבס דיבמה שנתקדשה לאחר מן הסוף קודם שנתחלה אי לא בעי יבמה ליבמה וחלץ לה אח"כ שרינן למקדש דבקיודשין לא קאסורו אפי' באשת איש כל שכן ביבמה וכל לומר דדוקא שנתקדשה בשוגג כגון שלא ידעה שיהיה לו אח אבל בני"ד לאו שוגגת מיקרי כדפירשית וכל החבורים שכתבו דברי ר"ח שפסקו הלכה למעשה כתבו המעשה בענין זה שלא ידעה היבמה שיהיה לה יבם האביאסף ואשירי משמע דדוקא כס"ג הסיר הלכה למעשה דאע"ג דמשמע מותר ראיהו שכתב וילוף לה מקל וחומר מאשה איש דלא קאסור כשנתקדשה משום דלא עבדה איסורא ונראה דראיה דבאשת איש אפילו במיזד לא קאסור דהא לא עבדה איסורא. מ"מ י"ל דלא פסקו הלכה אלא בשוגג וראיה מדכתבו החבורים בתחילת דבריו וראיותיו וכתב עלם דהכי עבד עובדא באשה שלא ידעה שיהיה ליבם משמע דסבירא להו דוקא בכס"ג הסיר הלכה למעשה וחו אפי' אם נאמר דהסיר אפילו במיזד כוונתו לית לן לסקל במיזד כדמפרש באשירי ואשירי נמי דמסיק כוונתו לית לן לסקל ולהסיר אביבא דרבינו חס לחוד. ודא"כ אדרבה ימא דבני"ד כ"ע מודו דאע"ג דכמוזד דמי שרי דע"כ לא אסרינן סתם אלא היבא דנודע הספק קודם ששאלה ובעודה ארוסה נשאל לחכם חו לא שרי לה להנשא ואסורה למקדש אבל היבא שכבר נשאלה למקדש לאחר תליה בלא הכרת חכם ולפי שהיה סבור שאין בו איסור ושוב נודע הדבר לחכם אית לן למימר דלא מפיקין מנייה אפילו אין לה בנים עדיין דבכמה דוכתי מפליגין בחלמודא בין נשאת שלא חלה ובין שלא נשאת. אמנם נראה לדקדק מלשון ס"ג דאסרו אפילו בדועבד ואם נשאת חלה וכן פירש ר"ח מסכים לדברי ס"ג וכתב בזה הלשון אם נשאת חלה מתקדשת כדאיתא סתם באשירי אלמא מאן דאסרי למקדש ליבמה ונריך לסוליא כגון קרינן ליה חלה וס"ה נישאת דא"כ הא דמפלגין בכל דוכתא בין נישאת ללא נשאת היינו דלא נתקדשה גם כן אבל נתקדשה והיינו לריבית לה גע היינו חלה. ועדיין נולד לומר דמסאי עעמא עדיף נישאת דמסתא דיעבד הוא אבל לא נישאת אמו לריבית להסיר לה להינשא לכתחילה דודאי בקדושין לחודים ליבא איסורא דהא משמע מלשון ס"ג דבסאי איסורא אין לחלק בין לכתחילה ודיעבד דכתבו הכי שומרת יבם שנתקדשה נותן לה גט ושריא ליבם אבל למקדש אסור עולמית ומדקת עולמית משמע דאין תקנה לדבר אפילו דיעבד וסכי איתא פרק חרש ביבמות דיקא נמי דגבי דירה

שאלה רכא הא דכתוב בהג"ם דמיימוני רב"ה ר"ח ראה את אביו שקבע מקום לחליה בערב שלפני תליה או קאמר דווקא מערב לשחרית שלאחריו או ימא הוא הדין משחרית לערב באותו יום עלמו נמי מהי :

תשובה יראה דיש לו לומר דוקא הוא מערב יום שלפני תחילה. ואע"ג דנמלא כתוב על שם אחד מהסדולים דהוא הדין משחרית לערב נמי מהי אין נראה דבפ' קמא דסוטרין סינין אין מעברין את השנה אלא בזמנא נמי לה. פירש רש"י בזמנא נמי שזמנא הנשוא לכן מבערב מודפירש רש"י בערב ולא פירש שזמנא סתם הנשוא לכן מתי שזמנא משמע לכל מידי דבעי זמנא וסכס. כה"ג למידי דבעי בני"ד בענין מערב ולא באותו

היום וה"ה קביעה מקום לחליה. ואפי' אח"ל דלא מצינו למיל מהסם מ"מ אמאי נעביר דברי הגאון לאו דווקא כיון דאשכחן בעלמא זמנא דבעיה מערב ולא באותו היום דאין הלשון משמע כלל דקבע רש"י ערב למעוטי שחרית דקודם יום שמעברין. משום דמפלג עפי אבל באותו יום עלמו כל מאי דקריב עפי שפיר דמי דא"כ הל"מ מערב יום שלפניו וקל להבין. מ"מ נראה דאע"ג דקבע רב"ה ה"ה ה"ה ליבמה איבא לא אתי לאפוקי מופלג מלפניו אלא לאפוקי סמוך כדעשמע סתם קלת דקאי על זה הפנים ודא"כ אם רוצים לחלוץ באתר בשבת נראה דלא שרי לקבוע מקום בשבת בערב משום דמיהזי כמתקן וכבונה סוואל ומכשירות למזיה. וכס"ג אשכחן כגון וכמה גזירות בהלכות שבת ויכול לקבוע בערב שבת ולא חיישין אם הוא מופלג עפי מערב אחד דאפילו אי חיישין בעלמא הכי דבשבת לא אפשר לא חצוב מופלג :

תשובה יראה דיש להחמיר ולאוסרה לבעלה דכ"ג לאו שוגגת מיקרי דכיון דידעה שיש לה יבם לא הוה לה למסמך אקול בעלמא שמה שאפילו ע"א ביבמה לעלמא מהשתא תלמודא פ' האשה אי מהי אע"ג דנאמן במת בעליך ומסיק אשירי דלא מהי ונסי נמי דרב אלפס ויתר דבנותא פסקו דנאמן עד אחד ביבמה מ"מ בקול בעלמא ליבא מאן דאסיק אדעתיה דלא מוקמינן ליה בחזקת סתוא קיים. ודא"כ אפילו לר"ת שפסק פ' האשה רבס דיבמה שנתקדשה לאחר מן הסוף קודם שנתחלה אי לא בעי יבמה ליבמה וחלץ לה אח"כ שרינן למקדש דבקיודשין לא קאסורו אפי' באשת איש כל שכן ביבמה וכל לומר דדוקא שנתקדשה בשוגג כגון שלא ידעה שיהיה לו אח אבל בני"ד לאו שוגגת מיקרי כדפירשית וכל החבורים שכתבו דברי ר"ח שפסקו הלכה למעשה כתבו המעשה בענין זה שלא ידעה היבמה שיהיה לה יבם האביאסף ואשירי משמע דדוקא כס"ג הסיר הלכה למעשה דאע"ג דמשמע מותר ראיהו שכתב וילוף לה מקל וחומר מאשה איש דלא קאסור כשנתקדשה משום דלא עבדה איסורא ונראה דראיה דבאשת איש אפילו במיזד לא קאסור דהא לא עבדה איסורא. מ"מ י"ל דלא פסקו הלכה אלא בשוגג וראיה מדכתבו החבורים בתחילת דבריו וראיותיו וכתב עלם דהכי עבד עובדא באשה שלא ידעה שיהיה ליבם משמע דסבירא להו דוקא בכס"ג הסיר הלכה למעשה וחו אפי' אם נאמר דהסיר אפילו במיזד כוונתו לית לן לסקל במיזד כדמפרש באשירי ואשירי נמי דמסיק כוונתו לית לן לסקל ולהסיר אביבא דרבינו חס לחוד. ודא"כ אדרבה ימא דבני"ד כ"ע מודו דאע"ג דכמוזד דמי שרי דע"כ לא אסרינן סתם אלא היבא דנודע הספק קודם ששאלה ובעודה ארוסה נשאל לחכם חו לא שרי לה להנשא ואסורה למקדש אבל היבא שכבר נשאלה למקדש לאחר תליה בלא הכרת חכם ולפי שהיה סבור שאין בו איסור ושוב נודע הדבר לחכם אית לן למימר דלא מפיקין מנייה אפילו אין לה בנים עדיין דבכמה דוכתי מפליגין בחלמודא בין נשאת שלא חלה ובין שלא נשאת. אמנם נראה לדקדק מלשון ס"ג דאסרו אפילו בדועבד ואם נשאת חלה וכן פירש ר"ח מסכים לדברי ס"ג וכתב בזה הלשון אם נשאת חלה מתקדשת כדאיתא סתם באשירי אלמא מאן דאסרי למקדש ליבמה ונריך לסוליא כגון קרינן ליה חלה וס"ה נישאת דא"כ הא דמפלגין בכל דוכתא בין נישאת ללא נשאת היינו דלא נתקדשה גם כן אבל נתקדשה והיינו לריבית לה גע היינו חלה. ועדיין נולד לומר דמסאי עעמא עדיף נישאת דמסתא דיעבד הוא אבל לא נישאת אמו לריבית להסיר לה להינשא לכתחילה דודאי בקדושין לחודים ליבא איסורא דהא משמע מלשון ס"ג דבסאי איסורא אין לחלק בין לכתחילה ודיעבד דכתבו הכי שומרת יבם שנתקדשה נותן לה גט ושריא ליבם אבל למקדש אסור עולמית ומדקת עולמית משמע דאין תקנה לדבר אפילו דיעבד וסכי איתא פרק חרש ביבמות דיקא נמי דגבי דירה

היה לא יאל וגבי דידים הניח לא יאל עולמית ש"מ הו דלורייתא
 כלומר ואין חקקה לדבר ולכך קצת עולמית לגבי דידים דרנן ויש
 סיקון אם עבר וגרס כדליתא הסם בתום' ובאשורי ובמדרי פ'
 סמקבל מן הירושלמי דלמ"ד משום עובר וגרס שמוחר וכן בפ'
 מי שחזו דייקי בכמה גוונים מדנקט עולמית ש"מ דדיוק גמור
 הוא. וס"ג קדמוניות סו' יש לדקדק מדברייהם כמו מדברי התלמוד
 אך י"ל דהסם נמי לא דייק אלא משום דברייה גבי דידים לא
 נקט עולמית ובסיפא גבי דידים נקט עולמית וכן משמע לשון רש"י
 פ' מי שחזו מ"מ ראייה יש מדנקט לישנא יתירה אכורה עולמית
 דאין לנו לחקק מלבנו ולומר דיש חילוק בין ישיבה ללא ישיבה
 אחרי דפ"ח נמו משמע סבי מדנקט תלך מן סמקד :

שאלה רכג יבמה שנפלה לפני יבם אחד והיבם הוא נאנס
 בקטנותו ונעמא בין הנכדים ונתגדל בין
 הנכדים עד שנטעה גדול בשנים ואשפ"כ לא חזר לדת האמת ובשעת
 יישואי אחיו נראה היבמה סיה עדיין קטן בין הנכדים אבל
 בשעת מיתת אחיו נעשה כבר גדול זקוקס היא לו או לא :

תשובה יראה דבחילת לריכין לבאר דין היבמה שנפלה לפני
 יבם שנתחד במזד ועדיין הוא ברשעו בשעת מיתת
 וגם סיה קן בשעת יישואין או אם עומד ברשעו בלאחד מהם
 בשעת יישואין או בשעת מיתת ומאלו ובאר שאלתנו בל"ז כחב
 ח"ל רב נחשון בלון וז"ל וספר בשר על גבי גתלים ופשוטות רבות פסקו
 דיבם שסיה מומר בשעת קידושין אחיו ועדיין בשמת הוא עומד
 בשמדותו אינו זוקק אם אשה אחיו לייבום ופטורה לשוק בלא
 חליטה אפי' חזר לאחר מיתת אחיו לא משגחין ביה ולפ"ח אפילו
 סיה יסודי בשעת יישואי אחיו אם סיה מומר בשעת מיתת אחיו
 אינו לא חונך ולא מייבם עכ"ל ובא"ז הגדול כחב דברי הגאונים
 מהר באורך והלשון גם הראיות מנוטממים קלה והנראה לי חורף
 סדריים אכחוב מה שחלק מה דסוי מומר בשעת קידושין אחיו
 כחב הטעם על זה דסברי הו גאונים דנישואין הראשונים סן
 מפילין וכיון דסוי יסודי כסכוא שעתא חיל עלים זיקא וחו לא
 פקע בשמדותו אבל כשהס נס בשעת קידושין מומר אינו זוקק
 משום דכחורס אמרס כי יבזו אחים יסודו ומת אחד מהם יבמה
 יבא עליה מי קאמר יבמה הפילו מומר וסח כתיב דרביה דרבי
 ונעם אלא מקיש ישיבה אחים לסדרי ומה מה אחד ביהדות אף
 יבמה יבא עליה ביהדות וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וקיימי
 רבנן ומתקיי מילתא דאחי כה לודי תקלה וכ"ה לא יבא עליה ולא
 תפטר בלא חליטה כי כיבי דאמרין כסדיה בגמרא דאי סדר גר
 לסודו בלא חליטה מומר קריין ליה ואי קידש קידושין קידושין אלמא
 כישראל חשביין ליה לא דמי דהס בידים הוא דקעבד מומר
 מעשה ואיסור כרת הוא אבל כהא ממילא הוא ואיסור לאו ואיכא
 למיחש לעינון ע"כ חורף סדריים בדרך קלס . וכחב שס דסך
 מילתא נשאל לבני ישיבה דמתא מוסכיה וסביבו כדכתיבנא דאינו
 זוקק אם סיה מומר בשעת קידושין משום דנישואין הראשונים
 מפילים ולא כהריכו בראיות יותר אבל הגאונים שחזרו כחבו
 בתשובותיהם הניחו עממא דכתיבנא לעיל וכחבו ג"כ שסמכו על
 הראשונים שסן כדי לסמוך עליהן כי מהס תלך חורס לכל ישראל
 ומוסיק ח"ז הגדול דלפ"ח דפסק מיתת מפלה אפילו סיה יסודי
 בשעת נישואין ואח"כ נשחמד וסיה מומר בשעת מיתת יישואין
 השליטה . וכחב עוד ח"ז שגראס לו שחם סיה מומר בשעת יישואין
 וחזר בתשובה קודם מיתת אחיו כיון שהיחה לסס ישיבה אחת
 בשעת מיתת וק"ל מיתת מפלה סוי ליה כמו שגולד לאחר יישואין
 של אחיו וזוקק לייבום ואפשר דרבי נחשון וספר בשר על
 גבי גתלים מודים ג"כ בכס"ג היבא דחזר בתשובה קודם מיתת
 ע"כ ומדרי פ' האונן כחב דנאל בתשובה הגאונים דיבמה שנפלה
 לפני המומר ואין חלק מן החליטה ויבום ולא
 כחבו סוס ראייה לדברייהם . מאלתי בשס רבי אברהם מרענגשפור"ק
 דיבמה שנפלה לפני יבם מומר דמימא הוא חי בעי אפילו חליטה
 דכחוקס ערוס קיימי משום דסכנעלת לגברי קאחים פוגעין בה
 [תשובת הדין ח"א] י"מ

וכחב רש"י בתשובה אחת דאין לסמוך עלה ואש"פ שעתא ישראל
 הוא לכל דבר וקידושין קידושין גם לתלון גם לייבום ומור"ס
 הביא ראייה לדברי תשובה הגאונים מהס דאמרין פ' הגזל קמא
 מעשה יבמה שנפלה לפני מוכס שחין חיסוק בלא חליטה ומשי משום
 עב למיבב סן דו אבל מומר דאין ססדי ללא יתח לא שיעבירנה
 על דת ח"כ נפקא בלא חליטה מהאי עממא ושאלו למסר"ס על
 יבמה שסוי לס שני יבמים האחד הגדול מומר ולא סיה כחן סקטן
 יסודי וסלך למד"ה אם יוכל המומר לפטרה וסביב דאלוין כחב
 לחומרא וסכא לחומרא ע"כ . הנה ביארנו דעת הגאונים אשר נאלאו
 לי דברייהם על ספר מעשה אבאר דעם הגדולים ססוי בימינו אחד
 מהגדולים סביב לחד מרבנותא וסספתק נשתלה לודי דסיה נראה
 לו לסמוך על דברי ח"ז בשס גאונים קדמונים וסח דכחב רש"י
 וחולק על הגאונים רסס ליישב וסילק בדברי רש"י לסשוש לדברי
 הגאון וגם סיה נראה לו דסח דמייח רש"י ראייה מקידושין קדושין
 גם בגאונים מייחי לס ונחזרי לס כדמבאר לעיל ח"כ דברייהם
 עיקר ועוד סיה נראה לו כיון דח"ז דרגיל בכל מקום לאסוקי
 סילכתא כרש"י וכאן מוכיח מדבריו בספרו דסבירא לן סלכס
 למעשה כדכחו בגאונים ח"כ בריר לו דדברי רש"י אינם עיקר
 כאן וגם כי סר"ד אברהם כחב דמימא הוא חי בעי חליטה
 כדלעיל . וסח דכחב רמב"ם מי שיש לו אח מכל מקום בין הוא
 מומר או עובד ע"ז זוקק אח אשסו לייבום חירך א' מהגדולים
 דלעיל דמייירי שיעשה עובד ע"ז אחר יישואי אחיו וס"ל יישואין
 מפילים כדברי הגאונים ע"כ דבריו וטעמיו . עוד מאלתי סועפק
 בשס גדול אחד שחולק בראיות רש"י וכחב נסי דלענין קדושין
 כישראל הוא וכן לכל שאר דברים כס"ג דלאו תלויין בלחוס אבל
 ייבום דחליטה רחמנא בלחוס ומומר לאו אחיו של ישראל הוא
 וסבי איתא כסדיה בסמ"ג בשס רח"ס בממא לתת דקס דמחא
 עממא יכול לסלווח למומר בריבית . דלאו אחיק מיקרי וכן אינו מנה
 לסחיותו דכתיב וחי אחיק עמך וסחי לאו אחיק הוא . ודנא מומר
 ארוה גדול דס"ס לענין ייבום ואחד מהגדולים סביב בתשובה דלית לן
 לאסוקי אדעתא לסקל מדברי רש"י שסדי מסר"ס אש"פ סכביא רח"ס
 לדברי הגאונים כחב דעבדין סכא וסכא לחומרא ותו דסחוס' סוף פ'
 הגזל קמא כחב דסח דפרך סחם חיסוק בלא חליטה סיינו דוקא כגפלה
 מן האיסורין אבל מן הנישואין לא מהני עממא דאדעתא דסבי לא
 קדסס דמשום חיבת נישואין וביאס גמרה ומקסס נפסס לגמרי
 בלא נסחי ועל דברי רבי אברהם סביב דכל ימיו תמה על דבריו
 דמשום לביאח נכרי כמו ערוס דחוס' פ' קמא דיבמות כחבו
 כחב שניטא דמדאורייתא אינו מומר אלא מדרבנן כיון דכתיבנא
 ביאח סיחר סיא וכ"ס אם סיה סחא בתחילה בשמדותו נאנס בקטנותו
 ובסודו בקטנותו בין סחומות נקקסס יבמתו לאחי דודאי זקוקס
 סיא אפי' לא"ז בשס סגאון דסוי כמו נקקסס כסודו יסודי ואח"כ
 נשחמד דכל מעשה קטן עד שיסא בן י"ג סנה ויוס א' לא חשיב לה
 וכססגנון סזס סביב לי בתשובה וכן נראה לי כדבריו דכיון דמסיק
 רש"י בתשובתו דליכא למוסמך כלל אדברי סגאון כדליתא בתשובה
 סמיימוני מי יוכל לחקן אח אשר עותו סרי מיימסס אנו שוחין
 וכן סעתיק אחר מהגדולים דבעל סעיטור פסק כרש"י וסר"ד
 יודיים משפירא עשס כן סלכס למעשה ומס"כ אחד מהגדולים
 סמתירים דלעיל דח"ז רגיל בכל מקום לפסוק כרש"י וכאן פסק
 דלאו כותים אלמא כיריא סח ליה דאין דבריו כאן עיקר אין
 נראה סוכסס כלל דרש"י כחב דבריו אילו בתשובה ולא
 בפירושו וסמא ח"ז לא ידע מתשובה זו ואי שנוע סוי סדר
 לפסוק כרש"י כמו סרגיל בכל מקום . ומה שחלק סמתיר דלעיל
 בדברי רש"י לא רלויי לבאר דמוכח מהתשובה רש"י שבמיימון
 שאין חילוק לרש"י כלל דככל ענין שסיה מומר בין בתחילה בין
 כסוף לעולם זקוקס סיא לו ותו נראה דקסס סיא מהר לסבין
 דברי הגאונים שחנקו בין סיכא דסוי מומר בשעת יישואין ובין דסוי
 יסודי בלחותו שסס דסוינו עממא משום דסבירא לסו יישואין מפילים
 אש"ג דאין מסיבין אח האריות כ"ס חנא יחוס קטן מ"מ חורס
 סיא וללמוד אחי לריך וק"ל טובא סחא דרבא סבר פ"ק דיבמות
 מיתת מפלה דמטי מתיתין דפ"ק וד' אחין דתרווייכו סבירא
 מיתת

מיחה מפלגת חו' וא"ל ז' קמני וכדברא קי"ל נגד רבי ירמיה דמשני
 כנראה וכן פסק אשירי וחו' אפילו אי קי"ל יושאים מפילים מ"מ
 אין לחלק לפי סברה הגאונים דמשוי ליה למומר כערוס שהרי
 סוברים דפטורא מחליטה כמו מיבוס א"כ אפילו נשתמד אחר
 סנישואין חיתי ערוס ותפקיע זיקס כמו סא דהנן בהדיא פ' ד' אחין
 ב' אחין נשואין ב' אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעל אחיות
 וכנסה נשוי נכרית ומת ונפלו שתיסין לפני סאה השלישי בשם שחיות
 אשה פטורה כך נראה פטורה סא קמן דאע"פ שהנכרית היסה
 נשואה נכר יחידית קודם שנכסה בעל אשת אחיו ונישואין נכרית
 סיו מפילים אותה דסא לרבי ירמיה סנא דד' אחין סנר יושאים
 מפילים אפ"ס כי אחיה ערוס לגביה מפיקע לה זיקתה וסיונו
 טעמא דלא אמרינן נישואין מפילים אלא לענין זה שאם היסה
 טעה אחת נדה ערוס בשעת מיחה ונראה טעם כיון דבלא"ס כל
 יבמה איכא עלה איסור אשת אח אלא דרמנא שרי' וכי איכא
 עלה טעם אחת פטור מכה ערוס טוב אין לה להחיר להכי מהני
 טעמא ואינה רחוקה שסם אחת בשעת נפילה וברי' סיא כהשת' סא
 שיש לה נשים אבל סני לא מהני דנישואים מפילים להזיקתה בשביל
 כך נשוי לא חפער דאין מזיקים אותה בטעם כל דכו סואיל
 ובלאו סני רכיב עלה איסור אשת אח וברי' איתא בהוס' פ' ד'
 אחין דסא דנישואין מפילים אפילו למאן דאית' ליה אינה מפילים
 לגמרי כמו מיחה מפלג' וא"כ לגבי מומר נמי אס' מחשבין זיקתה
 לבלוס מדלורייסא לפטור יבמה אפילו מן החליטה וסיונו כמו פטור
 ערוס אפילו נשתמד אחר נישואין ידחה טעם דנישואין מפילין ואע"ג
 דכ"ז סגדול מדברי סגאון כתב טעמא דסא דקידושין דמומר סוי
 קידושין סיונו טעמא משום דסנביא סכרי' על ישראל וסעולה על
 רוחס' סיה לא סהיה אסר אסם אומרים נהיה כנוים וגו' לכך
 קידושין קידושין וכן זוקק אס אשת אחיו אס נשתמד אחר קידושין
 מהאי טעמא. ונראה לנכר דעם סגאונים כיון דקי"ל נישואין מפילים
 אס סיה יסודי בשעת נישואין סיונו עליו סזיקס וסחורה לא נסנה לו
 כה לפרוק עול מעליו סכבר נחייב בו אבל אי סוי מיחה מפלג
 א"כ כשנשתמד עדיין לא נחייב בו זרריך לומר דלעיל משום
 דע"י מעס' סן באין דומה ככא לפרוק עול אס לא יועיל קידושין
 שלו כמו של נכרי סרי עוש' אס עלמו בידים ככרי וכל אילו
 סטעמים קת' זרים סס לקבלס ולסנון עליסם לקולא נגד דעם
 רש"י דמוניו אנו סוהים ונגד דעם סהר"ס דבחראי סוי יודע דעם
 סילס ואלו סכא וסכא לחומרה וגם מה סחלקו סגאונים משום
 דבקדושין איכא דר' סרת וביבוס ליכא אלא לאו ק"ל מהא דפריך
 פ"ב דיבמות מכדי סאי דלורייסא וסאי דלורייסא מ"ל לאו ומ"ל סרת
 אמס' ככל זה אינו כ' להפליג דברי סגאונים אסר מסן יל' סוראס
 לכל ישראל אלא לבנות על יסוד רש"י וסהר"ס ויהי נאונים סהזכרתי
 לעיל ומה סספליג סגדול ססבאחי לעיל אס דברי רש"י משום
 דנבי ייבוס סליי' באחווס ולכך סאני מקדושין וסביא רחיי' ס
 מדברי רס"ס כסמ"ג דחילק סני בין קידושין לגיטין ובין ריבית
 ולדק' דכתיב ככו אחוס ולכך יסניא כמומר נראה דאין רחיי' מוס
 לחלק סני נ"כ לענין ייבוס דססם ספיר אית' לחלק משום אחוס
 דכתיב נבי ריבית ולדק' לאו כסחיס נמורים איירי אלא כלומר
 כל ישראל ססס אחיס כסורה ובמלות. ודע דסנו מוסריס
 לענין ריבית ולדק' על סגר סכא מסאר עמונין כמו על ישראל סכא
 סורע יעקב וכיון דסבי סוא מומר סכסר בעיקר וילא מן סכלל
 סורק ממנו סחוס זסא אין אנו מוסריס לרסם עוד עליו ולסחיו.
 אבל סחוס דכתיב נבי זיקס ויבוס אינו ר"ל אחיו כסורה
 ומלות אלא אחיו מעלמו וסברו סנוולדו מלי' אסר אחד ומומר
 נמי אע"פ' נשתמד לא פסקה סולדותיו וכלא סוא וסחיו
 סמת נולדו מלי' אסר דעשו נמי ישראל מומר סיה כדאית' פ"ק
 דקידושין ואע"פ' מססנה דסחורה קרחתו אס ליעקב כסמ' דוכתי
 זסיונו משום דנבי אית' אחד סוי ומה סכסב סמרדי בשם סרבי
 אכרסם דמשום דקאין פונטין בו סשיב כערוס ל"ל סטעם כיון
 דרסאי סקנאי ליעול אס נפשו סוי כמו ערוס סחייבין עליו מיחה
 ב"ד ולכך פטורכו מן סחליטה ויבוס סחמסא א"כ יסא סוולד מומר
 וסא קי"ל אפי' מוכרי גמור סוולד קסר אלמא לא מדמינן לסו

לעניות בכל דיוסס וס"ס לענין פטור יבוס וסליס וסאי סלס
 מוילי וולד מומר ופטורי סליס ויבוס וקדושין מוססס כסדדי כדמוכח
 כסמ' יבמות כסמ' דוכח' ומהסחא נכר' סחילת' סאילחיו אס
 קדס' וסחא' בעור ססיה אחיו עדיין בקוטנו בין סאומות
 ואח"כ בשעת מיחסו נתגדל ככר ולא חזר לדברי סגאונים רב
 נסנון וסכרייו ודאי זוקקס סיא לו דכיון דסביא לסו דנישואין
 סרסאונים מפילים זס סיה קטן בשעת נישואין וסנוס גמור סוא
 וברי סוא ישראל ממס לכל דכרי וסע"פ סלסא"כ עמד כרשעו
 אפילו כגדלותו מ"מ סוי כמו שנשתמד אחר סקידושין דזוקקס סיא
 לדברי סגאונים סללו כדלעיל. אך לסר"ה דסבר מיחה מפלג סיסס
 פטורס כדמוכר' וככר כסנינא דאפילו דסוכ' דסוא מומר גמור
 בשעת קידושין ומיחה אין לסקל מדברי רש"י וססר"ס לפטורו
 מחליטה וכ"ס כסס"ג וסס טוכיס לסחנות כסס"ג בשעת קידושין סלא
 סזיקק ליבס אס ספול לפניו וז"ע דכר' דכמרדי פ' ספועלים
 מייתי יוסלמי דסמסנה על מס סכסב כסורס סנאו בעל כמו אס
 מתי לא סזיקק ליבוס אמס' כסלמוד יודן לא משמע סכי מדפריך
 פ' סגול אלא מעס' יבוס סנפלה למוכס סחין ספוק בלא סליס
 דלדעתה דכרי לא קדס' נפס' וכו'. ומיניס מייתי מור"ס רחיי'
 לדברי סגאונים כדלעיל ואין לחלק מוס' דססם סוי אס ססדי
 ולא ריכס לסחנות אבל סמסנס כפידוס לעקור דכר מן ססורס
 לעולס לא מהני סנאו דכסובס כמימון נמי אית' סא דמייתי
 מור"ס מדברי סגאונים מפ' סגול ומסיוס ססס דכויו כמו סססנס
 כפידוס סלא סזיקק לו משמע דסנאי כפידוס מהני לגמרי מ"מ גילוי
 דעם סוא דאין דעסו לחול סזיקס ססחייבס סמסנה סיבס סנישואין
 כמו ססחלקים ססוספוס דדוקק' מן סאיורסין אמרינן דלדעתה
 דכרי לא נקדס' ולא מן סנישואין וסאיורס' רגילין לעסוס קידושין
 ונישואין יחד בשעת חופס וכיון דכססי' סעס' סמס' סנישואין נמי
 סמס' וסיון פ' ססגרס' כנמ' ובסוס' פ' אע"פ' דססם ספרס כסס
 סולוקים כסמס' על מס סכסב כסורס :

שאלה רכד

לאס סיסס זוקקס לב' יבמין רלובן וסמשון ומס
 רלובן. ריכס לסמסין ג' חדס'ס ממיחה רלובן
 קודם ססחלקן לסמשון או לאו :

תשובה

לפוס ריסע' סיה נראה דלריכס לסמסין. אבל
 כי דייקין ספיר ירס' דלא ריכס' כלל כפ' סחולן
 ח"ד יבמס ססלנו לס אחיס סוך שלסס' חדס'ס ריכס' לסמסין ג'
 חדס'ס פ' ממיחה סבעל סלס' לס לחר' ג' חדס'ס ממיחה
 סבעל אינה ריכס' לסמסין כלס וכסנו ססוס' כסס ר"ה דדוקק'
 ססלנו לס דסחליטה מוכח' סלא כ' עליה כדאמרינן גבי ממלכ'ת
 ססמיוון מוכח' ססי' קענה אכל מס סיבס נחר' ג' חדס'ס
 ריכס' לסמסין ג' חדס'ס ממיחה סיבס ידוחר קרובס יבמס'
 לבי'ס מלורוס דגורין כ' אסו נשוא' ואע"ג דאמרינן יבמס'
 כורס ממנו ססשו לא כורס ממנו סיונו לענין למוקמי אפססיה אבל
 לענין סמ' יס' אסוס' כו' איכ' לניומר יבמס' קרובס לבי'ס
 טפי ואית' ססס כגיליון עלה וז"ל אבל לענין לגזור אסו נשוא' איכ'
 לניגזר כסומרת יבס טפי דקרובס לבי'ס עכ"ל וססח' סיה נראה
 לפוס ריסע' דלאו דוקק' מס סיבס ואין סס אלא סוא דלריכס'
 לסמסין ג' חדס'ס להכס' לסקו לל' אפי' סוי סס ב' יבמין ומס
 סאחד כנ"ד לא סרינן לסו לסחייבס סוך ג' חדס'ס ממיחה סיבס
 סאחד כיון דקרובס סיא לבי'ס' כדפסק' ר"ח א"כ איכ' למיחס' סמ'
 מעוברת סיא מן סיבס סמ' ואסורס לסחייבס לוס אפי' לא
 סייסין סמ' מעוברת סיא מן סיבס סמ' מ"מ גזרו כ' אסו נשוא'
 לבעל' כדגזרינן כרורס' אסו נשוא' אפי' ג' דלא סייסין כ' דילמ'ת
 מעוברת סיא וכיון דאסורס סיא לסחייבס אסורס לחלוץ דכרי סן
 פ' סחולן סיבמס' לא סחייבס' ולא סחלוץ עד סיונו לס ג' חדס'ס
 ופריך סלמוד' כסלמ' לא סחייבס' סמ' מעוברת סיא וק' פנע'
 באיסור אשת אח אלא סחלוץ מנ"מ ומסוק משום דכל סעולה
 לייבוס עולה לחליטה וכל סאינו עולה לייבוס אינו עולה לחליטה
 אמס' כי דייקי כ' ספיר אין נראה לרמות גזון זס לפסק דר"ס
 וס אין לגזור סמ' מעוברת סיא דס' דפסק' ר"ס דיבמס' סכורס
 לסנש' סוך ג' חדס'ס ממיחה סיבס ססס' סיבס' לגבי יבמסו
 ססיב

השיב לה כבעלה לגבי אחר מן שבוק דהא רמיא קמיה בזיקא ויכול
 ליבנות בעל כורחה ודמי לנשואה לאחר מיתה בעלה דזיקא ככנסה
 דמיא אבל ליגזר מיבם זה ליבם אחר ולשווייה כנסה זיבם זה
 לגבי אחיו פסול יבם כמותו לא שייך כלל למומר הכי דמאי חזית
 שיהא כנסה של זה אדרבה יומא דהיא כנסה של זה ואפי' אם
 יבם זה שמת גדול אחין מ"מ אינו אלא למורה דהא אם קדם קטן
 ובה עליה קנאה לכל דבר ולהכי לא דמי כלל לנשואה לאחר מיתה
 בעלה שיהא אסורה לנשוא לעלמא וליכא למיגזר בה כמו בארוסה
 דארנסה נמי דאסורה להנשא לעלמא משום דעומדת היתה לביאת
 הארום טפי מעלמא ושייך למגזר בה אטו נשואה. וא"כ כסי נמי
 דלא דמי לנשואה כמו שביארנו מ"מ יומא דלגזר משום היא נופא
 דכיון דכתב ר"ח שיהא קרובה לביאה טפי מארוסה מיתום שמה
 משוכרת היא מן היבם האחד ואם חתייבם מן השני יש כאן חשש
 תרי איסורי הנה דפוגע באיסור אשת אח כיון דבה עליה ראשון
 קנאה לאבא ופטורה מן הייבום ועוד דלי מעוברת היא לא מלינו
 למידע של מי הרע אש חתייבם בתוך ג' חדשים וגמלא אח נופא
 אחריו ושאר השמות מפרשם תלמודא ההם וי"ל דלא תיסק אדעתיה
 דסבר ר"ח דחיישין בה משום אהא דירש דא"כ אמאי מוכרי דגזרו
 בה כמו בארוסה אטו נשואה הא איכא למיגזר בה משום היא
 גופה ולשון הסו"ס שכתבו לענין שמה ישא אחותה איכא למיגזר בה
 אל יעשך דהא פירשו הגילוני בהדיא דר"ל דלענין לגזר אטו נשואה
 וכתוס' סוף הגזירה נקטו דנשואה גופה היינו משום שמה ישא
 אחותו וסכי אשכחן בכמה וכמה דוכתי דהגליונות הקלרים מפרשים
 סתימת החוספות וכיון דלא חיישין בהיא נופא דילמא מיעברה מיבם
 מתיישב נמי דלא תקשה אמאי לא תחסר לתוך תוך ג' לאחר
 מיתה היבם משום טעם דאשת מזריכה כרוז לכהונה אי משכחה
 דמעוברת היא כדאמרין ההם הא טעמא ונשאר ג"כ במסקנא
 עיבריה לאחר מיתה בעלה אלא ע"כ דווקא בנשואה גמורה חיישין
 דילמא מעוברת היא וגמלא אשת מזריכה כרוז אבל ליבנות וארוסה
 ליכא למיחש עלה אלא דגזרין בהו אטו נשואה משום דטעמא
 דכרוז השמה בעלמא היא ולא גזרין בה בני אטו בני והכי איהא
 תחת בהדיא בחוספות הארוסה לרבי יוחנן :

שאלה רכה

יבמה אחת חללה ולא דקדקו דיינייה יפה
 בשנותיה ובסימני נערות ולאחר חליה גמלא
 שקטנה עדיין היתה וכנגדלה חזרה לחלוץ פנים שנים לריבם לחזור
 על כל האחין או לאו :

תשובה

יראה דאפי' לפי דעת הגאונים דפסקו כרב חליה
 פסולה לריבם לחזור על כל האחים הכא חין לריבם
 לחזור ואפי' דקלישה לה זיקתה שהרי חללה פעם אחת מ"מ אינה
 לריבם חזרו דפ' מות חליה תן קטנה שחללה חתולן משתגדיל
 והא לא חללה חליהם פסולה. ומוקשים החוספות אמאי תנא קטנה
 שחללה חתולן משתגדיל כיון דתנא חליהם פסולה. ועוד דלא
 תני כתיב קטן ומתגרש דאי לא הוה גמי יחוד לשון ה"א דחליה
 פסולה היא מדרבנן דהא דמקשינן אשה לאיש אינו דאורייתא ולהכי
 תנא יחוד לשון לאשמועינן דחליה קטנה אינה כלום כמו של
 קטן מיסו בירושלמי גרסינן בסדר התענה חתולן משתגדיל והא לא
 חללה חליהם כשירם משמע הא דמקשינן רבי מאיר אשה לאיש
 אינו אלא מדרבנן עכ"ל ושבתא מ"מ אי לגירסתינו דגרסינן פסולה
 שמישין מיתור לשון דחליה קטנה אינה כלום מדאורייתא כמו של
 קטן ובקטן ובאופליה קי"ל דחין פוסלתה על האחים וכס"א אינה
 לריבם חזרו כדפסק בה"ז הדיכא דעטם בחליהם שאינה חליהם כלל
 כס"א לא איקליש זיקא ואינה לריבם חזרו ואפי' לפרש"י דמתמיד
 בחזרו וס' כל היבם דאינה יכולה ליבם מיקרי חליהם פסולה ולריבם
 לחזור הכא כיון דאינה פוסלת על האחין א"כ שרי ליבם ואינה לריבם
 לחזר ואי לגרסת בירושלמי דאיקרי חליהם מדאורייתא אלא מדרבנן
 פסולה וא"כ איקלישה זיקא ולריבם לחזר מ"מ כיון דתיגא דאש
 לא חללה חליהם כשירם אלא שלכתחילה לריבם לחלוץ משתגדיל טלי
 האי לא מחמתין. עלה לחזר על כל האחין הואיל וחליהם קמייתא
 כשירם היא בדיעבד ולא אשכחן חזרו כס"א לשום דעת גאון ואין
 לריבן ראייה. אמנם הרמב"ם כתב קטנה שחללה לגדול חליהם

פסולה וכתב חס"ז שחלוץ וכן חתולן למוי פסול מן חליהם
 אינו כלום וכתב אה"כ שכל מקום שח"א נהבדורו לא עשה ולא כלום
 מותרת להשייבם ולכן ומוחר בקרובותיה וכל מקום שח"א חליהם
 פסולה אסור בקרובותיה ונאסרה על האחין ולכן ע"כ שרי משמע
 בהדיא מתוך דבריו דאיסור גרים חליהם פסולה בנתני' דלגירסת
 בירושלמי אינה פסולה אלא שלכתחילה חתולן משתגדיל ואפי"כ
 לא ירד הרמב"ם לדקדק מיתור הלשון דחין חליהם כלום כמו של
 קטן כמו שדקדקו החוס'. ולפי דבריו היתה לריבם לחזור על כל
 האחין הואיל ופסולה היא על האחין ואי קלישה לה זיקא כדפירשית
 לעיל מ"מ נראה כיון דחיתנסו רבדבי דפסקו דלא קי"ל כרב דשום
 חליהם לריבם חזרו ולעיל סוכחו דלדברי החוס' כנ"ד אינה לריבם
 חזרו אפילו לרב ואשירי כתב דרב אלפס גורם עניינת
 בירושלמי דחליהם קטנה כשירם בדיעבד סמכין אכל בני ולא
 מזריכה לחזר משום דעת הרמב"ם לחודיה כיון דשיקר של חזרו
 לכ"ע אינו אלא משל סופרים וסלך אחר המיקל וכל עין בני
 האי גונא :

שאלה רכו

שנים שמוסיפין על השלשה דיינים המבוררים
 לחליהם יש קפידא בלוחם שנים שלא יהיו
 קרובים או פסולים או אם לריבם גם הם למקבע דוכתא לחליהם
 או לאו. ובהשלשה נמי יש להסתפק אם קפדין בהן בקרובה דלא
 פסול לדינא כגון שהשואין שתי גמות אחין או שתי גמות אחיות או
 אשה ובה אחותה :

תשובה

יראה דיש לחוש בודאי כהני שנים שמוסיפין למלווי
 ככו חמשה שלא יהיו קרובים או פסולים אפי' דכתב
 בה"ז בהדיא דחין קפידא בשנים דמוספין אם אינם כשרים לחליהם
 בהנה"ם במיימון לא כתב הכי אלא כתב וליך לדקדק כהני חמשה
 שיהיו כשרים לדין ובהנה"ם שיהיה כתב ורחיטי שהשלשה היו
 נמשכין מן השנים המזערפין להיכרח וכן שאר הבאים למחוי דלפעמים
 הם קרובים ולכן יושבין מרחוק כו' הא קמן דנשאר הבאים
 מזריך ליבם מרחוק משום חשש קרובה וסתיים המוספיין מזריבין
 רק שיהיו נמשכין להיכרח אכל משום קרובה לא חייש משום
 דודאי לריבין שיהיו ג"כ כשרים. ובספר התרומה כתב ח"ל
 הילך לריב חמשה מבוררים לפרסומי מילתא ושלא יהיו קרובים
 זה לזה ונראה דהרבה יש לחזרה על דברי ח"ל דפרק מות חליהם
 גרסינן אחר רב שמואל בר יודאם הוא קאמיתא קמי דרב יודא
 ואמר ליה הא סב לזירח דקנה למלווי בים חמשה אחר
 לים הנינא כנ"ד של ישראל ולא כנ"ד של גרים ואלא נר אלא
 כו' הרי מוכחא בהדיא דגר שפסול לחליהם פסול אפילו לשנים
 הסופים והוא הדין שאר פסולין דמ"מ ואדרבה כ"ג הוא דהא
 דמוסיפין שנים לפרסומי מילתא היינו נשום שיעידו שיהא חליהם
 ופסולה לכהן ושרי לשוק ומד זה היה להכשיר נר טפי משאר
 קרוב או פסול דגר כשר הוא לעדות וא"כ הואיל וגר פסול
 לשנים המוספים כ"ג שאר פסולין. והא דכתבו רמב"ם וכמ"ג שנים
 המוספים אפילו אם הם עמי הארצים כשרים אינו רואה לומר
 עם הארץ כי האי עין פסולים לעדות כדאמרין בחגיגה תמאן
 מקבלינן האידנא סהדותא מעמי הארץ כו' משמע דעמי
 הארצים פסולים הן וא"כ כל שכן פסולין לדין כדתנן פ' בה סימן
 כל הכשר לדון כשר להעיד אלא רואה לומר אפילו הן עמי הארץ
 כלומר שאין יודעין להקרות כלום כדבייש בהשלשה אכל מ"מ
 אינם השודים בשום עבירה דכס"ג כשרין הן לעדות כדאיתא
 באשירי פ' אלו עוברין. וא"כ אי צעין כהני שנים שיהיו
 כשרין לדין א"כ למס לריבין להיות נמשכין מן השלשה כדלעיל
 ואמאי לריבם היבדא הואיל וזריבין להיות כשרים כמו השלשה לא
 קשה מידי דעדינן היבדא דלא ניטעי דלריב חמשה כמו שנים
 סבור רבי יודא מקמיס דהדר ואחי למשרי חליהם בשלשה לכהן
 וק"ל. אמנם נראה דבהשלשה יש להקפיד שלא להשיב קרוב
 כס"ג כגון שהוא ואחד מהדיינים או החולץ והחללה שואין
 שתי גמות אחין או גמות אחיות אפי' דפסקו הגאונים פ' זה
 בורר דכשרים הן לעדות הא כתב שם במדכי דחין מריין
 לכן לכתחילה לחוס יחד דחיישין לב"ד עושין שהבדו שפסולין
 הן

בשמעתה קמייחא דגיטין אמרינן לעולם רבי אלעזר סיא ובי לא
 צבי רבי אלעזר החימה לשמה כיכא דליכא עדים כלל חבל היכא
 דליכא עדים צבי דאמר ר' אבהו מודה רבי אלעזר במזויף
 מחובו שהוא פסול עכ"ל הגמרא וז"ל החוספות חימה לר"י
 מה ענין שלא לשמש במזויף מחובו בשלמה כשהחמין זו קרובין
 או פסולין הם כדן מפסל דילמא אחא למוסרן עליהו ולמימסר
 באנפיהו ואע"פ שהדבר אמת אין לעשותו אלא בעדות כדמוכח
 פ' ארבע חמין חבל הכא שהעדיש כשרים אלא שהחמו שלא לשמש
 מה הקלה יש בדבר אם נסמוך עליהו והא לקמן שרי בשמות
 מוכסקים משום דליכא למויחם לתקלם וליכא למימר דאי
 שרינן בהחומה שלא לשמש יבא להכשיר זמנין דוחמתו
 תחילה ויכתבו גט על גבי החימתה והחם ליכא עדות
 כלל דא"כ גם בשאר שטרות היה לנו להזיך החימה לשמש מה
 העטם וי"ל דמ"מ איכא למויגז החימה חמו כחיבה דאם לא
 יעשו החימה לשמה גם כחיבה לא יעשו לשמה עכ"ל החוספות.
 והשאלה נראה דלכאורס בי כידי דפסלינן בחימות שלא לשמש
 גזרם משום כחיבה אפילו לרבי אלעזר ס"ה פסול דחק הוכח
 או שאר פסולין מדאורייתא אע"ג דלא שייך למימר בסו דהו מזויף
 מחובו אפ"ה פסולין לכו אפילו ר"א דקיי"ל כוהים משום גזרם
 חמו כחיבה וכתב בספר התרומה ובס"ה וביאר חכמים
 בשם ר"י שאם נפלה טיפה דיו בחוך הבי"ת ונעשה פ"א או בחוך
 הדל"ה ונעשה ס"א או מ"ם פתחה שנדבק חרעום השמאלים
 למשך ההחון ונעשית שהומה וכס"ג אין תוקה לגרום טיפה או
 הדביקה דהו חק תוכתו ואפילו להעביר קולמוס על האות אח"כ
 אינו מועיל לשווייה אות ע"כ. ולשון אשירי כך הוא שאם נפלה
 טיפה דיו לחוך האות ואינה יוכרת אות אין להעביר דיו
 ולחקן האות דהו חק חותמה ובסג"ה כסמ"ג כחוב דנכחו העולם לפסול
 תוכות כס"ג וכשפא שאילתנו סוה ממש חק חותמה דלדברי ר"י
 ליעיל ובעובדה דידן דהבינן לעיל איכא להסתפק טובא אם הו
 חק חותמה כלל כדבעינן למימר קמין וריתו להק מחרי עשמי
 הנבוארים להדיא דשאני פסול דשלא לשמה משאר פסולין למגזר
 בכו בחימה חמו כחיבה טעם האחד דשלא לשמה שכיחי טפי
 משאר פסולין כדאיתא בהדיא בחוספות בריש גיטין ואמרינן בכל
 דוכתא מילתא דבכית גזרו ביה רבנן הו איכא חסם בחוס' דר"ת
 מפרש לפי שאין בקיאיין לשמה שלומר שאין חוששין בדרשה לשמה
 וא"כ נראה נמי דמס"ה שייך למגזר ביה טפי כדאשכחן נמי בכמה
 דוכתא דמידי דמזלזלו ביה גזרו ביה רבנן טפי כדי לעשות חיזוק
 לתורה. ועוד חלקו קלה רבותא בכמה גוונין וכולהו חלוקין שחלקו יש
 להקשות כמו שהקשם עלי הנחלק עלי בתחילה ואם יש לחלק בין
 פסול לשמה לשאר פסולין מאי מקשו החוס' בריש גיטין למה
 נקט לשמה טפי משאר פסולין כמו מחובר ושינה שמו ושמה וכו'
 יתכן דווקא בשביל חששא ולשמה חקו משום דשכיח או משום דאין
 שייך דרשא או מטעם שאר חלוקים סבר רבי אלעזר דפסול בחימה
 חבל בשאר פסולין לא פסל רבי אלעזר בחימה ולא היה לריך
 לומר בפני נחם אי לאו משום דלשמה ועוד מקשו החוס' בהדיא
 שמעתה מ"ש דעורס ר' מאיר לפי ס"ד דבעינן כחיבה לשמה
 מדרבנן אפילו דיעבד טפי ממחובר ומאי קושיא שאני לשמה
 ממחובר כמו שחלקתי לעיל אע"כ אין חילוק ואפילו שחלקתי לו
 יפה כל זה לפי שיטת משה ומתן של פנפול וכן הסכימו כמה
 רבותא אשמויה דידי מ"מ אין לבי אמר לי לסמוך עליהו לפסק
 הלכה ואף כי חד מרבותא חלק ארבעה איכא דפסול דחק חוסת
 אית לן למיגזר ביה טפי מבשלא לשמה משום דמנכרם שמיחוס
 קלה משא"כ בשלא לשמה ע"כ לא היה נראה להקל בלא ראיה
 ברורה. עוד הבאתי ראיה דע"כ לא בכל פסולי גזר רבי אלעזר
 החימה חמו כחיבה דגבי גט העולה בערכאות של נכרים פריך
 תלמודא והא לאו בני כריתות מינה ומשני ירד רבי שמעון לשיטתו
 של רבי אלעזר דסבר עידי מכירה כתי ופריך והא מודה רבי
 אלעזר במזויף מחובו שהוא פסול ומשני בשמות מוכסקים דליכא
 למויחם בסו דילמא אחי למיסרן עליהו ע"כ. והשאלה אי בכל
 פסולין גזרינן החימה חמו כחיבה מה מועיל שמוע' מיבדקין נמי

סן סא קמן דאפילו לגבי ממון חייסין לעשות כל שכן לגבי
 איסור אמנם בהני שנים הנוספין אין נראה להקפיד אם הם
 קרובים בעינין זה וזה דברירנה לעיל דבעינן שהיו כשרים אינו
 משום לתא דידכו דהא ע"כ לאו דיינים חיון אלא הטעם הוא
 משום גזרם דהשפלה או משום חשש איחלופי ולחרי חששי לא
 חייסין ואפילו לפרש"י דסבר הטעם משום עדות כדי שיעירו אלו
 השנים דחליצה סיא וא"כ סיה לחוש שמה יסברו דאלו השנים פסולין
 סן נוחמה קורבם מ"מ אין לחוש כיון דמדינה כשרין סן ואין
 הדבר לריבם עדות גמור רק פירכוס בשלמה דהא איכא השלמה
 דיונין שיוולין להעיד ולכן אין לחוש כל כך בהני שנים מפני שטעמים
 וק"ל. ועוד נראה דהני שנים לא לריסין למקבע דוכתא ובגו בהשפלה
 דהא תלמודא יליף למקבע דוכתא מועלתה יבמתו השערה אל
 חקיים ומסיים שהוא קרא ואמרה מאן יבמי כו' דהיינו הקריאה
 שמקדים ליבמה וכחיבנה לעיל דהני שנים לא בעינן בסו דידעי
 להו להקרות וא"כ לא קאי עליהו ועלתה יבמתו השערה אל
 חקיים ואין לריך להאריך בזה דהדעת מועט דלא לריבא למקבע
 דוכתא :

שאלה רכו יש קפידה לחון בערב שבת או לאו :
תשובה יראה דאית קפידה חדא משום דשמעתה דאחד

מסגדולים סיה חסר מלסדר נסיונה הגט בערב שבת
 נוסחמה עשמו סיה משום דעל ידי דעריד בלרי שבת שמה לא
 ידקדק בכל דבר ודבר כראוי והאי טעמא איחא נמי בחליצה אמנם
 אי משום הא לחודיה לא סוי אלא זכירות יחירות מן הסברה ולא משום
 ראייה מן התלמוד אפי' לגבי גט וכל שכן בחליצה דנגט יש ליסר
 יותר מדאמרינן בפ"ק דקידושין דכל מי שאינו יודע בטיב גיטין
 וקידושין לא יבא לו ספק עממן ואלו חליצה לא אידכר תלמודא
 חבל נראה דיש להקפיד מרד איסורא דכתב אשירי במס' סנהדרין
 פ' אחד דימי ממונות מן הירושלמי דאסור לדון מדרבנן בע"פ אפילו
 דימי ממונות וחליצה נמי דין הוא דלהכי פסולה בליה ובקרובים
 ואע"ג דבסמ"ק במזוה לפסוק סדין כתב נמי דאסור לדון בע"פ
 מדרבנן מ"מ כתב דעתה נסגין לדון בע"פ משני ביטול תלמוד תורה
 של מלמדיו ואפשר דהיינו דווקא לענין ממון מכשרין דאיתיהיב
 למחילה וספקר ב"ד ספקר וכו' קבלו עליהו קרובים או פסולים
 חבל לענין חליצה דאיסורא סיא לא מוכי סוי טעמא דהא אי בעי
 החון והחוללת להכשיר קרובים ששועט דלא מוכי וס"ה בערב
 שבת ואפ"ג דמשום הטורך נסגו העולם להכשיר אין נראה לחלק
 משום זה :

דיני גיטין

שאלה רכה ראובן בן יעקב בא לחתום בגט אשה וכשראה
 לכחוב יעקב טעם וכתב ע"י'ן במקום העי"ן
 של יעקב והסיריכו טעמה קודם שכתב סק"ף של יעקב אז מחק
 ראש השמאלית של העי"ן עד שנעשה העי"ן וגמר החימתו
 ראובן בן יעקב עד ונתן אותה גט לאשה לגרוסין יש להכשירו
 בדיעבד או לאו :

תשובה יראה דיש פנים הרבה להסיר בדיעבד וקרוב לענין
 זה כוח עובדה בדידי שבה לידי גט שסדרו אחד

מחבירי וכאשר ראה העד לחתום כתב שמשען כהלכתו וסיה
 לריך לכחוב עוד בן משה עד וטעם וראה לדלג בן ולכחוב
 משה ומשך בקולמוס כזה כ וראה להשלים סמ"ס וגערו בו כשהרגישו
 אח טעוהו וגבסל ושמע קולמסו וסדביק כמין רעוע בנורה דלעיל
 עד שנעשה כזה ס וסונוחין עד שתייבש וגרר הרעועה עד שנעשה
 ככתחילה וסיה קודם כמין גו"ן ואז חסיף בנאותה אורה ועשה
 ב"ה גמורה וגמר החימתו בן משה עד וסכשרתי גטם שהוא
 בדיעבד כי כבר יתן וגם סמג"ש סיה מומר ונקט בגט קלה על
 ידי עישוי וסיה לורה אולי לא סיה חוזר ונותן אחר ונתתי כמה
 פנים להסיר ונחלק עלי חד מרבותא ושלחתי לכל מופלגי הדור
 והסכימו כולם על ידי גם החולק חזר בו. ותורף הדליות
 וסחפנות שיש בסן ממונות אבארים פעמים בקולר פעמים בלרורס

נמי לזכא למוחש דילמא חמי למימסר בלגפייסו משום דכ"ע ידעי
 דנכריס פסולים הם לעדות ובדאי יודעין דלאו אפודי
 מסירה סמיכין . מ"מ נגזר החימה אטו כתיבה מעטס איסור
 אחר שאם נתייר שיחוס נכרי בטט אחי נמי לאכשורי שיכתוב
 סכרי גט וסוי פסול מדאורייתא משום דבעינן שליחות בכתיבה
 לר"א אחד פירוש דר"י כדאיתא בחוספות ובאשורי בפ"ב וסרמב"ם
 נמי סבר כהיא פירושה וסגיב לי חד מרבנותא אסוכהס וז'
 דלידי נמי חקשס דהא מודינא דפסול לשמה ודאי גזרינן החימה
 אטו כתיבה כדאיתא כהדיא בחוספות ח"ב קשה מה מועיל שמות
 מוכסין אחי חיס חותמין לשמה דאמרינן פ"ב נכרי אדעתיה
 דנפשי קעבר ופסל לכתיבה מהאי עמנא אפילו בישראל עומד
 על גביו . אמנסי נראה דלא קשה לדידי כלל דיכילנא למימר כיון
 דשמות מוכסין הם וידעי דנכריס ויטו לא עינין בה לאכשורינא
 לכתיבה מדמכשירין לכו לחימה דכ"ע ידעי לרבי אלעזר כתיבה
 לשמה דאורייתא וחימה דרבנן וכן סברא דנכרי אדעתיה דנפשיס
 קעביד לא פסול ודאי הוא אלא חששא כדפרש"י בפ"ב חיישינן
 אפי' אם יאמר שסוף כותב לשמה נגמר בלבו לשם אחר וכן
 חששא בכתיבה דאורייתא חיישינן לה בחימה דרבנן לא חיישינן
 לה אבל אם נכריס פסולין לכתיבה משום דבעינן שליחות כפי' בהרא
 דר"י שפיר טייך למיגזר החימה אטו כתיבה אפי' אי ידעין
 דנכריס ויטו דיאמר אם כשרים נכריס לעדות אע"ג דלכל עדות בטט
 בעינן דווקא כיו דכני כריתות סן אפי' לפירוש קמא דר"י כדאיתא
 כהדיא בחוס' פ' שני דרבי מאיר סבר וכתב דקרא היינו וחסס
 כל שכן דנכשיר אותה כתיבה אפילו לר"א דהא לפירוש קמא דר"י
 לא בעי ר"א בני כריתות לכתיבה וכן פסול דכני כריתות פסול
 ודאי הוא ולא מחמת ספק ואיך מרבנותא שגיב לי ורסא לכוניה
 אדרבס דע"כ בכל הפסולין גזר רבי אלעזר החימה אטו כתיבה .
 דאמרינן בפ' שני דרבי יוחנן אסר לעדים שאינם יודעים לחתום
 לכתיב לפיכס בסיקרא שיחתמו עליו בדיו משום דכתבו לגט
 בסיקרא כשר אלמא כתב הוא ור"א לחומרא אמרינן דכתב עליון
 אינו כתב וכן פריך תלמודא אשמואל דסבר דרושמיס לפיכס באבר
 וחותמיס וסתי ר' חייא כתבו באבר כשר אלמא כתב הוא
 וסכתא אי מכשירין חק חוטות בחימה ואע"ג דנמטעינן נמי
 מוכתב ולא וחקק ס"ה כתב עליון לאו כתב הוא כו"ל כשר בחימה
 אליבא דר"א דאמר עידי מסירה כרתי דהא רבי יוחנן ור' שמעון
 פסקו בפ"ב כרבי אלעזר ונראה דלא קשה כלל דאי ימא דכתב
 עליון אינו כתב כדמסיק הסס רבי יוחנן שאם סיס כותב סבי
 בשבת אין מתיחיס לו להביא קרבן דשמא חולין לעזרה סן ור"א
 אין לך מצוייף מחובו גדול מזה שפרי הוא מונס כמו קרובין
 שחתם אה שמעון דאין כאן עדות כלל ולא דמי כלל לחק חוכות
 דהסס ליכא שיקרא בעדות כלל אלא דאיכא למיגזר בה משום
 כתיבה וסא לא גזרינא אלא בשלא לשמה כדפרישית אמנסי נראה
 דקשה לסמוך להקל ולכשיר אכני שימיי דנינין ע"כ נראה
 להסיר ולהכשיר מלך אחר ולהביא ראייס ועטס ברור לדבר וכבר
 כתבתי ג"כ אשבורא דידן ונראה לומר סא דמדמי תלמודא
 החימה שלא לשמה למצוייף מחובו אליבא דרבי אלעזר היינו דווקא
 למאי דנשני מהחיתין דריס גיטין אחי כר"א אבל לשינוי דרב
 אשי דמוקי מחיתא כרבי יודא לא לריכנא לומר כלל דפסול לר"א
 מצוייף מחובו אלא היכא דאיכא למוחש דאחי למסמך עלייסו
 דמקמו סהיס לעיל ונראה דהיינו דדוחקיס לרב אפי' לאוקמי
 כלא כהילכתא משום דלא ס"ל למימר דשלא לשמה פסול כמצוייף
 מחובו . וסו נראה דאפי' לשינויא קמא דמוקי מחיתין כר'
 אלעזר ומחמת שלא לשמה ומצוייף מחובו לאו אליבא דהילכתא
 סליק משום דמי שינויא לא לריכנין אלא לרבס דסבר דטעמא לפי
 שאין בקייס לשמה אבל לרבא דסבר דטעמא לפי שאין עדים
 מצויין לא לריכנא מידי לאוקמי מחית' בשום דוחקא דחתא ככ"ע
 ובפני נחס משום קייס ובפני נכתב משום איהלופי קייס שערות
 דעלמא . וחדע דכיו הוא דאליבא דהילכתא לא מדמינן שלא
 לשמה למצוייף מחובו שפרי כתב סרמב"ם בפ' ג' גירושין ח"ל
 קופר שכתב גט לשמו ולשייחיה סלכתא וחתמו עדים שלא לשמה

סואיל ומסרה בעדים כשר לפי שאין העדים חותמים על הגט אלא
 מפני חיקון העולם יש נוי שאומרים שאם חתמו עדים שלא לשמה
 סואיל וסוף מצוייף מחובו הרי גט בטל וכן יש נוי שאומרים שאם
 אחד מעדי פסול או שסיה בו עד אחד בלבד אע"פ שנוסר
 בעדים הרי זה בטל ואין נראה לי דבר זה אלא נראה כמצוייף ולא
 כמצוייף ודאי סואיל ומסר בעדים כשרים הרי זה פסול מדברייהס
 עכ"ל . וסכתא לדעה סרמב"ם שחתמו שלא לשמה כשר סוף יפלוג
 אלתמוד מפורש כהדיא אפילו לרבי אלעזר אלא ע"כ סבר דהך
 שינוי לאו אליבא דהילכתא סליק כדפרישית אך חימה דבעור אכן
 סעור כתב ח"ל אפי' נכתב לשמה אם לא חתמו לשמה פסול
 כתב סרמב"ם י"א שהוא בטל לגמרי מפני שהוא כמצוייף וכו' כיון
 שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני חיקון העולם שאין מצוייף
 ממש סואיל ומסר בפני עדים כשרים הוי גט פסול מדברייהס
 עכ"ל מכאן מוכח כהדיא דלריך להיות כותב כספי סרמב"ם פסול
 במקום כשר . וכן מלמדי בשני עופסוס דסרמב"ם ואע"ג דמוכח
 דלכאורה מתוך לשמו סהירא אחי לאשמועינן דהא כתב סואיל
 ומסרו בעדים אפי' כתב נמי לפי שאין העדים חותמים על הגט
 כו' מ"מ מכל ליישב הלשון דאיסו כתב נמי בספרו ח"ל כל מקום
 שנאמר בזה הסבר הגט בטל או אינה מגורשת הגט בטל מן
 הסורס ועדיין הוי אשת איש אם נשאת תלך כו' עד וכל מקום
 שנאמר בזה הסבר זה הרי זה פסול אינו פסול אלא מדברייהס ופסול
 בו מן הסכסוס ולכתחילה לא תושעא ואם נשאת לא תלך כו'
 עכ"ל וא"כ מצוינן למימר דכיו קאמר לעיל סואיל ומסרה בעדים
 פסול כלומר אינו אלא פסול ולא בטל לגמרי לפי שאין העדים
 חותמים כו' וסכתא נפל שפיר עלס דכתב יש נוי שאמר הרי זה
 גט בטל כלומר בטל אפילו מן הסורס ואין ל"ל דבר זה ואי סוס
 לעיל כתב כשר אין הלו הלשונות מופלים שפיר כ"כ וק"ל . אכן
 כולסו רבנותא דסקלי וערו כסדרי כרך מילתא דרמב"ם מתוך
 דברייהס סיה מוכח סהיס כותב בנימוון שלהס כשר כאשר הוא
 ברוב הספדים שנגבולינו ובח"ל כתב ח"ל קי"ל כרבי אלעזר דגט
 שאין עדים חותמים עליו כלל כשר ותנשא בו לכתחילה אבל
 חותמים עליו עדים פסולים או בחתמו שלא לשמה פסול ומורה
 ר"א דעידי החימה כרתי אפי' בלא עידי מסירה ע"כ ובח"ל גדול
 מפרש דשלא לשמה פסול מדאורייתא בחימה וסעטס אע"ג דאית
 ליה לר"א וכתב דקרא אכתיבה קאי ולא אחתימה היינו דווקא
 היכא דאיכא עדים כלל אבל היכא דאיכא עדים קסבר דשלא
 לשמה אכולה מילתא דכתיבי בטט קאי ע"כ יש לתמוס רבס על
 זה דאי בעי ר"א חיימס לשמה מן הסורס ח"כ סוף מכשיר ר"א
 שחותמים נכריס אפילו בשמות מוכסין מה מועיל סא אמרינן
 בפ"ב דנכרי אדעתיה דנפשיס קעביד וסמא נגמר בלבו
 לשם אחר . ומלמא פסול הגט מן הסורס ואם באלו לפרש דכרי
 ח"ל דר"ל היכא דאיכא עידי מסירה כלל בה כדכתב נמי סהס
 דמודע ר"א דעידי החימה כרתי אפילו בלא עידי מסירה וכיון
 דאינו עבדי כריתות ח"כ וכתב דקרא קאי נמי עלייסו אבל
 היכא דאיכא עידי מסירה ועידי החימה לא אחיא אלא מפני
 חיקון העולם ודאי אין שום פסול מן הסורס טייך בהו ולפי זה
 אפסר לנו לומר דסבר ח"ל היכא דאיכא בחימה שלא לשמה אפי'
 פסול דרבנן ליכא כדכרינא לעיל דלפי סמקא לא קרינא ביה
 מצוייף מחובו וכן משמע קח בסמ"ג דלא מהי מצוייף מחובו
 לר"א אלא בעדים פסולים ושלא לשמה לא סכיר אמנסי כמדרכי
 פ' סמג"ש בחשבות סר' אביגדור כ"ץ למסרי"ח משמע לכאורה
 דפסקינא החימה שלא לשמה פסול לר"א מדרבנן ע"כ אין נראה
 כלל לדד להסיר שום פסול דאורייתא בחימה אפי' לר"א אם לא
 שכתב כבר בגט כס"ג ואנא בעובדא דידי לרווחא דמילתא
 סכחתי כל סני ראיות דלעיל דלפי סנראס לא הוי חק חוטות
 בעובדא דידי כמו שאכתב וכבר לעיל כתבתי דלאחר ססיסס
 סרלועס נמחקת ועסס סרורס קרוב כמו מ"ן כפוסס ועדיין סיה
 צריך לכחז ולכוסף עליו משך כדי לעשות ב' וכל חק חוכות
 סכתו סגלוניס כס"ג על ידי מחיקה לא כתבו אלא דווקא שאל
 ידי סמחוס לבדס ויחקן סאות מקילקולו . אבל היכא שעדיין לריך
 לכתוב

לכתוב ולהסוּף על המחיקה לשווייה אות בכה"ג לא נפסל משום חק חובות וכן הסיבוי לי חד מרבוותא וכו' ראי' מלשון הרא"ש ביוזם דיעש שכח מ"ם פתוחה שנדבקה פתוחה וכתומה אינו מועיל לגרור ולפתח כיוון שאינו עושה מעשה בנזף האות ששארית אלא גורר סתימתה וזוהי נעשה האות הוי לה כחק חובות ע"כ משמע בהדיא דווקא בכס"ג דמחיקה לבדה משוי אות בלתי חוספת כתיבה זה נקרא חק חובות ולא בעינן אחר. ועוד דקדק בסמ"ג בהלכות גיטין דווקא אם שם האות נגמר ונעשה על ידי המחיקה נקרא חק חובות אבל יש לדחות אותו ראיה וסמ"ק שכתוב דקודם שנגמר האות ונפלה עליה עיפה דיו מיקרי עפי חק חובות משנפלה אחר שנגמר כבר האות לכאורה פלוגי אסברותיו דכיון שלא נגמר האות ח"כ לדין לכתוב ולהסוּף אחר הגירסה ואפ"ה קרי חק חובות אמנם י"ל דאיידי כגון שנפלה עיפה במקום רגל של אלף או תי"ו ומחק מן העיפה בכל ידו עד שנעשה כרגל החיקו וזכרך זה נגמר האות ע"י מחיקה וגרירה לבדה. עוד מעשה אחר ברור ככשרתי עובדא דידי ומאורו עפש ים להכשיר גם כן כמו שאילתו פ' המגדש חנן וס"ג מסיק הלמודא החס שחס חס ראוּבן עד ולא חס חס בן יעקב או חס חס בן יעקב עד ולא חס חס ראוּבן כשר ולפי' החוספות נקיי דרעת דיושלים לומר שהיו מקלדים בלשונם היו חותמים כך ולא פלוגי בן פלוני ח"כ שצוּבדא דיון ובעינן שאילתו הוואיל ופסו עד עלמו וכן עד נכתב כהלכתא אם אירע פסול בתיבה בן או בתיבה שם אביו אין קפידא הוואיל וכשר גמור הוא בפלוגי עד לחודיה נמצא בן פלוני שלא לאורך נכתב ואין חסרון ושינוי פוסל בו כדבעינן למימר לקמן וליכא למימר דאפי' פלוגי עד לחודיה לא כתב כהן משום דמפסיק בינייהו בן פלוני והוא נכתב בפסול הא ליתא דבפ' המגדש פריך אשני גיטין זה בלד זה וליתכשר הא בראובן והא בנן יעקב עד ופרכי החוספות הכך פירכא דכוּף יתכשר הגט בראובן לחוד הא חנן פלוגי עד כשר אבל פלוגי בלא עד לא ומתדללים דפשיטא ליה דעד דכתב ליה בתריה דבן יעקב קאי נמי בראובן דכתב לעיל והוי כאילו כתב להדיא בראובן עד וזרע למיפק כדון דידן מכ"ש מהתם ומס' חס דהוי לן לאוקמי שפיר האי עד רק כגט בתרא להכשירו בנן יעקב עד דבן פלוני בלא עד נמי אינו כשר אפ"ה מחלקינא להאי עד אשני גיטין להכשירם כל שכן בנ"ד דלא זריכנא. כלל לחלק האי עד אלא דמקדימין ליה למיקם אשם העד עלמו ואין נראה כלל לאפוכי סברא וימנא דכיון דלא מני למיקם אמאי דסמך ליה דהיינו בן פלוני דכתב בעשות ח"כ לא מוקמינן ליה בדילוג דאדרבא אשכחן בכ"מ במקראות ובמשניות דכל היכא דמוכרח העינין דלא קאי אשלאפיו ויחא עפי לאוקמי אשלאפיו פניו מתיכא דמלינא לאוקמי שפיר אשלאפיו דהו לא מוקמינן ליה אשלאפיו פניו וק"ל וכיון דהכי הוא דבן פלוני נכתב שלא לאורך אין חסרון ושינוי פוסל בו. והיינו ברורה לדבר מהאי דכתבו החובות בשם ר"י שהחיר הלכה למעשה הגט ששינוי בו מוקם הלידה ונתן עשם זה לדבר דהואיל ולא זריכניא ליה למכתב כמו שהוכיח חסם אין טעותו פסול בו וכ"ש בנ"ד דאין באן טעות אלא שלא נכתב כהלכתא דלא מפסל בסמי הוואיל ולא זריכניא ליה למיכתב ולא דמו לעדים שחתמו שלא לשמם דפסילנא אפילו איבדא דר"א אע"ג דלדידיה לא זריכניא לחתימת העדים כלל דשאני חסם דנסי נמי דלא זריכא לכו מלאורייתא מ"מ חמיו התלמוד שזיקו להם מפני תיקון העולם אבל מקום הלידה וכן שם הכשר דלא אשכחן דאזכרנו רבנן כלל אלא שאחרונים הרגילו משום ששם שני יוסף בן שמעון לשמות שמיישו אין חסרון וטעות פסול בו וסמי מחלק בהדיא במרדכי פריך המגדש בתשובת סמ"ג כ"ן וי"ד נמי דחמיו התלמוד לא שזיקו בכלום שיחתמו העדים יותר מפלוגי עד או בן פלוני עד ולפי החוספות דלעיל נקיי הדעת לא היו חותמים אלא כך הוא סדין והיא סברא שאין חסרון וטעות פסול במה שאין לדין לכתוב. אמנם נראה לחלק שפיר דאיכא למימר דלא דמי לשינוי מוקם הלידה או שם הכשר דחתם אינו לא אחי כלל לידי זריכות לשום תיקון חמיו התלמוד ואינו כלל מטעם חמיו שזיקו בניטין אבל

בן פלוני החתימה מטעם חמיו היא היכא דלא חתם כבר פלוגי ונסי נמי דהיכא דחתם כבר פלוגי הו לא זריכוס לכן פלוגי מ"מ ימנא איפכא דבן פלוני חתם עיקר ופלוגי חתם החוספת דלא כל כמה דלא חתם עדיין עד בן פלוני לחוד לאו כלום היא ומאי חיים דמשוי לפלוגי עיקר עפי מנן פלוגי וכיון דליה לן ברירא לחפוס אחת מהן הפסול והטעות פוסלים בתריווייהו דרמינן כח החתימה האת כמו האת וא"כ אין ראיה ממקום הלידה ושם הכשר כדפרישית אשם נראה דודאי אי כוי חתימת העדים דאורייתא כמו לרבי מאיר היה ראוי לחלק כס"ג אבל אלו דקי"ל כר"א דאין העדים חותמים בו אין לדקדק ולחלק כולי האי ואף כי כמה רבוותא הסכימו לי אהך ראיה ולא חלקו כמו שחלקתי :

שאלה רבמ בנט ארוסה כתב הסופר אנתתי ולא כתב ארוסתי יש קפידא בדבר או לאו :

תשובה יראה דאין לכתוב כלל אלא ארוסתי ואע"ג דמוכח כמה קראי בהדיא דארוסה קריא ליה אשמו ותרומא דאשתי איתתי דהיינו אנתתי וס"ג אשכחן כמה דוכתא בתלמוד דתני אשמו על ארוסתו מ"מ נראה דיש לכוּיח דלכל הפחות לכתחילה לדין לכתוב ארוסתי דווקא דבפ' כל הגט אמרין לדין לכתוב הסופר מקום הזמן בנט של ארוסה משום גזירה שמה יאמרו גטע קודם לבנה ומקשו שם הסוּף למה קפידא איכא אי יכתוב כסופר הזמן דהא ליכא למהשם שיגרש בנט זה אחר הנישואין שהעדים לא יחתמו לו מפני שסם רואין שהוא מוקדם ואחר הנישואין פסול המוקדם משום פירי ומתדלי משם ר"ח דכיון דרואין העדים שכתב בנט ארוסתי יחתמו אחר הנישואין דיכשרו עדיין ארוסה היא ע"כ מהכא מוכח בפשיטות דרגילות הוא לעולם לכתוב ארוסתי מדוקטו לכו החוספות בפשיטות ואכתי איכא למימר דנסי נמי דרגילות הוא סמי מ"מ וכול לומר אי כתב אנתתי נמי שפיר דמי והתם גזרינן משום דשמה יכתוב כמו שרגילים לכתוב. אמנם נראה דע"כ יש קפידא לכתוב אנתתי דהספר מדקדק חתם מכת קפסיק ותני דאיידי נמי בנט ארוסה וא"כ אית ליה נמי לדקדק דאמאי פסיק ותני לדין לכתוב מקום הזמן הא איכא זמנין דלא לדין כגון אם כתב אנתתי בנט דלא לדין לכתוב מקום הזמן ותו אמאי שנו חמיו מידי דאית ליה עירחא לבספר שינוי עתה מוקם הזמן ולכתבו לפעם אחרת אם אפשר בני שום עירחא שיכתוב אנתתי אלא ע"כ יש קפידא לכתוב סמי לכל הפחות לכתחילה :

שאלה רל שי"ן ועי"ן שנגט אם היודין שכתובה אינם נוגעות בכך וכן מה שאחזיקו סל"ד וסו"ד שעל האל"ף אם אין נוגעים בהם אבל הם סמוכים כ"כ שהתיקון קורא האות בלי גמגום יש קפידא כס"ג או לאו :

תשובה יראה דלכאורה מוכח מדברי הגאונים דיש קפידא בכס"ג אפי' לעכב שטרי כתב בא"ו הגדול ח"ל ודין לכתוב כתיבה גסה ולא משיט"א ואשיל קולין של יו"ד מעכבין בנט ע"כ ובהס"ג גדולה במימון כהלכות פטילין כתב וז"ל וסנה מורי רבינו שי' פסל לי פטילין שהיו של אבא מרי ז"ל רק בשביל מקאת סיודין שעל האלפין ומקאת סיודין שכתבן השי"ן ומקאת רגלי סיו"ן לא היו נוגעים בנזף האות וכתב דלא גרע מקולו של יוד דאמרינן פרוק הקומץ דמעכב דבעינן כתיבה חמה ושלמים ולא פסוקא וצבורה כדאמר וכתבתם בכתיבה חמה וחדע שעל מקאתה שאינה חמות ומחזירות חמכו חמיו והוארבו לדורשו ע"כ הרי כתב בהדיא דבנ"ד לא גרע מקולו של יו"ד ובקולו של יו"ד פוסל ח"ז בנט. ואין לומר דאדרבא מדלא פוסל מהר"ם אלא משום דכתב וכתבתם כתיבה חמה ולא צבורה ופסוקא ונבי גע לא בעי כתיבה חמה כדמייחתי בתוס' ובאשרי ובמרדכי פ"ב דגיטין דמהסוּף עטמא מכשירים בנט אינה מוקף גויל אע"ג דבתפילין ומזוזות פסול ואפי' לרבי ספר התרומה דפוסל בנט אינו מוקף גויל לא פסיל ליה משום דבעי כתיבה חמה אלא משום דלא איקרי אית דלא ידעינן היכן האות כלס כדמפיש חסם בהדיא משא"כ בנ"ד דניכר האית אשיל לתימק כדפרישית. ד"ל דמסר"ם קרי עטמא קאמר וכך ר"ל חדא דלא גרע

שאלה רבמ בנט ארוסה כתב הסופר אנתתי ולא כתב ארוסתי יש קפידא בדבר או לאו :

תשובה יראה דאין לכתוב כלל אלא ארוסתי ואע"ג דמוכח כמה קראי בהדיא דארוסה קריא ליה אשמו ותרומא דאשתי איתתי דהיינו אנתתי וס"ג אשכחן כמה דוכתא בתלמוד דתני אשמו על ארוסתו מ"מ נראה דיש לכוּיח דלכל הפחות לכתחילה לדין לכתוב ארוסתי דווקא דבפ' כל הגט אמרין לדין לכתוב הסופר מקום הזמן בנט של ארוסה משום גזירה שמה יאמרו גטע קודם לבנה ומקשו שם הסוּף למה קפידא איכא אי יכתוב כסופר הזמן דהא ליכא למהשם שיגרש בנט זה אחר הנישואין שהעדים לא יחתמו לו מפני שסם רואין שהוא מוקדם ואחר הנישואין פסול המוקדם משום פירי ומתדלי משם ר"ח דכיון דרואין העדים שכתב בנט ארוסתי יחתמו אחר הנישואין דיכשרו עדיין ארוסה היא ע"כ מהכא מוכח בפשיטות דרגילות הוא לעולם לכתוב ארוסתי מדוקטו לכו החוספות בפשיטות ואכתי איכא למימר דנסי נמי דרגילות הוא סמי מ"מ וכול לומר אי כתב אנתתי נמי שפיר דמי והתם גזרינן משום דשמה יכתוב כמו שרגילים לכתוב. אמנם נראה דע"כ יש קפידא לכתוב אנתתי דהספר מדקדק חתם מכת קפסיק ותני דאיידי נמי בנט ארוסה וא"כ אית ליה נמי לדקדק דאמאי פסיק ותני לדין לכתוב מקום הזמן הא איכא זמנין דלא לדין כגון אם כתב אנתתי בנט דלא לדין לכתוב מקום הזמן ותו אמאי שנו חמיו מידי דאית ליה עירחא לבספר שינוי עתה מוקם הזמן ולכתבו לפעם אחרת אם אפשר בני שום עירחא שיכתוב אנתתי אלא ע"כ יש קפידא לכתוב סמי לכל הפחות לכתחילה :

שאלה רל שי"ן ועי"ן שנגט אם היודין שכתובה אינם נוגעות בכך וכן מה שאחזיקו סל"ד וסו"ד שעל האל"ף אם אין נוגעים בהם אבל הם סמוכים כ"כ שהתיקון קורא האות בלי גמגום יש קפידא כס"ג או לאו :

תשובה יראה דלכאורה מוכח מדברי הגאונים דיש קפידא בכס"ג אפי' לעכב שטרי כתב בא"ו הגדול ח"ל ודין לכתוב כתיבה גסה ולא משיט"א ואשיל קולין של יו"ד מעכבין בנט ע"כ ובהס"ג גדולה במימון כהלכות פטילין כתב וז"ל וסנה מורי רבינו שי' פסל לי פטילין שהיו של אבא מרי ז"ל רק בשביל מקאת סיודין שעל האלפין ומקאת סיודין שכתבן השי"ן ומקאת רגלי סיו"ן לא היו נוגעים בנזף האות וכתב דלא גרע מקולו של יוד דאמרינן פרוק הקומץ דמעכב דבעינן כתיבה חמה ושלמים ולא פסוקא וצבורה כדאמר וכתבתם בכתיבה חמה וחדע שעל מקאתה שאינה חמות ומחזירות חמכו חמיו והוארבו לדורשו ע"כ הרי כתב בהדיא דבנ"ד לא גרע מקולו של יו"ד ובקולו של יו"ד פוסל ח"ז בנט. ואין לומר דאדרבא מדלא פוסל מהר"ם אלא משום דכתב וכתבתם כתיבה חמה ולא צבורה ופסוקא ונבי גע לא בעי כתיבה חמה כדמייחתי בתוס' ובאשרי ובמרדכי פ"ב דגיטין דמהסוּף עטמא מכשירים בנט אינה מוקף גויל אע"ג דבתפילין ומזוזות פסול ואפי' לרבי ספר התרומה דפוסל בנט אינו מוקף גויל לא פסיל ליה משום דבעי כתיבה חמה אלא משום דלא איקרי אית דלא ידעינן היכן האות כלס כדמפיש חסם בהדיא משא"כ בנ"ד דניכר האית אשיל לתימק כדפרישית. ד"ל דמסר"ם קרי עטמא קאמר וכך ר"ל חדא דלא גרע

גרע מקולו של י"ד ובעין לכתוב האותיות כמו שנתנו לנו מסוי כל האותיות מחוברים גוף אחד חוץ מן ה"א והקוף לדבריה אחיה כדליתא פ' הקומץ רבא ופ' סבוגה ועוד אפילו אי סוס קולו של י"ד לא מעכב כהא מעכב בחפילין משום דבעי כתיבה תמה ולא שזורה ופסוקא ולפי זה נגט ותי דמשום כתיבה תמה לא מעכב מ"מ סיפוק ליה מטעם דאשון דבעי לכתוב האותיות כמו שנתנו לנו מסוי והכי משמע באש"י דכתב בסוף גיטין בסדר כתיבה גטע וז"ל ויזכר שירחיק רגל ה"א דלמאך דלא לשחמט בי חוכה ובכל רגלי ה"א לריך להרחיק כדליתא פ' הקומץ מ"ט חליא לברעיה דס"א חלא בס"א דלמאך לריך להזכיר יומא ע"כ נראה דר"ל יזכר שירחיק יומא . והשתא נראה לכוכיה דע"כ סבר אש"י דפסול דיעבד אם הדביק רגל דשאר ה"א דהו לאו הכי מהו לריך לפרש דלריך להרחיק יומא בס"א דלמאך ניימא דלעולם איו לריך חלא בשאר ס"א ואפ"ה שפיר מזכיר הלמודא עליה משום דפסול לה"א אפילו דיעבד אי אחי בעל ומערער אפילו לרב ה"א גאון ובעל העיטור כדליתא באש"י אע"כ אם אין הספר רוט לומר שירחיק יומא חלא רוט לומר שלא ידביקו לגמרי סיפוק ליה דפסול דיעבד בלא טעם דחוכא כיון דהוכחנו דפסול ומעכבא אם הדביק אותם שדרכס לטיות נפרדים ס"ה אם הפריד אותם שדיים להיות דבוקים וגוף אחד אכן בה"ס פ' המגשגש אהך מלתא משמע אופכא דכתב גס וז"ל ולרבי לוי"ו ט' שמה אין לריך להאריך חלא כעומר שלא יעשה ק"ה שיהא נראה י"ד וכן רגל ה"א דלמאך מן הגג שמה אין לריך להרחיק חלא שלא יתחבר בגגה ושמה לריך להאריך סו"ו ולסרחיק רגל ה"א שלא יעשו העולם בזה וכהגו להאריך ולהרחיק מיחו ודאי אין גטע פסול אם לא האריך וכן בלמאך אם לא הרחיק יומא מדאי עב"ל . והשתא לפי מאי דקאמר מעיקרא דר"ל הלמודא בס"א למאך רק שלא יתחבר בגגה מאי איריא כך ה"א כולאו נמי בעי הכי אי סבירא לן דהדביק הנפרדים פסול ומעכב אע"כ אין קפידא לכל הפחות לעכב וגם כמודמה לי שלא נהגו לפסול כלל בקולו של י"ד אם חסירי סן נגט ואע"ג דכתב בסדריא בא"ו דמעכב אפשר דר"ל קולו של י"ד כדפרש"י פ' הקומץ דסו"א רגל ומיניה של י"ד וה"ו מיימיה ח"ו בהלכות תפילין פרש"י ג"כ לפסק הלכה כמו אידך פירושא ואע"ג דכתב כהא סתמא נראה דסמך אמאי דכתב כבר שלא יתחבר מש"י"ט וכמשי"ט אין האותיות לגמרי כזורתם וסילכתן חלא כעין נקודות ומקלות כתב עליה דאפי' קולו של י"ד לפרש"י מעכב ואע"ג דסו"א עדיף ממשי"ט אפי' מעכב משום דלוינו אות חלא כמו נקודה בעלמא אבל קולו של י"ד לפרש"י היינו הכפיפה לנד שמהל וכול לומר דלכ"ע לא מעכב נגט חלא בחפילין וה"כ ה"א דמסר"ס בהלכות תפילין דכתב לא גרע מקולו של י"ד מחסר טפי שם האות משאם לה"ה גוף אחד חמס הוחיל ונמלאו ראיות לכאן ולכאן וכל להחמיר ולזכר אפי' דיעבד לבו טקפו משום דעשות נגט מביא לידו פסול ממזרות ואף כי האש"י כתב בהלכות ס"ה שם לא הדביק חילו הוודין באותיותיהן נשתנו לורת האות חלא דפסול ולא מטעם דבעין כתיבה תמה ולא שזורה וה"כ נגט נמי יש קפידא מש"ס כדלעיל :

שאלה רלא בארז אש"י וביחוד מלכות שמוכרין ח"ה כמו כ"ף רפויס היאך כותבים נגט מקלה כנויים כגון מוכ"ל יכ"ט וכו' וכו' וכן בשמות השירות והסדרות אם הם בעינין זה שילעך לכתוב בחי"ה או בכ"ף מה כותבים כ"ף או חי"ה :

תשובה יראה דלכתחילה כותבים חיבות הללו בכ"ף גס באש"י וכו' חלא כה דאם היו כותבים בחי"ה היתה נקראת להם התיבה כלהתא במדורה יומא מוכ"ף לפי שגריכים לקרות כ"ף רפויס ולא דגוש וכו' ח"ה אין חילוק ונראה נמי דמהאי טעמא כל חיבות כן בלשון אש"י דלריך לכתוב טי"ה או חי"ו כותבים טי"ה משום דבחי"ו איכא ניימא רפויס הוא ותשתנה קריאתה מ"מ בין חי"ה לכ"ף חואיל ובני רימס ושאר מדינות כמותן שמוכרין ח"ה כמו ה"א לא היתה התיבה נקראת כלל כהילכתא יש לכתוב בכ"ף כדי שיהא נקראת לכ"ע ולא דמי לטי"ה וחי"ו

דחתם אין זו טעות לספך לשום אדם . ואע"ג דכתב במדרי גפ' המגשגש בחשבות ריב"א כתב על הגט שבה מארז גר וכו' משמע שם בסדרי דהיכא דמוכה מחוך הגט שנכתוב במקום פלוגי אם נכתב נהסר או העיר בלשון של אחוה המקום כשר ואין קפידא אם בשאר מדינות או מקומות אין הלשון סוס מוכן להם וא"כ היכא דמוכה דבאש"י וכו' חלא כה נכתב גטע מה היה לחתם אם לא נקרא יפה לבני מדינות אחרות . י"ל בודאי דיעבד שפיר דמי אבל לכתחילה טוב לכתוב שיהא נקרא יפה לכל ואין להקפיד אם לא נקרא במדורה לבני המדינה דמ"מ מנרר הוא דכמה כפי"ן רפויין מנינו ואין לדקדק במיכ"ל לכתבו בחי"ה משום שיעקר השם שבה משם בחי"ה הוא יחיל ע"כ ה"א יחיל כך סבירא דהא רביס דבני רימס ואנפיה הנקראים בעיקר השם יחיל ובכינוי מוכ"ל ולדודו ע"כ אין סכנוי מדוקדק בתחילה וסם אין מדקדקים כלל וא"כ לבני אש"י וחי"ה נמי יומא הכי ואם אחד נקרא יחיל המכונה איכל כמו שרגילים כך בני אש"י ונאפיה נראה דאין לריך לכתבו כלל דהוי כמו יתחק חקון אפורה פורה דכתב במדרי דאין זה כינוי רק קולור השם אבל כינוי מוכן ליחיל לא ברירה כלל דהש"י קולור ולא כינוי דאין סכנוי קרוב לעיקר השם כסוכרותו כמו חקון ליחחק פורה לנפורה וכו' חלא כהן אבל איכל קרוב הוא ליחיל לפי לשון בני אש"י ורגילין כמות מקומות לקרות בראש התיבה י"ד בשבא כמו בחירוק . ומה שכותבים בעיר יחיל ע"כ נהר קירפך בכ"ף ולא בחי"ה אין להוכיח כלל דאף באש"י אין כותבין כס"ג ח"ה דחתם כ"ף פזטס נקראס במדורה כמו חי"ה ועוד אדרבה בחי"ה יש לטעות יומא מוכ"ף חואיל וכוא בסוף התיבה אפשר לקרות קרפ"ח כמו לקפח שוקיו ולכן אין לכתוב חי"ה בסוף התיבה כלל אפילו לבני אש"י וחי"ה וכן נמי דאסיקא לפיל דבין טי"ה וחי"ו כותבים לעולם טי"ה מפני שח"ו רפויס לפעמים אין להקשות עליה ממה שח"ו כותבין קרימ"ס ולא היו כותבים קרימ"ס מפני הטעות כי השי"ן לפעמים בימיו י"ל שמה שם אחת העיר קרימ"ס הייתה נקרא בש"י בימיו או קרוב לספרת ש"ן בימיו וע"כ לריכוא לומר שכתבה שמה קתא שברי עכשו נקראת היא כפי כל אדם קרימ"ו וא"ה הייט טעמא כה סוכרתם כסמ"ך וסוי"ן קרובה להחלף המדקדק בלשון בני אש"י וחי"ה בני כפרים ימאל לו שגם חיון וחי"ה בימיו קרובים להחלף להם לפי עבות לשון אש"י שיש להם . הנראה לעינות דעתי כתבתי :

שאלה רלב הא דקאמר תלמודא פ"ק דגיטין וב"ה אעבד לחונרה ח"כ אחא מוילא לעו על גיטין הראשונים ח"כ חקפס כיכי נהגו האחרונים כמה מומרות נגיטין שלא נהגו בהן הרקבונים וכן עוד היום אנו מחמירין בכמה מילי בגיטין שלא נהגו בהן רבותיו שהיו לפיטו :

תשובה יראה דדברים הללו לריכס לומר רב הימתי שיך לומר נמלאה אחא מוילא לעו ואימתי לא אפרי הכי דהא ע"כ כללוא הוא דילפינן מינה מההיא דפ"ק דגיטין דהא דיוק מיניה חסם במדרי דאין לויין האותיות של טעמ"ו ג"ך בניטין מטעם דח"כ אחא מוילא לעו והיה נראה לחלק דכל היכא דמילתא דפשיעא הוא להסיר ובה אחד להחמיר ולעשות זכירות יחירתא כס"ג אמרינן לא תעבד דח"כ אחא מוילא לעו אבל היכא דאיכא ספיקא ודדין שפן דין ראו להחמיר מוטב יומא לעבות כדת וכחורס לגמרי ויחוס לגיטין שלפנינו שלא יהא בהן ספק משיחוש ללעו גיטין הראשונים וסכי אמרינן פ' המגשגש דאחוקן רבא בניטין מן יומא דגן ולעלס ומפרש חתם מן יומא דגן לאשוקי מוד' ויחי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ופרש"י חסם אע"ג דק"ל בר' יוסי מ"מ חקן כך כדי שיהא בהסדר גמור ושלא יזיח שום לעו על בה ישראל וכו' נמי פי' חתם דתיקון ולעלס לאשוקי מדבעי רבא מדרב נחמן חלא חתם אפי' האזורים החתירו שלא לזרך ולא חשו ללעו גיטין הראשונים דמשמע דקודם רבא לא היו כותבים מן יומא דגן ולעלס והיינו משום דסו"א ח"ה ללעו שלפניו משום דרבנן פליגי עליה דרבי יוסי חס דבהן פן יזיחו לעו

לפי ולימרו דהילכתא כרבי וכן הו' דליתא בתוספות ובמרדכי פ' כל הגט דתיקון ר"ח לכתוב בגט וכו' את מותרת. לכל אדם אע"ג דבטופס הקדמונים לא היו כתב כדליתא בהם לא היו חייב ר"ח ללעז הרשאים והחמיר שלא לזרוך שהרי כתבו תוס' ומרדכי בהם דבטופסים הקדמונים נמי מאריכוין בכמה לשונות בגט שהן כוללין כמו וסרי את מותרת לכל אדם מ"מ הואיל ומשמע בכמה דוכתא בתלמוד דלריך לכתוב וסרי את כו' חש ר"ח פן יולאו לעז אם לא יכתבו הכי ולא אשנה על לעז גיטין הראשונים וא"כ לריכס לחלק בסיחא דגיטין ולעיל דאין לעמוד על כל אות ואות משום לעז גיטין הראשונים וכן הו' דזיון אותיות דשטענ"ז ג"ך דדיוקין מיוסא אע"ג דהתם נמי איכא לדדיס וסברות להחמיר אלא דהתם אי איתיה להחמיר ולומר דלריך לעמוד על כל אות ואות א"כ בגיטין הראשונים שלא עמדו על כל אות ואות היו פסולים לגמרי וגשתיה בכן מטבע הכמים לגמרי דהו' גרע עפי מלא חמר כלל בפני נכתב שהרי העיד שקר שנכתב בפניו דהיינו כל הגט כמו שאנו סוברים להחמיר שקר תיקון הכמים והוא לא ראה רק שיטת אחת וכן אותיות דשטענ"ז ג"ך אם נחמיר לזיינס א"כ סוברים אנו דלא מיקרו אותיות בלא זיון וא"כ כל גיטין הראשונים שלא היו אותם פסולים לגמרי היו כי לא היה כתב כלל וכמו שגרסה בגט מוטעם ומשובש מכל לדדין דמי אבל הו' דמן יומא דגן וכן וסרי את מותרת אפילו לפי מה שסוברים להחמיר בגיטין שלא היו כותבים כך לא היו פסולים בפשיטות אלא שהיו לדקדק לעז בסקל כל כה"ג לא חיישינן ללעז גיטין הראשונים אי איכא סברא וטעם להחמיר אבל למועבד זסירות וחומרות יחירות שלא נהגו הראשונים אפי' בכה"ג לא עבדינן. ומסריה דפרש"י אמן יומא דגן לאפקי מדר' יוסי ואע"ג דהילכתא כר' יוסי מ"מ תיקון רבא כדי שיחא בהיתר גמור ושלח ילא שום לעז על כשואי צוות ישראל נראה לתרין נמי הו' דההוגי עתה לערוח הרבה לפעמים ע"י יואה מרובה להחמיר עדים בגיטין אע"ג דפסק תלמודא בכמה דוכתא בגיטין דכלכה כרבי אלעזר דאמר עירי נכסיה כרתי וגט עליו חומים עדים כלל כשר לגרש בו ואין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם והאידנות ליכא תיקון העולם בעידי התימם שהרי כל המנהיגים קודעים הגיטים מיד אחר נתינתם וגומים אותם לעלמן ומימינו לא שמענו שבאחה חסד לכו"ד וגט בידה להכשא בו או לגבות בו כתובהה וא"כ מורה עירי חתימי למה לדין אלא משום דכמה סתמא משניות וביביות דקא סברי כרבי מאיר דסבר עת"כ וגט שלא היו עדים חתומים בו היו כמו חספא בעלמא מפקינן נפשינן מכל פלוגתא כדי שיחא בהיתר גמור ושלח להוילא לעז כלל על כשואי צוות ישראל").

הנה"ה
בפ' יש טמלין סירס רשב"ם וכן במרדכי שם דרב אלפס ויתר גלוים סברא להו' דלפי הפתח רבא סבר בגיטין דלא כרבי יוסי ולכך תיקון פן יומא דק ולא משום שלא יא לעז על כשואי צוות ישראל כדפריש"י. ע"כ :

שאלה רלג מי ששמו בנימין ובא לכתוב לו גט כותבין בנימין מלא או חסר וכן יש להסתפק גם בשאר שמות כגון שמריה או שמריהו או חזקיה או חזקיהו או יחזקיה או יחזקיהו וכן יונתן או יונתן אליה או אליהו מתתיהו או מתתיהו גם בירחים כסליו ואייר אם כותבין כסליו מלא או חסר אייר בשני יודי"ן או חסר :

תשובה יראה דבנימין יש לכתבו חסר יוד בתרא וכן נוטא כתוב על שם אחד מהגדולים שאמר שכל הגיטין שראש שהיה כתוב בהן בנימין נכתב חסר ונראה דכן הוא לפי ההלכה דאמרינן בפ' אלו נאמרינן במוס' סוטה שהחמייסים אותיות על שנים עשר שבטים היו כתובות על האשור עשרים וחמשה על זה ועשרים וחמשה על זה ופריך תלמודא הכי חמשים נבי חדא אינון. ומשני אמר רבי יצחק כוסיפו אות אחת דכתבי עדות ביוסף שמו רב"י אמר כל הסורה כולה בנימין חסר וכאן מלא משום דכתבי על האבן השני כחולדותם וכתיב ואביו קרא לו בנימין פי'

כחולדותם משמע שיכתבו כמו שנכתבו בתחלה תולדתם הו' קמן לפני מאן דפריך בתחלה דכתיב חדא אינון וגם לשינויא דרבי יצחק דינו של בנימין לכתוב חסר ולשינויא דרבי נחמן נמי אי לא דפריש קרא כחולדותם היה נכתב חסר וא"כ לגבי גיטין לבתר כל הסורה אוליין וגבי אשור מסתמא עממא ים בדבר ובאולי כדי להשלים סיי"ן אותיות אך אחמיה דבמסורה דידן ים דבסורה ים שבע עשר בנימין מליאים ובגביאים עוד יותר ול"ל דכל הסורה כלומר רוב הסורה דרובו ככולה ואי לא היו כתב כחולדותם הנה"ה היה נכתב אחר הרוב"). עוד נראה להביא ראיה מן הפייטן רבי בנימין הגדול סיסד האופנים בלילי חג ומימות ומרומי רום חסם שמו ומלאחי אחר כך שאחד מהגדולים הביא גם כן ראיה זו מן הפייט. ובשם שמריה נראה דאין לכתוב שמריהו כלל רק שמריה כי לא שמענו מימינו שאחד נקרא לעלות ולקרות בתורה או שחש את עלמו ששם שמריהו ועוד

דבספר עזרא נמלאים שמות משהי אנשים שנקראו שמריהו ושם שמריהו לא נמלא אלא במקום אחד בדברי הימים וסברא הו' דבחר רובא שדין איכא דלא ברירה לן ואין לומר הואיל והנאו תרי שמות דשמריה בספר עזרא היו מאותן שהוסיפו נשים נכריות ולא יוחא להו' לאינטי לאבוקי בשמיהו כדליתא ביומא פ' אמר להם הממונה דמ"מ בעלי תשובה היו על המשל כדמפרשים הקראי בהם ורגילות הו' נמי לקרות סביבם על פי הבודקים בספרים איזה שם נמלא לו ראשון וא"כ הו' להו' תרי לגבי חד חיל בחר רובא. ובשם חזקיה נראה דכל איכא דמספקא לן לא נכתב אלא חזקיה חס לא שידוע לנו כגון מהר"ח המחבר בחבורים היה שמו חזקיהו וכן כל זרע לבני משפחתו שנקראו על שמו אבל בסתמא לא אע"ג דבכל ספר דברי הימים לא נכתב אלא חזקיהו ובספר מלכים ובספר ישעיה כתוב ברוב מקומות חזקיהו. אמנם בספר מלכים בתחילה מולכותו כתב חזקיהו וכן בספר משלי כתב אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה ובספר תרי עשר ובספר עזרא נמלא ג"כ שמות של אחרים חזקיה ובתלמוד נמי אשכחן יהודה וחזקיה בני רבי חייה אמר אבוי משמיה דרבי חזקיה ומסתמא האחרונים היו נקראין על שמות הראשונים וכיון דתפשו האחרונים רק שם חזקיה אנו נמי נתפש אותה בסתמא דמילתא ויף חת"ל דסתלמוד קיאר לשון יחא כן מ"מ הו' ליה כתיבתה דכשר כדליתא בתוספות ובאשירי פ' השולח דלכולה שניו דהתם חמיה כה"ג שרי לכתילה וא"כ אפי' מי שנקרא יחזקיהו או חזקיהו אם כותבים אהו חזקיה לא הפסיד דהו' כתיבתו אבל איפכא הו' הפסד וק"ל. אמנם בשם אליהו נראה דכל איכא דמסתפקא לן נכתב אליהו ולא אליה דרובן כותבים כך אליהו ולא כתיב אליה רק בה' מקומות ודרשו רז"ל דיעקב אבינו נכתב בחמשה מקומות מלא וי"ן לפי שלקח משכון משמו של אליהו שיבשר את בניו וסני פירש רש"י בפ' בחוקותי אלמא דעיקר ששם הוא אליהו וא"ת והלא כתיב בדברי הימים ויעשים ואליהו וזכרים בני ירוחם ואיתא בתוס' בפ' המקבל שנוטא בתשובת גאון שיש בסדר אליהו רבא שאמר לחבמי ישראל שהוא מזרעה של רחל אמרו לו תן לנו סי' לדברך אמר לכן כך כתוב ביחסו של בנימין ויעשים ואליהו חכריה בני ירוחם הו' קמן דבחומו מזכירו בשם אליהו מ"מ מי שקורא את זה צו על שם הגביה הזו ז"ל תפס השם המבואר וביחוסו אינו מבואר דליתו הוא אלא ע"פ תשובת הגאון ורוב בני אדם לא ידעי בהכי אע"ג דנוטא ג"כ אנשים אחרים בדברי הימים ששם אליהו הים מ"מ סתמא דמילתא האחרונים כולם או רובם לא נקראו אלא על שם אליהו הנביא ז"ל. ובשם מתתיהו נראה דבסתמא דמילתא שאין יודע איך עלה לקרות בתורה יש לכתוב מתתיהו ואע"ג דשם מתתיהו אשכחן תרי גברא חד בעזרא וחד בדברי הימים מ"מ במעשה החוכה שהוא שגור בפי כל ומזכירין אותו בכל שנה ח' ימים מתתיהו בן יוחנן כהן גדול סברא לומר שעל אהו

אוחו עס נקראו הכנים וסברא רחבה הוא דיש לתלות שמו
 האחרונים שנקראו על שמו הראשונים דווקא כהנהגה דידעי
 ופתיחו לאינשי להזכירם. ובשם יסותן דקדקתי כספר שמואל
 ביהותן בן שלום דמאז שברת סבריה עם דוד וכתב בכל מקום
 יסותן ומקודם לכן נכתב ברוב מקומות יוסתן ובספר דברי הימים
 מלאתי גם שמו האשים אחר יוסתן ואחד יוסתן ויונתן בן
 שאול נכתב עם ביחוסו יוסתן וכסכתב עם נפילתו במלחמה כתב
 יוסתן ויהי נראה לדקדק מן השמות הנמלאים בתלמוד יוסתן בן
 עזריאל ר' יוסתן בר פלוגא דרבי יאשיה ורבי יוסתן רבי של רבי
 שמואל בר נחמיה כולשו לא אשכחן בשום ספר משנה או גמרא
 שכתב רק יוסתן ולא"ת התלמוד קיר' הלשון יהי בן מ"מ הוי ליה
 חמיס כדברירא לעיל לכן נראה לכתוב מן הספק יוסתן אם לא
 ידוע שחם את שמו יוסתן או עלה בו לקרות בתורה דבסא
 חילא מילתא בכל ספיקות שמו דאין לו אלא שם שהוא מחזיק
 לעלמו כדאיתא באשורי פ' השולח וכל מה שדקדקו לעיל במס
 דקדוקים אין לרין אלא ביכא דלא ידעיין היאך חסם הוא או עלה
 לקרות בתורה כיון באבי האש או באבי האש או שהוא עלמו
 מסופק בשמו. ובשם דוד אין נראה כלל שום ספיקא אם כותבין
 דוד מלא או כותבין חסר כיון שהוא כתב בכל ספר תהילים
 בכל מקום דוד בלא יו"ד ואע"ג דבספר דברי הימים יוחר
 ממאה פעמים כתיב דוד מלא מ"מ מ"מ מ"מ כיון דכל ספר תהילים לא
 נכתב אפילו פעם אחת מלא אלא כולם בלא יו"ד ואמריין בפ'
 קמא דב"ב דוד כתב ספרו פ' הוא עלמו כתב ספר תהילים
 וכיון שהוא עלמו כתב שמו כך היאך נכתב אנו בע"ה והנהו
 דספר דב"י אפשר לשום דרשה נכתבו כך. אמנם אם יסתפק
 לאחד בשם מן השמות שלא יוכל לברר בדעתו היאך יכתוב אפשר
 לו ללאת ידי כל חובתו כגון שיכתוב שני גיטין אחד בצורה עם
 זה ואחד בצורה עם זה כגון אם מסופק בשמו גרסום או גרסון
 וכן עשה אדם גדול בזמנינו וכן שני גיטין ביד האשה בבת אחת
 או בזה אחר זה ואז היא מגורשת ממ"ג וכה"ג חתן פ' המגרש
 שנים ששלחו שני גיטין שוין ונתערבו והן שנייהם לזו ושניהם
 לזו ואע"ג דמסיק עלה בגמרא אמר רבי ירמיה הא דלא כרבי
 אלעזר דאמר עידי מסידי כתיב דאי כרבי אלעזר הא לא ידעי
 עדים אי כתיב מגרשה אי כתיב מגרשה. ופרש"י דאין כאן
 נתינה מצורפת וכיון דכבר עידי מסידי כתיב ע"כ לה לשה
 אובתב וכן קא"י וא"כ אין דקו"ל הלא כרבי אלעזר דאמר עידי
 מסידי כתיב לריבין למימר דלית הילכתא כהסיה מחמתיהן הא
 ליתא דאביי מסיק הסם דכתיב שפיר כרבי אלעזר דכתיב דכתיב
 לשמה בעי נתינה לשמה לא כתיב. ושמואל דאביי עיקר הוא
 כדמוכח מאשורי הסם דמייתי המשנה זו לפסק הלכה ואע"ג
 דס"ל כרבי אלעזר וסיינו כגיטוי דאביי. ונראה דכ"ד שני גיטין
 שנכתבו משום ספק השמות אפילו לרבי ירמיה כשר דבר לגרש
 בשניהם אפילו לרבי אלעזר ולא דמיא להסיה דשני ששלחו גיטין
 דלעיל דהסם גע זה נכתב שלא לשם גירושין אש ואשה הללו וכן
 גע ששני לא נכתב לשם גירושין אש ואשה ששני כה"ג לא
 הוי נתינה מצורפת כשיתנו שניהם. אבל כ"ד דשני גיטין נכתבו
 לשם גירושין אש ואשה זו אלא שמהך הספק הווקאו לשניהם
 חשיב שפיר נתינה מצורפת כשיתנו שניהם והכי מחלק בריש כל
 הגע לענין כתיבה לשמה ע"ג וכן כ"ד עדיף עפי מכל הסו
 יתר על כן דמפרש הסם דדריש וכתב לה לא אחי לאשוקי אלא
 שלא לשמה ולא שנכתב בעשות וק' להבין. ובירח אייר קבלתי
 דכבר הוי עובדא שכתב גדול אחד אייר בחד יו"ד ונחלק
 עליו גדול אחד בוויאל דהוי קשים מנייה וע"י כך נקבצו הגדולים
 ושאר הגומדים יחד לווי"א ונפקא מסקנא מבייביהו דלכתחילה יש
 לכתוב בשני יודין ובדיעבד יש להכשיר אם נכתב בחד יו"ד ונראה
 דודאי דיו לכתוב בשני יודין כי כך מלאתי בתרגום מנילה
 אסתר וגם בתרגום אחד בספר מלכים. וכן הסברא נותנת דלא
 ולמד מעינייה חדש שלפניו יסן ושאריו סיון כולם שוין בקודת
 חור"ק וקמ"ך ומס יסן וסיון אות האנלעי רשוי ולכן הוא מלא
 יו"ד ומתמא אף אייר בן ואע"ג דאדרבה העולם מדגשים סיו"ד

[תרומת הרשן ח"א] כא

בזכרם אייר אין ראיים מהם ששני מדגשים ומי הסמ"ך בזכרם
 ניסן. ואע"ג דודאי רפא הוא כדמלא במנילה אסתר וכן סיון
 לכך נראה דאפי' אם נוחן געג בחד יו"ד ובו ביום נודע הטעות
 דיש לכתוב וליתן אחר בשני יודין וכה"ג לא הוי לעז כל כך
 לבית דין והוא עובדא דלעיל כבר עברו כמה ימים אחר הנתינה
 וילא עם מגורשה על האשה ואי הוי בעי למיחדר וליתן גע אחר
 הוי זילתא לבית דין לכך הכשיר בדיעבד כן נראה. ובירח כסלו
 נסתפקו הראשונים אם יש לכתוב כסלו חסר יו"ד כי כך כתוב בתרי
 עשר בזכרים ובספר עזרא. וכתב במסורה שם חרין חסר או
 אם יש לכתוב מלא יו"ד כי בן הוא בתרגום יוסתן כהסיה דלעיל
 בזכרים לפי שרוב נוסח הגע הוא לשון תרגום לך אית לן למיזל
 בתר תרגום טפי מבתר העברי ואפי' דקדתי בשלשה תרגומים דתרי
 עשר ומלאתי באחד מהם כסלו חסר כמו בעברי. אמנם נראה
 דודאי מלא הוא בתרגום כי מלא מעין גזירה זאת בספר איוב
 שלו סייתי ואין שלו בצעני ססן חסרין בעברית ובתרגום שם
 מלאים שלו וכן השליו שנספר חורה פר' בשלה ופ' בהעלותך
 חסרין סן ובתרגום אונקלוס סן מלאין שלו הא קמן דדרך
 התרגום לתרגם ככה"ג חסר מלא מ"מ כל זה ספיקא דחוקס
 היא ולית לן למיזל בתר התרגום משום דרוב נוסח הגע לשון
 תרגום הוא דאדרבה נוסח הזמן געג אן כותבים בלשון עברי
 כמו בשני ימים לירח ניסן ואין כותבין בתרי יומין לירחא דניסן
 דכה"ג מתורגם הוא. אבל לירח לשון עברי הוא כמו בירח
 האיתמים בתג במלכים. ויש מפעפטיס שלא לכתוב כסלו חסר דלא
 לשחמט כסלו. כמו יקוע כסלו באיוב שהוא לשון בעתון ומחשבה
 והוא אחי למעשי דהכי קאמר לירח שמתשבו עליו לגרש בו ודברי
 סבא ס"ה דא"כ כסליו מלא ומי איכא למעשי דלא לשחמט
 כסליו מלא נקלה דספר תהילים וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא
 למימר הכי אית לן למיזל בתר העברי שהוא עיקר ומדוקדק לו
 יוחר מן התרגום וכל שכן סבא דמסורה מעידה שהוא חסר
 ואע"פ ששמעתי שדקדמוים היו נשמעין לכתוב גע כסליו כשבי
 ספיקא זו. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רלד

מי שנתנה שמו מחמת חולי כמו יעקב אחר

משם היאך כותבין געג אנו יעקב משם או

יעקב דמתקרי משם :

תשובה יראה דכותבין געג דמתקרי משם והכי משמע בסמ"ך
 דכתב ואדם שנתנה שמו מחמת חולי אע"פ שקורים
 אותו חדיד בשם הראשון מ"מ עם השני הוא עיקר וכותבין אותו
 קודם ע"כ. האי כותבין אותו קודם משמע לפום ריבועא דכותבין
 יעקב משם משום דהכי נופל שפיר לשון קודם כלומר זה אחר זה אך
 כי דייקאן הסם מוכח דקודם ר"ל עיקר וממילא יהא קודם דלעיל
 מינה כתב אדם שיש לו שני שמות חלוקים ואחד מהם הוא עיקר וכתוב
 העיקר קודם אינו פלוגי דמתקרי פלוגי וכן אשם דמתקרי הא קמן
 דר"ל קודם לעיקר והכי אשכחן נמי בגמרא פ' סוילה אחא בר
 הדוא דמתקרי איא מרי ובמרדכי מריס דמתקרי שרה אמנם אם
 בא לתחום געג ודאי די בזה שיחוס יעקב משם בן פלוגי עד
 ואין לריך כלל לתחום דמתקרי וכן ראיתי גדול אחד מן חוקינים
 חסם את עלמו בדייסקי חיים אליהו בן פלוגי וקרו בו בשני שראויה
 גם בתשובת הקדמונים שיש מן הגאונים שהיו להם שני שמות
 חתמו את עלמם בתשובה כיואל בזה ועם יפה לחלק בין כתיבה
 געג לתחימה דבתימה אם לא הזכיר שמו כלל אלא שחם בן
 פלוגי עד כבר כדחן כהדיא בסמג"ג וה"ל לא נהגו לתחום בשם
 כינוי אפילו אם יש לו חתימה ידועה ורגילה וסיינו טעמא דפריש
 שמה העדים בניטין אינו אלא מפני תיקון העולם אפילו לרבי מאיר
 דאמר עידי חתימה כתיב כדאיתא כהדיא פ' השולח וסיינו משום
 דהעדים יזכרים ע"י כתב ידן בלא פירוש שמוסן משא"כ בסזכרת
 שם האש געג דכתב כופר הוא וק"ל וכמדומה לי שנהגו באשטריי"ך
 אפי' כתיבה עם האש געג הוי כותבין יעקב משם ולא דמתקרי
 כלל ואפשר משום דמנסג במדינה הסווא שטולים כך לקרות
 בתורה יעקב משם עמוד יעקב משם בן פלוגי כתבו ג"כ כדרך
 זה געג כדמשמע באשורי פרק השולח דאוליגן כתיבה השמות
 בניטין

בגיטין נחר עלייתו לקרות בחורה מכל מקום נראה עיקר כדכתיבנא לעיל :

שאלה רלה אחד נקרא ראובן רייסהפ"ו או שמעון פעו"ך שהכניו על ידי אורח גופו או אם הכניו מאורח גופו אבל סתם בני אדם לא קורין לו כלל בכינוי לבד אלא לעולם מזכירין עם המוציא עם הכינוי לדין למכתב כעושים הללו בגיטין או לאו :

תשובה יראה לדין להשיב בדבר ובתחלה אבאר מה שמואל לי בתלמוד מעיר חלוקים הללו פרק אילו טריפות נרמין הני כובשיי וזליי כשרים לגבי מזבח וסן הן חורי של רחבה פירות כובשי בלשון ארמי חורים ופריך תלמודא עלה מיחבי אצוב ולא אצוב יון ולא אצוב כחלה אצוב ולא כל אצוב שיש לו עם לוו ופרש"י עם דמקשן סבר דזליי"י עם לוו ולא עם מקומו ופריך אביי ששחטה שמו קודם מתן חורה ובתחלה חורה והקפידה עליו כו' רבא אומר כובשי באחריותו כובשי סתמא קרי לכו ובפ"ק דסוכה גרים נמי האי מיריחא דאגמא אדם וילא בה ידי חובתו בפסח ופריך נמי סתם עליה מאצוב ולא אצוב יון כו' ופריך אביי כדלעיל רבא אמר האי מיריחא דאגמא משום שכיחי באגמא ובפ"ק דבבבב תיבא אכל אהם אוכל מה שערף עמא משריף וחו דבש דבורים יכול שאני מרבה אף דבש גיזין וזירעיס אמרם לא ומה ראיס מרבה אני דבש דבורים שאין להם עם לוו ומואל אני דבש גיזין וזירעיס שיש להם עם לוו ובפ"ק דמדיס איתא הנח שלש בחולות הן בחולות אדם בחולות קרקע בחולות שקמה ופריך ולחשב נמי בחולות דמיס ופריך רב נחמן כי קתני מידי דליה ליה עם לוו מידי דליה ליה עם לוו לא קתני ופרש"י עם בחולות דמיס לאו סתמא בחולה איקרי דסתם בחולה אדם היינו בחולות בחולים וכן בחולת קרקע ובחולה שקמה לא בעי עם לוו. מכל סלין נראה לדקדק דעם לוו מקרי אע"פ שאין מזכירין אותו לבד רק עם עם המוציא והרי דאצוב כחליה ואצוב רומי לא היו קורין כותלי' ודומי לבד וכן דבש גיזין וזירעין לא היו קורים גיזין וזירעין לבד וכן איך ותלמודא קרי לכו עם לוו וחתיכה דבגיטין נמי היינו פירש עם לוו דפ' המגדש פרש"י חתיכה היינו עם לוו של כל המנפחה אמנם נראה דיש לדחות ראיה מכל האי דהא דאצוב רומי ודבש גיזין וזירעין ואיך מופסלו משום עם לוו וכו' משום דסתם אצוב קורין לו בסתם בלי עם לוו וכן דבש דבורים אין קורין לו דבש דבורים וכן לפי פ"ד דמקשן מכובשי סתם חורין היו קורין לו כובשי בלי עם לוו וכן סתם מרור לבן הכסו שאין קורין לכו בסתם חשיבי שמוס דלווי דע"כ טפילים הן לגבי איך שהרי להכסו קורין בסתם ולדידכו בלווי ולכן י"ל כל מה שהזכירה תורה אצוב ומרור וחורים ודבש ר"ל במה שנקרא כך סתם בלי לוו דהו עיקר המין. ובג"ד לא תלי' בסכי מידי ולא שייך לומר לאו טפל לגבי עיקר דאין ראובן זה וראובן אחר מין אחר דכן הן וכול לומר לעולם דהואיל ומזכירין תדי עם המוציא עם הכינוי לא חתיכה מיקרי לפיין גיטין דעמא מאי כותבין המתיכה בנט כדי להכיר שזו פלוני המגדש שלא יסברו שזה ראובן שכתוב בנט אין זה המגדש כי רבים שקורים לו בחתיכה אונס יודעים ששמו ראובן וא"כ כל היכא שקורין הדירה עם המוציא עם הכינוי ליכא למיחש להכי. אפס בהא מספקא לי דסרבה פעמים מאי בחתיכה כס"ג דהיכודים מזכירין עם המוציא עם החתיכה אבל רוב הנכרים מזכירין לקרותו בחתיכה לבדו ובאשירי פ' השולח משמע בסדיח דהליח מילתא נמי בקריאת הנכרים דכתב וז"ל והעולם נסגו כס"ג לפי שהגו הנכרים באשכנזי' שקוראין ליסודים בחתיכה הקרובים ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חתיכה דמיתקרי לבן נסגו לכתוב וכל שום וחתיכה דאית ליה שמתא זאת טולת הכל עכ"ל לכן נראה דבכל כס"ג או חתיכה המשפחה כגון פעו"ס גא"ז אפי' במקומות שלא נהגו לכתוב וכל שום וחתיכה כס"ג יכתבו וכל שום וחתיכה כדכתב אשירי לעיל במלת זאת כוללת הכל וכ"כ בסמ"ק על גט המשומד שטוב הדבר לכתוב וכל שום וחתיכה כדי לכלול עם הגיות עם עם דיהודה וזע"ג דמסיק סתם דבגט של ישראל כשר אין לכתוב

וכל שום וחתיכה כפר"ס ס"ה ג"ד ומכ"ס דבגט משומד כתבו כל החצורים בפשיטות דחליה להזכיר עם הגיות כדא משא וישראל ואפ"ס טוב הדבר לכוללו וכ"ס ג"ד :

שאלה ררו ש"ן ושי"ן שבגט אם סודין שכתובין אין נוגעין בהן וכן סיו"ד שעל גבי האל"ף וכן סיו"ד שכתובין האל"ף אם אין נוגעים אבל כחובים הן כל כך בדבוק שהחיות קורא האות ופס ים לפסול סגט בכס"ג או להכשירו :

תשובה יראה דלכאורה מוכח מחוך דברי הגאונים דיש לפסול אשילו כדעבד דכתב בהג"ס שם שבמיימון בסלכות חפילין וז"ל והנה מורי רבינו שי' פסל לי חפילין של אבא מורי ז"ל רק בשביל מקלח סודין שעל האלפ"ן ומקלח יוד"ן שכתובין כשי"ן ומקלח רגלי החי"ן לא היו נוגעים בגוף האות וכתב לי דלא גרע מקולו של יו"ד דאמרין פרק הקומץ דמעבד ובעיקר כתיבה תמה ושלימה ולא שבורה ופסקה כדאמרין וכתבתם כתיבה תמה ושלימה ודע שעל מקלחת שאינם תמות תמות חכמים והארכו לדורש"ו ע"כ. ובא"ל כתב לענין גיטין וז"ל וזריך לכתוב כתיבה גסה ולא מש"ט אפי' קולו של יו"ד מעבד ע"כ וכתב ח"ו דמקלח חיון דקולו של יו"ד מעבד בנט כל שכן הכסו חסרות דלעיל כדכתב מהר"ם לעיל דלא גרע מקולו של יו"ד אמנם כי דייקין שפיר טול לומר דדוקא לעיין כתב שכתבין פסלו הכסו חסרות מטעם דמסיק מהר"ם דבעינא כתיבה תמה ושלימה ולא פסוקה ושבורה כדכתב וז"ל דכתב ולא גרע מקולו של יו"ד ר"ל שאם האמר כס"ג לא שבורה ופסקה מיקרי לפי שאינו חסר אלא דבוק כל דכו אהא קאמר דלא גרע מקולו של יו"ד דאיתו נמי אלא חסרון כל דכו ואין זה דוחק מה שסידם מהר"ם אח דבריו דכתב מחילה שלא גרע מקולו של יו"ד דאסוף דבריו קח סמך אבל לעולם לעיין גט דלא בעי כתיבה תמה כדאיתא בסדיח בהוספות באשירי ומרדכי פ"ב דגיטין דמאפי טעמא מכשרין בנט איתו מוקף גויל אע"פ שפסול הוא בחצויות וחסילין היינו משום דבעיין סתם כתיבה תמה אבל גבי גט אפי' קלף ודיו לא בעיין דכותבים על עלה של זית אפילו לדברי הפוסל סתם בנט שאינו מוקף גויל אינו מטעם דבעיין כתיבה תמה אלא מטעם דמפרש סתם דלא מיקרי אות דלא ידעין סיבן הוא כלה ומ"מ שפיר כתב ח"ו דקולו של יו"ד מעבד בנט דהא כ"ע מודו דלא מיקרי אות בלתי סקן ודע דיש חילוק ע"כ בין קולו של יו"ד לאינו מוקף גויל דבפ' הקומץ רבה אמתמיון דתן לגבי חפילין ומחוזת דאפי' כתב אחד מעבד פריך בתלמודא פשיטא ומשני לא נלרבה אלא לקולו של יו"ד ופריך האי נמי פשיטא ומסיק לא נלרבה אלא להא דאמר רב יודא כל אות שאינה מוקף גויל רוחות פסולה הא קמן דקולו של יו"ד פשיט טפי לעבד מאינו מוקף גויל. חו"ל דמה שכתב ח"ו דקולו של יו"ד מעבד בנט רואה לומר אליבא דפרש"י דכבר דהיינו רגל ימיו וזע"ג דסתם דוחין בפשיטות פרש"י משום דהוי פשוט דמעבד דלא מיקרי אות בלא רגל ימיו ח"ו לא סבר דנידחין דברי רש"י דהא מיייתי נמי פירושא לפסק הלכה בהלכות חפילין ומחוזת וכתב"ג ודאי מעבד בנט משום דדמי ליו"ד שכתב מעשי"ט וקלח משמע הכי מדבריו דהא אכתב מעשי"ט כח דאפילו קולו של יו"ד מעבד אבל לעולם קולו של יו"ד לפי ר"ת דהיינו הכפופה קטנה כגד שחאל אע"ג דמעבד בחפילין בנט לא מעבד משום דהאות נראה ויכר שפיר לכל בלתי אות קון מקולו של יו"ד רואה לומר קון דפירש ר"ח אבל קון דפירש רש"י פשיטא דראוי יותר לפסול מאותיות שאינם נוגעים אמנם מדברי אשירי סוף גיטין בסדר כתיבה גט ונתינתו משמע דיש לפסול אותיות שאינם נוגעים כמו תאלימות דלעיל שכתב ח"ו ויחסר שירחיק רגל הס"א דלמסך דלא לשמע למסך כי חובת ח"ו וכל רגלי הס"א לדין להרחיק כדאיתא פ' הקומץ מאי טעמא תליא לכרעיס דס"א אלא כס"א דלמסך לדין ליחסר יותר פי' שירחיקו היטב משמע דאם לא הרחיק כלל באר הס"א פסול דהא. איסור כתב בשם רמב"ם דאם לא הרחיק כס"א דלמסך פסול וכן לדעת רב האי ובעל העיטור אי אחי בעל ומערה וא"כ מי דחקו

דחקו לאשירי לפרש שצריך להרחיק ה"א דלמסך עפי נימא דתלמודא נקטינן עפי משאר ה"א משום דבדידים פסול אפילו בדיעבד אע"כ סבר דבשאר ה"א נמי אס לא הרחיק כלל פסול אלמא פוסל אשירי אס הדביק מס שצריך להרחיק כמו בתפילין ה"א אס לא הדביק מס שצריך להדביק דמ"ש ונ"ע בחוס' פרק המגנש דכחו שאס לא הרחיק כרעיס דה"א דלמסך יותר משאר הסיסי"ן כשר בדיעבד ומ"מ נראה דאין להקל כלל ואעפ"כ במדומה לי שלא נסגו בקאפו של יו"ד לפי פי' ר"ת בגט ג"ל דיו"ט ממ"ש כההיא דלעיל סימן ר"ל ונ"ע :

שאלה רלז מומר סנה לגרש את אשתו ע"י שליח למרחקים היאך מתקנין הדבר שלא יבא לידי מכשול :

תשובה יראה דיש דרכים ותקנות שבאותם פנים מתיישבים כמעט כל הספיקות וההשפעות ובהתלם אבאר את כל אשר נמלא אחי העסקות מהשפעות ודברים הגדולים הקדמונים והאחרונים שהיו בדורינו בדברים הללו ודקדק בסן השיב והח"כ נכאר הספקא היאך לתקן ההשפעות . חד מרבוותא סתמיק ההשפעה הקדומי ושלח לידי ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה הרי כשליח בגט כו' משמע שאס אמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לחזור בו ומכאן דן המורה על מומר אחד ששלח גט לאשתו והיו יראים שמה יבעל השליחות ואזו שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכו' לא מצי דרר עכ"ל . עוד השפעה ח"ל מעשה הים בימי רש"י על מומר שנתנה להח גט לאשתו והורה רש"י ז"ל לאחר לקבל הגט שלא מדעתה עכ"ל . ואחד מהגדולים סתמיק מספר האגודה ח"ל אשה שנתמדה בעלה מותר לכל אדם לקבל גיטתה שלא מדעתה דאין סודי דזכות הוא לה לפי דברי הגאונים דפטרו אשה יבמה שפלה לפי יבם המומר בלא תחילה משום דאדעתא דהכי לא נתקדשה לו משמע דאי הו' שייך גיה טן דו הו' לריכס תליאס דמשמע סוף פ' הגזל קמא אלא מעתה יבמה שפלה לפני מוכס שחין כו' ומשני דריש לקיש דאמר טב למיחב טן דו כו' משמע דווקא במקום ששייך זה לריכס תליאס אבל רש"י שחולק על הגאונים וכבר שצריכס תליאס ח"כ ז"ל שגם בזה ז"ל טן דו ח"כ אסור לקבל לה גט דשמה איו זכות הוא לה וכן מסבין ע"כ . וגדול אחד סתמיק הסג"ס שמהל במדרש יבן שהים בידו ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה כשליח בגט למנ"מ להוליך לאו כזכי פי' אס אמר לשליח הוליך גט זה לאשתי אס רשע לבטלו מבטלו מכלל דאס אמר זכי בגט זה איו יכול לבטלו ומכאן דנתי על המומר ששחדוהו לשלוח גט לאשתו ודאנו פן יבעל השליחות ואמרתי להם שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכיון שאמר זכי בגט זה לאשתי איו יכול לבטלו עכ"ל . והסג"ס גדול הסו' רשע אמר זכי בגט זה כלכס למעשה כשיאמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לבטלו אמנם דקדק מלשון ההשפעה דווקא דאין יכול לבטלו אבל מ"מ איהו מגורשת עד שיגיע לידה מדלא קאמר הרי היא מגורשת . ואחד מהגדולים דלעיל כתב בהשפעה אחד מרבוותא שהים נראה לו לסמוך הלכה למעשה על השפעת רש"י וספר אגודה דלעיל כי לא ידע בתחילה השפעת מהר"ם דלעיל וכתב עוד . בתחילה דבמה עובדא דרש"י וספר אגודה אירי שסמירו בלי שום אונס ועבדי להכעיס ופקד עובדא דויכריס מהשפעותיהם להרע אבל נשחמד מחמת שטות או מחמת שהנאפים פיתוהו לכך וכה"ל גוונא יס ללפות כשימלא מקום לברוח יסוב כס"ג איכא למימר דזימנא דרחימא ותפיאס ללפות אחריו אפי' כמה שנים וא"כ חוב הוא לה כההיא דריבס דמסיק ראז"ה דרפיא בידים ס"פ האשה שלום ע"כ דבריו הראשונים . אח"כ השיב שמה מלאחי השופט דלאו כותי וסביא השופט מהר"ם דמסיק דכן נוסבין להחמיר ולא רשע לחלק דמהר"ם אירי במומר ע"י פיתוי וכה"ל כל אילו השפעות והדברים סתמיק לי חד מרבוותא דלעיל בתחיתת ידו ושלח לי וכסב לי ג"כ שדעתו הים נוסס להקל ולהחמיר הלכה למעשה ולזכות בגט ככה"ל ע"י אחר ותגרש מיד ע"י קבלה זו ונראה דצריך להחמיר בדבר היעב כמו שאבאר . אשירי כתב בהשפעה ראשונה לעיל דהו' דן מההיא דאבוי דאמר שליח מתנה הרי הוא כשליח בגט מנ"מ להוליך לאו כזכי משמע דאי אמר זכי בגט זה לאשתי איו יכול לחזור בו

והסו' בריש השולח פליגי בסדיא אהך דיוקא ומפרשים דאבוי לסימנא בעלמא נקטיס דבגט אפילו זכי לא מסייג וכ"ס דהסו' רואים לומר דלסימנא בעלמא נקטיס לענין זה דלא מסייג זכי בגט שהיא מגורשת מיד בזכיה זו כדרך שמוסייג בתחלה אבל מ"מ איו יכול לחזור בו ולבטלו כמו שדקדק גדול דלעיל בהסג"ס דמדרבי יטן דאותה הסג"ס וכן תשובה חדא מילתא איון אלא ששפחה הלשון קמא ע"כ אין דעת הסו' הכי דפ"ק דגיטין מוכח בסדיא מן הסו' דלא ס"ל כלל לחלק בין שלא יוכל לחזור ובין שהיא מגורשת מיד בקבלה זו מהא דתקן האומר קן גט זה לאשתי שער שיחזור זה לעבדי לא יתנו לאחר מיתה ופירש"י דאשתי לרבין דאיה לכו זכות לעבד וזכין לאדם שלא בפניו וכי דלכתי זכי דלא מצי דרר איו מיו מודי דכל כמס דלא מטא לידה איו משוחרר וקאמרתי הסו' ודבר תימא פי' כיון דזכות הוא לו פשיטא דזכס לאלתר כיון דאמרתי גבי קן כזכי דמי וצפרק המקבל משמע נמי כו' ורש"י בעלמו חזר בו לקמן מתשנה זו כו' הא קמן דאפילו לגבי קן כזכי אין נראה להס כלל לחלק ולמימר דהו' כזכי למחלה לחזרה ולא לגירושין כ"ס כזכי נופיס בההיא דהשולח אין לחלק והתשובה דלעיל דמעשה אירע בימי רש"י שנתרס המומר להח גט והורה שיקבל אחר זה הגט שלא מדעתה גם עליהם יס הירור מהשפעת מור"ם דלעיל דכתב בסדיא דלרש"י שייך נמי במומר טן דו וא"כ לאו זכות הוא לה ושייך יקבל אחר שלא מדעתה הא אין הבין לאדם שלא בפניו וא"כ אין לנו לסמוך בפשיטות אספר אגודה אלא אדרבה נסמוך אהשפעת מהר"ם דמסיק וכן נוסבין לחומרא . אמנם נראה דבהשפעה מור"ם נמי יס לגמס דהא דמדמס גירוסי אשה לויקה יבמה לענין טן דו דמומר אליבא דרש"י דיש לחלק שפיר וימא דודאי לא יוחא לה לאשה בטן דו ויוחא דמומר זכות הוא לה מי שפוטרה סימנו אפי' לרש"י מ"מ אין דבר שגאוי לה דשהיא מקפדת כ"כ דיומא דבשביל זה אדעתא דהכי לא נתקדשה לבעלה תחילה דברין נכנסה לספק כדי להתקדש לבעלה שהוא כשר שאפי' יהיה מעלה על דעת שתיקק למומר לא יהיה ננועת מלהתקדש בשביל כך משום דשייך קמא טן דו אף במומר דאולי יחזור בהשפעה משא"כ גבי גירוסי אשה דאין כאן ספק אלא בודאי יהיה לריכס להיות טן דו ויוחא וחבור המומר אי לא חסא מגורשת סימנו הא ודאי לא יוחא לה והילוך זה איהא בסדיא בחוס' פרק גערס גבי כתב לה כסות וכלים דאין אדם חושש ליבנם בספק ואע"כ גבי יבמה נמי דבר יהיה לו לקפידא גמורה נכנסה בספק וא"כ גבי יבמה נמי אע"ג דבדידה לחודא תליא מילתא ואינא נכנסה בספק כדאיהא בתס בחוס' היינו דווקא בספק קפידא גמורה כגון מוכס שהין אי לא הו' סברא דטן דו אבל כיון דאיהא סברא דטן דו וליכא קפידא גמורה לגבי מוכס שחין ולגבי מומר אליבא דרש"י אמרינן דנכנסה בספק אבל בודאי כגון לגבי גירוסי אשה מומר זכות הוא לה להפטר ממנו . וקמא נראה להביא ראיה לחילוק זה דכפ' האשה שלום קבעיא לתלמודא סמוכה גט לאשתו במקום קטטה מכו זכות או חוב הוא לה ומסיק דחוב הוא לה משום דריש לקיש פב למיחב טן דו ומייתי עליו ראיה דפב למיחב טן דו מכמה מחלי דשומטי גברא כו' קולסא גברא כו' ואילו פ' הגזל קמא דלעיל קאמר תלמודא בפשיטות סברת טן דו ולא מייתי עליו מידי מהכחו מחלי ואע"ג דהים צריך עפי לחתיי אמוכס שחין דאמרינן עלה טן דו ממאי דאמרינן במקום קטטה אע"כ הסס כפ' האשה שלום דקאי אגירושין דודאי איכא קפידא לריכס להנסו מחלי אבל פ' הגזל לגבי יבמה דאיו אלא ליכנס בספק ודאי אמרינן טן דו אפי' אמוכס שחין וסבי פרש"י הסס בסדיא דמשום דספק הוא יוחא לה משום טן דו לפי זה י"ל דבהשפעת רש"י דלעיל דכתב רש"י הורה לקבל גט שלא מדעתה שיקר היא ולא קשה דידים ארדיים אף מ"מ סואיל ואיהא בהשפעת מהר"ם דהוסבין להחמיר קשה דבר להקל וכו' דאיה לן למשדי נגרא . עוד להחמיר מהא דפ"ק דגיטין האומר [קן] גט זה לאשתי ושער שחזור [זס] לעבדי רשע לחזור [בשניהם יחזור] וחכ"ל בנינו נשים אבל לא בשחזורי [עבדי] פי' בנינו נשים יכול לחזור משום דחוב לה ואין הבין לאדם שלא בפניו ואיהא הסס בחוס' ח"ל בירושלמי בע הגט את עמך הים עבדו של קאין כרי חוב הוא לעבד יהיה אשה של

שליח למרחקים היאך מתקנין הדבר שלא יבא לידי מכשול :

תשובה יראה דיש דרכים ותקנות שבאותם פנים מתיישבים כמעט כל הספיקות וההשפעות ובהתלם אבאר את כל אשר נמלא אחי העסקות מהשפעות ודברים הגדולים הקדמונים והאחרונים שהיו בדורינו בדברים הללו ודקדק בסן השיב והח"כ נכאר הספקא היאך לתקן ההשפעות . חד מרבוותא סתמיק ההשפעה הקדומי ושלח לידי ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה הרי כשליח בגט כו' משמע שאס אמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לחזור בו ומכאן דן המורה על מומר אחד ששלח גט לאשתו והיו יראים שמה יבעל השליחות ואזו שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכו' לא מצי דרר עכ"ל . עוד השפעה ח"ל מעשה הים בימי רש"י על מומר שנתנה להח גט לאשתו והורה רש"י ז"ל לאחר לקבל הגט שלא מדעתה עכ"ל . ואחד מהגדולים סתמיק מספר האגודה ח"ל אשה שנתמדה בעלה מותר לכל אדם לקבל גיטתה שלא מדעתה דאין סודי דזכות הוא לה לפי דברי הגאונים דפטרו אשה יבמה שפלה לפי יבם המומר בלא תחילה משום דאדעתא דהכי לא נתקדשה לו משמע דאי הו' שייך גיה טן דו הו' לריכס תליאס דמשמע סוף פ' הגזל קמא אלא מעתה יבמה שפלה לפני מוכס שחין כו' ומשני דריש לקיש דאמר טב למיחב טן דו כו' משמע דווקא במקום ששייך זה לריכס תליאס אבל רש"י שחולק על הגאונים וכבר שצריכס תליאס ח"כ ז"ל שגם בזה ז"ל טן דו ח"כ אסור לקבל לה גט דשמה איו זכות הוא לה וכן מסבין ע"כ . וגדול אחד סתמיק הסג"ס שמהל במדרש יבן שהים בידו ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה כשליח בגט למנ"מ להוליך לאו כזכי פי' אס אמר לשליח הוליך גט זה לאשתי אס רשע לבטלו מבטלו מכלל דאס אמר זכי בגט זה איו יכול לבטלו ומכאן דנתי על המומר ששחדוהו לשלוח גט לאשתו ודאנו פן יבעל השליחות ואמרתי להם שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכיון שאמר זכי בגט זה לאשתי איו יכול לבטלו עכ"ל . והסג"ס גדול הסו' רשע אמר זכי בגט זה כלכס למעשה כשיאמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לבטלו אמנם דקדק מלשון ההשפעה דווקא דאין יכול לבטלו אבל מ"מ איהו מגורשת עד שיגיע לידה מדלא קאמר הרי היא מגורשת . ואחד מהגדולים דלעיל כתב בהשפעה אחד מרבוותא שהים נראה לו לסמוך הלכה למעשה על השפעת רש"י וספר אגודה דלעיל כי לא ידע בתחילה השפעת מהר"ם דלעיל וכתב עוד . בתחילה דבמה עובדא דרש"י וספר אגודה אירי שסמירו בלי שום אונס ועבדי להכעיס ופקד עובדא דויכריס מהשפעותיהם להרע אבל נשחמד מחמת שטות או מחמת שהנאפים פיתוהו לכך וכה"ל גוונא יס ללפות כשימלא מקום לברוח יסוב כס"ג איכא למימר דזימנא דרחימא ותפיאס ללפות אחריו אפי' כמה שנים וא"כ חוב הוא לה כההיא דריבס דמסיק ראז"ה דרפיא בידים ס"פ האשה שלום ע"כ דבריו הראשונים . אח"כ השיב שמה מלאחי השופט דלאו כותי וסביא השופט מהר"ם דמסיק דכן נוסבין להחמיר ולא רשע לחלק דמהר"ם אירי במומר ע"י פיתוי וכה"ל כל אילו השפעות והדברים סתמיק לי חד מרבוותא דלעיל בתחיתת ידו ושלח לי וכסב לי ג"כ שדעתו הים נוסס להקל ולהחמיר הלכה למעשה ולזכות בגט ככה"ל ע"י אחר ותגרש מיד ע"י קבלה זו ונראה דצריך להחמיר בדבר היעב כמו שאבאר . אשירי כתב בהשפעה ראשונה לעיל דהו' דן מההיא דאבוי דאמר שליח מתנה הרי הוא כשליח בגט מנ"מ להוליך לאו כזכי משמע דאי אמר זכי בגט זה לאשתי איו יכול לחזור בו

של מוכה שחין כרי זכות הוא לה לית לך אלא כהרף אילו מוכר עבדו שלא מדעתו שמה אילו מוכר המגרש את אשתו שלא מדעת' שמה מגורשת פירוש ע"י אחר העבד מוכר על כרחו ואין האשה מתגרשת ע"י אחר על כרחו עכ"ל לפי הפשט מירושלמי וכמו שמבארין אהרן הכהן' משמע דאפי' אי ידעין דזכות הוא לה לאשה שתגרשם אינה מתגרשת ע"י אחר שלא מדעתה ואפי' לעינין זס שלא יוכל לחזור אמנם אפשר לרמק ולפרש מירושלמי וספוס' בעינין אחר ואין להאריך בזה מהם דבתלמוד דידן מוכה בלי גמנוס בפ' האשה שלום דלעיל גבי מוכה גט במקום קטנות דהיכא דזכות הוא לאשה יכול לזכות לה גט ע"י אחר שלא מדעתה . ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימסור גט למי שירצה ויאמר ובי גט זה לאשה והרי היא מגורשת בקבלתו של זס מיד והיינו ע"כ מטעם דזכין לאדם שלא בפניו כדמשמע הכס וגם מוכה הוא באושרת"י ונאפיס דמי שנתמדה אשתו ודולה לישא אשה אחרת מוכה לה גט ע"י אחר קודם שיבא אחרת משום חשש חרס רבינו גרשון ז"ל ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן מגורשת רבינו בקבלה זו ונראה לפי דעתו שכן הוא המוכה שלא להצריכה גט אחר מ"מ הואיל והתוס' מביאים מירושלמי ומפרשי ליה ג"ל דיש לחוש לה קלה וע"כ נראה דלריכוס לדקדק ולפשפש אחר תקנה שנאלא בה כל השפחה הטובה שוכל וכן עשיתי מעשה במשומד אחד שסיים ממיר ויכפר וגם בשכנר בהיותו ביטוחו היה סופר לניטין דהיה יודע הלכות הגט והשפחה לעשות שליח להולכה לבד פן יבטל הגט והשליחות וכן ראיתי כתוב על שם אחד מהגדולים שהיה חושש בכל גניטין המומרי' להולכה וא"כ משמע בתשובות הקדמונים דלעיל לכך אמרתי אל המומר לריך אשה לתת הגט על שני דרכים הראשון עיקר והשני לרווחא דמילתא וככה העשה תמכור הגט ליד פלוני שיקבלו ויזכה בו לאשתך ותתגרש בו מיד בקבלה של זס ואולי יש קלה גמנוס בדבר אם תועיל קבלה זאת ולכן תחזור ותקח הגט ותמכרו ליד השליח להולכה בסליכתו ובדרך זה מתקנים כמעט כל הספיקות דממ"ז אם בקבלה יש די כמו שבבירים הרבה גלוים דלעיל או לא לריכוס למידי ואפילו אם אינו די מ"מ המומר אשה דעתא מלבטל השליחות כי יאמר שממך על הקבלה לחודים בשעת סדקא אבל מיסוד למעבד איפכה שימכור להולכה בתחילה ואח"כ בקבלה ודאי לאו שפיר דמי שאם אין קבלה כלום גם ההולכה לא יתהם כלום בדרך זה שהרי בטל לפנינו את השליחות במסירתו לקבלה וק"ל. עוד נראה אם אשה המומר בקשה ממנה בני אדם מו שיכול לפתח את המומר או לשחדו שיתן לה גט זה עושה לה עושה ורצון ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשה האשה נזדמן אל המומר ופתח אצלו ונתן גט לאשתו כס"ג מלינו למסוך אהני גאוים דבבירי דדי בקבלה לחודים דהא חזינן כה"ג כה"ג דודאי זכות הוא לה להתגרש ובעינין זה כתב אשירי בפ"ק דקידושין שאם גילה אדם דעתו לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ובקש השדכן לשדכס לו יכול השדכן לקדשה לו שלא מדעתו דכיון דגילה דעתו שהוא חפץ בה א"כ זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו דכיוון מטעם שליחות איתרבי וז"ל בא"ז פ"ק דגניטין מתשובות רש"י לעינין הגט ונראה לדעת אשירי לאו דוקא שדכן אלא הוא הדיון איניס אחרתא ששמע שגילה דעתו שהוא חפץ בה (*):

שאלה רלח שליח גט להולכה ואינו יודע ומכיר בזאת האשה

היא אשת המגרש וגם עדים כשרים אין כאן שיעידו לו שהיא אשת המגרש אבל יש כאן קרובים או נשים שמעידים על זה סגי בזה או לאו :

תשובה יראה דכדעת מטעם להחמיר דלא סגי בהכי ואע"ג דאמרינן פ' החולק ואיפתמודעיכו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אומר בעדים וחד אומר אפילו קרוב ואפילו אשה והלכתא גילוי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפי' אשה ולעינין הלילה נמי כתב במדרשי דסגי בעדות קרוב או אשה שזאת האשה

היא אשת האם האם האם ופ' גט פשוט כתב אשירי דאפי' לעינין עבדו שלא מדעתו שמה אילו מוכר המגרש את אשתו שלא מדעת' שמה מגורשת פירוש ע"י אחר העבד מוכר על כרחו ואין האשה מתגרשת ע"י אחר על כרחו עכ"ל לפי הפשט מירושלמי וכמו שמבארין אהרן הכהן' משמע דאפי' אי ידעין דזכות הוא לה לאשה שתגרשם אינה מתגרשת ע"י אחר שלא מדעתה ואפי' לעינין זס שלא יוכל לחזור אמנם אפשר לרמק ולפרש מירושלמי וספוס' בעינין אחר ואין להאריך בזה מהם דבתלמוד דידן מוכה בלי גמנוס בפ' האשה שלום דלעיל גבי מוכה גט במקום קטנות דהיכא דזכות הוא לאשה יכול לזכות לה גט ע"י אחר שלא מדעתה . ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימסור גט למי שירצה ויאמר ובי גט זה לאשה והרי היא מגורשת בקבלתו של זס מיד והיינו ע"כ מטעם דזכין לאדם שלא בפניו כדמשמע הכס וגם מוכה הוא באושרת"י ונאפיס דמי שנתמדה אשתו ודולה לישא אשה אחרת מוכה לה גט ע"י אחר קודם שיבא אחרת משום חשש חרס רבינו גרשון ז"ל ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן מגורשת רבינו בקבלה זו ונראה לפי דעתו שכן הוא המוכה שלא להצריכה גט אחר מ"מ הואיל והתוס' מביאים מירושלמי ומפרשי ליה ג"ל דיש לחוש לה קלה וע"כ נראה דלריכוס לדקדק ולפשפש אחר תקנה שנאלא בה כל השפחה הטובה שוכל וכן עשיתי מעשה במשומד אחד שסיים ממיר ויכפר וגם בשכנר בהיותו ביטוחו היה סופר לניטין דהיה יודע הלכות הגט והשפחה לעשות שליח להולכה לבד פן יבטל הגט והשליחות וכן ראיתי כתוב על שם אחד מהגדולים שהיה חושש בכל גניטין המומרי' להולכה וא"כ משמע בתשובות הקדמונים דלעיל לכך אמרתי אל המומר לריך אשה לתת הגט על שני דרכים הראשון עיקר והשני לרווחא דמילתא וככה העשה תמכור הגט ליד פלוני שיקבלו ויזכה בו לאשתך ותתגרש בו מיד בקבלה של זס ואולי יש קלה גמנוס בדבר אם תועיל קבלה זאת ולכן תחזור ותקח הגט ותמכרו ליד השליח להולכה בסליכתו ובדרך זה מתקנים כמעט כל הספיקות דממ"ז אם בקבלה יש די כמו שבבירים הרבה גלוים דלעיל או לא לריכוס למידי ואפילו אם אינו די מ"מ המומר אשה דעתא מלבטל השליחות כי יאמר שממך על הקבלה לחודים בשעת סדקא אבל מיסוד למעבד איפכה שימכור להולכה בתחילה ואח"כ בקבלה ודאי לאו שפיר דמי שאם אין קבלה כלום גם ההולכה לא יתהם כלום בדרך זה שהרי בטל לפנינו את השליחות במסירתו לקבלה וק"ל. עוד נראה אם אשה המומר בקשה ממנה בני אדם מו שיכול לפתח את המומר או לשחדו שיתן לה גט זה עושה לה עושה ורצון ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשה האשה נזדמן אל המומר ופתח אצלו ונתן גט לאשתו כס"ג מלינו למסוך אהני גאוים דבבירי דדי בקבלה לחודים דהא חזינן כה"ג כה"ג דודאי זכות הוא לה להתגרש ובעינין זה כתב אשירי בפ"ק דקידושין שאם גילה אדם דעתו לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ובקש השדכן לשדכס לו יכול השדכן לקדשה לו שלא מדעתו דכיון דגילה דעתו שהוא חפץ בה א"כ זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו דכיוון מטעם שליחות איתרבי וז"ל בא"ז פ"ק דגניטין מתשובות רש"י לעינין הגט ונראה לדעת אשירי לאו דוקא שדכן אלא הוא הדיון איניס אחרתא ששמע שגילה דעתו שהוא חפץ בה (*):

דין עדות אשת איש ויהוד אשת איש

שאלה רלמ יהודים לנו פגועה אחד בכפר של נכרים והיו לשם נכרים הרבה וכשישנו הנכרים על השולחן לאכול ולא ידעו שהיה יהודים עמם פגועה אחד ביהודים שגבר אחד ספר להביריו איך שהגיד לו נכרי אחד בסמוך להם הכפר נכרי יהודי אחד והיה לו לאותו יהודי רק עין אחת רואה וכשני עורית והסתומה ומאותו עין יאל לו פלע וללקח עד סמוך לפה ובאו היותים והעידו לפני הסבס מה ששמעו דברי הנכרי שסח לפי חומנו כי ראובן יאל מניחו כמו לפני חיי סנס ונאבד ולא נודע מה היה לו ואילו הסמינים שסיפר נכרי סיו בו . שריא אשתו לאינוכבי ע"פ עדות זאת או לאו :

תשובה יראה דהך איתתא שרי כמו שאבאר בא"ז כתב וז"ל כשהגידו הנכרים מלאנו הרוג וקברנו אותו והגידו לפי חומם על פלוצו ופדחתו וחוטמו ושעריו ועל חוטמו היה גבשושית וכן היה כמו שהגידו ביהודי הנאבד שהיה אבא מורי ז"ל שפאשה מותרת דגבשושית על חוטמו סומן מובסק הוא וסמכין עליה אפי' למ"ד סימנין דרבנן עכ"ל מכאן נראה ראייה לג"ד דאיכא למסוך על דברי הנכרי שהיה מסיח ל"ם דאותו יהודי שנהרג היה לו עין אחת סתומה ועורית ופלע וללקח מאותו עין עד הפה וכן היה לאיש הנאבד דהני סימנים מובסקים עפי מנבשושית על החוטם ואע"ג דכתב א"ז במקום אחר וז"ל ועוד כתב רבינו שמהם ז"ל ורבינו נתן דאין מל"ם נאמן אלא בשאמר נכרי או מת משום דל"ס עביעות עין אבל מלאתי פלוני הרוג עם סימנים היבא דאיכא למוחש דילמא אחר הוא ולריך עביעות עין וכל ע"ע לריך עינין ופביעות עין זס דמל"ס שאין דעתו להעיד אלא שאומר אותו ממילא לא סמכין עלה דבשלמא ישראל שמתכוין להעיד איכא לתימר נתן בו עביעות עין בעוונה עכ"ל . לכאורה משמע מכאן דנכרי מל"ס ע"י סימנים לא סמכין עלה דהא ס"ק סוכרי שגאלו הרוג עם סימנים מסתמא

מסל"ת וכו' נראה דכיון דנכרי האחרון לא ביאר דבריו אם הנכרי הראשון ספר דבריו מעלמו או ע"י שאלה לא הלין להחמיר ולומר ע"י שאלה ספר וכו' איחא בתשובת מור"ם במיימון דאפילו אומר הנכרי אני סגנתי אה פלוגי מהני במסל"ת ולא אמרין דלמירמא אימתא קא עבד אח"כ מוכח מדבריו ומסיק שם דה"ה לשאר אמתלאות כגון להפארות או למואז קן קמתכוין לא חיישינן דלא הלין להחמיר בכל הני אח"כ מוכח וא"כ ה"ס נמי לענין שאלה דידן. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רמ ראוין הולך בספינה על המים שאל"ס ויאל הקול שהטביעו הנכרים ששלטו עמו בספינה כי לא בא אל העיר שרצה ללכת שמה וגם לא נודע לסיכן בא ומה היה לו כי נאבד ונתכסה מן העין כמו לאחר חדש ימים בא נכרי א' לשוק בעיר שישב בה ראוין וכשראה הנכרי יודים אמר להם הייך אתם סופדים אהו ראוין השיבו לו היודים מה לנו לספוד לא ידענו מה היה לו ואמר הנכרי אני ידעתי מה היה לו ואני מתאוון שבה עבור חיותו חסד כי מקדם הכרתיו שהיה יודי הגון הייתי עמו בספינה והיו שאר נכרים לורדי יהודים עמו די דר טרענקטין איס ולא הייתי יכול להגיל אהו בשום פנים והלכו היודים והעידו לפני ההכס מה ששמעו מפי הנכרי מי מהני סך עדות למשרי אשה ראוין להשגה או לא :

תשובה יראה דקך מילתא תליא עובא בפלוגתא דרבנותא כמו שאבאר החוספות פרק האשה שלום כתבו וז"ל פירש רבינו חננאל ש"מ אשה וע"ה בספינה שטבעה והכירוהו מה לא מהני בלא סימנים וכל שכן בנכרי ואפילו מסל"ת תימא היאך משאין נשי בני חדש שטבעו ע"י עביעת עין בלא טוב הכרת סימן ושמה איירי הכא כשנשתחה זורת הפנים דאכלו כוורי ולא נשאר אלא מה ששניו במשנה פרק במשנה פרק במשנה ר"ת לקמן גבי אין מעידין אלא עד שלשה ימים שכשנשתחה זורת הפנים איירי כמו שמופיע במשנה אבל אם זורת פנים שלימה שרי אפילו אחר כמה ימים עכ"ל החוספות. ובח"ז כתב ג"כ דברי ר"ח וכתב עוד מדברי רב אלפס דאפילו שני עדים באים במים שאין להם סוף לריכין לומר דאסקוהו לאלתר מן המים לפימה ואישתמוודע להו שפיר דאיכו הוי ואי לא הסהירו כתי לא סומכין עליהו ע"כ. ובחשיירי כתב נמי דברי ר"ה ורב אלפס דלעיל ומסיק עלה ונהגו האידונא להחיר נשי אהשים שטבעו ע"י הכרת עביעת עין בלא סימנים וזמן טעם לחלק כמו החוספות בין גופו שלם לחסר וכו' מסיק ולמאי דפרישית דיש חילוק בין אהו שרלו הטביעה לאחרים יחא ע"כ רוצה לומר דאהו שרלו הטביעה אמרו טפי בדמיו ולכן אשה ועד לא מסימנא בלא סימנים משום דאמרין לפי שראו שגפל לניס ומה שם אפי' אם לא יכירוהו יפה אומר הכי מוכח מהתמנא אבל מי שלא ראה הטביעה ומלאו שמה ואמר שהוא מכירו בטביעות עין נהמן ואין מודקדקין אחריו וכתב שכן פירש ר"י וכן פירש הר"ז הלוי ז"ל. וכשתא לדעת ר"ח ורב אלפס לא מהני סך עדות מידי דאפי' אומר כהדיא הטביעו וראיתו מה אח"כ לא מהני דאמר בדמיו וכן לדעת רמב"ם דכתב דבמים שאין להם סוף לריך שיאמר מה וקברתי. אמנם משמע מן החוספות שמנהג הוא להחיר ע"י עביעת עין בלא סימנים היכא דנמנא גופו שלם וסתמא כתבו משמע דאפי' באותו שראו הטביעה אך מסקנת האשירי משמע דלא שרי אפילו בגופו שלם אלא באותו שלא ראו הטביעה וכו' מוכח בס' אשירי. ואפילו אם נפרש המנהג כמו שמשמע מדברי התוס' מ"מ בג"ד לריך עיון שפיר דכיון דנכרי לא סה שראו שמה אלא שאמר שבה עבור חיותו וגם אמר אזי זיה דער טרענקטין איס וכול לומר שלפי סדרת והסכמת רוב העולם דבר כך כי כן הוה ורגיל מי שרואה אחר עובע בנהר גדול ונתכסה מעינו ואינו שומע כלל שגלה מן המים קורא עליו שמה ורואים גדולה על זה מהא דאמרין בפרק בתרא דיבמות שהוא דאמר מאן איכא ביה חסא טבע חסא א"ר נחמן האלהים אכלו כוורי להכא מדברי רב נחמן אלא דביחא דחסא ואיכאבה לה ולא אמר לה ולא מידי אמר ר"ה ש"מ מדרב נחמן הא דאמרי רבין מים שאין להם סוף

ר"ל עם סימנים מובהקים דהיינו סימנים שאין מובהקים מאי איריא נכרי אפי' שני עדים נמו למ"ד סימנים דרבנן אמנם כי דייקא שפיר מכל לומר לעולם עם סימנים מובהקים קאמר ורוצה לומר דע"י אהו סימנים הכירו בטביעות עין דכס"ג גבי ישראל המתכוין להעיד מהני וכו' משמע הלשון דרוצה לומר בטביעות עין עם הסימנים ועוד נראה דאפילו אם רוצה לומר סימנים מובהקים מ"מ אין ראייה מסבא לנ"ד דהלשון מוכיח דאיירי בענין זה שהנכרי סביר אהו כבר בחייו ועכשיו כשנמנא הרוב נסתפק והכירו ע"י סימנים ועביעת עין ולכן לא מהני אפי' סימנים מובהקים משום דכיון דאינו נתון להעיד אמר דילמא לא נתן עיניו לדקדק יפה אם אהו סימנים מובהקים ומכוונים ממש כמו שראה אהו באיש הזה בחייו ואפשר כשראה הדומה לאהו סימנים היה סבור בודאי שהוא האיש שהכיר בו בחייו בסימנים הדומים אלו. אבל בג"ד שנכרי לא היה מל"ת שהכיר יסודי אלא אמר שפלוגי שהיו בו אלו הסימנים נהרג ודאי שמתכוין עלה דאמאי נימא לא דקדק יפה בראות סימנים ואמר האחות בלאודא דדעתא כואיל ולא ידעתי כבר ולא נסתכל בו להכירו וק"ל וכו"ג איירי נמי שהוא עבדה דלעיל גבשפית על החוטם. האם אכתי יש לחלק בג"ד דכיון דלא שמע שום ישראל מן הנכרי שהיה מל"ת כשריגה גופו ובסימנים מובהקים אלא שנכרי אחר מל"ת מפי אהו הנכרי ומאן נימא דמל"ת מפי מל"ת מהני. אכן נראה דכיון דאשתתן בשאר פסולין לערוה דמהני פסול מפי פסול לערוה אשה כגון אשה מפי עבד ועד השומע מן האשה מעיד להחיר האשה איש כדאיתא בהדיא בספר הרמב"ם. וכו"ג איתא בכל הספרים שלנו במשנה דפרק בתרא והוחזקו להיות נשיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה ונראה דכיון דמהני מפי אשה אפי' שפחה כל שכן דמהני מסל"ת נשי מסל"ת דהא חקן בפרק בתרא ולא תהא כהנה כפונדקית בו פירוש אם האמינו לפונדקית בה נכרי לא נאמין להכנה בהמיה פירוש כהנה בה ישראל מיוחסת אמר להו לכשתהא כפונדקית נאמנת כלומר כפונדקית נמי לא מהימנא אלא מפי שהיתה מסיח לפי תומוה אלא לרבי עקיבא דלא מהני עדות אשה כהנה מהני נכרי מסיח לפי תומו. וכו' נמי לדין דמהני נמי עדות אשה מ"מ אין סברא דעדיפא מנכרי מסל"ת. ובתשובת מור"ם במיימון סתתהלת הזרוה על כל ידיו לדדים כתב וכלל דבכל מאי דמסימן ישראל בעדות אשה מסימן נכרי במסיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי נכרי מסל"ת אהני ה"ה נכרי מפי נכרי מסל"ת ואל תקשה לדבריו שהלו מסא דכתבו החוספות וא"ל ואשירי שם רבינו חננאל דאשה וע"ה בספינה ונעבע והכירוהו מה אח"כ לא מהימני וכו"ם נכרי מסיח לפי תומו עכ"ל מודקאמר וכל שכן מסל"ת אלא מה שמשמע ולעיל הוכחנו הדרכה דנכרי מסל"ת עדיפא לא קשיא כלל דהסא איירי באשה שהוא אשה המת כדמוכה הסוגיא ואיכו ודאי עדיף מסברא מנכרי מסל"ת ד' עקיבא דלעיל לא פליג אלא אהימנותא דאשה ועבד אבל בעד אחד כשר מודה כדאיתא בהדיא במתניתין דפרק בתרא. וא"ה התינה אי הוה עובדא דידן כס"ג שהנכרי האחרון שממנו שמעו היודים שהיה מספר שהנכרי חבירו הכיר ששמעו בדרך מסל"ת כמו שהיו שיהיה סולגים בדרך סמוך לאהו כפר והשתיל מעלמו לומר לו זהו השמועה כה"ג הוי מסל"ת מפי מסל"ת אבל אחרי שהנכרי האחרון לא פירש דבריו הייך שמע אהו שמועה מחבירו יחוס דלמא הנכרי הראשון לא סיפר כמסיח לפי תומו אלא מחמת איס אמתלא מפי רשע או בדרך התפארות או כס"ג ואין לא סומכין אדברי נכרי אלא במסל"ת. וי"ל דלא חיישינן להכי דתלמודא לא מסיק ממהיח לפי תומו אלא במתכוין להעיד או להחיר א"כ לא דייקין אשאר אמתלאות ואפילו לפי הירושלמי דמייחתי המרדכי ההס דרשב"ל אית ליה דכשואלין אהו והוא משיב לא חשיב מסל"ת ומשמע ההס לפי הדקדוק דרבי יוחנן מודה לו בזה ובתלמוד דידן נמי משמע הכי דפריך והא איס חבירו קאמר וא"כ ר"ד דילמא ע"י שאלה ספר הנכרי הראשון מ"מ נראה דהיינו כשואלין אהו ישראלים תו לא חשיב מסל"ת משום דמרגיש שיש להם נפקותא בדבר ומסקר אבל אם שואל אהו נכרי שלא בפני ישראל וסוף משיב חשיב שפיר

סוף אשמו אסורה ה"מ לכתחילה אבל אי אינוסבא שריא וכתב בתשובת המיימון מספר אביאסף ח"ל ואין לתמוס על רב נחמן דאישתבע כפי כיון דאשמו אסורה אלמא מספקין אי מיהא אי לא י"ל דרובן אינוס וילוליס ורב נחמן מישתבע דאשילו בדימי נפשות אזלין בתר רובא אלא דבעריות החמירו ור"ג לא הוסיף מתכוין להחיר אלא הוסיף אהונון כן ודבורים אטעייס ואזלס ואינוסבא עכ"ל וכתב לקמן דרב נחמן הוסיף אהונון גדול ולדיק וחסיד אשתבע על הרוב ועל דבר הסוהו ורגיל כש"כ הנכדים דכלאו הכי פיהס דבר שוא ולשוס עולס ססומכין על הרוב ודבר הרגיל לדבר ולעשותו כדלוי ואל"ת שסח הנכרי לשווא ססן כלולת מויהס לית לן למידק אכתריס בלויס ענין ידע מיהתו אלא לית לן למימר שראס שטעביטושו וכבשו עליו מוס והחזיקו בידים תחת המוס עד שיאלתס נשמתו כדי שלא ישוע וילא . וכה"ג לא היינו לריבים לסומים אפי' לפירות ר"ח ורב אלפס וכה"ג איתא בתשובת מור"ם דלס העיר סעד לאחר שלסס ימים לא אמרינן לא ססני עזתו כדחן אין מעידין עליו לאחר שלסס ימים דכיון דמעיד בסתם שסרג אמרינן דידע ודאי שסרג כגון שראסו מיד והכירו או סהיס עם הסורגים וראס חבריו שסרגו ע"כ אלמא אזלין בתר סתם ולא דייקין אכתריס אלא תלינן דידע בודאי שמת בלויס ענין ומאורע ססוא וי"ל שאין לדמות ל"ד להסיו דמור"ם דהסס כשססית סתם שסרג אינו מתיס בדבר דרגילי עלמא למימר ככו בדמי אלא שאנו בלין לחוש שמת לאחר שלסס ימים ראהו כיון דהסחא לאחר שלסס ימים הוה מעיד ודאי כה"ג סמכין אסתם דבריו דכיון שמעיד שסרג תלינן דידע בודאי שסרג ולא חייסין למילתא אחריתי . אבל כ"ד דבגוף העדות איכא למישע שריי סייס דבריו מוס שאלמך סבא עבור חיותו היינו טעביטס שראס וטעביטס רגילי אינוס כי חזי ליה עובע בוסר גדול קורין עליו סס מויהס כדפרישית לעיל ולא סמכין אסתם דבריו למימר דודאי ידע שמת אלא תלינן לחומרס ססח במאי דרגילי עלמא למימר . ואל"ת כיון דאמר הנכרי בזה הלשון אוי זי דר ערענקטן אין ולא אמר השליכוסו אל המוס משמע שראס לומר שכתבסו חוך סמיס עד שמת כדפרישית לעיל י"ל דמשוס סה אין לדקדק סכי דאי אמר השליכוסו אל המוס הוה משמע אפי' במקום שאין עמוקים שאפשר בקל לנאח מוס ולצטרי בעלמא סו כפי ולכן אמר אוי זי דר ערענקטן אין . ששליכוסו במקום עקילי ורדיפי ועמיקי מיש שאין רגילות להנלל מוס . ונראה להביא ראיה על זס מספר אביאסף דלעיל דכתב ורב נחמן לא מתכוין להחיר אלא סהיס מתאונן כן ודבורים אטעייס ומאי קאמר פשיטא דרב נחמן לא טעס להחיר דבר ססוי כסניס להדיא דנפל במים שאין להס סוף אשמו אסורה ותו מוכיח סכי מדקאמר בתר סכי ואזלס ואינוסבא ולא אמר לה ולא מידי ואי אינוס נתכוין להסירה מאי הוה ליה למימר וסא עבדס כמו שסתיר לה אלא על כרחיק דעת אביאסף לפרס לשון סתלמוד דקאמר מדבוריס דרב נחמן אזלס ואינוסבא דמשמע ססירה ומפרס אביאסף דלא מתכוין להסירה אבל איטעווס וסבירס דסתירס ולכן אזלס ואינוסבא משוס דמשמע דאמר רב נחמן סאלקיס אכלי כוורי לחסא לא רתסס לדקדק ויתר מססס דבריו וסבירס דלויס לריכס עדות ויתר ואל"ת כן הוסיף לריכס לחקור בר"ג סייך ידע דלכלי כוורי מ"מ לא הוה זס טעווס כ"כ דמתמתא ידעס הוה דע"פ דססוא דאמר טבע ססא אר"י כן אכלי כוורי שריי הוה לא ידע ככר כלום מטיטעווס אבל מס ססיסס סבירס שנתטין להחיר הוה טעווס לגמרי דלמס הוה לריך ליטבע או לומר שאכלכו כוורי אלא על כרחיק כה"ג הוה ויתר טעווס שסיתס סומכת על ססס דבריו של ר"ג דכיון שסווג לו שטבע רגילות הוה לומר שאכלו כוורי ואל"ת דלא ידע בודאי מדבר כדרך דברת בני אדם ולכן הוה נשבע על כך לפי ססמך על הרוב והואיל ואשילו סיכא דלא מוכח שדבר בדמי לא סמכין אסתם דבריו כל סכן סיכא דמוכח ואל"ת שסוכסס קלישס הוה זלס מ"מ ונראה דראוי לסורות כן כי סבירס סללו סדעת מוסס וסלב מסכיס לסורות כן . ולפי זס נראה ג"כ אס ראוון טבע במים שאל"ס ואשמו רחוקק סימוו במלכות אחרת וילא קול בעקומס

שבעל עבד אה"כ כתב צמור אחד לחבירו דרך שמועת או דרך סתאוננוס על ראוון סלזס מוס וסוכיר עליו בכתובס להדיא מויהס והטעביטס לא סוכיר אין אומרים נסיר את אשמו דסא כתב בל"ז מלא כחוב כשטר וידוע שכתבו ישראל ומי הוה כחוב אפילו כחוב בלשון נכרים פלוני מת ממירין את אשמו דסכא אמרינן דסא דכתב סכחור על ראוון שמת זכו מחמת הטעביטס כמו שילא קול ככר ובעבור שלא שמע מעלייתו מן המוס ואין ידוע אלוס הוה בא סחזיק אותו בודלוי מת דאישתבע רב נחמן

הגה"ה
ענין במרדכי סוף פרק יבמות ובמרדכי סוף פ' שני דתעווס בתעווס מור"ם . פ"ב :

שאלת הרמא

כפי הלי גוונא*) :
הסבורות הנשים ונשים וסבירס נפשות סלכו מעיר לעיר לשמחת נישואין ועברו דרך

עיר אחת של מושל רשע וכל משרתיו רשעים וסעלילו עליסס לבייבס מויהס וסריגס ותפסוס כולס ותלקוס סעירוניס ככל סעיר בכתובס כל איס וכל אשס לבד וסרו אותס תפסיות סמורות וכשאר יסריין וגס פחו כסן תמוד סכל כדי להסויר דסס ויחי או פטורין גופס וממונס וסו כחוך סתפסס כמס זמן איס ואשמו ויחי כי ארבו לסס לרה סמירו מקתסס מן סלנסיס ומן סלניסיס עס בעליהן ויש בלא בעליהן ומקתסן נמלטו ביסדות מן סתפססס גם אותס ססמירו חזרו כולס לדת סלמת אלא סתמקתס סהו לברוח וסו כסן נסיס שכבר סמירו פסס אחת וחזרו לדת סלמת ומסר דבר וסכירו כסן הנכרים סללו סתפסוס וסוסיפו עליסס על אותן נסיס כשכיל כך רוב מן סתבורס הנסיס ונסיס עמדו בכסיון וסרבו על קס"ס ית"מ מס משפט הנסיס סן כסנות סן נשי ישראל לבעליהן שנתלטו ביסדות או אותן ססמירו וחזרו :

תשובה

יראה לדרך דקדוק יפס בדברים סללו דאיכא לפלוגי כסן עובא כמו שאבאר בפ"ב דכתובות סן סלסס סתכסס בדי נכרים ע"י ממון מותרת לבעל ע"י נפשות אסורס לבעלס ופירשו סס סתוספית וכן בלשירי ומרדכי סס דסא ע"י נפשות אסורס היינו אפילו לבעלס ישראל דחייסין שמת נטרית כדי למזא חן שלא יסרגס ומקשו סתוספוס ח"כ לטעווס ליסחרי דקמסרי נפשיסו כדאמרינן בריס מכלתא ונראה דסכא חייסין על כל אחת שמת אינוס לטעווס ע"כ . וכסמ"ק כתב מיי דע"י נפשות אסורס אפי' לבעלס ישראל וכתב סס כס"ג ונראה דוקא ע"י נפשות כגון בנייבס אבל חכסס ע"י נפשות כגון קדושת ססס מותרת לבעלס ישראל דודאי לא נטרית ע"כ ובתעווס ח"ז כתב ריבס שנלנסס בגזירת ורנבוקר ע"ס וסיא ארוס' וססיב ח"א ז"ל דסיא אסורס דע"י נפשות אסור' לבעלס דשיטרו סממיס דעתס של אשס ודאי נטרית אפילו כסס חובעווס עבור סללס עזתס ועי"ל כיון שלא יוכלו לסוילא עד דס נמיס יש לחוש שנתרלית לאחד מהן דסברת מונסיב קנסיב לס כסן נלר ואין אומרים יוכיח סופס על סחילתס שלבס סיס לשמיס דסא כסן נלר לא אמרינן סכי אפי' שלכסוק ילאו סייך שיאלו סילכן אין להסירה אלא בעדות ברורס עכ"ל . ואחד מהגדוליס סעתיק מתעווס אחת וז"ל כחולס ארוסס שנלנסס בגזירס וסלרוס נשא אשס אחרת וכתב סר"ק ידוע לי שאלה מחכמי סעיר רלס ליטלנסס ואמרס אי מלורסת לטברי וססתס סרירס פעמיס לגרוח ולא יכלס עד עתס ונראה דסא דנתכסס נטרית סיינו דוקא שכתסס בדין אבל שלא בדין מותרת כססו נשי דגנבי וסאי כיון שכתסו כס סמיר לא נגעי כס דתסס להסיח סמלנסס את סתחולס וכן ססכיס סר' משולס וסריב דוד דאפילו לכסן מותרת אשס ססמורס בגזירס וכאשר מללס יד לברות ברתס מיד מותרת לבעלס ולא סססידס את כחובתס דעוברת על דת לריכס סתראס וכתב רבינו שמתס כל מקום שסבורס להחזיר ע"י פדיון מותרת ע"כ . ובסכ"ס סמיימון פ' י"ה דאיכורי ביאס כתב וז"ל נפלאתי בישראל שנתסמד הוה ואשמו וחזרו כסן סייך הוה מותר כס מכיון סתפסירס עזתס לעבור על כל מלזת שנתחורס ודאי זונס הוה איסשתמטיך סהיו דפרק אלו סן סנטרפין דכי אחת רבין אמר ככ"ד של סתמונלסס גזרו על סכא על נכרים משוס נגז"ז ואידך כלומר רב דימי דלא חסיב זונס סכר נשייכו לא מפקרי אלמא רב דימי דלא חסיב זונס סכר הנכרי שומר אשמו וספי רבין לא קאמר אלא

מכא

מכח גזירת השמואל וכוון דבעלי תשובה סן מסתמא לא עברו על כל התורה כיון שחזרו ואין אשה נאסרת על בעלה חלה ע"י קווי וסחירה ואע"ג שנשתמדה בלא בעלה מורידה לך שהיא אסורה לחזור לו דהסווא ודאי כמו עדים דמיא אבל נשתמדו שיהיה מותרות ושלוש שמשון ברבי אברהם ז"ל ע"כ. הנה כתבתי מה שמאלתי בפסקי הגאונים ובתשובת הקדמונים השייך להך מילתא וכו' ידעינן עובדא מגולה ומפורסמה בעו"ה בתפיסה ובגזירת אושעריי"ך שהיתה ביום י' סיון שנת ק"ף לפרטק עד קפ"ח ע' ניסן ומלאו נשים שהיו שביות יחידות כמה ימים כי חלקוב בבתי אנה אנה והפידודים בשביל שיכיו נוחים להסתחות ולסוד מן סדרך יש מסן בעו"ה סרו מן סדרך עם בעליסן יש בלא בעליסן כלל או קודם בעליסן כמו דתש או יותר או פתוח יש מסן שחזרו מיד לדה האמת כאשר מלאו יד לברוח יש ששבו בלא בעליסן כמו תקופה ויותר ויש שברחו בלא המרה והתא הוודא לפני כל גדולי הדור שכוו בימים ההם והתורו כולם קרוב בעיני דהא דהתורו כולם ולא חלקו בין סהו לחזור בין ללא סהו ללא סיה סהותו ע"פ עיקרי הגדולים כמו נשי כחני שהמירו ידעינן ודאי שטיקרי הגדולים לא החירו ואעפ"כ אחד מהגדולים הסירו ונאפשר גם מקאת מורים בגדילו סהיתר כאשר ילא סדבר להחיר בסתם מפי עיקר הגדולים לא חלקו סן בדבר וסוסיפו להן סברות מדעתם להקל. מעשה ובאר מה ראו הגדולים להחיר בכל אחת ואחת אותן שהיו שביות ביחודי וילאו בעברה ע"י סברתו מתוך סתפיסה לבעליסן ישראל ודאי מותר כדכתב סמ"ק לעיל דאין לך נחשפ על קדושת השם גדול מה עובדא שהיו מסיתים בסקן יומם וילגה וסרבה פעמים סיו מייסרין אותם בייסורים כדי להסירם מן סדרך ונראה דמן סהוספות נמי יש לדקדק דשרי כס"ג דמקשה לנעימם ליסחרו ומתוך משום דלא ידעינן סי לנעוה סיו כדלעיל משמע ה' ידענו שרי וכאן איכא סוכסס גמורה דלנעוה סיהס מדמסרה נפסס על קדוש השם ועמדה בסיון ואע"ג דמחויבים בך דיסרג ודאי יעזוב אותה סורה כאן ומסקת פ"ק דגדה דמקיים דברי חכמים לא מוקרי לנעוה וכ"ס דהמקיים ד"ה וי"ל דהיו שמקיים שלא מתוך סדקת כס"ג לא מוקרי לנעוה אבל סעומד בסיון ומוסר נפשו על קדושת השם קדוש איקרי וכ"ס לנעוה ולפ"ז סיה נראה דשרי אפי' לנכוסים וה' ליכא לנחיש דשמא אכוס דה' לנעוה מסרה נפסס שלא יאנסוס כדמונה בסהו דולדרוש לסו דלונם שרי ובסמ"ק דלעיל משמע דלא שרי ללא לבעלה ישראל דכתב בסדיו על יד קידוש השם שרי לבעלה ישראל ה' לבעלה כסן לא וסוי דוחק לומר דפליג סמ"ק אדברי סוספות ומסיהו דלעיל ססססס מסר"ד מוגלס ומסר"ד דוד דמותרת אפילו לכסן משום דכיון דתפסוס להמיר לא נעוה כ' כי דתס להמית ה' כל סהאנס ה' סבולס כו' מוס' אין טעמא להחיר לכסן סנחפסס על קדוש השם דתסס העעס סהו כדמפרש משום דתס להמית סהאנס ה' כסן סכחולס אבל כבעולה והנשואה לא אמרינן דתס להמית. וכו' דדוקא לאחר שהמירה ובכנסה לדתס איכא למומר דתס להמית סהאנס אותס אבל סהאנס ה' סעומדת בסיון נגד דתס אפסר דיתס לסו ולא פנעו כיה בנידי ובאיך טעמא דכתב כר"ס וסר"ד דמשום דנחבסס שלא כדון לא אסרינן לה סהו טעמא נמי לא מסי' ללא לבעלה ישראל כדמונה מלכונס סכתבו דה' נחבסס וסורסס ונרליה כו' משמע דדוקא להחירות לא חייסין אבל ללונס י"ל דחייסין וכן משמע סרלייס דמייתו מנשי דנגובס נגדי וסכו איירי דוקא בלשט ישראל כדמונה בסמ"ק וכל שכן אס המירה וסורס אפילו מיד בלא סהות ואחרו מורה סהסר אפסר שחילק ויודד להחיר מסכוו טעמא דפרישנא. אבל אין נראה כלל להחיר אס המירה אפי' חזרה מיד כשמלאת יד לברוח אבל אס עמדה בסיון ולא המירה כלל ז"ע סביב להחירה לכסן ואוסס נשי ישראל שחזרו מיד שחזרו אותס הגדולים סתרתס מובארט כדלעיל בתשובת אשירי וכו' דבסגס"ה בניימון דלעיל עכב כיון דבעלי תשובה סן מסתמא לא סיו עובדים על כל סהורה כולם כיון שחזרו כסן ואין אשה נאסרת על בעלה חלה ע"י קווי וסחירה ואע"ג דמסוקי סתס דסיכא דנשתמדה לברס אסורה דהו

כמו עדים איכא למימר דסמ"מ כשנשתמדה בלאן וספקירס טלמס לעבור על כל עבירות שבחורה חי לא דבעלה משמרתה סיו ודאי קווי זנאי אבל זאת סנאנסס ע"י נפשות וכאשר מלאה יד לברוח נמלטס ודאי כס"ג לאו כעדים דמי. וא"ת דאין רליס להחיר נחבסס לא מתשובת אשירי ולא מסנס"ס בניימון דכרי נרע דאיכא שלא סיהס נחבסס ככר יחודי דמטעס שבויס ע"י נפשות אין לאוסרס וסיהו דסגס"ה בניימון ודאי לא איירי כלל כנחבסס סכרי בנייד המירה וס"כ כ"ד נהי נמי דאין לאוסרס משעת סמרה ואיך דשוס תשובה לא סיהס לריכס להחירות כדי למלאה סן שלא יסרגוס סכרי סיהוס פטורה ע"י סהמורה אבל יש לאוסרו בשביל שהיתה נחבסס ע"י נפשות יחודית כמה ימים דה' דכתב סמ"ק דע"י קדוש השם שרי י"ל דהיינו כשעמדה בסיון אמרינן דודאי לא נחבסס אבל זאת שלא עמדה בסיון וסמירה מובארט מיתס או ייסורין איכא למימר דמתחילה נמי מתרלס כדי למלאה סן שלא יסרגוס וכ"ס שיש לחלק סכו על מה סדקדקו לעיל מן סהוספות פ"ב דכתובות מ"מ נראה דיש להחיר מוסיהו דכתב סר"ך לעיל דנחבסס וסורכסס לא אסרו חכמים וסכו סנחלסס ללא סנחבסס כדון אבל שלא כדון מותרת כסכו נשי דנגובס נגדי. ובג"ד ודאי שלא כדון סהו שלא באו עליסס ללא בעליה ומתחת רשע תפסוס ואפילו מקלת נשים סהמירו ככר וסורו ונמסר להס לנכריס סלילו סס לא סחיבו נחבסס כדון משום דמתחילה לא בשביל כך תפסוס סכרי תפסוג"כ אחרות סלילו כך ולכן אינס מתרלס דבועתים מה שחירע לאחיות ירע גם להס ולכן אין לאוסרס מטעס נחבסס ולא מטעס סהמירס לפי שפ"י אונס המירה וכאשר מלאה יד ברהס אמרינן מסתמא לא עברה כלס ללא למה שהיתה אונסס לכך ואע"ג דא"י דלעיל אסר לה נראה דבשבויס יש לסמוך אגאונים דמקילו דבכמה דוכתב בתלמוד אמרינן בשבויס סקילו ועובא דקילו כס רבון כדאמרינן אס יש מחבוסס אחת מללה על כל סכסולו ומסיק אשירי דלהקל סיה להס לחכמים כדבר זס י"ל דסך איתסא נמי סחילוב באונס המירה וברנה מיד שייך נמי מוגולת נפסס. כרי מלאנו להחיר לאותס סברתו סקך כאכר זללא יד לברוח אפילו נשתמדו לברסן בלא בעליסן ואותן שנשתמדו עם בעליסן או בעליסן קודם לכן ולא סרו אחר בעליסן או מלאו עמסן סתרתס מוסרס בסדיו בתשובת סרסב"א דלעיל אפילו נשתמדו בנייד כ"ס ע"י אונס מסוס דבעלס משמרתס ולא אסכחן גאון דפליג עליס בסדיו אסך סברת אונסס אונסס שססו שבועות וסדשים אף לאחר שהיס להס יד לברוח וגם כיו בלא בעליסן לא ידענא לכן שריותא ספיר כיון דסיה לה יד לברוח ולא ילאתס מעומדתס להסרתס סיו לה כמורה ולא אסכחן גאון דשרי כס"ג אכן ידענא ססיו בלוחס נשים שססו יותר מנימי סתקופס לאחר סברתו כוס וכוס נפשות ססיו כיוולא סן ולפי סגרהס סיה להס יד לברוח גם בעליסן לא סיו לכן עמסן וסיו דומס שססו בשביל מונן ואעפ"כ סתרו על פי מורה סורלס אפסר נתנו סיו נשי אמתלאות לנכריסס שלא סיה להס יד לברוח מתחת סוכריס סהיו כשכונסס ססרגישו אחריסס יותר משאר נכריס אחר נשים אחרות וסאמת כך שאלס אחת סיקחת ורזיס יותר לבקס תכבולות להמלט יותר מחברתס אף אין נראה להקל כולו סחי כלל ומסך עובדא דנשי אושעריי"ך היאך סורס עליסן ואיך ילא משפטן וכמו ביבארתי סדבר בעטמס ורליות וכאשר נבארתי במסקנא יסבארו משפטי סלתינו יפס למנן :

שאלה רמב

אשה אחת אשה ישראל גיגלה להתייחד בבתי נכריס לפעמים בלילה כמו כיום ע"י סרסרות ומס' ומתן שיש לה עם נכריס ודרכס ללכת לכפרים ולסהות סררס פעמים יחידה בין סככריס כמו ח' ימים ויותר ורגילה לסקיף מן סככריס מה סלין לה לפרוע ועי"כ בלאת סררס פעמים לרדי סתפיסה שנחבסס יחודית בין סוכריס ימים ושבועים שריא לבעלה או אסורה או נקראת לכל ספחות עוברת על דת או לאו :

תשובה

יראה דאין לאוסרס על בעלה בשביל כל סמעסס סללו סקריעס לעשות דמסוס דנתייחרס מרלונס

עם הנכרים גם לילג גם יום לא חסרנים מש"ס דכיון דאינה מסורה
 בידם כמו שהנבחה לא חייסין אפי' לאונסין ושירא אפי' לכהן
 כמו שמתקיים בתוס' פ"ג דע"ז וכן ספר התרומה בשם ר"י
 דהל"ב לא הגתה בת לאברכס אבינו ששפירס לכהונה דאז אשפר
 שלא תתייחד עם הנכרים פעם א' וכ"ש לדעת אשירי דסבר דדחוי
 דפ"ג דע"ז דשאני משום הפסד ממון לאו דחוי הוא אלא קי"ל
 כשחוי דרבינא דכל דלא ע"י נפשות אפי' מסורה בידם בדיעבד
 מותרת והא דקאמי ע"י ממון מותרת לאו דוקא אלא אפי' נשי
 דגנבוהו גנבי דלא הפקוהו כדי שיפדוהו לדיכא עליו ולא על בעלה
 תביעם ממון שרי בדיעבד ואפי' לכהן ולדעת רבינו אלחנן באשירי
 שם דמהלק בין נתייחד לזמן מועט ובין לזמן מרובה קיימי דחוי
 ודוקא היכא דחייש להפסד ממונא שריא הא לאו הכי אסורא י"ל
 דחיינו דוקא כשהנבחה שמוסרה בידם כדמסיק בסדיא סהם
 ורבינו אלחנן מהדמם על חילוק דר"י דאפילו מסורה בידם לפי שעה
 מועטת שריא אך במדרי שלי קידושין משמע בסדיא סהם
 דקאמר אין אסורין על הייחוד היינו דוקא ייחוד לפי שעה מועטת
 אבל לזמן מרובה אסורא ומש"ס נחבשה אפילו סתמא דלא ברירה
 אס ע"י ממון או נפשות אסורא אלמא אינו רוצה להלק בין מסורה
 בידם לנתייחד מרזונה אפילו עם ישראל כ"ש עם הנכרים שפדוים
 בעריות . ובהגה"ס באשירי פ"ג דתשובות כתב דר"ס פסק בספר
 יראים דאשת כהן שנתתייחדה שעה אחת כדי ביאה עם הנכרי
 אסורא ויראים מריש פרק אין מעמידין ובע"ז פרט"י אפי' אשת
 ישראל וכן בסמ"ג בשם ה"ג שאם נסתרה עם הנכרי פסולה
 לכסוהו מ"מ בג"ד דבאשת ישראל אין להחמיר כלל דר"ס וסמ"ג
 לא חיידי אלא באשת כהן דחייסין דילמא תקיף יצרו דאיש ומאנס
 לה אבל למיתם שמה נתרלית לא חייסין אפילו גבי נכרים כדאיתא
 בסדיא בגמ' פ"ג דתשובות דאשת ישראל סתמא מותרת אולי
 אסורא אלא בנחבשה ודאי ע"י נפשות ומסיהו דייק במדרי שלי
 קדושין כדלעיל כדאיתא סהם ואע"ג דרש"י פי' אפי' באשת ישראל
 בסמ"ג כתב דר"י ור"ת ור"יב"א כולו מוקמוהו סהם בבא באשת
 כהן דוקא וה"כ דחוי דתלמודא דפרק אין מעמידין נמי לא קאי
 אלא באשת כהן וכן בתוס' ואשירי כתבו הא דקאמר אבל יד אומות
 השולט תקיפם על עמם אפי' ע"י ממון אסורא לא חיידי אלא
 באשת כהן דכיון דידם תקיפה חייסין שמה אכסוהו . ולפי זה כ"ד
 אע"ג דנחפשה יתיה יחידה בין הנכרים והאידיגא יום תקיפה על
 עמם כיון דאשת ישראל היא שרי דדוקא ע"י נפשות חייסין ע"י
 הלל נפשה נתרלית כדי למטא חן אבל ע"י ממון לא ונראה דאפי'
 באשת כהן נמי היכא דנתייחדה מרזונה אפילו זמן יום או יומים
 ויותר ע"י סכרות או רפואות שיש לה אמתלה מפני מה היא
 מתייחד עם הנכרים כיון דאינה מסורה בידם מאן דשרי לה בדיעבד
 וסמ"ג לי על הסוספות ועל ספר התרומה בשם ר"י ואשירי נמי
 מחיר בשרי גזוי לא מחיין בידם אי אול במילי דשבויה בחר המקול
 דאשכחן דאקילו בה רבנן בכמה דוכתי . אפס נראה דהך איתתא
 דר"ד נמי דאינה נאסרת על בעל כדברירנא לעיל מ"מ עוברת
 על דת מיקרי הואיל ונתייחדה מרזונה כמה פעמים בין הנכרים
 דהא פריך תלמודא פ' סמדר הלכה בשוק וראשה פרוע דאורייתא
 היא דכתוב ופרע את ראש האשה כו' פרט"י אמאי קריא ליה דת
 יסודים דת משה היא ויחוד אשת איש נמי דאורייתא כדאיתא פ'
 אין מעמידין ואע"ג דרמב"ם כתב דאינו אלא מדברי קבלה הא אינו
 נמי כתב דפריעת ראש באשה אינו אלא זכירות מדרבנן כדמוכח
 מלשון ומסתמא ס"ל הא דפריך תלמודא דאורייתא ר"ל רמז דאורייתא
 יש להו"כ ס"ה יחוד נמי וכן משמע פרט"י נמי פ' ארוסה במ"ס כותה
 דפריך תלמודא מיסתא הוא דלא שחיה סה קמייס מקינא לה מאי
 לאו להפסיד כתובתה אמר אביי לא לאוסרה עליו ופרט"י מאי לאו
 להפסיד כתובתה דזו היא העוברת על דת שנסתרה עם הנשים
 כלומר אע"פ שאינו אלא להפסיד כתובתה בעי קמי וסתדאה ודחה
 אביי לא לאסרה כלומר דוקא לאוסרה בעי קמי וסתדאה אבל
 להפסיד כתובתה לא הא קמן דמתייחדה מרזונה מקרי עוברת על
 דת כ"ס נסתרה עם הנכרים דשטופי זמם סה ואין זה לריך פנים
 דה"ל כ"כ ראיה אפי' אי לא הוי נסתרה ומתייחדה מרזונה אלא

שגרמה כמה פעמים ע"י הקפוחה ובלבולה שהנבחה בין הנכרים
 בלתי שומר ומעיד להשיבם כמודד לתייחד כדאמרין פ' סבלה
 גבי הכוה דבני מכסי דהוי יזפי מנכרים והאי וגרבי לכו ומסיק כיון
 דרגיילי כהני כמו שסמרו את עלמם מרזונם ושנו ושלו וכו' כ"כ הואיל
 וחשיב עוברת על דת מלוה לנפש ואם אינו מוילאה נקרא רשע
 ופשיטא דאכה"ג לא תיקן בגאון כדאיתא בהגה"ס במיימון ובמדרי
 פ' סמדר בשם מהר"ם אלא דלענין להפסיד כתובתה בעינן התרלה
 כדמסיק במס' קוטס פ' ארוסה דעוברת על דת אריכה התרלה
 להפסיד כתובתה . אמנם הוי נראה קלא דאיתתא דכ"ג דרגילה
 לתייחד בין הנכרים שטופי זמם בכמה גזוי קעבדית כמה מיני
 חולפות יתירא לא בעי התרלה להפסיד כתובתה ונראה ראיה לזה
 מפ' ארוסה דלעיל דקפשיט סהם במסקנא מאשת מי שנתהרש או
 חבוט גביה האכורים דכ"ד מקיין אהו לאשתו ולא להסתקתה אלא
 לפוסלה מכתובתה אלמא בעי התרלה ע"מ וקאמר תלמודא וטילו
 מ"ט לא פשעא מהא דשאני סהם דית לה אימתא דבעל כלל
 ופרט"י דמש"ס לא השיב פיריזאה אח"כ התרלה בה אבל איתתא
 דאית לה אימתא דבעל איכא לנימיר דכלל התרלה איכא פיריזאה
 מדלא אשגחה אבעלה הא קמן דטעם התרלה משום פיריזאה
 וחייפותא הוא נמי דמסיק תלמודא ושט מאשת שנתהרש ולא
 מפליג בין היכא דאיכא אימתא דבעל ובין היכא דליכא אימתא
 וכל לומר דחיינו משום דסבר דלא חשיב פיריזאה כ"כ הא דלא
 אשגחה אבעלה אבל מ"מ סברו אמוראי קמאי דלא מדיחין לגמרי
 דפיריזאה חולפה תליא מילתא והימא כל היכא דאיכא פיריזאה
 יתירתא נראה סברא דלא בעי התרלה ככה"ג ומפני שאנו מדמין
 לא נעשה מעשה :

שאלה רמג

רלובן שגירש את אשתו ונשאה שמשון בעיר
 אחת קטנה שאין יסודים אחרים דרים שם רק
 אילו שניהם ובתיים רחוקים זה מזה וסרבה פעמים כשים להם
 עסק ביחד נכנס רלובן לבית שמשון ושעה שם שעה אחת או שתיים
 כפי רצונו שרי ליה למעבד הכי או לאו :

תשובה

יראה דאין איסור בדבר כמה שם דרים בעינין זה
 ולא מבעיא לדברי התוס' פ"ג דתשובות דסבירה לכו
 דבאשת איש הקילו עפי מנרופה פויה לבעלה כהן דאסור לדור
 עמה באותה מצוי ואין איסור באשת איש אלא באותה שכונה דחיינו
 ג' בתים דהכא הכתוב רחוקים זה מזה סרבה יוסר אלא אפי'
 לדברי אשירי דסבר איפכא דבאשת איש חמירי עפי ושכונה גדולה
 ממזוי מ"מ אם יש ר"ה מפסיק בין הבתים שרי וסבי כתב בהגה"ס
 באשירי שם וה"ל הואיל ואין בעיר הזאת רק אילו שני יסודים
 א"כ סהם יודון ככפר קטן כדאמרין סהם כפר קטן יודון כשכונה
 ומפרשים התוס' סהם טעם נשום דכפר קטן אין בני אדם מוזיין
 ורגיל הוא אלא דדוקא כפר קטן אבל ככפר ביטוי לא עכ"ל התוס'
 וה"כ ה"ג כימא אע"ג דסרבה נכרים מוזים בעיר מ"מ לית ליה
 זותא בסדייה אלא בסדי ישראל חברים ונרע מכפר קטן וי"ל
 דלא אמרינן הכי דאדרבה מוכח בתלמוד בכמה דוכתי שמה היא
 ישראל סדר או המתעסק עם הנכרי רגיל הלו וילמוד ממשעו גבי
 עירוב וגבי ריבית וגבי למכור להם וכ"ס האידיגא דכל מחייחם
 מסן ככלאה גריבית י"ל דככה"ג עדין מכפר ביטוי ומה שרגיל
 רלובן לייכנס לביתו של שמשון כשגיל עסקיו ושעה שם ז' או ג'
 שעות נראה דאין קפידא דלא אשכחן שאסרו הכתובים אלא בדירה
 של קביעות או שהן מתעסקים ביחד האיש וגרושתו עדין זה עם
 זה או באותו עסק אבל בכ"ג בג"ד לא וראייה מהא דאמרין
 בהגדות פ' ערבי פסחים סהוה גברא דגירש לדיבתו ואולא ואיכסיבא
 להווי כל יומא הוא אילי סהם ופתי חמרה וכו' עד ואפקתיה
 בזוגות ואיזוק הא קמן דשרי לגמרי כתיבה ולשמות שם כהיה
 דשתי כמה כוסות לשם דמתמא לאו בעבריינא עסיקין דא"כ מאי
 מייתי תלמודא דאיזוק משום זנות דגמא סהוה עבירה גרמה
 ליה כדקאמר תלמודא לעיל מייסה דרבה לא חש למילתיה דאיזוק
 רב' בר לויא אמר משום דאוסתה פירקא סה :

שאלה רמד

הא דאמרין בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד
 אם קאל לה סבר מאותו האיש ונתייחדה עמו
 כשבעלה

הפילת ערבות אבל לאחר הפילת ערבות הואיל והתפללו כבר או אפי' אם הוא לא התפלל אלא הקבל התפללו כבר עשו ואחר מקצת היום לילה לענין הפילת בוב אין לעשותו יום לענין הפסיק בעברה שהרי לעולם לריב להפסיק בעברה קודם הלילה של יום החילת הספירה שהם המתין אפי' רגע אחד בלילה שוב אין היום עולה למנין ז' כדמוכח ק"ח בפירש"י בעושה דפ' המפלת ובג"ד נמי חשבין לאחר הפלת ערבות לילה וכעין זה כתב מהר"ם בכלכות שמתחם שלו לענין אבילות דמי שהתפלל ערבות ועודמו יום קודם לה"ב ושמע שמועה על מהו אילו מונס אלא מיום של מחרת ואחרו יום אילו עולה לו הואיל וכבר התפלל ערבות הרי קולא לא עבדין ע"כ. וכן ראינו אחד מהגדולים שפסל גט שנתן לאחר שהתפללו קהל ערבות אפי' שהיה עושה יוס"ק"י וכן כתב לי אחד מן הגדולים שהתשובה גדולה אחד רבו פסל גט שנתן לאחר ערבות ובעט משום דהתשובה שכתב לי בתשובה לא רצה לדמות מגורשה ואפי' דהתשובה שכתב לי בתשובה לא רצה לדמות ל"ד דרין אבילות וגט וחילק משום דאחרו עשה מהתפלל ערבות עד הלילה אילו אלא כמו סניף והוספה ליום שלאחריו ואילו עיניו של יום ולכן לענין אבילות וגט לא חשבין ליה כיום דהא סניף הוא והוספה ליום שלאחריו אבל לענין ספירה לא קפדין אלא עיניו של שבוע ימים ולא על ההוספה ע"כ דעמו. ונראה דדוחק הוא לחלק כפי למיעבד שעת הפילת ערבות סניף והוספה של יום שלאחריו ולא שיהא מעיומו של יום דהא כתיב ערב ובקר ואלכדים אביהם ולא דמיא ומימי ילפינן שלשה הפילות לכל יום ערבות ושחרית ומנחה ולדברי אחד מן הגדולים לא היינו מתפללין רק שתי הפלות בגוף היום וכו' כגט יומא נמי דלא פסלין אלא כשנתן עיניו של לילה וכו' ויהא עפי לומר כפי משום דהסניף ע"כ לאו לילה הוא כמו שעיניו רואות ונתינת כגט דפסול מגזירת הכתוב בלילה היינו דוקא לילה ממש אבל לגבי שבעה ימי הספירה איכא למימר דכל מאי דסיף לכו קפיד עליה רחמנא דשלמים גמורים בעינן. עוד ראה אחד מהגדולים שכתב להביא ראיה מהא דאיתא בהג"ס ביימון בכלכות מילה לענין כבן שניל סמוך לחשיבה דלא אזלין בחד הפילת ערבות בין להקבל בין להחמיר אלא הכל תולה בה"כ וכאם נמי כעטס משום דלא בעינן אלא עיומו של יום. אמנם אחד מהגדולים דלעיל שראיתי ממנו שפסל את כגט חלק יפס דלענין מילה הספק נולד ונא מן השמים ואין בידי אדם לשנותו ואין שייך לומר כאלו הואיל ועשה לילה שוב אין לעשותו יום דתרי קולי לא עבדין דאין אלו עושין אותו יום אלא מן השמים מולד מבח"כ לגבי גט וכן לוח והפסק בעברה דכולו בידי אדם הן ימתינו עד למחר ליתן הגט או הפסיק למחר או יקדימו קודם הפילת ערבות והמגיד שמועות האבילות ג"כ בידי הים להקדים או לאחר עכ"ל.

ונראה דאין להפסיק בעברה אלא קודם הפילת ערבות :
שאלה רמ"ג הא דכתב [ס'] הכרומא ובמרדכי ובג"ס ביימון מיימי לה דשליש ימים הראשונים של ספירה שבעה נקיים לריבין עכורים לגמרי ואם מלאהם בסן כהם אפי' שיטלה לתלות אותם במכס או בחבורה אינה טולק ואם מלאה פחות מכגורים יכול לתלות בדם מאכלת או לאו :

תשובה יראה דדוקא אחר ספר הכרומא דאילו חולה בחבורה או בדם נפור והיינו כהם שהוא כנרים ועוד דפחות מבאן אינו לריב לתלותו בחבורה וכ"כ אלא תיין אותו בדם מאכלת וא"כ סברה לומר דדוקא כהם גדול דלא שכיחי טלי האי ואפשר ליחזר בו לא תלין בשליש ימים הראשונים אבל כהם פחות מכגורים ודאי תלין ליה לעולם דאל"כ אין שום אשה יכולה לטער וסבי תינא פ' הרוחא כהם אחר רב"ג לדברי אין קן דאין לך אשה שהיא עכורה לבעלה לשולם שאין כל מיטה ומיטה שאין עליה כהם וכמה עיפות דם מאכלת פ' לדברי שאני אומר דאם לא הרגה מאכלת אינה תולה בדם אפילו פחות מכגורים ועוד עמא"כ אין לך אשה עכורה הא קמן דאין אדם יכול ליחזר ממאכלת וא"כ אי לא תלין במאכלת בשליש ימים הראשונים אין אשה יכולה לטער שבעה נקיים :

שאלה

אם אילו אלא מראה וכמו לבע בעלמא וגם לא ארנישה דלפעמים כס"ג בא מלכתך וזכמות בית החינוך הואיל ומראה עסור בודאי כגון לובן יש לעטר :

שאלה רמז אשה שרגילה לראות בעיני זה שלעולם לא נפחות מ"ד ימים אחר טבילה אבל לאחר ארבע עשרה ימים אין לה קבע לפעמים בט"ו או בט"ז או י"ז ולפעמים בט"ב כ"ג כ"ד לאחר טבילה אין לה קביעות לדלוגים הללו כלל אי חשבי בט"ג אשה שאין לה וסח להרריכה בדיקה לבעלה בכל שמיש או לאו :

תשובה יראה דזו אינה לריב בדיקה כלל לכל אשר השמש קודם ארבע עשרה יום לטבילה ואפי' לפי ר"ח ור"ח דפסקו דאין לה וסח בעי בדיקה לבעלה. וכתב א"ז ואשרי שיש להחמיר בדבריהם מ"מ מראה דהך אשה לאו אין לה וסח מיקרי קודם הארבע עשרה ימים ואפי' דבפ"ק דמדה לא משמע הלמודא הכי דקאמר הוה עברה עליה שלשה עונות וראתה ועוד עברה עליה ג' עונות וראתה ועוד עברה שלשה עונות וראתה מטעמא מעת לעת ולא שכינסה אלא שפיתחה וכוהידה ופירש רש"י פיתחה כגון שראתה בתחילה ליום הששים ושגם ואפי' לתשעים ושישים ואפי' להששים ואחד ומפורש הוה דבכס"ג הרי הוא כהאשה שאין לה וסח שמתמחה מעת לעת והיינו משום דחיישין דילמא מאתמול ביום הששים ראתה דם לבית החינוך והשחה אמאי חיישין לכי הא אשה זו לא ראתה כלל הוה ששים יום ותיכתיב כיש לה וסח לענין זה שלא תהוה לראייה דמים הוה ששים יום ואמאי מעמאין מעת לעת עפי כפיתחה מכיונה דמסיק הלמודא דאם כיונה קבעה לה וסח ודייה שעתה כרבי דוסא אפי' הואיל ואין אורה שלם בזמנה בא אפי' שיש לו זמן שאינו מקדים כלל לבא בו לא חשבין יש לה וסח. אמנם נראה דאין ראיה כלל דודאי לענין מעת לעת דטכרות אחרות רבין עפי ובעיני עטם וכברא ברורה דלא התי דם כגון שיש לה וסח מכון דודאי אין אורה בא אלא בזמנו כס"ג דייא שעה לרבי דוסא אבל לענין בדיקה לבעלה לא בעינן אלא ככרה בעלמא דראוי לומר דלא קאתי דם ונדע דהא רבין דר' דוסא מעמאין מעת לעת אפי' נאשה שיש לה וסח ובדיקה לבעלה חנן דכל הנשים בחזקת עכורה לבעליהן וסביא ע"כ שיש לה וסח לכל הפחות איירי וליכא מאן דפליג בהכרח מהניתיא אפי' כמעט לעת מחמירין עפי וס"כ מוכח פ' בנות כוהים דתן התם כל אחד עקר יום בחזקת עכור כן וקאמרין בגמרא למאי כלבתא אחר רב חסדא לא נדרתא אלא לרבי תאיר דאחר אשה שאין לה וסח האסורה לבמש כ"מ בימי נידה אבל בימי זיבה מותרת הלמא שהפילו לרבי מאיר דמתמיר עפי שאין לה וסח דאסורה לשמש הפילו ע"י בדיקה בימי זיבה לא חייש ולענין מעת לעת מיייה ברייתא הוה הויבתא לרבה דאפילו בימי זיבה מעמא מעת לעת כל שכן דלרבי חיינא בן הניגיגוס דמתורה ע"י בדיקה דאית לן לחלק בין לבעלה למעת לעת. ונראה דעטס יפס לחלק דלענין מעת לעת כרי דם לפיך הלא דלא ידעינן אימה קאתי וכיון דאיכא ריעוהא לפנינו מעמאין לתפרע אבל בדיקה לבעלה אינה אלא משום כמא הראה שבעה שמיים. והכא ליכא ריעוהא לפנינו. ויכא דאיכא סברה בעלמא אמרין דאינה לריב בדיקה ואינו נגד סברה לחלק ולהקל בכרי רש"ס וסברה גאונים פסקו דגבל לבעלה לא בעי בדיקה ואפילו אי בעי לאחמרי לא שביקין לה משום דלבו נוקפו ופירש ומסאי עטמא אין דוחק לחלק ולהקל הפילו לאיך גאונים המחמירין ולענין לכרות מהאם שדרכה לראות בעיני זה עונה אחת סמוך לראייה מנזאר טבילה פ' האשה :

שאלה רמז הא דמבקינן יום שפוסקת בו אינה עולה לספירה שבעה נקיים ובעיני שבעה שלמים שאינם חכרים אפילו משבו אם כבר התחילו הקבל להתפלל ערבות ועוד היום גדול יגולא להפסיק בראותה שעה ולא אמרין הואיל ועשו הקבל ליום זה לילה לענין ערבות יחשב נמי כיום של מחרת ולא תוביל לה ספירה ביום זה או דלמא תוביל דהא מ"מ לאו לילה הוא ויעיל או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר דלא הפסיק בעברה אלא קודם

שאלה רנ בעונת שמן לוסחה צדיק לאדם לחנק ולנשק אם
אם אשה או לאו:

תשובה יראה דאבוד ולא מבעיא לדעת הגאונים דכתיב לאו
דסמך ללוסחה דאורייתא מוכזבתה דדרבנא גמורה
סוף ו"כ ודאי אבוד מהא דכתב רמב"ם וסמ"ק המחנך ומנשק את
הטורח דרך תאוה לוקח מן הטורה וביון דחיובק ויבוק דאורייתא כן
אכורין בסמך לוסחה כמו תשמיש לא מבעיא למ"ד וסתיה מדאורייתא
דלא מחלקו בין לאו לאכבוד כרת הלא אפילו למ"ד וסתיה דרבנן
ופסקו הכוספות בפ"ק דידע ומה גאונים כמותה ו"כ סמך לוסחה
נמי דרבנן כדמוכח בהוספות פ' כהנא על יבמות ובמדרכי פ"ק
דידע ו"כ היינו יכולין לומר דרבנן לא אחמור הלא בתשמיש
דאיסור כרת אבל באיסור דלאו לא וכו"ג אמרין פ' הרש כרת
דאיסור שקילה גזרו ביה רבנן ויו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן
וכן בסמ"ק כתב דחמך אינו משהה עד סילוס משום דלאו הוא
בכרת אבל מהותין קודם סילוס אפ"ג שחא בלאו אינו
במשכו * . מ"מ י"ל דאין לסמך על זה
הג"ה
עיון לעיל בהשקפה ל"ז
מה שכתבתי בגליון ספ'
האבוד את השפלים
דעת נמי מחלק בין
איסור שקילה לאיסור
לאו ע"כ:

הוא דאורייתא וכאי דאורייתא מ"ל לאו ופ"ל כרת ואצטין נמי
ריש מס' ביצה כרת דחמירא לכו לא אחי לזולתי ביה ולקח לה גזרין
ויו"ט דקיל אחי לזולתי ביה ולקח גזרין וסיינו ממש איפשא מהסיה
דפ' הרש אמנם סיה דפ' בחרה דיבמות יש לדחות כדפ"ש"י הסה
בסדיא כיון דספיקא סיה ולא הרחק וגזירי מ"ל לאו ופ"ל כרת
דכא תרומתו דאורייתא אינו כי כתי דחבו שלא יכניס עלמו
לשק כרת ו"ג יש לחוש שלא יכניס עלמו בספק לאו אבל לשלם
מוכל לומר דרבנן גזרו ומחמירי עפי בכרת מבאלו ו"ע על זה פ'
הערל דלא משמע הסה כפ"ש"י דמשני נמי רבא הסה דיש חילוק
בין כרת ללאו לענין הטלח בחד ומאס דאינו נמי אלא מדרבנן
כמו משכו דחמך ופריך תלמודא עלה דרבא וסא רבא דאמר בדאורייתא
לא שנה לאו ו"ג כרת ופ"ש"י דסיינו רבא דפ' בחרה דלשיל אלמא
דסבר תלמודא דאין חילוק לרבא בין ספיקא לגזירה וכו דבבב"ס
במיימיהו איחא ו"ל כתב רמב"ם סורו מקלח בעלי הוראה שאינה
אכורה בסמך ללוסחה אלא בתשמיש אבל שאר פרישות לא החמירו
עליו שאין כאן אלא חשש בדבובים ע"כ נראה דר"ל שאר פרישות
עליו שלא יגע בה או שלא יאכל עמה ומצינת הכוס וכו"ג דכן
דחקתו ופרישות לאפוקי חניקות ושקיות דכתיב מכן כמו בתשמיש
ולא מיקרי פרישות ובכלל תשמיש סן ומדלא שרי אלא לשאר פרישות
משמע כסדיא דחיובק ויבוק דאורייתא אינו אכורי :

שאלה רנא אשה יודע מהו שחשב עם בעלה על הטעלה
ללכת מעיר לעיר בדרך זה שלא יגע בה כלל
בגון הוא לפנים וכיא לאחור :

תשובה יראה דשרי ובמדותם לי קיבו לודאי סחיר לי אחד
מסגדולים וכן ראייתו מועתק מספר הגודס דשריא
ואפ"ג דכתב מדרכי בפ"ק דשבת בשם ספר הפרדס משמו של רש"י
שאסור ליטב על ספסל אחד שאשאו יודע יושבת עליו וכן נמי דמי
לסאי נראה דאין לדמות להוראה זו אלא מילתא דמיתא לה למרי
שאין בה סכנה לחלק דבכלות יודע כתב עליה דהוראה זו חומרא
בעלמא סיה ו"כ מוכל לחלק דווקא ישיבה על הספסל ביחד נראה
בדרך מיבה דרך אזהרים להחבקן יחד ולהתוועד ככ"ג אבל
בישיבה בעגלה שדרך בני אדם נכריס להחבקן כמה פעמים לבא
יחד ולהטטרק לשכור עגלה בין כולם ללכת בה מעיר לעיר לאו מילתא
דמיבה סיה כלל דאפילו אם עכשו אין בעגלה אלא האיש ואשאו
וגם עגלה שלסה סיה מ"מ לאו דרך חיבה הוא וכן שמעתי שחלק
אחד מהסגדולים דלגיל וסיה מוכל לסחיר ליבד יחד על הספסל
כשחא מחובר בנותי כביח כמו טרגילים לעבות באפ"כאות כביח
סחורק ובנתיי סקין וסיה חומר דאין לאכור אלא כשהספסל חלש
אמנם ללכת בעגלה עם אשאו יודע דרך עיוול לגנות ולכרמיות

וכס"ג לא כרידנא לסחיר :
שאלה רנב אשה סביא חולה ורלה בעלה ליגע בה כדי
למשכה כגון להקימה ולהכריכה ולכוננה שרי
או אכור :

תשובה יראה דאכור ליגע בה אפילו בהלבע קטנה ואפ"ג
דכתב בורה דיעס דאשכזי כתב בהשוכס דאס סיה
חולה ואין מי שיטמנו זילתס מותרת לשמשו וכלבד בתוכה בורה
מכרתת פניו ידיו ורגליו והלעה המטה ע"כ מהכא סיה משמע דשרי
דסתמא קאמר דמותרת לשמשו אמנם מוכל לומר דר"ל שימוש בלא
נייעס בגון לסוסיט לי דבר מידה לידו וכן שאר שימושין סהן
בנייעס על ידי דבר אחר והפ"י אס ס"ל דר"ל כגון להקימו
ולסחיבו ולכוננו ומכוס דלאו מילי דחיבה מינו ככרתת פניו
וככלעת המיכות בפניו אלא מילי דעבודת מינו מ"מ אין ללאוד
מיהר משם לנ"ד ד"ל דוקא כשהוא חולה וסיה בריאה שרי כיון
דחולה הוא ליבא למתח להרגל עבירה דאין ילרו מהגבר עליו מפני
שחשש כמו ואין האיש מתקשה אלא לראו ואין דרך להחלוט כרגליו
ולכרגל דידע לא חיישינן דאין אשה חובעת בפס והף אס סיה
חובעת אין בו כח להחלוט והסתקפות אבל כשהיא חולה וסיה בריאה
איבא למתח להרגל עבירה שמה ילרו מהגבר עליו וישייכנסו ובחולי
דידע אין קפידא כל קך דאפשר לשמש עמה כתיב וכו"ג תן פ"ק
דשבת לא יכלל סוב עם סובס מפני הרגל עבירה ודייק סהס
במדרכי דווקא הוא אכור לאכול ממש שאלה סיה אבל סיה אינה
אכורה ממש שאלה הוא אלמא דאין הרגל עבירה חולה אלא בו
וכן העתיק אחד מהסגדולים בשם גדול דאשס חולה ובעלה רופא
אכור לשמש לה דפסק ו"כ כ"ש בג"ר דמשום דפסק לאו דקך
חיבס הוא כלל אלא דרך אומנות אפ"ג דפ"ק דתכונות משמע
איפשא כאן בחבילות ידיה אכור כאן בחבילות ידיה שרי ופ"ש"י
משום דחבילות ידיה אינה שומעת ומנתח לו אף אס חתגבר ילרו
עליו שפיר יש לחלק בין מניעה דחבילות ובין מניעה דפסק כח סגוף
ואין להאריך :

שאלה רנג בחור נכס כפולה וסיהס טורס בשעת החופס
וכמה לילת אח"כ ונכל מקוס לא בעל אוחס
עד שחורס ופירסס וידס אכורים סן עוד לסחייד בלי שומר אללס
או לאו :

תשובה יראה דאין להחייב כדבר דבהוראה זו
איבא פלוגתא דרבנותא אחד מן הסגדולים סורס
לאכור סיהול ולא בעל עדיין כדמשמע לישיבא דתלמודא בסתמא
לא שנו אלא בעל סלא בעל בו וחד מרבנותא סחיר ואמר דמה
שאמר סספר דבלא בעל אכור לסחייד סיינו דווקא סיבא דלא
כוות חויה לבעול בתחילת החופס חיישינן דילמא תקיף עליו
ילרו אבל בגזון דידן דחוינן דלא תקיף ליה ילריס באשס זו
אפילו בשעת החופס ולא בא עליה מעולם וראויה סיהס לו לא
חיישינן ליחוד ידיה דודאי לא יעבור דלא תקיף ילריס וסיה נראה
לכביא סעד לסכרז זו מהא דשור סמועד חוזר לתמותו כדחוינן
דראה שוורים ג' פעמים ולא נח אפ"ג דאינו נמי תקיף ילריס
ליגח כדאיחא פ' ביבד הרגל מ"מ כי חוינן דנה ילריס דיינינן ליה
בחס ולא אמרין דבסא זימנין הוא דנה ילריס וסיהס או למחד
סדר ליה ילריס ס"ג בג"ד אפ"ג דקיס להו לרבנן דבססה דסאי
תקיף ליה ילריס באשס שלא בא עליה משולם סיהא דחוינן דסאי
גברא לא תקיף ליה ילריס דיינינן ליה כמו שנחייחד עם אשאו
יודע שנה עליה ככר ומ"מ סתפזיר תע"ב . סגראלסע"ד כתבתי :

דיני מבילה
שאלה רנד בסרבה עיירות ומקומות מוסיגס הכשים לטבול
בכרות כל השנה ואין מוסיגס בירס ולמה לא
יחוש לרבדי כמה גאונים דפסקו דחיישינן לרביות מועשינן על
הוחלין ו"כ לא עלתס לה עבילתס וכרי סיה עדיין בכרת :
תשובה יראה דמן סדין סיה לנו לחוש בדבר דגאונים קמתי
ובתפרי סבירא לכו לתומרל זו קמתי רמב"ם בשם
ר"מ

ר"ח כחצוי מהר"ם ואשירי כולם פסקו כאבוס דשמואל וכו' אודך דשמואל דחייטין לרביית וטפיס על הוחלין ואין הוטפיס מטערין בוחלין אלא באבובין והטובלת בנסר ביומי יוסן דשכיחי טופסיס לא עתה לא טבילה ואש"ג דר"ח פסק כאודך דשמואל דכח"ל מפיסיס מייבריך ומייתי ראייס טובא לדבריו והתוספות פ' במס אשס כתבו דעל דבריו סומכין וטובלין בנסרות כל השנה כו' וכן כמ"ג וא"ו וסמ"ק מסקינן הכי מ"מ חומא דבאיסור גרם כוס לא יחוש לדברי ר"ח שכל דבריו דברי קבלה הם ולדברי מהר"ם דכח"ל ובר סמכא הוא ואיכו נמי מייתי ראייס טובא לדבריו כדחיתא באשירי הלכות מקואות. אמנם מלאחי ב"ח"ו גדול שכתב לבן רב"ם ו"ו ומיכו אנו בזמן הזה לא קי"ל כאבוס דשמואל דעביד לנתיים מקואות ביומי יוסן משום שמה ירבה וטפיסיס על הוחליס אלא טובלין בכל הנסרות משום דרביית וטפיס מילתא דלא כחיתא היא ע"כ מלבן זה משמע דבזמן הזה אפילו לאבוס דשמואל ליכא למיחש ואיכו דקעביד מקואות ביומי דיוסן היינו בבבל או בארץ ישראל דהו שחיתא רביית וטפיס ואודך דשמואל נמי דקאמר אין המים מעברין בוחלין אלא פרת ביומי השכי קאי דווקא אכיוול בו דפרה כגון שאר נסרות א"י ובבל דהו שחיתא כסו רביית וטפיס. אשס חומא הוא שכרי עיניו רוחות שרוב נסרות שלנו מתגדלות יותר מפל כמה פעמים כהגשמיס מרובים וא"כ אינו אלא מימי גשמים או משום דמפיסיס מייבריך ונס מאודך סברה ר"ח דאין טפיס יורדת מלמעלה שאין שהיס טווח כגודס מלמעס דקאמר פ' קמא דתענית והאכך סברה דר"ח פליגי כהנאוטיס כדפרישית לעיל וא"כ גם בזמן הזה יש להוש וחינו לרייסיס לומר בדוחק דסבר רב"ם דקוס לן בזמן הזה דנסרות שלנו אין דרכן להסגדל מן הוטפיס רק ממקורס. ותו דבמדרי כחב כסר רמב"ן דלריך לתה לב אס הכסר קטן כ"כ שאס היה כוס הכסר ב"ח"י שאין הגשמים מזיין שס הים מצב פעס לתה כעבוע שס לת"ס בו לרביית וטפיסיס על הוחלין ומשמע כס במרדכי דכך פיקא אפילו לפירוש ר"ח קאמר לה וכוס עיניו רוחות ששכנס שהמס קמא שאין הגשמים מזיין רק כמו בסוף ב"ח"י שכנס נסרות מכזבים אפילו כנסת לתה כס"ג לכך נראה מה שהקילו קדמונינו ולא מיחו בדבר מבוס דחשו לכנס פיירות ומקומות כותשורו כס היסודיס לתה ולשנים ולשלישה ואין ספק בידס לחפיר להס מקואות וכעיינות יושבין על כנסרות ואי הו קאכרי לכו לגבי לעבול כנסרות כיו לרייסיס ככל עבילה לערות וללכה לאזיס קהל אגב תיקנו להן מקואות ומחוך רוב עירדא זו אחי לזולתי כעבילה לנמרי כמו שכתבו סמקתא הרלות סרהוקיס דלא כחיתא כסו נסרות מזולתי טובא כעבילה מפני סבורה ואשפר נמי כחיל ואין עבילה יתדס מפורשת כחורה אלא סהגאויסיס דקיקו לה מן סדרכות יש להוש דחתי לזולתי ביה עפי ובמשי מקבים מ"ס וטפיסיס דפסלין ווחלין כרבייתן ומפיקי לכו מהורה וזהיין ומיס שאובין דפסלין לנמרי במקוס ואש"ס אס היה כנר מקוס שלס כל מ' סהס ונפלו נסורו אפילו חלק שאובין כנס לתה לא יפסלוטו ואין לומר דחינו טעמא דשאוניס כחיל ולא חשיבי ככל לעכר כממא ככוס לד כעילות הם לנבי מקוס שלס דמ' סהס אש"י רבו עלייכו טובא אבל וטפיסיס בוחלין דוטפיסיס נמי חשיבי לעכר כממא באבובין מ"ס"ס לא כעילין לגבי ווחלין כיכא דרבו עלייכו וכיון דלא כעילי נמלא ככובל כנסר זה דרוב כמיס וטפיס כן וקעביל כסו דרך זהילתן לא עתה לו עבילה ע"כ כך טעמא ליהא דא"כ לפי זה מוס שרבו עלייכו שאוביס עדיין יכא מעכר בוחלין מפני ששאוין דלא חשיבי כעילי כיויכס ובאשירי מייתי מפ"ק דמקואות דהן מעיין שרבו שאובין כוס למקיס שיש למעיין כוס למקוס שאינו מעכר אלא באבובין כוס למעיין לעכר ככל סשו ומפרש סהס סעטעס מ"ס איכטורן מכל כסו ולכן נראה להרך כעטעס יפס כמו סכנתי סדכריס מדברי אשירי כעיליכיס מקואות דמייתי כמס משניית לכוכיה דמקוס כל מ' סהיס לא יפסלוטו אפילו חלק שאין באובין וכנס לכסוף דא"ל רחיס כ"כ דכסרדא מותנת דכיון דיש כאן כנר מקוס שלס כל כשאוין פילו לתומו נעשו כוס זרועין כסו וכרי סס כמחובריס

דכשרים לעבול כסן וכעין זס פרש"י פ' כל טעס דכא דמיס טמאיס וטכריס ע"י שכתב במקוס מבוס דחינו זריעתן כמו חיטין שנטמאו וזרען כקרקע וכשרשו נעסרו ומכשתא יחיישב שפיר מ"ס שאובין דלא פסלי מקוס כרבייתן ווטפיס פסלי ווחלין כרבייתן והיינו טעמא דפסול דשאובין הוא מבוס דחלוטין כן ונחיס ע"י תפיסס בני חרס כדחיתא במרדכי ככלכות מקואות ומייתי לה מתורת כהניס ולהך פסול מהני זריעס דכשפלו להך במקוס שלס ויחשבו כולם מחובריס אבל פסול דוטפיס שאינס מעכריס ע"י וחיילס אינו מטעס זה כלל דוטפיסיס במקוס שלס חשוכי שפיר מחוברין ואין כסן תפיסס ידי חרס שכרי נעשו כך להיות מקוס בידי שמיס ואש"ס אין מעכרין אלא באבובין ולא ע"י וחיילתן אש"כ כעס חרס כוס מס כסוה או גזרת ככתוב ולהך פסול לא מהני זריעס דזריעס לא מהני אלא הגה"ח

ולסיכו גלויי דסכירא
להו רובא שפוי כסר
מדאורייתא מפיסכ שפיר

לשוניס לתלוש מחובר"י)
לשוניס לתלוש מחובר"י)
לשוניס לתלוש מחובר"י)

שאלה רנה יולדת כעבילס לתה מ' של זכר או פ' של נקיבס או קודס זמניס הללו ורלוניס לעבול כעבילס כנסת מפני

כאז בקל לה למאז רחילס אבל מחמת נקיבת כיתה יולה לעבול ליל ס' או ליל ו' כרייח ככס"ג כחטובל כנסת או ללו :

תשובה יראה דלפי משמעות סהלמוד אין כוס קפידא כדבר דמסקיין פ"ב דבילה דחדס עמא מוחר לעבול כעבילס

מבוס דנראה כמיקר ואפילו ביומוס הגשמיס שרי כהס וכן כחב סרמב"ס כסדיח אמנס שמעתי מוסרדס גביס שחחוקיס איכור כדבר לעבול כעבילס כס"ג וכנס מרדכי ממש כעילי יתדס דר"ח אכר לעבול כעבילס מבוס דפסק דלא קי"ל עבילה כזמנס מלוס וכ"ד דחיילס עבילה כזמנס א"כ לכ"ע אכור ויש לדחות דכא דלכר ר"ח לעבול כעבילס היינו אין כעילס כעיר וחיילס עבילת אלא משום עבילה כזמנס ואשס פסק דלא קי"ל דמלוס היא אבל כעילס כעיר מוחר נמי דברי מבוס מלוס קיוס כיונס ואפילו כלא כעבילס עונס חשיבין מלוס מה סהאיש ממחא אשפור כחשמיס מוכח כדחיתא כסדיח כפסחיס כפ' חלו דכריס וכעילי מוסנת יומא מוכח דלפי אי ללו עבילה כזמנס מלוס מ"מ יוכל לעבול ביוס ככפוריס כיו להספיל כנקיבת דחינו נמי כעביל מלוס מ"מ כנ"ד כחיל ואשפר כוס מחתמול ולא חיתרס אלא כעביל כרהיילס או ככס"ג לא שרי ואש"ג דמוכח פ"ב דבילה דכא דשרי חרס לעבול כעבילס מבוס דנראה כמיקר כיונו אש"י כיכא דאשפר לעבול כחול מ"מ נראה כדחירנא כזמנינו דכ"ע זכירי כלא לרוחן ככל כעביל אש"י לסקר בין כנסר בין במקוס אש"ג דלא מזינו איכור מפורש על זה דלפי כמרדכי פ' כירס כסס כחוכפות דמחומיר לרוחן כרבייכס מ"מ מוחר כסדיח כנסר ואשפר דס"ס נמי במקואות שלנו דמעינות יושבין כן ולא דמי כלל כעילי מ"מ סהנסג הוא ליחסר ולמועז וא"כ ליכא למומר דחדס נראה כמיקר דכא זכריס לסקר מוכח מילתא דלעבול כיוון ונרלה כמתקן. וזעטעס זה נראה דכנס סכניס ליחסר שאל לעבול כעביל כלל א"כ כעילס כעיר ולא היה אשפר קודס דככס"ג הוי עבילה מלוס מבוס עונס לפי מאי דכסוג עתמא עתה איכור כרהיילס כנסרות או במקואות :

שאלה רנו יולדת כעבילת לתה מ' יוס של זכר או פ' של נקיבס או כחוך כזמניס כחילו והוא כענין זס

סחיסס יוכלס לעבול קודס ז' או ח' ימיס מזד כנקייס אלא ככרלונס ממחנת לפי שאין לה כח כרנס עדיין יוכלס לעבול כס"ג כעבילס אש"פ שאשפר לה לעבול קודס או ללו :

תשובה יראה דלפי משמעות סהלמוד אין כוס קפידא כדבר דמסקיין פ"ק דבילה דחדס עמא מוחר לעבול כעבילס

מבוס דנראה כמיקר ואש"י ביומוס הגשמיס שרי וכן כ' סרמב"ס כסדיח אף ב"ח"ו ומשמע שס דלא שריין לעבול כעבילס אלא מבוס דעבילה כזמנס מלוס וס"ג מוכח כסדיח כמרדכי כעילי מסכת יתדס וכ"ד לאי עבילה כזמנס היא שכרי אשפר לה מחתמול אבל כיכא דלא אשפר לה כנר או ע"י חויס י"ל דלפילו לר"ס דפסק דלא קי"ל דעבילס כזמנס מלוס מ"מ שרי לתה לעבול מקוס

משום מלות קיום עונם ואפילו שלא בשעת עונם חשיבם מאז שהאדם משמח את אשתו בתשמיש כדליתא בהדיא פ' אילו דברים במ' פסחים ומוכח בשילובי מסכת יומא דאפי' אי לא עבילת בזמנא מאז יוכל לעבול ביום"כ כדי להשתלל בנקיות הפילה ועילה הא קמן דלדורך מיהו שרי סיכא דלא אשכח כנר. והו נראה דהא דקאמר תלמודא דאדם מותר לעבול בזמנא משום דמיקר ליהא לדין דהא מנהג פשוט בכל מקום דאסור לרחוק כל גופו בשבת אפי' במקוואות מאזיז טעם שהוא ואפי' דמשמע בכל דוכתא בתלמוד דברי ופי' דאפי' דפי' בירא על זה ואפי' מוכח מילתא דלמס עבילה קהיתא בזמנא ונראה כמסקנא כמו שאסור לעבול כלים בשבת מהאי טעמא ולפי זה אין להחיר לעבול עבילה ראשונה הנהגה

שאלה רנז כלי משכונת הלקוח מן הסכרי שצריך עבילה שרי לשולחו ע"י קטן לעבילה או לאו :

תשובה יראה דלא שרי למוטבד הכי כיון דעבילת כלים הלקוחים מן הסכרים דאורייתא היא לא מהימנין עלה לקטן אפי' דבידו הוא ומילתא דלית ביה טורח כדמוכח בחוס' פ"ק דפסחים אהא דקאמר הימנוה רבנן בדרבנן דדוקא גוים ועבדים נקטו החוס' דלא חייבים באיסור דאורייתא אבל לא קטנים אכן אין נראה לאסור מטעם דפסק בהגה"ם דאשירי פ"ב דחולין דאשכח לעבילה אפי' דבעלה חילין הוא בשי כוונת לעבילה כר' יוחנן לגבי רב ואפי' יומא דקטן לאו בר כוונת הוא לעבילה דהא ליתא שרי החוס' פ"ק דחולין סוכיחו דקטן בר כוונת הוא אם שומדין על גביו ומלמדין איהו אפי' לכתוב את הגט ונראה דלענין כך עבילה יכולין ללמדו שיטין לעבר אפי' אם לא ימדו ע"ג והו מאן לימא לן דכך עבילה דאזינא ממומאה לטערה ואזינא בארסתא מס שבא לתוכה קידם כעבילה כדמסקין הגאונים אלא מנזרת ככתוב ומגלן דעבי כוונת. הנראה לע"ד כתבתי :

דיני מקוה

שאלה רנח מקוה שנקוה בכלים שאינם מנוקבים וחזרו סמים מן הכלים לתוך המקוה לאחר שנהסר מארבעים אהא יוחר מג' לוגין שיטור שפוסל את המקוה ורזו אח"כ לנקוהו עד גמירא כדי להוציא אותן מים שאובים שפלו לתוכו ולא היה אפשר להם כלל לנקותו טולו מפני רדיפתא וסגפורה סוכיעה וקודם שבעלו השאובים מן המים חזרו הארים במתקן מה תקנה יש בדבר :

תשובה יראה דכתבתי לריבין אנו נדקק בעיקר הפסול בג"ד אפי' ג' לוגין פסולים בכ"ג ודאי או לאו ואח"כ נדקק בהקטן. הא"י כהב בשם רבינו שמחה דמקום שהוא מעיין כמו כל המקוואות שלנו בחצר אכנה שכן חפורין עד מולאים מים אין ג' לוגין פסולים בו כלל משום דמעין מעבר בכל שהוא כמו מקוה במ' סאה ומקוה במ' סאה ק"ל דיכול למלאותו בכחף אפי' אלף סאה שאובין ולא יפסל הואיל וכבר הוי ליה שם וחזרת מקוה כשר ס"ה מעיין כ"ג דלית ליה נמי שם וחזרת מקוה טערה שאין כל בשאובין יכולין לפסלו וכ"ג אשירי בהדיא שאם המקוה מעיין אין לנקוה את הכלי שמוקין אותו בזה שאפילו יחזרו מן הכלים לתוכו אין שאובין פסולים במעין וכ"כ במרדכי בשם השו"ב מהר"ם אגוסט מסיק הנה במרדכי דפעם אחת היו מוקין מקוה סהים מעיין ברענני"ש פורק בכלים שלא היו מנוקבים וחזרו מים מן לחובו ופסלו כר' משה בר חסדאי וחמיה הנה למק פסלו אחרי שהיו מעיין אמנם המנהג הוא בכל המקומות שדליתו דקפדין אפילו במקום שהוא מעיין אם חזרו מן השאובין לתוכו. ונראה דמ"ם מחמדין ולא סמכין ארברי רוב הגאונים שסוכרתו לעיל כדמרדכי כתב מדברי השאלות דרגילין כשמוקין המקוה לפקק לו נקבי סוכיות לאחר שהולאו כל המים וליבשו לגמרי שלא יאחר על כלום מים הראשונים מפני שיש לחוש שמה חזרו מן הכלים ששאבו בסק' ג' לוגים לחובו ושוב לא יעבר עד שיוציאם ע"כ ודקדק

[תרומת הדשן כד]

המרדכי מדברי השאלות מדקאמר פוקקין נקבי סוכיות הלוא במעין איירי ואפי' פוסלין השאובין בו וסיימו דלא כרבינו שמחה וא"י ומרדכי ומעשה כיון דדברי השאלות דברי קבלה כן וקדמון סיה אין לזוז מדבריהם וסכי דתבין החוס' ושאיר המחברים דבמה מקומות דאין לזוז מדברי השאלות וא"ל לפ"ה טעמא מאי דמ"ם גבי מקוה דמ' סאה קי"ל דאפי' אלף סאה שאובים נא יפסלו וגבי מעין כ"ג נמי דלא יפסלו הא משניות שלימות כן דמעין מעבר בכ"ג י"ל משום דנאשירי ומרדכי כהנו בשם ר"י דהא דמעין מעבר בכ"ג סיימו דווקא לעבילת כלים אבל לעבילת בני אדם לעולם בעינן מ' סאה מים בכל גופו ושלם בשם ואפי' קטן דסני נפחות לכל גופו מ"מ לא עלתה לו עבילה אלא במ"ם ואפי' אפי' מעיין כ"ז שאין בכך מ"ם אין ראוין לעבילת בוס אדם בעולם ואין עליהם שם חזרת מקוה טערה לאדם ולכן כהגאונים פוסלים אותו לעבילת אדם כמו שפסלו מים מנוקסין כ"ז שאין בכך מ"ם לכל דבר אדם וכלים וכ"כ אשירי פ' מנזרה סהיה דתמוסין דמעין שסעבירו ע"ג הסוקה דפסול לעבול נשיקת ואפי' ע"ג דמחובר למעין וכמעין מעבר בכ"ג משום דמעין לא מעבר בכ"ג אלא דווקא לכלים ולא לאדם ולכן אין כשוקה עבר לעבילת אדם אפי' שמוחבר למעין כ"ג וס"ה כ"ד דמעין כ"ג בירבו עליו כהשאובין או השאובין מהיבדים לו חד טעמא הוא וחזרה אחת לכו כדליתא שם באשירי. וגאונים סתקידים דלעיל י"ל דמ"מ לא דמי למי מקוה שאין בהם מ' סאה שמים שאובין פוסלין ורזו דהתם אין עליו שם חזרת מקוה כלל משא"כ במעין כ"ג דאיכא עליו שם חזרת טערה לכל הפחות לזמן כלים א"ל סנידא לכו דמעין כ"ג מעבר אפי' לאדם וכדי סכר א"ו ורבינו שמחה בהדיא במרדכי בכליות מקוואות וכן כהב האשירי בשם הראב"ד ולענין תהילת שאילתיו כנר בא מעשה יודי כס"ג ודוריה כלכה למעשה לשפך עפר על כל נקבי סוכיות בטובי ג' או ג' טעמים וסחתמו כל הנקבים ונחייבשו על פני קרקעות המקוה כמו יום וילת עד שדקאו מי סוכיעה ונקו למעלה מן העפר ששצבו ובזמן מועט אח"כ הורי המים על פני כל המקוה כשעור כעומק שהים בהחילה ונחמרו בודאי כס"ג שפיר דמי חדא דלפי הנראה השאובין שבאלו במקוה קודם ששפכו העפר לא חזרו ובלבדו ונקבו עד למעלה מן העפר ששצבו אלא נבלשו העפר ואח"ל דמי סוכיעה בעלו אותן עמיהן מ"מ נמשכין דרך הקרקע ובודאי מי סוכיעה רבו עליהן וקי"ל ל"ע דבאינם מטהרת דרבייה ובהמשכה ואין המשכה כובע יותר מזו שמים ובלשים לגמרי בקרקע וחזורים ומבצבצין ממנה דרך כתוב במרדכי שצריך להמשיך ע"ג קרקע דרשוין המים נבלשו שם והו ככל שם שאובים מהן אגב הקרקע הלוא דנכיעה תליא מילתא. ואם נפשך לומר וא"כ למס טורחים כ"כ לנקות המקוואות בכלים מנוקבין יעשו לכל מקוה בדרך זה י"ל דבכמה מקוואות יש שיהן מי נכיעות דרופים כ"כ ואם היינו שופכים עפר על נקבי סוכיות היו נסחמים לגמרי ועוד דכמה יזמנין הוא קל יותר ע"י כלים נקובים מנדרך זה אבל לעולם כשר גמור הוא :

דין נטילת ידים

שאלה רנח מי שלא נעל ידיו ונגע בידו במים כשרים הוחס המים כשרים כס לנטילת ידיו או לאו :

תשובה יראה דלכאורה משמע בכל פסקי הגאונים דלא כשרין הם ששרי כהנו שאם נעל ידו אחת לא יפסלנה בהחירתה מפני שהמים שעל יד הנטולה יעמא מחמת הים שאינם נעולים ויחזרו ויעמאו את הים וכן אחד שלא נעל את גניו ביד כל חבירו שנטלו ועדיין הם מוכשרים עמאיהם וצריך לחזור ולנטול. הא קמן דסתם ידים פוסלים המים שעל גבי יד הנטולה ולכאורה דכ"ג שפסלו המים שנכלים בנגיעתם לנטילת ידים ולפי זה הא דכתב רמב"ם וסמ"ג ואשירי דאם נתן מים לחבירו בחפניו אין עולה לנטילת ידים מפני שלא נעל מן הכלי משמע דווקא מטעם זה אין עולה הא מטעם דנגע בכו חבירו לא קפדין וכן הא דכתב

דכחו מים בטחוס מדיח כסן אח ידיו כשרים כל ה"ל דאירי בידים הטולים. אמנם מלאחי אח"כ בחום דמס' סופס ו"ל ועל מנהג השולם שזורקים מן הכלי לידו אחת ואח"כ משפספ בחבירתה שפיר דמי כיון דמתחילה נטל מן הכלי דתניא בחוספתא דמס' ידים אבל הוסיף מים לחבירו בחפיו ידיו עמאות במתחילה לא נטל מן הכלי כא אח מתחילה נטל מן הכלי טכורות וכו' דתניא במס' ידים נטל ידו אחת ובפספס בחבירתה עמאה חסם איירי שאין מתכוין אלא ליעול ידו אחת ולכך בפספס בחבירתה עמאה עכ"ל מלבן החום' הללו משמע דהסם ידים אין פוסלין המים בניגשות כהסיה דוסיח המים בחפיו דלא בעי לאוקומי בידים שנעל אוחס אצמך נראה דדוחק הוא קצת מה שכן מחלקים בין מתכוין ליעול ידו אחת או שתיים ואין לסמוך עליו לטעין שפספס ידו בחבירתה דהא כל הגאונים דלעיל כתבו בהדיא לאסור אבל אם נגעו סהם ידים במים שבכלי המקול להכבירו לנטילת ידים לא הפסיד דהסיה דנחוס שכתבתי לעיל משמע דלא איירי בידים שנעלו ואפ"ס כשרים ושפיר יש להחוק בין פסול עומאה סהם שעל הידים בשעת נטילה מבטומאה סהם שבכלי לזרז נטילה דבכל נטמאו על הידים בשעת נטילה ולכך בפספס בחבירתה עמאה :

שאלה רס מים ששתו מהן חרנגולין כשרים הן לנטילת ידים או ל"ו :

תשובה יראה דלגאריס היה נראה דפסולין משום הא דהקן במס' פרה וכו' אלו טריפות מיייתי לה כל הטופות פוסלין בימי חמאת חוץ היונה מפני שהיא מולאה. ופי' רש"י דנ"א טריפות אינם מולאה אלא רגביסין פיהן לאחר שלקטו מן המים והמים נופלים מפיהם והרי הן נעשים כמים שנעשה כסן מלאכה. וק"ל במס' ניעוין שכתבתי פוסלתו ע"כ וכן פירש פ"ק דחולין אחת דאם יכוס חולדה לשתות הימנה או נחש לדברי ר"ג ולפי זה שחו חרנגולין מן המים פסולין גם כן לנט"י משום דנעשה כסן מלאכה והמלאכה פוסלת דכתב במס' ידים ובפסקי הגאונים בעיני נטילת הידים מיייתי לה הדיח כסן אח הכלי או שמיחה כסן אח המדות פסולין לנט"י משום דנעשית כסן מלאכה אמנם החוספות בפ"ק דחולין פליגי אר"ש"י כדך כדנא. ומקשים דמה מלאכה שייכי בשתיים ופירשו הדיח דפסול דשתיים עופות ושיריים במי חמאת מטעם אחר. וכן נראה להוכיח מא"ז הגדול דכתב משירוש רבנו חננאל דמים שלקט מהן כלב פסולין לנטילת ידים משמע כא שאר בהמות וחיות לא היו פסולין ואי שייכה פסול מלאכה בשתיים שאר בהמה וחיה נמי לפוסלן לנט"י בשתייהם כי היכי דפסלי במי חמאת דכתב במס' פרה ובסמ"ג מיייתי לה מי חמאת ששתו מהן בהמה וחיה וכל הטופות פסולין חוץ מן היונה. והו' נראה דאשילו לפירוש רש"י דווקא במי חמאת פסלי שאר עופות בשתיים משום דמה שנפלו מפיהם אל המים הנשארים בכלי אין בעיילין במיעוטן משום חומרת דמי חמאת אבל לעיין נט"י בעיילין ודאי במיעוטן. והכי מוכח דסגן נפל לחובו דיו קומם וקנקנתוס אח נשתו מראיטן פסולין הא לא נשתו כשרים ואפ"ג דודאי דיו וקומם פסולין לנט"י דלא מים מיקרי אלא משום דבעיילין במיעוט וזרז עיין בכדנא וז' בניילין בחוספות פ' סוגרש. ובפירוש משניות דסדר עכרות שפירש רבנו יחאק מסימפוג"ט מלאחי דכתב במס' ידים עכל כסן אח הספוג אח נשתו מראיטן פסולין אבל לא נשתו כשרין דספוג השיב כאלו שחה מהן יונה עכ"ל משמע דאי הספוג נחשב כשאר עופות הוא פסול ולא אמריק בעיילין במיעוטן. אמנם יש לומר דאיירי כגון דלא היו בעיילין במיעוטן ואלו דהלי ביונה לאו למימר דשאר עופות פסלי במים לנט"י אלא לסימנא בשלמא יקט ורואם לומר דהספוג מוץ כמו שסיונה מולאה אבל אי כוס הספוג אינו מוץ כוס פסול לנט"י. סגלעד"כ :

שאלה רסא כלי שיקב כמוזיא משקס אבל לא ככוס משקס כשר לנטילת ידים או לאו :

תשובה יראה דלרז"ך לדקדק יפה בדבר כמו שאנאר. בסמ"ג וסמ"ק כתב דאם יקב ככוס משקס שהוא יקב גדול ממוזיא משקס פסול לנטילה לגמרי משום דלאו כלי חשוב אבל אם יקב כמוזיא משקס אח מחזיק רביעית למטה מן הקב

שרי ליטול סימנא ודוקא כשזופך מן הקב על ידו אבל שזופך משי כלי הואיל והמים עוזרין למעלה מן הקב פסול דמה שלמעלה מן הקב לא חשיב כלי וכן כתב בהנה"ס במיימון. ומדברי הרמב"ם נמי משמע דסדר יקב ככוס משקס פסול לגמרי שכתב וכלי כשנזר שזירם המתסרתו מידי עומאה פסולין לנטילת ידים כשרי הן כשרי כלים ע"כ וערתהן מידי עומאה בכלים העשויים למשקין חיינו ככוס משקס כדליתא בחוספות פ' המזיע קרוב לסופו אמנם אפשר חסם איירי דיקב ככוס משקס בשוליו שהיוה מחזק רביעית למעלה מן הקב וזרז עיין. ובמדברי פ' אלו דברים במס' נרוחם כתב ג"כ דברי סמ"ג וכתב עלה אבל החום' פ' כל כשנזר כתבו דבין יקב ככוס משקס ובין יקב כמוזיא משקס אח שזופך דרך הקב נטילה טובה היא ובלבד שיחזיק רביעית למטה מן הקב ע"כ. והנה דקדתי בכמה חוספות פ' כל הכשר ולא מלאחי פסק זה מכל וכל ובאשירי שם משמע כדכתב מדרי פ' אלו דברים בשם החום' דכתב מותרא דנחא דלאחר חסם כלי שיקב ככוס משקס אין מוטלין הימנו לידים וכתב עלה וכלי שיקב ומחזיק רביעית למטה מן הקב מותר ליעול הימנו מן הקב אבל לא דרך פיו דלמעלה מן הקב לאו כלי הוא ע"כ משמע דקאי חיקב ככוס משקס דלעיל מיניה וכן כתב בטור אורח חיים בהדיא. והשתא נראה לדקדק לדברי החוספות ואשירי אם יקב רק כמוזיא משקס כשר ליעול הימנו אשילו דרך פיו דהא ע"כ אשילו ככוס משקס אינו אסור-אלא דרך פיו לדברי החוספות ואשירי והא דכתב מדרי לדברי החום' דבין כוס משקס ובין מוזיא משקס אם נטל דרך הקב נטילה טובה היא משמע דאשילו כמוזיא משקס בעינן דרך הקב י"ל דמשום כוס משקס נקט לה וכפס קאמר כי היכא דמודע סמ"ג כמוזיא משקס דמהני דרך הקב כפי נמי מהני לדברי החוספות ככוס משקס וכיון דאשכחן פלגתא דרבוותא כפי חלוקים נראה דאז"י בחר המקילין בנטילה ידים דהני כתב הרמב"ם. וכן בנינו במשנה במס' ידים מים שנסתפק לו אם נעשה כסן מלאכה או לאו אם היו עמאים או טכורים אם היה כסן כשיצור או לאו ספק נטל ידיו ספק לא נטל ספיקו טכור שכל ספק שבטרתת ידים טכור ע"כ. ונראה דס"ס פלוגתא דרבוותא דהסם נמי ספק הוא כמאן קי"ל מדכיל וחנא שכל ספק שבטרתת ידים טכור אך מאי דאשכחן בהדיא בפסקי הגאונים לאסור ולא אשכחנא בפסקי גאון אחד בהדיא להסיר אלא דדייקין מיניה ככוכחא דהני סגן קשה לאחור כזה דברים המפורשים להדיא. כנראה לע"ד כתבתי :

דיני פריה ורביה

שאלה רסב ראונו היו לו בן ובת נשואין ומתו וסניח כל אחד בן קיים ראונו פרים ורביס או לאו :

תשובה יראה דלרז"ך דקדוק יפה בדבר. בחלמוד פ' סנה על יבמתו משמע לכאורה דס"ג חשיב קיום פרים ורביס דקאמרינן חסם אכא דתניא בני במים הרי הן כבנים לעיני פרים ורביס סבר אביו למימר ברא לברא וברתא לברתא וכל שק ברא לברתא אבל ברתא לברא לא. אמר ליה רבא לשבת יגדס וסאיכא ח"ל החוספות שם וכל שכן ברא לברתא ואפ"ג דלעיל אין שני זכרים חשובין כבן ובת הכל שבה מנה מי שפוטרו מפריס ורביס פשיעה דקאי שפיר הן במקום הבת עכ"ל. מדקאמר מכל שכן ברא לברתא וקאי דלעיל דקאמרינן ברא לברא משמע דשני זכרים אחד מבן ואחד מבנת חשיב קיום פרים ורביס אמנם יש לרמות דס"ק ברא לברא ברתא לברתא כלומר כל אחד זריכה לסיח כיוזא בו הכן יסי' לכן אבל הבת לחודיה לא מהני אשילו סיה לאחותו הבת בן ובת לא מהני לזקן הואיל ולבנו אין לו בן. אבל ברא לברא וברתא לברתא מהני וכל שק ברא לברתא כי איכא בה בעולם כגון מן הבן שיש לכן בן ובת או מושיל מכל שק ברא לברתא. משא"כ איפכה כמו שבארתי לעיל אבל איכא בה בעולם אימא שני זכרים לא מהני. אך קשה אי מפרשינן כסוגיא כפי א"כ מאי מקשו החוספות מהא דאין שני זכרים חשובים כבן ובת שאי

הסם דליכא בה כלל דוחק כיה ליישב. אך לריכין לדחוק ולישב משום דכתב הרמב"ם ח"ל נולדו לו ומתו וכניהו בניו כדי זה קיים בני בניו כן כניס בהם דברים אמורים כשהיו בני בניו זכר ונקיבה אע"פ שהזכר בן בתו והנקיבה בת בנו הואיל והן משני בניו הרי זה קיים עכ"ל. כרי זה כתב בהדיא דנעין זכר ונקיבה בבני בניו זכריים לא מהני ומסתמא לא פליג אהלמוד ומפרש הספר כדפרישית וכולל לומר דדעת הרמב"ם דאע"ג דלא אשכחן דפליג רבא אלא בניו כל שכן אלא דאמר ליה דברתא לרבא נמי מהני מ"מ כיון דתלי טעמא דהא איכא שפס. א"כ בעינן לעולם שבת ולריכין להיזהר זכר ונקיבה והסוס' דלעיל מקשין לפי הכל שכן דסבר רבני ופלי כהמקנה איכא למימר דבעינן זכר ונקיבה :

שאלה רבג ראוין קיים כבר פרים ורביה ונחלמן ורולס

לישא אשה וירא מקטטה שמהא בין הכאה וילדיו ומחוק קך גמאה לבו לקחה אשה שכיח מוחקה לכל כאינס בה מריבס כלל אבל אינס בה בניו כלל ואם לא ימלא אשה אפי' כזאה דעתו למנוע לישא אשה לגמרי מדאגחו על הקטטה יפס הוא עושה או לאו :

תשובה יראה דנזד אחד הוא עושה יפס ולא כלל כשני

כילד אם נושא אשה באינס בה מריבס כלל יפס הוא עושה. ואע"פ שאינס בה בניו כלל וק"ל כרבי יוסע פ' הכא על ינחתו דאמר כיון לו בניו בילדותו יסיו לו בניו בזקנותו משום שנאמר בבקר זרע זרעך ונומר. ודקדק אשירי שם דאיכא מאן דאמר אפילו למכור בית לישא אשה שיכיו לו בניו בזקנותו מייחייב מכל מקום הא כתב אשירי דאיו אלא דרבנן דמדאורייתא כיון דקיים פרים ורביה תו לא מייחייב ורב אלפס פסק דאיו מוכר ספר תורה כדי לישא אשה בה בניו אם קיים כבר פרים ורביה ואפילו אי סוס מנוס דאורייתא לכולי עלמא. מכל מקום יש להביא ראיה דדחינן לה מקמיס דקטטה בחוק ביתו מהא דמניא בפ' החולץ וקראו לו זקני עירו ודברו אליו תלמד שנותנין לו עלה סוגנת לו שאם הוא ילד וסיה זקניה או הוא זקן וסיה ילדה אומרים לו מה לך אלא זו כלך אלא כמותך זאל הנשים קטטה אל חוק ביתך אלמא דדחינן בשביל קטטה מייבום לחליצה ואע"ג דמן התורה חליצה במקום יבום לאו מנוס היא אפילו למידיה לא תעשה שיש בו כרה כדמוכה בשיטת עליס פ' קמא דיבמות. אמנם לפי דך כשני דאם לא ימלא אשה באינס בה מריבס ימנע מלישא אשה כלל כהא לא קאמינא דיפס עושה דדברו חכמים דאסור לאדם שיכא שריו בלא אשה שנאמר לא עוב היות האדם לבדו וגם אמרו כל השריו בלא אשה שריו בלא טובס ובלא ברכה ובלא שמחה ובלא שלום והו איכא למיחש שמהא סתגבר יארו עליו ובלא לידי הטא כולי האי לא דחקין מכמה דקטטה. כהנאה לע"ד כהנתי :

דיני מילה

שאלה רסד קטן מליכו ונכנס מילתו חתח השור שעל

בגוים וכשאינו מתקשה אין מילהו נראה כלל ואף כשהוא מתקשה אינו נראה רק ראש המילה כמו עד שנים העברה וברכה מילדי משפתחו בדרך זה בקטן וכשיגדלו להיות בני מאוס נעשין כשאר בני אדם בין כסיותן מתקשין בין שאינן מתקשין. וחסרון זה אינו מזד הטובל שלא חתך כשור כל לרבו יש קפידא לתקן המילה או לאו :

תשובה יראה דלריך לדקדק יפס בדבר זה הרמב"ם כתב ח"ל

קטן ששברו קך ומדולדל או שכיס בעל כשר או שיראה כאינו מכול דואין אותו בעת שמתקשה אם נראה שהוא מכול ח"ל כיון ולריך לתקן כשבר מהאן ומכאן מפני מראית העין ואם בעת שמתקשה לא נראה שהוא מכול חזרין וקולטין מן הכשר כמדולדל מהאן ומכאן עד שיראה העברה גלויה בשעת קישויו ודבר זה מדברי סופרים. אבל מן התורה אע"פ שנראה כערל הואיל הוא וימול אין לריך למול פעם שנייה עכ"ל. נראה דמלשון זה משמע

דבג"ד נמי לריך לתקן מפני מראית העין בדרך זה שיש לערום עם סקנן לדחוק השור לאחרים ולקשור אותן עם סביב סגיד שלמעלה מן העטרה אם אפשר שהעמוד עם ולא החזור למטה אבל אם ח"ל בדרך זה אין לחתוך ולקצץ כלום מן כשור כואיל ונראה מכול כשמתקשה ואע"ג דאין נראה מן העטרה אלא כהנאה כמו שליש אפילו כשמתקשה מ"מ נראה דמני כהני דדווקא גבי לריין המעכבין את המילה בעינן גילוי רוב העטרה משום דעדיין לא מל כסלכחו ולא נחתך כשר הערלם לריך לחתכו אבל בג"ד שכבר מכול כסלכחו מן התורה אפילו לא הוה נראה מכול כל עיקר אף כשמתקשה לא הוה נקרא ערל רק מדרבנן וכואיל ונראה מכול רק כהנאה העטרה ולמעט קאם נראה מכול קריין ביה. אמנם מלשון רש"י פרק רבי אליעזר דמילה במתני' לא משמע הכי כדכתבין לעיל דבג"ד אין לריך לקצץ מן השור דחוק כהנאה הוה בעל כשר מתקשין משום מראית העין ופרש"י בעל כשר כהנאה שומן ונראה כשר שלמעלה מערלתו לאחר שגטלה ערלס כולם כאלו אוחו כשר חוזר וחופס את סגיד מתקשה ומשפע באיזמל מאוחו שובי מפני מראית העין שלא יהא נראה כערל עכ"ל הא קמן דכתב בהדיא דלריך לתקנו באיזמל מפני מראית העין. אך בתלמוד קאמר אהיה מתני' אחר שמואל קטן סמכודבל כנשר דואין אם כשהוא מתקשה נראה שהוא מכול ח"ל למול אם לא לריך למול וקך מייחייב מומרא זו כהווייהס בא"ז ובסמ"ק ובאשירי ולא כהנתי עידי לריך שום חיקון אם נראה מכול כשהוא מתקשה ואם הוה אחר דפרש"י במתנייתין קאי אהיו נראה מכול כשמתקשה אחי שפיר אף כשגון לא משמע הכי דא"כ אמאי נקט במתני' לריך לתקן מפני מראית העין ושמואל נקט לריך למול ונראה דמסבא דייק הרמב"ם דחלקינכו למרי גווי. אפס נראה דמתני' דקמי ואם הוה בעל כשר כו' קאי אגדול שהוא קך ולענין אפילו חרומס חנן לעיל מייחייב אינו אוכל בהרומס ולהכי עפי ולהכי לא מייחייב לה הכבורים אע"פ שנדחק לפרש הכי מ"מ כואיל וכספריס דלעיל לא מייחייב לפסק הלכה סכיה דמתקשה מפני מראית העין חקקו לפרש הכי דבקטן שנראה מכול כשמתקשה אע"פ כשלא מתקשה אין נראה אין לריך כלום לחתוך מעורו יותר ובג"ד כנ"ד שידוע הוא מבני משפתחו כשיגדיל תראה מילתו כשאר כל אדם לא מנעירין לתקן ולקצץ כלום מעורו דשמה יבא לידי סכנה :

שאלה רסה שמיני של מילה שאירע בשבת ואבי כהן יודע למול אבל לא מל כבר רק פ"א ויש כאן אומן אחר שמל כבר כמה פעמים שבקיין לים לאב למול בשבת ככ"ג או לאו :

תשובה יראה דסודאס זו לריבס דקדוק גדול כתב בספר

יורה דיעס בהלכות מילה ח"ל כתב הר"ד אליעזר הלוי אם האב יודע למול אין לו למול בשבת אם יש אחר שהוא יודע למול דהא מילה היא פסיק רישיה לגביה שהוא מהסוין לתקן את בנו אבל לגבי אחר לא מיקרי מתקן ושרי ומיאו אם אין אחר שידוע לימול ימול עכ"ל ובמדרכי פרק ביסוי הדס כתב תשובת רבינו שמחה וסרבי משולם רבני דוד דאדם שלא מל מעולם פשיטא דלא ימול בשבת דחיישין שמה יקלקל המילה ונמלא מחלל שבת כדאשריין במס' ביבס מפני שצריך לבודקו ע"כ. ואני שמעתי בדרך שמועס שאלה מהגדולים כוזרי לאבי כהן שמל כבר כמה פעמים שלא ימול בשבת אם יש שום מוסל אחר ועל אדם שמל רק פעם אחת כשיב בהשוכס אחת שהוא מסופק אם יכול למול בשבת הואיל ולא איחזיקו בתלם זימנא. ומסתמא נבאר שאילתינו ונראה דהכוא פסק דיורה דיעס תשובה הוא כמו שהבאר לקמן ואין נראה להביא ראיה לדבריו מהא דאיפא פ' ר"א דמילה גבי מילה כנרעה חליצה דאבי דסוקי רבוי' דקרא דכשר חליצה דר' יודא דאמר דבר שהינו מתכוין אסור להכי חליצתיך כבר לרבות דאפילו היבא דאובא בהרס ימול ופריך א"כ לר' במשון דסבר דבר שהינו מתכוין שרי למס לי קרא שברי אינו מתכוין אלא למיל ולא לקצץ את כסכרה וכך פירכא דהלמודא קיימי מקמי דסכר אבני דמורס ר"ס כשפיק ריביה ומבני באומא לקצץ כסרה בנו קמטין חליצתיך קרא ומקשה עלס ואי דאיכא אחר דלא מכיין לקצץ כסכרה ימול וקיימו שניסס

הטעם וכלאו כד"ל ע"כ שיטת הגמ'. לפום ריבועא משמע מכאן
 ממש בדפסק כיו"ד דלעיל דכינא דאיכא אחר לא שבקינן ליה
 לאב לעבור כוס לאו מבום מלוא מילא אע"פ שהבורס הכירוהו
 כינא דאיכא אחר. אמנם כי דייקנן כה אין ראיה כלל מכאן
 דהסא ודאי לגבי קליפת כבכרה איכא למימר דכאב אע"פ דמי
 אומר שאינו מסוין לקוץ כבכרה בנו מ"מ אי אפשר הוא בלא יכוין
 לקץ אבל אחר י"ל שפיר שאינו חושב כלום על קליפת כבכרה והוא
 מסוין רק למלוא המילה אבל לענין חול שבת אי יחא דאליעטרך
 קרא למישרי מילא בשבת דכיינו מעטס חובל ופושט חבורה ואע"ג
 דמקלקל הוא השמועין דמקלקל כבכורה חייב אם כן היאך נוכל
 לומר דכאב מסוין לתקן זה בנו אבל אחר לא בין אב בין אחר
 הרוויכו ודאי מכוונים שיכא יומול דל"כ אפי' אחר אמאי קאחי
 והרוויכו לא מכוונים כלל שיחלל השבת האב כמו אחר אלא
 דחלול שבת פסיק רישיה הוא וכו' אחר כמו לאב ומכך כבכרה
 נמי אין ראיה מכאיה דקליפת כבכרה דהא מסיק הסא דאבוי
 גופיה סבר דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ול"ש אב וי"ש אחר
 ולגבי חילול שבת נמי אע"ג דבעינן מלאכה מחשבת ואפי' פסיק
 רישיה פטור מן הסורה לר"ם במלאכה שבת משא"כ לגבי קליפת
 כבכרה ובאר איסורים מ"מ כיון דמקלקל כבכורה חייב מהטעם נמי
 חייב אע"ג דאיכא מלאכה מחשבת כדאיחא בהוס' פ"ק דכחובות
 מפרק ספק חבל. והו' דלטון פסק י"ד דלעיל לא משמע כיו' דמבום
 כאו עעמא שרי אחר עפי מן האב דהא כתב לגבי אב כיו פסיק
 רישיה מבום דמתכוין לזקן את בנו משמע דלגבי אחר לא הו'
 פסיק רישיה וכאי ליתא דפסיק רישיה הוא ודאי לענין חבורה. ו
 אמנם נראה דכך דעה ספר יורה דעה ור"ל דכבירה לן כר'
 יודא דמקלקל כבכורה פטור וכו' דאליעטרך למישרי מילא כיינו
 כדמשי רב אפי' פ' הורג דמילא לא חשיב קלקול דמי לי לתקן
 גברא ומ"ל לתקן מנא ומוכח הסא דהוס' לפרש"י דאין טעם הוא
 דמילא חבו היקין משום קיום מלוא דא"כ מה היה לריך לפרש
 אהא דקאמר נמי הסא מה לי ביטול פטילא בו' שאינו מקלקל את
 האב אלא מתקן וזקוף ותיפוק ליה טסוא היקין משום מלוא מיתא
 כ"ד אע"כ סבר רש"י דמש"ס חשיבה מילא היקין משום דע"י כך
 נעשה התיקון ושרא' שלם והו' כמו הממעט ענין של הסדס ולולב
 דחשיב היקין מנא אע"ג שאין מישוט זה מוריד ומעלה לסדס אלא
 שג"י כך מזכיר לולב ולש"י האב ודאי קמכוין לתקן את בנו כדי
 שיא קרא שלם ופסיק רישיה לגביה לענין היקין גברא אע"ג
 דעיקר כוונתו למלוא וחובא אבל אחר דלא איכפת ליה בחיקון חשיב
 כהא דר' סניא דקאמר לא לריכא בארעא דחבריה אע"ג דפסיק
 רישיה הוא אינו חייב מדאורייתא ע"ש. אמנם הסא פליגי
 סזח דרש"י כהסא דביטול פטילא להבערס דבת כהן וסוכיותו
 כהבחה נמירס דמשום היקין סמלוא דמיתא כ"ד חשיב היקין ולא
 קליקל ל' יסודס וס"ס שאר מיתא כ"ד שאינו ע"י ביטול פטילא
 כולו חשיב היקין משום סמלוא ולפי זה נראה דס"ס לענין חבורה
 דמילא לא חשיב מקלקל משום מלוא מילא וכו' איחא בסדיא הסא
 בחוסות פ' האורג כהסא שמעמא דלר' יוחנן איכא דר' שמעון
 חשיב קליקל חבורה מילא היקין משום סמלוא ע"ש וא"כ מ"ש אב
 ומ"ש אחר דלחרוויכו פסיק רישיה הוא לענין חבורה דהא ע"כ
 חרוויכו למלוא קמכונו והו' דאשילו לפי מה דתריאת לעיל דברי
 סרב ר"א כיו"ד כיינו אי סבירא לן כר"י דמקלקל כבכורה
 פטור ומילא חשיב היקין כפרש"י משום דהוא כמתקן מנא שסבן
 נקרא שלם ע"י' ומלבון הסוססוא הסא משמע דלא קי"ל כר"י
 דכתב אהא דמשי רב אפי' מ"ל מתקן מנא כו' דלאו משום דס"ל
 לר' אפי' כר' יודא משני כיו אלא איכא דר' יודא משני משמע
 דסבירא לכו לית כלכחא כר' יודא דא"כ מה הו' קשה אי רב
 אפי' ס"ל כוונתו ובכנס"ס כהשירי פ"ק דכחובות כתב בשם מהרי"ח
 בדרך ספיקא ואח"ל סלגס כר' שמעון במקלקל כבכורה אפי'
 סרמב"ס פ"א דקליטת שבת פסק כהדיא כר' יודא. ומשעתא יש לנו
 ליישב כעייב על בני דרכים מה שכתבו העולם שלא ליכר כזה
 מהאב מל אח בנו אפי' איכא דאיכא אחר ואע"ג דכפסר י"ד לא
 פסק כיו י"ל דהסא פסק איכא דרש"י ובר"י כדפרישית לעיל.

והעולם וכוונתו כדברי הסא' דלפי סברתם אב ואחר שוין
 כדפרישית לעיל ח"כ דפסק יו"ד כרמב"ם דכלהו כר' יודא ואלוים
 חייב דמילא מבום תקוין גברא ויש לתקן בין אב לאחר איכא
 דרש"י כדפרישית ומכאן העולם סובר אפילו אי סבירא לן כהא
 כרש"י מ"מ כיינו דוקא איכא דר' יודא ואין קי"ל כר' שמעון
 דמקלקל כבכורה חייב ולדידיה אין חילוק בין אב בין אחר כדמבאר
 לעיל ומלבון הסוססוא משמע כפשיטות דס"ל דכלהו כר' שמעון
 ולא אשכחן כלל דרש"י פליג אהא. ואע"ג דפ' ר' אליעזר דמילא
 משמע קלה לפום ריבועא כדפסק יו"ד דקאמר הסא רב אהא הוס
 ליה כהוא יוקא דתוליד מכול וסיה יוס ח' בשבת והו' מסדר
 ליה דתליכסר מוכלי עד דעביד ליה כרות שפסס פירוש הוס מסדר
 אר"ג אומנים ולא ראו למולו מבום דכוו סבירא לכו וולד מכול אין
 מחללין עליו את השבת עד לבסוף מל בעלמא ושארו כרות שפסס
 ואמר רב אהא חיתוי לי דעברתי אדרב פירוש ועשתי על דעברתי
 על דברי רב דסבר הסא וולד מכול ח"כ לסטיף ממנו דס ברית ע"כ
 שיטת הגמרא מהכא משמע קלה דרב אהא הוס מדבר אמואל אחרינא.
 ואע"ג דאיכא נמי אומנא כיו דאי לא הו' מל מעולם ח"כ היאך
 היה מל לבסוף הא אכור כה"ג לימול כדכתובת לעיל מן המדרש
 והו' במס כרנים שביס נענש דילמא מבום דלא הו' אומן וידע
 וח"כ למס היה מחזר אי"ג מוסלים ולא מל מיד בעלמא אע"כ משום
 דאיכא דאיכא אחר אין לאב לימול בשבת. אפי' יש לדחות דמש"ס
 הו' מסדר אחרינא דלא הוס יוחא ליה למיעבד בידיס לעבדוי
 אדרב ח"כ משום דנולד כהוא מכול לריך אומנות יסירס לכן הוס
 מחזר אמוכלים בקיאים ואיזו חיו נמי מוסל אבל לא הוס בקי
 כספגס כולי האי. ופשחא דאיחבדרי לן דיש סעד ואשך יפס למס
 שכתבו מל בשבת ח"כ ל"ד דלא מל האב רק פעס אהא אין
 קפידא דלא בעינן איחחיקן בתלתא זימנין כהסא דאין מוחזקין
 דשחיטס דבעינן ג' זימנין דחייס הסא לעילופי דהכי משמע לכן
 כמדברי דמיקרי מוחזק בפעס אהא דכתב אהא מל מעילס
 משמע הא פעס אהא לא מיבטיח ליה לרבינו מכולס. וכסי משמע
 נמי מלבון סהלמוד במס' ביבא פ' כמזיל דמייס מייחי רבינו
 שמחא ראיס דקאמר כהא ברעפוס חדשים עסיקין מפני שריך
 לבזוקן ומשמע דוקא חדשים לגמרי שלא הולת כהן האור מעילס
 כהסיה דפרק כל בעס חדס יוחך יבן יוין דאיידי כחדס לגמרי שעל
 ידי היסך זה נגמר כדפרש"י הסא אהא מפני שריך לחוסמו וחוס
 דרעפוס לא שייך אלא כחדשים לגמרי. והו' דאי בעינן כהא חזקה
 גמורה כמו גבי שחיטס ח"כ אמאי לא מייחי רבינו שמחא מהכא
 דדמייא משם לרסכא דחייסין שמא יתבטל מחמת מכת חרב כירא
 ויתקלקל אפי' למ"ד דלא חייס כהס לעילופי איכא למימר דכיינו
 דוקא במכת חרב דכנסס ועוף אבל דארס חייסין ועוד דהסא
 אה"ל שיהעלף ידניס כדבר יודע בקלקל וכו' אין תקלה ולא
 חייסין שמא יתעלף כ"כ שלא ירגישו בקלקול אבל כהא אס יקלקל
 כמילא נעשה תקלס שאין תקלס כוב אפי' לא דמי להסא דהסא
 איכא למיחש לעילוף כל דכו וע"כ יסכא או ידרוס או יתלד ולכך
 בעינן מוחזק בתלתא זימנין אבל כהא אין חששא אלא מבום דשמא
 לא יוכל לאמן את ידיו לחהך ולפרעו כדחזינן כהא זימנא דמאמן
 את ידיו שפיר סני כהכי ולכך שרי לאב למול בשבת אע"ג דלא
 מל רק פעס אהא ואע"ג דאיכא אחר דמל זימנין כובא דכני
 חרי חומרי לא שייכי אדדי ללרפס כלל וסמחמרי יחמיר :

שאלה רסו מילא בארעא כפוריס אומני מלין כחיקוק
 בכית כנסת :

תשובה יראה דמלין אוחו לאחר קריאת סמגילס וסיוס סתפילס
 ככשאר ימים דאע"ג דאהד מן סגדוליס כתב שזלין
 בין קריאת סהורס לקריאת סמגילס כי סיכא דכתב בא"י סבר"ס
 מלין בין קריאת סהורס לקריאת סתפילס נמלא כחוב כסס
 אהד מסגדוליס אחריתא שתיק על זה ולי' למול אחר קריאת
 סמגילס וסיוס כהפלא ככשאר ימים ואמר דמססיה דתקיעת שופר
 אין ראיה דהסא כעעס הוא משום דכך סהדר ברית אכרסס
 ועקידת יחאן וסיהא עעמא לא שייכי גבי קריאת סמגילס. ונראה
 דכן עיקר מעטס אחריו דס"ק דמגילס מוכח דמלוא מילא דחית
 מפני

מפני קריאת מגילה דרשים הסם מולאחוחו כרי שכלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו' עד אבל מטמא הוא למח מזה אלמא מת מזה עדיפה עפי ממילה ואפי"ס בני בחר כבי אי קריאת מגילה עדיפה מזה או לאו וכן כתב הרמב"ם וסמ"ג שאין לך דבר שמקרא מגילה נדחה משפיו אלא מה מזה בלבד שספוג בו קוברו תחילה ואח"כ קורא מלשון זה משמע בדיח דבשאר כל המצות קורא תחילה ואח"כ עושה אותו ואפילו אם באנו לדחוק ולומר דהאי יודחיה מפני קריאת מגילה דקאמרי ר"ל היבא דאיכא ספיקא אם יש לו זמן לקיים שיהיה אז מקרא מגילה עדיפה מכל המצות שצריך לקרותו תחילה משום פרסומי מיסא ואם יכול לעשות טוב המצוה אחריו יעשה אבל לעולם כל סיכי שודאי בידו לקיים שיהיה יקדים במילה משום דתדיר הוא ופרסומי ניכח איכא לעולם במאחר כמו במקדש והכי משמע חילק באשירי פ' במה מדליקין גבי ספירת דר"ה וחומה ע"ש. מ"ע נראה דמקרא מגילה נמי חשיבא תדיר לגבי מילת הוילי חומה קבוע בכל שנה וכן איכא צ"ק דיבמות בשיטת עליה דפריך הסם מה לתמיד שכן תדיר ומקשין הסום' עלה דניטף מעומר ושתי הלחם דאיכא נמי דמי שבת ומתקן ר"י דכולהו חשיבא תדיר הוילי חומה קבוע בכל שנה. אמנם פ' כל התדיר בזמנים קאמר אוליית את הפסח שאינו תדיר ולא אוליית את המילה שהיא תדירה ומסיק הסם לחד לישנא דמילה חשובה תדיר לגבי פסח ופסח נמי זמנו קבוע הוא ככל שנה אמנם לאידך שינויה הסם ליבא כדפרש"י לשם וכן בתוספות פ' אילו דברים בפסחים מוכח דמילה לא חשיבא תדירה עפי מפסח והיינו כאידך לישנא וז"ע בשיטה עליה דלעיל ובתוספות מס' ביצה ובפ' ג' וז"ל וסמ"ג דלעיל עיקר הוא:

דיני פדיון הבן ופדיון בכור

שאלה רסז בת כסן אחת פטויה שלא בכרה ונתעברה בזנות וילדה בן ואמרה מפלוני ישראל נתעברתי והוא מכחיש לה ואמר שמכרי נתעברת ונתן כוכחה ורצוה לדבריו שכן הוא שמכרי נתעברת אבל אינם אומדות ברודות ואדרבה סרבה בני אדם מאמימים לדברים והבן נתגדל והיה לאיש. חייב לפדות את עצמו או לא:

תשובה יראה דאינו חייב לפדות את עצמו דבדיחא איכא פ' יש צבור ופ' סרוז דכנסת או לויי שילדה בנה פטור מה' סלעים ואע"ג דמסיק עליה פ' יש צבור וכן דמתעברת מכרי הוילי ונחוללת מקדושתה כרי זו כורה וחייב ביה ה' סלעים אבל בת לוי כס"ג פטור וא"כ כ"ד כוילי ואחר פלוני מכהישה ומוציא קול דמכרי איעברת ונתן טעם ואמחלה לדבר יומא דנמנין ליה דהא ע"כ מהמנין ליה דלא שדין ליה בתריה לענין ירושה ושיחא מזה להתעסק בקבורתו ולענין חליה וייבום והכי כתב אשירי פ' ק דכחצות גבי ארום וארוסתו דהו קאמר ארום לא מלאי קמעברת והיא אמרה מנייה מילתה דפשיעה היא דלא מהמנין לה אלא משויק להאי עובר ממזר אפי' לר"ג דקאמר היא גלמנה אפי' ברוב פסולים אילנה הכ"מ צברי ושמה אבל כשהוא עוין צרי כנגדה לא וחו דקיי"ל כר"י שהא אמר על בן אחד בין הבנים דממזר הוא נאמן כ"ס על זה העובר ע"כ. ונראה דבג"ד דלא היתה אשתו כלל פשיעה ופשיעה דלא כל כמינה לומר של פלוני הוא אי איחא קמן ומכחישת ולא שדיק ליה אבתריה בשום מילתה כלל אבל מ"מ אף לדידיה לא מהימנא אלא להך מילתה דלא דידיה הוא אבל להאמין לכל דבריו ולומר מכרי מעברת דקאמר לה איכו ודאי לא אמרי' ומשום דר"י דנאמן על בן בין הבנים נמי לא מהימנא דנראה דהכחא הימנותה ליתא אלא צבן שנולד מאשתו בשהיא האמינתו תורה שיכירונו לאחריה הוילי ומאשתו ומארוסתו מולד ומסתמא דמילתה הוא דלשדייה בתריה וכשהוא אומר דלאו מנייה הוא וממזר הוא מהימנא אבל בג"ד דלית ליה לא יושאין ולא קידושין בפק איחתיא הילך חסידא דעתיק דליהוי מהימנא במידי על הבן שנולד ממנה הוילי והוא אמר דלאו מנייה הוא ואי משום דליהוי

שאלה רסח בסעודה פדיון יש לגר בברכה המזון שהשמה במעונו או לאו:

תשובה יראה דיש לדקדק בדבר דמלאתי הועתק מספר פרנס שכתב סדר פדיון הבן וסיים שמוסגין לעשות סעודה לפרסומי מזה והיא סעודה מזה ולריכיש לגרך שהשמה במעונו ע"כ וכן שמעתי מורים מורי הוראה בריו"ס ור"י אה"ק מהא דאמרינן פ"ק דכחצות רב חביבא איקלע לבי משהלא ברין שהשמה במעונו וליה הילכתא כוותיה משום דאיכא לערא ליוקא משמע אי לא משום לערא ליוקא הוי מברכין וא"כ בג"ד דליכא לערא ליוקא מברכין. אמנם אחד מהגדולים העתיק מתוספות ריב"א וז"ל אבל מותר לאכול בסעודה בריה מילה חוץ שלשים ואפילו חוץ' ובלבד שלא יא' מפתח ביהו וכן בפדיון הבן. משום דלפעמים איכא לערא ליוקא ע"כ. מהכא שמעתי דאין לגרך שהשמה במעונו בסעודת פדיון הבן משום דלפעמים איכא לערא ליוקא דהא שרי לאכול בסעודת פדיון הבן מהאי טעמא ור"ם דאין לגרך שהשמה [במעונו] מהאי טעמא ואע"ג דכתב אשירי פ' יש צבור דיש מפרשים דמ"ס"ה לא מברכין שהחיינו על המילה כמו שמברכים על פדיון הבן משום דבמילה איכא לערא ליוקא משמע אבל בפדיון הבן ליכא לערא ליוקא דשמי שהחיינו מהשמה במעונו דלגבי שהחיינו לא קפדין אלערא כל דהוא כמו לגבי שהשמה והכי מחלק בדיחא בנה"ס במיימון בהלכות מילה ע"ש. עוד ר"ת לומר דדוקא גבי מילה אי לא הוי לערא ליוקא הוי מברכין שהשמה במעונו ומשום דגבי מילה כתוב שם אכתי על אמריך אבל גבי פדיון הבן לא אשכחן לשון שמה והכי מחלק במדרי פ"ק דכחצות אפילו לענין סעודת אירוסין ואע"ג דאיכא נמי סעודת מזה היא כדמוכח במתני' פ' אלו עוברין. וא"כ אי לא קרי שמה סעודת פדיון הבן ולא אשכחן לשון שמה בסעודת פדיון הבן א"כ אמאי איצטריכו הסום' ריב"א לעיל להחיר מטעם לערא ליוקא תיפוק ליה דלא מיקרי סעודת שמה לא קשה מידי דסד"ל לאכור מטעם סעודת מריעות הוילי וחצורת בני אדם לשם ואכא בעיקר טעמא משום דלפעמים איכא לערא ליוקא ואין שם שמה לאכל וכל זה אינוי בה לחוק על מנהג דברי ריו"ס שמברכין שהשמה במעונו אלא ליישב מנהג דבני אושטרייך שלא שמעתי כלל שסגו לגרך שהשמה במעונו בסעודת פדיון הבן:

שאלה רסח יום ל"א של בן צבור שנאחזו יום פדיון אותו אם חל בשבת הילך יעשו. לריכיש להמתין בפדיון עד אחד בשבת או אם יש תקנה שיהא נפדס בשבת:

תשובה יראה דאין למווא תקנה שיהא נפדס בשבת ואע"ג דיכול לפדות ובכלי כסף או בשאר שום כסף ה' סלעים בדבר שמוחר לעלעל בשבת דאין לריך לפדות דוקא במעונו ואפי' אם היה בא לפדותו במעונו היה תקנה בדבר כגון שיקן לכתן המעונו בע"ש כדי שיהא פדוי בכן לאחד בשבת וכס"ג מהי שפיר והכי מסקינן בסדיח פרק יש צבור דבין לרב ובין לשמואל אם פדאו בחוץ שלשים במעונו כדי שיהא פדוי בכן לאחר שלשים ולא תאכלנו המעונו במו פדוי בכן. מכל מקום נראה דלאו שפיר למיעבד כהי כרי גוויי דאי בא לפדות בכלי כסף או שום כסף

ומסרה לנפרי לביחו כדי לפירוסה בימי החורף וכשקצרה ימי לידתה של הפרה ראה כישראל למכור הפרה לנכרי כדי לפוערה מן הכנורה ואף אפשר לו להקנותה ע"י מביכה הפרה או ע"י מקומה שהיא פומדה עליו לפי שיהיה רחוקה ממנו כיצד יעשה שילא ידי חובתו נדעת כל הגאונים דר"ת וכמה גאונים פסקו דמעות חייב קנות צנכרי :

תשובה יראה דיש הקנה לדבר דנפק בה ידי כולי רבנותא ודכי לריכנן למיעבד כדכתב במרדכי פ' סוכה דמהר"ם

הלריך לאקמיי בכסף ובמשיכה כדי לאשוקי נפשים מפלוגתא דרש"י ודר"ם וכן מהנכר ואצ"ג דא"י כחב דאפי' לר"ת מהני קניין כסף לעובר מבזבז דר"ת גופיה פסק עובר לאו ירך אמו הוא וא"כ משיכה הכהם לא מהני לעובר ועובר גופיה לא מצי למימשך וכיון דליכא מידי למימשך מהני קניין כסף כדמוכח פלמוחא סהם מ"מ וראה טעמו של מהר"ם דלא ריש להמוך על זס סיינו משום דלא קי"ל בהא כר"ת דההוא' וכן האשורי פ' הפרה פסקו דקי"ל דעובר ירך אמו הוא בכל דוכתא חוץ מלגבי טריפה וכיון דבר משיכה הוא לא מהני ביה קניין כסף וחו באשורי במסכת בכורות כתב דלא מהני מכירה כעובר משום דהוה אדם מקנה דשבלג"ע וזריך לסקנות סכסכום לעובר כמזל לק לפרותיו ונראה דכ"ג יש כאן מה למימשך שסרי מוכר הפרה עלמה לעובר וא"כ לא קנו מעות לפר"ת האויל ואיכא מידי לממשך וא"ו דכתב דמהני מכירה שיעבר הפקר דסבר כרשב"ם וס"ל דמהני דקאמר לכשתלד כדליתא בלג"ס דאשורי פ' מי שמת ואשורי סבר כר"י דפליג עליה סהם ומהר"ם סבר נמי הכי ולכן הולך כסף ומשיכה ואלו נמי בעינן למיעבד הכי ובי"ד דהוה הפרה לפימיה נראה דק יעשה לנאח כל ידי דיעות יקח מנכרי אחד סכין או הגור דבר שהוא כלי ויקנה סכסכום לנכרי בחליפין דחליפין קונין את חלופינן בכל מקום שהן ור"ת גופיה פסק דחליפין קונין צנכרי ודיה נוכר כלום למעשה לשלוח הרשעה ביד נכרי ע"י חליפין וכדיא ראייה נכוחה מפ"ק דקידושין בצרייתא ובמרדכי פרק מרובכ ובהוא' ריש קידושין ולא אשכחן גאון דפליג אהא ואצ"ג דרש"י פסק דכל קניינו של נכרי אינו אלא בכסף י"ל דסיימו לאשוקי משיכה אבל מודם הוא בחליפין דאשכחן נמי בקרקע דאינו נקנס אלא בכסף ובשטר ובחוקה והמעלולים אינם נקנים אלא במשיכה וקניין חליפין מהני בכל ואפי' את"ל דלרש"י לא מהני חליפין צנכרי מ"מ יש להקן כ"ד ע"י אהו כלי עלמו שיתן לו הנכרי כלי בחליפה בדרך חליפין ויקנה הפרה ואומר ג"כ אם לא מהני לי הקנין זס של כלי בדרך חליפין הנינו נוסן לך כלי בדרך כסף דכל דבר הנקנה בכסף נקנס נמי בשוה כסף וככלי יומר משום פרוטם ויהא קונה בתורת כסף דמהני לרש"י צנכרי :

שאלה רע"א יבראל קנה פרס חולצת מן הנכרי וגם מעוברת סיפה כמו ג' או ד' חדשים ולא שאלו לנכרי

כלום אם כבר ילדה או לאו אך הנכרי אחר מעלמו הוא מעוברת כאשר תראו ואני מזהיר אהכס שאל תקריבו אליה סמוך ללידתה כי דרכה לבטוע ברגליה מאד באותו זמן כי כן עשהה כבר דרבותי כשילדה יש לסמוך בכס"ג שבדלי אינה מבכרת היא או לאו :

תשובה יראה דמקל כס"ג לא הפסיד כלל כמו שפבאר . צנכרות פ' סווקה בהמה כתב אשורי בשם ר"ת

דחלב אינה פוער ואצ"ג דרוב בהמות אינם חולבות אה"כ יולדות מ"מ לחומרה אחרין סמוך מיטועה לחזקה הכהמה שלא ילדה משולם ועד עתה והוי ליה כלגה ופלגא וכן כתב במרדכי פ' בתרא דינמות בשם ר"ת וכן פסק בא"ו . אהמס אשורי גופיה מסיק צנכרות וצינמות דלא כר"ת וכן ההוא' צינמות וגם סרמב"ם וסמ"ג מכתבו פסקו דחלב פוער מ"מ וראה דהוה להקל לכנר וכגו בכל אשכחן להחמיר וכן מלמא בשם מור"ם דכתב מהנכר הוא להחמיר . ואפס שאלתי ודרשתי מיוהודים וארמאוס נשים ואנשים רבים אם ראו מימיהם פרס חולצת שלא ילדה כבר ולא שמעתי אחד מהם בראה זכ משולם אך בעוים שמעתי ממקלחם שלפעמים סן חולבות ה' או ד' שבועות לפני הלידה וא"כ אשילו אי אשכחן פרס אחד מהלף הוי מיעטא דלא כתיחא ומיעטא דמיעטא לא אחרין

כסף בשבת גופיה דומה למקח וממכר ונראה הדברים דעפי איכא למיגזר כסבי ממאי דנזרו רבנן דהוה מקדשין והוה מעריכין ביו"ט והו"ל בשבת מבזבז גזירה דמקח וממכר כדליתא בסד"ח פ' בתרא דבינה גפי מה שכתבו הגאונים סדר הפדיון דשילל סכסן מאי צעיה עפי בך בצורך או ה' סלעים כל כס"ג דמיה טונבא לקניין ומכירה . ובהריך גונא נמי ביהן המעות לכהן בע"ש כדמבאר לעיל גם צוה יש גמגוס דהיך יעשה עם הכנרות שזריך לבדך וגם עם הסעודה שרגילין לעשות בשעת הפדיון כמו במלמחי כועתא מספר פרסם מההנים לעשות כעודה לפרסומי מלוה וכן מוכח מן התלמוד דאפי' בימיסם היו נוהגים לעשות כעודה לפדיון סכן כדליתא פ' מרובס רב ושמואל ורב אחי חיקלמו לבי שבע סכן ואשרי לה לבי יבוע סכן ופרש"י יבוע סכן משתה סיו עושין לפדיון סכן וכתבו שם ההוא' וכן פי' בערוך יבוע סכן פדיון סכן ואצ"ג דמפרשי איסורו בשם ר"ח דהוה רגילין לעשות כעודה כשולד זכר על שטעם ונמנו מחשי אמו מ"מ כהא לא פליגי ארש"י בסיו רגילין לעשות כעודה לפדיון סכן ואחד מהגדולים הוה מלחיקע דכעודה מלוה היא לרש"י כדלית ליה ולפר"ח כדלית לי' מדלחיקע רב להכח דהא אמרינן פ' גיד הנשה דרב לא הוי מחשי מסעודה דהבזבז ודיה רז"ל דמה שאלו נוהגים עכשוו לאחר שזולד זכר כנכסין לשם לעטים בלילי שבת הסמוך ללידה הוה כעודה מלוה וסיימו אהתה כעודה דכר"ת וקבעט בלילי שבת בשעת שהכל מלויין צנכרוס וכיון דכעודה מלוה הוה דפדויה סכן כמו שביארתי צנ"ד חיתיה יעשהה חס בשעת שיהן לכסן סה' סלעים נראה דלא יתכן דבר אהתי חוץ צנו פדוי ולא מלאו לו שלקיס יוס ואצ"ג דסבר רב דכיון דה"ל כדי משיכה פדוי לאחר בלג"ס יוס צנו פדוי אשילו חס ויהאלו המעות ופסק סרמב"ם וכן סמ"ג וסמ"ק כותיה וכן פסק באשורי דסלכס כותיה דרב באשורי לגבי דמיהאל סהום' פ' מרובס כסויחא דרש"י פסקו נפשיטות כשמואל דלא יתאכלו המעות חוץ צנו פדוי וכן פסק בא"ו וברוב ספרים סהם פ' יש צבור גרסינן ואצ"ג דקי"ל דכל היכא דפליגי רב ושמואל סלכס כרב בליבארי וכשמואל בדינה כהא כילכתא כשמואל ונראה דהוא' סהם חו"ה לכו גירסתא זו ואשורי ע"כ לא גריס לה וצ"ע דבריה מס' נדה גבי וסותה דלירייתא הוה דרבנן כתב אשורי גופיה דקי"ל כרב באשורי כדליתא פ' יש צבור ולא אשכחן בשום דוכתא פ' יש צבור דפליגי רב ושמואל אלא כהא דלעיל ותיספות בתם' יודה סהם נמי מייתי מופ' יש צבור דקי"ל סלכס כרב באשורי אלתא גרסינן לה הא דלעיל וכיון דקי"ל כשמואל א"כ אהתי אינו פדוי דשאל יתאכלו המעות והאך יעשו כעודה לפירסם המזוס צבור שאין צנו פדוי ואם יעשו כשעידס בשבת כנכר פדוי הוה חס לא נתאכלו המעות נוהן נימא לן דליכא פרסומא כס"ג שאין רואין הפדיון בשעת כשעודה והוה דהיך יעשה עם סנכרות דנכרת פדיון ושההיינו חס יבך בע"ש בשעת נתינת המעות אהתי אין צנו פדוי לשמואל וגם כרב אהתי לא מחייב לפדותו והיך יבך וליזו ובפלוגתא דרב ושמואל אינו אלא דדיעבד אי פדוי או לאו ובשנת חוץ ראו לבדך דלא מידי קעביד כתיבא וממילה סכן פדוי צנכרוס שנת שהוא יוס ל"ה כל כמה דלא נתאכלו המעות ולהכי עדיף עפי למינעיהם עד ה' בשבת ואצ"ג דבשולתי פ"ק דבכורות משמע דלאו ספיר דמי לאחר הפדיון מל"ה יוס ואילך מ"מ אשכחן דמלחתיס כמה נכרת אחד שאין לעשות הפדיון כשתל ל"ה צו ונראה ליכסו כיו ואצ"ג דנוכל ליישב כל הכי גמגומים דלעיל צעניין כשעודה והכנרות כיון דהוה לאחר הפדיון מל"ה יוס ואילך וכשתל בשבת הוה אפשר צו ביום ולא קודם לכן יש לדמות לרב התיב בע"ש שדלחיקוס מבצוער יוס ומנכרין כו' ואצ"ג דליכא כשתח מלוה ודימא ככתה קודס הכנכה כליה אלא כהם דלא אפשר צענין אחר ועיין בתיבה תשובה דלעיל מר חובכס שכנס בע"ש כו' רי"ם :

דיני צבור בהמה

שאלה רע"ב יבראל סיפה לו פרס מעוברת ומבכרת

אמרין ביה סמוך כדאיתא ביהודא ביהודא ואשירי ומרדכי לעיל
 ואש"ב דתלמוד לא חשיב דאין חולבת אש"ב יולדה אלא דווקא
 רובא ולא רובא רובא כמו שהוא בבבא בתרא וכל דבבא
 שלם היו משמות מבטמות שלנו ובבב"ג איתא ביהודא ביהודא
 ובאשירי פ' אלו עריפות דכא דאמרין במס' בטורח פרה בה
 שלם וודאי לכתן משום דודאי לא ילדה קודם לכן וכתבו הסו"ס
 ואשירי דבבבא שלנו יולדות בשנה שנייה ומייתי ראיה מזה
 אמילתא אחרייתא דבבבא שלנו יש לחלק מבבבא שלם לעין
 עמוניתא דוורדא וא"כ גם לכך מילתא אין דוחק אם נחלק בדבר
 אמנא אין נראה להחיר מהאי טעמא לתורה כלל לסמוך על
 הקידושים שהוא נגד קבלת התלמוד וגומר שבתהם בזמניו וגם
 בגאונים שכתבו לאיסור ולהיתר מזה היינו לדיכא לומר שלא
 כתבו דבריהם לזמניו ולא ראוהו שאלו יושבים בן ומור"ם כה
 דסמנא הוא להחמיר מהסתמא ר"ל מנהג אלוהינו אבל מ"מ כ"ד
 דאיתא בלאו הכי אומדנא דדעתא דאין מבבבא היא מנה דברי
 סגרי ומוכיח ביהודא באשירי פ' הליקא בבבא דסיכה דברי
 מסיח לפי תומו שאין נראה להשגיח מקחו סמכין אדבריו ובג"ד
 נמי וסי דאין לגמרי מסל"ת הוא דאיתא למומר שגילה בדרך רמז
 שכבר ילדה לפי שהבבא שכבר ילדה חשונה יותר מבבבא שפיה
 שאין מסוכנת עוד בלידה וגם החלב טוב יותר מבבבא שילדה
 ב' או ג' פעמים מחלב שמבבבא ואפשר סגרי לא ראה לומר
 בפירוט שילדה כדי שלא ירגישו שכונתו להשגיח מקחו מ"מ סגריים
 וראין שאין צדעת סגרי להערים כ"כ לדבר בהירות וכני בכאי
 סגרי אלקר בסא דלעיל דאין בבבא ש"נו חולבת אש"ב יולדה
 וכן כל כס"ג . הנראה לע"ד כתבתי :

דיני הקדש וחרמות ונדריים ותקנות

שאלה רעב לאה אשה ראובן היה לה נכסי מלוג והיה
 לה כעס עם בעלה וסקדישה כל נכסי מלוג
 שלה מה יעשה ראובן בפירותיהן ויכל ליהנות מהן או אם תמות
 יורש את הנכסים הגוף וגם הפירות או לאו :

תשובה יראה לר"י להחייב בדבר . ההוספות פ' אש"פ
 מקטין מהא דאמר רבא בפי' אמונה לכ"ג אהאוא
 אינע"א דפרסא אמינתא דקני מיתנה מוסד דהקדש מפיקט מידו
 שיעבוד דאשם בכתובתא ובפי' החובל אמרין דעבדי מלוג אין
 יולאין בשן ועין לא לאשם ולא לאשה ואש"ג דשיחרור מפיקט כמו
 הקדש וא"כ לאשה אמאי אין יולאין אש"כ משום דאלמוס רבנן לשיעבוד
 דבעל ולכן אין יולאין וא"כ מיתנה נמי לא ליקנו משום שיעבוד
 דאשה דכא בכחכות כר"פ המדיר מדמה הלמודא שיעבוד דאשה
 לשיעבוד דבעל לענין דאלמוס לכו רבנן ומתרתין בחד שניו"א דרבא
 סגרי כמ"ד פ' החובל דעבדי מלוג יולאין לאשה אי נמי לגבי
 נכסי מלוג ידו עדיפא מידם כיון דאכיל פירות בהיים ולכן הליס
 שיעבודים . והשתא לפי תירוצן ראובן דסבר רבא דאשמה מפיקט
 בשיחרור נכסי מלוג שלה מיד בעלה ס"ה ע"י הקדש ואש"ג דפי' קונמו'
 ודאי לא מני מפיקטת חילק בבבבא פ' אש"פ ובפי' השולח וכן
 במרדכי פ' המדיר דווקא בקונמות דאינה אכורה הלא לבעלה לא
 משקטס דאלמוס רבנן לשיעבודי' דאל"כ לעולם תיחבר עליו אבל בסקדס
 דאכור לכל העולם יש לה כח לאכור" . הנחה

ובן כפרש"י ובסו"ס פסק
 החובל דקדושת דמים לא הליס להפקיע עוד פס בבב"א דהא דקאמרין
 סהם דפליגי טנאי אי אלמוס רבנן לשיעבודא דבעל ובקונמות ליכא מאן דסליג
 דאלמוס וכן בבב"א המדיר אחר דאלמוס רבנן לשיעבודא דאשה וכן ביבמות גבי
 אינע"א דמילתא לא אלמוס לשיעבודא דאיתתא . ותייר' דל"ד דים פקושת דאין לאשם
 כח הנעל וכן האשה יותר ממנה אחר ונראה דז"ע נוס' לדעת אשירי פ' המדיר . ע"כ :
 אמנא סו"ס' סהם פ' השולח מסקי בשם ר"י וכן פרש"י דווקא
 קדושת הגוף ענין שור סהם למזבח וכן קניית הבה וכן קונמות
 נמי חשיב קדושת הגוף המוילא אהי לאו דאלמוס רבנן לשיעבוד'
 אבל קדושת דמים לא הליס כח הקדש להפקיע הואיל ויש לו פיוון
 ולאידך שניו"א דלגבי נכסי מלוג ידו עדיפא כחו מידם אין כח

כח להפקיע אחי נמי שפיר דבעל מני ליהנות אש"פ ספקדיש
 דלא חל הקדש עליה . אמנא ודאי אם מה סו"ס החולה חל בהקדש
 דמדריס סו"ס חל מיד אלא דאלמוס לשיעבוד דבעל וזין דמת
 פקט שיעבודא וסבי מוכח בבב"א פסק אש"פ . אך קשה דא"כ בחיי
 הבעל נמי יחול הקדש על עובת הנאה שלה שיוכל למכור אם
 תחלמן או תתגרש וסבי איתא באשירי פ' הפרס ובמרדכי פסק
 הספיס וכן מוכח בבבבא פ' אש"פ לגבי מקדיש שדכו הממשכנתא
 או מושכר בוד אחרים דכביעור דמי המשטן או הסכירות אינו
 יכול להקדיש אבל המותר קדוש והשוכר או בעל המשטן כותפין
 עם הסקדש ושאל לענין נכסי מלוג הואיל וידו עדיפא מידם
 בחייו לא חל לגמרי ובאשירי פ' המדיר מתקן דלכתי לא אלמוס
 רבנן לשיעבוד דאיתתא בלינע"א משום דלענין כחוס
 אין לה אורח כ"כ לך לא אלמוס אבל במדיר קאי לענין מזונות
 שכן לר"י לה יותר ולכן אלמוס לשיעבוד דידם כחו כשיעבוד
 דבעל . גם לפי חילוק זה לר"י לתרץ מ"ש בעבדי מלוג דאין יולאין
 לאשה משום דאלמוס רבנן לשיעבוד דבעל ואש"ג דאין לו אורח
 כל כך בנכסי מלוג כמו במשטת ידה ובני אינע"א קני מיתנה
 משום דלא אלמוס לפי שאין לה אורח כל כך וי"ל דלא דמי דכח
 מילי מקיליין לגבי כחוס דאמרין מקולי כתובתה כחן ולשולס
 אלמוס רבנן לשיעבוד דבעל נכסי מלוג לכל מילי :

שאלה רעג העולם נסגו ליהנות בכמה הנאות מן החיבה
 ומפוח ומעילים של סגרי הורה באקראי יש לך
 כיתר בדבר או לא :

תשובה יראה דאם לא התנו עליהם בחילה כיוכל לעשות
 בכן תשמישו מילתא דפשיטא היא דאין לך כיתר
 בדבר אפילו תשמישו עראי דאקראי כדמובח פ' בני העיר ובבבא
 דוכתי דאכור ליהנות ולהשתמש בהשמישו קדושת בוס הנאה
 ותשמישו חול כל עיקר ואפילו תשמישו קדושת אחרת קלה ממנו
 אכור וא"כ אכור לכויה בוס סגריים על סגריים כדמיוחן עליו
 ס"ה או לכחות שאר סגריים במפוח ומעילים של סגרי הודות
 אמנא על ידי הסגריים שרי אפי' להשמישו חול דמיייתי אשירי
 מכירושלמי דאם הסגריים על ארון הקדש שרי להם בו כלים ואין דלא
 זכירין בכל הכי אפי' בלא הסגריים נראה ליישב בדוחק משום דאחרייתא
 כמעט אי אפשר לומר לפי שיש לנו סגרי אחרות רבות בבית כנראה
 שיש לכן סגריים מעילים ומפוחים גם יש לנו סגריים רבים חומטים
 ומתחורים בבית כנראה ומאריבין אן בשבתות וימים טובים בבית
 כנראה בזמירות ובפירותים מה שלא היה כן בימינו ולכן קשה
 מאד לומר שלא יניחו סגריים על הסגריים או שלא יעלו מעילים
 ומפוחים לכחות בכן סגריים או גם שלא ישתנו עומם על הסגריים
 וישנו על המעילים ומפוחים ואמרין בפ"ב דקידושין דאין מועיין
 בבגדי כסוה משום דלא יתנסו הורה למלאכי כבוד דאי אפשר
 לומר ואש"ג דמבבא סהם מפרש"י דווקא כהאם בוגג שרי מלאי
 עממא ולא מויד מ"מ שמעיין מהסם דבב"ג חשיב אי אפשר
 ליזכר וכיון דהכי הוא לב בית דין מתנה עליהם כי יסירי דלא ליהו
 כחו איניש לידי הקלה וכל מאן דזכיב כי הני מילי לב"ה ארעמא
 דחבר העיר וגדולי הציבור יסירי ולכן מתנה בלא יחול קדושת
 עליהם כלל . ובס"ג אמרין בפ' קמא דשבועות דלב ב"ד מתנה
 עליהם אחריתא שלא הורו ללודי אכור שלא יחול עליהם קדושת
 הגוף ופרש"י שם דאבל מידי דלמוד בית דין מותיין לב ולא דוקא
 כי סהם דגבי תמידין דידעו בית דין דודאי יותירו בכל שנס
 כפרש"י סהם אלא אשירי במידי דלאו ודאי הלא דנגיל לכויה לב
 ב"ד מתנה עליהם כדמובח סהם דפריך עלה מפר ושעיר של וס"כ
 שאבדו דלא אמרין לב ב"ד מתנה עליהם ומשני דאכורים שאפי'
 משום דלא שכיחי מתמע דאי סו"ס שכיחי אש"ג דלאו ודאי קאפי'
 סו"ס לב ב"ד מתנה עליהם דתקתו כדי ליישב קמא מה שאין
 העולם נזכרין :

שאלה רעד חכם אחד בונה מאד לבעל הבית שכיניו ונעטל
 אותו בעל הבית במלחא דחייב עליה דרוי
 כהלכה וקפץ עליו אותו חכם ונידה אותו כהלכה אבל כל
 מכירין ומרגישין שלא נידם אותו רק מתנת כסנאה כי היו
 אגריים

אחרים שכתבתי ב"ב באותו ענין ולא אשנה לנדות אופן יש ממש בידווי כה"ג או לאו :

תשובה יראה דיש להביא ראיה דאין ממש בידווי כה"ג מהא דאמר בירושלמי ומייתי לה בהגה"ס במיימון ובזוהר דיעס תלמיד חכם שמידע לאורך עלמו אפילו כהלכה אין ידווי ידווי וכחב ביו"ד בשם אב"י העירי ח"ל לא ידעין מה היא לאורך עלמו . ובמה הכי פירושו שידע כהלכה ומיחו לא נתכוין אלא לאורך עלמו כדי שיתקבר בהתירו ולכך אין ידווי ידווי ע"כ . ונראה דנ"ד להא דמיה דמס לי מקוון כדי להשתכר בהתירו במתן ומ"ל אם מקוין כדי לנקוט ממנו ולסמיך את שוואו גם זה שכתו לעשות נחה רוח ליארו דנראה עטס הדבר שצריך המנהג שיתכוין לשם שמים כדי לעשות גדר לתורה ולכבוד לומדים ולא יכוין כלל לעלמו לשם הכאה ותועלה וחל"כ אין ממש באותו ידווי . וחל"כ דבהגה"ס במיימון מפרש שהיה בירושלמי בענין אחר אדברי רבנ"ה יש לסמוך דין כתב עליו ח"ו דבעל הוראה הוא וראוי לסמוך עליו :

שאלה רעה גדר להטעמה שני והמישי שנה תמימה ור"ה ללות אחד מן הימים ולפרוע בשאר ימי השבוע שרי למיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דהא מילתא לריך דקדוק בדברי הגאונים אחד מן הגדולים העתיק מהשנה הרא"ש ח"ל מי שגדר להטעמה שני והמישי ואירע השעה כחב ביום שלישי ישאל על נדרו או ילוח תעניתו ויפרענו ע"כ . ובח"ו גדול במס' תענית כתב ח"ו בנימוקי רב שרירא גאון ז"ל כתוב פי' הגאונים יחיד שקיבל עליו תענית בשני והמישי כל ימות השנה ואירע ערב השעה כחב בשני יולד הוא עושה להטעוד שתי פעמים אי אפשר מפני נדרו אלא כוונת פטס אחת ערס יבא השמש דק"ל מתענין לשעות ומתפללין מנחה תפילת תענית וצריך להפלה מנחה ואח"כ כוונת וסכי תירלו הגאונים עכ"ל ומשהיה דלוח אדם ופורע כתב אשירי דפר"ח דווקא במלעטער או ע"י אונס הא לאו הכי לא . אבל בא"ז כתב דאפילו בעבור שמהה מריעות יוכל אדם ללווח תעניתו ולפרוע כל שכן בשביל סעודה מזה ואפילו ביום זה ופי' דיום זה מפרש באשירי פ"ק דתענית וכן בהגה"ס באשירי בשם מסרי"ה פ"ק דשבת דסיימו יום קבוע לו כגון יום שמה בו אביו אבל אומר ביום פלוני אהענה לא חשיב יום זה אבל באשירי פ"ק דשבת לא משמע הכי לפי מאי דמיייתי מן בירושלמי ואפילו ביום זה כה"ג יוכל ללווחו ונראה מה דכתב ח"ו דאפי' ביום זה יוכל ללווחו ונראה לומר ביום זה אף התענה ביום פלוני אבל ביום קבוע מודה שאין יכולין ללווח דמסתמא לא פליג בירושלמי . והשתא נראה לענין שאליחתיו הדיכא דקבל עליו חמישי ושי כל השנה או הזי שנה ווכל לומר דדמיון ימים הללו קלח ליום קבוע הואיל וזכיר ימים הללו משאר ימי השבוע משום ידומי דרמתי איוון ולא מצי ללווחן וכן משמע בח"ו הגדול דלעיל מנימוקי רב שרירא דכתב להטעוד שני פעמים אי אפשר מפני נדרו ולא אמרת דמצי ללווח אמאי אי אפשר ללווח ויפרע וכן משמע מדתניא פ"ק דתענית יחיד שקבל עליו להטעמה בחמישי ושי כל השנה ופגעו בו וי"ט אם גזירתינו קודם לנדרו ידחה נדרו מפניסם ולא אמרינן דילוח נדרו ויפרע אפס יש לומר דכל זה איירי אס לא ירצה ללווח כשהיה דהשבת אשירי דלעיל דכתב ישאל על נדרו או לוח תעניתו ויפרענו . ומ"מ דעפ"י נוטה בנ"ד דאין ללווח תענית אלא בשביל אונס או לער ממש או בשביל סעודה מזה דשייך בגוויהו ואפ"כ לריך להטעמה מקלח היום זמן מועט יותר משבוע רגיל . הלל"ד כחכתי :

שאלה רעה ראובן חלה בנו ונדר שלא לשחות יין כל ימי החול עד שיהיה הבן בר מצוה כלומר בן י"ג שנים ועמד הבן מחולי זה וסבירא שנה או שנהיים ואח"כ נפטר מחולי אחר ולא מלאו לו עדיין י"ח שנים שרי ראובן לשחות יין מיד אחר מיתת בנו שסרי מעתה לא יגיע הבן לעולם לסיוח בר מצוה או לריך להטעמן עד שיגיעו השנים שהיה ראוי לסיוח בר מצוה או שמוא יאסר לעולם :

תשובה יראה דהא אין סברא לומר דיאסר לעולם שסרי לא יגיע הבן בקבר לעולם לסיוח בר מצוה דכיון שמה

נעשה חפשי מן המצות ואפילו חל"ל דהיס ר"ל עד שיבא בן י"ג שנים גם זה לא יהיה בקבר לעולם דמוכח בפי' אלו נערוה דאין בנרות בקבר וס"ה דאין שנה גדלות בקבר מ"מ מס"ה לא אמרינן כלל דיאסור לעולם דכוונתו מוכיח שלא היה נבדעו רק לידור בשנים קצובות ובדעתו היה שצוית סדר זה יחזור הנער לבדו ויזכה הוא לגדלו עד שיהיה בר מצוה ולכך קל"ב לו זמן זה אבל לא כיון כלל להטעור מן היין רק קצבה שנים הללו ולא לעולם כלל . וכדי איתא פ' קונס יין בגמרא ובאשירי נמי מיייתי להם הסס גבי היו מסריבין בו לישא בהם אחריו דיינינן לפי כוונתו אפילו אם הוא נגד הולאת שפתיו אלא דאיכא לאיסתפוקי אי לריך להטעמן עד כי יגיע י"ג שנה שסרי ראויין לנער ואפ"כ דבדלוי לא יגיע לו שסרי מה ונדמהו להא דתנן פ' מי שחחו מועטיו אם לא בחתי מכאן ועד יב"ח ומה בתוך יב"ח סרי זה . גט ומסתפק תלמודא הסס אי לאתער שרינוס דהא ודאי לא אחי שסרי מה או דווקא לאחר יב"ח שרינוס לבי מקיימא תנאה ולא אישטיטא וכחב אשירי דלזיונן לחומרא וצריך להטעמן עד כלות זמן התנאי ואפ"כ דמהשתא ידוע לכל שיתקיים התנאי וא"כ בנ"ד נמי דאפ"כ דמה הנער ואין כאן תנאי עוד מ"מ לריך הוא להטעמן עד כלות הזמן שקבע בתחילה ונראה דכ"ש הוא דהסס עכשיו שמה חוק יב"ח הדבר ידוע שבדלוי יתקיים דבריו ותנאו שיהא גט מעכשיו אם לא יבא ויהיה לנו לומר דמעתה הכי הוא גט מעכשיו כמו שהוא אומר והתנאי ודאי לא יתקיים ואפ"כ אנו מזריבין אותו להטעמן עד כלות הזמן שקל"ב בנ"ד שאם התירו להטעמן יין מיד מיתת הנער לא יתקיימו דבריו שסרי נדר שלא ישתה עד כי יהיה לנער י"ג שנה וכן לא היו לו עדיין וסכי נמי דלעולם לא יהיה לו ועל מה ימחין הא גבי גט דלעיל לא אמרינן דעל מה ימחין הוא מלינושא וכל שכן הכא . אך נראה דיש להלק דהתוספות ואשירי כתבו שם גבי גט דהטעם הוא דלריבין להטעמן משום גזירה אפוי לא מה וא"כ י"ל דדוקא הכס שייך לגזור משום דתנן סגט על התנאי דמעכשיו ואשכחן כמס גוויי שהתנאי בטל והמעשה קיים איכא למיגזר דאי שרי ליה חוק י"ב חודש כשמה אחי נמי למישרי כשלא מה וימא דהתנאי יבא בטל מטעם אחר אבל כאן מה יש לגזור אי לא מה הנער אין כאן מקום ואז שנוכל למעשי ולומר שלא יקיים אף נדרו שגדר בו בלי שום תנאי וספק מ"מ לריך להטעיב דדבר אי שייך ס"ג למיגזר :

שאלה רעה המתענה ביום שני דר"ה תענית חלום לריך להטעמות כל ימיו ויום השני של ר"ה או גם יום ראשון או שמה כלל לא ואם לריך למיתב תענית להענישו בחול אסני תעניות דר"ה או לאו :

תשובה יראה דמי ספיקות אין לפשוט ולבאר אופן רק מתוך קבלת הקדמוים ולא מתוך הסברה . מלאתי תשובה אחת מאלה מהגדולים ששאל את רבו הני ספיקות ודקדק בסן מהא דכתוב בהגה"ס במיימון בשם רוקח שקבל מאביו וכן נהג מסר"ס דמי שמתענה פעם אחת תענית חלום בנ"ה לריך להטעמות כל ימיו בנ"ה בשני הימים ונסתפק הרבה אי דווקא ביום ראשון קאמר משום דאנו בקיאים בקבועי דירחא וידעינן דיום ראשון עיקר הוא וסני איוו אלא מנהג אבותינו הוא וסרי הוא כשאר ימי השבוע דלא דיינינן ביה או דילמא כיון דנסיקין ביה כל קדושה דר"ה בכל מילי כמו בראשון ור"ה סרב לדמוהו להא דמנאל בנימוקי במונאי יוס"כ דאין סדין וסבימס מסתלקת עד שיטלימו ישראל סדריסם ואפ"כ דכבר פנה היום ותוספות יוס"כ אינה אלא עשה אלא חביבים ישראל לפני המקום דסקב"ס מנסיג ב"ד של מעלה אחר סדריסם ולפי' איכא למימר לריך להטעמות כל ימיו שני הימים כמו בראשון ועוד מסופק המתענה בכס"ג אי לריך למיתב תענית להענישו אפילו אי לא חל ר"ה בשבת מידי דהוס דמתענה בנ"ה דעלמא ובהנחה דעבי למיתב תענית להענישו ואי בעי ל"ע אי מוכי תענית די' ימי השבוע או לא הואיל ומתענה בלאו הכי ע"כ . וססיב רבו שראס נעדרותו בני אדם שהטעמו פעם אחת ביום שני דר"ה על ידי חלום וסורו להס גדולים להטעמות כל ימיהם יום שני דר"ה דווקא וגם ראה הרבה בני אדם שסוי

מסעינן

מתענין ב' ימים של ר"ה על ידי שהתענו פעם אחת ביום ראשון בשביל הלום כאשר הורו להם בגדולים להתענות אפילו בשבת ר"ה בשבת וכל אילו לא יכבו תענית להתענות ונראה היה לו משום דאיכא כמה רבנותא דסבירא לכו דמלוה להתענות בכל ר"ה וא"כ אפילו להני דסבירי דמלוה לאכול בכה"ג מודו דליח כאן דררר דביטול טונג שבת ויו"ט הואיל דמן השמים הראוהו דתעניתו חביבה בשמים בר"ה ע"כ דברי השאלה והתשובה בקא"ר. ועתה אי לא דאיתתפילא לחדש דבריחס ועעמא צמילי דלריכי גמרא וקבלה כייחי אומר דמוס שכתב בשם הרוקח ומהר"ם דמי שהתענה פעם אחת בר"ה לריך להתענות כל ימיו בר"ה בשני הימים היינו טעמא כמו שכתב במונהגים מתענה בשבת לא יתענה בליל שבת בחנוכה אלא ימתין עד לאחר חנוכה אבל המתענה ביו"ט ראשון משום הלום יתענה ביו"ט שני עכ"ל והשתא לפי זה המתענה ביו"ט ראשון דר"ה לריך למהיב בשני תענית לתעניתו וכן לריך לעשות כל ימיו ופ"י המתענה ביו"ט שני של ר"ה לא יתענה כלל ביו"ט ראשון דלא שייך האי טעמא מידי. אמנם אין נראה כלל לזו מטעם הראשונים וכדמבואר לעיל דטעם הוא שריך להתענות כל ימיו היינו משום דהראוהו בפעם הראשונה מן השמים שתעניתו חביבה בשמים בר"ה ולכן יתענה כל ימיו ומהאי טעמא המתענה בשני משום הלום אין לריך להתענות רק בשני ולא בראשון מולא הראוהו לו בראשון ולכן אין לנהוג רק כדברי השאלה והתשובה כדמבואר לעיל :

שאלה רע"ט

אשם שנדרה נדר שיש בו עינוי נפש ושמע בעלם וקיים לה אם יש תקנה עדוין להחזיר אותו נדר או לאו :

תשובה

יראה דרך מילתא תילא בפלגתא דרבנןא במרדכי פרק השולח כתב בשם ר"י דנדרים שביו לבינה שהבעל יכול להפיר אם לא הפיר הבעל אין החכם יכול להחזיר ומייתר ראיהו משפרי דבין נדרי עינוי נפש ובין נדרים שביו לבינה אי לא הפירם בעל ביום שמוע לא מצי חכם להחזיר. אמנם במרדכי פ' המזיר כתב וסוכות מן התלמוד דאפילו נדרי עינוי נפש דאמרינן נהן שבעל מפירם לאו לגרוע נה החכם בא אלא לעולם כה החכם עדיף ויכול להחזיר ע"כ. וסו"ס נראה דהסיא במרדכי פ' השולח עיקר הוא דהוא דפ' המזיר דחוק הוא מאד ליישב למדקדק שם דמייתר ראיהו מנדרים שנדרה קודם שיתקדשה לו ובהנהגה ודאי עדיף כה החכם שהבעל לא מצי להפירם אפילו כשתקדשה לו דאין הבעל מפיר בקודמים אלא יש ליישב בדוחק מהסיא דרב פנחס דכל הנדרת על דעת בעלם היא נודרת ומ"מ עורה רב ליישב אפילו בדוחק ולכן היה לסמוך עפי אהיה דמרדכי פ' השולח אלא דפ"כ דיבמות חנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישיאנה ופרש"י גגון שנדרה הנאה מבעלה ולא הפיר לה הבעל והלכה אלא החכם להחזיר לה ולא מלא פחה להרע לה ישיאנה מפני השאל עכ"ל הו"א קמן פירש בגמרא דיוכל החכם להחזיר נדרים שהבעל יכול להפיר וייתנו דלא במרדכי פ' השולח ונראה דמוכח הים לפרש כפרש"י ולא מצינו לפרש בכה"ג כגון שהפיר לה הבעל והיה ספק אם תועיל הפרתו כמו שמוצינו בגדלים פ' נערה ובפ' בתרא כמה תלוקים בהפרת נדרים והלכה אל החכם להודות לה אם מועלת ההפרה ואסר אותה והורה שאינו מועלת דאי הוה מפרשין הכי לא דייק תלמודא מידי חכם דאיידי בתלת משוכ דהוה החזיר ושאנה ויחזיר נדרים אינו אלא בשלשה דלפוס מאי דמפרשין השתא לא הלכה אל החכם אלא להודות לה ולא לשם התירם כלל וק"ל. וכיון דלפרש"י מצי החכם להפיר וכן מוכח מן התלמוד הים דפרשין א"כ ליה לן למסמך אהיה דמרדכי דפ' השולח ואמרין דתלמודא דידן לית ליה דרשה דספרי. ובפ' נערה במס' נדרים פי' רבי אליעזר ממי"ץ דמילתא דפשיטא הוא דאפילו קיים הבעל יכול הוא לשאל לחכם להחזיר לה ולאריך פירוש פירשם הים בעלם הוא בנמרה ופשיע תלמודא דנשאלין א"כ ליתא להסיא דמרדכי פ' השולח. אמנם להחזיר לבעל הקמתו כדי שיוכל הוא להפיר כדאמרין פ' נערה דנשאלין על הים הים הים שאלה לא מהי אלא ביום שמוע שאז מחזיר החכם הקמתו מה שאמר לה קיים ליכי ואותו קיים עוקר

שאלה רפ תלמיד חכם ולבדור גזרו תענית בשביל לבדור אחד רחוקים מהן מהלך שני ימים שנתונים בלילה גדולה והפיסה חמורה ולאחר שהתענו יותר מהזי היום בלילה שמועות גדורות שנפטר מן התפיסה החמול קודם שקבלו עליהם התענית לריבין מעתה להשלים או לאו :

תשובה

יראה דמן הדין אין לריבין להשלים דאפי' היה נדר גמור ולא קבלת התענית כיון דאשתכח למפרע דתענית הוא א"כ התרה וכו"ג איתא במס' נדרים פ' ר' אליעזר קובס שאינו נכנס לבית פלוני מכיו שכלב רע בבייתו ואמרנו לו כבר מתה כלב קודם שנדרת אין לריך התרה מפני שנדר עשה הוא והא דהיה פ"ק דתענית כרי שסו"ס מתענה על החולה ונתפרא על הירא ועברס הרי זה מתענה ומשלים וכתב במרדכי בשם ראבי"ה דדווקא שנתפרא לאחר הכן החכם לרבי מאיר או לאחר הלוח לרבי יודא או לאחר תשעה שעות לרבי יוסי דהכי פליגי לעיני תענית גשמים אם ירדו להם גשמים ביום התענית וספק שם הלכה נרבי יודא ובאשרי מקשה עלה מאי שאל מתענית גשמים דמשמע על החולה שיתפרא וכל הירא ששברס לעולם מתענה ומשלים. וכתב בשם הראב"ד לתרץ דגשמים כשירדו כל אורכן שוב אין לריבין להן עוד אבל שאר הירא לעולם לריבין לרחמים שלא תחזיר ואין נראה לאשרי חילוק זה וחלק הוא וכן כתב הרמב"ם דשאני יחיד מליבדור דליבדור לריבין להלל בכרס הרמב"ם שנתקבל תפלתם אבל היחיד לעולם משלים. מ"מ לא קשיא מידי לג"ד דאפילו אי כיו יחיד דהים הקבלס לא בעשות הוא ולכן בג"ד דאוגלאי מלתא דשאל דדין התענו לעולם אפי' היחיד אין משלים והליבדור ודאי אין לריבין להשלים כלל כדמבואר לעיל. וכן נראה נמי דהא דכתב א"י אהיה דקודם הלוח לא ישלימו שאם תלמיד חכם ורוב ליבדור רוצים להשלים אין היחיד רשאי להפירם מהם בג"ד לא שייך לתלמוד חכם ולרוב ליבדור להחזיר על עמלם ולהשלים הואיל ומשיקרא בעשות ולא דמי להם דהתחילו דין לכן ראוי להחזיר ולהשלים אע"פ שאין לריבין וקל להבין. אמנם זכרנו בימי חורפי דהוי עובדא ממש כג"ד וסעשעות בלוח בערב סמוך ליכנס בבית הכנסת שנפטר מן התפיסה קודם קבלת התענית ואעפ"כ תלמוד חכם אחד מן הגדולים והליבדור סיימוהו היום בתענית וקראו בחורה והפיעורו במוחה כבשאר תעניות ואפשר משום דהעריב היום כ"כ לא חשו למילתא. הנראה לע"ד כתבתי :

דיני תקנת הקהל

שאלה רפא

הקהל עשו תקנה בהרס שלא יעשה אדם מיום סמחרת ואילך שום חילוף במטבע אחת שילא עליה עירעור דפסול ויהי ממחרת כשהכריזו התקנה בא ראוהו ואומר שכחתי שיש לי מלוחו מטבע שהתלפתי זכוב בעדס שריא ליה להחליפם הואיל וכיתה בידו קודם ששעשה התקנה או לאו :

תשובה

יראה לכאורה דשני וכו"ג ממש גמלא כתוב על שם אחד מהגדולים שכורה פעם אחת עשו תקנה שלא למכור בשר ביוקר מן הערך שקצבו להם והיה לאחד בשר ששחט כדי למכור קודם התקנה ויחזיר לו למכור ביותר מן הערך הואיל והיה בידו קודם התקנה והביא ראיהו מהא דאיתא פ"ק דמלוין בעי רבי ירמיה אברי בשר נחירס שהכניס בני ישראל לארץ מהו ופרש"י הים לעיני דרוש וקבל שכר בעי לה וכזה אשירי שם דאין נראה לו דלענין זה בעי לה וביא ראיה דלאו אורחא דתלמודא למכירה בעניין זה ומפרש הוא דמ"מ אף לדין דבעיה זו שאם אכר אחד

לפני הרגל מותר בדחיפה בחמין כמין לערב ולא כרבוותא דפסקי דדוקא כנס שלש ימים לפני הרגל ויש שפסקי דדוקא לזמן שרי לרחוק כמין לערב ולא בחמין קבלתי דלא נהנין כיו וא"כ כ"ד ים ללמוד סיפור מהא דאמרינן בגמרא מודים חכמים לא: א שאל שאם חל שמימי שלו בשבת ערב הרגל שמוחר לנלח ערב שבת ואצ"ג דאי הוה שביעי שלו ערב הרגל סברי חכמים שאסור לנלח בו כה"ג ששמימי שלו ערב הרגל וכוף כוף אחי רגל ומנעל גזירת שלשים וששתל בשבת אנוס הוא לנלח לכך שרי בערב שבת וכו"ש כ"ד דאי הוה הא ערב שבת ערב הרגל כיו שרי לרחוק כדכתיבן לעיל דכיו נהנין וא"כ כשהוא אנוס בערב הרגל מפני ששבת נמי שרי וכן ראינו אחר כך בא"י גדול דהקב"ה לנפשיה מהכח דמודים חכמים לאבא שאלו כמו שכתבנו לעיל ומירך לו דהסח כשהל שמימי שלו ערב הרגל והוא חול מותר לגמרי לנלח ולכן כשהוא אנוס בשמימי מנלח בשביעי הואיל וכוף כוף יבטל גזירת שלשים אבל כשהל ערב הרגל בחוף שביעי דלא שרי בדחיפה בחמין כלל ערב הרגל רק בזמן כיו סבר א"י כשהוא וכוף לא שרי לרחוק כלל בערב שבת ושבת הוא ערב הרגל . וא"כ הן דלא נהנין כיו וק"ל דמותר בדחיפה לגמרי ערב הרגל שרי בערב שבת כשהוא דמודים חכמים לאבא שאלו וק"ל . הנלע"ד :

שאלה רפח מה לו מה בחול המועד לריך לקרוע או לאו :
תשובה יראה דיש חיוב דבדבר וכן קבלתי מאחד מהגדולים שקבל הוא מרבו מאחד מהגדולים שקבל גם הוא מגדול אחד שנהנין באשכנז לקרוע בחול המועד על אביו ואמו כרש"י דסבר כיו ועשה מעשה בחול המועד כדאיתא בסו"ק וכן כתב הרמב"ם אבל בשאר מהים נהנין כשאר הגאונים דסברי דאין קרועין בחול המועד ואלו כהאונים לא משלנו זין אביו ואמו לשאר מהים אלא שהשולם נהנין לחלק ולמיעבד כהא כהני ובהא כהני וכמדומה לי שמהאחי בחיבור אחד נמי דיש לחלק כיו ובכחיה מהים דאינו קרוע עליהם כמועד לריך לקרוע אחר המועד כשהחיל להחליל ולא אמרינן דהוי כמו שלא קרע בשעת חמוס דשוב אינו קרוע וכיו קאמרינן בגמרא כי נה נפשיה דרב עשו סגור מייס מאי דכוס הוה ופי' ככלותה שמוח דמכ"ה דכבד מייס הוא הואיל ולא קרעו בשעת חמוס לפי שטעו סבין סבורין דלא היו לריכין לקרוע שוב לא ילטרטו אפילו חוף שביעי לקרוע וכן מסיק הסה דדוקא תלמידי חכמים בכל זמן שמזכירין את שמועותיו הוי כשעת חמוס ולכן מחייבין לקרוע אבל באישים דעלמא לא וכו"ל לא דמי לזה דהסח הואיל ובכדו בלא היו לריכין לקרוע הוה לם שעת חמוס אבל בקורב מהו כרגל במינה לקרוע בשביל שמחת הרגל וידע שיקרע לאחר הרגל לא הוה לים שעת חמוס . וכן יש לקדק מדברי סליכות גדולות כהכח אשירי משמש דדוקא ביום קבורה קרועין כמועד אבל לא ביום שמועס ואם שמוע שמועה קרובה כרגל אינו קרוע כרגל אלא לאחר הרגל ע"כ הוה קמן דאצ"ג דיום שמועס נמי שעת חמוס הוא כדמוכח בכמה דוכתי מ"מ קרוע עליהם לאחר הרגל ולא אמרינן אלא לים שעת חמוס וכו"ל ממש כ"ד . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רפח אשה אחת משרתה אצל עשיר אחד בביתו ואירע בה אבול שרי לים לבטל ולהפוח ולעשות שאר זרעי הניה כה"ג או לאו :

תשובה יראה דשרי אפי' היא משרתה כהניס וכל שכן בשכר ובמדומה שכן נמלא שאלה מהגדולים הורס כך ויראה דאיים מהא דמייחי ביורה דיעה תיחא כבוד הניה והדחה כוסות וכנעם המיפה אין בהם מבוס מלאכה לאבל ע"ל ויראה דרקע הני לרבוהא אצ"ג דאין בהן חיי נפש כל כך כל שכן אפייס ובישול ובכנס"ס במיימון כתב נמי דמותר לאפות פת מק"ו דיו"ט ומדליף לם מיו"ט אלמא דשרי להביל לעשותם אפילו לאחרים כיו ביו"ט . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רץ אבל שרי ללחם מפתה ביתו בלילה לאחר שכלתה כרגל מן השוק או לאו :

תשובה יראה דהמיקל כה"ג מפני הטרך לא הפסיד כולי האו דמוכה מהא דאמרינן לאחר ג' ימים כוף לבית

כאבל דהטעם הוא דאינו יולא מפחה ביתו כדי בלא יבכה אבילותו כשי"ך אלא בני אדם וכשהוא מתבודד בביתו ואין עמו רק בני ביתו יוכר ויראה כמהאבל וא"כ כשיאל בלילה ואינו מתערב עם חבורות בני אדם אלא שהולך ליתן בבית אחר וכו"ל יחידו הו אחד או ביום כולבים עמו חין כאן קפידא וכה דהולטריוו להחיר לאבל ללכת בליל השעה בלב בית המכה תיפוק ליה דנכל לילית שרי שאני כהא דהולך למרקס חבורת בני אדם לכל הכנסין לכסכ"ג ולכן הו לאו דהשעה בלב כמו בית האבל לכל הוא לא הו כה"ג . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רצא מנהג הוא בנס קרובי כמה לזמן שאין חייבין להחליל עליו ממש מכל מקום מראים ק"ה סימני אבילות כמה מראים והאך טענין וכמה יכיו קרוביו וינכנו כך :

תשובה יראה דמנהג זה חלוק במדינות וגם בעלי הראות כיו חולקין בו ומעט נמלא בה על ספר בשמות דמכר"ס כתב דנהגו דגם שאר קרובים משמים את מקומם מבוס כבוד כמה ע"ל . והנה כיו גדולי דאושפדין שכוזו בכל אותן שבו פסולין לעדות למח לריכין לשנות את מקומם וגם לא יחליפו כדריכס וק"ל לא לחוף ראשם ולרחוק פיהם כי אם בשפירין גמורים מיום הקבורה עד מולאי שבת ראשונה כן כמין כן מופלג וכו"ל וכו"ל כמו בשלבים של אבל אבל לא לגמרי וכל דין זה נוסב ביום שמועס חוף שלשים אבל לא לאחר שלבים וכו"ל גדולים אחרים שם שכוזו בכל דמים הללו אפילו לאותן שכן שלישי עם כמה ועוד יותר מעט ונדאין דברים הראשונים דיון דכתב מכר"ס כשהס דגם בשאר קרובים משנין את מקומם משום כבוד הנה ולא פי' איזו קרובים כמוכס או מופלגים מסתמא סמך אהא דלא אשתתן בשלמא דרגיל למיקרי קרוב סהם אלא הפסול לעדות כי הו דאמרינן נמלא אחד עהן קרוב או פסול וכן הו דקאמר שחסי עליו קרוב או פסול וכו"ל כובא דכולס לא היירי אלא כפסולין לעדות שהם אהם אימר דמכר"ס רואה לומר אפילו שלישים שביעי קרובים א"כ נמלא אפי' שבעיים ואפי' ששירים ואין שיעור לדבר ובמדינות אחרות מוכיין עימי אבילות זה בסוגין חתך לא ידענא לגמרי בעיב אותן מנהגים ומאין רגליהם :

שאלה רצב אחד מה לו אביו הו אמו בראש חדש ניסן כשיגיע אחריו כ"ט אדר ונהג זין אבילות דמיס עקר חדש במקלח אהוה כיוס כלו לו אבילות ד"כ אהוה יוס או לאו :

תשובה יראה דלא כלו לו עדיין ולריך לכהו כל דין אבילות דיו"ב חדש עד שיכנס ראש חדש ניסן ובגד ראינו לומר וכן כורתי פעם אחד דכלו לו ביום שמשלם לו ביום עשר חדש דהיינו כ"ט אדר ואמר כהכח יומא מקלח כיוס ככלו מקל ומומר דיוס שביעי ויוס בלבים אה"כ נתייבתי לדבר דלא דמי ליום שביעי ושליש דשביעי ושליש הנה הספירה הוא לפי סומים וק"ל בהמה מולין דמקלח כיוס ככלו אבל גני אבילות דיו"ב דלא הוכירו בשום מקום אלא שנים עבר חדש ולא כה"ג ימים וכיון דהספירה היא לפי החדשים אי הוה אמרינן מקלחם ככלה כיו שרי בתחילת חדש ד"ב והא ודאי ליחא . ולכן לא כלו עד שיכנס ר"ח ניסן והשולם מוכיין דאפילו כה"כ ניסן כל אותו כיוס אין מנפילין מסן דין אבילות דיו"ב ואשער משום דאמרינן קדים וברבו ומתענין דיוס כמה בו אביו הוא לריך מוכיין ענין אבילות באיזה כיוס אבל מן הדין אין לריכין אלא מיד כשכנס כיוס שלאחר כלות יב"ח מותרים וגם נ"מ למי שמתענס והוא קדים וברבו ביום המיתה וכוח מה כיוס ונקבר למחר דאבילות לעולם מיום קבורה מנין הנלע"ד כתבתי :

שאלה רצג רבים חלוקים בדבר הזה יש מהענין ואומרים קדים וברבו ביום המיתה ויש כיוס הקבורה איוס מכן שפיר עפי :

תשובה יראה דביום המיתה שפיר עפי וכן הורה אחד מהגדולים ותלמידים שבו גם מהגדולים כו"ל כך וכמה גדולים ג"כ שכוזו ביום הקבורה וכיו נראה דאיים לדבריהם מהא דאמרינן

דיני כלאים וכלאי בהמה ודין סירוס

שאלה רצו מי שיש לו ומוי"ש או יוש"ן עשויין מפסקין ורזין לחבר בה בתי זרעות מבגד למד על ידי קנייפ"ל ה"בטה או המטע סביב הזרע יש בו משום כלאים או לאו :

תשובה יראה דיש לחלק שאלה נעשו הקנייפ"ל רשויים בחוק הנקבים שיוכל לפורקן באמצעותו כה"ג לא מיקרי חיבור ואע"פ שהבתי זרעות ארוקים תמיד ביופ"ן ואינו מפרקן משם לא בלישמה ולא בפשיטה ולא בעינין נמוי דווקא תפירם לחבור אלא אפי' בקשר גמור נמי חשיב חיבור לענין שעתה כמו שכתוב ר"ס מהסיה דקשר העליון בלילות דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בלילות מ"מ סך חיבור שעי' קנייפ"ל לאו חיבור כדמכתב פ' מלות הלילה דקאמר הכס הוא מנעל דידן אע"ג דאית ביה הומרתא קטרינא ביה מיתחא כי סיכא דקסיוו תלינא מעלייתא ובתב שם אשירי דמחיסים לקשרו סמיקן ב' קשרים זה על זה אבל לא בעיביה משום דקי"ל עיביה לאו קשירי סיא ע"כ ה"א קמן ע"כ דקנייפ"ל לאו קשירי מיקרי דאל"כ אמאי לא יעשה עיביה נמי דלא קשירי מקרי מ"מ כבר קשר ה"נעל על ידי הומרתא דהיינו קנייפ"ל כדפירש אשירי בסדר תלינא ומנן דלא הוי תלינא מעלייתא בעיביה מיתחא כואיל וסוף קשר כבר אע"כ לא מיקרי קשור על ידי הקנייפ"ל וה"כ לא מיקרי תלינא מעלייתא אלא א"כ קשר הוא ואע"ג דכתוב ובבבא חא הקרבים בלולאות וברבת חא האכל וגו' אלמא מיקרי חיבור ע"י קרבים איכא למימר שסיו עשויין בעינין זה שלא ישמטו כלל אס על ידי מעשה כגון שסיו כופייה ראשי הקרס לגמרי לידן השנית ומודינא נמי בג"ד שאלה שהבנים הקנייפ"ל בנקב יתפור חא הנקב שיהא קלרה ע"י שלא יוכל מאז הקנייפ"ל להספק ממנו אלא על ידי קריעה פשיעה דכ"ג הוי חיבור דמייא ממש להא דאיתא באשירי בהלכות כלאים גבי בגד למד שפירק כרכו בחוט של פשהן ושרי דווקא בעינין זה שיוכל להוליך ראשי הקרעים בלי הסרת קשר החוט דאל"כ אסור אלמא אע"ג דאיתו קשר הלמד וכפשתן יחד אלא טעל ידי קשירת החוט לבדו מתחברים יחד חשיב חיבור וס"ה בג"ד חס ע"י הפירה הנקבים מתחברות יחד חיבור גמור חשיב למד ופשתים יחדיו :

שאלה רצו מנהג ברוב בני ארץ בפשיעות שמתחברים עורות מחיות ובהמות חתה בגדי למד שלהם ויש מועטים מנוגעים משום אסור כלאי בגדים נטון הוא להחמיר או לאו :

תשובה יראה דאין כאן מקום כולי האי להחמיר ואע"ג דכתב הרמב"ם ואסור לחבר למד ופשתים על ידי העור המפסיק ביניהם וס"ג העורות שמתחברים חתה בגדים תפורים בחוטי פשתן ויתחברו אל בגד למד על ידי חיבור העורות אין להוסיף לזה דהא שאר הגלגלים חולקים על הרמב"ם בהא ומתירין על ידי הפסק דבר אחר בנתיים הכי איתא בהדיא בא"ז הגדול ובאשירי. ואח"ל שיש להוסיף על ידי ריבוי הפירות דאיתרמי שיתחברו חוטי הפשתן עלנן שבסן הפירות העורות אל הבגד ולא מייסוקי מידי בנתיים ומטעם זה החמיר אחד מהגדולים והאריך לחבר על העורות לרעות אחרות תפורות הכל בקבוצם ולחבר אח"כ בתפירה אחת לרעות אל הבגד. אמנם מלאחי בא"ז הגדול דרבינו שמשון הסיר דבר זה מטעם שחוטין שבסן העורות תפורים לא חשיבי ובטילי הן לגבי העור כואיל ואין באים רק לחבר העורות ואין בהם משום כלאים והביא ראיה על זה מליכטמא דכפרק במס' אשם לפי פירות הערוך והאריך מאד הסה ובפירות משניות דרבינו שמשון במסכת כלאים מלאחי ח"ל ופוק חזי מאי עמא דבר שלבשין סרבלין של למד ותפורים תחתיהם עורות של עלאים או של שפיים שסן תפורים בפשתן ע"כ. והסתחא כיון שרבינו שמשון שחיבר התוספות דמיימיהם או שותין כתב כל כך בפשיעות להחיר וגם כתב בסמ"ג ובהשבות ס"ה א"ז דבגדים שלוו אינם שזורים ואין בסן כלאים מן הסורס דבעינין נזו דהיינו שזר א"כ אין להחמיר

פ"ק דכופט גבי קבורת יעקב אביו דשקל חוסיס בן דן קולפיס ומחויי לעשו עד שפול רישיה מנייה וקאמר תלמודא כלן נתקיימה כנזותהם של רבקה למה השכל גם שניס ביום אחד ואע"ג דמיתחם לאו ביום אחד הוא קבורתה מיהא ביום אחד הוא עכ"ל אלמא דיום הקבורה חשיב יום השכול ואיננה זרת הלכ האב והאם על סבן וכן איפכא וכל מה שמתענין ביום שמת בו אביו ואמו איתו אלא לזכרון יום איננותו וזרתו. כדתינא בהדיא ביום שמת בו אביו ביום שנהרג בו גדליה בן אחיקס. אמנם ה"א אדרבה משמע דיום המיתה עיקר דכסממא אמר ביום שמת בו אביו ואין בלשון הזה בכחה אלא מיתה ולא קבורה והסיה דכופט פי' מדקא אמרינן ואע"ג דמיתחם בו' משמע דלא נתקיימה לגמרי אלא מעין זה ולכתי קאמר סהם קבורתם מיהא בו' וכן אפי' לגיל להורות ביום המיתה. הלל"ד כתבתי :

שאלה רצו מי שנפטר הוריו באדר בשנה פשוטה כשיגיעו שנת העיבור באיזה אדר יום ויאמר קדים וברכו בראשון או בשני :

תשובה וראה דיעשה בראשון ונקטינן האי טעמא משום דענין זה דומה למי שגדל יום קבוע בשנה בחדש פלוני. ובגדלים הוודר לעשות דבר פלוני באדר יעשה באדר הראשון דילפינן נדרים משמרות כדאיתא פ' קום יין ומייתי בהם דפליגי רבי מאיר ורבי יודא רבי מאיר סבר דטובין בטערות אדר הראשון אדר הראשון והשני כותבין אדר סהם דאיתו סהם אדר מיקרי ורבי יודא סבר דטובין אדר השני והראשון כותבין אדר סהם דאיתו סהם אדר מיקרי ופסק גס אשירי כרבי יודא. אמנם לריך עיון במיימון בהלכות נדרים משמע דסבר הלכתא כרבי מאיר. עוד נראה להביא ראיה מפ"ק דמגילה בשמעתא דאין בין פליגי רשב"ג ורבי אלעזר רשב"ג סבר כל מלות הוהגין באדר אין וסגין אלא בשני ור' אלעזר סבר אין וסגין אלא בראשון. ופסק תלמודא הילכתא כרשב"ג ופריך עלה סהם בשלמא רבי אלעזר מסהבנא טעמא דאין מעבירין על המלות אלא רשב"ג מאי טעמא ומשני כדי לסמוך גאולה לגאולה פירוש גאולה שושן לגאולה מזרים וכל המלות הוהגים באדר שקלים חבור לגאולה שושן שייבי להקדים שקלי הקודם לשקלי המן ומחייית עמלק למחייית המן בנו ופירש פירס והחודש לגאולה מזרים שייכי לחדש יוסן בחדש ביוסן הוקם כמשכן שני לו נטרפס הפירס אבל כל סיכא דלא שייכי טעמא דלסמוך גאולה לגאולה חלונין בתר טעמא דאין מעבירין על המלות וי"ד לא שייך מידי לסמוך גאולה לגאולה לכך חלונין בתר טעמא דאין מעבירין על המלות ויעשה בראשון וכל שכן אס נפטר בשנת העיבור בראשון שיעשה לעולם בראשון אמנם כהא מודינא דאס נפטר בשנת העיבור בשני שיעשה לעולם בשני וק"ל וי"ע בהגה"ס במיימון בהלכות מגילה ע"ש. אח"כ ראיתי הוראת תשובה מאחד מהגדולים סבורס כדברי ובראיותי דלעיל אלא ששינה בסן קלה אבל כתב עוד ראיה נראה שכתב ורשם כל הימים שמתענין בסן בכל חדש זכר לזרות שאירע בסן ורשם שביעי באדר שמת בו משם רבינו ע"ה באדר הראשון בשנת העיבור כדמכתב סהם וגם הוכיח שמתה רבינו ע"ה בשנה פשוטה נפטר. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רצה יש יודוד איסור לגלח פאה הזקן במספרים או לאו :

תשובה וראה דיש מקום להחמיר אלא שאין העולם מזהיר בדבר. כתב בגליון בתוספות בריס מסכת שביעות ח"ל יש מזהיר כמספרים במספרים שאין עושין בתחתון כלום אלא בעליון כי חוששין שאם יעשו כלום בתחתון שמה אירע שלא יתחך זוג העליון אלא בתחתון והוא כמו הער עכ"ל והנה קשה מאד להיות מזהר בדבר זה אמנם נראה דנכון לומר שלא יספר פאה הזקן במספרים שהוא חדוד מאד דליכא למיחש שיחתוך הסחתון ולא העליון אלא כשהוא חדוד מאד. אבל אס אינו חדוד אי אפשר לתחתון בלי דבוק העליון. הנראה לעניות דעתי כתבתי :

להחמיר חומרת המסוג שנסוג העולם בדבר האגס אח"כ מאלתי חשבת
 מהר"ם שכתב ג"כ דברי רבנו שמעון כללו ומסוק עלה דסוף הים
 מתמיר בדבר וכן סוגר לי משום הרב יחזקיהו שהים מתמיר כמו
 כן בדבר שהורגל ביהרון שאר מני חסידות ופרישות . סגראת
 לע"ד כתבתי :

שאלה רצח וכרי בעל חובו מוליך עגלה דכלאים בסוסים
 ובשעורים ופגע בו בדרך ודלס לדבר עמו
 בעסקי חובו רשאי לדבר עמו בקול רם או לאו :

תשובה יראה דאין לחוש בדבר ואע"ג דכתב בסמ"ק ח"ל
 וסמכיה בקול לוקח כר' יוחנן וכתב עלה בהגה"ס
 ומכאן נכון לומר ,שלא לפרוס שלום לנכרים היגוסגים בכלאים
 שלפעמים בהסמות ממסרות ללכת מחמת הקול עכ"ל . לפי זה הים
 לאסור נדון דידן מכל שכן שהרי מאריך יותר בדברים מבפרישת
 שלום ואיכא למוחש טפי אמנם נראה דכולל לומר דהגה"ס זו דסמ"ק
 ס"ל כשאלמות דרב אחאי דסברי דלא קי"ל כדברי רבי שמעון
 בדבר שאינו מתכוין אלא רק באיסורי שבת אבל בכל שאר איסורים
 קי"ל כרבי יודא ולהכי אסור אע"פ שאינו מתכוין להסיג בהסמות
 אבל לפר"י בחו"ס דפ"ח שריים וכן באשירי שם שכתבו בסוכות
 גמורות דבכל איסורי שבתות קי"ל כרבי שמעון אם כן הים
 הגה"ס דסמ"ק שרי שהרי ע"כ לא פסיק רישיה הוא דהא כתב
 שלפעמים בהסמות ממסרות ללכת מחמת הקול ולא כתב דרגילות
 הוא וכ"ש דלאו ודאי הוא וא"כ למה יאסר דאין גראת כלל שיש
 לחוש שיוכין להרים קולו כדי לחבב עמו אל הנכרי שתלך בהסמה
 דמילתא דלא שכיחא היא שתלך בהסמה מחמת קול הנכרי אלא
 שלא הורגל בו וטעי איתא בהדיא פ' קמא דע"ז דשרי למכור
 דאורייתא דפסוקי משום דלא ידעס לקליה ולא אולא מחמתיה . אמנם
 נראה שיש לומר היכא שהמשה של ישראל וסוף הים עם העגלה
 ולפעמים כאשר הגלגלים נכבשים מלכת לא ילמדס היאך יעשו
 שילכו האופנים דיש לחוש הואיל ועסוק הוא בחקון הליכה ושמה
 ישבה וילעוק אל בהסמה שילכו בדרך העגלים לעשות וכן בכל
 הדרך אשר הולך עם העגלה טוב שילך מרחוק משום האי חשש
 כי רגילות הוא שהעגלה כובשת או מחטבת באין או בגומה
 שלא סלך . סגראת לע"ד כתבתי :

שאלה רצח וכרי הלוקח תרגולים זכרים כדי לרסן שרי
 לישראל למטר לו בסתם אע"פ שידע שאינו
 קונה אותם אלא כדי לרסן :

תשובה יראה דכן מילתא תליא בפלוגתא דרבנן בסמ"ג
 פסק דקי"ל כרבי חידקא דסבר בני נח מוזארים על
 הסירוס ולדידים אסור למכור לו משום דקעבד ולפני עור לא התן
 וגו' כדאיתא פ' קמא דע"ז כמס דוכתא דאסור למכור לנכרי כל
 דבר שהנכרי קונה אותו כדי לעשות בו דבר שהישראל מוזר על
 כך ואע"ג דאיתא אומר בפירוש שקונים לשם כך אלא דאין ידעין
 דלשכי הוא מתכוין וכן כתב בהדיא בתשובת ריב"א דלמ"ד בן נח
 מזה על הסירוס אסור למכור לו בהסמה אם ידוע בודאי שסירוסו
 אמנם כתב סתם דלא קי"ל כר' חידקא וכן פסק אשירי פ' ספועלים
 ולדידכו ודאי שרי למכור לנכרי תרגולים זכרים אע"פ שידע
 בודאי שסירוסם כיון דלא מוזר עלה ואפילו לדברי סמ"ג יש ללמד
 קלה להחיד אם הנכרי הקונה אותו אינו מסרסו בעלמא אלא
 מוסרו לעבדו או לשפחתו לרסן כדאיתא פ' קמא דע"ז גבי
 לבונה זכס דמוכרים להס חבילה משום דודאי לסחורה קא בעי ופריך
 ויחוש דילמא מוזין לאחריני ומשני אלפני דלפני לא מקפדין וגי"ד
 נמי לפני דלפני היא דסנכרי הלוקח מישראל לא קעביד איסו מדי
 אע"פ שמוסרו לשלוחו לרסן אין שלוחו לדבר עבירה אפשר ג"כ
 לגבי נכרי מנכרי ווכל לומר דכל שכן הוא דהא קי"ל בעלמא דאין
 שלוחות לנכרי . אמנם יש לחלק דלא דמי להסיח ללבונה זכס :

דיני ריבית ושמיטה

שאלה ש ראובן השיא את בנו ונתן לו נדוניה וגם מלך
 הכלס נתן לו נדוניה והתן וכלכל עדיין יניקים
 [תרומת הדשן כז]

ואינם יודעים עדיין לישא וליתן בשלס יפה וקרובי הכלס רואים
 ליקח נדוניה לדידם קרוב לשכר ורחוק לספסד כי אמר ראובן
 שלא יוכל כלל להעסק בו מפני שיש לו שאר עסקים רבים ללרבי
 ביחוד שרי לקרובי הכלס למיעבד כדלעיל או לאו :

תשובה יראה דאין למצוא היתר לדבר דרש"י פירש בהדיא
 אהסיח דקאמר תלמודא פ' רביית דשרי להלוות
 נכסי יתומים בקרוב לשכר ורחוק לספסד ואע"ג דאבך ריבית הוא
 ובדיקני אסור מ"מ אינו אלא מדרבנן וביתומים לא גזרו וא"כ
 בנ"ד לאו יתומים סס שהרי אביו קיים רבנן נמי גזרו וטעי נמי
 דאין יודע להעסק בלרבו וכתב בסמ"ק דיתום אע"פ שהגדיל
 אם לא הגיע עדיין לכלל דעת שיוכל להעסק בשלו כשאר איתים
 מיקרי עדיין יתום וכאן נמי אפי' התן מסתלק מערוה נכסיו בו
 וכו' לן למוחשבים כיתום אין לומר סבי דכיון דאביו קיים עדיין
 אין בית דין מלווין לפקה על נכסיו דארוד ילדס ואביו דינא
 שדיס ולא כל סימני שישקט את עלמו ויטיל הטורה על די דינא
 ונראה להביא ראיה קלה על זה דמי שיש לו אב דאין אחרים
 מפסקים על לרבו ואע"פ שאביו מסתלק סימני וסוף עלמו ג"כ
 אינו יודע להעסק בלרבו מסא דאמר פ' קמא דב"מ רבי יוחנן
 גדול וסומך על שולחן אביו מליאתו לאביו ופירשו שם הסוספות
 דדוקא בנ סומך על שולחן אביו מליאתו שלו משום איבס דדרך האב
 לזון את בנו חדיר ואם לא יפרנסו אביו לא יפרנסו אחרים אבל
 יתום דעלמא סומך על שלחנו אין מליאתו שלו בשביל כך . הא קמן
 דמי שיש לו אב חשו חכמים אם יסתלק האב מלפרנסו גם אחרים
 לא יפרנסו אבל ביחוס לא חשו שאם לא יפרנסו זה יפרנסו אחרים
 וא"כ בנ"ד נמי אם אין האב רואס לפרוס בלרבי בו ונכסיו למה יפקחו
 ב"ד על זה דינמא לא גזרו רבנן עלה ונראה דדוקא משום האי
 טעמא אסור משום דרבנן גזרו עליה כעל שאר דיקני אבל מסאי
 טעמא דכתב במדכ"י פ' ריבית דקדק ר"ר דוד הלוי דלא
 מלווין מעות יתומים בקרוב לשכר ורחוק לספסד אלא ע"פ ב"ד
 דאלימי לאפקושי ממון של המקבל אלא היתומים וא"כ בנ"ד שאין
 ב"ד נזקקין לו מי יפקיע ממון המקבל דמשום סא לא אריא
 דאיכא למומר דנסי נמי דאין ב"ד נזקקים לפקה תמיד על לרבו
 אבל מ"מ לפי שעה חזקים למכור המעות ליד המקבל ולהסמות
 עמו בקרוב לשכר ורחוק לספסד אי לא גזרו רבנן בהכי וכס"ג
 אשכחן בפ' המפקד גבי שבוי שנשבע וסתי קמס לקאר דב"ד
 מעמידין לו אפטרופוס לפי שעה ופריך סתם וזקי אפטרופוס
 לעולם ומשני אפטרופוס לדיקני לא מוקמינן ופרש"י דב"ד לא ימצאו
 אפטרופוס לדיקני משום דליכא מזה כמו ביחמי ואפ"ס לפי שעה
 ימצאו וכ"ס בנ"ד דב"ד גופייהו סוו מלי למכור המעות ליד המקבל
 להסמות עמו אי סוי שרי :

שאלה שא ראובן יש לו כתב חוב על הנכרי בעשרים
 וסובים וריבית בכל יום וכל לשמעון ואמר לו
 קח ממני חצי החוב בה' זסובים ומעמס יעלה לך ריבית כל יום
 על חצי חלקך כמו לי ואם תדאג שסחוב אינו בטוח סנה ערב לך
 עבור סקן ס' זסובים שילך שלא תפסיד כלל חשיב כה"ג קרוב
 לשכר ורחוק לספסד או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר בדבר דגראס כה"ג חשיב קרוב
 לשכר ורחוק לספסד שהרי שמעון הוא בטוח בקרן
 שלו שלא יפסיד בו כלל ואפשר שיגיע לו ג"כ ריבית וריוח וה"ה
 דכה"ג לא אסיר הואיל וסשכר וסריבית אינו בא לידו מושראל
 חבירו אלא מן הנכרי ולא דמי לשאר קרוב לשכר ורחוק לספסד
 כמקבל עסקא מחבירו או כמושיב את חבירו חנוני למחילת שכר
 או מושיב תרגולים וכן שמין עגלים וסויחיס דסכוו כולו ששכר
 וסריוח בא ליד הישראל מיד ישראל חבירו וע"י עורוה אפל כאן
 אין בא כלום מן הישראל אלא מן הנכרי וכה"ג איכא למומר דשרי
 דהא איתא פ' ריבית בחו"ס בהדיא דיכול ישראל ללוות לנכרי
 בריבית וישראל חבירו ערב לו עבור קרן וריבית אם לא יפרע הנכרי
 יפרע הערב קרן וריבית משום דישראל המלוס לא חטר ערבא אלא
 אלא חטר הלוס נכרי ואפי' לפי הגה"ס באשירי שם בשם רב"ז
 דכה"ג אסור ליקח ריבית מ"מ מודו בקרן דמועיל הערבוה
 וריבית

ורבינו נמי אי יחזיב ליה נכרי שרי ליה למסקל ובריביה נמי איכא תקנה אפילו למסקל מישראל כגון שחנה הערב עם המלוה שלא יתבע אה"כ אין ביד הנכרי מס לפרוע דחו ליכא כתר ערביה חול וכו' כתב אשירי בשם הראב"ד בסדרא דשרי כה"ג מ"מ גר"ה דאין להסיר ב"ד מכל בני דהא דשריין הסה דמני ישראל למיכו ערב לישראל חזירו עבור הנכרי בהלואה בריבית היינו דוקא היכא שבישראל מלוה משותף לנכרי עלמנו וחזירו ישראל נעשה ערב בשביל הנכרי כה"ג לא מיתחי כלל כמלוה חזירו בריבית אבל ב"ד דשמעון לא מלווה לנכרי וליתיה בסדים אלא מותן משותף ליד ראובן על סמך הנכרי וכיון שסוף קרוב לשכר ורחוק להפסד ששרי בטוח הוא בקרן שלו מיד ראובן איכא למימר ודאי דמיתחי בריבית הואיל והמעות ניתנת מיד ישראל זה ליד ישראל חזירו וכה"ג איתא הסה בחומ' דדוקא הניח על גב הקרקע ויפטר שרי אבל הסה לחזיר' והפטר אסור והע"פ שהנכרי המלוה מתנה בריבית עם ישראל ששרי ישראל שני וישראל שני נותן בריבית רק ליד הנכרי אסור משום דהמעות ניתנת מיד ישראל ליד ישראל שני ונראה כיוון ריבית וכה"ג וכו' וא"ה מניין לנו לדקדק ולחלק כולי האי לאסור י"ל דהכי מוכח בתי דוכתי דבדרי הגאונים דב"ד אסור דחשוב קרוב לשכר ורחוק להפסד חדא במרדכי פ' המפקד קרוב לכופו גבי מותרים ישמחם בסך כתב שאם הלוה לנכרי על המשכון וטל המפקד כל הריבית ואם ירצה לתת מעמנו הלק למפקד לא הו ריבית ואין כאן שטר משותף הוא מוטל דהא לא בתורה הלוה ולא בתורה מתקן בה לידו ולא מיקרי קרוב לשכר ורחוק להפסד שטוח שרע דליתו אלא היכא דמתני ליתיה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל כאן לא מתני מודי א"כ הרי מוכח בסדרא דאי הוה מתני הסה הוה אסור משום קרוב לשכר ורחוק להפסד והסה הוא ממש כ"ד שהוא משמחם במעות הפקדון והייב בהחירות בקרן ואם התנה עמו המפקד שיתן לו מן הריבית שמוטל מן הנכרי הוה אסור ואיך דוכתא הוה דכתבו החושפות ואשירי ומרדכי פ' הגזל קמא דשרי להלוות חזירו למתית שטר בענין זה שיתנה שילווה רק על משכונות של כסף וישמחם בקרקע ואז יהיו כל האחריות על הנותן אבל אם ישנה בסה להלוות על דברים אחרים אם פתחו פתחו למקבל ואם הותירו הותירו לאמנע וכה"ג לא מיקרי קרוב לשכר ורחוק להפסד הואיל ואם היה עושה כמו שהתנה היה קרוב לזה ולזה ע"כ בדרי החושפות ואשירי ומרדכי. והשתא אי שרי ב"ד הואיל והשכר והריוח איתו בה אלא מן הנכרי א"כ למאי ליתיה כל הני תנאי יתן לו הנותן למקבל משותף שילווה לנכרי ואחריות הקרן יהא עליו אם לא יפרע הנכרי והריוח יחולקו אם יפול דהני תנאי נמי לא מהני רק לקרן כדמבאר למבין ששרי כתבו אם הותירו הותירו לאמנע אבל אם לא הותירו לא מהייב במידי ודוחק למד דהנה תנאים מושלים אפילו לשטר רווחים כגון בחסורה ותליפין שאינם באים ע"י ריבית דנכרי וכו' ודאי לא שרי ב"ד דלשון הגאונים דלעיל לא משמע כולי האי הרי :

שאלה שב ראובן בקש למסור משותף לשמעון שילווה אותה בריבית ור"ה לקרן עמו בסך מצורר ושיהיה לו ג"כ כמעט בטוחן גמור בקרן שלא יהא נפסד לו כלל האין יעשה בסיחור :

תשובה יראה למוח תקנה וזדים לעשות בסיחור אלא דמיסתפינא דשמה ע"י דקדוקי הללו ובקשות התבולות לסחור מתקן ומתן בריבית יהיה דברי תורה דומה לחובא ואיעלולא שחוק וסיחול. אמנם מ"מ אומרים ודיוקים ילכו בה. בגליון בחומ' פ' הריבית גבי הא דאמרין מעות היתומים מותר להלוות קרוב לשכר כו' וז"ל ונראה דהיכא דכל האחריות על הנותן שרי אפילו לקרן דאין כאן מלוה אלא פקדון ושטר משותף מוטל ובתוס' שרי להסכיר מעות לשולחני משום דמתחזרים בעין וס"ה אפילו אם השתירם להוליאם דשרי דכיון דאחריות על הנותן כשהמקבל מוליאם. וכ"כ ר"ת בתשובתו עכ"ל וסח"ט' וסמ"ג מוקמי הוה דרב חמא דלויור זוי בפריטי שטיה רב חמא מקבל עליו אחריות אונסים ואפ"ה מסיק הסה דאסור משום דזוי לא מהדרי בעינייהו ומשום דהשכר שומחן מן המעות איתו אלא כדי להוליא ולא בשביל שיהא

נפחחים כמו כלי השכר דמים שנפחתו ע"י המלכא ובמרדכי בשם א"י מוקי הוה דמשכיר מעות לשולחני דוקא כשמתחיים השולחני לפניו ואם אכדו או נגנבו חייב באחריותו אבל אם מוליא להרווח בהם אסור משום ריבית וכו' הוה מעשה דרב חמא דלויור זוי בפריטי ע"כ. והשתא מדברי הגליון דלעיל מצורר דכל היכא דאין הנותן מושג כלום על האחריות הקרן דשרי אפילו לקרן וסח"ט' נמי דלוקמי הוה דרב חמא שטיה מקבל עליו אחריות אונסים ואפ"ה אסור יש לומר ודאי דדוקא משום דלא הוה מקבל עליו רק האחריות אונסים ולא שאר האחריות כמו גביה ואכידה אבל אם הוה רב חמא מקבל עליו האחריות גביה ואכידה הוה שרי וכו' משמע להדיא בתשובת מור"ס בסה"כ פירקא על אחד שקלב עם בחור לתת לו הסה"כ ולשילמוד עם בנו וכן בא"ז דלעיל מוקי רב חמא ששוכר קבל אחריות גביה ואכידה משמע נמי דל"ה שרי. אמנם מסיפא דהתשובה מור"ס איכא למידק איפכא דכתב בסוף היתר שהבחר יתן המעות לבע"כ במתנה ושיהא שרום ביד בע"כ להחזירם או ללו משמע להדיא שאפי' אם קבל עליו הבחור האחריות גביה ואכידה ואפי' פשיעם לא מהני אה"כ נתנה לו במתנה. אך י"ל דעדיף טפי לבחור ליתן במתנה שאז בע"כ מהר בו טפי שלא יהא נגנב ואכדו וכ"ש על הפשיעם לפי שבמך כ"כ על אומנתו שנתן לו את שלו במתנה ע"מ להחזיר אבל אם לא יתן לו במתנה ויקבל עליו כל ההפסדות לא יהא מהר כל כך ולכן נקט האי תקנה. ומעתה יש תקנה לעשות כל המבואר לעיל בשילוח בסיחור דברך זה שראובן הנותן יקבל עליו כל האחריות אפי' של גביה ואכידה ויפריו על המידה לקבל עליו שאפי' אם יאכדו או יגנבו ויפסדו אפי' בפשיעם יהיה באחריותו אך אם שמעון המקבל פושע בממון כ"כ צדומה הוא כמזיק בידים יתחייב שמעון באחריותו וגם יקבל עליו שלא יהא נאמן אפי' בשבועה דאורייתא ואפי' ע"פ עדים אפי' כן ק' שלא פשע בסך פשיעם גדולה שהוא כמזיק בידים רק אם ישירו לו הרב והע"ז וכה"ג אגשים יושבי אהלים בעיר שיש להם ידיעה במור"מ שבעיר הוה יהיו נאמנים להעיד בראיה וידיעה גמורה. ובדרך זה יהיה בטוח בקרן שלו כשירצה לעולם שאם אכדו יטעון ראובן שהפסידו במיד בידים ולא יוכל שמעון לאמנע דבריו רק ע"פ הרב וסמ"ך וקרוי דקרוי הוא לודאי שלא ידעו כל האחריות ושרי ליה לקרן כדמבאר לעיל וכה"ג אשכחן קתא שדקדקו רבנותא למזל היתר ע"י תנאי והע"ג דמודאי אין דעת שמייה שיתקיימו התנאים ואין מתנין אותו אלא כדי ליתקן הריבית בסיחור כי הוה דכתבו בסח"ט' בפ' הגזל קמא ושאר החובדים נמי מיתתי לה שיתן מעות לחזירו למתית שטר ויתנה עמו שלא ילוה אותו רק על משכונות כסף אם זכב ושמעון אותם בקרקע ואז יהיה האחריות על הנותן אבל אם ישאו להלוות בע"א יתחייב המקבל באחריותו כדמסיק הסה בכה"ג אין לאסור משום קרוב לשכר ורחוק להפסד והע"ג דהכל יודעים שאין כלל בדעת הנותן והמקבל שיתקיים התנאי שילווה אותו רק על כסף או זכב ויטמין בקרקע אלא ילוה על חובות לגמרי בלא משכון או על משכונות שאינם של כסף וזכב ואם מכסף וזכב ודאי לא יטמין בקרקע אפי"ה שרי. אמנם אין ראיה מכלל שיש להפסד לזדים ודקדוקים רק להסיר ריבית דרבנן כגון הא דלעיל נותן למתית שטר דאפי' אם היה המקבל מקבל עליו בסדרא בלי שום תנאי האחריות מ"מ לא הוה אלא אסור דרבנן הואיל ואינו קורן עמו כלה אלא שאם יהיה ריווח יפול לאמנע ולא הוה אלא קרוב לשכר ורחוק להפסד וכו' מוכח הסה מתוך הסוגיא להדיא דבסבי איירי בלא קריאה כלל. אבל ב"ד דקורן עמו להדיא ואם לא היה הסה"כ בימייהו הוה ריבית דאורייתא מתן לימא לן דשרי להפסד לזדים ותנאים כדי להסיר מהם שאם תורה בכמה אזהרות ודיי לנו במה שדקדקו התנאים הראשונים למזל היתר ע"י נכרי וכה"ג ואפ"ה דהיי ספורות דומין קתא לחובא ואיעלולא אינהו הוה כדי לסמוך עליהם ועל דקדוקיהם ולא אלו מ"מ כתיבנא כדי לחזוי מילי דאורייתא. הלל"ע דכתבתי :

שאלה שב ראובן זקק עם הנכרי לז' ש' ליתרל עבור ע"י ליתרל מר"ה ניסן עד ר"ה שבט ובענין זה יגיע ג' פשיט בכל שבוע על כל ליתרל וליתרל ב"ח סיון בא

שאלה שב ראובן זקק עם הנכרי לז' ש' ליתרל עבור ע"י ליתרל מר"ה ניסן עד ר"ה שבט ובענין זה יגיע ג' פשיט בכל שבוע על כל ליתרל וליתרל ב"ח סיון בא

כל

אל שמתון שיפדה ממנו חלי החוב דהיינו ה' ליערלות החילת הקרן ויעלה לו ג' פשיטי על כל ליערל וליערל כמו שעולה לו מן הככרי כל זמן שלא יחזיר לו מעותיו קרן וריבית והרשות יסיב ביד ראונו להחזיר לו אחר חודש אחד או ב' חדשים אך יעשו הדבר כהישר דמור :

תשובה

יראה דבדרך תנאי ממש ככל המבואר לעיל אין למאזל תקנה לעשות כהישר אבל כהבטוחים ובמאמיני יש לעשות כהישר . ואבאר החילת החלוקים לאסור ולהחזיר כאשר נמלא בפסקי הראשונים ומחוקי יתבאר שאלתינו . במדברי פרק הריבית כתב מהשנות מור"ם על אודות הטיבני"ט כו' דלישראל שזקף עם הככרי קרן וריבית בכלל אחד עד זמן ידוע חשוב הכל כקרן שהרי אם היה בא הככרי ליתן לו מעותיו שהלוה לו לא היה יכול לפטור בדיוטס הא"כ היה מוחן לו כל הריבית שזקף עם הקרן ואע"ג דכסוף התשובה כתב באש"ל דדוקא ריבית הזקף שכבר עלה ועבר זמנו חשיב כקרן אבל מה שלא עלה עדיין לא . נראה דלרובחא דמלתא כתב באש"ל שהרי כתב בפשיטות דחשיב כקרן ונראה נמי לפי הדקדוק באשירי בהאי דפ' הריבית נכרי שלום מעות מישאל חקפו עליו במלואם אם עד שלא נתגייר כו' מוכח הסם דכבר דאפי' ריבית שלא עלה עדיין חשיב אפ"ס כקרן הואיל וזקף . וכתב עוד באשירי מן סירושלמי וכן בסמ"ג מיייתי ארוח ירושלמי יש דברים שהן כריבית וכן מוהר"ן כיול לוקח אדם פטרו של חבירו והלוואות חבירו בפחות וחינו חושש משום ריבית . ומפרש שם בהג"ה כגון ראונו שהיה חייב לשמעון מנה לפדוע לו בתשרי מותר ללוו ליתן לשמעון ג' ביטין וליקח המנה בתשרי שאין זה הלוואה אלא מנח גמור שהרי שמעון שהחלק לגמרי מחוב זה ולוי זכר בו במעמד שלשון ואם יש לשמעון פטר ויקחו ללוו במחירה ומשיכה כו' ובהאי פירקא כתב הא"י ואשירי ומדברי דאם יש לישראל משכון מן הככרי בריבית מותר לישראל אחר לפדותו אלא בדרך זה שימכור הישראל ראשון לישראל שני המשכון כדי שיהיה הריבית שיעלה מכאן ואיך על המשכון שלו ואם לאחר זמן רואה הישראל ראשון לחזור ולפדות המשכון אליו מותר לו ליתן לישראל השני הקרן שלו וגם הריבית שיעלה על המשכון בזמן היותו בידו וישראל השני יחזור וימכור לישראל הראשון אם המשכון שיהיה שלו כבתחילה . ובתלמוד פ' הריבית איתא מנח לו בית מנח לו שדה ואמר לו לכשיהיה לי מעות החזירתי לי אסור לכשיהיה לך מעות החזירתי לך מותר מדעיקרין הסם מ"ג יושא ומ"ג סיפא אמר רב סיפא דאמר ליה מדעיתא ופירש"י כלומר אם ארלה החזירתי ולא שתחבטני בדיון הילכך מותר דלוי נמי חזר וקובל מעותיו עד עכשיו שלו היתה וחוזר ומוכרה אבל יושא ש"כ ריך להחזיר מעיקרה לאו מכר הוא עכ"ל . ובגמ"ה ש' באשירי בשם הא"י שפי' בשם ר"ח פירש אחר אמדעתיה ע"ש . ומהשתא נבאר שאלתינו כבר מבואר לעיל דמור"ם ואשירי ס"ל דבאר זקופה אזלין אפילו בריבית שלא עלה עדיין חשוב הוא כקרן וא"כ אין תקנה להקנות כתב הנהך עם הככרי מישאל לחבירו שיעלה לו ריבית בכל שבוט מה שהוא רב או מעט דהואיל וזקף החוב עם הככרי כל דמי החוב קרן וזקופה הכל חשוב ממונו על ישראל ואשתכח מאי דשקל בריבית כל שבוט לאו מנייה דנכרי קא שקיל אלא ממונו של ישראל בשכר המתנה מעותיו שמקדים ומתן לו עתה קודם הגעת הזמן וזאי אם היה רואה לקנות עתה החוב לגמרי בפחות מודמי הסך שכתוב בכחב כגון שיחשבו כמה עולה הריבית עד זמן וזקופה וכפי אותו ערך יתן לו עתה פחות כס"ג שרי לגמרי כדאיתא בהדיא בירושלמי לעיל דמיייתי סמ"ג ואשירי וכדמפרש שם בהג"ה סיפא . ואפי' אם אינו רואה ליקח כולו אלא מקצת החוב בדרך זה נראה דאין חילוק כלל בין למכור ולהיות כולו או מקצתו . אבל אם אין בדעתו של המוכר למוכרו לחלוטין אלא רואה לחזור ולקנותו כשיהיה לו מעות לריבית לעשות בענין זה שלא יהיה בטוח לגמרי בתנאי גמור להחזיר לו אלא בטוח בחבירו שקונה ממונו שלא יענה את דברו ויקנה ממונו חבירו בקנין גמור ויבטיח אותו אה"כ בדברים אמתיים לכשיהיה לו מעות יחזור וימכור אותו לו בדרך זה פ"ח לעיל ופירש"י יאמר בתחילה אם ארלה ולא שתחבטני בדיון אבל אחשב בדאי אם לא תעשה ואי

גברא דמסימן הוא מסתמא לא יענה בדברו . והשתא לפי דוגמתינו ושאלתינו שחזק מניסן עד שבע י' ליערל עבור חמשה ליערל וריבית עולה בכל חדש חלי ליערל לריבית אם יקנה ממנו החוב כולו או מקצתו בסיון נמלא שכבר עלה ליערל לריבית וא"כ יכול ליתן לו י"א ליערל והרי כולו שלו הוא מאז ואם חליו יתן לו ה' ליערל וחלי ואם רואים בדרך המבואר בשאלה שיפדה רק כמו שהיה סקרן הראשון ובעל מנה שיתרסה לחזור ולמכרו לו וכדמבואר יעיל אם קנה ממנו בר"ח סיון ויחזור למוכרו לו בר"ח אב יחזור לו זה ויתן לו י"א ליערל שהרי עולה ריבית ליערל באלו שני חדשים . סיון והמח בזמן שהיה החוב קנה לו ואעפ"כ שמתרבה ממון שמעון מיד ראונו ואין יד נכרי באמצע כלל מ"מ הואיל ודרך מקה וממכר הוא שרי כההיא דכתיבנא לעיל בשם הא"י ואשירי במוכר משכון להחזירו וחוזר וקונהו מאתו אלא דהתם הריבית לא נעשה לקרן של הישראל כמו בג"ד . לך הוירכתי לבאר כאן תקנתו להחזיר . הנראה לע"ד כדכתיב :

שאלה דש

חוב שבערה עליו שמיטה אם יכול המלוה לטפו ללוה בערכאות של נכרים שיפדענו כיון שכתב בשטר בין דבין ישראל ובין דבין נכרים אי קא עבר על לא יגוש או לאו :

תשובה

יראה אע"ג דכתב ר"י וכן מוכח מדברי ר"ח וכמה גאונים וכן מפ"י רש"י פ"ק דע"י דשמיטת כספים נוהגת בזמן הזה לא חזינן רבנן קשישי בדורותינו דהו מורו לנהוג עתה שמיטת כספים . ואדרבה שמעתי שהיה אחד טוען שמיטת כספים לפטור מהלוואה היה נחשב כאחד מן המתמיהים גם אותו שהיה טוען שמיטת לא היה טוען פענה זו אה"כ היה לו בלא"ה אמתלאות אחרות שדא ביה נגנא . וכס"ג כתב בג"כ בטור חושן משפט מהשנות הרא"ש שבאוהו מלכות שהיה בו הרא"ש לא ראו לדון בה ולנהוג שמיטת כספים ואותו הרא"ש ככרוכיח על ככה ולא אשמוזז ביה . ואמרו לו דים להם יפוי כה בשטרותיהן שכתבו בסן שיוכל מלוה לכוף הלוה בכל הדרכים בין שהם דתיים ובין שאינם דתיים . והיו רואים לומר דעל ידי שופרא דשטרלא היו יכולין לכוף הלוה שהרי מתל לבוטו שלא כדא . וכתב הרא"ש על זה דלא מטי דהוי מתנה על מה שכתב בחזרה ומ"מ מסיק שם דהוא היה מוכר שמיטת הוה דן קרן ואעפ"כ לא היה מוכר מנהגם ע"כ . ונראה למאז קתא עטס וסברא אמאי לא נוהגים חרות שמיטת כספים עתה בדורותינו משום דק"ל כרבי דשמיטת כספים בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לשביעית אבל מדאורייתא בזמן שהתם משמט קרקע אהם משמט כספים . קך דרש לם רבי בתלמודא וא"כ נוכל לומר דלא תקינו זכר לשביעית אלא בארצות שקדוים לא"י כגון בבבל ומגרים וכס"ג הירך ר"י בחד שימיא דמס"ע לא נהגינן תרומות ומעשרות בארצו דאשכנז דהוי נהיגי בהו האמוראים בבבל דלא גזרו בה"ל רק לארצות הקדוים לא"י ולא ברחוקים . ואע"ג דחלה נוהג בכל הארצות וחילק בה משום דחלה דמיא טפי לחובת הגוף מלחובת קרקע משום דבעל העיסה חייב בה ולא בעל הקרקע . ול"ד לתרומות ומעשרות דחובתם רק על בעלי קרקע . ולפ"ז כל שכן שמיטת כספים שתכתב בכל הארצות לחובת הגוף ממש היא כדאיתא בהדיא פ"ק דקדושין קרוב לסופו . י"ל דמ"מ הואיל ואחזק שמיטת כספים לשמיטת קרקעות ושם שמיטת הדא הוא דתרווייהו בקדושת שביעית חלוי ובזמן הזה לא נתקן אלא זכר לשביעית דמיא טפי לחובת קרקע מהלם . וכן משמע הסם פ"ק דקדושין דהא אי לא הוה קרא הוי דרשינן דאפי' בזמן השמיטת קרקע לא נהגו שמיטת בה"ל אלא בא"י . והשתא נמי דריבית קרא מ"מ דמיא נמי לחובת קרקע משום דשם שמיטת הדא היא כדרישית . והא דכתבו המחברים דר"ח כתב פרוזבל בימיו וכן הא דלעיל דכתב אשירי דיש לנהוג חרות שמיטת כספים אפשר לא ס"ל כהך שימיא דר"י דיש לחלק בה"ל בין ארצות קדושות לרחוקות . וכן הוא האמת דר"ס הירך הוה דתרומות ומעשרות בע"א שמיטת דר"י . אכן אין אשימיא דר"י סומכין לענין שמיטת . ובדולה מוז אשכנז לגבי כלאים דנהוג עלמא כר' יאשיהו דמיא חייב עד שיזרע חיטים וקטורים במפולת יד . וכתב ר"י דאע"ג דאיתא

כמה סתמים דלא כרבי יאשיה מ"מ בזרות אחרונת זימי ר"ג
 צד יתקן הקילו לנהוג כרבי יאשיה . הא קמן דאפילו באיסור
 לאורייתא סמוכים דרי בתראי אחר הנא נגד כמה סתמים כל
 שכן במאי דהקון רבנן רק לזכר שביעית . דוכל לסמוך אחד שינויא
 דגאון אע"ג דגאוני קמאי לא בעי לסמוך עליה . אבל משום דכתב
 בשטר דיכול לכופו בין בדיוני ישראל ובין בדיוני נכרים ויהי ר"ל
 שלשון זה משמע שהתנה עמו שלא ישמיעה ואמרין בפ"ק דנכות
 המלוה את חבירו שלא השמיעה שביעית שביעית משמעתה על מנה
 שלא ישמענה שביעית אין שביעית משמעתה . ופירש"י שם הטעם
 דהמתנה שלא תשמיע שנת השמיטה אין זה תנאי דאין שנת השמיטה
 מסורה בידו ולהתנות עליה שלא תשמיע אבל המתנה על עצמו
 שלא ישמיע הוא בשביעית כל תנאי שבממון תנאו קיים אין נראה
 שלשון זה כולל שמוחל חורה שמיטה דאין כותבין לשון זה בשטרות
 אלא לך שופרא דמילתא שאם ידחה הלוה למלוה בדיוני ישראל
 שיכול זה לכופו בדיוני הנכרים אבל לא קבל עליו כלל בלשון זה שאם
 יתירא בדיוני ישראל ולא ידחתו ככלים שיכריחמו בדיוני האומות וא"כ
 אין כאן מחילה חורה שמיטה . והסו"א לעיל מתשובת הר"ם
 דאם כתב בשטר בין שסך דתיים ובין שאינם דתיים דהוה מתנה
 על מה שכתוב בתורה נראה דאין ר"ל דמטעם שמיטה הוה מתנה
 על מה שכתוב בתורה דהא ברירנא לעיל דמאי להתנות על עצמו
 שלא ישמע אלא ר"ל דמה שמתנה לכתב בדרכים שאינם דתיים
 זה מתנה על מה שכתוב בתורה דהתורה לזוהתה שלא לעבור על
 דת והסלכא רק ללכת בחוקי התורה ודמותיה . וא"ת דכ"ג שרי
 אפילו בלא תנאי לכוף הלוה בשמיטה ע"י שלטוני האומות וכס"ג לא
 קרין לא יגוש כדמשמע מתוך פירש"י פ' השולח אהא דקאמר ותליא
 ליה עד דקאמר הכי כלומר במתנה אהו ונתן לך . ופירש"י אהו ירלס
 הלוה לחזור בו כשיאמר לו המלוה משמע אהו אה גברה יד המלוה
 יתלוה על עך עד דאמר במתנה אהו ונתן לך ואין כאן לא יגוש
 דלאו בבית דין קאבע ליה ע"כ . הא קמן היכא שאין טופסא ע"י
 ב"ד לית בה משום לא יגוש . וערכאות של נכרים לאו ב"ד מייקרי כלל
 דהא דרשינן לפיכך ולא לפני הנכרים יש לומר דשתי תשובות בדבר
 חדא דאפי' שרי לכופו בזרוע ובנזרות יד אפי' על ידי נכרים
 אסור לעשויו דכ"ג כתב מרדכי שלחי הכול קמא דאפי' במידי
 דדינו כל דאליס גבר אין להקוף ולאליס אחד על חבירו על ידי
 נכרים כלל דמכוער הדבר לעשויו על ידי נכרים . ואידך דמשמע
 מתוך פירוש רש"י ומתוך הסוגיא התם דתליא ליה עד דאמר הכי . קאי
 דווקא הכי דכבר סחור הלוה החוב למלוה ואמר לו מלוה משמע אהי
 כמו שצריך לומר . ואם אמר לו הלוה אעפ"כ במתנה אהו ונתן לך
 שרי לקבל . ואהא קאמר ותליא ליה עד דאמר הכי . אבל לתוקפו
 בזרוע מעיקרה כדי לפרוע לא אשכחנן כלל . ואע"ג דמקוביית אשירי
 דמקשה אפירוש רש"י דא"כ בטלה חורה שמיטה משמע דמעיקרה
 כפירה פרעון קאמר רש"י לורהא דשמעתא לא משמע הכי כלל
 למדקדק ס' . ודברי אשירי אפשר ליישב וכן אחר דכתב שם אשירי
 דלא נסירא פירוש רש"י דרלס לומר תליא ליה שיטפו בזרוע אלא
 פירוש שחולס לו עיניו דרך חינון שיאמר לו אעפ"כ במתנה אהי
 ונתן לך וכן כתב סמ"ק וכן משמע בפשיטות בסמ"ג . וא"כ ליכא
 למיסתקן אפירות רש"י ולכופו ע"י נכרים כלל :

דיני תובע ונתבע . ודיני שמרות והרשאה ופקדון :

שאלה שה ראובן יושב בעיר שיש בה ב"ד או שעירו
 סמוכה לב"ד פלוני יש לו ממון מופקד בבית
 לוי הושב בעיר אחרת שיש בה ג"כ ב"ד או שהיא סמוכה
 לב"ד אחר ושמתן יש לו תביעות על ראובן ובה לעירו של לוי וזוהו
 בכה ב"ד שבעיר או הסמוכה לה לעכב לה הפקדון שביר לוי ורואה
 שידון ראובן עמו באותו העיר שהפקדון שם בב"ד שלה וראובן
 משיב דבעי לנמכו לייט בעיר שהוא דר שם בב"ד שלו הדין עם מי :
תשובה יראה בתחילה לריבין לנאר באיזה זד יכול לעכב
 הפקדון אף כשמיטה בב"ד א' ובעיר א' ובמרדכי

פ

פ' ג"פ וכסין דאיוניס אינן כו' איירי בהדיא כהני דהאי דיימי דאחסיס למליס כהני לוח וסא ודאי לא עבדין אכל לעכב ממון הכתב ביד אחד עד שיברר הכובע הבעתו לא שמשין מהכא כלל . מהשחא נראה על תחילת שאלתו דכך דין הא עיני דייגינן רואים דראובן איוניס דליית דין הוא ואין לו כח להשמיט ממחאה ידי ב"ד שבעירו או הסמוך לו ולא יכול לדחות אותו ולא להעלים נגד שמעון ככה"ג לא יכול שמעון לעכב הסקדון או הלוואה ראובן שבעירו של לוי כדי שיסיר ראובן לייט לו דינו באתו בעיר אפילו לא נכב בו תקום העיקל באתו בעיר משום דנכסי אינן איוניס ערבאין כו' וכן לא יתבע מן הערב תחילה וכיון דמ"מ חלס הכביעה מקודם על עלמו מעל הנכסים א"כ לריך הסובע לטעוק תחילה כב"ד אשר הכתב שס קודם שילעק כב"ד שפכסכים שס כמו שמוהיגס האידנא שהסובע סולך אחר הכתב לב"ד שבעירו או הסמוך לו . וכן סתתיק אחד מהגדולים מפסקי גדול שרבותיו האחרונים דנו שילכו לבית הדין הסמוך אבל אם עיני דייגים רואות דליחנסו בראובן כל הני מיילי דפירשינא לעיל ונראה להס דיש לחוש שהס יפטר ממון זה שבעיר לוי סתה ידו לא יכול לשוב להסויג דין ומשפט מראובן ככה"ג א"כ מחויבים בית דין לעכב הממון מיד בדיון גמור כדכתב אשיירי לעיל וכדפרישית נמו לעיל דנראה לומר אפילו במקום דהכנו תקנות העקול מייירי אשיירי משום ככה"ג לא חיקו . וכיון דמדינא מעוקל סממון בעירו של שמעון ועל פי ב"ד שלו אם ירס ראובן שיפטר ממנו לריך לרון עס שמעון בעירו וכב"ד שלו :

שאלה שו

ראובן חובעין אותו בממון סכוא מוחזק בו ורצו לחפש לרדין ותלוות נגד החובעים להשמיט כסן ככל עולדיק כדי שיחטלו לעשות עמו פשרה ויקחו ממנו איזו סך וימחלו לו על השאר שרי למעבד הכי או לאו :

תשובה

יראה פשיטא ופשיטא דלא שרי כה"ג וחלילה לירא שנייס שיורד למאזל הישר לעשות כזו וכיוצא בזו . דתחילא כפ' שבעת העדות מנין לשלס שטטים בחד מנה שלא יא אחד הובע ושנים מעידין ויחלקו ביניהם המנס ח"ל מדבר סקר התיק והלא דברים קל וחומר מה הכס דמן הדין נהחייב לך מנס אעפ"כ דרשו חכמים והאירו שלא לבקש החבולות ומרמס כדי להוילא את שלס מן הדין כ"ס וכ"ס שאין לחשוב מחשבות און ועקלקלות כדי להחזיק בשל חבירו שאין לו בו דין ומשפט וכל המבקש האוונות ופקפוקים ומשתמיט מן הדין אי אפשר לו לעשות כל אלו אם לא כדבר סקר ותחבולות וא"כ הרי הוא בכלל מדבר סקר התיק . וכו' דכ"פ סמקבל איחא דאפילו הדוחס חבירו בך ושוב סבר חד מאן דאמר זכו עושק האמור בחורס ולא פי' ליה הכס אלא משום דבעין דומיא דפקדון דקא ספר ממנו . וכ"ד הואיל וכוונתו לכופו לפשרה ולחסור ממון חבירו שמן הדין הוא שלו הוי שפיר דומיא דפקדון וא"כ איכור הוא בלאו דארייתא ולא הוי חייב חק להביא שום ראיה לאכור דהוי פשיטא מסברא . אלא דמסחפינא הוינא דלמא עשו איובי כהא דאיחא פ' שור שנגה ד' וה' ס"ר שאלו בחוקת סס ונמלא מועד בעלים משלמין חזי נזק ושאל משלס חזי נזק ופריך וימא ליה סס שיילת ומועד לא שיילת דאמר ליה סוף סוף פלגא נזקא בעית לשלמי וימא ליה אי הוה סס הוה מעריקנא ליה לאגמא . ומקשים שס החוספוח ח"ל . קימא מאי טעמא הוה זאח א"כ הוה עושק שלא כדן בשלמא לרבי ישמעאל דאמר בעלי חובות ויכסו יחא קתא דאיכא למימר סוה אכילנא ליה הכס או סוה מחבוינא ליה ולא הוינן אלא כמזיק שעבודו של חבירו ופטור אבל לרבי עקיבא דאמר שותפין ויכסו אי סוה מערק ליה סוה גזל שורו לניזק . ועוד דב"ד ייודוסו לשלס אס יש לו ונראה שר"ל מתוך דברים הללו שסייתי עושק סוה התיק מחפשי עמו בדבר מועד וסוה מוחל לו נמלא שהפסדתי כל היתירות עכ"ל . מוכח משמע לכאורה דשרי לבקש עולדיק ועקלקלות כדי שיכריח חבירו שיחפשי עמו וימחול לו על מנונו שסוה שלו מן הדין . אמנם כי דייקת שפיר בדברי הסוס' יש לנו לסוכיח אדרבא דלא למעבד הכי דקאמרי הסוס' בשלמא לר"י

תרומת הרשן ח"א

דאמר ב"ח ויכסו יחא קתא דאיכא למימר כו' עד ולא הוי אלא כמזיק שעבודו של חבירו ופטור והשחא אכתי אמאי פטור כתי נמי דפטור מדינא מ"מ כל גרמא בזמן פטור אבל אסור הוא כדאיחא בהדיא פ' לא יחפור וכך גרמא דמזיק שעבודו פסק ח"ו ואשיירי פ' המניה דלמאן דדאין דינא דגרמי חייב נמי כהא ועדיפא מנרס בזמן אע"כ כך דעת הסוס' לפרש הספר דסבר סלמודא דאף אס יעטון השאל שסוה רואה לעשות מעשים שסס אסורים לעשות כדי לפטור מלשלס ממון ופטור בטענה זו מלשלס ח"ו דומי למימר סס שייג' וס"ס מ"מ אפילו אי כוה סס סוף סוף סייתי לריך לזומרו בשביל ח"ו י"ל דאי כוה סס לא סייתי לריך כלל לשומרו אס סייתי רואה לעשות אסור הוה מעריקנא ליה וס"ס אסור לעשות כה"ג מאי איכפת לך כהא סדלא נשמתי על זס ולכך קאמרי החוספות לר"י יחא קתא אע"ג דאסור הוא גרמא בזמן מ"מ פטור הוא אבל לר"ע לא יחא כלל משום דגזל גמור הוא אין נראה להס שיוכל לפטור את עלמו בטענה כזו . וקאמרי שוב ועוד דבית דין ייודוכו כלומר אפי' אה"ל דגזל גמור נמי מצי למימר אין לך לדאוג על נשמתי מ"מ ב"ד ייודוכו לשלס וא"כ מה תועלת סוה לו אי סוה מערק ליה לאגמא . ואסא מתרלים החוספת דלכ"ע יכול לפטור בטענה זו משום דמצי למימר מתוך דברים הללו שסייתי עושק סוה מחפשי עמו וסוה מוחל לי אע"פ שאסור לעשות כדרך זס מ"מ לאו גזל ממש הוא וגם ב"ד לא ייודוכו אותו לשלס ואס סייתי עושק איכור מאי איכפת לך כהא כדפרישית לעיל . ועוד נראה לפרש כוונת החוספת דכך רואה לומר מתוך דברים שסייתי עושק כלומר מתוך שסיזק יודע שבידי לעשות דברים הללו מחפשי מזה כי לא יחזיקי כשר וידאג אולי אעסס דברים הללו אע"פ שסן אסורים לעשות וע"י כך ימחול לי מעלמו ויעשה עמו פשרה וזס הפסדתי בשביל סכוא מועד . וכס"ג אמרינן כפ' ערבי פסחים שזס ר"י בר יובי את רבי דלא להוי דייני כהדי תלס שלא יכיו שנים עדים ואחד בעל דין ואע"ג דאייתי לעיל דאסור לעשות כן מ"מ חייסין לה ס"ג התיק יחוש לה וע"י כך מבקש מעלמו לעשות פשרה וימחול לי . כהרעה נע"ד כתבתי :

שאלה שז

ראובן סוה ב"ד בקבל אחד בא שמעון וסוילא עליו סס רע של יואף וסלקובו סקבל לראובן בשביל הולאת סס רע של שמעון וסכרו ס"ס אחר . אה"כ נמלא ונתברר דבברי שמעון סקר סס וכזו ומחמת שגאס הוילא סס רע על ראובן וסקבל לא רצו לסחור את ראובן לש"ס מפני שכבר סכרו אחר ולא יכולים לסלקו וע"י כך הפסיד ראובן מחייתו כי לא מלא להסחבר במקום אחר ותובע לשמעון דמי בושחו ודמי חזיקו סקבל מהולאת ססס רע עליו חייב שמעון לשלס או לאו :

תשובה

יראה דאע"ג דשמעון לא עשה טוב בעיניו וגדול עונו על אשר הוילא ס"ר על בר ישראל סכוא כשר ונקי בדבר ולריך ספרס גדולס ומנדין אוהועד שפיסס את ראובן כראוי כמו שאבאר לקמן ואס ירסא ראובן שלא למחול לו כלל וליטור לו איכס לעולם על כך אינו עובר על מה שסוכירו ח"ל שלא יחא סמוחל אכזרי כדאיחא בסמ"ג בסלכות שזכר דאמר בירושלמי פ' סחובל דהא דסימא דלריך למחול בשלא הוילא עליו ס"ר אבל הוילא עליו ס"ר אין לו מחילס עולמית ע"כ . אבל מ"מ מן הדין אין לחייב את שמעון לתת ממון לראובן בשביל כך והכי איחא פ' סחובל במערכת אמרי משמיה דר"י ב"ח זאח אומרס ביישו בדברים פטור ונראה דלא דווקא ביוס דברים בעלמא אלא אפילו הוילא ס"ר עליו נמי דינא הכי הוא מדכתב סס אשיירי דר"ג גאון כהב דאף על בושח דברים מנדין אותו עד שיפייסכו כראוי לכבודו וכתב אשיירי עליו דכן מסתבר דיותר יש בושח בדברים מחבלס דאין לך דבר גדול מהולאת לס"ר ודבס על חבירו עכ"ל . אלמא דבהכי איירי סלמודא דדיישו בדברים פטור ואין לחייבו לשמעון לשלס לראובן מה שסיזקו והספיד סכרו שסרי מחמת הולאת ס"ר שסיזק עליו סלקובו מהסוה ס"ר והוא אינו מולא עוד להסחבר . ונראה דהאי גרמא בעלמא הוא וגרמא בזמן פטור וא"ת ע"כ דינא דגרמי הוא וחייב כדסן כפ' האומנין סוכור את האומנין וסעטו זא"ל אין להס זכ"ל

וע"ז אלה תרומות ומקשים שם היום' בשם ר"י כיון דק"ל כר"מ דהאין דינא דגרמי ח"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל שהרי ע"י נתבעו היום והירך דהיינו היו יכולין להשתכר ע"י טורח משמע כסדיא דהי לא הוו יכולים להשתכר כל עיקר הים חייב לשלם להם וכו' ומי ע"י שמעון נתבעל ראובן וי"ל כיון דלאו חייב אלא מטעם דינא דגרמי מהלקי טובא בין דינא דגרמי שהוא חייב בין גרמא כיוזקין שהוא פטור כמו שאבאר בקיטור. ח"כ אצ"ד נמי איכא לחלק לפי ב' הליקוס דר"י הא' משום דלא מהויב משום דינא דגרמי אלא כשהוא עלמו עושה הוזהק לממון חבירו אבל כג"ד שמעון לא הוזהק כלום ממון של ראובן וגם הוא לא בעלו ממלאכהו אלא ע"י גרמא נסתלק ע"י אחרים וכה"ג הוי גרמא כיוזקין ול"ד להכחא דשוכר האומנין דהתם הוא עלמו שכרו והבטיחו על שכרו כל משך זמן השכירות ועי"כ נתבעלו ממלאכהם כי לא יוכל עוד להשתכר. ולפי טעם חילוק הב' דלאו חייב ח"כ הוזהק נעשה מיד בטעם המעשה של הגורם כאן נמי הוזהק לא נעשה מיד שלא סלקוהו סקל לראובן מיד כששמעו שג"ד מהסתא נתייעל כבר מה לעשות עמו משא"כ בשוכר האומנין דהתם מיד כששכרן סילקו מכל שכירות אחרת באותו היום והבטיחו על שכרו לכך לריך לקיים לו. והא' התמה שחלק כל כך בחלוקים קלושים ודקוס דר"י נמי ירד להלק בדקום כדמבאר בתוס' פ' לא יתפור ובאשרי שם ובסגול קמא וכ"ג לפי ריב"א דמסיק דדינא דגרמי אינו אלא מדרבנן ובמילי דשכיחי תקנו לחייב ובמילי דלא שכיחי פטרו הגורם וח"כ איכא לפלוגי שפיר טפי דהתם בשוכר האומנין מילתא דשכיחי הוא שבעה"כ חוזר בפועלים וגורם להם שיתבעלו אבל כג"ד גרמא דבעיליה כה"ג לא שכיחי כלל שו"א אחד ש"ד דשקר על חבירו ויחזיק דבריו בש"ד גדול כזה שעי"כ לא יסלקוהו סקל ויחמינו לדבריו. אמנם גרמא דהע"ג דמדניא לא יתחייב שמעון כמו שביארתי מ"מ אם רלו כג"ד וקצוהו כדי לעשות גרם וסו"ג ולסכור פי דוברי שקר ומולאי ש"ד הרשות בידם כפי מה שגראת להם אורח לפי הענין וכן משמע בתשובת הר"ש וכן ראוי לעשות:

שאלה שח

ראובן שלח עשרים זכובים ביד שמעון להלוים ללוי לעיר אחרת שיקנה בהם איזה דבר לאחר זמן בא ראובן אלל לוי ונתבע ממנו החפץ שבקשו לקחתו או להחזיר לו הזכובים שלו והשיב לוי כמעמד שמעון שלא נתן לו כלום מכה ראובן ושמעון אומר שבדאי נתן לו כ' זכובים ולוי מכחישו האין יסתלק דין זה לענין חיוב עסק שבועות שבייטוס:

תשובה

יראה דום לצד חילוקים הללו בציטור יפה מן התלמוד ומפסקי הגאונים פ' האיש מקדש גרסין ח"כ אר"י אמר גשנים לאו וקדשו לי אשה הן הן שוחיו הן הן עדיו וכן בגירושין וכן בד"מ ומפ' התם דד"מ כגון שאמר לגשים חנו מנה זו לפלוגי שאני חייב לו הן אומרים נתנו לו והוא אומר לא נטלתי כאמנים מנו דאי בני אמרי אסדרינכו ללוה יכולין למימר מסרנו למלוה והשתא דתקיבו רבנן שבועת היסח ואי הוה אמרי אסדרינכו ללוה בני אשתובעי וח"כ ונגעין בעדות הן ולא מהמני אלא משבועת דלא קבל וחוזר וגובה חובו מן הלוה ע"כ שיטת התלמוד. והרמב"ם והסמ"ג כתבו פסק זה גבי שליח אחד ככה"ג שפגש שליח נשבע שנתן ואידך נשבע שלא לקח וישלם הלוה לב"ה או לבעל פקדון וכתבו עוד בד"א שפגש שליח וכו"ה לפינו ומכחישים זא"ל אבל אם מוח' מיהס או הלך למד"ס אין הלוה יכול להשביע השני שהרי אין כאן שטותן להכחיש בודאי אלא מהרים התם ע"כ. מהרי" סוגיא יש להוכיח אג"ד דיכול ראובן להשביע את שמעון שנתן הזכובים ללוי כי הכא דמשביע את העדים דנתנו למלוה ואע"ג דשמא הוא דהא לא ידע אי יביב ליה או לאו והשליח עושה כפי דיוכיב ליה כראש דה"ע דכל היכי דידוע הוא דבא ממנו ליד חבירו וחבירו עושה שנאחד או נחלקלך או באיזה ענין שהוא נפסד מן הבעלים לריך לישבע שהוא כדבריו ואפי' אם חבירו שנגדו ח"י בודאי להכחישו וכסי איחא כסדיא במרדכי פ' שבועת הדיינים בתשובת רבינו ברוך ורבינו שמחה ומייתי ראיס מסא דאמרינן פ' המפקיד דמשביעין אותו שבעה שאינו בדרשות דחיישין שמא עיניו נתן בס

וס"כ איחא בתשובת מור"ם בר"פ המפקיד אהא דמשביעין אותו שבועת שאינו בדרשות. ואי קשיא לן אכסותווי סטיא דרמב"ם וסמ"ג דכתבו אם מה האחד ח"י להשביע את השני משמע אם מה הב"ה ח"י להשביע את השליח ח"י לריך לפרוע שנית לירשיו דאם אין היורשים תובעים אותו ח"כ ודאי כבר נפרע אביהם ופשיטא דאי להשביע השליח אלא ודאי היורשים תובעין אותו ח"י ח"י להשביע השליח בטענת שמא י"ל דהתם השמא גרוע מאד דלמה יש לנו לומר דלא עשה שליחותו האילו ואינו מכחישו לפיו והוא האמין לו להיות שליח אמנם אי בעית לחתויי ראיס מפ' האיש מקדש דלעיל דכ"ד יכול ראובן להשביע את לוי שלא קבל הזכובים משמעון כמו שכתב הסגול שלא קבל המעות וגובה חובו שאני התם דמילי בא להוילאי אפי' יש שטר בידו ממוכר גוביינא הוא ואשכחן בכמה דוכתי בחלמוד דתקנו שבועת למוטלין אבל ככה"ג לא הוי משביעין למוחזקו וכי מחלק מור"ם כסדיא בתשובת במרדכי פ' הציזקין דשבועת דלא פקדנו אהא דהיכו נמי בטענת שמא הוה באה ולכן לא חייבו חכמים אלא במקום שיתומים בואו לנכות מאחרים כשטר של אביהם ולא במקום שהם נחבעים ובאים אחרים להוילאי מן ולא תקשה נמי הסיא דרמב"ם וסמ"ג דמשמע היכא דמת השליח אין הלוה יכול להשביע הב"ה ואע"פ שבא להוילאי ממוט דו"ל כדלעיל משום דשמא של הלוה גרוע יותר דאין יכול כלל לידע במידי שנתן השליח לב"ה שמעות והמלוה עושה מלוה איח לי נכך מאי איח לי גבי שליח לא האמתיהו מירי כלל ולכן לא משביעין לכו אלא היכי דתרווייכו אחינו קמן דמכחישי אכרדי לריכין שייחס לישבע כמו גבי חמוי על פיקחו אבל כג"ד ח"כ דקיימי תרווייכו ומכחישים אכרדי אין ראובן יכול להשביע את לוי דמאי למימר מה יש לך עלי לית לך גבאי ולא מידי שהרי איך יודע את שמעון נתן לי כלום משלך לא היה לי עסק כך בדבר הזה וא"כ דלעולם אי שביע ראובן את לוי בטענת שמא מכה העדאח שמעון שמיעד שנתן לו הזכובים ונסי נמי דפסול הוא לעדות משום דמוע דבר כדמייחין לעיל מפ' האיש מקדש מ"מ חיסוי עדותו לענין שבועת היסח כדליתא במרדכי פ' שבועת הדיינים בתשובת דלעיל דאפי' עד פסול זוקק לשבועת היסח בטענת שמא וי"ל דדוקא פסול מחמת קורבס זוקק לשבועת היסח דכסי איירי התם משום דאותו פסול אינו אלא גזירה הכחוז דאפילו משם ואחרן הו. פסולים לעדות כדליתא עליה פ' מי שמח ואיכא למימר שבועת היסח שהיא תקנתא דרבנן לא פסלו קרובים לגביה אם הם כאמנים לתובע. אבל פסול דמכה דמוע בדבר אין להאמינו כל עיקר דהתם הוא כבעל דין עלמו ואין לסמוך כלום על עדותו. אמנם כראש דוודאי יכול משעון להשביע את לוי שלא קבל ממנו הזכובים שהרי הוא עושה כפי כנגדו ולא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דודי את שהרי אין הממון שלך הוא לא מביעא קודם ששבע שמעון לראובן דיכול להשביע את לוי דבעל דברים דידים הוא כדי שיפטור משבועתו אם יודה ע"י השבועה אלא אפי' לאחר ששבע שמעון ונפטר מראובן מ"מ יכול להשביע את לוי ודמיה ממש להא דאמרינן פ' הגזל קמא נגבס באונס וסוכר הגבז כו' ומסיק רבא דאם שומר הנס הוא קודם ששבע לריך לשלם לבעלים והוא יעשה דין עם הגבז ויולאי ממנו דמי הגיבס ואם נשבע כבר השומר רשע עומד בשבועתו ובעלים עושים דין עם הגבז רשע עושה הוא דהין עם הגבז ע"כ. אלתא ח"כ דכבר נשבע השומר ונפטר בשבועתו מן הבעלים אעפ"כ רשע עושה דין עם הגבז ולא מצי למימר לאו בד"א שהרי נפטר בשבועת כיון דמירו נגבז ח"כ פ' שאין ממנו עלו בעל דברים דידים הוא ובג"ד נמי הואיל ועושה שמעון שמידו נתן ללוי בעל דברים דידים הוא ולא דמי להאי כלל דליתא במרדכי פ' הגזל קמא דפסק ראב"ן בחדא שאלא זוקק לאשמו למוזות ונאבד דאין נשבע לאשה אלא מדעת בעלם וכה"ג פסק שם ראב"ה דהתם האשה אין לה שום טענה נגד השליח דלא אחי לידו מידם כלום ח"כ דהממון נשתלח להיות שלה מ"מ לא איקרתי בעל דברים דשליח דהא לא מצינו עושה דייכיב ליה מירי. אבל אין מראה ראייה להביא לג"ד מסא דאמרינן פ' קמא דב"ק וכן דב"מ ראובן שמכר שדה לשמעון ובא ב"ה דראובן וערף ליה דינא

דינא טא דחיל ראוין ומשתי דינא כו' עד איכא דאמרי אפילו שלא באחריות משום דלא ניחא ליה לדיכוי לשמעון תרעומות עליו מש"ה מיקרי ראוין ב"ד דכ"ה דאיכא למימר ודאי הסת דב"ה דראובן אחי למטרף משמעון ואם יערפסה נמלא שמעון מפסיד מכה דראובן ונתאסה ממנו ומדין גמור סיה לו לשמעון תרעומות עליו אבל בנ"ד הואיל ונשבע לו שמעון לראובן שעשה השליחות ונתן הסוכים שלו ללוי אם לוי מכחיש בדבר מאיזה דין יתרעם עליו . אמנם נראה דאם בא ראוין לטף את שמעון קודם שנשבע שיטביע הוא את לוי לא מלי לטפו אה"כ פוער אוחו מהשבעה לגמרי אע"פ דהתם נבי גנבה באולם והוכר הגנב דקודם שנשבע הסת לריך הוא לשלם ויעשה דין עם הגנב וכ"ש הכא שריך לעשות דין עם לוי קודם שנשבע דשאי הסת שאין סגומר נפסד כלום כדפרש"י הסת שיכול הוא להוילא מן הגנב ואינו נפסד כלום רק טעורה וזה הייבוסו חכמים הואיל וסיה סומר על הממון אבל הכא אם ישבע לוי לשמעון ושמעון יערך ג"כ אח"כ לראובן לישבע נמלא אחד מהם ודאי נשבע שבעות הוא וכס"ג ודאי מיקרי הפסד וקפידא ואין לטפו לך :

שאלה שמי ראוין נקן תגורה של כסף לזרף נכרי לתקנה והלך נכרי לאחר שתקנה ומשכנה לשמעון וכבר

סיו ג"כ משכונות של הלווה הווא ביד שמעון ואחר הלווה לשמעון חוליא לי כל המשכונות שבידך ותחשוב קרן וריבית עליהם ותלוס לי עוד במזומן עוד סך מעות ותגורה זאת תסיה ממושכנת לך בעד הכל כי הוא שום כ"כ וכן עשה שמעון לאח"כ ברה הלווה מחמת רוב חיובים וכס"ג וראובן בא לתקור אחר תגורה ונדע לו טהיא ממושכנת ביד שמעון בא ראוין לשמעון לתבוע תגורהו שטיב שמעון אחת כי תגורה אחת ממושכנת לי גזוז הלווה בךך וכך אבל לא ידעתי שטיב טלך תתן לי מה שאתה חייב לי לתת מן הדין ואשיב לך הלווה סדין ונתן מה יתן ראוין לשמעון שיחזור לריך תגורהו :

תשובה ויראה דהא פשיטא דאין שמעון לריך להחזיר לו התגורה לראובן כהנס דק"ל פ' הגזל בתרא

דמשכנתא איה בה משום תקנת השוק ונראה דכ"ש עתה בזמנינו שטיקת מחייביתו בהלוואה בריבית ולורך הוא לנו תקנת השוק במשכנתא טפי מבמכר וא"כ כל מה שהלוה שמעון לזרף על התגורה במזומן וגם הסך מהמשכונות שהוילא לזרף על סמך התגורה זאת כמו שנשבע עמו קרן וריבית הכל לריך ראוין לתת לשמעון שיחזיר לו תגורהו . אמנם הריבית שעלה לשמעון מיום שהשכנסה לו התגורה אין לריך ראוין לתת לו דלא עשו תקנת השוק אלא דוקא לגבי קרן ולא לגבי ריבית . כדאיתא בסדיא במרדכי פ' האשה שלום ובמרדכי ובגהות אשירי פ' איזבו נשך מ"מ הריבית שעלה על המשכונות שהוילא שמעון לזרף ליכא למוחשיבנה לריות וליתא לית בהן משום תקנת השוק אע"פ דריות הוא ולא קרן מ"מ איותו ריות אינו בא ממשכנו זה שהוא של ישראל שריך להחזיר אלא כבר בה ריות זה לידו ממקום אחר והוי כמו קרן דאטו אם הריית עשרה זכוכים בשחוק והלוה על משכנו שהוא של ישראל ואינו יודע ומכירו שלא יתא בהס"ג משום תקנת השוק הא פשיטא ליתא מטעם מאי אמרינן דלא עשו תקנת השוק בריות משום דמדינא סיה לו למלוה או ללוקח להחזיר החפץ לבעליו בהתם סכרי שלו הוא ונגנב או נגזל ממנו ולא יתייאש ממנו ועבדו רבין תקנתא שיפדה בדימים משום תקנת השוק וכי עביד רבין תקנתא בקרן אבל לא בריות משום דלא יתבעל השוק בךך הואיל ובעות הוא שלא יפסיד הקרן שהוא מוילא על חפץ זה ועל הרייה לא יחוש אם נכנס בספק על כך אבל אם סיה לריך להפסיד גם הרייה שכבר אחי ליה מעלמא והוילא על זה החפץ יתבעל השוק דהרבה לוקחים ומלוין על החפצים מן הרווחים דאחו לכו מעלמא וק"ל ולא סיה לריך להסריך כ"כ מה שכתבתי לעיל דא"פ ראוין לתת לשמעון הריבית שעלה על התגורה אלא משום דסיה נראה דסייו דוקא בעינין זה שלא סייק הלווה התגורה בשמיני סקונה כגון שלא חדש בה רק שחברם על הרלוועה וקבע בה ומסמרים וכס"ג אבל אם שיה אורתו בעינין זה דאיה ליה למימר אומן קונה לריך להתיישב בדבר דפלוגתא דרבוותא סיה רב אלפס פ' הגזל קאמר דלא ק"ל כרז

אחי דאומן קונה בשבט כלי ואשירי פ"ב דקדושין כתב בשם ר"ת דק"ל כרז אחי וכן כתב פ' בתרא דע"ז בשם ס"ג ור"כ במרדכי בשם ר"י פ' הגזל וא"כ שמעון דייחוק הוא בחגור מלי למימר קום לי כר"ה וחביריו דאומן קונה בשבט כלי ולדבריהם קנה הלווה התגורה דלגבי נכרי נמי אמרינן אומן קונה בש"כ כדמוכח מדברי הגאונים פ' בתרא דע"ז גבי עבילה כלי מתכת הלקוחין מן הנכרי וא"כ הלווה על שלו ליה ועלו השכין אלא שהוא גזק לראובן והוא יתבענו כאשר יראה והכי מוכח פ' הגזל בתרא כהמה דוכתי דסכי הוא דינא לגבי גזילה ממש דקמי ליה גזלן בשמיני . אמנם אף לפ"י לריך לדקדק אם השכיה הלווה התגורה כ"כ שיש בשבט כרי ריבית שלו דבמרדכי פ' בתרא דע"ז כתב שפשיב רבינו שמחה לרבינו ברוך דאין אומן קונה אלא כפי השבח ולא בגוף הכלי ואם סיה אומן רואה לעכבו לא סיה רשאי וכן משמע לשון רש"י פ' הגזל אהא דקאמר הסת דמקודשת סיה כשעשה לה שיראים ומזמים ופרש"י דכי יתיב לה מקודשת בשבט דאיה ליה לאומן בגווייסו וכן כתב אשירי בהסוף פירקא אהא דאמר רב אשי אומן קונה בשבט כלי וכל השבח שלו עד שיתן לו שכרו משמע דדוקא השבח שלו ולא הנוף ויכול למר דאף הגאונים המזכירים עבילה לכלי שתיקו אומן נכרי לישראל מטעם דאומן קבש"כ מודים דלא קונה אומן רק כנגד השבח ואפ"ה לריך עבילה משום שהוא שבחואהא פליגי שאל גאונים וכתבו שא"פ עבילה שאין שם הנכרי עליו משום שהוא שבה דלי ניחא דאומן קונה בשבט כלי לגמרי גופא ושבה א"כ אמאי אין שם הנכרי עליו וק"ל וע"ש באשירי ומרדכי פ' בתרא דע"ז וא"כ אפי' נאמר דאומן קבש"כ גופא ושבה ואפ"ה סיה לריך שמעון להחזיר לראובן התגורה מטעם דדינא דמלכותא דינא דסכי דייני עתה דלריך להחזיר לבעלים כ"ד הגזל מרשות הבעלים או מה שהאומנים והסומרים מוכרים מרשות עלמן משל אחרים ואפי' לאחר יאות ושיוני רשות דקמי נמי כמו שיוני מטעם מ"מ אי בהר דינא דמלכותא ניול לריך ראוין לתת לשמעון הריבית כמו הקרן דחוק קבוע הוא ליוכדים מן המלכות באילו מדינות כשמלוין על דבר הגזוב ובאו הבעלים לפדות לריבין לפדוע קרן וריבית ובנ"ד אע"פ דהסתראל הוא לריך לפדוע הריבית לחבירו אין כאן איכור שהרי לא ליה כלום משמעון ואין זה ריבית בהא מיד ליה למלוה :

שאלה שי סוחרים נתאכסמו בביתו של ראוין והביאו סחורה למכור בזול ובא שמעון לקנותה ואמר ליה ראוין

בייתי זכחה לי וכשתלך ראוין מן הבית קנה שמעון מן סוחרים סחורה שיש בה ריות עשרים זכוכים ובה ראוין ועיירער עליו וסיו ג"כ סוחרים בביתו של שמעון וחר ראוין אחריהם לקנותה מן הסוחרים בו שמעון ג"כ לאמר בייתי זכחה לי וקדם ראוין וקנה מאותה סחורה סוכים שיש בהן ריות עשרה זכוכים ולא הספיק למשוך הסוכים לרשותו עד שבלאו סכי סגר שמעון את הארזות סוכים שלו שבו עמדו הסוכים וכששמע עסקה ראוין הסוכים לא ראה לפתוח לו לראובן להוילא הסוכים כי אמר בייתי זכחה לי וטען עליו ראוין מנ"מ אם ביתך זכחה לך גם בייתי זכחה לי וכן לי ריות מהכ' זכוכים שקנית בביתי או הגה לי ריות זה מן הסוכים ולא זכחה זכות הבית לא לי ולך . עענחיס עענח או לאו :

תשובה יראה דדין זה נחלק על שני דרכים כמו שאבאר .

א"פ פ' במרדכי פ"ק דב"מ כתבו דראב"ן וראב"ה פליגי בהא אם ביתו של אחד זכחה לו בהס"ג ראב"ן פסק דביתו זכחה לו וראב"ה חולק ופוסק דאינו זכחה לו בהס"ג ושהתא אם בא ראוין לתבוע את שמעון כפעם אחת מתחילה מכה ממ"ג כדביארתי ודאי לריך שמעון לתת ממש נפשך הרייה מועט שבלאו שתי הסחורות דמנ"מ ריות אחד שלו הוא . וכס"ג אמרינן פ"ב דבבביות מ"ט דברי מאיר הואיל וכתב בא עליו משני לדין אי בטר הוא כולו דידי הוא ואי לא סב לי מתנתה מיניה ורבי יוסי נמי דפליג הסת סייו מטעם דעשו שאינו זכחה כזכחה אבל אהך סברא דנוטל ממ"ג לא פליגי כדמוכח הסת בסדיא אבל אם תבע לראובן את שמעון לדין לפתחילה על ריות הסחורה שקנה בביתו וטען דביתו זכחה לו ופסק דיין דשמעון יכול להחזיק הרייה דכיון דפלוגתא דרבוותא סיה לא מפיקין מיניה וכן הדין לפסוק . ואע"פ דבאשירי פ"ק דב"מ לא

כלום שסרי לא קיימתי להחליף רק עם שניסו ושמעון כנר חזר ומוען עוד ראונו שאף אם ילערך להחליף אין לנו להחליף בדרך זה טול אחס כל מנווי ואני אטול את כל ממוקן . אלא אויף כל אשר לי בשבועם וכן אחס וישמו בית דין ממון של מי שזו יותר וינתן המותר לחיבורו שסרי אדעתא דסרי בלנו מתחילה לירי החילוף זה שכל אחד חושב שיש לחיבור יותר ממנו גם גבאי לדרק תובעים את כולם מחמת קנס שקבלו עליהם לדרק ואף אם יתפייסו כולם ומחלו זה לזה על החילוף מ"מ לא יולאין ידי חובת דרס לדרק .

שיאך יתבארנו אלו הדברים :

תשובה יראה דדבר פשוט שאין תביעת הנבאים כלום את יתפייסו כולם ואין אחד חובע את חבירו וכן מלאחי

הועתק מתשובת גדול אחד מן הגדולים הראשונים איש ואשה שקבלו עליהם חכם לעשות גירושין וסעימיו קנסות להקדם על כנס ונתפייסו אח"כ להיות ביתד ותובעין סקבל סקבל והשיב דפטורין משום דלא סעימדו הקנסות אלא משום דלא יעבדו זה את זה וכוון שאין אחד חובע את חבירו מה להקבל עליהם שסרי נתקיימו דבריהם וראייה ממנהי' פ' חמישי דנדרים קנים שאזה נהגה לי אם אהה ויתן לבי כור חייטין כו' ע"כ . כך מתניתין מיייתי לה בפ' מי שאחזו וכיום המשנה רבי מאיר אומר וכו' ויכול זה לסתור נדרו שלא ע"פ טכס ואמר כריני כאלו התקבלתי ופריך הסם מקר מתניתין דדברי חכמים אמילתא דגיטין ודחי דלגבי גיטין לא עברא קמבין ולכך פריך להקדים הסגיא ממש כמו שהתנה א"ל בכל מיני דמבין בתנאי לררויה הואיל ונתפייס סרי הוא כאלו נתקיים לו הסגיא ממש דמתחילה קבלה הוא כדפירש"י סה"ס . וז"ל נמי לא הו מתוויס רק לררויה אח"כ ס"ה והוא סבירא אכל אי הו אמרין דעממא הוא משום דאי בני מקבל הוא ממנו כור חייטין וחזר ומתנו לו וכוון דמאי למיעבד סרי אפוי מתרחא למס לי דא"כ התינה בתנאי סקן בממון אכל כגון הא דלעיל שהעמידו קנסות לדרק לעשות גירושין ואם הים הוא כסן ליכא למימר אי בני יעשו גירושין ואח"כ יחזרו וישאלו דכסן אסוד בנדרוה וכן אם העמידו קנסות לדרק שיטאו זה את זה ויתלזו אח"כ שניסם לפטור זה את זה אין לנו לומר ג"כ דאי בני יעשו וישאלין ואח"כ יחזרו ויעשו גירושין דאם היו עושין כן נמלא הוא אסוד בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ודילמא לא ניהא לכו כלל זאם אלא ודאי טעמם הוא משום דכל תנאים סן כה"ג אין סבירה רק שלא יעבד איש את חבירו נגד רצונם אכל כעששו רצונם או שהתנאים הוא לזרוב ולטובתו א"כ נתבטל התנאי . ומתוך כך נראה נמי דטענת ראונו דטעין הואיל ונתפייס שמעון חו לא מחייב לוי מידי כיון דמתחילה לא קבל להחליף רק עם שניסם טענתיה טענה בכך סברא כיון דאמרין דמתחילה לא קיימו עליהם רק שלא יעבד אחד את חבירו שלא מרצונו אכל כשיתרלס למחול בטל הקיום אח"כ כשתתרלס שמעון נתבטל הקיום כנגדו וחזר נתבטל גם נגד לוי שסרי לא קיים עליו להחליף רק עם שניסם אכל אי הו עממא משום דאי בני מתלפין וחזרין ונתנין זה לזה לכך הו מחילה בקבלה אח"כ אע"פ שנתרלס שמעון לא פקע כחו של לוי בשביל כך דליכא למימר אי בני מתלפין וחזרין שסרי לוי לא יתרלס להחזיר ואינסו לא מני למפקע ידי תקיעת קף והנדר לדרק אלא מטעם דאי בני הו אמרי דעממא . כפי הוא . אמנם נראה אם קבלו קיין סודר או בנחיה קיין סמועיל לקיים החילוף שנקיין הכנסים מזה לזה על ידו בדרך זה ישתנה סדין לגמרי ולא מבעיא כוחו דלוי דלא פקע דאם נתרלס שמעון למחול על החילוף אלא אפי' כה דשמעון גופא לא פקע במחילתו כיון דחזקת ראונו להרבות עליו ריעים לפייסו שימחול לו אח"כ אגלאי מילתא דמיעקרא רלס לכות בחילוף וכוון דזכה בה כבר אין בידו לזכותו לחיבור אלא בדרך מתנה כדאמר פ' השולח מקבל מתנה שאמר לאחר שבאתה מתנה לידו אי אפשי בה תבטל הוא לא אמר כלום ומוכה סהם בחוספות כהדיא דלאו דוקא שבאתה מתנה לידו אלא אפילו קרקע נמי שלא החזיק בה נמי לא אמר כלום כיון דזכא כבר במתנתו ואע"ג דמפרש סהם כמה לישי דמסתי לבטל המתנה מולכן לא מוכי אלא מטעם דהני לישי נמי משמע משיקרא וסודאח בע"ד כק' עדים דמי וסרי הודס שלא רלס לזכות בה משקרא

לא משמע סרי בני זרק ארנקי בפתח זה כו' דלא אופיעתא אס זכס לו חזיר סביה וכתב אשירי עלה דאפ"ה בארנקי שהפקידו בו בעלים זכס בעל סביה מכה ספיקא ומולאין אותו מיד המחזיק בה ונתנין אותו לבעל סביה . וסוינו ממש ככ"ד דס"ל איה לן למימר דרלוכן בעל סביה זכס תחילה בריוח ססמורה מכה ספק דממא קיס לן כרלכ"ן דיש לחלק דהתם בני ארנקי מאחר שהו ספקר א"כ כעטבר דרך חזיר סביה נקיה מיד לבעל סביה אי איכא למימר שאין סופו לנזח כעונח דמי חו לא מיחסרל מידי אכל ככ"ד אפי' אה"ל דביתו זכסה לו בסמורה שכל לבית מס שיש לררויה בה מ"מ אכתי מחסר אותו ריוח קיין מן הסמורים ולית לן למימר דזכס בה מכה ספיקא ונולף הספק מיד זס שהחזיק בנחור ריוח בקיין שקלא וסביא לידו' ולריך לדרק בחלוק זה . ואס לאהר שפסק דין זס קיס רלוכן את ססוסים סכוי בית שמעון ושמעון מחזיק בנדרוה שלו סהם סגורות שס מטעם דביתו זכסה לו וכוון אע"ג ססוחזקתי בתחילה בריוח בסמורה מטעם דאמינא לא קיס לי כרלכ"ן דביתו זכסה ככס"ג שהתא בהאי דינא שאני ג"כ מחזיק בכוסים אמילא דקי"ל כרלכ"ן דביתו זכסה לי ואין רלוכן יכול לזכ עליו משני לדרין דממ"כ אחד מן כרוחיס שלי הוא דכיון שפסק סדין על בריוח הראשון טוב אין לחזור עליו מכה ממ"כ ועטנת דשמעון כס"ג טענה מעליא היא ודמילא מאז להא דאמרין פ' החולץ ספק בני יכס שבאו לחלוק בנכסי יכס בתר דפליגי יכס כהדי ספק נכסי מיתנא דקאחי ספיקא אמנתא ידידיה כהדיכו אי בני מיתנא הוא דאי בני כס הוא אח"כ איה ליה מתנה כהדיכו אי בני מיתנא הוא א"כ סהוא פלגא דסקול יכס כבר בנכסי מיתנא דיליס ספק לו וליחבו ליה ספחות שבשני סהלקיס סהלו מכה ממ"כ . וקאמרין דפליגי בה רבא סבר קס דינא פירוש סהוא פלגא דסקל יכס כבר קס ליה ולא יוכל סספק לחזור עליו מכה ממ"כ מחמת תביעות ממון אחר ורני ורמיס סבר סדר דינא פי' סדין הראשון שנתן כך שיחלוק היכס עם סספק חזר הוא מכה ממ"כ ולריכין בני יכס לתת לספק אותו חלק או מנתה דיליס כהדיכו בנכסי יכס . וכזהו סם סהו' דהא דסבר רבי אבא קס דינא דוקא לנתר דפליגי יכס כבר בנכסי מיתנא אכל אי לא פליגי אלא שהנכסים מונחין עדיין לפנייה לחלוק מודה דסקול ספק ממ"כ . וספקו רוב סמתכרים כרבי אבא . ונראה טעמם דודאי סברא היא לעולם דסקול ספק ממ"כ אלא היכא דפליגי כבר על פי סדין אהה דעמו ונתייאש מנאורו חלק דסקל יכס ונעטס אותו חלק ליכס כשאר ממנוו ששוב לא יוכל לחזור עליו ממ"כ ולפ"ז נ"ד אס כבר בלא רלוכן ושמעון לרון על דבר ריוח ססמורה הראשונה ונפסק סדין לשמעון דזכס במס שבירו משום דפלונתא דרבותיה לא מפקיין ממונא מסהוא שעתא אהה רלוכן דעתו ונתייאש מנאורו ריוח ונעטס אותו ריוח לשמעון כשאר ממנוו ולא יוכל רלוכן לחזור עליו מכה ממ"כ אכל אס כעטס אהת בלו לרון על אלו רווחים ודאי מני רלוכן לזכ על שמעון משני לדרין דהנה"ה

וגראה טעם דמילא לתקפו כסן מולאין אותו מידו משום דמתחילה חסיסו בספק סוי וסוי נמי תחילה חסיסו דכרתה בספק סוי וסלא כסיר גמור ספס . מ"מ ככ"ד לא תשיב חסיסה סההרן כליסוד הואיל ובספק סהם דראשון נמי אכתי לא חסי לידיה ולא זכס בה עדיין אפי' לפוס ספיקא דיליה כדמבאר בפנים :

שאלה שיא

ראובן ושמעון סיו מתקוטטים יחד לפני סקבל . אמר ראונו לשמעון אי ונתן מס ממנווי יותר שאתה ונתן ממנוק לפי סערך וכן אי ונתן יותר מלוי לפי סערך וסני אי ונתן נגדיכס תקיעת קף ובקנס מאה זכוביס לדרק שאחליף עומכס ואתן כל אשר לי מקרקעי ומטלטלי כסף ושוס כסף ענוד כל אשר לכס ג"כ כל נכסים ושוס כסף . וסעיב שמעון אי מרולס וקרא ללוי ואמר ללוי עשה כמנוי וכן תקעו קף רלוכן עם שמעון ולוי וגם קבלו עליהם קנס לדרק משני הדרדין לקיים עליהם החילוף וסמורה כדלעיל וכמו לאחר יוס או יומיס בקס רלוכן לחזור כי נתחרט וספיר על ידי ריעים ואסוביס משמעון ולוי שיטלרו גם סס לחזור ונתפייס שמעון אכל לוי לא רלס להספייס ונתן עטמיס ואמתללות לדבריו מפני מס אין רלנו להספייס ולחזור ססיב רלוכן אחר שנתרלס לי שמעון לחזור מעתה איני מקושר ללוי

משקרא משא"כ הכא כדפירשתי . אמנם מה שהשיב ראובן שאין לראו להחליף עמו ממש אלא ע"י הערכת הנכסים ויתן איש לחבירו סמוכה לריך דקדוק יפה אי טענתיה טענה בזה אי לא ויהי נראה דכיון דידעו דכל כוונה תמורה לחילוף זה לא היתה מחילה אלא מפני קנאת העושר שסבור האחד שיש לחבירו יותר ממנו ואינו נותן ממנו מס כ"כ ואע"פ שקבלו עליהם להחליף ג"כ בנכסים שאין מהוויבין במס ע"י קנאת שאר הנכסים המהוויבים במס נחשודר לכלול כל הנכסים יחד וא"כ הואיל ולא היוונו כלל להקניט ולא לתמוד איש את אשר לחבירו מחפשים או מקרקעות ולא היוונו רק לסרווחא . נראה לדמות לזה דפ' מי שחצו דמייחיה לשל דמסיק סהם דאפי' רבנן דרשב"ג מודו היכא דלא מכוונו אלא לסרווחא כוה ליה קבלת הדמים כמו החפץ עצמו וה"ה גבי ר"ד . וא"כ הוה אמרינן הסם האם דהיתא הרי זו גיטיך ע"מ שתחזיר לי בנייר חימוד דאמר רשב"ג היכא דהיתא בעיניה אבל היכא דהיתא בעיניה מי אמר פי' אע"ג דסבור רשב"ג דהאומר לאשה הרי את מגורשת על מנת שתהן לי אטעליה ואבדה אטעליה תהן לו את דמיה ואמרינן היינו משום דלדאס וליהא בעיניה אבל אי היתא בעיניה אינה מגורשת עד שתהן האטעליה הוה קמן דאפי' לרשב"ג היכא דהיתא לחפץ בעיניה לא מקיים תנאו עליו בדמיו ור"ד נמי הוה איתניו כל הנכסים והחפצים שהותנו עליהם בעיניהן לא תיבחי אס יאמר תהן לך את דמיהם . וסדע דע"כ לריבין לנימיר דאין ראיה מהא דלעיל דהואיל ולא מכווין רק לסרווחא מ"ל הן מ"ל דמיון דפ' תהא דע"י כחז אבירי ופסקי שהם אמר אחד לפועל עשה עמי מלאכה זו ותהן לך הפך פלוני אע"ג דשכר פועלה לא בעי קנין דמלאכה שפועלה הולל בעל הבית קנה שכרו מ"מ לא מחייב לתת לו אותו החפץ אלא א"כ משך הפועל את החפץ או שיטנו כבר ברשותו ע"כ . ודקדק אשירי פסק זה מסוגיא דהתם נתן לה ואח"כ בא עליה ב' והשתא כיון דהתם נמי אין כוונה הפועל רק לסרווחא מאי ארייח שכר פועלה כל מיני נמי ואמאי לא מייחיה אשירי ראייה מפ' מי שחצו אע"כ כל היכא דהיתא לחפץ בעיניה ליתן לו ולא דמיו אפי' היכא דלא מכוון רק לסרווחא . ודוקא היכא דהיתא שגאבד או נתקלקל מהקיים הסגלי בדמיו רק בשכר פועלה אפילו באיתא בעיניה נותן לה דמיו וסייעו בעמא משום דהפועל לא זכא צו בשום קניין אלא שמלאכה קנה את שכרו ולכך לא קנה אלא הדמים ולא החפץ שהתנס עליו ואדרבה אין דין שכר פועלה אלא בזווי כדאיתא בתוס' פ' הפרס ובמדרי ריש פ' קמא בשם ר"ת ומש"ס היכא דמשך הפועל החפץ שזכה בו בקניין או שיטנו ברשותו דקנה לו רשותו זכה בחפץ ולא מצי לסלקו בדמים אבל בעלמא דלריך לקיים הסגלי מכה קנין או מכה הקיעת קף או נדר לדקדק היכא דהתם בעיניה לריך לתת לו ולא מצי לסלקו בדמים . אמנם נראה לחלק בנ"ד דודאי בעלמא כשהוא מתנס על החפץ והחפץ בעין אין אומרינן שיתן את דמיו שהרי על החפץ התנס ולא על דמיו אס היה רואה בדמיו היה אומר הן לי שום כך וכך אע"כ דדוקא החפץ היה חביב עליו אפ"ס היכא דגאבד וליהא בעיניה אמדין דתחיה שאין לראו שבשכר כך יתבעל תנאו אלא יעול את דמיו . אבל בנ"ד דלא חזינא בדעתיה מידי שסוי רואים איש בחפציו של חבירו אלא כל עצמו לא באו רק לברר איה מהן שיש לו נכסים מרובים והמעט ירווח בנכסו רב על ידי החילוף לעולם נימא אפילו היכא דהיתא בעיניה מצי לסלקו בדמיו דמ"ל הן ומ"ל דמיהן והדבר שקול נוטה לבאן ולכאן הוה ירושלמי דמייחיה אשירי ס"פ נערה שנתפתחה דהיכא דהיתא לה לאיתתא שטר כהובס בעשרים דינרים ואין ליחומים קרקע לגבות סימנו אלא שום עשרה דינרים ואמר להו איתתא או סבו קרקע דהיבס לי או סבו דינרים ופלוני בה סהם אמוראי . ומסיק באשירי דפסק כמ"ד דמאי יתמי למימר אין שיעבוד אלא כנגד עשרה דינרים הילך עשרה דינרים והקרקע לא יתן לך ונראה דס"ה בעל חוב כה"ג דמ"ש ועי"מ מ"מ אין ענין זה דומה כולי האי לנ"ד וקל להבין :

שאלה שיש

לאשה אשה ראובן נפלו לה מעות מוזמנים בירושקא ושמעון מחזיק בהם . בא ראובן ותובע

במא [תרומת הדשן ח"א]

לשמעון לרין על דבר המעות שהן נכסי מלוג אשתו . השיב שמעון לאו בעל דברים דידי את עד שתביא כרשאה מאשךך והיא בכאן ואינה תובעת אותי וראובן השיב בעל דברים דידי את מחמת זכותי שיש לי בפירות נכסי מלוג של אשתי . הדין עם מי :

תשובה יראה דהדין עם ראובן אע"ג דגרסינן שיליה השולח אמר אביו וקיימין בעל בנכסי אשתו לריך כרשאה . ולא אמרן אלא דלא נחית אפירי אבל נחית אפירי מנו דמישחתי דינא אפירי מישחתי נמי אגופא וכחצ בטור ח"מ בשם רב האי גאון דלעולם לריך כרשאה עד שיהיו פירות בלוחה קרקע עלמה ולא נסתי טעמא דלפטר למכור וליקח מהן קרקע שהיא עושה פירות וכן משמע מדברי הרמב"ם וסמ"ג ע"ש . אמנם בטור חושן דלעיל לא כחצ הכי משם תשובת הרא"ש ופירש"י פ' השולח דלעיל משמע נמי היכא דיש לו סום טענה בשביל זכות הפירות אין לריך כרשאה ונראה דבנ"ד כ"ע מודו דה"ל כרשאה כיון דהמעות מוזמנים הן והגאונים דלעיל דכתבו דליכא פירי בלוחה קרקע לא אחי לאשוקי אלא היכא דלריך למכור הנכסי מלוג וליקח במעות קרקע והוא אוכל פירות אבל מעות מוזמנים חשיבי הן כמו קרקע שיש בה פירות משום דבכל שעה נזויו לו ליקח קרקע מהן שיאכל ממנה פירות וסתי מחלקים הסום' משא"כ פ' נגמר מילתא אהא דפריך ממוחר סתם ליורשיו אביו דהיתא ליה הזמנה מילתא ומקשים הסוס' מאי פריך הא בטווי לארוג אפי' אביו מודע דלאו מילתא היא וגביית המעות למת הוה נמי כמו טווי לארוג שהרי עדיין לריך ליקח חבדוים לגרבי סתם ומתרינן הן דהמעות מוזמנים הן חשיבין כמו ארוג גופים דהוי כאלו כבר קניו כדאמרינן בעלמא זוי דאויש אינון עבדין ליה שפסידה וס"י בנ"ד חשיבו כאלו כבר נלקח בהן קרקע שפועלה פירות מיד כהתם קרקע דהיתא סבי . ותו נראה דאפי' אס נפלו לה שאר דברים שצריכין למכור ליקח מהן קרקע שפועלה פירות והאשה כאן בפנינו ואינה רואה לחלוק עם מחזיק בלוחה דברים ונכסים וגם איננה רואה להרשות את בעלה לחלוק כה"ג יכול הבעל לדון בלא כרשאה דאין לך נחית אפירי גדול מזה שאס לא יוליא מיד המחזיק ומלא שהסר הוא את פירותיהן לעולם . ותלמודא דפסק לריך כרשאה היכא דלא נחית לפירי רואה לומר כדפירש"י סהם דאין לדון עמו בלוח פירות שאין לו טענה עם האשה בפירות כלל עכ"ל משמע שאין לו שום זכות בעטנת הפירות כגון אס בלאו הכי הפירות מוכרים למחזיק הקרקע מן המודים הקרקע לאשה לב' או ד' שנים או כה"ג שאין לו עתה שום נפקותא אס זה מחזיק בפירות אלא רואה לדון עמו בנוף הקרקע בענין זה לריך כרשאה אבל היכא דמצי למטען שום נפקותא דהיתא ליה כהדי דמחזיק לעולם לא לריך כרשאה והדין והסדרה נותנת דאל"כ איכא למיחש לעולם היכא דנפלו לה נכסים שצריכים למכור ליקח בהן קרקע שיאכל הבעל פירות יבא' אחד מקרובים ויחזיק בהן ויעשה עמה קוגיא שלא תהן כרשאה לבעלה והיא ג"כ לא תתבענו ונמלא שישארו הנכסים בידי לעולם ומחבטל לו תקנת חכמים שתקנו לבעל פירות מן האשה ובכל מקום חיישינן לתקון העולם וסלא לחשוב תרעומות ועולה לעקור תקנת חכמים :

שאלה שיש

ראובן ראונו היו לו מעות מוזמנים ביד נכרי בעיר אחרת ורואה שמעון ללכת לאותה העיר . ואמר לראובן אבקשך שתדעס אותי ליקח המעות שהם ביד הנכרי ותהן לך את תמורתם פה ואמר ראובן הן וקבל קנין סודר על זה ותהן סייען לשמעון אל הנכרי ליתן לו המעות והכך שמעון לאוחו העיר וליקח המעות מיד הנכרי ובחוף כך נהחרע ראובן בדבר ומישר גם הוא ללכת לאותה העיר ונמלא המעות ביד שמעון ואמר החזיר לי מעותי כי לריבין הם לי מאד ונתהדרתי על הקנין ושמעון משיב איני חוזר בי ושמעות לא אשיב לך הדין עם מי :

תשובה

יראה דדבר פשוט הוא דהדין עם שמעון ואע"ג דאס היו המעות עדיין ביד הנכרי הים פשיטא שהים ראובן יכול לחזור אע"פ שקבל קנין סודר דק"ל אין מטבע קניית בחליפין . אמנם אחרי שקבל שמעון כבר המעות נתקיימו הדברים וראים במדרי מהא דאמרינן פ' א"י איתמר סמוכר פירות דקל לחבירו

לחבירו כו' עד ומודיעה דאי שמיט בעל ואכל לא מפיקין מיניה
 וכבש שם אשירי בשם ר"ח דפוסק מהא דס"ה המוכר שט"ח לחבירו
 במסירה לחוד בלא כתיבה וסלך זס וקבל המעות מן הלוה ושוב
 רלס המוכר לחזור דליו יכול לחזור אט"ג דאין אוחיות ויקים אלא
 בכתיבה ובמסירה מ"מ כיון דשמיט וקבל כבר לרשותו לא
 מפיקין מיניה אלא דאפי' מידי דאין סקיין נהפש עליו אם זכס
 וקבל כבר אוחיו עיניו חו לא סדר ולא מפיקין מיניה וס"ה ממס
 בקיין מטבע דלעיל בחליפין והע"ג דאשירי מחלק בפסק ר"ח דדוקא
 כשידע המוכר כשגבס הלוקח את החוב מן הלוה אז זכס בו מטעם
 מחילס והע"ג דבטעות הוא כבר רב נחמן דסוי מחילס בכס"ג אבל
 אי לא ידע המוכר מגביית חוב חוזר וגובס בטע"ח משום דא"ל לא
 סיה לך לתת חובי עד שהיית יודע שקיס ממוס כדין קניית השטר
 עכ"ל נראה דבג"ד אין לחלק דחילוק דאשירי הסס אינו אלא לגבי
 הלוה כדכתב להדיא חוזר וגובס מב"ח וכדמפרש הטעם אבל
 הלוקח ודאי זכס במס שבידו ולא מפיקין מיניה ובג"ד לא דיינין
 לגבי האז שמכר המעות לשמעון דאפי' אי לא היו מנהי מסירת
 הסיון מישראל לחבירו לא איכפת ליה מידי בהא ויכול הוא לפעור
 את עלמו מראובן ומשמעון נמי לא מפיקין כדפרישנא:

שאלה שיר ראובן מסר לשמעון עשרה זכובים ולוי מסר
 לו עשרה ובקשכו שולכס ממקוס למקוס וסוי

גם לשמעון עלמו עשרים זכובים בכיסו ואמר לסס סריני מינה
 זכובים שלכס עס זכובים שלי בכיסו ועל אחריות שלכס אולכס ואל
 לדרכו ובלכתו בדרך ע"י טלטולו נחקרע הכיס קלה ונאבדו לו ד'
 זכובים ואין לידע מאיזס זכובים נאבדו והשלסס אלו באין לדין לאיזס
 מכן יגיע הספסד או אם לכוין לפי השבון היכס דיינין לסס דינא:

תשובה יראה דיש לבדר דין זס יפס' מן השלמוד ומפסקי
 סגאומיס ונראה דשמעון לא יפסיד כלוס באבידס זכס

דכיון שסוה מוחק כלל הזכובים מלי למימר שלכס נפסדו והמע"ס
 וסבי אמרין פ"ב דבכורות ובאשירי פ' הסקבל בגיטין מיייתי לה סכל
 מודיס בהחד שהפקיד עלה אלא חבירו ומת עלה אחד ברשות חבירו
 דמלי למימר שלך מת והמע"ס וכן פרש"י פ' המקבל מהסוה
 עובדא דגניבא דנפיק בקולר ואמר ד' מאות זז לרבי אבינא
 מחמרא דרבר פקוד ומסיק דקאמר מחמרא כדי ליפוח כוחו ופרש"י
 שיכס כל כיון באחריותו ואי לא אמר אם החמילו מקלת החביות
 והיורשים אומרים שלך החמילו וכתבין עס הסוספות דאין ר"ל דיכס
 כל הפסד עליו דמן הדין לא יפסיד אלא לפי השבון אלא להסי מהסי
 ליפות כח שלא יפסיד כלל ואשירי כתב שס בשם ריב"ז"ה דנראה
 לו עיקר שסיס כל הספסד עליו וסביא רחיס מפ"ב דבכורות דלעיל
 ותקן אשירי ברשות ריב"ז"ה מבכורות דשלי הסס שסיס כבר חלקו
 של כל אחד מבורר ולכן אמרין סמע"ס ושלך מת אבל גבי חמרא
 דגניבא לא סיה מבורר לעולם חלקו של ר' אבינא לא שייך למימר
 דשלו סכל נפסד אלא לפי השבון ונראה דדעת הסוספות נמי סבי
 לחלק דמסתמא לא פליגי אהסיס דבכורות. וה"כ בג"ד דהיס חלק
 של כל אחד מבורר כ"ע מודיס דאומר לסן שלכס נפסד והמע"ס
 ואין לומר דכרס הואיל ורוב הזכובים סוי של שמעון נימא כל
 דפריס מרובא קפריס. וס"ג משמע כסדיס בהשוכס המיימון מהשוכס
 ריב"ז"ה ח"ל ששאלה על ד' וס' כיסוס אשר בתיבתך משלך ומשל
 אחרים ולקחס בתך דיגר מהס ואין יודע מאיזס לקחס כך נראה
 בעיני כיון שלקחס מן הקבוע כמהלס על מהלס דמי ולא אזלין
 בתר רובא כו' וכיון דהוי פלגא ופלגא דמי לאחד שהפקיד עלה
 דאמרין סמע"ס ע"כ משמע כסדיס דאי לא הוי פלגא הוי אזלין
 בתר רובא ואמרין דמס נשפרש מן הרוב ופרש ואפי' להוליא ממון
 עלס מדקאמר וכיון דפלגא ופלגא הוא אמרין סמע"ס סה אי סוי
 רובא לא אמרין סמע"ס. וה"כ סה קי"ג כשמואל פ' המוכר דלא
 אזלין בממון אחר הרוב לריך לחלק דהיינו רובא דליתא קמן כגון
 גבי המוכר שור לחבירו וגמלא נחן אבל רובא דליתא קמן אזלין
 בתריס אפי' נגד חזקס ממון ור"ד נמי רובא דליתא קמן סוה. אמס
 מוכס מן סמרדכי בשס ר"י בשילסי פ"ק דכתובות וס"ג איתא הסס
 בגילויין דאפי' ברובא דליתא קמן סכר שמואל דאין סולכיס אחריו
 כממון דמקסס עלס מהסוה היטוק שנמלא בעיר שרובס ישראל

דאמרין ישראל הוא לסחיר לו חבירו ופרש"י דרובא הוא שמוליאין
 האבידס מיד מולאס ונותניס אותס לזס ומקשין למ"ד דאין סולכין
 כממון אחר הרוב אמאי מוליאין ומתריס דגבי אבידס חלמי
 כדמבואר הסס דלא חשיבי חזקת ממון סוהיל ולא מדעת בעל
 האבידס בהסס לידו ולא דמי לחזקת ממון דגבי מוכר שור לחבירו
 וגמלא נחן. משמע כסדיס דאי סוס חזקס גמורס לא אזלין בתר
 רוב אפי' רובא דליתא קמן כנגדס דססיס דרוב העיר ישראל רובא
 דליתא קמן הוא כפשיטות ולפי זס הספסד אין מגרע כלוס לשמעון
 והע"ג דרוב הזכובים שלו סוי אכל לראובן דלדידיס סוי ליה רוב
 נגד לוי לכך הספסד מן סד' זכוביס מגיע לו סכל דכיון דראובן
 אינו מוחק כמו לוי ודאי אזלין בתר רוב ואמרין כל דפריס
 מרובס קא פריס וסיינו הזכוביס של ראובן וסבי איתא כסדיס בתוס'
 ס"פ ב"ב דב"ב בשמעתין דיפול הנמלא דאזלין בתר רובא אפי' גבי
 הגדה"ח ממונה היכס דליכס חזקת ממונה כנגד הרוב"ה).

אמס כפרק המוכר פירות

דהסס עיקר פלוגתא דרובתא דרב ושמואל כהולכיס בממון אחר הרוב ססס פירש"ס
 אהס דבעי' לאוקמי דשמואל נמי סכר כר' אהס דאלו כסר חזקס בממון משוס דחזקס
 סיה גופס מוחזקת וקאי אבל בתר רובא לא אזלין פירש"ס כסדיס כתר רובא
 דליתא קמן לא אזלין משמע אבל רובא דליתא קמן אזלין בתריס דל"כ לא
 סכר כריס דאלו כסר חזקס דקמן קאי וכן מלמי סס כסדיס בגילויין כסוסוס
 דשמואל מודס ברובא דליתא קמן. ע"כ:

וה"כ כיון דשמעון מוחק הוא בממון ראובן ולוי זכובים שלכס
 בחזקת שסיסס חשיב כאליו שסיסס מוחזקיס בעלמס וסבי איתא
 בתוס' כריס ב"מ כמתיתין דמס שהספקד חופס כמנסי שלישי בחזקת
 שסיסס סוי חשיב כאלו עלמס מוחזקיס זו. וה"כ איכס נמי סכל
 חזקת ממון לראובן ובעי לוי לאפקוי מיניס מכה רוב וס"ג איתא
 נמי בתוס' כססיס מהניסין דגבי פוליס אע"פ ששסיסס מוחזקיס
 כסוה מ"מ אי סוי בעי חד מיניסו לזכוס כנגד חבירו מכה מנו לא
 מלי דמס להוליא לא אמרין. אלמא דחשיב אפוקי ממונה כס"ג
 נראה דיש לחלק כססיס דנפקד חופס בחזקת שסיסס. וי"ל דלא
 חשיב חזקת ממונה כס"ג רק לעיני סוהיל מילתא דקאמר עלה
 בחוספת דחשיב כמו שסן עלמס מוחזקיס דלא נימא כל דאליס גבר
 דבלא"ה דינא דכל דאליס גבר דומיס קלת לדינא דפרסאי וסיכס
 דאיכס קלת טעמא דחיון ליה ואמרין יתלוכו וכן לא אמרין מנו
 בחזקת כל ססיס סוגיא דדחיון למיגו אבל לעולם לעיני ששעמוד
 סחזקס של ממון כנגד הרוב לדחוטו בעיין חזקס גמורס סוהיל
 עלמו מוחק בממון. והדע דיש לחלק דהס כמרדכי בשס ר"י
 והגילויין פ"ק דכתובות שהכחתי לעיל שפירשו דלגבי חבירס לא
 מהסי חזקת ממון נגד הרוב סוהיל ולא מדעת בעליס בהסס
 האבידס לידו ולעינין שסיסס אוחזין בעליס חסביין לכו מוחזקיס לעינין
 דלא נימא כל דאליס גבר ואפי' לעיני דלא אמרין מנו מלמס דחשיבי
 חזקת אע"כ נגד הרוב לדחוטו בעיין חזקת גמורס ואלנימאס. ואין
 לומר דליכס למימר אזיל בתר רובא בין ראובן ללוי. דע"כ מכל
 לומר כל דפריס מרובא קפריס דהס סכל רוב הזכוביס של שמעון סוי
 וחזקת ממון דיליס דהס ליה לרובא ח"כ לא ניזל בתריס כל עיקר
 די"ל כסי דלא אמרין גבי שמעון זיל כסר רובא משוס דלדידיס
 איכס חזקת ממון וסמע"ס וסוי ליה כמו אכן ססדי דלא נפסדו
 כלל מזכוביס שלו ולא כשאר הספסד סלס בין ראובן ללוי כדירס
 לעולם ניזל בתר רובא והע"ג דשפיר קאמר לוי אינו ודאי סמעט
 נגד שייכס ומדידי לא נפרשו אלא או משל ראובן או משל שמעון
 ואס אין בי כח להוליא כשכיל כך משמעון מיקר ראובן לא לריכס
 לאשוקי אין אינו לריך לסחיר סזכוביס של שמעון אהס לריך לסזכורס
 ססוי מרוביס משלך זיל ודון אהס כסדיס וק"ל. אכן בי דייקאן
 שפיר כג"ד לפי טעם וסכרת סלכ וסעמוד דבר על כדיו ימלא
 לו דלא שייך סכל למימר סמע"ס ופגלס יפסדו או כל דפריס
 מרובא קפריס לפי דברי אשירי דלעיל שחילק כדאיות ריב"ז"ה משוס
 דגבי חמרא לא סוברר חלקו לא שייך לומר שלך סחמילו משוס
 דסס כולס על כל חביס וחביס ס"ג בג"ד אע"ג דסיס לכל אחד
 ככר מבוררס הזכוביס שלו מ"מ לאחר שפירבו מדעתו סס טיבעא
 חד סוה ואס לא סיה נפסד כלוס מהס ודאי סוי נועליס בלא
 קפידא מן סכיס וסיס מחזיר לכל אחד לפי סמוין שסן לו ולא דמי
 למפקיד

למפקד טלס דים קפידא בין טלס לחבירו וכל אחד מקפיד שיבא לידו את שלו משא"כ בזבובים שכן כולם עבי וקולי לא קפדי אינשי כלל שיבא לידם את שלהם וה"כ עם כולם על כל זכוב וזכוב ולא שייך לומר בסן שלך נפסד וכל דפריש מרובא קפריש. ולד' ו' כיסוס שבחיבה שבחשובת ריזב"א דלעיל דפשיטא דלא דמי דהתם היו כיסוס חלוקים וידועים לכל אחד את שלו. ומ"מ כל משא ומתן דלעיל יש בו זורך אם הים כס"ג נבועות של זכוב או מרגליות שדומים זו לזו שאין מיכר איזס מסן של מי סן דכוי כמו טלס וכיוצא בו:

שאלה שמו ראובן ושמעון חתנו הים להס ריב ביניהם וידע שמעון מחתרת שיש לבא משס לחתנו של

חמיו שיש לו בה סון עתיק וסלך שמעון אל לוי שסיס ידוע ומחוק לגנב מפורסם וסרסא לו המחתרת והעמידו לשס וסלך לו וסגנב לוי נא במחתרת אל תוך חתנות ונגב משס שוס ג' מאוס זכובים וברה לו וסודע סיבס סדברים. ונא ראובן וסבע את שמעון חתנו עבור ספסד סגנס לו וסנעסע על ידו חייב שמעון לשלס לו או לאו:

תשובה

ירסא דדין לריך דקדוק יסס בחוס' ובאשירי פ' לא יספור וכן פ' סגולא קמא מבוחר דר"י הלך על שני דרכים בין דינא דגרמי דק"ל בסו כרבי מאיר דחייב לשלס וכן גרמא דמזיק דק"ל דאסור אבל פטור מלשלס. סחילוק סאחד דכל סיכא דסמזיק בעלמו עושס ססיזק למזון חבירו וברי סוקא כס"ג קרי דינא דגרמי וחיוב אבל אי לא סכי קרי גרמא דמזיק ופטור וסחילוק שני סיכא דססיזק עשס מיד בעשס מעשס כס"ג קרינ דינא דגרמי ולי לאו קרי גרמא בניזקין סוא. ומייסו סתס כסס מילי דבסלמוד כססס גוויי ובסד חייב ובסד פטור ומבוחר לפי שני סחילוקים דלעיל אמאי חסיבי רבנן לך דינא דגרמי ולסך גרמא בניזקין אינ' זורך לסאריך סכולסו אך סרי מיניסו דליטון דמיא לנ"ד בעינן לבאר חדא היינו אחוויי אחוויי דמוסר ממון חבירו ביד נכרים דחייבו רבנן משוס דינא דגרמי ואיך שסיס בו את סכלב שסיס בו את סתסס פטורסו רבנן משוס דגרמא בניזקין סוא וסילק ר"י בלשון סרסאון דאחוויי אחוויי ברי סוקא דאקסיס רסמנא לחוס ממכר ובודאי אינ' מרסמין עליו ועוסס בעלמו ססיזק דסוי כמו שמתנו לפוך סמכמר וכמו דקלייס דמי אבל שסיס בו סכלב או סתסס לא ברי סוקא סוא זס דשמא לא יעסכו. ובלשון שני סילק אחוויי אחוויי ססיזק נעשס מיד דכמאן דחוויי לאלסר דמי אבל גבי כלב וסס ססיזק לא נעשס עד לאלסר ססיכוי ובסוספוס לא יספור דוחין אינו סחילוקים שסיסס מססיס דסיכר סא סמנא ובעל סביס עלמו עירבו עס פירוסיו דחייב דלא ברי סוקא ואינו עושס בעלמו ססיזק וגס ססיזק לא נעשס מיד ומסרליס בשס ריזב"א בעינן סאחד דדינא דגרמי קנסא אינון כדאיסא בירושלמי דכל דבר ססוס ורגיל בו קנסוסו רבנן וססוסו לדיי גרמא וכדי סלא יסא כל סאחד סולך ומזיק ממון לחבירו ומס סאינו סוס קרי לים גרמא בניזקים ופטור וכן משמע בסמ"ג להלך בדרך זס אך בחוס' פ' שבעת ספקון משמע בפשיטות ססורף שטנות של חבירו חייב מדאורייתא אף על גב דפרק סגולא קרי לים דינא דגרמי"י.

וסססא נרסא לפי כל סחילוקים דשמעון פטור מלשלס לליטנא קמא דר"י דבעינן דליסוי ססיזק ברי בדר ידוע ונ"ד לא ברי סוקא עפי מסיסס בו את סכלב או סא סתסס דפטור ול"ד למרסא ממון יסרלל לנכרי דססס בודאי אינ' מרסמין דירסר

תקיפא לשלוח יד ביסרלל בממונס ובנופס אבל נגב יסרלל נסו נמי דמפורסם בניבס מ"מ י"ל ככל עסס יסרסר בלבו לעשות חשוכס כדאמר פ"ב דקידושין ע"מ סאי ריך אפי' רעע גמור סרי זס מקודשט מטעס דשסא סרסר בלבו לעשות חשוכס וסע"ג דאיכא למימר דססס משוס חומרא דלססא איס תלינן מספק לסחמיר דשמא סרסר בלבו מ"מ סא שמעינן דאיכא לך כל דסו למימר סכי וס"כ לא ברי סוקא דסכא בעינן שסיס בורר לגמרי כדבעינן למימר לקמן וסו דלא ברי סוקא משוס דמרסס דילמא אפי' בעל

סממון ויעמוד כנגדו ויחפשו מנא"כ באחוויי אחוויי דמוסר וק"ל. ואין לסקוס סכסרס קמייתא דלמרינן סמא יסרסר בלבו לעשות חשוכס מסא דתיסא פ' סגולא כתיב סרי שסיס עוטן כדי יין וכדי סמן ורסא אותן ססן מסכברים לא יאמר סרי סן תרומס ומעסר וסא אמר לא אמר כלוס ופריך עלס מסא דתיסא מי סכא בדרך ובירו מטות וססס בל כנגדו לא יאמר פירות ססן כביתי יסיו מחוללים על מטות סללו וסא אמר דבריו קיימים ומסני דססס ביכול להסיל ע"י סדחק משמע דאי לא סייס יכול להסיל כלל לא אמר כלוס דכאבודין דמיין ומדלל משני דאיירי בלסס יסרלל ע"מ דאפי' אסס יסרלל דאיכא למימר סמא סירסר לעשות חשוכס ססוס סממון סכא לידו ככבוד ודאי וס"ס לגנב יסרלל סרגיל ומפורסס כגנבות וי"ל דלסס גרע עפי מנגב אפי' סוא מפורסס בניבס. וסו נסו נמי דכאבודים חסבינן לסו לעינן סלא להלל עליו מעסר דסיינו עטמא משוס דכס"ג סתמא דמלסא אינשי ססוסי מסחי דעסייוו וסספקר דמי וסע"ג דלא ברי לגמרי מכל וכל מ"מ אבודין סן אבל לגבי דינא דגרמא בעינן דליכוי לגמרי ברי מכל וכל. וס"ס לפי סילוק זס מאי חיוכסא מייסו רכס בפי' סגולא קמא מסא דתיסא לגבי מעסר סאס נפל כיכור לים סגולא אינ' מחללינן עליו מעסר שני וסורף מטבע של חבירו לים סגולא במים ללולים פטור מאי פריך יומא דלעולס סס"ג דכאבודין דמי משוס דמייאשי מיניסו ולך אינ' מחללים עלינן אבל מ"מ לעינן ססלמוי חוק בעינן ליוסו כאבודים לגמרי מכל וכל. וי"ל דלא קסס מידי דרס"י פי' ססס וכן במרדכי בשס ר"י ואשירי בשס סרסב"ד דלא מדינא דגרמי פטרינן לזורף מטבע לים דלאו גרמא סוא דבידים מאכד ממון חבירו סלא מטעס דמפרס ססס סא מנח קמך אי בעיס סקלי ומסא מייסו חיוכסא ממעסר שני דחוינן דכס"ג כאבודים דמי ומייאשי אינשי ומסחי דעסייוו מיניסו ואין שייך סו למימר סא מנח קמך אי בעיס סקלי סואיל וסס מונחיס במקוס דמייאשי מיניסו ליעלע משס. ונרסא לסביא ראיס דומס לנ"ד דלא מחייבינן לשלס כס"ג מסא דלמרינן פ' ססוס סעמניד בסמא חבירו על קמס חבירו חייב ומפרסיס ססוס ססס דלאו משוס אס מחייבינן דליכוי כמו ססדליק בו סא סאס דא"כ כר"ס נמי לחייב סלא משוס שלוח בעירו מחייבינן לים אע"ג דלאו ידיס סוא כיון דמעמיד לס סתס חסיבי כדידים סא קמן דסן דאוריסא סוא וירסיס תקפיס מנח סנלסו כדאיסא בסו' פ"ק דב"ק גבי סא דלמך לא ראי סקין סאינן סגלס לסזיקו וספ"ס לא חסיב מאי דמעמיד לס על סקמס כמו דקלייס בידיס ע"ס כ"ס סמעמיד נגב מפורסס על סמחרת דלא חסיב ברי סוקא וסע"ג דודאי ילרו סקפו לגזול ולנגוב ממון לא חסבינן לים ברי סוקא ולאיך סיניסא דר"י דבעינן סייעסס ססיזק מיד בעשס מעסס גבי נ"ד ודאי נמי מסאחר ססיזק יוסר מנגבי ססיס סכלב וסנחט וסעסיס סאחר סיכוי גס לסיניסא דריזב"א דעסס מוטס בפשיטות דסיזק כס"ג לא סוי ורגיל סוא ואין כלין לקוסו וס"כ לפי כל סעעיסס מיכור נרסא דשמעון אע"ג דחטא וסחטיס מ"מ פטור מלשלס:

שאלה שמו

ראובן הים לו סוס כביתי ויאל לשוק ונא שמעון לביתי של ראובן ולקח סוסם לרכוב עליו מסר עבור חוב אחד שאלס לא ירכוב עסו עגורו יסא בודאי נפסד וסחוב סוא בערך מסא לערינן וסוס סוסס כלל כי בעלי ג"כ ריך לרכוב עליו מיד עבור עסק א' שיש לו עס נכרי א' וסא לא ילך לים יסא סכל נפסד בודאי אמר שמעון כסס סוא סעסק י' ליערינן אי ריך לסוס סוס עבור ק' ליערינן אפרע מיד לראובן עסרס ליערינן סעסק שלו אס יסא נפסד וסלקה ססוס וכן לקח אותו ע"מ לפרוע ג"כ סכרו כי ססוס עומד לססכיר לכל וסלסס בדרך חייב לשלס שמעון דמי ססוס לראובן או לאו:

תשובה

ירסא לפוס רייעטא פשיטא סוא דחייב דכיון דלמריס לו אסס ראובן דבעלס ריך לו לעלמו ואין דעתו כלל לססכירו עכשו א"כ סוי שמעון ססיד סלא מדעס וקרל גזין כמו שולל סלא מדעס דמ"ס כיון דסססא ודאי לא מיחל לים לראובן כסכירות וכ"ס עעמא מאי דלא יוסח לים משוס ספסד עסק שלו סא כסטיסו שמעון וקבל עליו לפרוע לו נרסא דמ"מ נקרל גזין כדגרסינן פ' ססוס

אומדנא דדעתא היא דודאי בחנם האכילו לחתנו ולבתו דאי כיו
 שקול דמים היו זילתא נראה דאין לחלק כיו מדעת הכנס ולא
 אומדנא דמוכח היא כלל דלית ליה שום זילתא אם אינו יותן
 את שלו בחנם. וקצת ראיה דאין לחלק מכה דהיא פרק שני דיני
 גזירות מי שהלך למדינת סיס ועמד אחד ופרנס את אשתו היות
 משותפו על קרן הלני וכחב שם במרדכי מדברי מור"ם דברושלמי
 איכא מאן דאמר דקסבר דוקא אחר אבל אב שפרנס את בנו
 חייב הבעל לשלם וכהי נמי דודאי היינו טעמא משום דאחר מה
 לו לפרנס אשה נכריה כדי לדון עם הבעל בשביל פרעון משותפו
 לדמא אם לא הוה מפרנסה היתה מספקת בלמאום במעשה ידיה
 אבל האב ראויה סיס לפרנס על סמך הבעל כי לא הוה יכול
 לראות בעומו ובדוחק בנו שהלמאס במעשה ידיו מ"מ איהו לן
 למימר נמי איפכא דרבוהא נקט אחר ולא מבעיא אב דמסתמא
 למחילה יסיב לה ומיורי בעשרים משום דכו"ל זילתא שיעול
 דמים מפרנסת בנו אלא לאחר נמי הוה משותפו על קרן הלני .
 ומילן לדקדק דוקא אחר אבל לא האב דלמא נקט אחר לרבוהא
 אע"כ לא אמרין כלל דמשום זילתא כה"ג מוחל על חסרון סיס
 שלו. אמנם מסיק סיס מור"ם דל"ג אחר ול"ג אב לשולם היות
 משותפו על קרן הלני. וגם כתב שם במרדכי בשם רביו בדרך
 דלא דווקא שהלך בעלה למדינת סיס אלא אפילו אם הבעל כהן
 הוה משותפו כו'. ולפ"ו כ"ד אף אם נחסייב כהן לפרוע דמי
 מונוח שלו לא יחסייב לפרוע דמי מונוח אשתו. ואפשר יש לחלק
 לפי סברת ר"ת ורביו חננאל דמוקמי הא דפורע חובו דוקא
 במזונות אשתו. כדאיתא באשירי פרק שני דיני גזירות ע"ש.
 אמנם נראה אם ראינו איניש אמוד הוא בנכסים ורגילות הוא
 בעשירי שבוהא מדינה שותפים לחתנם ולבתם שיהו או שותפים
 מותר על הקצבה שמקבלין עיניהם והדברים נראה שאם לא הוה
 לו כעס ומריב עם חתנו לא הוה קובע ממנו כלום וא"כ אומדנא
 דמוכח היא שמחל לו כל המזונות עד שוולת מריבס בנייה כה"ג
 ודאי פטור שמעון החתן לשלם דכיון דמחל פעם אחת טוב אינו
 יכול לחזור ולהטוב. אבל אי לאו בדרך זה חייב שמעון לפרוע
 לחמיו פגום מזונות שנתן לו לפי ברכת הבית ולא מהני ליה
 למימר דהואיל ותן כבר מזונות לחתנו הראשון בחנם יותר ממה
 שקבל עליו מסתמא גם לו בחנם נתן דמשנה שלימה פ' מליאת
 האשה הפוסק מעות לחתנו ומה חתנו אמרו חכמים יכול הוא
 שיאמר לאחיו הייתי רוצה ליתן לך אי אפשי ליתן ומהי עלה בגמ'
 אפי' הראשון עם הארץ וסני ח"ה וכו' נמי כ"ד למפרע וק"ל :

שאלה שיה ראוין שטר את שמעון שיוליך לו קורות גדולת
 מן המים לעיר עם הכוהו של שמעון כגון
 ארבעה או חמשה ימים כל מה שיוכל להוליך בדרך שכיר יום
 וגדר לו וחסום שלו לשכירות בכל יום דיור ובאשר כלם שמעון
 פעולתו ודע שנתחבס ביותר משלים בשכרו כפי מה שרגילין לתת
 כה"ג לשכר הארס ולשכר כהמה ותובע אונתו מראובן וראובן
 משיב כמו ששכרסוף אתן ולא יותר. יש כאן דין אונאה או לאו :
תשובה יראה דנתחילס לריבין לבאר באיזה שכירות יש דין
 אונאה ובאיזה אין דין אונאה ושבו סברר שאליתו
 פ' הסב מסיק חלמודא דיש אונאה לשכירות משום דשכירות
 ליומיס ממכר הוא וכחבו שם הסוכסות דוקא לגבי אונאה מרבין
 ליה מקרא דשכירות חשיב ממכר ליומי אבל בעלמא לא וראיה
 מכהן ששכר פרס מישראל שאכור להאכילה כרשיני תרומה וכחב
 כה"ג ס' השוכר את הפועל לעשות עמו בין במעלפלי בין במקרקעי
 אין לו אונאה מפני שהוא קבוע אוחו לזמן ועבדים אין בהם
 אונאה השוכר כלים או כהמה יש כאן אונאה שהשכירות מכירה
 בה יומו ויראה שהקבלן יש לו אונאה כגון שקבל עליו בגד לארוג
 בעשרים זוז כו' עכ"ל. ונראה לבאר דעת הרמב"ם דמתוקן בין
 פועל לקבלן לענין אונאה משום דלגבי פועל אמר בפ' האומנין
 דיכול לחזור מהאי טעמא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים ולא
 עבדים לעבדים. וקבלן אינו יכול לחזור מהאי טעמא אלמא פועל
 דמי לעבד ולא לקבלן. והכי מרמז ליה במרדכי שם דין מלמד
 שכיר לדין עבד עברי דגופו קמיו כל כמה דלא סדר. ואכתי קמס

הכנס מסו לאחולפי שעורים דישאל בעדשים דלפתחים כדי
 להאכיל את בהמתו ומפרש ההם באשירי דעדשים עדיפי משעורים
 עפי ומסיק ההם דאכור טעום הובל רשע גזילס שלם אע"פ שישלם
 גזילס היא וכו' וכו' דמי דמ"ל אם נעל ממון חבירו שלא מדעתו ע"מ
 לשלם ומ"ל אם מקלקל ע"מ לשלם שסרי עסק של ראוין בודאי
 הוה מקולקל ונפסד אם לא ירכב סיס. אמנם כי דייקנין מינו
 למימר דלא מיקרי גזין כה"ג בלקיחת הסוס והדריבס ברשות כ"ד
 נעלס דהוינן פרק מרובס ב' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקס
 אמר תנאי כ"ד הוא שאם נסדקס לחד חביה של דבש שופך את
 יינו של חבירו כדי להאיל דובשו וותן לו דמי יינו ומפרשים סתום'
 סהם בשם ר' יו וכן באשירי בפ' הגזיל בתרא דטופיחו לשפך את
 יינו כדי להאיל את סדבש וכיון דמאי למכפייס כל שכן דמאי למיטליס
 שלא מדעת וכו' כ"ד נמי הואיל ואינו מקלקל את של חבירו אלא
 בשביל להאיל את שלו שהוא מרובס עפי מסתמא דעל כה"ג נמי
 סתמו כ"ד. וה"ה הוה סברא דחובל רשע איירי שאינו עושה
 בשביל להאיל את שלו דאכס"ג לא סתמו כ"ד ואע"ג דרב אלפס
 וסמ"ג פסקו דלא כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן כ"כ באשירי דמי
 ראוות של רב אלפס ובטור חושן כתב כהדיא דאשירי פסק כר"י
 וכן כתב בח"ז דר"ח פסק כר"י וגם ראויה דהם ראוות דרב
 אלפס אמנם בחוס' פ' מרובס כתבו דרבנן דמתני' דפ' הגזיל
 בתרא דפליגי בקולן את כוכו פליגי נמי בשופך את יינו דהר
 טעמא הוא. משמע מדברייהם דפליגי נמי אהנאי כ"ד ולא מדינא
 משום דהו נהיה לחוד כמו שרשס האשירי לומר פ' הגזיל בתרא
 ע"ש. ולפ"ו מסתמא סילס כרבנן ומהסחא ל"ד לפי דברי הפוסקים
 כר"י א"כ ברשות לקח שמעון בשכר וכו' שוכר שפטור באונסין
 אבל לרב אלפס חשיב שוכר שאל מדעת וכו' גזין וחייב :

שאלה שיה שמעון חובל עם חמיו ראוין הוא ואשתו ב'
 שנים יותר על קצבה הזמן שהגביל לתת להם
 המזונות לאחר החתונה ועתה בלא ראוין והבט מהחטו שיפרע לו
 המזונות עבורו ועבור אשתו של אותם שנים יתיירות חשיב שמעון
 לא הבעה ממני כלום כל אותם הימים גם לא אמרת מעולם
 שדעתך ליטול ממני דמים כי כבר נתת להתנך כראשון מזונות לו
 ולאשתו ב' או ג' שנים יותר על השנים שקצבת להם ולא הבעת
 ולא נעלת מסן כלום וראובן חשיב לא הפסדתי דיני בזה מה
 שנתתי כבר להחתי מה לך בזה לא ראיית למחול לך הדין עם מי :

תשובה יראה דלפוס ריכעא סברא וסדין נעטס לשמעון
 אבל כי דייקנין שפיר נראה עפי דסדין עם ראוין
 ואפי' אי ראוין איש עשיר הוא ואין דרבו להאכיל ב"ל בשכר
 מ"מ דמיה לחזר דלא קיימא לאגרא דלריך דדר בו להעלות שכר
 אי גברא דעביד למיגר הוא כיו זס נהנה וזס חסר מעט כגון
 בבית חדש שהורויתא דאיכיתא שאז לריך לשלם לו כל הנאותו
 כדאיתא פ' כיזר הרגל בגמ' ובפסקי הגאונים וכל שכן כ"ד דזה
 נהנה וזס חסר ממש הוא שסרי ודאי ראוין הוה לריך יותר ויליות
 לשולחנו בשביל שמעון ואשתו. ואע"ג דבכולסו הוה שמעתא לא
 נקיט אלא דר בחזר חבירו שלא מדעתו משמע הא מדעתו
 פטור וכהי פרס"י אהקדש שלא מדעת כהדיוע מדעת דמי הסוס'
 ההם כתבו בפשיטות אף בלא ראייה דלא כרס"י וי"ל דרס"י נמי
 לא מהלק בין מדעס לשלל מדעת אלא גבי זס נהנה וזס לא
 חסר דעלס קאמר סהם דכיון דלא חסר וכו' נמי מדעת ודאי
 פטור הנהנה אבל היכה דזה נהנה וזס חסר אפי' מדעת נמי
 אינו מוחל על חסרונו. ומלאתי שפסק מהר"ה בשם רביו אפרים
 מי שאמר לחבירו אכול עמי ואכל עמו חייב לשלם לו דמי מזונו
 משבור את כדי וקרע כהותי דחייב אע"פ שמותר לו לשבור
 ומייתי ראיס ס"ג אע"פ שאומר לו לאכול את שלו חייב לשלם
 ואע"ג דאית לן לאוקמי ססיה בגברא דעביד להאכיל בשכר איירי
 וכן ססיה דחזר דלא קיימא לאגרא אינו ר"ל דאין הבעלים רגילים
 להשכיר חיותות מחמת עושרם אלא איירי בכס"ג שאין שוכרים
 מזוין כלל אבל לעולם מיד הבעלים הוה נשכר אבל כ"ד שאין
 דרע של ראוין להאכיל בשכר מחמת עושרו איכא למימר דודאי

כפי נמי דמדמיין פועל לעבד עברי עבד כנעני לא אשכחן דמדמה ליה וסא דממטטיכו עבדים מאונאס היינו עבדים כנענים דאיתקשו לקרקעו כדמפרש תלמודא כדריא ועבד עברי לא איתקשו ונראה דאשכחן נמי בעלמא דסבר תלמודא נמי דעבד עברי דין קרקע יש לו פ' קמא דקדושין גבי גילגול שבעה קאמר עד היכן גילגול שבעה אפילו אמר ליה סבבע לי שלא נמכרת לי כעבד עברי . ופריך האי ממונא מעינא הוא ומשני עבד עברי גופו קנוי ופרש"י דמס"ס לא טענתו מטלגולין הוא ופריך א"ס היינו קרקע בו . אלמא סבר תלמודא דעבד עברי דין קרקע איה ליה לעיין שבעה ס"ס לעיין אונאס והשתא לפ"ז לעיין שאילתינו אי בהר שפירות שמעון עלמו יזיל אין כאן דין אונאס דפועל הוא . אי בהר שפירות הסוס יזיל בשפירות כסמס יש דין אונאס ונראה דלית לן למימר הואיל ושפירות שמעון עלמו ושפירות הסוס שלו וכללך בכך אחד נימא מינו דליכא אונאס גבי דהאיך ליכא נמי גבי דהאיך או איכא מנו דליכא לגבי דהאיך איכא נמי לגבי דהאיך ויזיל בהר רובא דהיזא ד' הוא רוב מן הסך יזיל בהריו או יזיל בהר חזקת ממון דיד המוציא על החתונה כמו שמפרשים הסוספות אהא דאבי דאיתיה לקמן לכבר לא פלגין דיבורים ומנו דלא קיס נכסים לא קיס אה עלמו עלמו אבל איכא מנו דקיס אה עלמו קיס נכסים לא אמרינן דיד בעל השטר על החתונה דהיינו המוציא ידו על החתונה וס"י נימא סבא כך סברא וליהא דקו"ל כדבא לגבי דאבי בפ' קמא דניטין בעבד שביא אה גיעו וכתב בו נכסי קניין לך אמר אבי אמרינן מנו דלא קיס נכסים לא קיס אה עלמו ודבא אמר עלמו קיס נכסים לא קיס דפלגין דיבורים ואין נראה לחלק בהאי סברא דהא מדמה הסס מיני אהריו לכך מילתא בכך ובאשירי פ' קמא דמכות מיייתי נמי דמדמה ליה הא דשטר כתוב לראובן ושמעון ועדים שם קרובים לראובן דפלגין בס רבי יוחנן וריש לקיש ומחלק שם רבינו יואל דאפילו לר"י דאמר סבול אפילו לשמעון מודה הוא דלרבה פלגין דיבורים . והסס היינו מעמא מבוש דאחי לאיתליסי בקיום שטרות דעלמא סא לאו הכי היינו מדמיין לה כדמוכח הסס מירושלמי . ואין סברא לומר כלל דהואיל ולא נפרט השטר כמה יגיע מן הדינר ליום לשמעון עלמו וכמה יגיע שטר הסוס לסוסו א"כ מני ראובן למימר עול לשטר הסוס חמשה חלקים מן הדינר ולשטר עלמך עול שישים הדינר ומלא בשטר הסוס לא איתיהך ובשטר עלמך אה נחלית ביותר כפלי כפליים לא מתחייב בכך דמאניו למימר קיס לכו כהנסו גאונים דפסקו דאפילו יותר מפלגא אין אונאס בקרקעות ואפילו שום מנה כפרופט וכבר ברירנא דדין שכירת פועל כדין קרקע לעיין אונאס דודאי לא איתרין הכי כדמוכח פ' האומנין דבשפירות פועלים חזינא איכא מתגרי פועלים כהואל מחא ואולי' בהרה לפי מוסג דאחרא . והילך אמדין כמה שטר היה ראוי ליתן לשמעון עלמו וכמה שטר היה לתת בשביל הסוס ולפי חשבון זה חולקים עליו ליום סך שניע לשטר הסוס אם ימלא שיש בו אונאס פחות משפוח זו מחילא ואם שפוח לדין לתת לו עדיין לתשלם שטר וכ"ס ביותר משפוח ואע"ג דבביטול מקח שניסה חזרין כדקו"ל כהנסו דאפי' המחלה יכול לחזור . ומקלף הגאונים סברי דאפי' אי לא תבע אונאסו חוזר המחלה משום דטעות מעיקרא הוא לתת טעמא כדאיתא באשירי פ' הספיקה מ"מ סבא אי אפשר בחזרה דאין יוכל לראובן לומר דשמעון קח פשולתך והחזר לי משותי דאם יחזרו סקורות אל הסוס לדין לטרוח עוד כחנם וק"ל . ולא דמי למקח וממכר שזה מחזיר ליה החפץ וזה מחזיר לו משותיו :

שאלה שיט

טובת ארמית קבלה בגדים מראובן ושמעון לכנסם . וכשהחזירם בגדים נחנס לראובן מנין בגדיו משלם . ולאחר ששם דקדק בכן ומלא סדין אחת שאינו שלו ולשמעון החזיר ג"כ בגדיו ואמר לה שלא החזיר לו משלם כי נחסרו לו שני סדיניו והכובסת אמרה שהחזירה לו משלם . ובא שמעון אלל לראובן ואמר סדין שכידך שאינו שלך שלי הוא ומהן בו סימנים מוכהקים . הדין לראובן הטובסת נתנס לי במקום שלי

מי שיחזיר לי את שלי אהן לו הסדין ולא בעינן אחר סדין עמו או לאו :

תשובה

יראה דדבר פשוט הוא דלא מאי ראוין לעבד סדין במקום שלו דכיון דיודע ומכיר שאינו שלו ושמעון יחייב בו סימנים הוכרר הדבר שהכובסת גנבה לראובן סדין שלו ונחנס לו של שמעון במקומו כטובה או על ידי עשות . וא"כ הו"ל כהסיה דתקן פ' הגזל בהראש ועלו ליסמיס כסותו ונחמו לו כסות אחר הרי הוא שלו מפני שבעלים מהייאשים מהן שמעת מינה דוקא משום יאוש בעלים אבל כל היכא דליכא יאוש בעלים כו"ד אה נתן לו הנגב או הגזלן של חבירו במקום שלו לא מני לעבד אה שלו . וזה מיהא פ' חזקת הבתים נחלפלו לו כליו בבית האומן הרי ישחמם בכן ופריך מאי שגא רישא ומ"ס סיפא . ומשני משום דאדם עשוי לומר לאומן מנור לו עליהו . ופירש רש"י דתלין דאומן מבר עליה אחד כמולא בעל הבית ועשה ונתן ללוקח עליהו של זה שלא ליה לו למכור וכשגא זה וחבע עליהו מן האומן ידע שטעם ונתן מדעתו ליה הטלית שהיה לו למכור שיסתמם בו עד שיחזיר לו עליהו מן הלוקח אבל בבית האבל ובבית המשפחה דבעטות בא לידו לא ישחמם בו ומסיק עלה הסס לא שנו אלא שנתן לו אומן עלמו אבל נחנס לו אשמו ובניו מסתמא ע"י עשות עשה ולא ישחמם בו ואומן עלמו לא אמרן אלא כשאמר לו הילך עליה זו ולא אמר עליהך דאיכא למימר דלכתי לא אמר עליהך לפי שידע שאינו שלו ומדעת נחמו לו כדלעיל אבל אמר עליהך לא ישחמם בו עד כאן שיפט הנמרא . ופרש"ס שמשנין מכל הני דכל היכא דע"י נחלקף בא לידו לא ישחמם בו . וכל שכן שלא יחזיק בשל חבירו וכיון דדניא הכי בטעות כל שכן ע"י גזלן אה נחלקף כו"ד דאפשר כהכובסת הפסידה לראובן סדין שלו וגזלה לשמעון אה שלו ונחנס לראובן משום דקרבה נפשיה לגביה עפי או יראה מפניו . וכו"ס דאין ריהא מכאן דאיכא למימר דלעולם יכול להחזיק בחבירו עד כי יחזיר לו אה שלו . ואפ"ס שפיר הנא לא ישחמם בכן משום דכיון דע"י עשות נחלקף לדין להחזין עד שיבא חבירו ויתן לו אה שלו ויקח אה שלו אבל חוץ כך לא ישחמם בשל חבירו אין לומר הכי דאם איתא דמני לעכוני בחלופו עד שיחזיר לו אה שלו הו"ל למיחמי ברישא הרי זה ישחמם בכן עד שיבא הלה ויחזיר לו אה שלו . מדתני עד שיבא הלה ויטול אה שלו משמע דלעולם מוטלו בין יחזיר בין לא יחזיר ובסיפא נמי הו"ל למיחמי ה"ז לא ישחמם בכן עד שיבא הלה ולא יחזיר לו אה שלו ואף כי דין זה א"י ריהא כל כך . ולא מיבעיא איכא דראובן ידע בודאי שאין הסדין שלו אלא אפי' אי הוה מספקא ליה ושמעון נתן סימנים מוכהקים שהסדין שלו נחברר הדבר שנתחלק ע"י עשות או גזילה ולא מני מעכב . ולפי שראיתי המון עם עושין בפשיטות כדין זה . כהבתי הגראס לע"ד :

שאלה שב

ראובן רצה לרכוש לברך אחד לקנות שם מרגליות לבתו לחתונה בא אליו שמעון ואמר לו מה הצורך לרכוש למרחקים בשביל המרגליות מן המעות ואמכור לך מרגליות כהפך היום או למחר אמר ראובן אולי תכזב כי ואני מעכב את דרכי המזומן ונסון לי עתה קשיב שמעון סריני מקבל קנין על כנס להגיע לידך היום או למחר כהפך הלך שמעון לסביא מרגליות מלוי כי לא היה לו לעצמו וכבוד היה דודאי ימלא ביד לוי ולא מלא כי מכרס לוי מקרוב וערה עוד שמעון במקום אחר עד שסאל ועסה רוצה שמעון לחזור לפי שסבר היה למלא ביד לוי בודאי ולא מלא והוצרך לטרוח ביותר למלא מרגליות ולכך רצה לחזור מני לחזור או לאו :

תשובה

יראה דלא מני לחזור בכס"ג ואע"ג דנחברר הדבר שלא היו לו לשמעון שום מרגליות בידו בשעת קנין אלא שהיה סומך ובעת לקנות מלוי וכס"ג י"ל דאין אדם מקנה דשגלל"ע והכי איתא בפ' המוכר הבית דגרסינן בהא ארעא ודיקלא חזין אי אית ליה דיקלי יחייב ליה הרי דיקלי ואי לא זכין ליה הרי דיקלי . וכתב שם אשירי זכין ליה הרי דיקלי כדי לעמוד דיבורו ולא שיהא מחויב לקנות לו שני דיקלי דאין אדם מקנה דשגלל"ע

דשלב"ל וכל דבר שאינו ברשותו מקרי דשלב"ל כמו מה שאירש מאבא
מכור לך ע"כ וכן היה מסקנה דרב אלפס הסם דליתו מחויב לו
מטעם דאין אדם מקנה דשלב"ל. וכן פירש רש"ב"ם שם דאין
מחויב לקנות אלא כדי שלא יהא מחוסר אמונה ואע"ג דכתב במרדכי
בשם רב יוסים גזון דלריך להעמיד לו מקחו שקבל עליו וכן כתב
ראב"ם ומייחתי ראיה מהסיה דאמר פ' איזכו נשך האי מאן דיהיב
זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא ופסע בו כו' אלמא דכל מידי
דשכיחי למיזבן חייב להעמיד לחבריו מקחו וכאן דכידו הוא לא
הוי אסמכתא וגם קני מידו עוד כתב שם משם הרמב"ם ב"ס"ג
חייב להעמיד המקח בגון הפוסק על שער שבשוק אע"פ שאין
כידו פירות באותו זמן חייב לקנות או לקבל מי שפרע מ"מ הא
ק"ל שבפלוגתא דרבוותא לא מפיקין ממונא ואין לחייב את שמעון
להעמיד המקח דמאי למימר קים לי כרב אלפס ורש"ב"ם ואשירי
ול"ט דבריה רב אלפס כאן ובפ"ק דב"מ האה דפסק הלכתא כרב
דאמר שם זו לכשאקנה תהא קנייה לך כו' וכן במרדכי כאן
ובפ"ק דב"מ ב"ס"ה דרב ובסיהא דמס שאירש מאבא מכור לך.
חו"ל ב"ד כ"ט מורו דה"ל להעמיד המקח משום דהוי אסמכתא
דאין כידו הוא שהרי סמוך דעתו של שמעון לקנות מלוי והיה
חולה בדעת אחרים וגם המרגליות לא שכיחי כולי האי למיזבן
הוי ממש כסיהא דאיזכו נשך האי מאן דיהיב לחבריה זוזי אהמרא
כו' דמסקי רב האי דלא קנה משמע משום דאסמכתא היא וכדמפרש
שם בחוספות ובס"ה"ם באשירי אפי' אם אין ידוע שלא היו
המרגליות לשמעון עלמא בשעת הקנין אלא מפי עלמו שאמר שהלך
לקנות מאחרים מהמע ב"ס"ג הרמב"ם בפרק כ"ב דהלכות מכירה
דלריך להביא ראיה שהיו החפצים ברשות המקנה וכידו בשעת
הקנין ובס"ה"ם שם כתב דכל כ"ג דהמקנה דשלב"ל או שאינו
ברשותו ורואה טוב לחזור אי תפיש הקונה לא מפיקין מיניה ואפי'
אי כתב ליה שטרך ומסר ליה שטרך כמאן דתפיש דמי. אמנם
נראה כ"ד אע"ג דלא תפיש שמעון המרגליות מ"מ כואיל וחזר ופרח
שמעון לקנות המרגליות במקום אשר מלא לריך להשלימו לדאובן
דודאי אסכי טרם כי היכי דליקו בסימונתא ודמיא להא דאמרינן
בפ' קמח"ד ד"מ חזר גזון ולקח מבעלים הראשונים אדעתיה
דלוקמיה קנייה קבצי כי היכי דליקו בסימונתא דהסווא עממא
עיקר ואפי' לגבי המקבל מתנה אמרינן הכי כדפסקו שם הסוספות
ואשירי ואין לומר דליקו בסימונתא משום דסבר היה שנמלא
המרגליות כיד לוי וכשלא מלא אין זה מחוסר אמונה מ"מ הרי
הבטיח לראובן להמליא לו וגם כי ראובן א"ל אולי תכזב בי והשיב
שמעון להבטיחו בקנין כה"ג ודאי הוי מחוסר אמונה אם לא יתקיים
לראובן וק"ל :

שאלה שבת

ראובן נשא בת שמעון ופסק שמעון לראובן
מאה זכובים לנדוניה ונתן לו שטר חוב על
זמן שבבילם ומתה בתה קודם שפרע שמעון לראובן הנדוניה ולאחר
מיסת בתה שאל ראובן מחמתו שמעון ספרים ללמוד בכן לאחר זמן
תבע ראובן משמעון לפדוע לו שט"ח ממאה זכובים שיש לו עליו
השיב לו שמעון סס"ח הוא מחמת דויות בתי וכבר מתה אין
אני חייב לפדוע אמר ראובן לא תבעך עוד אחיך הספרים
שך שהשאלתני עד אשר תפרעני. הדין עם מי :

תשובה

יראה דתחילה לריבין אנו לבאר משפטי הנדוניה
בביתא מן האב לבעל וחזרתו מן הבעל לאב לפי דין
התלמוד ולפי תקנות שתיקן ר"ת ואח"כ הסקלות וכפי מה שנסוג
בסן הארצות. ומאז תחבר שאלותינו. בכחכות פרק גערה מוכח
בחוספות ובפסקי הגאונים דלפי פרש"י היכה דנשא בת אפי'
מתה שעה אחת אחר הנשואין הבעל יורש נדווייתו אפילו עודנו
כיד האב מוליתין ממנו ונתמין לבעל. וכן פסק הרמב"ם דאפי'
מכא האב לשלחי הבעל ומתה בדרך הבעל יורש נדווייתו אפי'
הנדוניה בבית אביה ור"ת פסק מתוך הסלכה ודין התלמוד נדויות
חתיים כל זמן שלא גבו אותם מן האב אם מתה בתה אין הבעל
יורש כלום לעולם אפי' מתה כמה שנים אחר הנשואים ואפי' יש
לו בנים ממנה משום דאמדין לדעתו של אב שלא הקים לו אלא

הגה"ה
כן כתב בס"ה"ם במיימון
בשם ר"ת דלפי' מה
לאחר כמה שנים יש לו
בנים ממנה. ע"כ :

על מנה שחטמה בתו מן הנדוויית"*) .
והיה דחיה בת"כ וחס לריך כחכס שפסק
לבתה סרסס ממון ומתה חוך ז' ימי משתתס
הרי הססוד בתו והפסיד משותיו הווא
אחיה כר' נקן א"ג כרצנן ואיירי שסתחן
מוחק בו כוס הלשון אחיה בתוס' ובמרדכי בלשון אחר תירך ר"ת
דמייירי כגון שסתחן מחזיק דלו לא מפיקין מיניה מאחד שסתחיק
ולשון הגס"ה במיימון הסם שאני שכבר נתן וחס הבעל ועוד
תיקן ר"ת שלא מתוך הסלכס שאפי' הבעל מוחזק יחזיר אם מתה
חוך שנה וחזר בו בסוף ימיו מלאתה תקנה. כך כתבו הסוס' על
תקנה ר"ת ובס"ה"ם במיימון כתב בשם ר"ת הסם שלא פשטס תקנתו
בכל ישראל ח"ל מרדכי מלאחי שכתב ר"ת והסריס על כל יושבי
ארפס וזומנדרי"ה וססיתמו עמו גדולי נרדכי"ה על כל נושאי אשס
ומתה חוך שנה בלא ולד של קיימא שיחזיר כל הנדוניה והסתשטיין
ליורשים או לנותני' או יורשים כו' עד ומלאחי בחשונת רבינו
ברוך ממעלי"ך ובתשובת רבינו דודי ממילי"ב ארק שסתקלות רבינו
תקנה על אים ואשס ששעו יישואין ויפטור אחד לשלמו חוך שנתיים
שיחזרו חזי נדווייתס שנתן ליורשי המת ע"כ ובתשובת במיימון
כתב מתשובת ר"י ח"ל בשנה ראשונה לית דין וליח דין דאפילו
סממון כיד הבעל שיש לו לחזור הכל לאב מתקנת ר"ג וסמך מן
המקרא וחס לריך כו' והסקלות סוסיו בחקנת אף בשנה שניס
וסיהא לא ברירא לן כולי האי ובלא תקנה נדון זס נראה דין
חורס דטיון דלא בא ליד הבעל אלא כיד נאמן ע"מ שיחן לו
אחר שיש מה שפסק ומתה בתה בלא זרע אפילו אחר כמה שנים
לא זכס הבעל בדברים הללו כדמשמע פ' נערה לפר"ם ואפי'
דרש"י לא מפרש הכי בפלוגתא דרבוותא לא מפיקין ממונא כדיון
זס ושחא קיימתא הו"ל בחוקת האב כי עדיין לא היה לבעל שום
לד זכיים ותפישת יד בכן ע"כ. עוד שם בתשובת במיימון ח"ל .
וסנה גדולי הסקלות וראשיה טולס כלאחר הנידו שסתקנה פשטס
וסמנהג פשוט שחוך שנתיים מחזירים חזי מס שסכיים סוג המת
לאביו או לקרוביו. עוד מסיק באותה תשובת דל"ט אם האב נתן
הנדוניה מכיחו ועודנו קיים ול"ט אם שאר קרוביו נתמסו ובתשובת
אחר שם שמתחזין סממון לאב ולא ליורשים ע"כ. אמנם במרדכי
כתב דלפר"ם אם הנדוניה כיד השליש יתלוקו ובאשירי פ' נערה
מסיק כפר"ה שפירש מתוך הסלכס אכל במרדכי שם כתב ח"ל
מלאחי בשם ראב"ה דר"י הללן חולק וכתב דמן הנשואין גובה
הכל כרש"י ורבינו שמואל בן רבי ברוך כתב דאם תפס החתן יכול
לומר קים לי כרש"י דאשירי מן האידוסיין אכל מן הנשואין גובה הכל
אפי' אם לו גבה ע"כ. הנה כתבתי בקרה משפטי הנדווייתא כאשר
מלאחי וכינותי בספרים מן התלמוד ומת שנתחדש בחקנת הגאונים
והסקלות. וגם אכתוב מה שידוע לי מנהג הארצות בזמנינו
באוסטריו"ך ובסביבותיו אין ידוע לי כלל שום מנהג קבוע לא
בשנה ראשונה ולא בשנה שנייה אך בכל פעם כשאירע כך סיו
מפקקים בדבר ולא תחבר שום התפשטות מנהג כלל ובדיוט"ם
וכינותיהם נוהגים לעולם להסתות בשעה שמקיימין תנאים שדוויין
שקבלו סוג עליהם תקנת הסקילה לא ידעיין אם עושים כדי
להפטר מכל עירעורים ופקוקים או אם חזקקים לך מפני שלא
תחברר גם אללס התפשטות המנהג. וכמוזמה שמקורב חדשו
קסלותיסס ע"פ מנהגייתס תקנת דלא נתיגי לבני אושטריי"ך ע"כ.
ומתשתא נבאר שאלותינו לפי מנהג המקומות דלא תתפשטו התקנות
וגרסא מתוך הסלכס דלא זכס ראובן לעכב הספרים בשביל שט"ח
שלו על חמיו מדבר הנדוניה דכיון דנתן גופא לא בא לידו מעולם
סיינו פלוגתא דרש"י ור"ת כדמבאר לעיל ולא מפיקין ממונא מן
האב וכיון דמדינא לא מפיקין משום ספיקא דדינא לא יכול
ראובן לתפוש הספרים ולומר קים לי כרש"י כמו שכתב רבינו
שמואל בן ר"ב דנוכל לומר דאשירי כגון שחפס קודם שמתה בתה
דלכתי לא נולד הספק אכל תפוס לאחר שזולד הספק כד"ד לא
מכא ונראה דאפי' אם שאל ראובן הספרים וסביא לרשותו קודם
שמתה אשתו וסתחיק בתורת שאלס כידו עד לאחר מיסת בתה ושוב
אמר שגווס לתפוש בסק בשביל חובת הנדוניה אפילו כה"ג מיקרי

הפסח לאחר שגולד הספק והפיסה קמייחא בתורת שאלה היתה
 ובחזקה שמעון סוס ככל אחריה דהוי קיימי ואה"ל דרבינו שמואל
 ר"ל דאפי' אם יתפוס לאחר שמהה סבה כדמשמע הלשון מ"מ י"ל
 דלויא סבר קים מרבוותא . וכדמוכח נמי מרז אלפס כדאיתא
 באשירי פ' כ"ד הרגל דס"ל נמי דפיסה מהני בספיא דדינא
 אפי' לאחר שגולד הספק כדמוכח הסס ואן קי"ל כשינוי הסוספה
 פ"ק דב"מ ופ"ב דכחובות דלא מהני הפיסה לאחר שגולד הספק
 ומפקין מנייה כהסיא דתקפו כהן מוליאין אותו מידו וס"ג מסיק
 במרדכי פ' השואל ואפי' תפסה קודם שגולד הספק בספיא
 דדינא משמע ליש שינויא בתוספות פ"ב דכחובות דלא מהני אלא
 מוקמיין לה בחזקה מריס קמא כהסיא דאוקי תרי בסדי תרי ואוקי
 ממונה בחזקה מריס ואין נאמיס לפסול השטר דקאמרי הסס
 בזרייתא ופירש"י דאיידי בתפס המלוה ולכך מוקי ממון בחזקהו .
 ומקמיס הסוספה מ"ס מתקפו כהן מוליאין אותו מידו אלא
 תפיסה לאחר ספק לאו כלום היא ומתריין נחד שנויא דתקפו
 כהן חופש עמנו אינו עושן אלא בספק אבל כהסיא דאוקימנא
 תרי בסדי תרי החופש עושן כרי . ועוד יש לומר דהכא איירי
 כשפס קודם שגולד הספק ותירין זה תלוי נמי הסוספה פ"ק דב"מ .
 ועוד תירוי בענין אחר . משמע קמא דלאיך שינויא אין נראה להס
 לחלק בין קודם שגולד הספק לאחר שגולד הספק בספיא דליכא
 טענה כרי מדסוררו לתרן בע"א אמנס יש לומר דכל חד שינוי
 טעמא קאמר וכולו מספברא ולא פליגי אסדדי וכה"ג איתא באשירי
 פ' הברה אהא דתקין לתובע תחילת . ותו דהכא איכא למימר
 דלעולם תפיסה דקודם הספק מהני לכולי עלמא אפי' בספיא
 דדינא . והא דלא מתלקין כרי אינך שינוייה יש לומר משום
 דאין נראה להס פסיר לאוקומי היא דתרי בסדי תרי משפס
 מקודם . ולכך מתריין דאפי' תפיס לאחר הספק הואיל ועושן כרי
 מהני ולשון קושיא הסוספה משמע כרי דקאמריין אלמא תפיסה
 לאחר הספק לאו כלום היא משמע הא דקודם מהני . אמנס באשירי
 פ"ק דב"מ כהב כהדיא כהסיא שמעמא דתקפה כהן דכל חופש
 מספק שלא יכול לעשון כרי מפקין מנייה ומוקמיין לה בחזקה
 מרא קמא ורואס לומר על כרחך אפי' אם תפיס קודם שגולד
 הספק מדמייתי ראיס מהחדס סעיבור דלמשכיר הוא אליבא דרב
 נחמן . ואפי"ג דהסוכר תפוס מקודם וכתיב (" .

הגה"ה
 ובהג"ה באשירי פ' י"ג
 נחלין בשם מהרי"ה כהב ד"ל . דתפיסה לא מהני בספיא אפי' תפיס בעוד היא
 סדכר ודאי קודם שגולד הספק או שמוען כרי שהוא חייב ליה . ע"כ :

הסוספה שכתבו דאיידי שסתחן מוחק ר"ל ה"כ שהוא מוחק ע"י
 שכתב הגביהו ותקן לו . ואפשר ליישב גם לשון המרדכי דר"ל כרי
 וסתיא דתשובת המיימון בשם ר"י דהיכא דהגדוניה ביד נאמן דלא
 זכס בו סבעל כלום ובמרדכי כתב היכא דהגדוניה ביד השליש יחלוקו
 נראה דכא פליגי ר"י סבר דלפר"ח כל זמן שלא הגיע הגדוניה
 ליד סבעל לא גמר ומקי ליה מידי כי לא נתן אלא ע"מ שסתכס
 כחו ממנו וכל כמס דלא אחי לידי בעל אפי"ג דמפקין מרשותס
 ליד שליט מ"מ לא וסתס כחו ממנו כך הוא לפר"ח וכיון דהוה
 ביד נאמן כרי שינתס לו לאחר שגס א"כ אותה שנת סיחס בחזקה
 האב כי לא היה לבעל שום תפיסת יד בו והסיא חוקס שקמיין
 ולא מפקין מנייה ומרדכי סבר כיון דאשקי האב הממון מידו ליד
 השליש סו אסח דעתיס מנייה ויש לבעל תפיסת יד בממון אפי"ג שלא
 יתקן לו עד כלום שגס מ"מ קס ליה ברשותיס ששליש מוחק בממון
 ומכחו כחו מכה האב ולכך חולקים ואפי' לפר"ח דעלס קאי מרדכי
 משום דלא ברירא אי חשוב גבס סבעל כמס דאשקי' האב מידו
 ליד שליט ואסח דעתיס מנייה או לאו אך קסס קמא אס נאמר
 דכהכי פליגי דמרדכי סבר משום דלא ברירא גביס חולקין אף לפר"ח
 א"כ פליג הוא אסברת אשירי פ' מ"ס גבי ש"מ ספקדיס כל נכסוי
 או ספקדי או חילקין לעמיס דסלקא בתיקו אי עמד חוזר או לאו
 וכתב אשירי עלס דכיון דסתתנס ודאי ומכה אומדנא איתין לבעלס
 בעינן אומדנא ודאי וכיון דסלקא בתיקו לא אומדנא ודאי היא וסוכיס
 אשירי אחי סברא מן סתלמוד סתס וא"כ כ"ד סואיל והאב כתב
 ונתן ודאי לחתנו ואפי' לפר"ח לא אחיא לבעל סתתנס אלא מכה
 אומדנא כדמוכח סתס פ' גערס כהדיא דלדעת מרדכי האומדנא כ"ד
 ספיא היא כדפרישית ואמאי חולקים סתתן זכס מכה מתנת ודאי
 שלו ולא יבעל מכה ספק אומדנא ואפי' לא"ו דספק סתס גבי
 ש"מ סואיל וסלקא בתיקו לא מפקין ממונה ואפי"ג דאומדנא ספיא
 אפשר לומר דחזקה ממון עדיפא כל כך דאפי' ספק אומדנא מהני
 ליה . אבל כ"ד דהממון ביד שליט וס"ל לבעל תפיסה יד בו אפילו
 בשגס ראשונס כדפרישית אית לן למימר דספק אומדנא לא סבעל
 כלל מתנס ודאית ו"ע . סו נראה לומר דכ"ד דאפילו לא סוכיר כשטר
 שתתן שמעון לראובן כלום מן סדן אלא ככתב כשטר חוב וסלואס
 לא מני למימר סואיל וזקף סדן במלוה נפקא ליה מתורת גדוניה
 והוי כשאר מלוס וכס"ג אמריין פ"ב דגיטין דכחובס משזקפס נפקא
 ליה מתורת כחובס ומעשה כ"ד ועעס כשאר מלוס אליבא דשמואל
 דקי"ל כותיבס דים לחלק שפיר דשאי סתס דעעמא דעעמא
 כספס כהא תליא דוקא אי חיוב סממון מכה סלואס קאחי כדתתן
 כותס' שביעית וכתוס' פ"ב דגיטין וכן באשירי פ' סגולה מייתי
 לה דתקפת חותס ושכיר סוכיר אינו משמע ואפי"ג דלאו מעשה כ"ד
 סן וכיון דלאו בעעמא תליא מלתא משזקפס ופק על סממון סס
 סלואס משמע אבל כ"ד דבעעמא תליא מלתא לפיר"ח דלא זכס סבעל
 מכה אומדנא דדעתא דכל זמן דלא גבס אמריין שלא סקסס לו האב
 אלא ע"מ שסתס כחו ממנו אפילו היכא דזקפס במלוס נמי איתא
 לכך עעמא ודע מדלל תירך ר"ס סהוא כרייתא דת"כ דלעיל
 שאבד מעותיו כגון שזקפס עליו במלוס והוי מחורץ שפיר טפי ממאי
 דמתרן דאיידי כשהסתחן מוחק דלשון כרייתא דספוסק לבחו לא משמע
 שכבר הגביהו אלא שפסק ועדיין לא גבס כמו ספוסק מעות לחתנו
 ופסט לו סרגל דפ' בתרא סתס מסקנא דמלתא כ"ד דראובן זריך
 לסחזיר לשמעון חמיו אס סספריס דתפיסה לאחר שגולד הספק
 כספיא דדינא לא מהני כמו שביארנו לעיל אבל עעמא דתקנת
 סעיכול לא שייך כהא אפי' במקוס שנהגו שלא לעקל סספריס
 סשאלים עבור שום תביעס כדאיתא במרדכי שילסי המקבל דר"ח
 מפרש סתס דתקנת סעיכול ליתא אלא בסדר וקוס עליס דדינא
 אבל אסדרי לא ספסיד מייגו שלו וא"כ לא ספסיד נמי מוחזקות שלו
 דאי אמרת ספסיד מוחזקות שלו ספסיד נמי סמייגו דמנו לסואיל
 לא אמריין :

שאלה שכב

ראובן אמר לשמעון יש לך למכור בשך און
 מאיל מכורס ואמר לו הן ומכר לו השכר ומלא
 מאיל שאינו מכורס דריתו מודק ואינו טוב לאטול ; כמסורס ורואס
 דראובן

וצריך להתייבב כהא דכתב אשירי סוף פ"ק דכחובות בשם
 סרמב"ן דכל היכא דתפס ברשות מהני תפיסה אפילו
 כדבר ספק כהסיא דשס גומס פדס בו פטר חמור ונהנו לכסן וכן
 כפ' יש כבוד אס מת סבן כחוק ל' אמר רבי עקיבא אס נתן לא
 יחזיר וכהיא דפ' סספינה כור בל' סהא כסלע ראשון ראשון קיס
 וכן סתיא דפ' סאומיס כספינה שטבעס כתיי סדרך אמריין נמי
 אס נתן לא יחזיר ועעמא דכולס משום דמספקא לן כהו וכיון
 דתפס לא מפקין מנייה כרי מפרש לה סתס ויש לחלק דנהו כולס
 הבעלים הראשונים סתפישו מדעתס לאותס שכן מוחזקין וסופסיס
 עתס וספסישו להס אדעתא דכרי דיהא שלהס מש"כ לתופס דבר
 שבידו כחורת שאלס או פקדון או אפי' אס כה בידו מאליו סואיל ולא
 סתפישו הבעלים אדעתא דיהא שלו אותס תפיסס לא מהני כספיא
 דדינא כך נראה דעת סרמב"ס באשירי ככחובות ואין לדקדק מלשון
 מרדכי שכתחי שכתב דר"ח תירך כרייתא דת"כ כגון סתסתן
 מוחק דלא לא מפקין מנייה מאחר סתחיק לשון זס משמע שאף
 לפר"ח אס מוחיק סתתן לאחר מיתת אשתו לא מפקין מנייה ע"כ
 הא ליתא דמרדכי גופא כהב בשם כריי שמואל כן רבינו ברוך
 דאס יתפוס סתתן יכול לומר קיס לן כרס"י משמע הא אליבא דר"ח
 לא היה זכס ועליל קאמר דר"ח תירך כרייתא כמוחק אפי"ג דר"ח
 לא מודס אלא שכבר גבס ותו איכא אומדנא דדעתא שסתס האב
 דעתו מן סממון וגמר וסקסס לו ואינו חשיב שיסא לו עוד תפיסת
 יד וסכי משמע כהדיא לשון הג"ה כמיימון סהכתחי לעיל ולשון

ראובן לגמרי לחזור במקוה כי אמר דמקוה טעוה הוא ושמעון אומר לא תחזור לגמרי במקוה אם אינו שוה בסגור כמכורס הן בו כשווי דקין עס מי :

תשובה

יראה דהדין עס שמעון ויש להביא ראיה במרדכי מן התלמוד לזו דפ"ק דבי"ט גרסינן שהוה דאמר בימי דפחיה פי' של תרגומים חים וזו בימי שנמלאים לאחר שחיטה בתרגומים דפחיה למאן בימי דפחיה למאן יסבו ליה בימי דשחוטס אחי לקמיה דר' אחי אמר ליה מקוה טעוה הוא סדר פריך פשיטא מהו דתימא הוה לאכילה קבעי והוה דקאמר לכו דפחיה משום דלרבו פי' מבושנים כל לרכן ונפקא מינה למחבי ליה דביני וביני קמ"ל ע"כ לשון הגמרא ופירש רש"י פשיטא דמקוה טעוה הוא דהוה קאמר בסדיא דפחיה ונ"מ בין מאן דבעי ליה לאכילה ובין מאן דבעי ליה לאפרוחים למיתבו ליה דביני וביני אי בעי לאכילה אין מקוה טעוה דהוה בני אכילה מינהו אלא שאלו יפין מסן ויחזור לו כפי מעלתן קמ"ל ר' אחי דסחס מאן דאמר לפחיה לאפרוחים קבעי ואין שוין לו כלום ע"כ ומייחיימי עובדא דהס כס"ג ממס. הו קמן דכל היכא דלאכילה קבעי לוקח אע"ג דקאמר בפירוש למוכר להו מילתא קבעינא אי יסיב ליה מוכר מלתא אחריתי מאותו המין דלא שוה לאכילה כי האך דקבעי אין המקוה טעוה לגמרי בשביל כך אלא יסיב ליה דביני וביני וכפי מעלתו יחזור לו אמנם אם יודע הוא דראובן כ"כ איסחיים דלא קאכיל כלל בשך הוה שאינו מסורס מליטו למימר דמקוה טעוה לגמרי הוא דהוה לא שווי ליה כלום לאכילה ואע"ג דלרוב השולם שוה לאכילה בחד דידיה אזלינן וכס"ג אמרינן פ' לא יחפור דאמר רב יוסף כיון דאזינא דעתי כקטורה וביה הכסא הוא דמי :

שאלה שבת

ראובן שכר את שמעון עבור עשרה זכוכים שילך לו למדינה פלוני אל לוי ומכר לו ככוכים אליו לשךך לו חסה משם ויאל לדרכו לאחר ג' ימים ויחזור להך ג' שבועות ולא יחא משועבד וישר לשליחות זאת וקודם שילא שמעון לדרכו הלך ראובן ג"כ ללד אחר וכשרה שמעון ללחא לדרך אמר לאחר או לשנים מכני העיר ראובן שכרני בכך וכך ובעתי שיתן לי מקודם כהולאה על דרך כהליכה ובחזירה ואינו עשה פס ע"מ לא לתעבב ואלך כאשר שכרני כוכר אני שיחזיר לי הסולאה מלבד השכר שקבל לי וחור ועשה שליחותו וחובע מראובן הסולאה שבי ראובן על הסולאות לא היה דעתי ובשביל כך קאבתי לך ז' זכוכים לשכךך אלמלא כך לא היה ראוי לתת לך [רק] ז' זכוכים ושמעון עושה מנהג כל השוכרים כס"ג שיתנו לעולם הסולאות לבד השכירות ככה יעשה לי ג"כ הדין עס מי :

תשובה

יראה דהדין עס ראובן מאותו טעם שהוא עושה דהדמים מודיעים ששכרו על הסולאות שלו שהרי שמעון מודע לו שאין ראוי לתת לו שכר גדול כ"כ בשליחות בואה ואע"פ שגם ראובן מודע לו שמנהג סחם השוכרים כס"ג שיתנו הסולאות עס השכר מ"מ י"ל דהדמים מודיעים כמו שאבאר לקמן ואע"ג דלא קי"ל כרבי יודא דאית ליה דהדמים מודיעים לו פ' הספיקה אלא קי"ל כרבנן דסבדי גבי מוכר את הלמד לא מוכר את הבקר דאין הדמים ראייה הוה מחלק באשירי פ' המוכר פירות וכן בהגס"ה באשירי ר"פ המניח בשם ר"ח דאפילו רבנן מודים דהדמים מודיעים היכא דאין מכחישין עיקר הלשון כמו גבי מוכר שור לחבירו ומלא נגחן דפריך תלמודא עליה וליחזי אי דמי רדיא כו' וסיימו משום דאין הדמים מכחישין עיקר הלשון כמו גבי למד ובקר ענייני הכסמה ונ"ד נמי אין עיקר הלשון מוכחש כלל דשפיר יש בלשון השכירות שהשכיר יתן סולאות ואע"פ שאין מנהג מ"מ הלשון אין מוכחש והסו"פ' הפרס וכן בהגס"ה באשירי ר"פ המניח מחלקים בשם ריב"ס וכן איהא בתוס' פ' המוכר פירות דהוה דסבדי רבנן דאין הדמים ראייה היינו היכא דליכא רובא או חזקת עמונא דמסייע לדמים אבל אי איכא חזקת או רובא כהדי כודעת הדמים אמרינן שפיר הדמים מודיעים ונ"ד נמי איכא חזקת עמונא לראובן והדמים מודיעים לו ג"כ. ואפילו אה"ל דמס סהוה מנהג המקוה שהשוכרים הם נוטין הסולאות כס"ג תשוב כמו רוב ח"כ היה רובא כנגד החזקה מ"מ מהני סודעת הדמים עס החזקה

דכסדיא אפילו לרבנן כדאיתא בסדיא בתוס' פ' המוכר פירות דלעיל וס"ה אם רובא מסייע לסודעת הדמים אפילו אי איכא חזקת כנגד אמרינן הדמים מודיעין דמשמע בפשיטות בהגס"ה באשירי דלעיל. וה"ה תיפוק ליה דהדין עס ראובן דהוה גס לדברי שמעון יש כאן אונאה שכרי מודע הוא לראובן שאם היה מוחן לו הסולאות לא היה לו ראוי לתת לו רק ז' זכוכים לשכר והוה שכרו בי' וקי"ל דיש אונאה בשכירות וכ"ש בטול מקוה הוה ליתא דהרמב"ם כתב בסדיא דשכירות האדם אין בו אונאה אלא"כ היה קבלן ונ"ד

הגה"ה
והיה דיש אונאה לשכירות
עקי כגון שכירות כהמה
ובלוי. ע"כ :

השכירות דמיים הוא שהרי קלבו ימים לגמור השליחות בהס"י. ודברי הרמב"ם ביאראוי ישל בשבועות אחת ומתנסו דברי הרמב"ם יש נמי להוכיח דלא אמרינן דלא שייכי הדמים מודיעים לגבי שכירות פועלים או שלוחים משום דלפעמים בעל בית זקוק הוא לשכור ואין קפיד אם מוותר לו בדמי השכירות או איפכא דלפעמים הפועל לריכין ליה זוי ומתהלס בכל דכו וסני כתב בהגס"ה באשירי דלעיל דגבי שכירות בחיס וקרקעות לא אמרינן הדמים מודיעים (לפי) שלפי שהדרך הוא לקנותם ביוקר וא"כ גם אונאה לא הוה שייכי ביה מהאי טעמא ולא הוה לריך לרמב"ם לפרש הטעם משום דהשוכר את האדם כחילו קונה אותו לזמן ואין אונאה בעבדים וגם גראה דלפי הטעם הזה אין לחלק בין היכא דאינה בעל הבית לפועל ובין היכא דאינה פועל לבע"כ דכיון דלקיימת עבדים מדמינן לה

הגה"ה
ז"ע ב' המוכר את הספינה
דתיא המוכר את הספליים
היום דכיר וגורן ופה סגס אסור ופריך תלמודא ע"ה ולזלייה בשכירות מי אסור ופרש"ם דכל מה שמתנוס לו לשכר ריוח הוא לו ודרך פועל לשכר עמו כלל דהו כשאין לו מה יאכל. ע"כ :

שאלה שבת

ראובן הסולא חוב בטוח לשמעון וקבל שכר ממנו על ככה לאחר זמן נפל קלקול בחוב שיטערך עירחא עס שופטים ופקידים כדי לתקנו כדי שלא יחא ייאוש ורוס שמעון שראובן יטרח אותה עירחא הואיל וסוה ממילא לו וקבל שכרו וראובן אמר לא נדרתי לך כלום בשביל החוב ובטוח היה כשהסולאיתיו לך ומה שקבלתי בשכר כשכר סרסרות קבלתי ולא בשביל שיהיו אחריות החוב עלי ולכן איני מחייב כלום לערוח עבורו הדין עס מי :

תשובה

יראה דלפי סברת הלב לא יחייב ראובן כלל לערוח כלום עבור החוב כמו שהוא עושה שלא נדר לו כלום ולמה יחייב לתקן קלקול הולד שלא נדרמחו מזלו דשמעון גרם שהרי בטוח היה החוב בתחילה אמנם אשכחן בתלמודא ממש כס"ג שחייבו חכמים למקבל שכר לערוח בדרך זה כפ' הגול קמח קרוב לסופו גרסי' איתמר נגובה בלואס ואח"כ סוכר הגנב אביי הומר אם שומר חנם הוא ראה נשבע ראה עושה עמו דין ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואין נשבע ומסיק דלרבא נמי אם כבר נשבע קודם שהוכר הגנב שומר חנם ראה עומד בשבועתו ופרש"י עס עושה עמו דין כלומר השומר ישלם לבעלים והוא יעשה דין עס הגנב ואע"ג דגם שומר שכר פטור באוכסיס מ"מ הואיל ואינו מפסיד כלום כיון שהוכר הגנב עליו לערוח להוליא מן הגנב אפי' לאחר שנשבע בשומר שכר ובשומר חנם קודם שנשבע אליבא דרבא הואיל ואינו מפסיד דמזוס לחזור אחר האבידה ע"כ הו קמן בשומר שכר אע"פ שכבר נפטור מן הבעלים בשבועתו ובלואס נגנבו ממנו כדפירש"י בליסטיס מזויין מ"מ הואיל ונהנה בקבלת שכר לריך הוא לשלם ויטרח ויחזור על הגנב להוליא ממנס כיון שהוכר וליה לי' פסידא ה"ס נמי כנ"ד שנהס ראובן ג"כ בקבלת שכר ולא מטי ליה פסידא שהרי רואה שמעון לתת כל הילואה שיהי' על החוב רק לפי שראובן יודע לערוח וישר דמחויב ראובן לערוח ולחזור שלא יחא ממון חבירו נאכד הואיל ומתחת ידו יאל הדבר כי סחם דמסתמא טעמא הוא דכיון דמנרשות השומר נגנב חייב לערוח כדי להחזירו אבל אם לא קבל ממנו ראובן שכר בתחילה אין נראה לחייב לערוח ולדמנתו. לשומר חנם איניבא דרבא דחייב לערוח קודם שנשבע וימא דטעמא הוא דפטור לאחר שנשבע משום דאטריחא לבי דינא לישבע או לא מטרחינן טפי אבל כנ"ד לא מטרחינן כבר חייב

חייב לטרוח אפי' אם לא קבל שכר דלאו טעמא כפי אלא י"ל דהיינו טעמא דש"ה חייב קודם ששבע משום דלכתי אגיד ביה במפקיד שריך עדיין ליבעט לו וכיון בסוכר הניב קודם ששפער השומר וליה ליה נמי פסידא חייב הוא לעשות דין עם הנכח אע"ג דש"ה הוא אכל כו"ד דליה ליה לשמעון עליה דרואבן מידי ולא אגיד ביה כלום אי לא קבל שכר אין לחייב כלל:

שאלה שבה

בראובן חבט את שמעון ביום ובינו על כך מעות שנחייב לו שופרעמו הטיב שמעון אין לי מעות עתה הנס לי זמן עד יום פלוני ואפרע לך ונחן לו ראונו זמן שבקש וכשהגיע הזמן לא פרע שמעון ובה אדרבה בטענה אחרת שלא לפרוע כל עיקר וירדו לד' וחייבו כ"ד את שמעון לפרוע מי יבדין ליה זמן שלשים יום לפרוע כדון שאר פירעון טע"פ כ"ד או יומא כיון שנתן וקצב לו ראונו כבר מעלמו זמן יותר משלשים ושמעון מודה בכל הדברים דלעיל. תו לא יבדין ליה זמן טפי:

תשובה

יראה דהיינוא ליה זמן בית דין שלשים יום ועיקר דין זה איחא פ' הדין והעניינים אהא דהק סכומי והעניינים שפלו פטורין מלשום מהו לו זמן לקון ולסחור ט' וקאמר עלה בגמרא כמה זמן א"ר יוחנן זמן בית דין שלשים יום וכחבו הסום' שם דמסכא אין לנודים זמן בית דין לפרוע חובו ולכמה דברים דכיו שלשים יום ובמרדכי שם מהבונה מור"ם דקדק נמי ומאן דכל דבר הריך ויאה יש לו זמן שלשים יום סתמא אלא דבכל דבר קאמר ולא דווקא לענין סחירה וקאזלא כותל ואינן וכחב דין כחב ר"י פ' הפרס דזמן פירעון שלשים יום מדכללן הסוספות ומור"ם כמה דברים וכל דבר הריך (יאה) [יאה] משמע קתא דלא מחלקין בגוה וע"ג דומא במרדכי כמדומה במרדכי דבני ריגוס שהשיבו רביו חס דבר שיש לו קצבה כגון מלוה לראש חדש יסון לא יבדין ליה זמן שלשים יום אלא פורע מיד מ"מ נראה כ"ד שלא היתה הקצבה בחתימת המלוה יש לו זמן בית דין ואע"פ שכתב לו ראונו זמן ששבעו לפרוע. וכן קבל עליו שמעון הזמן הסוף לפרוע בו איכה לנימיר אישחמוטי דקא משחמטי ליה ולא היה בדעתיה מעולם למטרה אצווי ולפרוע. ודאייה לדבר שבא אה"כ בטענה שלא לפרוע כל עיקר דבכל דבר דקטעין או מקבל עליו חוץ לבית דין לא רמי אינפשיה כיון דמניי לכהש ולחזור בו ולא דמי למלוה בחתימה לזמן קצוב דהתם לא מניי לאישחמוטי דאיירי בשטר או בעדים. ומסכחו דברי ר"י פ' הפרס גבי מקקין לחובע חתימה היה נראה לכוונה דלעולם יבדין ליה זמן בית דין בר מדמי חבלות דאין מוחיין זמן בית דין לחבלות מדלא מוקי לה ר"י הויה מקקין לחובע בחתימה דאיירי בחובעו מלוה הקצובה לזמן וסיע זמן. אמנם היה קשה נמי דלוקמי קשים לו מעלטלין לנחב דכתב כהדיא במרדכי פ' הדין והעניינים דלא יבדין ליה זמן בית דין לפירעון או לוקמי שהשאל או שהשאל דכתב נמי במרדכי שם בשם ר"י דליה ליה זמן בית דין אע"כ לריך טעמא בלאו הכי:

שאלה שבו

ראובן היה במזוק ושמעון היה מתעסק בעצורו באותו ענין והוא היה הולאום על הדבר וראובן שבטחו לפרוע לו. ואע"פ שחשדו ראובן לשמעון בלבו שלא עסק באמונה מ"מ עניינו היה מסר בידו והוא לכו בעיניה כראונו לפרוע לו כל אשר יחשוב לו וזמן כחב בחתימת ידו שהעיד עליו כמאה עדים וכחב בכחב י"ו איך שהיה בסודא גמורה ששבע בשבועה סחורה לפרוע לו ולא יטעון נגדו שום טענה אולם או שאר אמתלא בטולם ותבע שמעון את ראובן לפרוע לו אחר שפטר ממאוקתו הטיב ראובן טענות ואמתלאות. ענין שמעון שלא יש לו כח בחתימת ידך ששבעת בשבועה סחורה שלא חטעון כלום נגדי הטיב ראובן לעולם לא נשבעתי כאשר ידעת בעלמך שלא נשבעתי אלא שלפי ראוך כחבתי וחתמתי קך כי הייתי בוקך לך טען שמעון יאה כן יש לי כח בחתימת ידך ששבעת עליך לקיים. מחייב ראובן כה"ג ליזכר ולקיים שבועתו או לאו:

תשובה

יראה דים לחלק בדבר אם מודה שמעון לראובן שלא נשבע לו רק שכתב וחתם להבעתה לפי בקשתו בדרך

זו אם יוכל ראובן לכרר ולהסביר לבית דין שכן הדין הוא טוען ומבקש דברים ואמתלאות לפטור משמעון כגון שיתברר שלא הולא שמעון הסולא לעובת ראובן וסלך עמו ברמאות א"כ היו הדברים לא יחייב ראובן ליזכר בשבועה זו ולא אמרינן הואיל והודה ששבע שלא יטעון שום אמתלא שוויי' לנפשיה חתימה דאיכורה כההיא פ' שני דכתובות אמרה א"ה אי וזכרם ואמרה פטוים אי אינה נאמנת משום דשוויי' לנפשיה חתימה דאיכורה ונסי נמי דמודע שמעון שלא נשבע לו מ"מ אפטר ששבע שלא בפניו הואיל והודה ושוויי נפשיה חתימה דאיכורה נדינוו קך הא לא אמרינן דהא מסיק סה"פ כ"ב דכתובות גבי אשה שאם נתנה אמתלא לדברים נאמנת ומייתי עלה דבני שמואל מרב אמרה לבעלה טמאה אי וזכרם ואמרה טכורם אי מאי ופשע דגם כזו אם נתנה אמתלא לדברים נאמנת וכ"ד נמי אמתלא עובא יש שהרי היה לריך ומקא לשמעון לכתוב כראונו וכי דלא אינס הוא מ"מ אמתלא איכה כל מאי דכתבין היינו לענין אחרת איכור שבעה דלא מחייבין בית דין להסיר את ראובן לקיים שבועתו כה"ג אבל לענין דינא אם יטעון שמעון נשבעת לי כאשר הודית בחתימת ידך לפרוע לי כלי שום טענה וכודאם בעל דין כמאם עדים דמי לענין ממונ ואפילו טענת אולם לא תוכל לטעון בזה לריך לדקדק את טענותיה טענה או לאו. תו נראה אם מפזרין בחד לעשות איזה דבר ואומר דברים נשבעתי שלא לעשות הדבר הזה אם יראה אה"כ לעשותו ואמר שלא נשבע ומאן אמתלא לדבריו למה אחר כבר ששבע לא שוויי נפשיה חתימה דאיכורה:

שאלה שבו

ראובן נחייב שבועה לשמעון וספסה ראובן שיבעט הוא ויטול וכאשר בא שמעון ליבעט עמד ויאה לנגל עליו תביעות אחרות שיכולו גם אותו בשבועתו וישבע על הכל. מחייב שמעון ליבעט על גלגול זה או לאו:

תשובה

יראה דלכאורה ולפי הסברה אין מנגלגין כה"ג די"ל עלה תקנתא לתקנתא לה עבדין דהפוך שבועה תקנתא היא וגלגול שבועה בשבועה דרבנן נמי תקנתא היא כיון דעיקר שבועה אינה אלא מדרבנן.

הכי משמע במרדכי פרק שבועה דהיינו דהפוך שבועה תקנתא היא ולא עבדין בה תקנתא אחרת אבל בסת"ב בתנא לדין בדין חובע ונחב כתב בשם רשב"ם דהפוך שבועה כיון דבראון הנהבט הוא לא תטיב בה תקנתא לתקנתא לא עבדין ט"ס. ע"כ: ותו נראה דלמאי דמסקין שילבי כל הנשבעין דלכ' מנגלגין חוץ משכיר ופירש ריב"ן שם בחוספות דלאו דווקא שכיר אלא ה"ה לכל איך נשבעין ומועלין דתנן בהדיא דשכיר משום שבועה היא לעובתה ששבעין ומועלין אין מנגלגין בה ור"י פירש דדווקא שכיר נשבעתו שלא מן הדין דאינה אלא להפסיק דעמו של בעל הבית. והשתא נראה לפי ריב"ן איך לן לנימור דכ"ש כ"ד דאין מנגלגין דאפילו התם דחיקו וקצבו שבועה זו עליו הואיל ששבעיל השבועה הוא מוטל אין מנגלגין בה כל שכן שבועה שהנשבע מהסכה עליו ואינה קבועה עליו וגם הוא מוטל ששבעיל דאין מנגלגין בה. ולפירוש ר"י נמי נראה קתא דהפוך שבועה נמי חשיב שלא מן הדין משום דלכוס דינא היה לו ליבעט או לפרוע ומהאי טעמא פסקו רבוהא דשבועה דאורייתא לא מהפכינא ולא כרב האי גאון וברביו גרסו מ"ה דפסקו דמהפכינא אפילו בדאורייתא ושמעתי אחד מרבנותא שקבל מאחד מהגדולים דלא נהגין כרב האי ובר"ג. ואע"ג דכתב בה"ז דהאידינא סמכין אדרב האי ואר"ג קבל אחד מהגדולים דלא נהגין כפי לך אין ראוי לנגל בשבועה שנתפסה. הלל"ד כתבתי:

שאלה שבה

חיל שונאים באים פתאים לפני העיר לשלול ולגזול מלקוח כל הבטמות שבעדרי העיר ובני העיר מורזים ומזיינים לאח לקראת שונאים להליל העדרים ושאל ראובן משמעון שריון ושאר כלי זיון לרכוב גם הוא עם בני העיר לקראת השונאים ונפלו בני העיר ביד השונאים ופשעו ולקחו את כל כליהם מהם ופשעו ולקחו גם מראובן כל כלי זיון ושריון שהיה לו. חייב לשלם לשמעון מה ששאל ממנו או לאו: פסוקה

תשובה

יראה דאין ראובן חייב לשלם ואש"ג דשאל חייב באונסין מ"מ כס"ג מיקרי משה מחמת מלאכה ואש"ג דלא נתקלקל ונשבר מחמת המלאכה כיון דע"י אוחה המלאכה ששאל בשבילם נפסד ונאבד חשב כמשה מחמת מלאכה. וראייה מפ' השואל שהוא גברא דשאל שוגרא מחזקיה חביר עלה עכברי וקטליה יתיב רב אשי וקאמר כס"ג מאי אמר ליה רב מדרכי הכי אמר אבימי הכי גברי דנשי קטליה ליה דין וליה דיין ומקשים שם הסוס' מאי קמבעיא ליה סא הוא ממש משה מחמת מלאכה ומתיריה דקמבעיא ליה אס טינה והוליקה במקום שרוב עכברים מזיין שם אי חשיב כס"ג פשיעותא ע"כ. ה"א קמן דאי לאו משום פשיעה חשב בפשיעות משה מחמת מלאכה ואש"ג דלאו מחמת מלאכה ששאל עליה דהיינו שפאוד העכברים ותאכלם מתה בעניין איכא דאמרי דהתם והמדקדק התם בסוס' מוכח ליה דאלישנא קמא קאי ולא אחיכא דאמרי ונ"ד דמי ממש ללישנא קמא דהתם. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה שבט

ראובן שכר את שמעון עבור ז' זכוכים שיתקן ויעבר לו יין חדש בכפרים שלו בצליל כבא עשרה חביות וכן הלך שמעון ועשה ד' חביות בטוב וכשבא אל כפרי אחד לעשות עוד ז' חביות והתחיל הכפרי שהוא לבאר בא עבד השר אדומו וזוה לכפרי בטוב גוף וממון שלא לתת ליסודי בטוב יין הלך שמעון אל כפרי אחד לעשות ממנו ז' חביות וכשבא אליו אמר שכבר בלר כרמו ונכר היין ונתן אתהלת בערמס לדבריו הלך עוד אל כפרי אחר והוא בלר לו כשיעור ז' חביות ודרך אורח אבל לא גמר מלאכתו עד שנעשה רק שדרכו ונתנו אל הכבוע ובחור כך שלחם לו אשתו לשמטון שיבא משר אליה כי חולה היא ובכן חתם את הכבוע והלך לו והולך ראובן לשכור את לוי בדמים יקרים לבאר את היין ונגמור מלאכתו וכשהלך שמעון מתחילה לעשות מלאכת ראובן בקש ממנו שיתן לאשתו זכב וחצי ללרכיה משכרו וכן עשה ראובן ועשה אחרי שבא' אלו העיכובים והסיכוכים בעניינים באו לר"י מה משפטן בשביל ז' זכוכים הללו לפי כל החילוקים הללו :

תשובה

יראה אש"ג דרוב חילוקי דינים הללו נמלאים מבוארים בגמרא ובפסקי הגאונים מ"מ לריך לבארום ולסדרים יפה ומאי דנפיק מכללן דמילי דשכיחי איתן ונראה מדברי ראובן ושמעון דרזיה ראובן דשמעון יחזיר לו מן הזכב וחצי שנתן לאשתו בשביל שכרו לפי הערך כי לא עשה רק ד' חביות ואין מגיע לשכרו רק ד' חומשי זכוכים לחשבון שכר ז' זכוכים לוי חביות וסב' חביות שדרך ולא גמון הכי הולך לשכור אחר לגמור עבור ז' רביעי זכוכים ואותו מותר טובע אדרבא הוא משמטון להחזיר לו ושמעון משיב דאוחה ז' חביות שלא עשה כלל איכא לא פשע ואיכא לא עיכב ולכך דעתו שלא ינכה לו ראובן כלום בשבילם ואוחה ז' חביות שלא גמר מלאכתן אונס אשתו עכב אוחה ודעתו בשביל זה לא גרע כח זכותו כך המסע טעוהו. ומעשה נכבד דינם ונראה דאוחה ד' חביות שלא עשה כלל אונס דינם שזכר דסב' חביות מן הכפרי שגזר אדומו עליו אוחה אונס לא הוה אפשר לידע לראובן כמו לשמעון דמיקרי אונס הוא ואש"ג הואיל ותרווייהו לא הוה לבו לידע דמיה להא דאמרינן פ' סאומינן אפי' מאן דאגיר הגיר לדוולא ופסק נהרה בפלגא דיומא אי לא רגיל למיפק פסידא דפועלים ומפרשים הסוס' ושאר המחברים התם דכל מלתא דלא ידיע לתרווייהו או לידע לתרווייהו פסידא דפועלים אי אחי שהוא אונס דהמוליא מחזירו עליו כראייה ואיכא הוה להו לאתנויי עם בעל הבית דאי מתיליד אונס שלא ידעו להפסיד שכן אבל אי הוה נהרה רגיל למפקה ופועלים לא בני מתא איתון דבעה"ב הוה ליה לידע ופועלים לא הוה ליה לידע פסידא דבעה"ב דאיכא הוה ליה לאתנויי דהא לא ידעו לאסוקי אדעתיהו ואש"ג כנ"ד חס לא קבל שמעון כלום משכרו לא הוה חייב ראובן לתת לו כלום על אוחה ז' חביות שלא עשה מחמת זיוו וגירס אדומו של הכפרי משום דאוחה אונס לתרווייהו הוה בטוב דלא הוה לבו לידע דווקא בעניין זה שבתחילה כששכר ראובן את שמעון הודיעו שאילו ואילו הכפריים יתנו לו היינות שהוא לריך לעשותן אבל אם שכן בסתם לאיזו מקום כמקום

בזו הנבול ששלחנו לשם כס"ג לאו פסידא דפועלים היא ודמיה להא דאמרינן דאגירא אגירא לרפקא רפקא ואתא מיטרא דאמר רבא אי לא סיירו ארעא מאורחא פסידא דבעה"ב ופרש"י הטעם דכיון דלא הוה השדה מלי למימר ליה מי יאמר דאדעתא דהאי ארעא אונתן וס"ג אומר לשמעון מי יאמר דלעשות יין מכפרי זה שכרתי אבל אם הודיעו ליכא למימר הכי ולא מאי נמי למימר סב לי ייך ונאנא אקיים הנאי כדאמרינן בני ספינס סתם ויין זה דאס לא נתן יתן וע"כ ס"ג אמרינן בכפרי זה כדפי' הסוס' ומדכי וסב"ס במימון מדברי מור"ם מהלקים בשם ריב"ן דווקא התם שבעל הספינס הפסיד ספינתו אמרינן הוי סברא אבל בני פועלים דלא הפסידו כלום אלא שמתבטלים משכרם כל היכא דבעה"ב אונס פסידא דידעו סיא ולא כרבינו יואל שפסק במלמד שמת הסיווק כמו בשפינס ויין כדאיכא במדכי ובכנס"ס במימון וסיה נראה דאפילו כנ"ד שקבל שכרו אש"ג כיה לומר דפסידא דפועלים ולריך להחזיר כדפרישנא לעיל הטעם משום דסוס ליה לאתנויי הואיל וסוא לריך להוילא ואש"ג כיון דלא אחי בתחילה השכירות איכא דאפסיד אנפשיה מטיקרא ומחל על האונס כדאמרינן כס"ג בני סא דאמר שמואל לא שמיס מתיה וקאמר תלמודא עלה אונס דשכיחא הוא ואיבעיא ליה לאתנויי ומדלא אחי מחל על האונס ס"ג כיון דסבידא לן דפועלים סוס ליה לאתנויי מדלא אחי מינא דמחלו על האונס. אמנם נראה דלא אמרינן הכי דהסוס' מפרשים הטעם דאס נתן לא יעול לפי' קמא דמחזיק בעל הספינס אפי' בשכר דדרך שלא הלך הואיל ומוחזק בשכרו ואמאי הועיל לו מוחזקות ליקח שכר ממנו שלא עשה וזכי בשביל שהוא מוחזק ידויה וחו דשכירות אינו משתלמם אלא לבסוף ומתיריה דכיון דנתן לו שכרו נחריס לו שיהיו שלו אפילו יארע אונס רק שלא ישאר בו ואש"ג ס"ס כנ"ד שלא ישאר בו ואיכא לא הוה מעכב הואיל ונתן לו נחריס שיהא שלו. אפס באינן ז' חביות שאמר הכפרי שוכך ייו יס לחלק בדבר שאס אוחה כפרי רגיל הוא קלת לקשר ולרמאות כמו שהוא נמלא לפעמים שמבניחיהם הכפריים ליסודים ואינם עושים כס"ג לאו פסידא דשמעון הפועל היא דראובן הוה ידע טפי מידה הכפרי שלו שמעון ואיכא הוה ליה לאתנויי ודמיה להרה דרגיל הוא למפקה ופועלים לאו בני מתא דקאמר תלמודא דפסידא דבעה"ב היא ונתן לו כפועל בעל וכן לעיל אש"ג שמתחזק בשכרו לא שקל אלא כפועל בעל ואש"ג דכנ"ד קבלות כמו שנבאר לקמן מ"מ לכל הכי חילוקים שכתבו מדמינן כן קבלות לשכירות והסוס' וכן במדכי מדמינן נמי קבלות דספינס ויין לשכירות ולא כח שניוי בסגס"ס במימון דמחלק בין ספינס ובין יין ובין שכירות מעט קבלות ע"ס. ואוחה ז' חביות שדרך שמעון ולא גמר מלאכתן מחמת אונס אשתו והולך ראובן לשכור לוי בדמים יקרים ואס לא עשה כן הוה סכל נפסד ורזיה לחשוב כל אוחה חוספת ששכר שמעון ושמעון טוען טענת אונס מחמת חוילי אשתו נראה אש"ג דתלמודא לא חשיב אונס אלא שמת סתם לו מה או אחזרו לעלמו חתם מ"מ כס"ג נמי חשיב אונס כדמוכח פ' ארבע נדרים דתנן כדרי אונסין סדירו חבירו שיחבל אללו וחלה הוא או שחלה בו או שעכבוהו נכר כו' ה"א קמן דהלס בו חשיב אונס שריך לסיות עמו ואשתו רמיא עליה עפי דגופו דמיה וסשתא כ"ד אי לא הוה אונס לפועל ולא הוה נמי דבר האבוד לבעה"ב וחר הפועל הוה חילוק בין שכירות לקבלות לענין זה דשכיר החוזר שמיין לו מה שעשה בין שחוקרה בין שחולס המלאכה אבל קבלן החוזר ידו על הסחחונה כדמפרש תלמודא התם. ונראה דכ"ד קבלות היא ואש"ג דימי הביר קלבתו ידוע ואינו משועבד רק זמן סוס מ"מ הואיל ואינו קולב לו שכר לפי הימים או השעות או החדשים דאיכלי המלאכה חשב קבלות כמו קמס לקאר דימי סקליר נמי ידועים סס אבל לענין דבר האבוד כתב אשירי ומדכי ויחר הגאונים דשכיר וקבלן שוין דשמיס אין יכולים לחזור אש"ג איכא איתן ואס חוזרים שלא באונס שוכר עליהן או מטען ובשוכר עליהן כתב מדכי בשם תשובת מור"ס דווקא עד כדי שכירות ואפילו קבל השכיר שכרו חייב להחזיר בדבר האבוד כך פסק שם במדכי לעיל מיניה בשם כר"ה דלריך להחזיר אבל ביותר מדכי שכרו אינו שוכר עליו ואפילו יס בוד צע"כ

בע"כ משל השכיר כלים או בנדים או שאר ממון אינו שוכר עליו ודווקא כשנא חבילתו לידו כדפירש"ה או כדפירש"ה ר"ח ע"ש ובע"כ שיהא עשיר השוכר משרת או משרתת ורואים לחזור באמצע הזמן נראה דמיקרי גמי דבר האבוד כיון דדרבו ורגיל הוא לשכור משרתים ולא הורגלו לא הוא ולא אשתו לעשות מלאכתם ולרכיבם ע"י עזמון כמה דברים ועניינם יתקללו ויפסד להם אין לו משרתים ולכך יכול לשכור עליהם כדון כדפירש"ה לעיל ומ"מ דבר זה ל"ע וכחכ"ה בהג"ה דאשירי בשם מהר"ה דבדבר האבוד אם על ידם נעשה דבר האבוד כגון שהיו פועלים מצויים לשכור ואילו נשכרו וחזרו חייבים לשלם לו כל הספקד מדוני דגרמי אה"כ הוי הספקד שאינו של ממון כגון פורפרים לכלה או חלולים למת ונראה ה"ם מלמד להיוק לאו הפסד ממון הוא ונראה ג"כ בע"כ משום דדוני דגרמי ליחייבו רק בממון. מהשפא ר"ד הואיל ואזכר שמעון על החביות שדרך ולא גמר מלאכתן לא מחייב בחוספת השכר שהו"א ראובן כלל אבל הא פשיטא שאין לו לקבל מסן שום שכר מלבד שכר סדריכה ואפי' אם קבלה יחזיר דיון דלא גמר ועשה למת יקבל שכר על זה ואע"ג דאזכר הוא מ"מ הרי השיב נשאר בו ובע"כ לא נראה אה"כ שלא ישאר בו כדלעיל מן הסוד' גבי ספינה ויון. סרחה לע"ד כחבתי :

שאלה של ראובן מה בלא בניס ואין ידוע לו לא יורש ומוחל מן האב והניח אלמנה ונעלה כל עזבונו בנדות בלי שבועה והכנת ב"ד ולפי מה שאמרוהו הכל לא היה כל עזבונו כנגד רביעית כחובתה והאלמנה שהסא אחריו כמו ו' שנים ונפטרס ג"כ ונא אחד ממרחקים וסביא עדיית שהוא קרוב ויורשו ורואה לזכות בכספים בשביל שלא נשבעה על כחובתה ויורשים שלם באים על הכספים מכה הירושא הדין עם מי :

תשובה יראה דדיומס הללו נמאלו רובא דרובא מפחרים בספקי סגלוים וסגני כותבם בדרך ק"רה ואח"כ נבאר שאלתינו במרדכי פ' הכותב האריך וכחכ"ה כחם גלוים חולקים אילו על אילו וכחכ"ה דרב יוסף ברבי יצחק ורבינו שלמה בר יצחק וס"ג פסקו דהאלמנה שלא נשבעה על כחובתה ונחה במתנה או מכרה וכסי בעל"ה ל"ש מקרקעי ל"ש מעלעלי אינו כלום ואפי' חפשה בחיי בעלה אחו יורשים מפקו לה דלא עדיפי מלוקחים או מקבלי מתנה מן היורשים דקי"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו וכחכ"ה ראב"ה ורבינו ברוך ורבינו שמחה כתב דמתנתו קיימת רבינו ברוך כתב עעמא משום דכבר חפשה האלמנה הנכסים וראב"ה פירש עעמא משום דפסקין פרק הנשבעים דדויא דעביד כרבי אלעזר עבד ולא אמרינן דאין אה"כ וכחכ"ה רבינו יוסף ט"ע כתב דחלוקי יורשים ומקבלי מתנה כרב נחמן דפ' כל הנשבעין דעבד שובדא דחולקו גבי שניסם חשדי דליהא בן נמי הויה סברא ועעמא דליהא כסהיא דחומים מן החומים לא יפרשו אלא בשבועה דעל קאמר רב ושמואל דהם מת לוח אה"כ רבינו אה"כ מש"ל ומוסיק מרדכי בשם מהר"ם דכתב דאה"כ רבינו ברוך ורבינו שמחה ור"א פסקו דמתנה קיימת נראה לו עיקר דברי הגאון דמתנה אינה כלום דהנכסים בחזקת יתמי קיימי כל זמן שלא נשבעה ואפילו נשבעה אחר שנתנה המתנה דנשעת שנתנה לאו דידס הוא ע"כ ונפ' מי שמת חק נפלה הבית עליו ועל אשתו יורשיה בעל אומרים היא מתה בראשונה קודם ויורשי האשה אומרים הוא מת תחילה ומחלקים סהם היאך זכין אילו ואילו בין נכסי מלוג ובין מנה ומתחים ובין נכסי לאן ברזל. ומקשין שם הסוספות היאך טוענים יורשי האשה על מנה ומתחים ואפי' על נ"כ אפילו מת הבעל תחילה לא ירשו הן כיון דלא נשבעה האשה על כחובתה דקי"ל אין אה"כ ותירו כמו שפירשו וס"ג שמעון ויבני"ל תירק דמתה פתאים כס"ג נפל עליו בית גובה כחובתה בלא שבועה דלא חיישין שמה לררי חפשה כס"ג ותיורין זה כתב ג"כ אשירי פ"ק דב"ב וכתב אשירי בחשונה דראה את מהר"ם שהיה דן הלכה למעשה וסמך על תירוק זה והו"א מן סתומים במת פתאים וכתב עעמא לרבר משום דהאידינא חפשה לררי לא שכיחי בלא"ס לכך הו"א ממון אפי' בפלוגתא דרבוהא. כחכ"ה דאשירי פ' מי שמת בשם מהר"ה כתב דכסהיא נפל

בית עליו ועל אשתו יורשי האשה אין גובין אלא בכספי מלוג אבל במנה ומתחים לא משום דאין אה"כ אבל בכספי לאן ברזל לרבי יוחנן חשיבה האשה מוחזק וכל דבר דחשיב מוחזק מוריש שפיר לבניו ואע"ג דחייב עליו שבועה והסוד' פ' כל הנשבעים מדקדוקים עובא כסהיא דרב ושמואל ורב אלעזר ורב נחמן דלעיל ודר' אבא ומסקנא דקי"ל כרב ושמואל וכו' אבא וכו' נחמן וכדאמר חלמודא דעבד כרבי אלעזר עבד ופירש אשירי דר"ל אם כבר פסק הדיון כר"א לא מהדרינן עובדא אבל לכחילה יש לפסוק כרב ושמואל ומיישבין שם הכל שפיר ובמרדכי פ' חזקת הבתים כתב מחשבת מור"ם המתחלת מעשה כתיבה בת אשר וכתב בסוף דלא האלמנה שלא נשבעה על כחובתה היתה מוחזקת בספרים ולאחר מותה סחזיק בסן בנה ואמר שבעל אמו פטר אמו מן השבועה או שנתן לה ספרים הללו במתנה מלבד פירעון כחובתה אם יש עדים שהספרים הללו היה של בעל האלמנה וגם רואים את הספרים ביד בנה דלא מאי טעון בה להד"ם או חזרתי אין הבן נאמן עליהם לטעון שהיו של אמו דהו לכו כמו דברים העשויים להשאיל ולהשכיר דאין נאמן המוחזק בסן לטעון שכן לקוחים לו היכא דשווייה ראה דאמרינן ע"י שאלה ושכירות בלא לידו הואיל וידוע הוא שהיו של פלוני וס"ג האלמנה היתה שולטת בכל נכסי בעלה אחר מותו וחספה אילו הספרים וכו' ג"כ חפשה לאחר מותה ולכך לא מהני חפיסה שהיא נאמן בדבריו שהוא טוען אלא אם בא להחזיק בסן מתנת כחובת אמו מהיא עעמא נמי לא זכי דקי"ל אין אה"כ ואע"ג דאמר פ' כל הנשבעים דלכ"ג דסברי דשטר שעומד לנכות כגובי דמי אה"כ ויורשים גובים כחובתה משום דהאשה חבובה כמוחזקת וא"כ מדב"ש נשמע לב"ה כל היכא דאיכא חזקה ממש דאה"כ סך חזקה בספרים לאו חזקה היא כיון דסן כמו דברים העשויין להשאיל ולהשכיר כדלעיל ע"כ סיגון השוכה וז' וכן סברא דמב"ש נשמע לב"ה כתב רבינו שמחה דלעיל פ' הכותב וראב"ה דחה הראייה וכתב דעדיף כגובי דמי מתנת השטר לב"ש מתפיסה ממש לב"ה משום דתפיסה בספק היא ע"ש ובהג"ה במיימון פ"ז דהלכות שלוחים ושוחפין כתב דהא דאמר אין אה"כ היינו משום דאין חזקתן בשביל כך לא לשבועה ולא לפירעון ואם באין לנכות אין גובין ואם באים לטו"א מסן אין מו"אין וסביא נמי ראיס מהא דב"ש דשטר שעומד לנכות כו'. ובמרדכי פ' חזקת הבתים בפסוקה אחרת דמור"ם המתחלת ראוין נשא את לאס ונולד ממנה חנוך ודינה כתב דלאס מת ראוין ולא נשבעה על כחובתה ונשאת לשמעון והכניסה לו ספרים ומתה ג"כ ועמד בנה חנוך וערער עס שמעון ואמר שהספרים שהכניסה לו לא הויו של אביו ראוין ואמו לא נשבעה על כחובתה וסדרר ידוע דלא הויו לאמו נכסי כלל אלא מה שנתן ואמר שהספרים שהכניסה לו לא הויו של אביו ראוין וזכה ואפילו שבועה שלא פקדני לא בני כיון דאלו הייתה לאס קיימת היתה יכולה לעכב הספרים כחובתה וכשבועה אינו מעכבה בלא שבועה דעדיף מינה לענין זה ואע"ג דאיו ב"ה אלא מתנה משום דנשבעה יודיס בטענת שמה היא ב"ה עליו ואין נשבעים אותה אלא כשבא לטו"א שער של אביה אבל לא להחזיק מה שבידס כך פוסק מהר"ם כאן כהשוכר את הבית ונפ' סינזקין במרדכי כתב דכמה גדולים סבירא לכו נמי סכי דאין נשבעין שבועה זו אלא לטו"א וכתב עוד כאן במרדכי דווקא במטלטלי זוכה שמעון דשייך בכו תפיסה אבל במקרקעי לא משום דאוקמינן לאו בחזקת מרדא קמא ובחזקת יורשי ראוין קיימי אה"כ מכרה לאס מסן לאחר מיתת ראוין והחזיק אה"כ בסן ג' שנים כס"ג חשיבא מוחזקת בסן ושמעון סבא מתנה זוכה בכו כמו במטלטליס שפושפ בסן ע"כ. ומהשתא נבאר שאליחתינו ונראה דהא היו יורשי האשה מוחזקין בכספים ולא שווינוהו ראה או שאין יעילים יורשי הבעל לברר שאילו הכספים היו של הבעל דיון עם יורשי האשה להחזיק כל מה שבידס כדמוכח שפיר בתרתי תשובות דמור"ם דלעיל דכל היכא דהאשה מוחזקת וגם יורשים או סבאים מתנה במידי דשייך ביה חזרת תפיסה לא אמרינן ביה אה"כ וכדמשמע נמי סה"ס במיימון דלעיל וכן בהג"ה דאשירי פ' מי שמת כדלעיל והא דכתב מהר"ם פ' הכותב דלעיל דאין נראה לו דברי ר"ב ורש"מ ור"א

ורא"ס ורבינו שמחה כתב שם מטעם דלחזיק לא אמרינן אין
 אמש"ל משמע דמור"ס לא סבר להאי סברא הא ליחא פ"כ דא"כ
 היו דבריו כוהנים זה את זה אלא טעמא דמור"ס כדמסיק משום
 דבשעת המהרה לא היו שלם ולא היסח יכולת לתת במתנה דבר
 שאינו שלה דהא אפי' נשבע אה"כ לא מהני וע"כ מהאי טעמא
 הוא אבל לעולם יורשים וזכים מכהה מחמת ירושה אם מוחזקין
 הן הואיל וזכה היסח יכולה להחזיק בשבועה ולא דמי ללקוחה או
 מקבלי מתנה שאין באין לזכות אלא מחמת המכירה או המחנה
 שעשה קודם שבשבעה וסא' ללו כלום היא דלא הוה שלה באותו
 זמן ואי קשיא לן דהא פ' כל הנובעים מקשה אדרב ושמואל דאמרי
 אין אמש"ל ממחיתין דהכותב נדר ושבועה אין לי עלך ועל יורשי
 ס' עד אבל יורשים משביעין את יורשים אלמא דאמש"ל ונזקין לה
 תלמודא הכס' גרורשין וללדרין קמי' ובאשירי פ' הטרבח מפרש
 נמי ה' מהיתין בהאי אוקימתא והשפח' אמאי לא מוקי לה
 לעולם כאלמנה וזנון שהפשה כדפירשתי לעיל . ור"ת א"כ אפילו
 שבועה לא בעי יורשים כדפסק מור"ס ומהיתין דקמי' ומשביעין
 את יורשים לוקמא כגון שהפשה היא בחייה אבל כיוצאין לא הפשי
 השפח' והממון ביד ב"ד ואפילו כה"ג משמע לעיל בהגה"ס באשירי
 פ' מי שמת דאמש"ל בדבר שהוא חשוב מוחזק בו או הוכיח מולא
 מוקי הכי דבכה"ג דאין כוורשים מוחזקים אין אמש"ל וי"ל דלא
 מני' לאוקמי מהיתין כה"ג משום דבימי חכמי התלמוד לא היסח
 כתובתה נביית רק מן הקרקעות דמחזיקת הגאונים היא דנביית
 מן המטלטלים ור"כ במקרקעי לא שייך כבו הפישה כדלעיל ור"ת
 לוקמא כגון שמכרה מוס' ואח"כ החזיקה ג' שנים כדלעיל י"ל דבכה"ג
 שיהיה לה חזקת גמורה ומבוררת בהנכו קרקעות חשבינן להו
 כידים לגמרי ובחזקת יורשים קיימי' ולא הוה לריכין שבועה כלל
 אפילו אי לא הפשו כבו דבחזקתיכו קיימי' חזרתי לג"ד דהא אין
 כוורשים משני לרדים מוחזקין אלא הממון מינה ביד ב"ד לחזקת
 שניהם הים נראה דזכו יורשי האבס' הואיל והינם לריכין להאי
 דבחזקתיכו נמי מונח ואפי"ג דלא מוחזקין נמי אינון מ"מ בעטס
 מועט דחין דאין אמש"ל כדאמר הסס' כבו דלא לוסיק עלה אלא
 מאי דדמיא לה ממש ובאין יש לחלק . וכו' דכתב לעיל מהשפחה
 אשירי דמור"ס הקול ככה"ג משום דהאידנא בלא הכי הספיש
 לררי לא שכיחי וכ"כ בג"ד דלא כוס אמיר ולא כוס ליה יורש יורש
 שיחזיק בנכסיו חוץ מאשתו ולכל הפחות הים נראה דחולקין אפס'
 כמדומה לי דכוונת דייני' דעלמא לא אולא הכי אלא סברי דכל אלמנה
 שלא נשבעה ומתה אין ליוורשים כלום אין להם חילוק בין היסח
 מוחזקת או לאו . ואנא סבראם לע"ד לפוס' דינא ומתוך הלכה כהכתי':

שאלה שלא

שטר של נכרים שכתב בו שהלם סכרי משעבד
 את פלמו לישראל הזה המלוה ולכל מי שבוע
 בכתב הזה כמו שניגלים לפעמים שכותבין כך בשטר של נכרים
 יכול ישראל המלוה למוכרו לישראל חבירו בחליפין או במכירה
 בלא כתיבה או לאו :

תשובה

יראה דודאי יש לחלק בין שטר כה"ג ובין שטר שאין
 נכתב רק בשם המלוה דבעור חושן איתא מהשפחה
 סר"ש שטר שכתב בו כל המזויאיו יש לו רשות להובעו א"ל כדשפח'
 עליו מן המלוה ויכול המזויא' להבוע בו הלום ומוכה הסס' שאפילו
 לא קבל עליו הלום תנאי זה בפירות אלא שעל ידי שופרא דשפח'
 נכתב בו כך מהני מתוך הסלכס' אלא שמוכג' עוליעלא לא הים
 כך ונראה ד"ל דכי סיכי דמועיל זה הלשון שיוכל אדם לנכות בו אפי'
 בלא הרשאה משום דגם לשמו נכתב א"כ כשהוא מוכרו לחבירו
 קלאו מיד כשאר מטלטלין וק"ל . והכי מוכה כסדיא מן הסוספות
 פ' הספינה דמקשה הא דבעי' לאחויי' ראייה דמיילי מקימא מהא
 דהיה כיון שזכה זה בשדה וקנה השטר בכל מקום שהוא דסיכא'
 מיייתי ראייה דהכא' לא הויה דמקמי' אלא לעניים שטר מכר הכותב
 בשם המוכר ללוקח ובהסיה' ודאי מהני מכירה בלא כתיבה לכ"ג
 עכ"ל החוספות הא קמן דשטר הנכתב לפלוני אפי"פ שהוא ליק'
 לקנותו יכול לקנותו במכירה לחודא' וס"ה ר"ד שכתב לכל מי
 שמזויא'ו דאין נראה דגרע' משום דנכתב בכללותו וכ"כ אשירי פ'
 סוכת בשם סר"א ב"ד פ"ה כהב' לוק' למלוה משתעבדינא לך ולכל

דאחי מחמתך ומכרו המלוה לשטר זה אינו יכול למחול אותו
 ואפי"ג דמוכר שטר אחר יכול למחול סיינו טעמא דמכירה שטר זה
 הים כמו שאר מטלטלין דכיון שמכרו שוב אין לו כח בכן אפי"ג
 דהסס' נמי נכתב בכללותו לכל מאן דאחי מחמתו וז"ע שם דמאד
 האריך . והסיה' דנקיס' השטר בכל מקום שהוא כהב' אשירי פ"ק
 דב"מ דרב האי גאון מחלק משום שהשטר נכתב על איהס' קרקע
 עלמו לכך נקיס' השטר באבג' אבל אי לאו הכי לא ופי"ג דנכתב
 בשם הלקח לא מהני אי לאו כיו' על אותה קרקע עלמא' אלמא'
 לא הוה כשאר מטלטלין הנקיס' באבג' י"ל דלענין אבג' לא דמי
 לשאר מטלטלין אבל לענין מכירה דמי וסיה' נראה לכוונה מדברי
 רב האי דקייין חליפין נמי לא מהני לקייים השטר בזה מדאבג'
 לא מהני דהא אשכחן מטבע' שאינם נקייים בחליפין ונקייים באבג'
 וסיה' מקמץ קלח' מן הסוס' פ' הספינה אפי"ג דסבידא' להו דחוסות
 דשטר איקנו' באבג' כמכירה מ"מ בחליפין לא מיקני' כמכירה וכן
 כתב הרמב"ן בעור חושן וכוין דגרוע קייין חליפין לענין שטר י"ל
 דאפילו בשטר כג"ד לא מהני ליה חליפין אך בהוס' פ"ק דב"מ
 כתבו דל"ע אס' שטר נקייים בחליפין וז"ע ג"כ בזה במדברי פרק
 הנזיל קמא' וגם בהגה"ס ביימון פ"ו דהלכות מכירה כתב ח"ל
 כהב' רב האי גאון שמואל השוכס' אחת מהגאונים דשטר נקייים בחליפין
 ולא ברירא' לי ורבינו ברוך כתב דאין נקייים בחליפין אלא אבג'
 קרקע עכ"ל . ולפי זה מה שדקדקנו לעיל מדברי רב האי גופיה'
 יתא' דהא רב האי גופיה' כתב אפיכא' בשם חשיבה הגאון ודקדק
 מן הסוס' פ' הספינה נמי סתור' הוא מן הסוס' פ"ק דב"ק ולכך
 מוטס' דבר דשטר כה"ג שנכתב לשם כל המזויא'ו נקיס' הוא
 בחליפין כמו במכירה :

שאלה שלב

רב סיושב בישיבה קיים השטר ביחודי . מהני
 קיום שטר או לאו :

תשובה

יראה דאי אפי' בעל דין ומערער יכול להיות דלא
 מהני וכן שמעתי שאחד מהגדולים הביא ראייה
 דלא מהני מהא דאמר פרק שני דכתובות ואמר לנא רננא' אפי'
 ופירש רש"י שם בחד' לישנא' דרב אפי' הים אחד מן המקיימים
 השטר וסדר אותו פ' מטעם המפורש שם אבל לא סדר
 מטעם זה דע"כ רב אפי' לא הוה אחד מן המקיימים דא"כ מה
 כוה' לריך' לאחריני ככדיה' הא איכו' כוס ראש' הגולה אפי"ג לעולם
 בעינן תלמא' . אמנם מוכג' פשוט הוא לחופשי ישיבה שחוסמיה'
 ביחוד לקיים שטרות ואפשר דבכה"ג יומא' מוכג' מבטל הסלכה
 בדבר שבממון . הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה שרג

ראובן הסקיד אלל שמעון מאתים זכובים מוגהים
 ככד קטן לזיר וחסה' והלך שמעון והלניע
 בזדור שהוא כיפת' אגניס' חתה' מטעם רחוק מאד מפני המטה
 עד סמוך לכותל שבאחורי המטה שאין שם הילוך בני' אדם לחפש
 במקום הזה אחר מעון כלל ויהי לנימס' אח"כ ברהס' התנגולת אחת
 של לוי לאוחו' הסדר דרך החלון וכו' לוי ובקש' משמעון לפתוח
 כיפתו לחפש' התנגולת וכן עשה שמעון ופתח לו ועמד
 על הפתח ולוי נכנס' וחפש' התנגולת בכל הזוויות גם חתה' המטס'
 עד שמאל' התנגולת והלך לו . ושמעון לא שם אל לבו בפעם הכוא'
 שהים סכד' שהזכובים בו חתה' המטס' ולזמן מועט אח"כ בא' ראובן
 וחבע' פקדומו' והלך שמעון להביא' מחתה' המטס' ולא מלאה' ונכנס'
 וזכר' מאז שהיה את לוי לחפש' שם התנגולת וספר' לראובן כל
 המאורע' ואומר לו הנחתים' חתה' המיטס' כדי לעשות' שמירה' משולה'
 מפני שאין לב' האנכיס' והגנבים' לחפש' שם אחר הממון' אך האמת
 כשהסתחי' את לוי לחפש' שם לא חכרתי' בדבר לא ידעתי' אס' הוא
 לקחו' או אס' כבר הים נכנס' או נאכד' והסיב' ראובן' פשעה' בשלי'
 שלא סגרה' פקדונו' בחיבתך' וגם במה' שהנחת' את לוי לחפש'
 במקום' שהים מונח' שם פקדונו' . הדין עס' מי :

תשובה

יראה דבסתחילא' יש לנו לבאר' אס' פשע' שמעון' במה'
 שהיחו' כפיפתו' חתה' המטה' אי חשיב' כה"ג' שמירה'
 כראוי' לשומר' חס' אס' לאו' כפי' המפקיד' אחר' כהספס' אין לסן'
 שמירה' אלא בקרקע' ומחלק' הספר' הסס' לפי הזמן' דבזמן' דשכיחי'
 גשטיא' או פקומאי' או גפוחאי' משתמיס' השמירה' וכתבו' הרמב"ם
 וסמ"ג

וכמ"ג וא"ז כל אילו הדיונים ממש כדון הנמלא בתלמוד ולא חלקו כלום בין שנים מנכבד השמירה בימייהם ובין האידנה וכחבו עוד דאפילו אם נתנו במקום שיהיה לשמור את שלו אם אין במקום ראוי לשמירה לפי מה שהיה הפקדון חייב לשלם שאם ירצה לפסוע בשלו אין לו לפסוע בשל חבירו וכן כתב במרדכי בשם ראב"ה דאילו מוטיל לפטור דתתנו במקום שיהיה לשמור את שלו אלא"כ הסתם עמו לתתו במקום שיתן את שלו אבל כתב ראב"ה דגם לעיין כספיק וכוונתו כסן הכל חלוי במנהג המקום וכזמן האין נוכחין לשמור כדאמרינן האידנה דשכיחי גשופאי והאידנה דשכיחי פרומאי אלמא דלפי העינין משתנה השמירה ולכך האידנה אם נתנה כפיסת האברים דמנערה מנורה ומגנבים אין לריך לטומנם בקרקע ופטור בק"י. ובשם ר"ת וספר החכמה כתב במרדכי דדוקא בימייהם שטיו וכס בחים רעושים בשם בעינין שמירה בקרקע אבל לידן שיש לנו בחים טובים בעיירות לא לריכס וכעין זה כתב אשירי בשם ר"י סבולאוי שקב קבלה מרבתי דדוקא בימייהם דהו שכיחי גנבים ורמאים שהיו מחפשים אבל בזמנינו אם נתנה במקום הראוי לשמירה במקום שיהיה לשמור את שלו די בקב ופטור והסכים אשירי לזה וכתב שראוי לשמור על דא ובכנס"ה באשירי בשם מהר"ח כוכף עוד עטם שראוי לשמור על דא ובכנס"ה סגור ובתיבה סגורה דפטור אדעתא דהכי קמפקיד עכ"ל. נראה דהו"ל לומר דכיון דידוע המפקיד שאין הנפקד רגיל לשמור שום דבר כלל כי אם בעינין זה מעיקרה אדעתא דהכי קמפקיד. ומסתמא נראה כנ"ד מה שהיה שמעון הפקדון כפיסתו תחת המטה לא פשע מידי שהרי בחרנו כמה דעות הנלווים דהאידנה אין לייבין כספים שמירה בקרקע ונראה דאפילו אם לא היה כיפה אלא מקורה בעלים אין לחייבו אם אוחז חדר מיוחד לנפקד לשמור בו כל חפציו היקרים לו ואינו מניח להשתמש בו אלא בני אדם הנאמנים לו כ"ה"ה חשיב מקום הראוי לשמירה דהרבה בחים אין להם כיפת אברים ומסתמא גם הנפקד ידע כך ואדעתא דהכי הפקדון כמו שכתב לעיל בשם מהר"ח ומה שלא כגד הפקדון בחיבתו נראה דלא מיקרי פושע בסכי כלל דז"ל עטניה עטנה דאומר לשמירה מעולה נכחין שהיה במקום שאין האנשים ועבדי השלטון וגנבים וחתין לב שיש שום מומן באוחז מקום. ואשכחן בתלמוד פ' הנפקד כהיה סדרה גבי ההוא גברא דאפקידו גביה זוזי אוחזיניהו בריפיה דאורבני ופרש"י ביה קבון עובל כתיב טובע ששעוין לידי עופה למארב מארבים ומכיים רש"י דא"ג דלענין גנבים נעירותה הוא אפילו בלא קבורה שאין גנבים חולכים שם לגנוב שאין מומן מלוי שם ה"א קבון דאפי' בימייהם דהו כספים לריכין שמירה בקרקע והו שכיחי גשופאי ופופאי אם נתנו במקום שאין חתין לב ומשמיתין שיש שם מומן חשיב שמירה כל שכן האידנה בזמנינו דלא שכיחי כל הוי דמכחי. אפס מה שטען [רובין שפסע] שמעון שהיה את לו לחפש בחדרו נראה דטענתו בזה טענה היא ולא מבעיא אי לוי מוחזק לגנוב דהו לוי לחוש על גניבתו כהא דאמרינן פ' כל הנשבעין גבי ראובן שהטמין כליו תחת כנפיו ובעל הבית אומר גנבים ואוחז שהכלי בידו אומר לקוחין נאמן משום דאחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין כתב רב אלפס על ובאשירי ובמרדכי מייטי לה דדוקא באינשי דלא מוחזק ומפורסם בגניבה אבל מוחזק ומפורסם לא וא"כ ה"ל הו לוי לחוש לשמעון על גניבתו של לוי הואיל ומוחזק אלא אפי' אי לוי אינש בינוני הוא מ"מ נראה דחשיב פשיעה בזה שהיה לחפש בחדר בכל הזויות כדרך מהשפין אחר פרנגולה שדרבה ליהוה בורחה ונשמעת תחת המטות והסיבות ואע"ג דאמר אחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין נראה דלא אמרינן הכי אלא לענין זה כדי שלא יהא שכנגדו נאמן ליטע וליותול אבל אינה חזקה גמורה כ"כ שאין לחוש לגניבה כשציל כך וס"ג מחלק מסר"ס במרדכי פ"ק דב"מ אה"ה דכתב רבינו שמחה דאין משיעין שבעה היסת אטענת גנבה לי משום דאחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין וכתב מור"ם דלא דמי להכיח שהטמין תחת כנפיו דכתב אמר ההוא טעמא דאחזיקי אינשי כו' כי כיני דלא יהא חובב נאמן בשבעה ומוטל אבל לעולם הנחשב לריך ליטע

לב

היסת אפי' על טענה גנבים אלמא דחשו לה רבין ועבד תקנתא ואע"ג דלחד ליטענה לא עביד אלא היכא דאיכא דררל דמנוול וא"כ ע"כ לאו חזקה היא דמחזיקין אינשי כו' דאל"כ היקטם על התקנתא אדרבה חזקה אינשי לאו גנבי יניחו כדמקשה בשבעה דדיינין אדרבה חזקה אין אדם מעיז ורבינו שמחה נמי מלי סבר דלאו חזקה גמורה היא אבל מ"מ מהו דלא חשבו דררל דמנוול כלל משום דלא שכיח קלח הוא ולא עביד תקנתא עלה. אבל אין נראה להביא ראיה מהא דכתב אשירי פ' המפקיד גבי שומר שמסר לשומר שאפילו שומר כשני מוחזק לאדם כשר דלא מלי למימר את מהימנה לי בשבעה ולא אריך משום דאין לו עליו להאמין בשבעה לאדם שאין לו עסק עמו אלמא אפי' לאדם כשר אין לסמוך עליו בשביל אחרים דשאני ההם שהוא מוסר ממון ליד מי שלא האמינו לו הכעלים ודאי כס"ג מיקרי פשיעה אבל מה שאינו חושש ומשמר מפני אדם מוחזק בכשרות שלא יגנוב ממון כס"ג איכא למימר דלא פשיעה היא דיש חילוק בין בטיחורא אחי יחשב לשלוח ידו בשל אחי לידם דסברא הוא המוחזק בכשרות לא יחשב לשלוח ידו בשל אחרים לגנובו אבל אי אחי לידו בטיחורא ונריך להחזיר או דפשע ובעי לשלוחי יש לחושודו דילמא לא קאי בסימוניה. ואם ישעון שמעון מאן לימא דבהסיא שעתא דחפש לוי בחדרו היה הפקדון תחת המטה דלמא כבר נגנב היה ע"י אחר ובהסיא גניבה לא מחייבין כי שמרתי כדרך השומרים כמו שמואר לעיל ויחר מחדש ימים קודם שחפש לוי שלא בדקתי תחת המטה לראות אם הפקדון שם וא"כ אפשר לומר שכבר היה נגנב. נראה דטענת שמעון בזה לאו טענה הוא והטעם דכיון דכל שומר לריך ליטע בשל פשע היאך יוכל שמעון כאן ליטע בוודאי שלא פשע דילמא היה הפקדון תחת המטה עדיין בשעת שחפש לוי ומלאך שפסע בשמירתו. וא"כ מלך דחייב ליטע כס"ג שהו ודאי שלא פשע דילמא כל היכא שולד שפק שלא יוכל לידע אמרינן עלה אוקי ממונא בחזקת מריה וא"כ ליטענה אלא שלא פשע בדבר שאפשר לו לידע הא יסתא דכאיתא בדיא באשירי פ' השולח גבי מסה מחמת מלאכה היכא דמתה בדרך ולא הרגיש בה עייפות דמסוס דאילו יכול ליטע שמחה מחמת מלאכה משום דספק הוא חייב לשלם ואע"ג דהס נמי אינו יכול לידע הספק אפי' לא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה וימנא דמתה מחמת מלאכה אלא משום דלריך ליטענה דמתה מחמת מלאכה חס לא יוכל לידע בודאי מחייבין ליה כ"ל לעינין שבעה שלא פשע דאין נראה לחלק ביניהו ואי תקשה לן הא דאמרינן פ' האומנין החורשים בפרה ונשבר הקנקן פירוש יחד של מחרישה הוא הכרזל הסורן בדרך ופליגי תת למאן דאמר חייב המוכיג את הפרה לבוין אותה לתלמים ולמאן דאמר חייב האוחז על היתד להעמיקו בדרך ופסיק הילכתא כמ"ד האוחז על היתד חייב וקאמר עלה ואי ארעה דמחזקי בנרודי פ' קרקע שהוא מעלה אברים וזומא ושרשים תרווייהו משלמי ופי' רש"י שם משום דהו לכה לזכר מאד ובדבר מוטע ששיות אף המוכיג נשבר והו מוטל בספק ואיתא תת בחוספות ח"ל פירש בקונטרס דתרווייהו משלמי משום דהו ספק מי עשה ואין נראה דלא קי"ל כסומים אלא כרבין דאמרי סממ"ה ואי הו ספק הו שיהי פטורין אלא לריך לומר שלא פשעו כו'. והשתא לפוס סברותיה ופי' נמי דספק הוא אם פשעו אם לאו מ"מ יתחייבו מטעם שהרי לריכין ליטענה שלא פשעו ואינם יכולים משום דספק משלמי. וי"ל דה"ס גבי מוכיג ואוחז ביתד לידעו לא מספקי כלל דכל אחד עושן אתי לא שניה במלאכה כהו ושיחבטנה אהא דלא שניה מידי דהא דפירש רש"י דהו מוטל במספק אינו רואה לומר דכן עושין בספק אלא ר"ל דלכ"ד מספקא להו בארעה דנרודי דבסתם ארעה מוקים להו דהאוחז בלחוד פשע ובארעה דנרודי מספקא להו והכא דקאמר תוספות דתרווייהו הו פטורין משום דהו שיהי נשבעין ונפטרינן ואע"ג דחד מיניהו מישחבט בביקרא לא קיימא לן כבן נגס אלא כרבין דשניהם נשבעי ומוטלין וכל שכן דשניהם נשבעין ונפטרינן אבל כנ"ד דשמעון אינו בא אלא בטענת ספק דלא מלי למימר כלל בודאי דשמרתי כדל

השומרים

השומרים ולא פשעתי שאם היה הפקדון עדיין תחת המעט כשהפסד
 לו לא שמר כדרך השומרים כדפרישית הילכך לא מצי אישטובעי
 אבל אין נראה לחייב את שמעון שלא מטעם שבועה אלא משום
 דהלין בדבר הסוס ומה שגראה יותר להיות וכן נמי יש לנו לומר
 דלוי שפסד במקום הפקדון ובה אל הממון מסתמא הוא נגנז ולא
 הלין שמה אחר הכביא את עצמו לשם וגנזו לפקדון דלא שכיח .
 ונראה לומר דאש"ג דגניבת לוי נראה יותר מגניבת אחר דבר מ"מ
 מהאי טעמא לא תפקיין ממון מחזקתים וראייה מפ' קמא דידה
 גבי מדף טמא מונה תחתיה פירשו הסוספות שם הנפילה נראה
 יותר ממה שאדם טהור וכנס לשם ווטלו ואש"ג אזלין בזה חזקה
 טהרה ותלין בחדם טהור מטעם חזקה ולא מטעם דלא מחזקיין
 טומאה ממקום למקום דלאו סברא דאורייתא ניסו כדמוכח הסם
 וכיון דחזין דחזקה טהרה מצטלח טעמא דנראה יותר מכל שכן
 חזקה ממון דעדיפת מיניה כדמבאר לקמן . והיה נראה עוד טעם
 לחייב את שמעון משום דינא טעמיד הפקדון על חזקה ולא נטל
 וגנז ממקומו עד שפסד לוי ובפ' כל הגט גבי הא דתמן המנהיג
 פירות להיות מפרים עליה משמע דכס"ג מיקרי טעמד דבר על
 חזקה ואש"ג הדרבה טעמיד ממון על חזקה איכא נמי סברא
 דנראה יותר אך הוה נ"ך דקדוק גדול בזה חוקים בכמה מקומות
 בתלמוד בתוספות פ' שבואל גבי מחליף פרה בחמור מוכח דחזקה
 ממון למוחק בו עדיפת מחזקה מריה קמא וחזקה מריה קמא
 עדיפת מחזקה מעוברת שלא יורה דייני חזקה הנוף וחזקה דידן
 דהטעמיד פקדון אחזקה דהשתא הוא דניטל לא ברירה אי איכא
 לדמיון כך חזקה לחזקה פנויה משום דבתרומתו אין הנוף והענין
 משתנה אלא שיואל מרשות זה ובחזקה פנויה מסקיין הסם פ' הסמיר
 דלא חשיב כלום נגד חזקה הנוף אפילו לרבי יוסע כל שכן לרבי
 גמליאל ולכן כללל דמילתא בענייני החזקות כי מוניחו עדיפת
 ובאזה דוכתא אזלין בתרה אי לאו סמוך להמנותא דרבנן הגאונים
 בעלי התוספות ושאר רבותא לפי מה שנמאל בסדיא בדברייהם .
 אמנם שאולייתו מהבארת כך דחייב שמעון לשלם הפקדון משום
 דלא שגרו כדרך השומרים שהניח את לוי להפסד במקום הפקדון
 ולא מהי ליה טעמא דכבר נגנז דכיון דמחוייב הוא לישבע
 והוא לא מצי לישבע וחייב כדפרישית אבל במה שהניח בחדר המיוחד
 לו תחת המעט ולא סגרה בתיבתו לא פשע ביה ושמר כדרך
 השומרים כדפרישית לעיל :

שאלה שדר

ראובן תובע את שמעון שפסד בפקדון שלו
 וסביא עד אחד שהוא כדבריו ושמעון משיב
 שלא פשע כלום בפקדון וסביא גם הוא עד אחד כדבריו מי מחייב
 בכס"ג שבועה שלא פשע או לאו :

תשובה

יראה דאש"ג בכס"ג מהי העדאה העד לשמעון לפטור
 מן השבועה כפירוש רבינו תם והסכימו החוספות
 ומר"ם ואש"ג בריש ב"ב מצינו דעד אחד פוטר מן השבועה
 ואש"ג דנגילין פ"ק דב"ק להד שנינו אישא דכלל של ר"ם לא קאי
 אשבועת שומריין כיון דודאי היה של חבירו בידו לא יוכל לישטר
 מן השבועה אלא בשני עדים כך סברא ע"כ אש"ג ומרדכי ריש
 ב"מ פליגי עליה דמקמי טובא אפירוש ר"ם משבועת שומרים
 ורז"ם להוכיח מיניה דע"א אינו פוטר מן השבועה ודחוקין קמא
 להרן ולא בעי לפלגי בין שבועת שומרים לשאר שבועות . והשתא
 ב"ד אש"ג ד"ל דמוקמיין חד לבסדי חד ונשאר עדיין שבועת
 שומרים במקומה וימא דכלל של ר"ם אינו אלא סיכא דליכא אלא
 חיוב שבועה כגון שבועת שומרים או מודה מקלס וכל העדאה ע"א
 כה"ג ע"א פוטרו דכי מוקמא נמי חד בסדי חד מולא שום נשאר
 כשאר כופר הכל פטור . אבל כל היכא דאיכא כבר חיוב
 שבועה בלא העדאה העד כגון שבועת שומריין או מודה מקלס
 ואיכא העדאה עד אחד בבדיה כה"ג לא מצי עד אחד לפטור
 מאותה שבועה דאמריין אוקי חד לבסדי חד כדפרישית לעיל מ"מ
 נראה דאין לחלק והיינו משום דכי נמי מלגופין העדאה העד
 המחייבו שבועה לשבועת דרמיוא עליה כבר מ"מ אין עליו שום חיוב
 ממון אלא חיוב שבועה ועד אחד מצי לאיפטורי מכל חיוב שבועה
 רק שלא יסא שם חיוב ממון לפירוש ר"ם והכי כתב אש"ג בשם

מר"ם דמיימי סיעתא לפי ר"ם ללא מיעט קרא לעד אחד אלא
 לכל שין ולכל הטמא אבל קם הוא בין לחייב שבועה בין לפטור
 שבועה וא"כ וכל ג"כ לדקדק מקרא דווקא לשון הטמא אינו קם
 אבל קם הוא לכל דה וחומר שבועה בין לחייב בין לפטור . ועוד
 נראה דיש לדמות ר"ד לשנים שכן חולקין עבור עליה אחד ראובן
 ושמעון אייתי ראובן חרי ססדי דדידיה הוא ואייתי עוד חרי ססדי
 דמסדי נמי דדידיה הוא אלא דמסדי כסיגון אחר קלח אבל
 אינם מכחישים קמאי כלל ושמעון נמי מיימי חרי ססדי דדידיה
 ה' לא אמריין אוקי חרי ססדי דשמעון לבסדי חרי ססדי בחריאי
 דראובן וישאר חרי ססדי קמאי דראובן במקומו אלא אמריין חרי
 ססדי דשמעון חרי סן כמאה של ראובן משום דחרי ססדי קמאי
 דראובן היו מועילין לו לבדו כמו אוחן שבאין לחוספת לכו לכן כי
 אהו חרי ומכחישין לכו בעלי עדות כולן ומוקי חרי לבסדי חרי
 כאלו הוא חרי וחרי . וה"ג ב"ד תוספת השבועה שבה מחמת
 העד לחייבו שבועה קמיתא אינם מועלת יותר כלום דקר היה
 מחוייב כבר בחומר שבועה וכי היכי דעד אחד היה פוטר ממנה
 ס"ה דפוטר ממנה גם אחר שנתוספה . ונראה להביא הוכחה לדברי
 ממה שגמלאחי בהשבות המיימון מתשובת מור"ם לגבי סיפוך שבועה
 דכתב כך כללל דאמור רבנן כל מקום ששים מחייבין ממון עד
 אחד מחייבו שבועה אן נמי אמריין לפטור דכל מקום ששיסה
 פוטרים אהו ממון אחד פוטרו משבועה לפר"ם ונראה דלפיין
 מוכר כללל דכל מקום ששים כו' דכתב אש"ג פ' שבועה דדיינין
 דלמידין סימנו ס"ג למידין מכללל כל היכא דשנים פוטריין ממון כו'
 וא"כ ע"כ ר"ד עד אחד פוטרו מן השבועה דהא אי הוה כה"ג
 מודה במקלס חמשים ובאידיך חמשים אמר לא ידענא ואתא חד
 סעדא ואמר ג"כ ידענא ליה באידיך הוה האי גברא מחוייב ממון
 מטעם מתוך שאינו יכול לישבע משלם מהרי גוויי חד מכה שבועה
 מודה מקלס וחד מכה שבועה העדאה העד אחד וכן עמנא דמתוך
 דאורייתא הוא כדמיימי ליה רבא מקרא ב' כל השבעין ומסיק
 רב אלפס הסם דסכי הילכתא ואש"ג אי אהו חרי ססדי דבאידיך
 חמשים דקאמר איני יודע דלא מחייב בכו פשיטא דהו פטור
 מיימיה וכיון ששים פוטריין אהו ממון כה"ג הוא הדין עד
 אחד פוטרו מן השבועה כסיגון זה כגון שלא טען באידיך החמשים
 איני יודע אלא טען כרי דלא מחייב בכן ואש"ג דהוא מחוייב
 שבועה בחרי גוויי דלגיל וקא אהי עד אחד שמעיד ליה כדברין
 באידיך חמשים ופוטרו מן השבועה הואיל ונשים פוטריין אהו
 ממון כה"ג אבל אין נראה לומר דאפילו סיכא דקאמר איני יודע
 באידיך חמשים הוה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואש"ג
 ייתי לעד ולפטורי' משום דכיון דפוטרו מן השבועה אין כאן מתוך
 כך סברא יתא דמ"מ אי לא הוה העדאה העד הזה הוה מחוייב ממון
 ומאלא הוא פוטרו מן הממון . הכי מוכח בבדיא באש"ג ריש
 ב"מ אהסיא דמקלס משומר שמכר לשומר ומשני לה ע"ג :

שאלה שרה

לוי נותן פקדון לראובן ושמעון אחיו חפלים על
 זהב ושל כסף וקבלו ממנו הפקדון בשוחפות
 ולמים חבט לוי את פקדונו מהם והשיב ראובן כתבה לי לכוזיא
 ללורכך כך זכובים ושחזיק פקדוקך עד שתפרעני והשיב שמעון
 שכן כתב ושלח לו וכן עשו כל אחד בפני עצמו הואיל וסך זכובים
 שכתב להם ולוי אמר כתבתי להם לכוזיא כך כמו שאחס אומרים
 אבל לא הולאחס כמו שאחס אומרים ומכתב כנגד ראובן בעשרה
 זכובים וכנגד שמעון בשלש עשרה זכובים נאמנים ראובן ושמעון
 אחיו לישעון ולישבע עד כדי דמיו או לאו :

תשובה

יראה דאין זה מתחלק לכתה גוויי ותליא נמי כפלטגתא
 דרבותא וסני אבאריס . החילוק הראשון אס יש עדות
 שמכר לוי פקדון זה לראובן ושמעון אחיו וגם רואין אה עדיין הפקדון
 בידם כל הגאונים פסקו פ' חזקה הכתים דכל היכא דאיכא עדים
 ושווייה ראש אפילו לאחד שאינו אומן לא מהימן לומר ולעשון
 עליו כלום בר מר"ם דפסק הסם דאפילו איכא עדים וראה מהימן
 אא"כ שהוא אומן על אותו דבר שסוא טוען עליו וכתבו הסוס'
 שם בשמעתא דאומן דפירוש ר"ם נראה לר"י מאלד דוחק ע"כ לא
 כתבוהו וכן כסוב ב"א' דלא נראה לר"ב' ולר"י פ' רבינו תם .
 וכן

וכן במדרכי לא נכירא לר"י ולרבינו יואל דבריו . החילוק השני שאם יש עדים במסירת הפקדון אבל לא שוויים ראה לרב אלפס ורמב"ם אינו נאמן הואיל ויש עדים שבה בתחילה בידו בהורה פקדון שוב לא מצינו טוען לקוח או נאמן או ממושכן הוא בידו אע"פ דאית ליה מינו דהחזרתי . ולרשב"ם נאמן עליו לטעון במינו דהחזרתי הואיל ולא שוויים ראה וכן הוא דעת החוספוט והפילו בדברים הששוין להשאל ולהשכיר כדמוכה בסדיו בפירוש רשב"ם בשמעתא דלומן ובהיתא ב"ר"ג בפ' המקבל וכן מפרש מאי קרי שוויים ראה ובאורו לא אפשר לומר מנו דהחזרתי וכתב במדרכי בשמעתא דלומן שמאלה בשבועה מור"ם דפסיק רשב"ם וכן כתב אשירי שהגאונים פסקו כך וכן ח"ו לא איתיה אלא כדברי רשב"ם במדרכי פ' המקבל כתב דנראה לו כדברי רב אלפס . והחילוק השלישי שאם אין עדים על מסירת הפקדון אלא שהודים מפי עצמו אע"פ דשוויים ראה שהשאל לפניו אלא שהפך מדברים שאין עשוין להשאל ולהשכיר אע"פ דידוע הוא שהם הפקדון הים כבר של הובע מ"מ מהימן אוחזו שבידו הוא לטעון עליו כמה שירצה עד כדי דמיו במנו דלקוח הוא בידו ובהא לא ידענא מאן פליג . ומשעתא נבאר כ"ד אי ליכא עדים על מסירת הפקדון לראובן ושמעון אחיו הואיל והשפלים של כסף וחסב סן סתמא דמילתא איך דרכן להשאל ולהשכיר ולכן אפי' ששוויים ראה וגם ידוע שאלו הפלים של לוי סוי מ"מ מהימני ראובן ושמעון אחיו לטעון עליהם עד כדי דמיון לקוחין סן בידיו ולא קבלו ממך בתורת פקדון ולא מידו ואי איכא עידי ומסירת הפקדון וגם שוויים ראה ואע"פ שאין דברים הששוין להשאל ולהשכיר הם מ"מ אחרי שיש עדות שבחזרת הפקדון בלא אלו הפלים לידם וגם לית לכו מנו דהחזרתי דהא שוויים ראה לא מהימני ולא מצינו לומר קים לן כרבינו חס דפירש דמהימני כה"ג הואיל וכל הגאונים פלגיו את דבריו וכתבו שאין נראה וההוא לא ראו לכתוב את פירושו לפי שגדלה לר"י מאוד דחוק ואף כי רב אלפס פליג עליה פ' המפקיד ופ' המקבל וכתב במדרכי פ' נערה שהשיב מור"ם שבהגהות לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלקו עליו החוס' וכן החוספוט שוין לו לרב אלפס ויש לפסוק כמוהו אפילו להוסיף ממנו כהפיה דפ' נערה ואי איכא עדים על מסירת הפקדון אבל לא שוויים ראה דאית לכו מנו דהחזרתי בכה פלגי רבנא דכפרישנא לעיל רב אלפס ורמב"ם וכן רב עמרם במדרכי פ' המקבל סברי דלא מהימני הואיל ויש עדים שבחזרת פקדון אחי לידיו ורשב"ם וההוא סברי דמהימני במנו דהחזרתי וא"ו ואשירי ומהר"ם גראה מדברים סברי נמי הכי ודאי מצינו לומר קים לן כוונתיהם ולא מפקינן ממונא ויכולין לראובן ושמעון לטעון על הפקדון ממושכן הוא לנו בכך וכך במנו דאי בעי סוי אמרין החזרתי לך טלו או מקלחן והארכתי לבאר לפי שהחוקים רגילי ושכיחי בדיוני ממונות . ואין לומר דהכא בנ"ד דהיי נחשנין חרי מיכא אין להאמין בכל מינו שהזכרנו לעיל דכוון דחרי מיכא אין אדם יודע מה שבלבו של חבירו לטעון וכן איתא בחוס' פרק מרובה וכתי חזק ר"י בחוספוט חרי זימני פ' האשה שנהאדמלא אהא דעדים שאמרו פסולין היינו אנוסין היינו מחמת ממון דלא מהימני לכו במנו דאי בעי אמרו אנוסין היינו מחמת נפשות או פדוע הוא משום דבתי לא שייך מנו דאי בעי סוי אמרו הכי וכה"ל דאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו אבל מנו דאי בעי סוי שפקי אמרין אפי' בתי הכי איתא חס' וא"כ בנ"ד נמי היאך נאמין לכו במנו דהחזרתי או במנו דלקוחין סן בידיו דאין אחד יודע מה שבלבו של חבירו ואי סוי חד טוען החזרתי דילמא אידך לא טוען הכי וכו' מכחש ליה אבל בכך טענה טעונון כל א' מלוה על הפקדון בפני עצמו לא מצינו אידך להכחישו ורליתי לחלק דדווקא גבי עדים שייך כך סברא משום דשניהם באים להעיד ודברי זה בלא זה לא יועילו אלא לן לומר דליכא לומר בכו מנו משום דאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו ושמה יאמר בעינין אחר ונמלא עדותן בעיניהם בין לחיוב בין לפטור אבל איכא שאין לריך כל אחד לדברי חבירו כנ"ד שראובן או שמעון אחיו כל אחד יכול לטעון לעצמו החזרתי או לקוחים סן בידו ואם אחי טוען כמותי או יכחישי מה לי בזה אינו נאמן עלי אפי' הוי עד אחד כשר להעיד עלי דהכי מסקי

דיני מצרנות וחלוק בתים וחזקת קרקעות

שאלה שלו ראובן ושמעון שותפין בבית והובע ראובן את שמעון לחלוק עמו בבית כי יש בו דין חלוקה בבורה וברוחב ושמעון ממאן לחלוק באומרו שיתגרע הבית בחלקו וישתחו דמיו הרבה כי עתה יש לו קופצים ניקח או לשכור וכשיחלק לא ימלא בו לשום אחר מן הבתים . וראובן מודה ג"כ בזה אך שאומר שעתה שלא להפקיד ומחיל מגירעון זה משום דלא ניחא ליה כלל בשותפות טופין את שמעון לחלוק או לא :

תשובה יראה דדין זה תולה שישור הגירעון ופחה הדמים שיחיה לבית לאחר חלוקה . מקודם החלוקה אם ישתחו הדמים הרבה לפי ערך הבית כה"ג אין כושין לחלוק דאין מפסידין ומקלקלין הפסד הטיכר וגדול בשביל החלוקה ושפור גדול הספסד אבאר לקמן . ורלייה על זה מפ"ק דב"מ דפריך דאלת"ה שנים אוחזין בעליה ט' ויחלקו הא הפסדוה בתמיה אלמא אפי' חס דקמכחשי אהדי ואיכא לומר או כולו דמר או כולו דמר וזו לא דהו אוחזין סוי ב"ד מסלקין מגייהו וכל דאלים גבר אפי' קמתמה תלמודא דסיקו ב"ד חלוקה דאתא לירי פסידא כ"ש בנ"ד דע"י טענת אחת סן באין דלא כיוסיק לחלוק איכא דלתי לירי פסידא וכן מלתי אה"כ בשבועה המיימון בשם מהר"ם על סתירה שהואם בשביל החלוקה וכתב שם דאפי' מהר"ם וימא ליה אין טופין את השני לחלוק ככה"ג משום דאפסדוה וביזא רלייה מפ"ק דב"מ כדפדקטיה לעיל . אנוס נראה דלריכין לבאר שישור וערך לפסידא זו דלחו את יפסידו דמי הבית בחלוקה עשירית וכה"ג . שתחבטל בשביל כך החלוקה וב"ה אין ס"ג נראה להביא רלייה דלא אמרין הכי דבשמעתא דפ"ק דב"מ דלעיל קאמר אהך מחי' דהיו שנים רוכבים על גבי בהמה ס"ג דפלגא לה הא אפסדוה בשלמא בהמה עטורה דחי לבישרא כו' והשתא בהמה עטורה מי ניחא הא אמרין פ' המוכר פירות דרובא דאיגשי לדיחא זבין וא"כ סתם שוורים יקרי עפי לדיחא מלבישרא כדבעינן לומר לקמן ולאו דווקא שורים אלא ס"ה פרות דהו רגילין נמי לחרוש בהן טובא כדאיתא באשירי פ"ק דע"ז בשם ר"ח וביזא רלייה מכמה משניות על זה וכו' דפרות ולולדות וחלב נמי עימדות ה"כ שהמייכו דשוורים ופרות מוצינין עפי לדיחא מלשחיטה ולא אשכחן שום בהמה עטורה שראוי לרכוב עליה אפילו אחד וכ"ש שנים וע"כ איירי בשור או בפרה וא"כ היקשה אבהמה עטורה נמי הא אפסדוה דהכי מוכח בפ' המוכר פירות דסתמא דמילתא זיל עפי מדמי רדיא דפריך סתם וליחאי אי דמי רדיא יריב

איחדנו ויהי אחרינו הכי מש"ס אמר ליה מאי חזית דפלגת כו' אבל כנ"ד לגבי כותל היה לן למימר דבאותו זמן דכל אחד משתמש בו משתמש זכו חלקו מי"מ נראה לכוונת ראיית דחולקים הכל בשום דתן בפי' כל הללמים מיי שסיים ביהו סמוך לע"ז כו' עד ואם היום שלו ושל ע"ז ושל עליו ואבניו מטמאים כשרך ופרש"י שם עליו ואבניו של אותו הכותל אפילו חלקו מטמאים כשרך לפי שאין ברירה עכ"ל מסכת מוכה דכל אבני הכותל שכלד זו ושכלד זה של שניהם הם בשום דאס"ד דכל לך שנגדו הוא חלקו א"כ יש ברירה וא"ת דאיירי שנתערבו א"כ לא הוי ליה למימר דאין ברירה אלא משום דלא ידעינן ומכירים בסן מטמאים כולן ולא שייך לומר משום דאין ברירה וק"ל :

שאלה שלח ראוין קנה בית מלוי במיילר שמעון מזל דרום הבית וכלד לפון הבית יש ביחו של וכרי ושמעון בנה לחלוק על קניית הבית מחמת מזרנות השיב ראוין לית לך דינא דבר מיילר הואיל וסבית מלך אחת מיילר הנכרי הוא ושיב שמעון איני יודע שום חילוק בזה הדין עם מי :

תשובה יראה דאם הענין כך שקרוב לודאי הוא שאם היום יודע הנכרי שבדעת לוי למכור הבית היום מחזר אחריו לקנותו יש פנים לומר דלית כאן דינא דבר מיילר כמו שאבאר בשמעתא דמזרנות פ' המקבל אמרינן זבין מנכרי לית ביה משום דרב"מ משום דא"ל אריא אברתחי לך אמילך ופרש"י שם משום דאין לך טוב וישר ממש שעשיתי לך שסברתחי הארי ממלך ע"כ אע"ג דמאי המלך לומר ללוקח מי ביקשך להבריה הארי מעלי כיון דהנכרי רצה למכור היום בידי ג"כ להבריתו מעלי לריבין לתרך דמ"מ הלוקח משיבכו מהרתו בדבר כי ירחיף אולי על ידי התמטמות ימלך הנכרי מלמכור וממלא נשאר בלידך וא"כ ר"ד נמי מצי ראוין לומר דשמעון אילו לא מהרתו לקנות שמה לא היית ממכר להשנות עם לוי במקח ומתוך כך היום נודע לנכרי ואינו מכריח את לוי למכור לו דהתם נכרי הנם הוא ובדיניהם נמי נוהגים דרב"מ במקלף וממלא הארי בא בלידך ואין נראה לחלק דהתם גבי זבין מנכרי הארי כבר הוא בלדו ולכן חשיב טוב וישר בהברחתו אבל כנ"ד דעדיין הארי לא רבע המילרים אלא חיישנין דילמא קאתי אמילרים כה"ג לא טוב וישר הוא דכיון דקרוב לודאי הוא שהנכרי יחזור אחר המקח וסתם נכרי הנם הוא א"כ חשיב כודאי כדאיתא פ"ק דפסחים דספק הרגיל מניח מידי ודאי בשיטת דאין חוששין שמה גרר חולדס . ועוד היה נראה לדחות דינא דרב"מ מטעם אחר כנ"ד משום דהמכור קאמר ליה למלךן הואיל ובייתי היום במיילר הנכרי לא שכיחי קופאים עליו לקנותו ואם הייתי לריך לחזור על המלריים עד הכי וסכי שמה היום הלוקח נמלך מלקנותו וכה"ג אמרינן גבי המוכר כל שדותיו לית ביה דרב"מ ופירש שם אשירי אפילו אם המלך רוצה ליקח את כולן לית ביה משום דרב"מ משום דלא שכיח למלא קונים לכל שדותיו כאחד ולכן כשמוזמן לו קונס אינו לריך לכודיע למלךן פן ימלך הלוקח בתוך כך . אמנם במייטון וכן בא"ז משמע דדוקא שאין המלך רוצה ליקח רק אחת מן השדות אז לית ביה משום דרב"מ משום דלוקח לא יקנא את השאר בלתי זאת נמלא פסידה למוכר אבל אם ירצה המלך ליקח את כולן אית ביה משום דרב"מ וה"ג מוכה מפרש"י המוכר כל שדותיו לאחד ואפילו לדעת אשירי נמי נוכל לומר כנ"ד דלא חשיב זבניו דלא שכיח קופאים אלא משום ששאר דהוא במיילר הנכרי דכיון דאיכא נמי ישראל אחר באוחס שגוה מרי ישראל שכיחי דדיירי כסדי נכרי וכדי כנ"ג במניו כר דאפילו בהרף אחת שכיחי דדיירי חזיר כסדי נכרי כ"ש במניו אחד ואפילו משום טעמא קמא נמי קשה הדבר לבדות טעמים וסברות מן הלכ שאינם נמלאים כסדיא בגמרא ולא בפירושים ובפסקי הגאונים . אמנם אי הוי בלאו הכי לך בטול מזרנות מטעם אחר במכר כנ"ד נראה דמליין לסמוך על אותו לך ולרפו עם טעמי קמא שפירשתי לעיל שסברתי ארי ממלריה ולבטל דרב"מ מכח שני טעמים ואע"ג שאוחז לך שאנו מזרפים אינו מושיל בפני עצמו כיון שהיום הלוקח רגיל להסתפק עם המוכר וגם עתה משתקף עמו בחובות ואמרינן בגמרא דלשפתין לית ביה משום דרב"מ ורבו בו פירושים וכתב אשירי בשם רב האי גאון וכן בסג"ס במייטון

ישיב אי בדמי בשתא ישיב ומשני לא לריכא דזל רדיא וקס בדמי בישרא וכ"ס דמ"מ קאמר שפיר בשלמא בהמה טכורה ומוקי לה נמי בכס"ג דזל רדיא או בהמה של פטם דקיימא לשחיטה ולא לרדיא חדא דאין הלשון משמע כן מדקאמר בשלמא בהמה טכורה חזי לבישרא משמע דלאו לבישרא קיימא דאי איירי דקיימי לשחיטה כדזל רדיא כולל בשלמא בהמה טכורה לריכא פסידה דלטו לא ידעינן דרגילין לחלוק בשר לשחיטה ועוד דבתחילה דפריך מלוחזין בטלית הא אפסדוה ומשני דחזי לקטנים גירסה הסוספוס ולא גרסי דחזי לתרווייהו והשתא לפ"ס אמאי לא מוקי בטלית דחזי לתרווייהו ותו לא הו מלי להקשות מידי מטלית מוחסב אע"כ משום דלא בעי לאוקומי מתני' אלא במידי דאורחיה הסתמא דמילתא וכיון דסתם טורים ופרות מזבני עפי לרדיא ויקירא מלבישרא דהא ע"כ דבסתמא דמילתא לא זל רדיא וגם סתם בהמה לאו של פטם הוה אמאי קאמר בשלמא בהמה טכורה אע"כ אפי' אי קיימא לרדיא יתחא דחולקים משום דחזי לבישרא ואע"ג דפיתהו הדמים כמו שכתבו לעיל כהאיל והאלו הפחת וההפסד מרדיא לפי הערך לא מבעלין חלוקה בשביל כך . והא נמי ליכא למימר דהא עדיפא רדיא משחיטה חלק מועט הוא לגמרי לכך לא מבעלין חלוקה מכה רדיא דבתוספות ר"פ המינה גבי כד וחבית מקשין וליחוי אי דמי כדא אי דמי חביתא ישיב כדפריך פ' המוכר פירות וליחוי אי דמי נכסחא אי דמי רדיא ומתלויים החום' דגבי כר וחבית לא שייך סודעת דמים דקרובים דמי כד לדמי חבית משמע בפשיטות דדמי רדיא ונכסחא רחוקים קל . ורשב"ס פי' הים דדמי רדיא כמו עשרים דיגרים ודמי נכסחא ו' דיגרים נראה דלאו דווקא מופלג כ"כ אלא מילתא דפסיקא נקט להפליגם בכפל משום דבעי לפרושי דהן מופלגים ביותר משתום כדמוכה הים מ"מ לפי פרש"ס הים גם לפי קטיות החום' דמקשים לוקמי כגון שאינו פחות משתום משמע ע"כ דהפלגת דמי רדיא מדמי נכסחא כסתמא דמילתא יותר משתום הוא וכן הדעת מועט דאל"כ היאך שייך לומר הדמים מודיעים בפחות משתום דרגילי למיטעי בכהי דהא קי"ל דמתילת הוה וא"כ השיעור הקרוב ליותר משתום הוא החומם ובהפסד החומם איכא למימר דשפיר קאמר תלמודא בשלמא בהמה טכורה דחזי לבישרא דמשום הפסד חומם לא מבעלין החלוקה אבל אי מופלג כפרשב"ס איך יתכן דלא יקשה אפסדוה כיון דחזיה נפסדת . ומשעתא כנ"ד אם ימלא פסידה שפיתחה דמי הבית ביותר מחומם לא מצי חד למיכף חבירו לחלוק אבל אם הוא רב בחומם וכ"ש פחות מחומם כופה אותו לחלוק אע"פ שבסוכה דרחוק קנה בירדתי דבעי הפסד חשוב לבטל החלוקה מהא דפריך בשלמא בהמה טכורה כו' מ"מ הואיל ותלמודא פסיק סתמא דכל סיכא דאיכא דין חלוקה חולקין ולא מפליג בין סיכא דנפחחים הדמים ובין סיכא דאין נפחחים אלא שאנו מדקדקים הוה דפריך תלמודא הא אפסדוה דאין דיינין לטוף לחלוק סיכא דאיכא פסידה בחלוקה ולשון אפסדוה משמע קילקול והיזק . כיכר ולא פחת ומיארן מועט :

שאלה שלו ראוין ושמעון הים להם בית בשתופות וחלקו לשנים וכוהל אחד של אבנים מפסיק ביניהם וחלקו כך שפחה של שניהם וכו הקורות משני הבתים מונחים בו אח"כ הולרכו לסחור הכותל הסוא ולעשות מחיצה של קרשים חתמים ובהים לחלוק האבנים והיו כלד הכותל שכלפי ראוין אבני גזית יקרות יותר מכלד שכלפי שמעון ורואה ראוין לזכות בהן עפי משמעון . לפי שכלד שלו הו . הדין עמו או לאו :

תשובה יראה דאין הדין עמו משום דמאי למימר ליה אע"ג דמקרבנה לגנך לך היפה מ"מ מאי חזית דפלגת הכי לעובי הכותל פליג הכי לרוחבה או לאורכה ואז לך שלי ושך שוין וכה"ג אמרינן פ"ק דב"מ גבי טלית מחסבת לא לריכא דמקרבנה דהבא לגבי חד מהו דחיימא אמר ליה פלוג הכי קמ"ל דא"ל מאי חזית כו' וס"ג אמרינן פ' המקבל גבי אילן העומד על המיילר לעניין חלוקה פירוחיו והים נראה לחלק דלא דמי ליה לגמרי דבאני הכס גבי טלית ואילן דהית לן למימר הואיל ושל שניהם הם סברא היא ביטול כל אחד כחבירו ואע"ג דמקרבנה היפה לגבי דחד אמרינן

משמו וכן כתב הרמב"ם שאם היה הלוקח שותפו של המוכר בסחורה מבטל דב"מ וחובות דין היינו כסחורה ידועו ואע"ג דנראה דלא סמכינן אהך טעמא לתוד דר"י ור"ח וכן פירש רבינו חננאל בא"י לא פירשו סגמרא הכי אמנם ללרפס עם טעמא קמא דין סגי ביה דפרשיון לעיל אבל אין נראה ללרפס בהדיה הא דכתב רבינו חס דבכל הכתובים לא נהגו דב"מ דולכו רבוהא דחו סביא דר"ח לנמרי דלא נהגין כותפיה כהא אשירי כתב דדברי ר"ח נכוחים וכחז עוד שם בתשובה אחרת שכתב ראב"י דהקדמונים נהגו דב"מ בכתובים ואין לשמוט המנהג והיה תשובה איירי במשנתא בלא שחא. ואע"ג דהוי סברא לבעל דב"מ בלא דעת ר"ח שפירי משכנתא דשחא דכ"ע לית בה משום דב"מ כדפסק תלמודא בהדיא מאי משכנתא דשכונא גביה והולך בלוחם תשובה לטביח כמה ראיות דאיירי תלמודא דווקא במשנתא דשחא ואפ"ה לא ידך דעת ר"ח בהדיה דהסווא טעמא לבעל מכה שיהיה דב"מ והיינו משום דהמנהג פשוט דלא כר"ח:

שאלה שרמ

מנהג וזה הוא במדינה אחת שכל ישראל שמתחזק במשפט קרקעות של הנכרי לטעם שלו הרי הוא כמונו למכור למי שירצה אכן אם יבא הנכרי קודם שימכרו ויפרע לישראל המנוה כל חיובא וכל הולאות שהוליא ישראל על השנת המשפט לריך ישראל להחזיר לנכרי כל שפירי החוב ושפירי המשפט כך הוא החוק והמנהג. ועתה יש להסתפק אם בא ישראל לאחר שהחזיק הנכסים במשפט למכור לישראל חבירו כל טוחו וחוטבו שיש לו בלוחם הנכסים אם יכולה האשה לעכב בזה המכירה מחמת שיעבוד כתובה כגון בשאר קרקעות של הבעל או לאו:

תשובה

יראה דאין יכולה לעכב כי אין דין מקרקעי לנכסים האילו הואיל ועדיין ביד הנכרי לפדות הנכסים ואין ביד ישראל לעכב וא"כ כיון דלא כשאר חובות והולאות שיוכל לישא וליתן בזה בכל אשר ירצה ואין האשה יכולה לעכב בזה וק"ח ראיה מהא דליתא פ' איכסו נגך דמשני אמתי' דבבביות המקבל לאן ברזל מן הנכרי כו' דכיון דכי אחי נכרי ולא יחוב ליה ישראל זוזי תפיס לה לבהמה ואי לא אשכח לבהמה תפיס ליה לולד דהוי לה יד נכרי בחלוצ' ופטור מן הבכורה. ומקשים שם החוס' דמ"ש מבסחה ארנווא דמחייבת בבטורה לנישוא קמא דרב פ"ק דפסחים סיכא דמאי ישראל להלוקי לנכרי בזוזי ולא אמרינן אי לא יחוב זוזי תפיס לבהמה ומתרינן דהתם עיקר הבטחה של ישראל היא מתחילה אלא שמשועבד היא לארנוותא וכיון דמאי להלוקי ליה בזוזי לא ילאח מרשות ישראל אבל הכא דמתחילה הבטחה של נכרי היסה כל זמן שיש לנכרי כח בזה דאי לא יחוב ליה זוזי תפיס לבהמה לא ילאח מרשות הנכרי דמיקמי יד הנכרי בחלוצ' ע"כ. ומהכא שמעינן דכל סיכא דגוף הדבר כבר היה של אחד ועדיין ידו עליו שתופשו אע"פ שיאח מרשותו בדין עדיין הוא בטוח וידו בחלוצ' ואע"ג דהתם לענין כבוד יד נכרי בחלוצ' כל דכו פוער כדליתא התם בתוס' מ"מ נקטינן סברא מהתם דבשביל שהגוף כבר הוא של הנכרי חשבינן לידו בחלוצ' ע"י תרי דאי לא יחוב ליה זוזי ואי לא אשכח לבהמה. וחו דבסמחא ארנוותא דליכא עליה שיעבוד המתקן דחשיב טפי מוחזק ממה שהחזק במשפט כדמשמע בתשובה מור"ם במדרכי פ' לא יחפור בדיני נוסים ואפ"ה הואיל והגוף של ישראל הוא מלי להלק ליה חשיב לנמרי לא ילאח מרשותו דאי נפיק כל דהו ליה יד נכרי בחלוצ' ופטור אמנם נראה שאם החזיק ישראל כ"כ בקרקע סכרי שכתובים בה פועלים לבנות ולגטוע לעבדה ולשמרה או שהכניס דורות בכתיב וכו' א"כ איזה זמן אע"פ שעדיין ביד הנכרי לפדות מ"מ חשיב הקרקע כגבול לישראל כל זמן שלא פדאה הנכרי וכן שיעבוד כתובה האשה עליו וראייה מהא דפ' כל טעם אמר רבה בר אבוב יחומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן ורייק מייחס התם דע"כ ב"ה למפרע הוא

לג [תרומת הדין ח"א]

גובה והוי כאילו נגבה בחיי אביהן דאי אחרת מכאן ולכאן הוא גובה אחאי גובה בעל חוב מהן הא הווי כמו מעלמלי דיתמי דחוב כמעלמלי הוא ולא משתעבדי לב"ה ושעתא נכי נמי למפרע הוא גובה אחאי אחאי גובה בע"ה מהן הא קי"ל סילכתא בפ' המפקיד דשומא הדרא לעולם וא"כ עדיין יד הלווה הראשון על הקרקע לפדותה ולמס תחשב בקרקע של אחי יחומים האילו הואיל ויכולה ללאח מתחת ידו תחשוב עדיין כחוב בעלמא דהוי כמעלמלי אע"כ כיון שגבה הקרקעות ונכנס בה לעבדה ולשמרה ולשכניה אע"פ שעדיין ביד הראשון לפדותה מ"מ חשיבי מקרקעי דפני שסיס בידו. אע"ג דיש לדחות סביא ראיה דלעיל דשומא הדרא לעולם ואיכא לאוקמי סביא דלמפרע הוא גובה כגון שהשביח או שנתיקקס דהו לא הדרא כדליתא התם באשירי פ' המפקיד התימרא סתם איחמר דמשמע אם נגבו יחומים היום קרקע בעל חוב חוזר וגובה לאלתר:

שאלה שג

ראובן קנה בית במיזר שמעון ובה שמעון לאלקו משום דב"מ הוא טען ראובן אין לי כבר בית דירס בעיר ואין כאן דב"מ שביב שמעון למה לא קימית בית פלוני שאין בו מלרן שהיה הפך לאלקו אמר ראובן בבית לר' לי ולביתי כי קטן הוא ק"ח. יש כאן דינא דב"מ או לאו:

תשובה

יראה דבסתילא לריכין לבאר דין המלרן עם הלוקח שאין לו בית דירס כבר וגם אינו יכול למלא שום בית אחר ואח"כ נבאר שאילתינו. בא"י כתב ח"ל ואמר אבא מרי ז"ל דאפי' לדברי הוסיגין דב"מ בכתובים ראובן שרואה למכור ביתו לשמעון ולוי הוא מלרן של ראובן ומעכב ע"י שמעון דלא תיקמו רבין דב"מ סיכא שהמלרן יש לו דירס ולוקח אין לו וכן אם הלוקח עני ולריך לו הסדה לפרנסה נראה לו כרש"י ז"ל שאין המלרן יכול לעכב עליו מלקוחות ע"ל. ובא"י סגדול האריך בעשמים וראיות על זה וכחז כיון דכל דב"מ אינו אלא משום ועשיית הישר והטוב וכו' אינו ישר וטוב שזה יקנה על השובע וזה יעלפל אזה ואזה וסביא ראיה מפי"ק דב"ב רוינא זבין ארעא אמירא דרבינא סבר רבינא ללוקי משום דב"מ אמר ליה רב סמא בר יבא לרבינא אמרי אינשי ארבע לאלא וארבע לאלא ופרש"י לאלא רלען עני כו' עד וזה רוינא עני הוא ולריך הסדה לפרנסה וכשם שאתה בא לאלקו משום דב"מ שהוא משום ועשיית הטוב והישר כך חומר אינו ועשיית הישר והטוב לעני זה ואל תאלקו ע"כ וכחז עוד א"י דמה שהקטס ר"ח לפרש"י דאין מרחמינן בדין ללא פירכא הוא משום דהכא תחילת דין והתקנות דמלרנות משום מידות רחמנות ומסיק דהוה תמוס על ר"ח גופיה אי עבד עובדא כדבריו ודעת א"י דקך מילתא דאין ללוקח בית דירס דומיא לעובדא דרוניא שהוא לריך לבית כמו רוינא לשדה. ובסגס"ה במיימון כתב דליכא מאן דפשיט מהא דאמרין לחשך ויחומי ליה בה משום דב"מ דסיכא דהמלרן לא בעי לה אלא לרוחא ולוקח דחיקא ליה שעתא ואילטרין ליה ליה בה משום דב"מ דאין כאן ועשיית הישר והטוב ע"כ היעיור ולא נהגו כן וכן מלאתי בשם רבינו ז"ל דהמלרן מוילא מיד הקונה ע"כ לכאורה פליגי אהך דא"י דדמיוא לעובדא דרוניא לפי פרש"י וכחז משם מהר"ם ושכן המנהג דהמלרן זוכה ואי לאו דכתב דלא נהגו לכותב הלוקח סיה נראה לומר בפלוגתא דרבוותא זוכה הלוקח דלוחו מיקרי מוחזק שפירי מדין תורס זוכה הוא בקיימו והמלרן בני לאפוקי מייחס מעטס הקנה חכמים עליו להביא ראיה רבסי תיקמו חכמים כך כתב אשירי וכן כתב הרמב"ם דבספק אין הלוקח מסתלק אלא בראייה ברורה ולריך המלרן להביא ראיה להכתיב דברי הלוקח או ישבע הלוקח היסת אלמא דמיקרי מוחזק וא"כ ס"ה לפלוגתא דרבוותא אלא משום דכתב דלא נהגו כן איכא למימר דלא חיישינן להא דפליג א"י כי סיכי דלא חיישינן לדברי ר"ח דפסק דאין דב"מ בכתובים כיון דראב"י ומהר"ם ואשירי כתבו דלא נהגו כן ואע"ג דא"י כתב דר"י הלבן היה דן הלכה למעשה כר"ח וכן חשיב ס"ד וינתן מ"מ נסגיק לאפוקי מן הלוקח וסמכינן אחאי דכתבו רבוותא דמנהגא הוא דלא כר"ח. אמנם נראה

נראה לחלק בין כך מילתא דלוקח דחיק ליה שעתא וצין הויה דא"י דאין ללוקח בית דירה ד"ל ודאי כיכא דהלוקח אילטרין ליה משום דחיקא ליה שעתא כהא לא נסגו לדחות בשביל כך דדב"מ משום מילתא דלא פסיקא ונריך ביורר ואומר דעתא אי אילטרובא ליה טובא ואי דחיקא ליה שעתא ממש דמסתמא משום כל דכו לא דמיא דניא דב"מ וסרבה פעמים שאין לעמוד על העיקר אי אילטרין ליה ודחיקא ליה שעתא לגמרי והויה כדבר הניחא לשיעורין ולכן לא נסגו לבטל בו דב"מ אבל לוקח שאין לו בית דירה מילתא דפסיקא היא ואין בו שום ידעוד ודדאי כל חדס לריך לבית דירה אפי' מולא לשכור אין ערב לאדם אלא בשלו ועוד דקסא לו לבעלל מניה לבית בכלות זמן שפירחו ומסתמא לא ימלא בית לשכור לדירתו כל השנים ולכן איכא למימר דשפיר נסגו בכפ"ג לבטל דב"מ והע"ג דא"י גופיה לא מייחא רתייה אלא דאין ללוקח בית דירה אלא מהכיה עובדא דרבינא ורוגיא והסמא איירי בשדס משום דרוגיא אילטרין ליה קאמר דליה ביה משום דד"מ בסג"ס במיימון כתב אכס"ג דלא נסגין וא"כ מודס ליה כרתייה דא"י ומגלן הו לחלק מדעתו בין יש לו בית דירה לאין לו י"ל דס"ל דלא"י ודדאי בשדס לא נסגו לבטל דב"מ כדאיתא בסג"ס במיימון ואין הטעם שפירשתי דהאידנא לדין הו כדבר הניחא לשיעורין אבל עובדא דרבינא בימי חכמי התלמוד הו ואינון הו ידעי שפיר לעמוד בכל פעם על העיקר דהו בקיפין באומד כל דבר וכל ענין לקך מייחא שפיר רתייה מוניה אמילתא דפסיקא וידוע אף לדין וק"ל.

דגה"ח אי קסא נך תמלי לא מייחא הכס"ס במיימון ראי' פסדס מעובדא דרבינא ורוגיא תמס כ"ד ותמלי אילטרין ליה לדמות לאפס ויתמי י"ל משום דהו"מ מפרשין סג"ל דרבינא ורוגיא בע"ל מפרש"י לא נעי למיחא נפשיה בלגונה . ע"כ: אמנס הו קסא לן הו קסא לן דכיון דא"י לא סמך פסק שלו אלא אפרש"י דפירש סהוא עובדא דרבינא ורוגיא והסמ"י מסיקי סמס בשם ר"ת דליתא לפרש"י ומפרש בשם ר"ת וה"ד אררסס בע"ל ורב אלפס נמי לא מייחא סהוא עובדא בפסקיו כלל לא בפ"ק דכ"ב ולא בשעתא דמלכות פ' המקבל ואשירי נמי לא ביבאו וכתב מהר"ם בכמה דוכחי דדרבו דרב אלפס הו דכל מי שאינו חופס הלכה כן אינו נביאו בפסקיו וע"כ לריך טעם למה אינו חופס הלכה כן הו מייחא פשוטה דליה בה פלוגתא הו ונראה דל"ל דרב אלפס סובר כפרש"י ואין לפרש דסבר דרב סמא סכריחו לרבינא לכונן מידות רחמינות משום למטן תוך בדרך טובים ואורחות נדיקים השמור כהיה ס"פ האומנין דא"י הו ליה לרב אלפס לארזי כך עובדא בפסקיו כי היכי דמייחא סהו עובדא בפסקיו בפ' האומנין אפי"כ כן סבר דלא סכריחו אלא בדרך רחמינות ועל כן עובדא חר ליה רב סמא לרבינא וליפניא דתלמודא משמע קתא סני דקאמר ליה אמרי אינשי ארבע לללא כו' משמע דלשון בני אדם בעלמא הו ואשכח נמי בפ' גיד הכסה אמרי אינשי כו' דביעי בעלמא הו ולא קאי סמס הכי כדאיתא שם בפסקי הגאונים וכיון דאינו אלא ענה טובה לא ביבא רב אלפס בפסקיו אבל אי סוס סבר כדאמר מפורשי סמס' לא סיס לו דלגל דדין גמור הו כדאיתא כהדיא סמס וא"כ כיון דהחוספות לא סבירא להו פרש"י לגמרי ורב אלפס נמי סבר דאין דין כפשיה סני וכתב מהר"ם בתשובה במדרכי פ' נערה דוסיגין לפסוק כרב אלפס כדבר שלא נחלקו עליו סמס' וא"כ סיס לו לדמות דברי א"י אפס קסא מאד לסמור דברי הגאונים סמבוארים להדיא ולפסוק הלכה מדקדוקי דברי הגאונים סמריס ואין נראה כלל לדחות דברי א"י לפי פשוטו . אמנס בני"ד שסלוקת סיס בירו לקנות בית אלא שאותו בית אינו כרלונו כס"ג איכא למימר דמודס א"י דממלך דוחס הלוקח דניס נמי דליתו בית דר לו ואינו כרלונו מכל מקום די לו בשעת הדחק ואיכא למימר דכפ"ג ליכא משום ועשית הישר והטוב להאי לוקח כדמפרש בא"י הטעם והרתייה להא דאמרינן בקידושין בפ' האומר עני סמסך בחדרה ובא אחר ונטלה מיקרי רשע ומפרש אשירי והסמ"י ומדרכי בשם ר"ת דווקא בשכירות ומכר מיקרי רשע אס ספך כס אחר משום דאשכר למולא במקום אחר וכן חררס נמי לאו דהפקר איירי אלא שמתמילא עניי אס עלמו אלל בעל הבית לשרתו ולעבדו כדי שיתן לו חררס כס"ג אפטר למולא במקום אחר אבל בהפקר

דיני כספים ושאר גביות

שאלה שמוא שר אחד יש לו עתי עיירות עבריא וליפורי וכלל אחת מהן יושבין לצור בני ברית וכל אחד נוטמין מס קצוב לשר בכל שנה בכללות בפני עלמו וגם כי יעלה על לב השר לתבוע מס שאינו קצוב אין דרכו לתבוע משתי עיירות כאלו בלירוף אלא מכל אחת בפני עלמו ויסי ליימים עלה דעתא דראובן ושמעון ולי ויהודה בני עבריא לקבוע דירחס לליפורי וכן עשו ונתיישבו ויחר משנה ונחמו מס ונכחו בעול כלל דברים עס אשירי ליפורי ותקראתס מלחמס לשר ותבע מסיס שאינס קצובים בשתי עיירות בכל לצור בפני עלמו ויענו אנשי עבריא לשר כבד עלינו בעול הזס ביטן כי ארבעס אנשים אמודים עקרו דירחס מעיירימו לליפורי ויען השר מס שפדעתי מואשפי ליפורי יש ספק בידס לתח לי אותו ספך בלתי אותן ד' אנשים ואלו ארבעס אנשים יתנו עמכס השיבו בני עבריא לשר אדוניהו לא יתכן זס כי שמענו כי בני ליפורי כבד פרעו ספך שסעלה עליהס לגזר שך ונחמו אותן ארבעס אנשים חלקס נס לזס כאלר הדין ונחן שכרי עתס יושבין עמנן והיך יתנו גס עמנו השיב אימי חושש לזס בני ליפורי יתנו לי ספך שלסס בלתי ארבעס אנשים ואותן אנשים יתנו עמכס ונחן כתבים לבני עבריא לכוף סארבעס אנשים כמנסג שטופין לפרוע סמסיס על ידי כחבי המישל וכששמעו אותן ארבעס אנשים כדבר בעלו עס השר לפוערס מני עבריא ולא הועיל אך נחרסס לסס ליתן כתבו שידועו בני עבריס עמכס בדין תורה ויקוב דיין ביניים . וכן כחו יחד לדין ישראל אס מועיל לפוס דין תורס הלידוף שליךר שער בתחילס אלו ארבעס אנשים לבני עבריא או לאו ושאלין מאד שייסס' מס משפטן :

תשובה

ירחס דבתחילס לדיין לבחר בדקדוק יפס איזס כח ויטולת יס ביד סמושל לפוס ד"ת לכלול וללרף או להוילא אחד או שניס או שלסס מן הכלל והלידוף ומדקדוקיס סללו סחבאר שאילתיו פ' סגול כפרל כתב מרדכי מתשובה מור"ס סהסריך סרבע מדברים סללו וכללות סקלרות סיוולאים ומדבריו אכתוב כתב מור"ס בתחילס דוחס דברי רבינו שמחס ורליאותיו וסבר איבו דלאחר שנתפשרו עס השר כסכוס ידוע והכך אחד מן סקלל ובקס מוסבר לפוערו מחלקו מס שסליל הילל לעלמו ואסא פליג אשירי בפירקין דלעיל והסכים לרליאות רבינו שמחס דכס"ג מס שסליל הילל לאחלע ומסיק מור"ס כדבריו שאס קודס שנתפשרו עס השר כסכוס ידוע סך אחד ובקס ממנו לפוערו ופטרו השר דחייב לתח מס עס סחארומס והע"ג דאמר כהדיא סהוא מולל דק לעלמו משום דאומדנא דמוכחס הו דמס שסטר פוחס לו מכביד על סחארומיס כי כן דרך סמיס . אמנס אס השר אומר מעלמו קודס

קודם הפשרה פלוני לא יתן עמכם אז הוא פטור אע"ג דכורגלו
 לתם מם ציחד ורתיים מכהיה דמי כליגה דבדי בי קיסר אכובלי
 ואיכטטרגי כו' בפ' מי שמח אלמא אע"ג דעד השתא אכובלי כוו יסיבי
 טובא מואיכטטרגי כיון דאמר מלכא השתא ליחבו צבוס יסיבי
 דכברי המלך ע"כ. ונראה לבאר טעמי הדברים הללו דמה שכתב
 דהיאך נתפסו כבד וביקש אחד מהם לפטור מהלקו דהאיל לעלמו
 טעם יפס דבדר דכיון דלית לכו פסידא לאחריני צפטור שלו כלל
 דכבר נתפסו ונתחייב כל אחד בהלקו ולא יתרבה עליהם כלום
 מפני פטור של זה מאי אית לכו גבי דהיאך דמסתמא לא הוה
 לאחד מסן או לכולן מן צעניי שהר לענין זה שהיה פוטרו כמו זה
 וא"כ הרי הן כשהפסין שאין יכולין להציל שאם אמר אחד מסן
 לעלמי אני מציל הציל לעלמי כדאיתא בהם בהדיא בנמרה וכי
 נמי איירין שאמר לעלמי אני מציל דומיא דהואך דכרי דמור"ם
 דמבואר עס ורבינו שמחה וכן א"ז ואשירי פליגי אהך כבדא
 ומפורש בא"ז גדול מחשבת רבינו שמחה הטעם כיון דדריס יחד
 ציבור ונשאים חדיר יחד בכל מיני עולים לא שייך כאן לומר שותף
 חולק שלא לדעת חבירו שהרי עדיין השותפין קיימין לענין שאר
 עולים גם כיום זה לא יכול להלק. עוד מפרש הים טעם אחר דהא
 דאמרין סיכא דאין יכולין להציל ואומר אחד לעלמי אני מציל הציל
 לעלמי זהו דווקא אם עס נפשו בכפו ומושלך גופו מנגד להציל
 אבל בבקשה בעלמא לא ע"כ*)

ובענין זה כתב בהג"ה
 באשירי פ' חוקה הכהים בשם מהר"ם ח"ל אם המלך פוטר אחד מן הקהל מן
 המס לפי שבקש אוהו אינו פטור ואם לא בקש אוהו והמלך פוטר אוהו מחמת
 שאובב אוהו פטור ואם הקהל אין מחמיים ואומרים לו בקשה המלך יקבל
 הריס ויפטר עד כאן לשון ומסתמא איירי נמי אפילו קודם שנתפסו. ע"כ:
 ומור"ם לא ראה להלק כל כך כהני סברות ומה שכתב שוב מור"ם
 דאם בקש קודם שנתפסו בסוסו ידוע דלא הוהיל משום אומדנא
 דמוכה כדלעיל דאזו לומר בזה הואיל ודרך השמים כך להכביד על
 אחרים מה שהקיל לאחד וכיון שהוא נתחייב לשאת בעול כמו חביריו
 נמלא מה שגורם להכביד על אחרים בצפור שלו הוי גזילה ממש
 וכו' כמו יטלין להציל וקדם אחד והציל משל חבירו דלא הוהיל כלל
 ואע"ג דאם לא הציל רק חלקו הוהיל היינו מטעם שותף חולק
 במקום פסידא שלא לדעת חבירו אם אמר לעלמי אני מציל כדפרש"י
 וא"ז ואשירי מ"מ אם מציל משל חבירו פשיטא דלא מועיל. ואשר
 פסק שוב מור"ם שאם השר אומר מעלמו קודם הפשרה פלוני לא
 יתן עמכם שאז הוא פטור ומייסדי ראייה מהסוד עיבדה דפיק מי
 שמח טעם הדבר דבכ"ג דייא דמלכותא דייא הוא דדרך המלכים
 והשמים לסיבות להם האובים ובני פלטין שמתכבין אוחן יותר משאר
 בני המדינה בשביל שהם רגילין ותדיר אלא לשרת ולהחניף להם
 ויש שהם עליונים ואינם משגיחין כל כך לכך מנהגם לפעמים בשביל
 על להקל לריויהם ולהכביד לעללים גם לפעמים כשהכביד מקרוב
 כך אחד רגילין להקל מעליו לפעם אחרת ומתוך שכן דרך המלכים
 ושרים דין הוא לכל אשר יעלה בלב המושל מעלמו להכביד לזה
 ולהקל מזה לזה כהסוד דאכובלי ואיכטטרגי וכיוצא בזה אזלין בתר
 ליווי המושל אפס אם כבר נתפסו בסקך ידוע בכללות וכבר נעשו
 שותפין גמורין בעול זה ודאי טוב לא יועילו דברי המלך כדברירנה לעיל
 לדעת רבינו שמחה וכס"ג מורה מהר"ם הואיל וכבר נתפסו יחד
 בשיתוף גמור אם ראה המושל לשנות הדין והמנהג כיו גזילה
 דמלכותא ואין שומעין לו ובהשגחה במיימון בשם מהר"ם כתב דאם
 המלך אומר מעלמו קודם הפשרה פלוני לא יתן דמהני אבל אומר
 כך על ידי בקשת פלוני אפילו קודם הפשרה לאו כל כמיים וכתב
 עליה דבכס"ג אין לר"ך ראייה מן התלמוד שאם יהא בח לכל אחד
 לפטור בכס"ג הרבה פעמים יבא לידו תקלה וקילקול. עוד מסיק
 מהר"ם צמדדי בשמויה אחרני יתלק בין הוא עובדא פ' מי שמח
 דאכובלי ואיכטטרגי ובין שאר מהים הנתבעים בבור דהתם לא
 שותפין ממש מקדם אלא כך הים דאיכטטרגי סיישו מעלמו לשאר
 גביית כל מלוח המלך ונדע למלך שכן היו עושין וכתב להם דבשאי
 כליגה ליחבו תרוויכו ופי' דכתב המלך דליוו הים שיתמו אלו
 מהים ואלו מהים. אבל כל היכא דשותפין גמורים הן לבתת יחד
 בעול כל אחד לפי ממונו יכול להיות שאפילו אמר המלך מעלמו

פלוני לא יתן כלום אעפ"כ חייב ליתן דמה שמקיל הוא מכביד על
 אחרים. ועוד דאין שותף חולק שלא לדעת חבירו אפילו יהודי
 הנכנס תחילה לעיר לדעת כן להתפטר יחד לבדו לאו כל כמיים
 להיות חלק מן הציבור ודווקא למסים אבל לעלילות וארנוניתא
 אינם שותפין בזה כו' ע"כ דברי מור"ם צליקטיין בהאי שניו
 בתרא חוזר מהר"ם ומסכים לדעת רבינו שמחה דאפילו קודם
 שנתפסו מיקרי שותפים ממש ולא מאי חד מיניו לחלוק ש"א
 מדעת חבירו. וכן אומדנא דרעמא הוא דאפילו קודם שנתפסו
 בסקך ידוע מ"מ מסתמא המושל קולב לו כבר כך לעלמו כמה יראה
 לגבות מן הצבור זה עתה ולא פחות וא"כ מה שמקיל לזה מכביד
 הוא לאחרים וטעם זה ג"כ כתב בשם רבינו שמחה בשבוס בא"ז
 גדול וכתב עוד באתה תשובה שדודו רבינו קלוימוס הפרגם היה
 נשוא פנים לפני הסגמון כמו אחד מבני פלטין שלו וכשהיו מתפסרים
 עם הסגמון חזר הוא לו ואמר אדוני אני עובדיך הרבה כגון
 בהלואות וכמה עניינים ודלוי שנתפסו ונתנה להקל חלקי כגון
 שליש ורביע כי דיני להם עם הקהל ונתנה לו הסגמון ואעפ"כ הים
 חוזר ונתן עם הקהל כשאר הסך כבוד הייתי שנידח החידות
 ורחמנות הים עושה עכשו רואה אני שמדת הדין כ' עושה כי כל
 ישראל ערבין זה בזה לשאת בעול גלות ע"כ. הנה בארנו דרך הגאונים
 בדרך קצרים וארוכה בסקך דייא דשותף המס ומעשה נבאר שאיננו
 ונראה לומר שאפילו לדעת רבינו שמחה ומסכימו ופי' בתרא
 דמור"ם דכבירה לכו דאפילו קודם הפשרה אין כה ביד המלך
 לפטור אחד מליטה וליתן בעול עם הקהל מ"מ בנ"ד מודו כולבו
 דהים כה ביד השר לררף הארבעה אנשים לבני עבדיה דכל מה
 שכתבו אלו הגאונים שאין כה ביד המלך לפטור פירשו הטעם
 מבוט דשותף אינו חולק שלא לדעת חבירו הואיל ועדיין שותפין
 שלהן קיימת לשאר גביות וגם מלידך טעם דלוינו יכול להלק שלא
 דארבעה בני עבדיה מבקשין ששותף ואינם צאים להלק שלא
 וקשה לי מאי אית לך למימר דגזילה דמלכותא היא הואיל ובא
 לשנות הדין והמנהג כמה שרואה שישאלו הארבעה אנשים עם אנשי
 עבדיה בעול שלהם ואיננו לא שייכי בכרגא דידכו אלא בכרגא
 דבני יפודי וכבר ביארנו מדברי רבינו שמחה ומפי' בתרא דמור"ם
 דאין מועילין דברי המלך בכס"ג משום דמה שמקיל לזה מכביד
 אחרים והיינו גזילה כי כולם נתחייבו לשאת שוב בשום ור"ז נמי
 הוא הדין וביא הסברה מ"מ נראה לומר דודאי אם היה המלך
 עושה כך למס הקצוב בכל שנה הוי גזילה דמלכותא הואיל ואילו ד'
 אנשים נשאים ומותיים בעיר יפודי ומקפחים ריוח שלהם איך יתכן
 גזילה בעול עם בני עבדיה לתת מס בעיר סתקומות הים כל שכן
 גזילה דמלכותא אבל כס"ג למס שאינו קצוב שביד המלך לתבוע רב או
 מועט וכיון שאמר המלך שמה שכתב מבני יפודי יש יכולת בידם
 לתת אחרו כן לבדם ואילו ד' אנשים ישאלו עם בני עבדיה במקום
 אשר יאלו ממש ונתנו מס כבר מס אין זה גזילה דמלכותא דהא
 קמן אי הוה בעי הוה חבט טפי מבני יפודי בשביל אילו
 שיתחוספו עליהם. והשתא שכתב פורתא ויררף אילו הארבעה
 אנשים לבני עבדיה היינו הך דודאי מנהג השמים כך הוא כשיש
 להם עיירות שותפים להם מס בצירוף מס קצוב לכל שנה אם
 לעהוד יענו או יתעשרו יתרבו או יתמעטו בשביל כך אין משגיחין
 מס הקצוב שלהם משום דאי אפשר שלא ישחנה הציבור בממון
 וגם בגופות אבל מ"מ דרכם כך הוא שאם מרגישים שיעשירו
 פוחתים להם ובאן דהכי הוא אמאי לא יועילו דברי השר
 שירפם אילו ד' אנשים לאנשי עבדיה וכל שכן לפירוש קמא דמור"ם
 דכבר דדברי המלך עבדין אפילו כמה שהוא נגד השגחה שהרי
 כתב שאע"פ שהורגלו לתת מס ציחד אם פטרו קודם הפשרה פטור
 הוא ה"ס אם הוא מררף א' או ב' מציבור זה ליצור זה שמועיל
 אע"פ שלא כמנהג ודמיה ממש להאי דאכובלי ואיכטטרגי דמוכה מתוך
 פירות בתרא דמור"ם דכפי' קמא דילי' ר"ל דכך הים מנהג דאכובלי
 הוי רבים טובא ואיכטטרגי פורתא וע"פ לוי המלך הורגלו עתה
 לתת שום בשום ורשב"ם פ' מי שמח פי' דאיכטטרגי תרגום של
 לצבים

לגיבוי דכתיב בכמה דוכתי בכביאים ומוכח הסם דסיימו פקירי
המלך וה"כ מסתמא ספקידים היו יותר אכובים ובני פלטין מאבולי
והמלך חייבם עתה יותר מסרואי להם כפי מנהגם ומסכא שמעין
בין אם פוער אכובים שלו בין אם מחייבם יותר ממנהגם ומקיל
לאחרים בזה אין חילוק כל אשר יעלה על לב המושל בדרך זה דבריו
קיימים והף את"ל ספדברים שקולים איכא לדמות נדון דין להקול
דאבולי ואיסטערגי דמהני דברי המלך או לאו וגם יש לסתפק
לפי חילוק הספדיות והדיעות מן גאון נראה דאיה לן למימר דכל
כני מילי דרבים איקרו מוחזקין לגבי יחידים ככה"ג כמו שאפשר
לקמן ובתחילה לריבין לבאר באיזה פנים ולענין מה מקרו רבים
מוחזקים או לאו ומאי יתבאר כ"ד. בפ' לא יחסור גבי אם האילן
קדם לעיר קוץ ברישא והא"כ ונתן דמים ומפרש בספר העטם
משום קדרה דבי בוחפי לא חמימי ולא קרימי וכתיב במדרבי
מתשובת מור"ם שיש כאן קצת סמך מכאן למה שמוכנס בכל
הקטילות שכל היחיד המדיין עם קהלו עבור ענין מכוס שהקבל
גזבים ממנו מס והא"כ אם ירלו ירדו לדין ואם נעלו זמננו שלא
דין יחזרו לו ע"פ כ"ד והקבל רוצים להיות מוחזקין וחופקים
פתבשין ולא חובשין דאל"כ לא יהא תקנה לרבים שכל אחד יעשה
עולם ויאמר מי יתבעני לדין קדרה דבי בוחפי לא חמימי ולא קרימי
לכך יש להחשיבם מוחזקין כדאשכחן בכמה דוכתא דחשו דבני
לפסידא דרבים כדאמרין מילי שהחזיקו בו רבים אכור לקלקלו
ומסיק מוב"ם כי מנהג של תורה הוא משום דאמרין פ' איזבו
גשך מוכרקייוו בטפסא דמלכא מנה מדקאמר בטפסא דמלכא מנה
אלמא דהמלך חביב כמוחזק במס של כל אחד ואחד וביכא דאיכא
שום ספיקא ושום טענות באינה ברורה ליחד לפעור מן המס אז
אמרין דינא דמלכותא דינא ומוכרקייוו בטפסא דמלכא מנה עד
שיביר שיהא פטור ואם יש עסק שבועה ביניהם הרשות ביד הקבל
ישבע או להפכה על שכנגדם שכל שעה ידם על העלויה ע"כ.
ואחר מהגדולים העתיק מהדושים רמ"א שחילק בדבר וכתיב יחיד
חייב ליחזק משכון ודוקא כשרוצה לשנות ולהזיז את גלמו מן הקבל
ואם רצה ליקר לדין קודם הגעת הזמן או שיש בידו להרחיב להס
הזמן כדרי תנועה אין להעביטו ע"כ. ובהסא שמעתא דלעיל פ'
לא יחסור חסיפה דמתני' הסם דתקן ספק אם האילן קודם או
העיר קודם קוץ ואינו נתן דמים ופריך גבי אילן הסמוך לבור של
יחיד דתקן הסם ספק איזה מסן קודם אינו קוץ כלל וסכא קוץ
ואינו נתן דמים ומשני גבי אילן הסמוך לעיר כיון דודאי למיזן
קיימא אפילו קודם האילן לעיר כדמפרש הסם משום נוי העיר
בספק אמרין למיזן ממ"ג ובשניל דמי זיל ומייתי ראיה ושקול
אבל גבי בור דאם ודאי קדם האילן אינו קוץ כלל מספק נמי לא
יקוץ המע"ה ואיחא הסם בגיליון בתום דהוי מני לשנויי דשמי
דרבים מדיחיד וסכי מחלק הספר הסם ארישא דקמי גבי בור
שאם כבוד קודם קוץ ונתן דמים ולגבי העיר קדם קוץ ואינו נתן
דמים משום דגבי עיר סויקא דרבים הלא דבלאו הכי משני שפיר
כדלעיל. ומסר"ם סורן באותו גיליון דפריך הכי מ"ם גבי בור דבספק
לא יקוץ כלל משום המע"ה ס"ג. גבי ספק לא יקוץ לכו בלא דמים
לימא לכו אייתי ראיה דלא קדם האילן ואקוץ בלא דמים ור"ל
מסר"ם דככה"ג לא מסכי דכרבים ניסו. ובהסא נראה לפי מאי
דקאמר בגיליון בתחילה דס"מ לשנויי דשמי דרבים מדיחיד כלומר
כיון דאיכא ספק בדבר רבים מוחזקין אם כן יש ראיה גמורה
מכאן דבכל דבר דאיה להו לרבים דינא כדדיא יחיד אפילו אי לאו
דברי מסים וגביות המושל איקרי לעולם מוחזקין כהסא דעיר
ואילן אמנם מסר"ם ע"כ לית ליה סחי כנראה כדמוכח בסדיא בחירון
שלו בגיליון דלעיל. ותו וכל לומר דאפילו לחירון ראשון של הגיליון
אין ר"ל דסבירא לו דרבים מיקרי מוחזקין בכל דבר לגבי יחיד
אלא קשיא ני מ"ע לא פריך הספר ממתמיהין דקמי ספק קוץ
ואינו נתן דמים בלא רומיא דרישא אמאי יקוץ בלא דמים מספק
לימא לכו אייתי ראיה דעיר קודמת וכמע"ה דין פשוט הוא בכל
התלמוד הלא מאי איה לן למימר דלא פריך הכי משום דסבר ליה
דילמא יתקן ליה גבי סויק שאדם עושט להבירו תמיד לא שייך
לומר המע"ה לפי שהוא מויקו וסולך תמיד אם כן מרישא נמי לא

קשיא מידי דאיכא למימר סויקא דרבים שאני מדיחיד. וסכיא
דמדרבי דלעיל בשם מור"ם דכתב דמוכח הקטילות הוא דלעולם
לסיוח מוחזקין וידם על העלויה ומסיק עלה דמנהג של חורס הוא
נראה דלא חירי חלה בענייני מסים כדקתב בסדיא בראש התשובה
והיינו טעמא דמוכרקייוו דאינשי בטפסא דמלכא מנה וסכי כאילו
מוחזק המלך במס שלו ונראה דס"ה לכל שאר גביות סכן לאורך
מושל דאטלוסו מנה האידנא מוכרקייוו בטפסא דמלכא ושייך למר
בסא דינא דמלכותא דינא כמו שאפשר לקמן אבל שאר ארכי
ועניינים רבים כהסא דאילן הסמוך לעיר לא חשיבי רבים מוחזקין
לגבי יחיד והע"ג דהסם נמי שייך כהסא סמך ועטמא דכתב מור"ם
בתחילה חשבה משום קדרה דבי בוחפי כו' וכדי שיהא תקנה
לרבים כדלעיל וכל לומר דדוקא לענין להזיז ממנו משכון מושל
הסא עטמא כדכתיב דמי שיהא הוא החובט והרודף אחר הדין וסו
ליכא למיחש לפסידא דרבים אבל לענין זה שיהא יד רבים לעולם
על העלויה למימר קים לן כדן גאון דמוכח לו כדן שאר מוחזקין
ממס או לענין לספק השבועה בכני מילי לאו מיקרי רבים מוחזקין
אלא בעניני מסים וגביות של המושל. ואין לתמוה דבשאר עניינים
משויק רבים מוחזקין לתלמידי דאשכחן כה"ג בתקנת השיקול דלריך
להזיז מס שבירו מ"מ לא הפסיד מינו שלו כדאיחא במדרבי ס"פ
המקבל ונראה קצת להוכיח דבשאר ענייני דרבים לא מיקרי מוחזקין
ממס מוסא דכתב במדרבי בחוקת הכתים ובכסה"ה בנימיון
בכ' עדות אהסא דבי עיר שנגב לכן ס"ס כדפריך תלמודא
וליסלקו חרי מנייהו ולדינו וכדכו הסוס' שם הע"ג דבעין תחילתו
ובסוף כשרות יש חילוק בין פסול שהוא מחמת נופו ובין פסול שהוא
מחמת זמנו ורבינו ברוך אינו רוצה לחלק הכי וכתב מור"ם דנראה לו
דברי רבינו ברוך מדברי הסוס' ואפילו היה נראה לו דברי הסוס'
כדברי ר"ב מ"מ בפלוגתא דרבותא לא מפיקין ממונא ע"כ.
ובכסה"ה בנימיון דלעיל משמע בסדיא דקמי אהסא דבי העיר
דאיה לכו עירטור וכו' חרי למיזיכו לסלוקי נפשיכו והסדי
וסבר מור"ם דלא מכשרין לכו להעיד לרבים משום דפלוגתא
דרבותא היא אלמא לא חשיבי רבים מוחזקים ממס לכל דברים
הגד"ה

וכן מלמדי ח"כ בסדיא אלא לענייני מסים כדפרישית לעיל*) .
בתשובה דלא משויק רבים מוחזקים לענין שיהא ידם על העלויה שפריך יחיד לית
בגדס המע"ה אלא לענין גביות מסים לפרוע אל המלך מטעם מוכרקייוו דסכי כו' ע"כ :

ובכסה"ה באשורי פ' קמח דב"מ דכתב בשם מהרי"ה שכתב בשם
ר"ה שכל המסכים שגזבים המושלים אפילו שאינם קאזבים כגון לאורך
אכסניא למלחמה או לשאר לרכים גדולים כולם מיקרי דינא
דמלכותא וה"כ נראה דרבים מיקרי בכולן מוחזקין וכן בשאר
גביות לעולם קטנים אפשר דמכ"ם דינא דמלכותא דינא הוא
להטיל לאגריאם על בני מדינתו וכש"כ הישודים בזמנינו. והע"ג דבתשובה
במדרבי פ' הגזל בתר' כ' מור"ם דכל המסכים שלנו מיקרי גזילה דמלכותא
מ"מ נראה הואיל וכתיב בתשובה דפ' לא יחסור ססם יחיד המדיין עבור
ענייני מסים וכתב אותו פסק לדורותינו והתשובה פרק הגזל בתרא
כתב בסדיא האידנא ככל קרוי מסים אפילו שאינם קאזבים וכל
אשר יעלה על לב המושל לתבוע וכו' לא פירש מידי וכתב בסתם
מסים דרבים מיקרי מוחזקין משמע דאין לחלק בין כל גביות
לאורך המושל ואכולסו אמרין האידנא מוכרקייוו דסכי כו' ונראה
קצת טעם לדבר משום דחזקין דכל המושלים רגילים בפשיטות בזה
ססם דעיריים לתבוע בקשות ולהטיל אנגריא אדעתא דסכי אלו
קובעים דירה תחתים ומקבלים דינא דסכי פרש"ב פ' חזקת כותים
כולסו מעתה דינא דמלכותא דינא היא משום דמקבלים בני מלכות עליהו .
דינא דמלכותא דינא היא משום דמקבלים בני מלכות עליהו .
ומהשתא נחזור לג"ד ונראה דלא מציעא אי איחא לכו לסכי ד'
אשמי עדיין חובות ואשראי' בעבדיא שויכלו בני עבדיא לתופשם כדי
לסיוח מוחזקים כנגד החביטם שיש להם על אילו ד' אשמי
שהיי כשחבט המלך כהם מצוי עבדיא כל הממון שבעבדיא בין
בזמנן בין שאינם בזמנן שיש לסתפק שהוא חייב במס בטפסא
דמלכא מנה עד שחבטו הדבר שהוא פטור אלא אפילו אין להם
שום ממון בעבדיא מ"מ הואיל וכן דרים תחת ממשלת זס המלך
והמלך כלל וזיקף אותם עם אנשי עבדיא בתביעם זו מוכרקייוו

בטפסא

בטפסא דמלכא מנה ומיקרי בני טבירא מוחקין לגבייהו מטעם
 מנהג של תורה כדכתיב' לעיל בשם מור"ם אמנם אם הלא
 מחלוקת ותפול ספק בין קהל ויהוד ואתו יחיד רואה לפטור משום
 דת"ח ומורתו אומנתו נראה דאפילו בענייני מסים לא חשבי רבים
 מוחקין לגבי לא מוכח דין תורה וגם לא מטעם מנהג הקהילות
 כמו שביארתי לעיל מדין תורה לא מטעמא מאי דמשויין לקהל
 מוחקים משום דמוהרסקייטו מנהג כו' דמוהרסקא דלורבא מדרבנן
 לא מנהג בטפסא דמלכא כדדריש בפ"ק דב"ב מדאורייתא נביא
 וכחובין דרבנן לא לריבוי נטירותא ולא רמינן כרגא על ידו וכחב
 שם אשירי דכל מיני מסים והשחרות כולן מידי נטירותא אינון כי
 סס הסומרים אוחנו בין האומות וזכורנו פטורי ומטעם מנהג
 הקהילות נמי אין להכריח הפילו להוליא משכונ דעממא מאי רבנו
 הקהילות כך שלא יחשוב כל אחד עולה כנגד רבים ויסמוך דקידר
 דבי שוחפי היא ת"ח גמור לא חשדין ליה כדאמר פ' שבועת
 הדויימס או לורבא מרבנן הוא לא מודקיקן לכו וכן בפ"ב דב"מ
 אמרינן דמסדרינן אבידס ללורבא מרבנן בטביעת עינא בלא סימן
 ולא מחקיקן ליה לרמאי ואע"ג דמוסיק עליה דהיינו דוקא לורבא
 מרבין דלא משני דיבורים אלא בתלת מיני הא כתב הסה דלריכא
 להביא ראיה עליו שהוא מאותם שמטעים בדיבורו אלאהם בסהם
 לא חשדין ליה וא"כ אם הוא מוחק לאגשי דורו לת"ח גמור
 בתורתיו ובמדותיו ותפול איזה ספק בינו ובין הליבור אפילו
 בענייני מסים אין לו דין יחיד נגד רבים כמו שהוא מבוחר לעיל
 אע"ג דאפשר לומר שאין עשה בדורותיו שיש לו תורה ת"ח גמור
 וכן ראיתי כועתק בסנינון זה מטפסא אגודה אמנם וכל לומר
 דהיינו לענין זה שהיה רואה למיעבד דינא לנפשיה או לקיום
 המכייס אותו בליערא וזכ שהוא רואה להוליא מאחרים וכס"ג
 ליכא בדורותיו דקים לן בגוים שהיה לו תורה ת"ח לענין זה
 אבל למידמא כרגא עליה ולאפוקי מיניה אפשר לא דייקין ביה
 כולי האי אם הוא מוחק בדורו לת"ח וקתא משמע הכי מדברי
 אשירי דבפ' קמא דב"מ כתב וביאר מידת ת"ח לענין שהיה פטור
 ממסים ולא האריך והחמיר בו כמו שהאריך בהשויבה עבור חושן
 המטפט לענין לקיום המכייסו בליערא וזכ הארכתי הרבה בהשויבה
 ז"ל. וזה משום דהוי מיני דשמייה ורגילי בגבוליו :

שאלה שמב לבור כועל עליהם מה והסכימו שיכתבו כל
 אחד ואחד כל אשר יש לו הממויב במס
 וישבע על ככה שלא ברח מאומה ומבקש לדיון שיברר להם ע"פ
 הדיון החיווב והפטור סן בזהמים המס וסן בניהמים מסן מס
 וסיף מעריכיס כל זה לפי דין תורה ולפי מנהג דנהגו כל
 הקהילות כבר :

תשובה יראה דהוי מיני עלי עפי במנהג ממאי דחלי בדה תורה
 וכן מלאחי בתשובה כועתק מהשויבה גדול הנקרא
 רמ"מ דכתב בסדיו דרוב ענייני. מסים תלויים במנהג וכן במדרי
 פ"ק דב"ב כתב בשם הר"ה ב"ן על ענין המס דמנהג מבעל
 הסלכה ודין חכמי התלמוד אע"פ שמלאו לו סמך מן המקרא
 וכתב נמי דלא דווקא מנהג חכמים אלא אפילו מנהג חמרים
 וספנים יש לסמוך עליהם כדאיתא בסדיו פ' הגזל בתרא ונראה
 אע"ג דכתב ר"ח וסוכיח ממש ממחיתין דב"ב ומריש פ' הפועלים
 דיש מנהגים של שטות שאין לסמוך עלייהו אפילו היכא דתק
 סהם ככל כמנהג הסודינה ובא"ל כתב נמי דלא אמרינן מנהג
 מבעל הלכה אלא כ"כ מפי חכמים ומדכי ר"פ הפועלים הוסיף לפרש
 בשם א"ל דווקא מנהג ותקין מבעל הסלכה אבל מנהג שאין לו
 ראיה מן התורה אינו אלא טועה בשקול הדעת מ"מ נראה לומר
 דבענייני מסים וכס"ג כולנו מודו דאלוין בחר מנהגם דבני העיר
 או בני הסודינה שנהגו בו מוקדם אפי' לא הווקבע ע"פ חכמים
 דמיתיהו כר"א כ"ן ראיה ברורה על זה ונחסיח דחמרים וספנים
 פ' הגזל בתרא ונראה דפה יש לחלק בענייני מסים לבני העיר
 וכן לרבי חמרים ונראה למתקן שיהא שיהא שלם וכל דבר שרבים
 מאורפים יחד לריכיס למיול בחר מנהגא דידוהו וכפי הסדר שעושים
 לעמלן לפי לריכיס לפי עניינים דאי מנרכתא לכו למיול בחר דין

תורה בכל דבר לעולם סהא מריבס בימיס מש"ס מעיקרא מחלו
 אהדדי לומר על דין תורה וגמרי ומקאי למיול בחר סדר מנהג
 דידכו. ובענין זה כתב מהר"ם דשוחפי קונים ומקאים ומתאי בסדרי
 באמירס בעלמא בלא קניין משום דכתיב הלאה לזיתי אהדדי גמרי
 ומקאי כדאיתא בהג"ס במיימון וכן איתא בהשויבה שכשיב שאין וחינן
 מס מקרקשות דכל מידי דאית ליה רווחא לטאי כמו לטאי באזינא
 בעלמא וע"י דאי מקאי אהדדי וס"ס לענין מנהג וסיהא דר"ח
 וא"ל דלעיל קאי על חילוק הלירות וכתים ובניין שלהם ואשכירות
 שועלים וכן שפירות בתים והלירות וכל כה"ג דאין רבים מארפים
 יחד ולא איצטרך מלערשו למיאו ייטיי אהדדי לכך לריך מנהג
 שיהא לו עיקר ע"פ חכמים וראייה מן התורה משא"כ בענייני
 המסים וכיוצא בו דמנהג בעלמא מבעל בסק דין תורה. אמנם
 נראה דלריכיס לידע דמנהג קבוע ופשוט הוא שנהגו כך בני העיר
 לכל הפחות תלמא זימין וכרבה פעמים ליבור טושים להס מסקנא
 לפי הארך ואין דעתם לקבוע מנהג כלל מ"מ אע"פ שגריכיס
 לבדר קביעות המנהג בדיבור נושים אין מדקדקים כ"כ אלא
 מבדירים על עד מפי עד וע"פ פסולי עדות וכס"ג כתב מהר"ם
 בהשויבה במיימון דעל חזקה דיישוב מבררים הדבר כה"ג משום
 דכלאו הכי כולם פסולים לעדות ומאן ידע במילתיה כי אם בני
 מתא אכן נראה אע"ג דאיתוין לעיל דבענייני מסים המנהג
 מבעל הסלכה מ"מ ראוין וכן דוקק הטיב אם מול להשוות כל
 המנהגים לדין תורה אף אם לא לגמרי מ"מ עדיף עפי שמאלא
 סעד וסמך מדברי חכמים ולאוקמינהו בעטס וכברא. ועתה
 נבאר תחילה החיוב והפטור בנתיים בפ"ק דב"ב אמרינן דמאן
 דמאן כרגא אריבן קעבור אדאורייתא אביאויס וכתיבס וכחב
 שם אשירי בשם הרב רבי יוסף הלוי דשמעינן מיניה דכל המסים
 והשחרות בין קבועים בין שאינם קבועים ת"ח פטורים סן ודווקא
 שחרות אומנתו אבל אין תורתו אומנתו לא ומסיק אשירי דאפי'
 אם יש לו אומנתו ומשא ומתן להספרנס כוי מייו ולא להשער ול
 שטס שהוא פטוי מעסקיו חוור לתורתו כוי זה נקרא תורתו
 אומנתו וכחב בא"ל פ' לא יחפור דת"ח שאינו יודע להשכר אלא
 לומר תדיר בני העיר מזויין לעשות מלאכתו ואם הוא עשיר התורה
 פוערתו מליחן מס וכ"כ בעור חושן משפט בשם הרמ"ה דלא
 בשביל ענייתו פוערתו התורה אלא בשביל שחרותו אומנתו מכל
 הלין משמע שח"ח שחרותו אומנתו אפי' הוא עשיר פטור ממסים
 והשחרות ואע"ג דכתב בהג"ס במיימון בהלכות קריאת התורה בשם
 ר"ח וזכ אלפס דהאידנא לית לן מי שחרותו אומנתו כרב ששת
 דשרי ללמוד בשעת קריאת התורה נראה דווקא קאמר דאין לנו
 כר"ס ואפשר משום דהוי סני נסור כדאיתא בכמה דוכתי בהלמוד
 ולא היה עוסק כלל בשום מלאכה ובשום מו"מ אלא בת"ח ות"ח שרי
 כה"ג ללמוד בשעת קריאתו אבל אם היה עוסק בשום מלאכה
 ומו"מ אפי' רק ללרך מזומותיו כדפי' אשירי לעיל כה"ג לא שרי
 למגרב בשעת קריאת התורה כיון דמבעל הוא תורתו בשביל
 מזומותיו ס"ל לריך לבטל בשביל קריאת התורה בלבור כדסממי
 רבין אקראי בפ' ואלו נאמרים דלריכיס לשחוק אפי' מדברי הלכה
 משנפסח ס"ה וכס"ג אשכחן פ"ק דשבת א"ר יוחנן לא שנו אלא
 כרשב"י והבירוי שהיה הורסו אומנתם אבל לנו מפסיקים בין
 לק"ש ובין לחפילה ופירש"י אנו כיון דמפסיקין לאומנות כ"ס דמפסיקין
 לחפילה ובפ"ב דשבת משמע דרשב"י לא היה עוסק בשום אומנות
 כלל רק בת"ח דכשולא הוא ובנו מן המערה חוו אינטי
 דכרבי חרשי אמר לבדים הללו מיתחין ח"ע ועוסקים בחיי שטס
 ופירש"י משום דאפשר ע"י נכרים והקב"ה מספיק מזומות לעושי
 ראונו משמע שהיה סבר שלא יעסוק חדס בשום אומנות אפי' ללרך
 מזומותיו ולסכי קאמר כרשב"י והבירוי ר"ל שכן כמותו והלא קאמר
 נמי בהג"ס במיימון דלעיל דאין לנו עשה דמי שחרותו אומנתו
 כר"ס דר"ל דאין מבעל תורתו אפי' ב"ל לרי מזומותיו אבל תורתו
 אומנתו כדפי' האשירי היכא למימר דאשכחן לכו אפי' האידנא וכברא
 הוא דלענין לפטור ת"ח מן המס לא בעינן תורתו אומנתו לגמרי
 שלא יעסוק באומנות כלל אפי' כדי חייו דהלמודא סתמא קאמר דלא
 רעינן

רמיון כרגל ארבעין ולה פי' דבעין תורתו אומנתו אלא שגאונותיו
 כתבו דבעין א"כ אזלין בתר טעמא וכיון דכתיב ראה חיים עם
 האשם ואמר הכמים כל תורה שאין עמה מלאכה סופס בעולם
 וא"כ תורה בעיניו זה אמאי לא תהוי נטירותא עילווים דיערך נטירותא
 אחריתי ועוד דהא דאמרינן בפ"ק דב"ב גבי הכהן כלילא דאמר לרבי
 ליתבי רבן בהון ואמר לכו לא וכן גבי ר' נתן דרמי כרגל
 ארבעין אמר ליה ר"ג בר יוחנן קעבר מד אדאורייתא אכתיבא
 אכתובים מסתמא סבכו רבן טולסו לא הוה כר' יוחנן וחביריו
 דאשילו ר' יוחנן שביה מן האמוראים גדולים קאמר אנפיקים אבל
 כמו אז מספיקין ונראה נמי דלא דוקא רב הסמך ליישב בראש
 ולרן ולהורות דהוא פטור אלא כל ת"ח כדורו שידע לישא וליתן
 כשורה בד"ח ומבין מדעתו ברוב מקומות בתלמוד ובפרושי ובפסקי
 הגאונים הם תורתו אומנתו כפי' האשתי ליעיל אשילו לא נסמך
 לישב בראש לרן ולסודות פטור הוא מכל מוהי מסים ותשחורת
 וראיה לדבר ק"ח דהאי קרא דאורייתא דמניס יליף דת"ח פטור
 כתיב ביה חף חובט עמים כו' עד וסס תוכו לרגלך ותמי רב
 יוסף אלו ת"ח שמסתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה
 כדי לישא וליתן ככפידו של מקום וכן הן התלמידים הסולכים
 מישיבה לישיבה דמי שהיא נסמך לישב בראש לא רגילות הוא
 שיכתה רגליו מעיר לעיר. אמנם לעולם בעינין שיהיה יודע כמו
 שכתבתי לעיל דאל"ס לא מיקרי ת"ח אמנם הסמך עם אינם סבורים
 כלל לפטור ביה ת"ח אלא כיושב בראש ושייבה ואף זה דוקא באופיין
 ואנפיה הוה כמעט מנהג פשוט שלא לחייב במס הרב הוישב
 בישיבה בראש אשילו הוה לו משון הרבה אבל בגבול דבני ריטו"ס
 כמדומה לי שלא היו נוהגים לפטור ת"ח מן המסים אלא לא
 לפעמים ברובים אפשר משום דסבירה לכו דהאידנא אין לה מי
 שחורפו אומנתו אפי' באותו דרך שביאר אשירי לעיל משום דלרין
 דקדוק יפה שיחזיר תמיד לתלמודו כשיפסד מעסקיו ואין זכרון
 יפה האידנא ואפשר דמהאי טעמא נמי רזיזים הסמון עם באופיין
 לומר דאין לפטור רק הוישב בראש ושייבה משום דלא ברירא
 לגמרי מי שהוה תורתו אומנתו ועבדו לכו מילתא דפסיקא
 דמסתמא הוישב בראש בישיבה קובע את עצמו לת"ח כדי שיהא
 אומנתו אמנם אם יוכר וידוע הוא שהסמך לישב בראש
 הישיבה תורתו ערלא ומלאכתו קבע תדיר פשיטא דבכה"ל לא נהוי.
 והא לחך ארס לומר דהאידנא הכל מיקרי כדי חייו כל מה
 שעסק תדיר להרוויח כמו שמפרש ר"ח בפ' איזהו נשך דמהאי
 טעמא שרי האידנא ריבית דכרי ואפי' יותר מכדי פרנסתו אמר
 לו מטעוק דעממא מאי דשרי ר"ח משום דאין קצנה למשא מתך
 ושרים וכיון דבעי האי ת"ח להיות פטור מכל מוהי מסים ותשחורת
 לא אילתרין ליה להרוויח אלא כדי פרנסתו. ומן היתומים נהו ליקה
 מס כפי ממונם אפי' שכתב בתשיבה בא"י שראה כמה קטילות
 חשובות שלא היו נופלים מס מן היתומים עד אשר יגדלו וינשא
 חס ד"ח ע"כ י"ל מתוך כובד עול משא מתך ושרים סמכי עלמא
 אאשירי שפסק פ"ק דב"ב דכל מוהי מסים וארנונית מיקרי מוהי
 דנעירוחא כי הם השומרים אותם בין האומות דמה שועלת הוה
 לסס לשמור אותם ביניהם אם לא בשביל הנאותן ורמיון לה איתמי
 כדפסק תלמודא דכל מוהי דנעירוחא רמיון להו איתמי
 וכן נמי מוכח בהדיא לקמן מדברי מוכרי"ח דנחייבין ליהומים
 האידנא משום דדעת המושל ליקח מכל ארס אפי' שאין נושא
 ונתן ומרוויח ובתשובה מוכ"ס פ' הגזל בחרא כתב שאם יש
 לאשם ממון שאין לבעלה רשות בה ואפילו מכרה בהם תכשיטים
 וכתב עוד שהיו נוהגים בכל מלכותו שאפי' מה שיש לבנו ולבנותיו
 שלא נשאו עדיין הכל חייבים לתת מס ממנו כי דייקין דעת
 המושל אמאי קאחי כי הא דאמרינן התם אי לאו אמיד הוא
 דאדעתא דכסא דכספא הוא קאחי ס"ג דעת המושל ליקח מכל
 ממון שישאין ונתין בו ומקלם בעלי בתים עשו להם קצת מנהג
 בחזקה לפטור להם משתריהם אפי' שיש להם ממון שמרוויחים
 בו הוהיל ואוכלים מגולתן בעלי בתים ואינו מנהג שיש ללכת אחריו
 אבל לא ראהו בשום קטילה קבוע שיש עם בית החיים שהיינו
 מן הכנסת שלסם במס אשילו שהוה להם קצת ממון ומנהג ראוי
 הוא וכן נכון ומי שכתב לעיר לגור עם אס דעתו להשתקע חייב

לחם מס מיד אס וולד המס אחרי בואו כדכתב במדכי פ"ק
 דב"ב בשם כ' החכמה וסטעס קיון ששכר עם בית או חדר לגור
 בו כיון כקונה בית דירה דהן דמחייבים אותו מיד דשכירות ליומא
 ממכר הוא ונראה דהויגוס הכי אפי' דכתב שם במדכי מחשבות
 הר"א ב"ך דמדויגא איו חייב מ"מ הוה איוכו נמי כתב דאמנהג
 איו חולק וכן מלאחי כועתק מתשובה דחייב מיד הע"ג דהמנהג
 בכל גבוליו כל הוהא מן כעיר או מן סמדינה לקבוע דירתו
 במדינה אחרת אם יתחדש בוס מס חוך ל' יום ללאחו על בני
 מקומו כראשון לרין לתת עממס בלאחו עול בשום ונחניס טעם
 לדבר משום דלעולם רגילות הוא שממוני המושל נחניס טיניס
 ומעריבים בני הקהל כמה ראויס לחבוע מהן ופושוס זה זמן מועט
 קודם התביעה והואיל זה מאלא שם כ"כ קרוב להביעה מסתמא
 שמו טיניס נס עליו וקצבו העולם שיעור לדבר למ"ד יום דזמן
 זה מלאו ורגילו לקובעו זמן בכמה מקומות בתלמוד ולפי' ס"ג ס"ל
 למימד דמי שכת לעיר חוך ל' יום קודם התביעה שפטור מאוחו
 התביעה מבוס דעין משמי המושל לא הוה עליו יש לומר דהאי
 טעמא דפרישנא לאו דבר ברור לכל פסע שנותנים הממונים
 טיניס קודם התביעה דכמה זימניס דחובטים בפתאות וכיון
 דדינא הוא דרבים איקרי מוהוקיס לגבי יסוד ככל ספק הוגל
 ביניהם בענייני מסים א"כ ליתסה אמרי' מספק שמא הממונים
 נתנו טיניסה מקודם אבל לגרוע כהם לא אמרינן מספק. ותו נראה
 דהיכא נמי טעם אחר במה שכתבו לחייב הוהא מן העיר חוך ל'
 יום של התביעה דמור"ס כתב בתשובה במדכי פ' לא יחפור
 דהשו הכמים לפסידא דרבים לעיני מסים וס"ג כיון דרגילות
 דלעולם זמן מועט קודם התביעה נשמעים רמזים ק"ח מן השדרה
 דמתעם לחבוע המס ולכן איכא ליתסה אי נפטרותו לפני דנפקי
 ממתא קודם הרבה יבחרו כשישמעו רמזים וימתינו בחוך כמו שכתב
 ויחזרו טוב לעיר ומאלא פסידא לרבים וקבעו זמן ל' יום לחששה
 זו כדפרישית לעיל ומאידך טעמא ומכך טעמא אין לפטור הכה
 לעיר חוך ל' יום של התביעה וק"ל. ומי שכת לעיר דרך אקראי
 עם בני ביתו או בורח לשם מחמת אונס ונראה לשם כמו שכתב
 יותר במדכי פ' לא יחפור כתב דהשו הכמים לתקנת כל ארס
 ואין בני העיר יכולים לעכר על ידו שירוויח ק"ח כפי שיעור הוהאוחיו
 וכפי אותו ממון שירוויח בו ישא בעול עם הויבור וכ"כ בא"י ונראה
 דסמדרק עם מוכח לו דלא אהי לאתמשין אלא שאין בני העיר
 יכולין לעכר עליו שירוויח במקומם הואיל ואינו רוצה לסיות לגמרי
 מבני הישוב וגם הם אין רוצים להסיר לו הישוב לגמרי אבל אם
 מחירים לו הישוב וישא בעול עממך או ילך לדרבו נראה דלרין
 אומדנא אם נראהו הדברים דאפשר לו להפרינס בישוב עם רק
 שמתינן על איזה שועלת יותר טובה יותר מו לא ברירא כלל מספק
 דבמדכי דלעיל שיכול כה"ג להרוויח עם ולא ישא בעול אלא ממה
 שמרוויח בו דיוכל לומר דכה"ג אין לחוש להתקנת דים לו תקנה
 אחרת שיקבע עם לגמרי ויהי כאלה מני העיר והדרבה לאידך
 גיסא הוא קלקול לרבים דכל אחד ישסה כן כדי שלא יעטרך לתת
 בעול מכל ממנו עד שימאל לו מקיס קביעות לפי רצונו ובחיבנא
 דחיישין לקלקול דרבים. אם רוצים להיות עם בלא רווחים ומו"מ
 לגמרי ככה"ג אמרינן בפ' חזקה בתים פרדכת מסייע למחא וכו"מ
 דאליהא בני מתא אבל אנדייסקי סייטתא דשתיא הוא ופי' רשבי"ס
 שם פרדכת ארס בטל שאינו עוסק ביישובו של עולם ואין לו מו"מ
 בעיר כלל חייב לישא בעול עם הויבור וכו"מ דאליהא בני מתא
 רגילות שהיח המתך תובע מס מכול קצנה לכל שנס וסיו באים
 עבדי המושל לישאל מס מכל איש ואיש כפי אומד דעתו עד
 שעלה לתשבון הקצוב ושאלו גם מוס המדרכת וסככדו עליו ובני
 מתא פטרותו וספירוסו עד שיקלו ממטאוי כי אמרו עליו שאין
 לו ממון ומה ששוקל מעליו כוכבד עליהם ולכן לרין לסייע לבני
 מתא וכתב בא"י משמע מתוך פי' ריב"ס שאינו נותן כשאר בני
 המקום אלא פחות משמות בני המקום אבל אנדייסקי פי' אם ממונים
 של המושל התובעים מס מכל בית ובית ומכל איש ואיש וכתבו
 לזה או לא רצו לחבוע כלום ממנו בשביל שהוא ארס בטל וסיו
 סבורים שאין לו ממון אפי' שסוכבד בשבילו על האחרים סייטתא
 דשמיא

דמיא הוא שמחלו ואינו חייב לשלם בעל ע"כ פרש"ם. ובא"ז
 כוסף או שומא שם בני אדם שאינם מביי עיר ואמרו לשלשון
 שום עמי הוא ונחלם השלשון וכחז לו אנדיסקי שפטרן מן המס
 וכחז מהר"ח ע"ז דמסוים שלנו שהמלך קולב עם הסקל ואומר
 לגבות מכל מי שיש לו אינו חושש אם בעל הוא אם לאו ה"כ חייבין
 יתן וכן יתומים חייבים אע"פ שאינם מרוויחים ע"כ. ומכשפת
 יתחלק דין זה על שלש דרכים אם יש גבור שהן מיוחדים על
 נחית המס בפ"ע אבל יש עליהם כך קולב לזלזולו לשלשון הן
 יסיו רבים או מועטין או יתחייב אדם בעל לשלם בעול ודוקא היכה
 דאליהא בני מהא כדפרש"טין לעיל מפרש"ם וז"ל דיון דסן הילוסו
 והכנידו עליהו יתערך להייע להם אבל אם הם מיוחדין בענין זה
 שכל א' ונתן קצבהו ואין לריבם למלואה כך ידוע נראה דאפילו
 אילתו בני מחא אינו חייב כלום שהרי לא כוכבד בשבילו עליהו
 ונלוס סן דקבדי שהיו ממון של ישראל מידי נכדים והכי
 משמע מובאר מפרש"ם ואם רגילות לתת טולס ביחד והמושל תובע
 כך קולב מכולם ואינו חושש הא"ך יגבו איהם אז חייב לתת עמסם
 אפי' לא אילתו כלל כדפסק מהר"ח ומלשון רשב"ם נמי משמע
 כפי. ומ"מ נראה דהייב דחייב לשלם עמסם אינו חייב כשאר בני
 העיר כדכתב לעיל ה"ז בשם פירוש ריב"ם ולא הימא דדוקא הכס
 דמדינת לא יתחייב אלא משום דאליהא בני מתא ולכן מקילינן לגביה
 אבל כנ"ד דמחייב מדינת לפי מנהגא דמלכא לא מקילינן לגביה דנ"ל
 דהם נמי העמס הוא משום דבעל הוא אין דעת השלשון כלל שיהן כמו
 האחרים. וכס"ג כתב מהר"ם בתשובה בפ"ק דב"מ וז"ל דאם כל
 בני העיר עניים ואין להם מו"מ אלא קרקעות דאין בהם תובע
 מהן כלום ע"כ הא קמן דעיקר תביעת הש"ך מן המו"מ הוא. בא"ז
 בתשובה כתב ואם היתום נח מעמא וכרויה במקום אחר וספתא
 נח לדור בביתך ואינו מלוה בריבית לשום נכרי ח"ו ששום אדם
 יחייב אותו במס ואפילו אדם שאינו יתום כס"ג פטור עכ"ל.
 לכאורה נראה דא"ז פליגי אשכח מהר"ח דלעיל דדוקא הוא
 לאוקמי בחד דך דמבואר לעיל. אמנם נראה דלא פליגי כלל דסך
 דא"ז איירי בכס"ג שכל לוד שם באקרלי בעלמא שאין לו בני
 בית דומיא דיתום שכל לעמוד שם או בדרך תלמוד או בדרך
 שכירות או שמשכיר את עמלו לבעל הבית לאכול עמו כס"ג ודאי
 אין דעת השלשון לגבות ממנו ויכולה בו דמחשב ליה כארחי ופירי
 כי קן רגילות הוא שסיסודים הולכים ממקום נמקום כרזום ולא
 דמיא למי שכל לשם בדרך קבע עם בני ביתו וכחילוק זה משמע
 מתשובה האחרת בהסוף יתום שכל לייפסיק בו. מי שיש לו
 נכסים מועטין כתב גדול א' דתקנה הוא דאזוק פטור ואם יש
 לו יותר יתן מן הכל עכ"ל נראה דזוקק ר"ל משקל זקוק כסף
 ולא זקוק מנין מיעוט או גדולים כמו שקרין אותו בתקנת מדינה
 והכי משמע בסדי"פ ה' ריביות דזוקק המוכר שם הוא משקל הכסף
 ונראה דיש לנהוג ג"כ הכי במדינתנו ובקלות שגבולינו שכן מי
 שיש לו יותר מחמשה ליטרא מעות ווינע"ד נכסים שנותנים מהן
 עם יתחייב לתת מן הכל ואם לא יפטר וסייני נמי כשיעור משקל
 זקוק כסף ונקטינן נמי האי שיעורא מסכרמא משום דחוק היהודים
 הוא באלו הוודיות שאם יש לנכרי תביעה על ישראל שאין לו
 עדות בדבר ורואה להשבישו אם אין התביעה יסורס מחמשה ליטרא
 ווינע"ד לא יוכל להשביע לישראל אלא ונתן אמונתו במקום שבושה
 ונפטור אבל יחידא מה' ליטרא נריך ליטבע וחוק זה מקוים מן
 המושלים מקדם הא חזין דאין חשבו לכן נכסים וממון אלא
 היות מחמשה ליטרות הרי פרשו מנהג ודין הוהנין. ועתה נפרש
 מנהג ודין הניתן ממנו וענינו תולה יותר במנהג מתורת הנותנים
 כאשר יבאר הפנים ותכשיטים זהב או כסף או אבנים טובות ומרגליות
 כן אם הנותן הם סן מחוברים בבגדים ובחגורות וכלללות אם מעט
 אם הרבה אף אם מתוקנים לאשתו ולבניו ולבנותיו מכולם מוכינן
 באושטריי"ך ואנשים לתת מס ואע"פ שמהרן תשובת מקלת הגאונים
 משמע דפטורין מן המס הואיל ואינן מרוויחין בן מ"מ המנהג
 לחייבם ונראה הטעם למהכינו משום דכל כסף זהב ואבן יקדם
 ומרגליות קיפלים עליהו זבני חבייבו חרישי הוא וא"כ אי פטרינן
 לכו מן המס איכא לחישה לרמאי שיקו הפנים ותכשיטין בזמן

נחית המס וקודם לכן וכשיעבור הזמן אי יתדמי לכן הלוואה או
 סחורה שיראו בהן ריוח יפה ימכרו החפצים לפי שעה ויוליאו
 דמיסן בריוח מ"מ הואיל ולפי דעת הגאונים שמדינת לא יתחייבו
 נהגו באושטריי"ך להקל בנתינתם מהם וגם בהערכתם והיס
 המנהג שם להעריך כל זקוק כסף לבן או מוכר מלאכה
 אומן או של הדיוט מזוקק או קלח סוג רק שכלל מחזיקים אותו
 בכסף בינוי הכל שום זקוק עבור ארבעה ליטרא ווינע"ד כך היה
 הכסף נמכר לפי דעתו באושטריי"ך קודם מ' שנים כסף שבור כי
 המטבע היה עובס בלוחו זמן וארבעה ליטראן היו נתלים עבור
 ששה זכר' ואז"כ כשנפתח המטבע מ"מ לא שינו כמנהג והיס
 נערך לעולם עבור ארבעה ליטראן כמו בראשונה מטעם שפירשתי
 לעיל דמעיקרא נתחייבו החפצים במס משום דחיישינן למזירתם
 לפי שעה ומסאי טעמא נכון היה להעריך טולס כמו כסף שבור
 שהמכור במזירות לפי שעה נריך לזול מאוד ממזמרו וחפילו אם
 נמלא בידו שהוא שום אפילו לפי שער כולל זקוק ה' או ששה
 ליטרא מ"מ לא חלקו בדבר וגם עתה שנהגד המטבע
 ואפילו כסף שבור נמכר ס' ליט' לפחות מ"מ הואיל ומשמע דעת
 בגאונים שמדינת לא יתחייבו במס אין נראה לשנות בהן הערך
 מאשר קלבו הראשונים ותכשיטי זהב נהגו באושטריי"ך להעריך
 כל משקל זהב עבור חצי ליטרא ווינע"ד כל זהב בשום מלאכה
 אומן או הדיוט מזוקק ביוחד או גרוע מקלת רק שהוא זהב הגר"י
 או מדר"קט והטעם בזהב כמו בכסף כדפי' ואבנים יקרים אין
 להם קצבה ונראה להעריך כמו שיסוי שוים בריוח וכלל זמן
 בעיני כל רואינן ונשער הול לגמרי בלוחו מקום שכן שם. עוד
 נהגו באושטריי"ך להקל בהן שכל מי שנתן מס ממאה ליטרא'
 פטרינן לו החפצים עבור עשרה ליטראן וכן מאלף מאה לעולם
 פטרינן לו המעשר מן הסכום והטעם נראה משום דמי שסוף
 חמיד כל כך לא שנית כלל שימכרם אפי' בשביל ריוח אלא משאיר
 ברשותו ונידו כשיעור זה לפי ממונו חפצים להשתמש ולהתקטע
 בסן ומבגדים ושימושי דגסכא כמו וילון וכס"ג אפי' סן חבובים
 מאוד אין נוסגין לתת כלום כיון דאין מרוויחין בסם כלום וגם
 עומדים לבלות אם היינו מחויבים אותם במס נאלץ הקרן כלס
 והכי איכא בתשובת רבינו אב"ם במדרי פ"ק דב"מ דחיישינן
 לביו הקרן כס"ג אף כי לית לכו זבני חרישי שיוכל למוכרן לפי
 שעה אפילו משלש פחות משיו וקרבה פעמים לגמרי אין קוים
 וכס"ג מספרים שאין מוחינן כלום מהן דכל הני עממי איח כשו
 ועוד עמם אחר שאם יתחייב במס נמלא מכשילן לעמיד לבא שימנעו
 לשבור סופדים לכהוב ספרים ואיכא פרק מקום שנהגו ארישב"ל
 עשרים וארבע העניות ישנו אגשי כנסת הגדולה על סתיבי ספרים
 חפילין ומזות שלא יתעשרו שלא יתעשרו לא יכתבו הא קמן
 דחיישינן עובא דלמא ממנעי ולא כתבי לכו ומכאי טעמא נמי נראה
 שיש לנהוג דכל מי אשר יתנדב ומקלה מעות למלאכה שמים
 כגון תלמוד תורה להשיא יתומים ולהחזיק עניים וכס"ג אפילו אם
 מרוויחים בהם ברבים ומקיים הקרן ואינו מוליח רק בריוח מ"מ
 פטור מן המס מסאי טעמא שלא תהא מכשילן לעמיד שימנעו
 מלהתנדב או כס"ג וכן משמע בסדי"א מתשובת אשירי דכס"ג פטור
 אכן נראה דוקא כס"ג שרגיל להוליח בריוח כולם כשחזמן לו
 מזה או אפי' אם משיר מעט כדי שלא יתערך ליגע בקרן בעינין
 זה פטור אבל אם מפרים מעות או ספרישו אבותיו כדי להדליק
 מהן נר חמדי וכס"ג והסך מרובה והוא מרווח בהן ככפל כפליים
 ממה שמוליח בלרבי שמים ומחזיק מעות לזקה בדרך זה שאם ירד
 מנכסיו הוא או זרעו יחזרו ויזכו בהן לזרך עלמן פשיטא דכס"ג
 אינו פטור ולריך לתת מהן כמבאר נכסיו וכן מי שרגיל לעשר
 רווחים שלו אם מתנדב בהם כדפירשית דוים נמי כדפירשית לעיל.
 מי שיש לו מעות שאינו מרווח בו כלל אלא לעולם הם עמומים
 ומונחים ביד נאמן כתב בתשובת הר"ח ה"ז כשיטות דחייב לתת
 מן הפקדונות דלא תליא מילתא אם דבר שאין עין השלשון שולג
 בהן אבל כפסקי גדול אחד כתוב אם הקסל חוליס זיתן העשיר
 מכל אשר לו יסגור מותר שיש לו מכדי לרבו ביד אגשי מעשם אם
 לא יאמינו לו בהרס שלא יגע בו אך עשיר המשושע בשם אולרות
 כסף

כסף לא יועילו לו כס"ג עכ"ל משמע מדבריו שאל אינו משופע באורות שטין בשלמון אין עליו פטור מן המס ועתה על מי גסמוך ובוהו וכסמוך על המכ"ח דלעיל שכתב שהמסים שלנו שהמלך קובץ עם הקהל ואומר לגבות מכל מי שיש לו חייבים אפי' מן היתומים הע"פ שאינם מרווחים וא"כ נראה דחייבים לתת מן הפקדונות דאין בשלמון חשש אם מרווח הם לאו רק שיש לו ממון יתן ומכאן עמא נמי נראה שכל מה שיש לאחד אפי' חוץ למדינה פקדון לתת מן הכל וכן כתב בפסקי גדול ח"ל לריך לתת ממעות שחוף למדינה ואפי' לא בזה לידו מעולם וגם שם לריך לתת מסס ורוב עמא דבר הכי עכ"ל ואע"ג דע"כ לדעת רב האי גאון לא מחייב אם הוא בפקדון ולא מרווח בים שהרי דקדקו לעיל מדבריו דאפילו אם מונח בעירו בפקדון פטור א"כ משופע באורות כסף מ"מ איידין ראיס מדבריו כיון דאין חילוק בין חוץ למדינה לתוך המדינה ואין לדברי מהר"ח סמכינן כדלעיל ומדכחב הסוף גדול אפי' לא בא לידו משמע לכאורה דאף אם הממון לא ראה פני המדינה מעולם חייב לתת ממנו דסוי דוחק לאוקמי שהיה פעם אחת במדינה וילא ממנו כבוד שלא בא לידו ותו דמנין לנו להלך. ואין להכריע ראיס מפ' חלק בסופו גבי עיר הגדהת דקאמרין כהם ל"ם דכתיב דשעים הכודים ואע"ג דאינם בחוכה אלא בנקבליס לתוכה אבל אין נקבליס לתוכה לא ופי' שם בקונטרס בלשון שני דנקבליס לתוכה ר"ל שהיו פעם אחת בעיר אבל עתה אינם בחוכה אפי"ס מיקרי של"ה אבל אין נקבליס כלומר שלא היה בעיר משולם אלא נפלו לו בירובס ממקום אחר ל' מיקרי של"ה ע"כ. ומכאן החיוב ג"כ לתקן לפנין מסים ויניח דכל היכא שלא ראה הממון מעולם פני מדינה לא חשיב ממון מדינה זו ויפטור ממסים שמוחבים בני המדינה זו אין נראה ראיס מוכחן דבקונטרס כתב שהם אהך ליטנא לא שומעתי ובלישנא קמא פירש בנקבליס לתוכה ר"ל שאפשר לקבלם תוך העיר באותו יום שנתעשה כלל ואו מדמיין דמי מסים לעיר הגדהת א"כ לנאי ליטנא אם יש לאחד ממון חוץ למדינה יותר ממהלך יום אחד יפטור אותו ממון וכו' לא אשמעין פולה פס להלך בחוף למדינה בין רחוק לקרוב. ועוד דמוכח שהם מן הספר וכן בפ"ק דב"ב דמקשה כהיא דחמרת וגמלת העירבת ממקום למקום ונשחטה שם למ"ד יום וכדחה עומס דינא כאלשי עיר הגדהת ובפ"ק דב"ב תון כמה יכא בעיר ויהיה כאלשי העיר י"ב חודש ומשני ההם ניוצבי העיר וכאן באלשי העיר וכדליתא ההם וכדפירש"י דגבי עיר הגדהת כתיב יושבי העיר ובלמ"ד יום נקרא יושבי העיר אבל להיות נקרא מאלשי העיר בעינין י"ב חודש אלמא דמהלך הלאמודא בין דין עיר הגדהת ובין חיוצ הגבליס מבני העיר לפי משמעות המקרא וא"כ לענין נקבליס לתוכה נמי יניח דווקא לגבי עיר הגדהת דקפיד קרא אשגלל העיר כדכתיב כל שלום ולהכי מה שלא ראה מעולם פני העיר לא מיקרי שלל העיר אבל גבי מסים דכאלשי העיר תליא מילתא אין להלך. וחובות במשכון או שלא במשכון שעלה עליהו ריבית וכו' אין לתת מס מן הרביית ונראה דאין חילוק בין אם עלה רבית זמן רב או מעט וגם נראה הטעם שאין מוכנין לתת מס מן הרביית משום דכתב אשירי פ"ק דע"ז דכל מלוה שבאה ברביית כשמציאה לירי פרעון מן הכורים חשיבא כמאיל מידם דכל כוונתם להפקיע הכל ואפי' יש עליה משכון וכיון דכתיב הוא נראה דלא חשיב ממון ודאי אלא ספק אתי ספק לא אתי ואין סברא שיוציא הודאי על הספק ואע"ג דאשירי חשיב אפי' פרעון המס כמאיל מידם מ"מ לא מוכל כלל לפטור כל המלוה במס דא"כ עתה בזמנינו דרוב מהייתינו בע"י הלאה רביית ממס יתן מס ואדרבה כל מה שהשלמנו חובע אדעתא דרווחת דרביית קא חבע וכש"כ במלוה שיש עליה משכון של מטלגלי דלפי דברי ח"ו פ' יש נוהלין ויתר תשובות חשיבא הוא מוחק אפי' רביית ידיה לענין פי שנים דכבוד אלא דסבר אשירי דלעיל דמ"מ חטוב כמאיל מידם משום דשכיחי כבו איבוד והספד ומשך טעמא יש לפוטרו מן המס וגם עוד מטעם הדא דאין מרווחים מידי ברביית שאין הכרי ונהן רביית על רביית כל זמן שלא חקף ועוד דממון זה לא בא לידו מעולם ואע"ג דכתיב תלת עשמי דכל חד וחד באלשי נפשיה לא מחייב כדמוכח קפיר מתשובה זו מ"מ

תשובה

נחבצ בשביל הסלואות שברבית ולפיכך י"ל בכל חוב שלא נתיאש לו לגמרי עדיין שמו עליו והעולם מעריכים הבעלים בשבילו משלם והליבור נערך בעושר בשבילו כמו מחמת שאר ממון וע"ז סמכו קדמוני אושטרייך לנסוג כך ומתשתתף לא תקשה מהא דכתב במרדכי פ' החובל בשם מור"ם שאם חזק א' חוב של חבירו אינו משלם לו כסך החוב ממש אלא שמוין אוחו כפי שווי למכור דודאי בעלמא אין שום ענין יושם וערך אלא כשיו לימכר אבל לגבי גביית המסים איכא טעמא אחריני כדפירש' וכה דכתב בתשובה א"ז ו"ל ראובן שכלום לאחיו זקוק ואין לו מה לשלם אם בשעת פריעה המס יכול לקבל החרם שכבר נתיאש מאוחו חוב לגמרי פטור ואם לא נתיאש ועדיין מובעת ומלפס לו הדיר חייב לפרוע מס מן הכל ואם ממקא נתיאש וממקלה לא נתיאש ממה שלא נתיאש יתן עכ"ל מהכא משמע לכאורה דחוב שהוא בטוח במקא וקאית יש בו ספק אינו חייב לתת ממנו מס אלא כפי מה שהוא בטוח אמנם י"ל דסלואה כהם לא היתה ברבית שהרי לאחיו הלוה א"כ כיו כוה כמי שהוא בידיו מעות מזומנים שנפסלו קאט ועמדו רק על חלי שוים דודאי לא יתחייב לתת מהם אלא כמו שכן שוים לימכר אבל לעולם סלואה שהוא ברבית מנכרם שסערכת העושר הלוי כסן כל זמן שלא נתיאש לגמרי נערך החוב משלם דמימר אמרי אם עכשיו אין בטוח הוא לגמרי לאחר שנה או שנתיים יתשרע כונו הקרן ורבית וירייה במה שלא היה נפרע כבר וענין זה אינו כסלואה שחייב לו ישראל חבירו וק"ל. ומסך מילתא דתשובה דא"ז נראה קאט לסוכות דיש חילוק בהערכת החוב לענין מסים מלענין חזק דהא קאמר אם לא נתיאש ועדיין הוא מובעת ומלפס לו הדיני חייב לפרוע מס מן הכל ע"כ וקא דלעיל דכתב ואין לו מה לשלם וא"כ נתי נמי דמובעת ומלפס לו הדיר מ"מ אין לך דאם שפוקים חוב שהיה חייב שישראל שהוא עני ואין לו לשלם ואפילו בפחות מרביע דמיו א"כ שיש לבטוח בודאי שיפרענו כגון שפיות במלחמה או בסחרים ככ"ג מ"מ הואיל ואינו מלפס בו לשם רבית וריוח למה יולא מעותיו רחוק לשכר וקרוב להפסד א"כ אין מעריכין החוב לענין מסים כמו לענין חזק וא"כ יפס חלקו לעיל בין כוון דידן ובין שהוא דפסק מור"ם בפ' החובל. אמנם אם יארשו מאורעות דלא שיהא במדינה כגון שיסגר חירות גדול או שהשנה מוקלקלה ביותר שהדבר ידוע שאין בדעת האדם להעריך כמה וכמה חובות כלל בנכחון ודאי או ביאוש ודאי כי הענין חולה ועומד על הנוגד ועמיד לבוא ואפשר יהיה או לא יהיה ככ"ג הסבירה עוהנת שלא לחשוב החובות ודאי בטוחים או בודאי יאושים אלא יש להעריכם ולמכור לייביר כדמבאר לעיל ככ"ג זכורני באושטרייך שהיו למקלה עשירים חובות גדולת על כסיהם וכומתם גדולת ועמדו כהם שנים במבוכה ולא היה אפשר לידע וספו והיה נראה להם חזק מסבירה שיתנו מהן מס ויוזילו הודאי על הספק ולעשאו יאוש גמור שיהיה ב' חלקים לייבור היה מכש"כ רחוק מן הדעה והסכימו שמתו שיהיו נפרעים ויקחו חלק עשירי מ'רן ורבית והבאר הכל לבעלים ובהך כך לא יותן מהם מס כלל ואם יש לאחר כתב בידו שהוא פרוע או שקר ומחזיקו בידו עד שמדמן לו עת לתבוע כגון עד שימות הנכרי וככ"ג אינו חייב לתת כלום ממנו וגם לא יטעך להוילאו מידו שהרי אמרו חכמים כל אשראי ספק אחי ספק לא אחי כל שקן אשראי דקיטרא ואפשר דהווי חייחא דקיטרא ולא ממון מיקרי אע"פ שהוא מחשיבו לממון ואם היו מזהים לו איזה סך מעות עבורו לא היה מוכרו בכך מ"מ לא חשיב ממון לענין לתת ממנו מס ודמי קאט למי שיש לו מוריס במדינה אחרת שמלפס ג"כ על ממנו מתי שימות ולא היה מוכר זכותו והוחלתו באיזה סך מעות מ"מ שפיעא הוא שלא יתחייב לתת כלום ממנו וחו דאיכא למילף מק"ו מן הרבית דהנהגו שלא לתת כלום ממנו כדפירשתי לעיל דהנהגו טעמא אחתהו הכא מכש"כ וכן נראה דאפי' אם יש לאחר תביעות וערעורים על הנכרי שהוא בטוח להוילאו ממנו ממון לא יתחייב לתת ממנו כלום אע"פ שאינה תביעת שקר מ"מ הואיל ולא מתביעת הלוואה היא כמה עזקו והרפתקו נפלו בשאר תביעות שיתחולל הדבר

[תרומת הרשן ח"א] לה

שיגיע לריק ולא יוליא שום ממון. ולתת מס מן הבתים וכרמיהם ושאר קרקעות דברים הללו פירשו הגאונים בתשובה שהיה במרדכי פ"ק דב"ב כתב מהתשובה מור"ם שאין להטיל שום מסים על הקרקעות וכתב שכן היו מוסגים בכל המלכות שהיה דר בו וכתב עוד שמהם פעמים ראו בעלי כסין לשנות ולא עלתה בידם והלריך אה"כ בראיות שמן הדין אין לתת מס משום קרקע וכתב ג"כ חסובה רבינו יוסף ע"ע שאין להטיל מס על הכרמיהם ומסיים אותה חסובה שאין להכביד עליהם כשאר פרקמטיא. עוד מלאחי שהעתיק אחד מן הגדולים מהתשובה מור"ם וכמדומה לי שנמלא במרדכי דברי ריב"ז וז"ל בקאראם ולתת מס מן הבתים זה הלוי במכסג ואם אין המכסג קבוע אם המס לריך בענין החומות ומגדלות כעיר לשמירת העיר יש לתת מס מן הבתים וגם מן הממון כו' עד אבל שאר מסים שנותנים קאבס לכל שנה מחמת שמרויחים בעיר לא יתנו מן הבתים ואם יש לו ב' בתים או ג' יתן מהם דמ"ש מריוח אחר אבל מביט דירתו לא יתן כו'. ע"כ תשובה זו סותרת תשובה דלעיל בשם מור"ם דהכא כתב דמותר בתים על בית דירתו וב"ש הכרמיהם יתחייבו במס דמ"ש מריוח אחר ולעיל קפסיק וקאמר דאין להטיל מס על שום קרקע וכן מוכח מהך הראיות שביא ואפשר דהכא איירי כגון שקיה אוחו מותר בתים או מחזיק אוחו בשביל ריוח שפירות שלסן כגון שהוא במקום רוב עם דקפטי עליהו שוכרים אבל מחזיק אוחן בשביל סכן ירושה אבותיו וקשה עליו למכור או כדי שיקיימו לבנו או בשביל להוסיב כסן בניו או קרוביו לאח"ז וכל ככ"ג שאינו מחזיקם כדי להרויח כסן נראה שפטורים מן מס וכן זכורני באושטרייך שמהם פעמים ראו בעלי כיסים לתקן לתת מס ממוהר בתים ולא עלתה בידם והדבר ידוע שרוב מותר הבתים שהחזיקו בני אותה מדינה לא החזיקו בשביל ריוח כלל אלא בשביל חד מהי אמתלאות דפרישנא לעיל. וכן הכרמיהם כמדומה לי בודאי שנהגו לתת מהם מס אך לא ידעתי אי מכל דמיסה או ממקלקלן ובתשובה רבינו יוסף טוב עלם דלעיל משמע שאין להכביד עליהם כשאר פרקמטיא אבל מ"מ חייב לתת מס מהן אע"ג דבתשובה מור"ם פסק וכתב דאין שום קרקע חייב במס וכתב על זה ודע דאם היו כל בני העיר עניים ואין להם משא ומתן אין השך מוטל מהם כלום רק הטסקא המוטל על הקרקע עלמה אלא שאין חובנים המסים אלא בשביל מו"מ מ"מ נראה בחלו הארעות שרוב מחיית האומות עלמם רק מן הכרמיהם ומרוויחים עשרם מהם ותביעה המסים שאין קאובים מהם לפי שבה ממון של הכרמיהם שלסן אין לפטורו כלל מן המס וגם אין לחייבם כשאר ממון כמו שכתב רבינו יוסף ע"ע דלריך ארים ואינו נשמר לו בניהו כשאר ממון ורוב חמה רוב לייס מויק ומקלקל כסן וכ"כ רש"י פ' הרבית גבי משכנחא בכייחא דהגאח הכרם ואכילה פירותיו אינו ברור כלל לכך נראה דיש להעריך הכרמיהם בדמים בינונים ויתן מס מהאי דמיסן אמנם אם יארע שלריוס לתת מס גדול ומופלג כמו עד חלי או שליש נכסיהם אז לא יתכן כלל לפטור מותר בתים וחלי דמי הכרמיהם דאם סיינו פוערים אוחו נמלא שום שאין לו רק ממון כמ"מ יולא למס המובחר שבכסו וירד מעושו וזה שיש לו בתים וכרמיהם אם יולא ימכור קרקעותיו ויהיה עשיר להרויח כמ"מ כבתחילה כי כן דרך בני אדם כשירודים מנכסיהם שושאיהם ונותנין בהם מוכרים קרקעותיהם כדי שינלאו בידם ממון להרויח כסן מחייתו לכך יש להעריכם כשער הוול באותם שעה ויתן מס מן הכל אמנם אם היו אותם קרקעות חזן למדינה אע"ג דלית כסן נמי האי טעמא מ"מ נראה דהרי חומרי לא עבדין כסו הואיל ואין ראויין לראות פני המדינה כל עיקר. ומי שיש בידו מעות משל אחרים שהוא מרויח כסן בא"י פירק לא יתפור כתב שרש"י סיקן בלרפה שמי שיש בידו מעות משל אחרים בחאי ריוח יתן מן החלי ומשל נכרים אין נותנים ובמקום שאין תקנה שפיר ר"ת שמן הדין אין מתיים כלום משל אחרים ואם ידעו עתה לתקן ושמעון משכב הדין עמו אך יש להן רבות לומר לשלמון שמעון יש בידו ממון אחרים ואין נותן כלום ויראו לו פנים ויודים מוסיחים ובמרדכי פ"ק דב"ב כתב מהתשובה מור"ם וז"ל ועל אודות המס כל מה שמרויח בו סן

משלו

משלו הן משל אחרים חייב לתת ממנו מה ואם עד עתה נסגו מאלוהים שלא לתת ממנו עתה יכולין לומר ע"כ סבלו מכאן ואילך לא נסבלו ע"כ. ובארלוהיו נוסגים כזאת הסתובב ומכריזין מי שבירו משל אחרים או אם ידוע ממון אחרים שמרויחים בו יגיד ע"פ חכם וגובים ממנו מה כמשאר ממון אך לפעמים רגילים לעשות פשרה בדבר כהן בהשנות הר"ח ח"ז שמעשה בכל יום שמלמד או סופר אינו נותן משכר פעולתו שלא הגיע לידו עדיין אפי' בסוף הזמן כשנגמר כל מלאכתו ע"כ. וגדלה דה"ס לכל שאר פעולות ישראל שהקיף מן הסכרי בגד או הובאה לזמן אם בא המס קודם סומן לריך לתת עכ"ל מכאן משמע שאין מוכין לאדם מסכמו מה שהוא חייב לאחרים אם עדיין לא הגיע לו הזמן לפדוע ולא נהגו הכי בארלוהיו אלא מוכין לו מה שהוא חייב בן למולים בין לערלים אף אם לא הגיע הזמן עדיין לפדוע אמנם גדלה אם א' חייב מה שהוא לקדו או לאוסבו והדבר ידוע שלא יכריחו לפדוע כלל עד אשר יפרע הוא כראונו ודאי כה"ג אין לנכות לו מסכמו ואע"ג דסבירא פשוטא היא זאת כהבחי משום דחזינן דסגו קצת לסיות מוכין חיובא כה"ג וגדלה דאין ראוי לנכות הכי כלל הכס כתבתי הגדלה לע"ד חזרה הנותן וסיתן ממנו. אמנם רוב מה שכתבתי היינו לעיני מסים הקלובים וגם לשאינם קלובים או שאר הציעות מן השלטון רק שאינם מופגים או כבדים ביותר ויותר אך אם הגביה בדרך זה ששלטון יקחד' או ה' חלקים מממון הציבור וישאיר רק עוללות וכס"ג ישחמו הדינים בכמה מלין כדמבאר למינין מחוק הטעמים והראיות. הגדלה לע"ד כתבתי:

שאלה שמוג ראובן ושמעון בעלי כיסין הן והועיל מה גדול על אנשי קהלם ועליהן בגלגלים והסכמינו אנשי קהלם שכל אחד יכתוב סודאחו וישבע על כסו כדי לברר מי הוא הרב או המעט בנכסים וראובן ושמעון ויתר בעלי הכיסין מנאמים בדבר וחפלים לעשות שומאוח וערכים לכל א' וא' כמו שנהגו כמה שנים ועוד טוענים בעלי כיסים שאף אם יתחייבו לישבע עממם אין ראוים לכתוב בסודאחם ולפרע לו דבר ודבר ואיכות ומהויל כל ענייני ממונם כי דואגים לכמה מיני איקות עראים וסודל להם בשביל כך אלא רואים כה בעלמם לשער ולהעריך כל ממונם מפרטות וכללות ושבו ישבעו שכך כסו יש להן ולא יותר ושאר הקהל אינם חפלים בדרך הזה האף הוא דין תורה על דברים הללו:

תשובה יראה דבני העיר ואנשי הקהל המאורפים יחד בנתינת המסים יש להן כל דין שותפין והכי מוכח במדרשי ובאשירי פ' הגול בהרא מנחם רבינו שמחה דמדמינן לדיני שותף ובעינין השותפין חנן פ' כל הנשבעים ואלו נשבעים שלא בטענה השותפין והאריסין כו' ומפ' טלה בנמרח דנשבעים שלא בטענה בני אלא אפי' בטענה שמה משום דמורו היתרא ופירש"י לפי שטרחו בנכסים מורו להיתר לעכב בידם משל חבריהם וא"כ בני העיר הואיל ושותפין הן בלויף המסים יכול כל א' להשביע את חברו בטענה שמה אולי יש לך ממון רב ואין אחת נותן כ"כ לפי הערך ומורה לך אחת היתרא משום דאחא עורה בצרכי הקהל לפקה על צרכיהם נגד המושלים וכס"ג להקל המסים ולהרחיב הזמנים ועוד יותר שאחא סובר שגם לאחרים יש ממון כמו לך וא"כ נתינתך שום עממם ועל ספק זה אחא מעכב מלתא לפי ממונך ואמרין פ"ק דב"מ דמחוק ספק מלוס ישיגה חפיש בשל חבירו דלא פרשי אינשי מספק ממונא כ"ש דמתיק מה שבירו מספק וא"ת בלא טעמא דשותפין וינהו ע"כ דין תורה הוא לברר נתינת המסים ע"פ השבועה משום דבעינן אחר אי אפשר לעמוד על העיקר וטילא דברר לאמיתו שחם חאמר ע"פ שומא והערכה כסדרם וני אדם נתיאם שיודע זה מה שחיבתו של חבירו ולא דמי לכמה אומדות דאשכחן בתלמודא אומדין כמה אדם רואה ליתן או ליטול בשביל כך וכן ואשכחן נמי דאומדן דעמו של אדם כך הוא או סיה כך כל הכי אומדות משערין לפי סתם ורוב בני אדם האף דרכם ודעתם ויש בנו כה לכביר וידוע מידה והרגל דסתם בני אדם אבל אומדות דעניות ועשירות דלא תליא במידה והרגל יש מהעשר שאין כל אדם יודע ויש

מהעשר וסוף רב הכל בראון מי שהעשר שלו ועבדו אינשי דמטמרי נכסייכו שלא להשביע את עצמן מש"ס אי אפשר לבין האמת באומדות כלל ומוכח בתשובות פ' מליאת השתה דכל היבא דלא ברירא האומדות לא עבדין לה דתנן הסה חממיס אומרים פעמים שאדם העשיר והעני עני והעשיר ומפ' בגמ' סיה עשיר דעתו וחזר להיות עני דעתו וכן איפכא ולכך אין אומדין לפי דעתו ואפי' לר' יודא דפליג הסה וקאמר דאלינן בחר אומדות וקי"ל כוותיה כדפסק הסה היינו משום דאומדות ניכרת כלומר תגדל בייחס ומכריזו אנו ווהרנותו וקמלוחו ולא חייסין כדחייסי רבנן שנהחלפה דעתו כדמוכח הסה אבל מודה הוא דכל היבא דלא ברירא האומדות כלל כנגדון דידן לא עבדין אומדות וא"כ למאי אילתרך לומר טעמי דשותפי ויכרו. וי"ל אי לאו טעמא דשותפי ויכרו ס"א דעבדין אומדות הכי אע"ג דלא ברירא דעיקר הטלה במסים ושאר מיני תשורות הן מן האומות ושלטונים מועלים הן לפי מה שהן שמיין ומעריכים משאם ומחסם ורווחים של הציבור בכללות ובפרטות נמי לפעמים והכי משמע בדברי הגאונים בכמה דוכתי בהטלה במסים דבעינן זה הוא. ומעשה חיה לן למומר סוף דינא כהחילה דינא אם הוטל המס ונחברו בשביל שהעריכו האומות ממונם של ישראל איבא למומר דכס"ג דינא דמלכותא הוא דמלכותא אמר חיתוב כל חד לפוס אומדות דידיה או מאן דחתי בהריקיס והכי דאיבררי לשום ולהעריך כמו שלוחי דמלכא אינן ואפי' אי לא יכוזו האמת מ"מ דינא קעבדי וא"כ האף יבא אחד את חבירו לישבע לו מספק אבל מעטם דשותפין וינהו מקיקו. שפיר לישבע כדפירשתי. וגדלה מהשתא דלריכין להתישב אם אחד עוקר דירתו מן העיר ושאר מקלה חיוב המס על הקהל שילתך הוא לשאת עממם באחוז עול הואיל ועדיין השותפות קיים ויכולים להקיפו לישבע עממם כי כן פסק מהר"ם בעינין השותפות ופי' הא דתנן בפ' כל הנשבעין חילקו השותפין אינו יכול להשביעו בטענת שמה היינו דוקא שחילקו לגמרי אבל אם נשאר להם מעט פירות או מילתא דלא ידעא חלוקתם שאין סכמו ידוע עדיין השותפות קיימה. ומה שטעמו עוד בעלי הכיסין יש להם בכללות נראה דלפי דין חכמי התלמוד טענייטו טענה דרוב הגאונים פסקו וסוכיחו מן הגמ' דהשבעת לחבירו שאינו חייב לו נשבע בסתם ואין לריך לפרש באיזה ענין אינו חייב לו או באיזה ענין פרעו וה"ס ס"ג כיון ששבע שכך כך ממון יש לו וראונו לתת ממנו לפי הערך סרי זה נפטר ממנו ולא ילתך לפרש ולבאר יותר אמנם בס' הגלות כהן דלחר סיוס התלמוד תקנו הגאונים שריך לפרש בשבועתו האף אינו חייב לו כדי שלא יוכל לנזח לשום טעות או רמאות וכתב בהגמ"ס במיימוני שכך נהג מהר"ם לפסוק בסוף ימיו וכן משמע באשירי במתני' בריס ב"מ שיש לדין לבאר ולסגור בפני כל דר רמאות שכתמשביע בעלי הדין וא"כ כ"ס בענייני מסים רגילים אינשי למעבד כמה מלדקי כדי ליפטר מהם ומקילים לדד החורים ואם ישבע בכללות אפשר שיעשה כמה מיני טעות ורמאות לכך לריכין לפרע ולפרש בביאור יפה כל הנכסים איכותו ומהותו כדפרישתי וכן נהגו בכל גבוליו מקדם:

שאלה שדמ נזר שהוטל עליהם מהם והסכמינו כולם לברר ס' אנשים להעריך כל איש ואשעם ולתת המס לפי אחת שומה והערכה ויש ב' אחים עשירים תקיפים בנזר וחסלים שיתבררו ב' מן כס' שהן משלסן שיש להן שייכות אליהם ושאר הציבור אומרים אדרבה אין לברר אלא אנשים שאין להם שייכות כלל ובכך ילא הדבר לאמיתו. הדין עם העשירים או לאו:

תשובה יראה דמי שפוסק למיעבד כחפץ העשירים שפיר קעביד בדרך זה שרוב מן המעריכים אין להם שום שייכות כלל דבדרך זה ילא הדבר לאמיתו יותר וראיה מהא דגרוסין בפ' זה בורר ומ"ס דעבדי הכי פי' שזה בורר לו אחד זה בורר לו אחד ושניהם בוררים עוד א' ולא אמרינן שנתחילה יבררו להם ג' בין שניהם אמרי במערכת משמיה דר"ו מתוך שזה בורר לו א' זה בורר לו א' ושניהם בוררין לו עוד א' ילא הדין לאמיתו ופירש"י דלייתי בעלי דינים דסברי סרי אי נרתיי האחד ואם סיה יכול להפק

להספך בזכותי הים מהספך והדיינים עלמם וזה להספך בזכות שניסם מפני שניסם ביררום עכ"ל וכתב אשירי עלים דים חסירי דעה טועים בדברי רש"י ואומרים שיוכל הדיין להספך בזכות אחרו שביררו אפי' בדבר שאין לו זו זכות והם יוכל להטעים דבריו לחבירו הדיין להטעומו שניסם עמו בהחבולותיו מלי למיעבד בדיוח האיל וזה ביררו ומתוך כך דגולים עלמא לבקש להם דיין בעל החבולות שידוע להפסד האומות ודקדוקי און וכתב האשירי דחלילה וחס למעבד הכי דהוה בכלל מעט משפט אלא דעה רש"י הכי דלייתו בע"ד משום דליונו סברי אלו הים לי סוס לד זכות לפי האמת והישר לא הים נשאר ועלם כי הדיין שבדדתי הים מדקדק אבל לדקדק אחר החבולות ודאי כלל לא. והא דפירש"י והדייני' עלמם וזה להספך בזכות שניסם מפני שניסם ביררום אינו מבוחר באשירי מה ר"ל רש"י בזה ונראה לבאר דהדיינים בעלמם וזה להספך לכל אחד להספך אף בזכות אחרו שלא ברור ולא מסתמי מבעל הדין השני משום דסומך ע"ז שסוף עלמו ביררו ומסתמא לא חסיד ליה שיהיף לחבירו נגד הדין ע"כ סוגיה הנמרה לפירש"י ודברי אשירי. והשתא נראה לדמות ר"ד להני סברות דכשעשירים והתקפים בוררים מעריכים גם משלםם כדמבאר לעיל ש"מ הרוב הן מאלוהן שאין להם שום שייכות כלל כה"ג לייטי העשירים עפי שלא יתכלבל הסדר ולא יבקשו עוד ערעורים בתקופותם דסברי ודאי קים להו להני מעריכים שכן עולם לנו כנגד הצבור שהרי מבוררים שלנו היו בדבר והיו מדקדקים אחר זכותינו אלו היו יודעים שאין ערכנו מגיע ועולם כך לא היו שותקים וגם אילו המעריכים שביררו העשירים וזה להספך לדקדק בזכות הצבור משום דלא מסתפו מן העשירים לפי שהם ביררום לא חסידו להו וכ"ש כשביררום ראשי הקהל שייחוו לעשירים ולהתקפים לברור גם משלםם דבהכי לייחי לכל מיגדר מילתא וסראשיים עלמם וזה להספך כדלעיל אבל בבינוים און להקפיד בכל בני דבלא"ה לייחי ולא מסתפי מנייכו. אמנם דוקא בזמן שהעשירים רואים לברור משלםם אהני אמת אבל אם מחזיקים לכו ברמאים ובעלי החבולות כלל וכלל לא :

שאלה שמה חבורת ישראל דרים בעיר אחת ויהי ליומים יא

תגד וחירום על העיר וכל העיר יריאים ודואגים סן תלכד העיר בחזקה או בעוקבא ומפקחים לבנות ולהחזיק בדקי העיר בחפירות ובנתינים וממנים שומרים ביום ובלילה לשמור וכן שלטוני העיר קראו ג"כ ליהודים שיעזרו וישייעו גם הם לחזק בדקי העיר ושיעמידו ג"כ שומרים לפי ערכם ונפלא מחלוקת בזה בין בני חבורה העניים רואים שכל הסולאות לרבי הללו יהיו נגבים לפי שבה ממון והעשירים רואים שישויו נגבים לפי הנפשות ויש מהן אומרים שיהא נגביה לפי הכתים. דינא דהני מילי היכא הוא :

תשובה יראה דדברים הללו אינם נידונים על צדדין בדין חורה לפי אשר נמצא בספרים לבד אלא גם לריכים נדונים לפי ראות עיני הדיין האף הוא ענין הסגר והחירום ולפי אשר הוא הלוינו מן השלמונים כמו שאבאר ובהחילה אבאר דין החלמוד ופסקי הגאונים אשר ידעתי ומלאתי ואח"כ נחלק בדבר לפי הענין. בע"פ דב"ב הן כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רשב"ג אומר לא כל החצרות לריכים לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה דלתיים ובריה רשב"ג אומר לא כל העיירות ראיות לחומה וקאמר עלה בגמ' בעי מיימי ר"א מר' יוחנן כשן גובין לפי שבה ממון סן גובין או לפי נפשות סן גובין אמר ליה לפי שבה ממון סן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות ומסיק עלה שם באשירי דכל מילתא דליה ביה סכות נפשות לא אוליגן אלא בחר ממון וס"ג אמרינן פ' הגזל בפרא שירא שיהיה מסלכת במדבר ועמד עלים גיים לעוררם מחשבין לפי ממון וכן כל מה שמחדשים אומ"ם שמדות ופוערות על ישראל אפי' אם נעשים אחס ביסורים ובמניע' ממאלל וממשותם גובין בכל לפי ממון דעיקר טוונתם על הממון עכ"ל. והתוס' מקשים שם מהא דאמרינן בפ' בן כורז ומורה דהבא במתרת יודון על שם סופו ומפרש רבא עממא תסם משום דחזקה אין אדם מעמיד עלמו על ממונו כו' עד מ"מ אין מחשבין בו אלא לפי ממון כיון דנגיים ברצונו אינו בא על הנפשות דאם לא יעמדו כנגדם לא יזיק לגופם כלל

מסקינן פ"ק דב"ב דגובים לפי קירוב בחים וכחצו התוס' עלה ח"ל פר"ט ומתנים עניים קרובים יותר מדחוקים וכן עשירים קרובים יותר מעשירים רחוקים אבל עשירים רחוקים מתנים יותר מעניים קרובים ולפי שבה ממון נמי סן גובין וכ"כ אשירי בשם סר' יוסף הלוי דשבה ממון הוא העיקר ומחלקין תחילה לפי הממון ואח"כ מחלקים לפי קרוב בחים ומסיק באשירי דדברים הללו היינו בזמן שיש שלום בעולם ואיכא חיות מלכות ואין לחוש אלא לאוחן שבאים דרך ליסעיות או באקראי בעלמא אבל בזמן שיש מלחמה והמלכים מתגרים זע"ו מסתברא כה"ג לא איכפת לן בקרוב בחים כלל דלגבי כרקוס שכבשות עיר קירוב בחים וריחוק בחים חדא מילתא היא הילכך אין גובין אלא לפי שבה ממון ואם באים על עסקי נפשות גובים אף לפי הנפשות ושבה ממון היינו דוקא ממון דמטלטלי דליכא למיחש על המקרקעי ואם יש לחוש לגזילות חצירות וקרקעות ושריפת בחים ונחילתם גובין לפי כולן הואיל ועל כולן סן בחים עכ"ל. ובמרדכי פ"ק דב"ב כהן מתשובה מור"ם ועל ענין שומרי העיר דמתחילה שומרים בעלמא בלילות ואח"כ נחפשו הקהל לתת דבר קרוב לשנה נראה בשמי אע"פ שמתחילה היו שומרים לפי הגולגולת אם דל אם עשיר מ"מ אחר שכבר הושבם השמירה לדין חורה דאמרינן פ"ק דב"ב דמתשבין לפי ממון בחר השחא' אוליגן ואם מתחילה כשהיו נכרים מושלים ומפקדים על השומרים שינו מידת יהודים להשנות דל ועשיר ועתה שכוטל עלינו הדרגא לדיונא ואין לנו לשנות מדין חורה דכל דבר החלוי בממון מחשבין לפי ממון דבעלמא כשסן שומרים לעלמן דין הוא דתהא השמירה לפי הנפשים שסן בני השמירה וכן גוף העני יכול לשמור כמו גוף העשיר ואדרבה יותר אבל עתה שנותנין דבר קרוב אין לומר כיון דהממון שסן נותנין הוא תחת שמירת עלמן שהיו שומרים בתחילה ובעשיר לא ירבה וסדל לא יעמיט דהא אמרינן פ"ק דב"ב הכל לכריא דפסיא אפילו מרבין כו' ומסיק מהר"ם דדבר פשוט הוא כמו שכתב ע"כ. ומסתמא נבאר שאילתינו דבר דיבור על אופניו ונראה דאם החירום והסגר מלך מושל ושר תקיף שאפשר לו להחזיק העיר למס עובד אם ילכדה או דיימין דאין כדקרום בא אלא על עסקי ממון דאין כוונתם להשתית העיר שאנשי הלכא בוזים וסוללים ומתופסים כל ממון הנוטלטל הנמצא ולכן אין מחשבין רק לפי שבה ממון וכ"ג אמרינן פ"ק דתשובות כאן בכרקוס של אותו מלכות כאן בכרקוס של מלכות אחרת ופי' רש"י דכרקוס של אותו מלכות אין ראוים להשתית העיר כי כשכובש העיר הסמוכה למלכות מחזיק למס עובד ולכן אין פנאי לנסך וא"כ נראה דכ"כ דסיכא שאין כוונת הכרקוס להשתית העיר ורואים להחזיק למס עובד שאז אין הורגין וממיתין בה שום אדם מק"ו דאין מנסיבין ואע"ג דהתוס' שם מפרשין בע"א האי דכאן בכרקוס של אותו מלכות ויש פנאי לנסך ועל פירש"י מקשינן עובא מ"מ בכך סברא דסיכא דכוונתם להחזיק העיר למס עובד שאז אין מקלקלין וממיתין בה לא פליגי כלל דלבעול או לנסך אין בזה השתתת העיר וק"ל. והא דכתבין לעיל שדרך הכרקוס לשלול ולגזו כל ממון המטלטל א"כ היינו לריבין לחשוב לפי כל שבה המטלטלין ואפילו בגדים ושמושי דעראס וספרים וכס"ב תפאים של כסף וזהב יותר משטרי חובות של נכרים ומ"מ קשה לדקדק כולי האי ולקמן בסוף תשובה זו נבאר יותר אבל מ"מ לפי הנפשות אין מחשבין. ואע"ג דהכי נמי דסיכא שברעת הכרקוס להחזיק העיר אין הורגין וממיתין בה כשילכדוהו מ"מ רגילות הוא הרבה פעמים כשני העיר שומרים כנגדם לצדוק כסן ואיכא חיים וממיתין וחובלין כסן אח"כ אם ילכדו העיר הורגים וממיתים גם הם בבני העיר מתוך חרון אפס כדי לנקום נקמתם וא"כ היו נמי סכות נפשות ויגבו גם לפי הנפשות לא אמרינן הכי שהרי חירוי תוס' לעיל אהיהו דבן סורר ומורה דדוקא הבא במתרת יודון על שם סופו אבל מה שמחשבין לצדק שמירת העיר וכן לעמוד כנגד הגיים לא דיימין על שם סופו אלא כתחילתה שאם באין על עסקי ממון אין מחשבין רק לפי שבה ממון משום דנגיים ובני הכרקוס אם לא יעמדו כנגדם לא יזיקו לגופם כלל א"כ השמירה אינו אלא בשביל הממון שאם יתראו להפישם מן הממון לא יאטרכו לדאג על הנפשות ולא דמי לבא במתרתה דהחורה

חשבה אותו לרודף שמוחר לסרבו ע"ש סופו דשאי התם דהתורה חסה על פקוח נפש של ישראל וכיון דאפשר וכווה הוא שיכא בעל הממון וכרג חבוב אידך כרודף ואין לו דמים. ונראה ג"כ דאף אם הענין כך הוא בעיר המוקף כדקום וגיים באף אם היו בני העיר מרזים להתיאש מן הממון ולפתוח העיר לגיים שיתפסו העיר למס עובד הלל שאין כה ורבות בידם מפני בני חיל מושל בעיר שהם שולטין עליהם וע"כ הוא בא לסכמת נפשות מ"מ אין להלק דסממא קאמרי הוסי' והיכא דבדעת ורזין גינים וסכרקים על עסקי נפשות דמחשבין אף לפי הנפשות רוצה לומר אם בענין זה שהכרקים היא מחבורת לסטין רקים ופוחזים או כגון מלך או מושל המתרים בעיר הזאת לא בשביל להחזיק בדם עובד הלל רק כדי להכחית מדינתם של אותו מושל שהוא מתנגד ושטם בדרך נחמן ולהכניע כל כס"ג ודאי באין גם על עסקי נפשות וגם הורסים וחוזין וזורפין לפעמים הכל כדי לקלקל כס"ג גובין אף לפי הנפשות גם לפי מוקדעו אם יש לחוש עליהם. וכל מה שמחשבין לפי הנפשות נראה דאנשים ונשים וסוף שוים בדבר דלכולהו אית להו סכנה נפשות ואע"ג דאמרין פרק אין מעמידין אשה כלי זיינה עלים ופי' האשירי שם משום דהאשה אומללה וספלה ואינה בת מריבה אין מהקנאים בה ואין הורגין אותה רש"י לא פי' קן חלא פירש דכלי זיינה עליה לפי שמאכסין אותה לזנות ולכן בנחה היא מן הסריגים ולפי' בתרי גוויי היא בסכנה חדה משום ערוה וחדא משום סכנה נפשות דאיכא לזנות דמכרי נפשיהו ונהי נמי דסברת אשירי אחת היא דהא חזיק כמה עיירות שכלכו בזרוע וקשהו האנשים ובנשים לא בלטוה יום מ"מ גם סברת רש"י אחת שיש לחוש לאונס הזנות ואפי' אותן שאין לזנות דלא מסרו נפשיהו מ"מ בזמן לעז עובד הוא לכן ובתף נמי הסכנה בזורה בנא והנפוש כדי להטבירם לרתם. ועל ענין השמירות בלילות נראה דבין אם התגר והחירום על עסקי נפשות או על עסקי ממון אם זו השמירות על היסודים ביעמודו בכל לילה שנים או ג' מכן לשמור כמו שהם שומרים בכל לילה לפי ערכם והנכרים רגילים לשמור לפי סדר הבתים ולפי האנשים אם דל אם עשיר וחוזרין חלילה גם היסודים לריבים לשמור בענין סתן שומרין וכאשר כן מלווים כפי משמע מהשבת מור"ם דלעיל דאם שניה מידת היסודים ודין תורה אוליגן בהרייכו ואע"ג דכול לומר דהתם היו רוצים סכרם שכל אחד מואנשי העיר ישמור בעלמו ולא ישמור אחד מן השוק במקומו וא"כ גוף השני טוב לשמירה כמו גוף העשיר וכפי מוסק בחשבה אבל לעולם היכא דלא קפדי לשמור שכירים י"ל דהוי כמו שפירו עבוד כך מעות דהעשיר ספק בידו יותר לשמור מהעני מ"מ הואיל וזו לשמור על הדרך שהן בומרים הוי כדוגמא דמלכותא ואוליגן בהרייכו אח"כ נתפצרו מכן בסך ידוע דהו לית לן גבייכו ולא מידי חלא אותו הסך וא"כ לריבין לנכות אותו סך בזינו ובין עלמנו לפי דין תורה. אמנם נראה דכל כס"ג בין בבנין בין בחסירה בין בשמירה וגם הא דכתבין לעיל כשגובין לפי כל הממון המוטל דמחויבין אף הסגדים ושמושי דערסא וגם הספרים לנכות מכן וגם לפעמים מן הבתים והחירות בכל עינים הללו המוטב הוא שיעשו פשרה ובלוע וכוון נוטה לכל הקצוות ביניהם ולא יתקבצו לומר דיע דוגמא דקשה מאוד לכיון דין תורה בהתמיה בכל כס"ג ומי לנו גדול כדורי ממר"ם דבחיווי דליבא הוי יתיב וכחב בתשובה על כס"ג דיעשו פשרה משום דאין לכיון יפה דין תורה וכו"ש אכן יתמי דיתמי :

שאלה שמו

נוכח הוא בארץ הזאת כשהמושל בא לעיר אחת מעירוותיו שאין דירתו שם לריבין היסודים הדדים שם לתת כ' ליטרא וחצי ווינע"ר למרש"ק שלו והוא מחלק קאה לעלמו קאה להדריים קאה לבומרים הפחה ולנערים משהי חרבו וגם לפעמים הרבה חובשים להשאל לו מלעות ושמושי דערסא או ליתנם לו האך גובין עולים הללו :

תשובה

יראה דכל כס"ג עיקר תלויא בזמנה המדינה ואף בארץ הזאת חלוקים העיירות בזם במקלפת מקומות גובין אותם כ' ליטרא וחצי לפי מנין בתים של ישראל שבעיר כפי עשירים ועניים כולם בשוה וחצי השני נוהגים לתת מן הקופס

של זדקה כמו שהחיר ר"ם לתת מעות של זדקה לשומרי העיר משום דכתיב דרשין לשון דלבר הרשות וכן נוכנים בכל מקום בארץ הזאת לתת מן הקופס של זדקה לשלוחי המושל כשעובדין בדרך העיירות ובמקלפת מקומות נהגו לתת עשרים ליטרא וחצי (הללו) הכל מן הקופס שגובין שאר עולין לפי שבה הממון. והמלעות ושמושי דערסא מוכינין ברוב מקומות להשאל או ליתן לפי הבתים בית וביה בשוה אמנם דוקא בזמן שהמושל חובע המלעות ללוך עבדיו או משרתיו הכלויס אליו אבל לפעמים מואם שיהיו או שישאלו מלעות לשד ח' העובד לו בחיורו או לבעל חזר שלו או לשאר שר יועך שלו כס"ג לא ידעוין ביה מנהגא. גם נראה דכל המנהגים דלעיל לא ידעוה למלוא סעד וסמך יפה להם דנראה לפי דין תורה כל אלו העולין אינו נכבין אלא לפי שבה ממון דכחב אשירי פ"ק דכ"ב אמנם שמושי מעלי בתים שבתחילה הוקצו עולים הללו על יסודים מפני שדרך הוא כשמושל בא לעיר מעיל על כל הבתים שבעיר לתת אכסניא ולהכניס בני חילו וכיו היסודים יראים פן יכנסו לבתיים רקים ופוחזים ויותר מן חרואו ויקלקלו וירשיעו להם קבלו עליהם לפי מה שכתב"ק כי הוא המורה ובורר האכסניא לבני חילו שלא יכניס לבתיים כ"א כראוי וגם תביעות המלעות הוא בשביל זה שיפצרו מלככים בני חילו ויטערו להזיע להם מלעות ושמושי דערסא והחדריים ושומרי הפחה קבלו עליהם ג"כ לפי מהם כדי שיפסחו להם בזואם אל המושל לפתח על עסקיהם והנערים נושאי חרבו כדי שלא יחטפו המטרונות כדרכם. ולפי' קאה טעם לנכות אלו כ' ליטרות וחצי מקלפת לפי הבתים כדי שלא יתקלקלו בסכסם בני חילו לאכסניא ומוקלפת לפי שבה ממון מה שנותנים להדריים ושומרי הפחה וזהו עיקר לורך לבעלי כיסים ועשירים והעילו על קופסא הדדקה כדי שלא יתמסמה ויבא לידי חקלם שהרי רשות בידם לשמוס אפי' למשחי בזה שיכרא דלעיל והמלעות שגובין לפי הבתים הים ג"כ מתיישב בזה דלא קבלו עליהם קלפא זאת אלא כדי שיפצרו בעלי בתים מלאת אכסניא לבני חילו זאת מהכראוי וגם כי אין המושל הפך רק מלעות ואף אם יתראו לפייכו בכסף ע"ז לא יקבל מפני שהוא לריך למלעות ולא ימלא לקוח כ"כ מהר ולכן לא היה נראה להם לנכות לפי שבה ממון. אמנם בזה יש לחלק דלפעמים יש בבית ח' שנים או שלשה בעלי בתים וביה שני רק אחד למה יתן ח' כחוס שנים או שלשה הא מחקיגן בפ"ק דכ"ב אכסנאים לפי בני אדם מתחלקות ולא לפי בתים ופרש"י שם אכסנאות שנותנים לבני חיל המלך והיינו מעין נדון דידן. וזה דלפעמים אדם בינומי יש לו בית קטן ולעשיר בית גדול ראוי לקבל הרבה אכסנאי ואיך יתכן שיהיו או שישאלו המלעות ושמושי דערסא בשוה ולריך לומר דהראשונים שהסונו כך דלא חלקו אמנם בכל הדברים דלא ידוע לן מנהג כדור אית לן למיז לתת בלוע ודרך פשרה קרובה ונוטה לסדין והסכרוא והעשירים לא ימלאו ביותר דלפוס דוגמא הנמלא בספר לכאורה הכל נחשב ונגבה לפי שבה ממון גם הבינומי והעניים אל ידקדקו ביותר דנטי נמי דאמת היא כמו שכתב האשירי דכל כוונה האומות בסטלת משא על היסודים הכל בשביל הממון מ"מ גם זה אמת אשר בזמנינו נהרבה רשעתם עלינו ויקולו מפנינו ואנחנו כקוליס בעיניהם כמה פעמים מרבים לתבוע תביעות ולהטיל עוליה סתן כס"ג שאין מבקשין במזומן בשביל ריבוי הבעלי בתים וגודל דירוניהם אפי' שאינם כולם עשירים בממון. ולכן קשה מאוד היה להעמיד דברים הללו על דין תורה :

דין אפטרופוס ויתומים

שאלה שמו אפטרופוס של יתומים נתן ממון סתומים לזכותם ולטובתם לראובן במעמד שלכתן מי הוי נתינה או לאו :

תשובה יראה דלא מהני דלא תקנו מעמד שלשה כס"ג וראים מהא דכחב אשירי משם דרמב"ן פ"ק דישעין דאם שלת סותן שליה להקנות במעמד שלשה לא מהני משום דקיגין מעמד שלשה מלאת בלא מעמד היא וסבו דלא לוסוף עליה והניא ראיה לז

לזם מעובדא דאיבור גיורא פ' מי שמה שלא סיה ירא רבא בשלח
איבור שלוחו אליו ויקנה לרב מרי במע"ש משום דלא הוי קנס
כס"ג . ומסיק דאם שלח המקבל שלוחו אל הנותן והספקד דמהני
דלא אמרינן כבו דלא לוסף אלא לענין הפקעת ממון מיד הנותן
ולא לענין זכיית המקבל ע"כ . והשתא נראה בג"ד מכ"ש דלא
מהני דמה החס דעשאו שליח מדעת וקי"ל בכל הסורה כולם שלוחו
של אדם כמותו אמרינן כבו דלא לוסף גבי הפטרופוס דמפקיע ממון
היתומים שלא מדעתן ק"ו דלא לוסף עליה ואע"ג דכתב אשירי בשם
ר"ח פ"ק דב"מ לענין תופס לב"ח במקום שחב לאחרים דאע"ג
דשליח שעשאו מדעת לא קנה אס תפס למשלחו אפטרופוס תופס
ליהומים אפי' במקום שחב לאחרים קנה משום דיד אפטרופוס
עדיף משליח שעשאו מדעת י"ל דהיינו לזכות היתומים שזייה רבנן
ידו כיד היתומים אבל לענין הפקעת ממון לעולם לא עדיף אפי'
כשליח . וכעין זה אמרינן פ' בחקין יתומים הרי הן כהקדש לגובס
ולגרישותא אינם כהקדש ואע"ג דפי' רשב"ס פ' מי שמה דרך תקנה
דמעמד שלשם כבי דכלתא בלא עשמה הוי היינו בלא עעס גמור
אבל מ"מ קנה עעס סיה לחכמים לדבר משום תקון העולם שמייד
זו נוסגין בין הסגרים שלא יעטרך לעדים ולקנין בכל פעם א"כ לפ"ז
כוח הן למימר דמהני אף באפטרופוס של יתומים דאי הוינא דלא
מהני לו רעס לדידכו דזימנין דאליעטרך אפטרופוס להגר בנכסיהן
ולא משנה מאן דשקיל וערי בהדיה אי מנרבינן לעדים ולקנין בדידכו
וכס"ג מסיק בסתקין היב זוי ליתמי אשירי ע"ש . מ"מ י"ל דודאי
דיכא דאיכא לזימנן דזימנן הוי רעס לדידכו מוקמינן לכו אדינא
ולא מהמרינן כבו הון מן הדין כיון דהך חומרא אחי לדי קולא אבל
למסמך טלי אחי אהך עשמה דזמנן הוי רעס לדידכו ובשביל כך
נפקיע ממונא במילתא לית ביה עשמה ודמדינא לא מהני חקנין
לא עבדינן ושיך שפיר לזימנן כבו דלא לוסף עליה :

שאלה שמה

ראובן הוליא הולאות על היתומים לזורך
פרנסתם ומזונתם שלא ע"פ ב"ד מי אמרינן
כס"ג הניח מעותיו על קרן הכזי או לאו :

תשובה

יראה דאין לדמות דגון דין להא דהנן
בפרק בתרא דתשובות מן סה"ל למדינה סיה
ועמד אחד ופרנס את אשתו דקי"ל סיה דכניה מעותיו על
קרן הכזי כמו שאפרש . ולא מביעא לר"ה ור"ח סיה באשירי
דסברי דוקא במזונת אשתו משום דאפשר מאלמנת סיהא במע"י
להתפרנס ודמי למברית ארי מנכסי חבירו דאין חייב חבירו לו כלום
משום דאין מזילו רק מן הבער ולא מן הספקד אבל אם פרע חובו
עבורו חייב לשלם לו מה שפרע עבורו וא"כ כ"ד דברי הספקד
שברי א"ל ליתומים בלתי מזונות ופרנסה והם אינם בני מלאכה
כלל להתפרנס במעשם ידיהם ולכך חייבים ודאי לשלם . אלא אפי'
לפי' ריב"ז ומהר"ם דמסיק כותיהם פ' סוהם במרדכי דאפילו
פרע חובו נמי הניח מעותיו על קס"ג מ"מ לדידכו נזי אין הספק
אלא משום דהא נמי חשיב מברית ארי דאינו מזילו מן הספקד
אפי' אם הב"ח דוחק וחרץ ר"י על שני עממים דלא חשיב מזיל
מן הספקד פורע חובו כיון שזמן הדין הוא חייב לו . ונראה לבאר
עעס זה דכיון דמן הדין הוא חייב לפרוע לו מה לו לזה להוליא
מעותיו במקומו הואיל ולא בקש ממנו ול"ד למברית ארי סיהא
דברי הספקד דנוכל לומר דעשו של זה סיה להזיל ממון חבירו שלא
יהא נפקד ומקולקל וע"מ לחזור ולפול מחבירו מה שסכסכו . ולפי
עעס זה כ"ד נמי נוכל לומר דלא סיה יכול לראות בעוני וחוסר
כל היתומים והוליא עליהם ע"מ לחזור וליעול מהן . ולפי עעס
ב' שחלק ר"י דלכסי פורע חובו מברית ארי אפי' בב"ח דוחק
משום דמלי לזימנן הייתי מולא הרבה אוסבים שסיו מרחמים עליו וסיו
פורעים עבורי ע"מ שלא להשתלם ומסיק מהר"ם דעעס זה אינו
אלא בחוב שהוא מחוייב מן הדין אבל חוב הבא עליו בגזל ובאגפרות
לא אמרינן שסיה מולא אוסבים שסיו מרחמים עליו שסיו פורעים
עבורו . ולפי עעס זה נמי כ"ד לא אמרינן שסיה מולאין הרבה
אוסבים שסיו מפרנסים אותם בחנם דכיון דיש לעצמם די למה
יפרנסם אחר מנכסיו הא איתא פ' מילתא האסא דלרבנן דר"י

יש לו ואין רואה להתפרנס אין מקקין לו ואפי' לר"י דסבר מקקין
היינו ע"מ לפרוע ממנו לאחר מיתתו ומחיים לא דלילמא חו לא
שקיל דמפרש סיה וסכא לא שייך סיהא טעמא לכך נפרעין מסן
מחיים . ור"ח מ"ח הניח מעותיו עק"ל בג"ד משום דסי"ל להודיע
לב"ד שהן אבי יתומים נראה דמ"ח אין להפסידו אפי' אי סיה
ב"ד סמוכין לו ונראה מהא דתקן מי סה"ל נמדס"י ועמד אחד ופרנס
את אשתו כ"י וכשב שם במרדכי בשם ר"ב דלאו דוקא למדס"י אלא
דבר סוהם נקט והשתא אמאי לא ימא דלבריתא נקט ולא מביעא
אי סוהם כעל כאן דאבד מעותיו דס"ל לו להודיע לבעל שרואה
לפרנסה אלא אפי' הך למדס"י נמי אבד מעותיו אע"כ אין לחלק
בשביל סה"ל להודיע . ור"ח מילי דיתמי שאי דאין לעשות שום מעשה
הנוגע בנכסיהם רק ע"פ ב"ד דאיתא באשירי פ' אלמנה מזונת
היא דסוהם חמרא דיתמי דהוי בידי דרבינא זעמא וכו' דשתי סיה
דכלום להם ללרכס ולחיי נפשם וסבי מסיק אשירי פ"ב דתשובות
דקטן שלום מאחרים לזורך פרנסתו חייב לפרוע לכשיגדיל כמו
שהוכיח ר"מ הלוי סיה ואפי' לדברי הר"ר יונה סיה דכתב שא"ל
לפרוע משום דחיישינן שמא ילוס יוסר מלרכו ויבזבז ממנו ועעס
זה לא שייך באחרים שסויא הולאות על היתומים דמסתמא לא יוליא
דך בזבז רק לזורך שסרי בני דעת סן ומ"מ לריבין סן לברר שסויא
הולאות לזורך ולא לבזבז דסבי מסיק אשירי אקטן שלום מאחרים
שאם לוח כדי לבזבז אינו חייב לפרוע לכשיגדיל וכ"ש בג"ד . ונראה
נמי כיון דכתב אשירי דקטן שלום לזורך חייב לפרוע והעעס הואיל
ומקחו מקה וממכרו ממכר במטלטלים ס"ה הולאות הולאה וא"כ
אם יש לקטן אפטרופוס אין הולאותו הולאה כמו שאין לו מו"מ אם
יש לו אפטרופוס כדמסיק הלמודא פ' מילתא האסא ובג"ד שסויא
עליהם ללרכס נוכל לומר דאפילו אם יש להן אפטרופוס חייבים לשלם
אם יוכל לברר שלזורך הוליא כיון דברידנא לעיל דלא הוי כמברית
ארי משום דהזיל אותו מן הספקד שסרי הוי חסדים לחו ועמלה
ומה בכך אם יש להן אפטרופוס לאפטרופוס גופא אם סיה א' מזילו
מן הספקד בלא ידיעתו סיה חייב לשלם ואם סיו אלו היתומים סמוכים
לאותו שסויא יולאות עליהן ואין להם אפטרופא נראה דמילתא
דפשיטא הוא דלא הניח מעותיו על קס"ג דמשה שלימה בפ' החקין
דיתומים שסמכו אלל בעס"ב יש לו כל דין אפטרופוס ועליהן :

שאלה ששם

ראובן ואשתו לאה נכרנו ביום הרב רב וסיו
להם ילדים בני חמש ושש ושבע ולקחום
הנכרים והעבירים על דתם ותפסו בין הנכרים ונעמעו אין ידוע
אם הם בחיים או בחילוף ואלו הילדים ידועים לנו ע"פ עדים
אבל אינו ידוע אם סיה להם עוד ילדים קטנים כמו בן שנה או
שחים ובשנה השיעית לאחר שנת הרב רב נפטר גד אביה של לאה
אשת ראובן שסיה דר במדינה האחרת ולא הניח זרע לזרעו ובא
אשר אחיו לידד לנחלה ועמד שמעון אחי ראובן כנגדו ועען
סירושא פלה לפני ילדי אחי ראובן ש"ן בין הנכרים כי הם זרע
של גד ואי הוא הקרוב להם לסיות אפטרופא על נכסיהם וגם
אולי ידוע לנו סיבן סם ואם ימנחו לאח"ז אי יורש שלהם השיב
אשר אחי גד ילדי ראובן נעמעו בין הנכרים אולי כבר מחו כולם
ואפי' הוי עדיין בחיים הרי הגדילו בין הנכרים קודם שנפטר אחי
גד וכיון דלא חזרו לדת האמת הרי סן כמשומדים גמורים שאין
להם תורה ירושה . עען שמעון אחי ראובן אי אומר עדיין בחיים
סן ויש להם תורה ירושה ועוד אי עוען אולי סיה לאחי ולאשתו
עוד ילדים קטנים שלא הגדילו עדיין בין הנכרים ובמקום אותם
ילדים אינו בא השיב אשר אחי אומר שלא סיה להם רק אותם
ידועים ע"פ עדים . הדין עס מי בכל אלו הטענות ותשובות :

תשובה

יראה דדברי שמעון ואשר שיהם נכמים סן וכל א'
עוען ומשיב דברים הראויין לעען ולהשיב ואנו לריבין
לבאר מן הסתמוד ופסקי הגאונים מסקנא דמילתא על כל טענה
ותשובה ולמי תמליח הדין נוחן . טענת אשר הראשונה שהשיב מחו
ילדי ראובן קודם שנפטר גד אבי חמס לאו טענה היא זאת
דאוקמינכו בחזקת קיימא כ"ז שלא נחברר שמחו ומשנה שלימה
היא בפ' כל הגע המביא גע ממדס"י וכיחיו זקן או חולה נחמ

לש בחזקת שהוא קיים וכן בה ישראל לכן אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים וכן בשולח הטאה ממדה"י מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים אלמא סמכין אחזקה כי כך אפילו לגבי זקן וחולה כ"ש לגבי ילדים ובריאים ואין נראה לחלק דוקא זמן מועט כשישור מהלך ממדה"י מוקמינן אחזקה חיות אבל זמן מרובה ה' או ע' שנים לא מוקמינן כולי האי אחזקה חיות ע"כ אין לחלק הכי דהא כל מוקמי אחזקה מנגע ילפינן לה כפ"ק דחולין וכן פירש"י כה"ד"א בפ' כל הגט אמתי' דלעיל דמנגע ילפינן לה וחזקה דנגע אינו אלא לשעם מועטת כדאיתא הסה פ"ק דחולין ודילמא הדנפק בציר ליה שיטורא כו' וא"כ מנ"ל למגמר מנייה אפי' כדי להלך ממדה"י שהוא מושג יוחר הרבה משעורא דחזקה נגע וס"ה דגמרינן מה שמופלגים אפי' שלשים שנים מזמן מהלך ממדה"י ואין לריך להאריך בזה ואע"ג דאיתא פ' המפקיד אמר רבין הכי נעביד נוקמי לנכסי בידו דברה דילמא שביבא סיבתא ואין מורידין כו' ומקשים שם התוס' וא"ה הא חזן בפ' כל הגט המביא גט ממדה"י והניחו זקן או חולה ומתים לה בחזקת שהוא קיים וי"ל דלגבי גט דוקא אמרינן בחזקת שהוא קיים משום עיגוה וכן בשביל אכילת תרומה וקרנן אבל כהא דהרבה החמירו בנכסי יתומים להחזיק הסיבתא ובריחא כמחא כדאמרינן לעיל דאפי' עביד עיטורא לא מהתינן אע"ג דאית ליה קלא ח"כ הכא שגשבו חייבינן עפי דילמא מהו לפי שגשבו להס יסורים ע"כ . והשתא לכאורה משמע בשיטתא קמא דלא מוקמינן בחזקת שהוא קיים אלא משום עיגוה וכה"ג אבל לגבי ממונה לא אמנן כי דייקנין שפיר לאו הכי דעת התוס' אלא סברי דכל היכא דליכא סברא לא להקל ולא להחמיר ודאי מוקמינן לה אחזקה קיים אלא דקשה לכו אמאי החמירו הכא עפי מלגבי גט ותרומה וקרנן ומתיראים דהס דוקא ראו להקל משום עיגוה וכן משום אכילת תרומה וקרנן דנולא ייכוהו אבל גבי יתומים אדרבה החמירו ולכן נקטו בתוס' לשון אדרבה כדי לחזק התיורן דהס דוקא ראו להקל משום עיגוה וכהא דהרבה ראו להחמיר אבל אינו ר"ל כלל דלא אזלינן בתי חזקה אלא במקום שראוי להקל . ודעת דהתוספות פ' כל הגט מקשים נמי הוה קשיא דמקשין פ' המפקיד מתיראים דלגבי יתומים החמירו עפי ולא תיראו מידי דמשום עיגוה הקילו אלמא דס"ל דאפילו היכא דליכא טעמא להקל מוקמינן אחזקה וכן לא ראו להאריך כדי לחזק התיורן כיון דהאמת הוא דבחד ז' מהרץ שפיר וק"ל . וע"כ י"ל דלא סליק דאעתייכו דתוספות דלא מוקמינן אחזקה אפילו מדאורייתא ודוקא גבי גט ותרומה וקרנן הקילו חכמים דתקשו לן בשלמא גבי גט כה ביד חכמים להקל מדברי תורה מטעם דכל המקדש אדעתא דרבינן מקדש אלא תרומה וקרנן מ"ט אלא כיון דמדאורייתא ודאי מוקמינן לעולם אחזקה חיים לגבי ממונן הירושא לא שייך לא קולא ולא חומרא היכא דלא תפיס חד מנייכו . ומשם שפיר עוד אשר דכיון דהילדים הללו כבר הגדילו בין הנכדים ולא חזרו קודם שנפטר אחיו גד המוריש ולכן תורה משומדים נמורים להס שאין יורשים את מורישיהם ענין זה לריך ביאור יפה אימתי ובהזיה ענין לא ירשו המשומדים את מורישיהם ולמי נתנה ירושתה ואם חוזרת להס אם יחזרו אח"כ לדה האמת או אם אינה חוזרת להס . הרמב"ם כתב וי"ל ישראל שנשתמד יורש את קרוביו הישראלים ואם ראו ב"ד לאבד ממונו ולקוחו שלא יירש כו' שלא לחזק ידי הרשעים הרשות בידם ואם יש לו בנים בישראל נתחן ירושת אביהם המשומד להס וכן הנוכח המיד במערב עכ"ל וכו"כ ס"ג בלשון הזה ואשירי פ"ק דקדושין כתב וי"ל ומאן פוסקים דישאל משומד יורש את אביו וכן מהתנרא דאע"פ שחטא ישראל הוא לקדש האשה ולגרסה מ"מ אם אפשר טוב לתת ביד ב"ד דלא יסבינן ליה דאילו ואכיל בניוהא כדאמר לענין קנס בכחובות ואם ישוב נתחן לו ירושתו ע"כ . ובטור ח"מ כתב וי"ל שאלה לא"א ז"ל ששאלה משומד שיהיה נתחן ירושתו שיהיה לו יורש מאביו לאמו ומת אביו והצטע אמו הנכסים ויורשי המשומד תצטע ג"כ הנכסים . תשובה . רבינו יודא כתב בספר הדינים תשובה אחת לרבינו משולם המשומד אינו יורש את אביו והביא ראיה מן הספוק וי"ל דהאמתה בעלמא היא דאף ע"פ שחטא ישראל הוא ובנו הוא לכל דבר אלא קנס הוא שקנסו חכמים ואמרו

אקרא וכיון שאין יורשו מיד כשמת אבי המשומד זכה בה המשומד בנכסי אבי אביו ולא היה למשומד זכיה משולם בסן ומתחנה לא היו מתנה כלל דכיון שספקיו חכמים ירושתו עומדת בזה במקומו וזכה בנכסי אבי אביו וכל טלדקי דמליה למעבד ביה ביהדות ובגויה להעמיד כחלה בחזקה אין עונש בדבר עכ"ל . ומרדכי פ"ק דקדושין כתב בשם מ"ל גאון ופ"ח דמשומד אינו יורש מן התורה אבל לראי"ה כתב דיושר דבר תורה אפי' שחטא ישראל הוא אבל יש כח ביד חכמים להפקיע ממונה דהפקר ב"ד הפקר כדאיתא פ"ק דתשובות יסבינן לה קנס דאולה ואכלה בניוהא ונראה לראי"ה דאפילו לדברי הגאונים האב יורש את בנו המשומד דאמאי נקטיה . וכן כבעל יורש את השתופשמשמדה ואפי' מה מורשים לאחר שנשתמד זכה בירושתה דלא קוסינן לבעל כו' עד וכן פסק ראי"ה הלה למעשה פ"כ דברי הגאונים . ומעשה נכבד אמית דהן הו"א מדבריהם . הרמב"ם כתב ואם ראו ב"ד לאבד ממונם הרשות בידם משמע מדבריו דלריך סעיף דרישה ב"ד אם משומד זה ראו לקוחו ולאבד ממונו ולא מילתא דפסיקא היא בכל המשומדים דפקע ירושתה . ומדברי אשירי משמע יותר הכי שפיר כתב דטוב לתת ביד ב"ד שאם ישוב נתחן לו ירושתו ואע"ג דכתב בתשובתו בטור ח"מ דלעיל דכיון דאינו יורשו מיד כשמת אבי המשומד זכה בה המשומד בנכסי אבי אביו ולא היה למשומד זכיה משולם בהן משמע מדבריו הללו שאפי' שעה אחת אין לו לך ירושתו ומשקרא פקע בה ירושתו וי"ל דהוה עובדא הוה בענין זה דאוחו משומד לא הוי ביה לך הרהור תשובה ואיך מובך במינות עוד בחיי אביו שיהיה שפירא ראו לקוחו להפקיע בה ירושתו מיד שלא יסא לו בה לך זכיה כלל אבל כל היכי דיש בעחון ספקא שמה יחזור בתשובה הוה או למחר או ליומא אחרינא לעולם אין מפקיעין ירושתו מידו אפי' מפקחין ב"ד על הדבר כדמשמע לשון הרמב"ם ואשירי דלעיל . והא דאיתא במרדכי פ"ק דקדושין מתשובת רש"י דהפקד מן המשומד ושלח יד לזכות בחיי המשומד זכה בו המשומד לע"מ מין הוא וגופו וממונו מופקר וא"כ כ"ש מה דנפל ליה למשומד בירושא דאביו לא אחי לירו ז"ל דהס נמי איירי במשומד דאביו מביק בע"ז ולא חזין ביה לך הרהור תשובה . ואי קשה לן בההיא דתשובת רש"י דכתב דכל הקודם בממונו זכה א"כ אמאי כתבו הרמב"ם ואשירי דנניו יורשים מה שהיה ראוי הוא לירש וע"כ איירי במשומד שהוא ראוי לקנאו מיד דמבואר לעיל א"כ נימא הו"א וכן דהן ירושת לקמים דמשומד נפלה אלא דקוסינן ליה א"כ יכא ממונו מופקר וכל הקודם בה זכה לק"מ דוראי ממונ משומד בחייו הפקירו חכמים לכל דאין סברא כלל לומר דלא יסא הפקר רק לירשים דלא מלינו יורשים מהיים אבל ממונ של מורישו המשומד שהן כשרים לא הפקירו אלא שקנסו המשומד וסלקוהו מאוחה ירושה כאילו אינו ראוי לירש וממילא יירשו שאר הקרובים וק"ל . ולפי מה דאסקינן לעיל דלריך דרישה ב"ד ופיקוח במשומדים אם לאויס הן להפקיע בה ירושתם מיד א"כ ב"ד שילדי ראובן הירועים היו נאכסים בקוטנן כה"ג ודאי יש ספק אולי יתעורר רוהם כשיהיו בני הבנים יפה לחזור לדה האמת ושפיר קטעין שמעון אחי ראובן שהוא יהיה אפטרופ' על ירושת גד זקנס של הילדים עד יתראה לב"ד אם יש תקום עוד על חזרתה ומ"מ אם יתברר שמהו אח"כ יירש הוא אוחה כי הוא יורש שלהם וסירושה קמים נפלה ולא נשתלקה ממונו כשמת המוריש . אמנן נראה דא"ל הכי ד"ל דהרמב"ם ואשירי נמי ס"ל דמדינא יש לקנוס כל המשומדים מיד כשעומדים ברשתה אפי' שעה אחת ולא חזרו מיד לדה האמת הו"א ואינו דואג שימות פתאום ברשעו אלא שחטו לנעילה דלת בפני בעל תשובה ולכן לא הפקיעו ירושתה מיד . וכס"ג אמרינן פ"ק דקדושין דגר יורש את אביו הנכרי מדרבנן כדי שלא יחזרו לסורו ואע"ג דמדינא לא ירית כדאיתא הסה ענין דעממא הכי הוא א"כ כל מה שב"ד מפסיקים וחוקרים אם ראוי המשומד הס לקונוס אם לאו ואם יש לשמור ולהחזיק בירושתו אם יחזור בתשובה אין זה כלל בשביל שאם ימות הוא אח"כ שתפול הירושה בפני יורשיו דאין בזה משום נעילה דלת כל עיקר אלא דעת ב"ד אינו כ"א לפתוח ליה המשומד כדי שיחזור בתשובה ויירש ממונ ירושתו

דמיון נפשו של אדם חומדתו ונ"כ בשביל שלא ימרה לבו ולא יקשה רוחו מלשבו משום דהפקיעו ירושתו ממנו אבל אירוסה יורשים ודאי לא קפיד ותו דאפשר י"ל דהוכיח אסופו על החילתו דכיון שמת ברשעתו הוכיח דמעיקרה נמי כשמת מורישו לא היה בו ד' סהור ששובס וא"כ מעיקרה היה מסולק מירוסה זו כאלו מת א"כ יורשי המוריש סן כן היורשים דמנואל לעיל ואע"ג דכפ"ב דחולין פליגי בה רשב"ג ורבנן אי אמרינן הוכיח אסופו על החילתו גבי משומד לע"ז ואיחא הסת דמעשה היה בקשרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר ובהשבותה בה"ז נמי כתב בכה"ק שבידא דריבס אחת שנאנסה בגזירה דהק"ב בורט ולא אמרינן הוכיח אסופו על החילתו בכה"ג א"כ מוכח איכא למימר כה"ל דאיכא ריעותא קמן דשומד ברשעתו לעבור על כל עבירות שבחורה ולא חיינן ביה השתא מידה השבותה בנידוי אמרינן לכ"ע הוכיח אסופו על החילתו וה"ל מחלק תלמודה הסת פ"ק דחולין דלמא בלתי הסת דאמר כתבו. אפס לריך להתיישב לפוס סברותיו דלעיל דהכמייס סלקו את המומר מן הירושם כאלו אינו וממילא ירשו אז יורשי המוריש ולא יורשי המשומד א"כ מ"ט דר"ב"ה דפסק בעל יורש את אשתו המשומדת אפי' מת מורישיה לאחר שנסתמדה ואמאי כה בעל לא בא אלא מכה אשתו המשומדת וכיון דהמשומדת ראויה לקיום מהלקינן לה מן הירושם דהוה כמאן דלישא וגמלא יורשי מורישיה ירשו הנכסים אע"כ סבר ר"ב"ה כיון דמדאורייתא ירוש המשומד אלא משום דקנס חכמים שקלוס מנייה מ"מ כ"כ לא שקלוס מנייה ואיחא ליה זכיה עדיין שקרוב לירש לדידיה הכו ליה דבין בירושם ולא לקרובו של מוריש הנכסים. ונראה לחלק שפיר דל"ד כלל ירושם הבעל בנכסי אשתו שנפלה לה הנכסים ממוריש' לשאר ירושם הקרובים דבעל בנכסי אשתו כאלו בחיים זכיה טובה היה ליה בניוים כדמסיק פ' החולין ובפ' סוטה דלאבני ידו כירש ולרבא ידו עדיפא מידה א"כ מיד כשמת מורישם של המשומדת נפלה ירושם לקמייה דבעל עפי' מלקמה דידו עדיפא מידה לרבא דקי"ל כוחים. ומכ"ט ירשי לה יורשי היבם כדאיחא פ' החולין כ"ג הכא הבעל במקומה קאי משא"כ באח או בשאר קרוב שאין לו ד' זכיה בנכסי אחיו או קרובו בחייו וק"ל. ומה שרוב שמשון לזכות עוד מטעם אחר משום דמסתמא אשת ראוין אחיו ילדה לו עוד ילדים קטנים שלא הגיעו לכלל גדלות בשעת פטירה המוריש ג' זקנים כמו שבארנו בהשאלה נראה דהך טענה נמי טענה ראויה היא וריך נמי להתיישב בה אמנם יש להשיב כמו שבאר פ' בתרא דיבמות מוכח דרוב נשים מהעברות וילדות אפי' בליחא לאשה ובעלה לקמן אמרינן מסתמא נהעברת וילדות אפי' ומוכח הסת נמי דרוב גמור הוא מדאורייתא וא"כ אמאי לא יזול בחר רובא ואע"ג דקי"ל כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב גבי מוכר שור לחבירו וגמלא נגחן הא הוכיחו החוס' פ' לא יחפור בשמעמא דניפול דרובא היכי דאיכא חזקה ממון נגד הרוב לא חלינן בחר רובא אבל כנ"ד דאין א' מסן מוחזק סהירושם מונח ביד ב"ד יזול בחר רובא ולא שייך נמי כאן כספיקא דירושם דכאן נמי שמעון אחי ראוין אינו עושן לירש עשיו מכה בני אחיו אלא עושן דהירושם לא תסן לשאר אחי ג' וחסא מונחם בידו בחזקה בני אחיו שסן בני במו של ג' המוריש וסן סן חזקה שבעל של ג' המוריש דמזעו סן ואיכו שמעון לא בעי אלא למחוי הפטרופא על הנכסים שאם יאלו בני אחיו מן הנכרים שהם מעומעים שם יעלו ירושתם ואם ישכו בעופס גס הם עד שיגדלו מאז ועול הוא את ירושתם כי הוא הורש שלהם בני ספק וכשנפלה הירושם היו אנוסים מונש וישיבאל כס לכל דבריהם כי קעמיס חו ופחוי קטן וקטנה אונס הוא והוא יורשם בודאי. אמנם נראה להשיב שפיר ונראה דהא דקי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב היכא דאיכא חזקה ממון נגד הרוב אע"ג דבשאר דוכתא אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף דשאני חזקה ממון דאיה בה טעמא המוליא מחבירו עליו כדאיה רובא לא מיקרי ראויים וא"כ נראה דדמיון כ"ד ממש להסיו דפ' החולין ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא יבם אמר את ברא דידי ויבוס היה כדון זכיתו בנכסי מיתנא אחי כי קאחיי על שמו לנחלה וספק אמר אחי בר מיתנא ואני

יורשו והיבוס שלא כדון היה דסיה לו זרע דמסיק סתם דחולקים ומקשה שם האשירי אמאי חולק הספק כלל דל תורת יבוס מסבא לגמרי לימא ליה יבם לספק אחי אחיו של מיתנא ואני יורשו בודאי דהנכסים הם בחזקה שבעל ואת ספק את אחת יורשו כלל שאם בני אחת ולא בני אין לך שום תורת ירושם בחיי ולא סוכל להוליא הנחלה מחזקה מספק ומתוך שם אשירי דאירי דעדיין הסבא אבא דמיתנא קיים והוא קודם לכל יולאי יורשו וא"כ לא יוכל היבם לזכות רק מתורת יבוס וכדמפרש סתם. הא קמן אי לא הוי הסבא קיים היה היבם דוחה הספק משום דהנכסים היו בחזקה שברי הוא ודאי אחיו של מיתנא אע"ג דאם היה הספק בנו של מיתנא הוא קרוב עפי' מיבם מ"מ חשבינן להו לנכסים בחזקה היבם מפני שהוא ודאי בני ל"ד נמי אשר אחי ג' ודאי הוא לפינו לירש את אחיו ואין ידוע שום קרוב לירש יותר ממנו וא"כ אי לא משום רובא דלעיל הא הנכסים בחזקה ואין כה רובא להוליא ממון מחזקה דלעיל (ואשירי קרי') [ואשר קדים] ליה כס"ג ויוליא נחלה מחזקה לעיל גבי ספק ויבם:

דין מתנת שביב מרע

שאלה שנ ראוין לזה המתנת מיתת שיתנן מנכסיו לבת בנו עשרים ליערל וסקנה בקן חגורה אחת יפה ונפטר ראוין. אח"כ כמו חודש ימים נפטרה גם האשה בת בנו קודם שהגיע המעיט לידה והניחה בן קטן והיה חי אחר פטירתו כמו שהיה ונפטר גם הוא והסג בעל האשה חובט כ' ליערל ומתניו בן ראוין כי עדיין לא הוליאח מידו השיב לו בן ראוין אפי' לא איה אלא שהקנה בחי חגורה עבור אוחס כ' ליערל וכלה נפטרה בזמן מועט אחר פטירתו וע"כ נתבעל מהשבתו ולוואחו והבעל טוען לא נתבעל בשביל כך. הדין עם מי :

תשובה

יראה הדבר לריך דקדוק כמו שבאר. ונראה דודאי דאי לא הוי שום זרע לאשה זאת לא הוי מידוי מששא בחביעתה הבעל משום דכה"ג לא בא ממון זה ליד אשתו מעולם ומחוסר גוביינא חשיב ראוין ואין הבעל יורש את אשתו בראוי ונרע עפי' ממלוס בשטר דאיה לה לאיחא בנכסי מלוג שלה דלא ירית לה בעל משום דחשיב ראוין אע"ג דהוא ממון אחא לידה כבר אבל כיון דהוי להסיח איחא בן והניחט אותו חי אחר מותה אותו בן יורש כל כה זכות שהיה לה בעולם בראוי כנמוחק וכשנפטר אח"כ הבן יורש אביו כל זכותו וכחו ג"כ אלא שבן ראוין עושן דסוואח לא הויה אלא אדעתא דהקנה בבני מעות חגורה יפה וכונתו הויה כבר נתבעל קודם שהוליא מעות מידו נראה לכאורה דשפיר קטעין וכה"ג איחא במרדכי פ' אע"פ באחד שגדד וסקנה מעות לדקא יסומה להשיאה בסן ונפטרה היתומה קודם שהשיאה וספק רבינו חיים כ"ך דלא זכו יורשי היתומס בלוחס מעות כל שיקר דמשום דאמדינן לדעיהם שלא הקנה אותו אלא ע"מ לכונסה ור"י וא"ו פסקו הסת כמוהו וכתב דאומדנא גדולה היא שלא הקנה אלא ע"מ לעשות בסן מ"ה ואע"ג דראז"ה פליג עליוסו הסת וכתב לא כל האומדנות שוות וכיון דהוקלס המעות לעניים נעשה נדר זכתה היתומה בסן מיד זכו היורשים מנחה וא"כ בנ"ד נמי דכיון דקי"ל דדברי ש"מ ככתובים וכמסורים דנמי מיד זכתה האשם בבני כ' ליערל ואחי יורשים זכו מינס מ"מ מה בך אכתי פלוגתא דרבוותא היא ולא מפיקין ממונא. אמנם נראה דבנ"ד ליכא אימדנא דמוכה כלל כי הסת דאיכא אומדנא גדולה שלא כיון לעשות זה במעות הללו אלא חפזי שמים ולא לנחס במתנה לאינשי מעלמא משא"כ בנ"ד דאמרינן בפ' י"ג ובפ' מי שמת דעתו של אדם קרובה אלל בנו וה"ס מסתמא אלל בה בנו ויוכל לומר דגמיר ודאי להקנות לה הכ' ליערל מנכסיו בלי תנאי ומה שהיה שהקנה בסן חגורה יפה כדי להרעות לה חנה יתירה שהוא זכרם על קישוים בשעת פטירתו וא"כ איכא למימר דבעינן זה כ"ע מודו דאמרינן עלה לא כל האומדנות שוות. עוד היה נראה לזכות הבעל מטעם אחר דגריסין בפ"ב דבייש הוא נברא דאמר הכו ד' מאות זוזי לפלוני ולינסיב ברתא אר"פ ד' מאות זוזי שקיל ברתא אי בעי נסיב ואי בעי לא נסיב טעמא דאמר הכו לו ד"מ זוזי ולנסיב ברתא אבל אחר לינסיב ברתא וסבי

וכבו ליה ד"מ זוי אי נסיב קשקיל אי לא נסיב לא שקיל ומוכה הסה מפירש"י ומהתוס' שהטעם הוא משום דאמרין הפיס לשון ראשון ומיד כשאמר הכו ד"מ זוי לפלוגי זכה בסן משום דכחובים וכמוכרים דמי ומאי דקאמר אח"כ ולינסיב ברתא אי בעי עביד ואי בעי לא עביד וכו' מה שאמר שיתן מנכסיו לנת בע"כ ליערף אותה לוואה מיד כחובים וכמוכרים דמי ומה שאמר אח"כ שתקנה בסן חגורה הפיס ל' ראשון וחגורה אי בעי קניא ואי בעי לא קניא. אמנם כל ימי חמכתי אהך פיסקא דהלמודא דבשלמא אהא דקאמר לעיל מייסה האומר כרי עלי עולה והאלא בו ידי חגיגה איכא למומר ביה הפיס ל' ראשון משום דכאילו ואלא מפיו כרי עלי תו לא מני למסדר אבל שב"מ מני למסדר לגמרי אי בעי וכו' דמני אח"כ להסתות כמה שיראה הדין וכול לומר הפוסק ל' ראשון ע"כ נראה דלדין דלקדק יפה אי אחינא לדמויייה לכה מלתא אחריתי :

הגנה"ה אמנם בסמ"ג במתנת מ"מ מפרש טעמה דהאי מימרא משום דאיכא דקאמר הכו ליה ד"מ זוי ולינסיב ברתא ר"ל שהי לוואה דליכנו ליה ד"מ זוי ולינסיב ליה נמי ברתא לך אי בעי נמי לקבל רק לוואה קמייתא ולא בהרייתא מני למיעבד אבל כי קאמר לינסיב ברתא ולינסיב ליה ד"מ זוי אמרי דהר לוואה הוא והנאי הוא דקאמר ליה אי נסיב שקיל ולי לא. ולפי"כ יד ע"כ חד לוואה היא ולא חזיקין בזה הפוסק לשון ראשון ורב אלפס מיימי האי עובדא ופיסקא דר"ם ב"מ מ"ט ומפרש נמי כמו בסמ"ג דלעיל ונראה דהרואה לדחוק קתה יתיישב לו דלרש"י והתוס' ס"ל נמי לפרש הכי :

שאלה שנה

רואבן ושמעון הוואו דייסיקי על לוי אהך שבאיו זוא במתנת ש"מ לתת לכל א' מנה מנכסיו ולוי נעשר נגדו ומכחיש להם כמה דברים בעיני הוואה שאם היו אוקן דברים אמת לא הייה בטוואה ממשות כלל והמה מכחישין לו בלוהן הדברים ואומרים שהוא משקר כדי לפסול הוואה אח"כ נהפך לוי עם רואבן ופייעו בדמים כפי חלקו או קרוב לחלקו ושמעון פושט את הרגל ועומד בטענותיו הראשונים. ושמעון משיבו את כדבריו למה נתת חלק לרואבן השיבו לוי מה לך עלי אם הייתי נותן לרואבן כל אשר לי בזה. הדין עם מי :

תשובה

יראה דיפה משיב לוי בזה דלא מני שמעון להוכיח לכו דמשקר בטענותיו לפסול הוואה מדנתן לרואבן חלקו כמו שאבאר. ולא מביעא אי רואבן פקה בטענותיו דמני למימר עריאת לי מלתא לפלוג בדידי אלא אפי' אי רואבן נוח יותר משמעון מ"מ מני למימר מתקרבא נפשי עפי לגבי רואבן לוואה כנגדו ולא ראייה לחלוק עמו אפי' שידעתי שהדין עמי ודמיא להא דתנן בפ' מילואה האשה הפוסק משום לחתמו ומה אמרו חכמים שיכול לומר אל היבס לחאך הייתי רואה ליתן אבל לך אין ראוני ליתן ומהא עלה בגמרא ואפי' הרשון ע"ס והשני ט"ה וכשב שם אשירי בשם גאון דדוקא פסק לחתמו אבל פסק לנתנו שהינא בו לזא לדין לתת לחתמו שיהיה לכו פסק ועדיין היא קיימת. אלמא כל איכא דמני למטען ולומר זה שגדרתי או עשיתי בשביל פלוני זה מאכבתי אותו נדרתי לו או עשיתי ואי אפשי לעשות כן לחתמו או לחבריה טעניה טענה ואי ק"ל דאמרין פ' הטונס דן רב כר"מ שאם כתב לראשון ולא חתמו לו לשני וחתמו לו איבדה כתובתה וכפ' מי שהיה נשוי מסיק רב אשי נמי הכי דבב' לקוחות אבדה כתובתה מטעם דאם אימתא דנ"ר עשהה לגעלה סו"ל למעבד בראשון ואמאי לא טענה מתקרבא נפשי לגבי ב' וחמתיו לו בשביל אהבתו כדי לקיים לו המתק נפי טעם אבל לא' שנאחי ובעלתי לו המתק ולא חשתי על נ"ר של בעלי לק"מ דהתם בלא"ה דברים שבלב הם שהיה חתמה לב' אלא דקים לכו לרבנן דרגילין נשים למעבד ר"ר לבעליהן. ומש"ס כי טענה הכי טענה טענה וכו' וכו' ודאית לן גילוי מלתא דכך אימתא לאו רגילה למעבד ר"ר לגעלה לא שבקינן לה למעטן אפי' דלית לן הוכחה גמורה. והו דל"ד נ"ד להסת דהתם מהוך אהבה ושנאה תבעל ר"ר של בעלה וסא לא אמרין ועוד דהיינו לריבין לומר דמתוך אהבתו של שני חתמה לו לקיים המתק לפי טעם ולא לעולם חס דוחק וכל זה ליתא בנ"ד. ואין להקשות אה"ד מהא דאמרין פה"ס ואי דל"ל לנא דפיני לאלתר הוי חוקה ופירש שם ר"ח דאי לאו דקרקע דלוקה הוי לא הים המעשר מתקבל ממונו דורון מאלתו קרקע ופסק מייסה מהר"ם בגמרא שם דאם אחד מתקבץ חבירו להסיר לו הישוב שנה אחת הורה וכו' וזהו שאלו לו חלק בישוב דל"כ לא היה מתקבץ ממונו להסיר לו שנה ויחזיק בזה טענותיו של כנגדו על הישוב שנים

לעולם ע"כ ולפי סברה זו בנ"ד נמו ינמא אי לאו דידע שיש ממש בלוואה דייסיקי לא היה מהפסקר פ"ס רואבן ויחזיק בזה טענותיו של שמעון דהא קמן הסה אמרין הוי סברה אפי' דלוארך עלמו הים מתקבץ הרתה היישוב יש לחלק דודאי לגבי מעשר נופים לא קעביד מלתא שיחזיקו בו טענותיו אבל לגבי אחריו אפי' לגבי אהיו דמני לתרואי פסיר דמשום דמתקרבא נפשיה לגביה קעביד הכי ואיתו הוואה כי סבור שלא יחזיקו טענותיו שלכנגדו בזה :

שאלה שנה

פלוגי א' שהוקי ולא היה לו זרע ויהיה לו בית ונטע למוות וזוהו במתנת ש"מ לתת הבית לאמו וכשמת בא רואבן והחזיק בבית כדון המחזיק בנכסי סגר. כמו של מו יפה של רואבן מתנת חזקה שהחזיק או של הסה מתנת הוואה של שב"מ :

תשובה

יראה דחולקים בבית שיהו כמות שאבאר ונראה דהאי שהוקי דין גר ממש יש לו. ולא מביעא איכא דבדקינן לאמו ולא ידעינן מתאן נהעברה דודאי אינו מוחל ומגמיל דלא ידע אבוס מתן סוף אלא אפי' אמרה אמו מפלוגי נהעברתי מוכח בסוגיא פ"ק דתשובות דאפי' דק"ל כר"ג וכאבא שאלו פ' בשרא דקדושין דהיי קורא לשהוקי בדוקי ויכא דקאמר לכהר נבעלתי נאמתה על הוולד אפי' ברוב פסולין אלא היינו מטעם דאשם מזה בודקה ומזה ולכן מהימנין לה אפי' על הוולד אפי' דל"ל חזקה כשרות אבל לענין ירושה להאמינה מפלוגי נהעברתי וירש אוחו פלוגי או משפחה וירש אוחו דהתם לא שייך טעמה דאשם בודקה ומזה ודאי לא מהימנין לה אח"כ מודה שממנו נהעברה דפריך התם אילימא דמתקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן אבוס מנו קאי נמי הך פירכא אבדייתא דמי התם בה ד"ל בעדות אבא בגמרא אבל בעדות אשה בבית ד"ה הולד שהוקי ומדתי עבד אשה בבית אבא וקבעי לאוקמי לענין ירושה וסייעו ע"כ שהאשה מעידה שמפלוגי נהעברה ואפי' פריך פשיטא דמתקין אותו ואף כי דין הוה אפי' ראייה דפשיטא דאין האשה נאמתה מפלוגי עסיר נהעברתי ואפי' אי טענה מתקין מניה ואפי' דכתב הרמב"ם גבי א"ב דפנייה שאמר מפלוגי נהעברתי אפי' דבן פלוגי הוא וי"ל דהוששין לדברים והסוד בקרובה פלוגי עכ"ל. סא קמן דלדעת רמב"ם הוששין לדברים מ"מ י"ל היינו דוקא לענין חומר עריות אבל לענין ירושה פשיטא דלא מהימנא כל עיקר ואפי' דמסיים נמי התם שאם אמרה בני זה ממזר הוא הוי ספק ממזר היינו משום דאפי' לא נבדקה האם ספק ממזר הוא כדפריש' התם וכן מוכח בפ' אלמנה לב"ב באשירי דמייסה הכי ג' גוויי דפ' י' ויחסינן דמפ' פלוגתא דרב ושמואל בארוסא שבה עליה ארוס וגוונא מיעשא מפרש דשהוקי דקאמר שמואל היינו לענין ירושה ומשמע התם מדברי באשירי דאפי' אי בדקינן לאמו ואמרה דמארוס נהעברה משתקין אותו מנכסיו ואפי' אי הפס מתקין מייסה כיון דלא מהימנא שידעם הוא אה פלוגי ואח משפחתו ה"ס איפכא נמי דמ"ס וא"כ א"א שיהא יורש ונחל וכו' וסא הוא כגר גמור וכגר פלוגי רבוחא אי מהי לוואה שב"מ וידיה או לאו דבאלפס פ' מי שמת בשם ר"ה גאון ורמב"ם וכו' ס"ל דהא דאמר התם בעובדא ד"ג מתנת שב"מ כירושא שוויה רבנן וגר דליהיה בירושא ליתא נמי במתנת שב"מ לא קאי אלא היכא שהגר נותן במתנת ש"מ למי שראוי הוא לירשו כגון איסור לרב מרי שהיה בנו רק שלא היה הורחו בקדושה אבל גר שנתן במתנת ש"מ לאיש דעלמא מהני ביה מתנת ש"מ ופי' רמב"ם וכו' ס"ג טעם נשום דלשון ירושה ומתנת ש"מ לגבי יורש אחד הם ואם אהת אומר יקנה נמלא זה כאילו יורש אה אביו ע"כ. ורב אלפס כתב טעם דכיון דהוי ראוי לירש מתנת ש"מ כירושא שוויה רבנן כלומר רבנן דיינין ליה דלא כיון לשם מתנת אלא לשם ירושה וכיון דליתא בירושא ליתא נמי במתנת ש"מ. ואשירי פ' מ"ט המום טובא על חילוק זה דבין נותן למי שראוי לירשו ובין שנתן לאיש דעלמא דכיון דאיך נמי אינו יורשו באיניש דעלמא מנ"מ אם ראו לירשו ורואה הוא לפרש דמתנת ש"מ כירושא שוויה רבנן שכל מי שאינו יכול להוריש אינו יכול לתת מתנת ש"מ וכו' בתשובה דבב"ב רב אלפס תמוהים הם וכל הגדולים נחלקו עליו וכתב בנח"מ דהראב"ד ג"כ השיג על הרמב"ם בזה שחילק במתנת ש"מ וגר בין נתנו למי שנים

שהם ראוי לירשו ובין נהנו לאיג' דעלמא וסעמא לדעת רב אלפס
 והזכירו וזכה האם במתנת שכ"מ וזכירה ראובן לאו כלום דמיד
 כשמה השחוקי קם הבית בחזקה אמו ולא בא לכלל הפקר לעולם
 ולדעת אשירי וראב"ד לא קימה האם כלום במתנת שכ"מ ובמיתת
 השחוקי נעשה הבית הפקר וזכה בו ראובן ובפלוגתא דרבנן
 כס"ג דלא פסיק חד מנייכו דינא הוא דחולקין כמו שאבאר לקמן
 ורא"ה דב"ד אפי' רב אלפס והזכירו מורים ללא מהני מתנת שכ"מ
 דאיקרי נמי ראוי לירשו האם את בנה סיבא דליכא יורש מן האב
 והכי ס"ל לר"י משום ר"ש בן יכוד פ' י"ג מדדריש מטות להכי
 סיבא דליכא קורבא האב כגון גר האם יורשת הן כן מפרשים
 הסו"ס בשם ר"י ור"ס. והא"ג דלמא לא

הנה"ה
 והאגס בפסקי מהרי"ח פ'
 וי"כב ד"ע במאן הילכת'
 כר"ש ב"י או כמתיקוה"פ.

הניזקין דפסק תלמודא כל דאליס גבר משום ללא אחמר הלכתא
 לא כמר ולא כמר משום דחס לא הוי חלוקה שייכי דאי הוי שחי
 עילאי פלגא דיומא או פלגא דארעא וכן תחאי נמי פלגא כס"ג
 עדיון הוי קפידא דמאן ליתחל. וכו' דלמא כס"ג הוי ודאי פסידא
 להזכיריכו. ובהכי מתיישב הסו"ה דתשובה מור"ם דפ"ק דב"ב משום
 דהחלוקה לא הוה אפשר החס ע"ש. עוד יש ליישב הסו"ה דפ'
 הניזקין דאפשר כן היתה חקת חכמים לפסוק כל דאליס גבר.
 והא"ג דליכא טעמא בדבר והכי כחב אשירי פ' האומר את הבית
 דלפעמים חקו חכמים חלוקה אע"ג דלאו מדינא חולקין דיש
 מקומות שיהיה נראה להם לחקן כך וכן כחב שם במרדכי דלפעמים
 ראו חכמים לחקן חלוקה ולפעמים כל דאליס גבר ומייתי הוה
 דפ' במקין אמנם הוה דתשובה מור"ם פ"ק דב"ב לא יתיישב
 הכי דאין סברא לומר דמור"ם ראה לחקן בהסו"ה דינא כל דאליס
 גבר דוקא אסברת התלמוד שייך למימר הכי וק"ל. אסברתי
 בדברים הללו משום דלגלות גדולת הן בדיוי ממוות :

דיני עדות

שאלה שנג לאה ורחל חולקין בשביל מקומות בבב"ב של
 נשים והביאה לאה שחי נשים שהמקומות שלה
 הן ורחל הביאה איש א' מעיד שהמקומות שלה הן. איזה עדות
 עדיפה עפי דשחי נשים או של איש אחד :

תשובה יראה דהאי דינא בחזקה המקומות תליא מילתא כמו
 שאבאר אס מוחזקת לאה בשהי מקומות ורחל אחיה
 לאפוקי מינה אין לאה לריבא אפילו שבועה דרבנן אפי' על הקרקעות
 והא"ג דרובגאוים פסקו דשבועה שבועה דרבנן אפי' על הקרקעות
 דבעלמא אין עדות אשה כלום בגדון זה דאינוהו רגילי למודק עפי
 מאנשים מהימנין לכו שפיר וכן מלאחי הועתק מפסקי גדול
 דנאמנות הנשים להעיד לאמנה אלו שבגדים לבשם בכהי הבעל
 משום דאין האנשים רגילין להסתכל בגדיו הנשים והביאה ראיס
 מהא דאמרי' ג' נאמנים על הבכור הוה לאלתר. הו קמן דבמילי
 ללא רגילי האנשים למודע מהמנין לנשים אפי' לאפוקי ממונא כי
 הוה בגדיו חלומי. ונראה דבמקומות בבב"ב של הנשים נמי אין
 האנשים רגילים לידע איזה מקומות של אשה זו ואיזה של זו. ונראה
 להביא ראיס עלה דמהמנין לנשים כס"ג מהא דאמרין בפ"ק דב"ק
 סיפא אילעריכא ליה בני חורין למעוטי עבדים בני ברים למעוטי
 נכרים שפסולים לעדות על הניזקין וקאמר חס וזריכא דאי
 אשמינין עבדים משום דאין להם חיים ואי אשמינין נכרים משום
 דלא שייכי במאות וכחב רמב"ם בס'. גזיקין פ"ח וז"ל אין הניזקין
 משתלמא אלא בעדות ברורה שלא תאמר הויל ואין מניין בלחיות
 סוכים ובנפשות הבקר אלא העבדים והרועים יהיו נאמנים אס
 אס יעידו שהבטחה זו הויה אה זו וכן אס יעידו קטנים או
 נשים שאדם זה חבל בזו או בשאר גזיקין נאעין לכו עכ"ל. דנראה
 דבריו של רמב"ם שרואה לתת טעם למא סו"הו לגבי גזיקין להו"א
 עבדים ונכרים מכלל עדות עפי מכל הסודר כולה דמילתא דפשיטא
 היא דפסולין לעדות ואהא יסיב טעמא דס"ד דנסימנינו משום
 דאין מניין שם אלא הן ועדיין כ"ה דוקא הכי משום דלית לכו
 חיים או לאו בני מלוא יניחו אכל נשים וקטנים דאיהו כהו הוי
 חרי נכשרו לכו דהרבה פעמים נמי אין עדים נכשרים מניין גבי
 חבלות גזיקין קמ"ל רמב"ם דבעינין עדות ברורה כן נראה לפרש
 דעה הרמב"ם והא"ג דאשירי מפרש הוה חרי טעמי אחריו
 אמאי לריך לפרש שהנא גבי גזיקין עפי לעבדים ונכרים פסולי
 לעדות מ"מ איה לן למימר דלא פליגי אטעמא דרמב"ם דמר אמר
 טעמא ומדאמר טעמא דכחב אויסו גופא בפ' הפרה אהי פרוסיס
 דפרשו הגאוים אהא דקאמרין מקקין לחובע תחילס. והשתא כיון
 דשמעינן מן הסו"ה דסברא לומר דכל היכי דפסולים שכיחי עפי מן
 הכשרים יש להקשר הפסולים אע"ג דמסיק הסו"ה דלא נכשרינאו
 איה למימר סג"מ גבי גזיקין משום דאי סימניכו א"כ לא שניק
 חיי לכל ברים דכל חשוד גזין ישיכר עבדים או נכרים או יפסח נשים

הסו"ה הוה דריש פ' בן סורר ומורה דאין קרובי האם יורשים
 אפי' סיבא דליכא קרובי האב מה בכך מ"מ מיקרי עפי ראוי הוה
 לירשו והסו"ה שלא בקדושה דליכא מ"ד דרית ליה לאבא וי"ל דיש
 לחלק דהסו"ה שלא בקדושה אע"ג דמדיון הורה פקע ירושתו מ"מ
 גו הוא ואשכחן בכל דוכתא האב מוריש לבנו ושייך ביה טעם
 הרמב"ם וסמ"ג שאם אהא אומר יקנה ממלא זה כאילו יורש את
 אביו אבל האם את בנה דבשום דוכתא לא אשכחן ירושה מלד האם
 אין זה נראה כאלו יורש את בנה והכל יודעים שבמתנת שכ"מ הוה
 נוטלס ומס"ט נמי לא דיינין שבון במתנתו ללד ירושה הויל הוה
 וראוי לירשו כדפי' האלפס דסיונו ס"ט ללא מהני מתנת שכ"מ
 ברואי לירשו כדלעיל דהוה סברא שייכא דוקא לגבי אבא כבב"ב
 דאשכחן בכל דוכתא דמורית ליה אבל גבי אה ובנה דשכיחי טובא
 דקרובי האב מרחוק יורשין כל הממון והאם וקרוביה מהחולקין
 וסולקין ריקס ולכן לא טעו ביה אינשי וכו' כנר הנתן לאיג' דעלמא
 דפליגי בה רבנן דלעיל וביון דלא ידעינן כמאן הלכתא דינא
 דחולקין דהכי פסק רב אלפס ור"ח פ' המפקיד דתיק"ו דממון
 חולקין והא"ג דאשירי וכן ור"ח פ' פליגי הסו"ה וכתבו דלא קי"ל כסומטוס
 אלא כרבנן וסמ"ג וסמ"ג פ' גט פשוט פסק נמי דכל חיקו
 שבחלמוד לא חולקין אלא סמ"ג אע"ג דאיכו פסק כסומטוס סיונו
 משום דלא חפיש חד מנייכו אבל הוה דלא חפשי לא זה ולא זה
 כנ"ד שבבית עומד בחזקה זה כמו בחזקה זה מורדו דחולקין וסיפירס"י
 כהדיא פ' חולקין כהדיא דספק ובני יבם דמשום דלא מוחזק כל חד מנייכו
 חולקין וכתבו הסוספת שם דהוה חולקין אפי' לרבנן דסומטוס
 משום דליכא סמויא מחזירווכן פ' חזקה הבתים גבי הוה ארבה
 פריך תלמודא עלה מהמחליף פרה בחמור ומקשים החוספות שם
 מאי פריך מהסו"ה מתני' דאחיה שלא כלהתא דכסומטוס אחיה
 ולא כרבנן. ומתירי' דהיכא דלא חפשי לא זה ולא זה אפי' רבנן
 מורדו ורזיחי לומר דכל הוי דחולקין סיונו משום דספקא ממס
 יניכו אבל ספקא דפלוגתא דרבנן אי לא חפשי לא זה ולא זה
 איה לן למימר כל דאליס גבר והכי אמרינן כהדיא פ' הנוקין גבי
 נכרה עילאי ותחאי וסעמא דלא תאמר הלכתא לא כמר ולא כמר
 כל דאליס גבר וכן פסק מור"ם פ"ק דב"ב כהא דר"ה הסוספין
 להכריח את ראובן ליקח את חלקו במערב ומסיק טיון דהיכא פליגתא
 דרבנן רש"י ור"ה כל דאליס גבר וס"ג משמע במרדכי פ'
 סמוכר את הבית אס בן לריכין לחלק בין ספיקא דדינא שהוה
 משום פלוגתא דרבנן ובין ספיקא דדינא משום דקאי בחיקו דהסו"ה
 כתבו רבנן דחולקין. אמנם מן הטעם שפירש רש"ב פ' חזקה
 הבתים אהי ארבה דמשני תלמודא טיון דהיכא למיקם עלה
 דמלתא לכן פסקין כל דאליס גבר דשמא יבואו עדים ויעידו של
 מי הוא ומלא דברי ב"ד שבזרים ונכשרים נמה שפסקו כבד חלוקה
 או שודא לכן אין ב"ד נכנסין בדבר ולכן כל דאליס גבר עכ"ל.
 ומשמע אי לאו ה"ט הוי חלוקה עדיפא או שודא. ובנ"ד דפלוגתא
 דרבנן לא שייך ס"ט דמי יעיד לנו סהלכה כדבר פלוני או כדבר
 פלוני לכן בעינן למעבד חלוקה דשודא לא עבדינן אלא בר"ג בדורו
 וגם דוקא בדוכתא דפסק תלמודא כהדיא שודא וס"ג פסק במרדכי
 פ' מי שסיס נשו מתשובת מור"ם ור"ח לריכין ליישב הסו"ה דפ'

ל' [תרומת הרשן ח"א]

תשובה יראה לכאורה לפסול הוא להעיד דכתיב רמב"ם
 בבלטות עדות וז"ל ודברים האלו אינם תלויין אלא
 בדעת הדיינים וזו"ש כוונתו שיבין בעיקר המשפט וידע דבר
 הגורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא שיש לזה העד זד
 הים בעולם בעדות זו אפילו בדרך רחוקה ונפלאה ה"ז לא יעיד
 עכ"ל. מלשון זה משמע שיש לפסול את לוי להעיד שהרי לפנינו זד
 הים"ם שאינו בדרך רחוקה ונפלאה שאפשר לבא ללוי אם יזכר
 ראובן בדיון זה. אמנם פ' חוקת הכתובים לא משמע הכי דפריך
 החם אי דליה ליה ארעא מאי ר"מ. פירוש ואמאי חשיב נוגע
 בעדות ומקשים עלה הסוס' נימא דנ"מ דאם יתעשר יפטר ומתחילין
 דשמא בשביל כך אין לפסלו כיון דהשתא לא מרזיח מידי. ובא"ז
 גדול כתב האי שמיא בשם רשב"ם וריב"א בפשיטות ולא בלשון
 שמא וז"ל מיימי בנסה"ם באשירי מא"ז פת"ס. הא קמן דכל
 סיכא דאין הסנייה מזומנת לו עכשיו אלא שיש לבטוח על הסתיד
 לבא בספק לא הפסל ובנ"ד נמי אינו אלא ספק הסתיד שאפי' אם
 זכר ראובן עדיין ספק הוא אם יתן לו כלום או שמא ירצה לחת
 לו דבר מועט שלא יקבל ממנו שהרי בדעתו תולה אין לפסלו.
 ומה שכתב הרמב"ם ששם יש לעד זד הדיים בעולם אפי' בדרך
 רחוקה ונפלאה אפשר ר"ל נמי שאוהו זד הוא מומן עכשיו לבא
 ובלי ספק ובדרך רחוקה היינו כהני מילי דפ' ח"ה כגון שמעיד
 שקרקע זו של ראובן הים כדי שיבא שמעון מלוה דראובן ויגבה
 אותו ויבא לוי מלוה דשמעון ויחזור ויגבה אותו משמעון והעד הים
 שמעיד הוא ערב של לוי ליכודם ואין ללוי מה לפרוע והים יכודם
 חובט מן הערב וזו היא הדיים מזומנת בדרך רחוקה אבל לעולם
 בשביל הדיים תלויים על הספק לעתיד לא תפסלו גם אין לפסלו
 מפני שהוא טוען ואנטלר של ראובן דכתב במדרכי פ' זה בורר
 בשם ריב"א דאפטרופא שמוניהו לעעון בפני ב"ד וידע עדות באותו
 ענין כשר להעיד. ונראה בנ"ד שיש לדון ע"ד כמו שכתב הרמב"ם
 שהדברים תלויים בעולם בינות דרין ואם נראה לדיינים ששם יזכר
 ראובן קרוב הדבר שיתן ללוי דבר חשוב לדעתו אז יש לפסול את לוי
 דחשיב הדיים מזומנת כה"ג. אבל אם יש ספק הראוי להסתפק
 בראובן אם יתן ללוי לפי ראינו ודעתו אין נראה לפסלו :

או קטנים שיטעו לו שהכירו או בסמת חכירו היוקו בק' מנס בכל
 יום אבל לעולם ימצא במילי אחרתי כגון בנדי אלמנות או מקומות
 בנסה"ג של נשים יש לנו לתפוס סברה החנא דיש להכשיר
 הססולים ולקך. אין לאלה לריכס ליפצע כלל נגד העד שהרי יש לה
 עדות כנגדה ואפילו אם היתה רחל מוחזקת במקומה ולא היה לה
 שום עד המסוייע לה היתה לאה מוליאם מידה בעדות שהי נשים
 כדפרישית אמנם אם היתה רחל מוחזקת וגם העד מסוייע לה מקיימין
 המקומות בידה. ואע"ג דא"ת ללאה שהי נשים מ"מ הוי כפלגא
 ופלגא ורתיח מפ' האשה שלום דמסוק כלשנא בחרת דר' נחמיה
 בעדות אשה שמה בעלה דשתי נשים וע"א פלגא ופלגא הוא אע"ג
 דהתם נמי נשים נאמנות להעיד מ"מ לא אולין בחר רוב דיעות
 הואיל וע"א כשר מעיד כנגדו ופוסק החם כלשנא בחרת וסכי טובח
 מן הירושלמי כדאיתא החם וגרסה דה"ס ר"ד. ואין נראה לחלק
 דשאני החם דהנשים אינן כשרים מן הדיון אלא משום דבעדות
 אשה הקילו דמפרש החם עמא אכל בני"ד דראוי משום דבעדות
 לנשים נימא דאולין בחר רוב דיעות אפי' נגד עד אחד כשר דהא
 קמן שתי נשים מפקי' מן המוחזק על פיסן בלתיכא עדות כנגדן
 משא"כ בע"א. מ"מ י"ל דכיון דהעד כשר מעיד שהוא יודע בודאי
 שהי מקומות של רחל הן ואנו נמי לא הכשרנו הנשים לנ"ד אלא
 משום דקלח אי אפשר בע"א ולקך מקילין בעדות זו ולא מעטם
 דמכתי עפי אם כן דמיא לעדות אשה וכוי פלגא ופלגא כי החם
 דהתם נמי אי אחת אשה אחת ואמרה מה ואחא עד כשר ואמר לא
 מה אין דכריה בעלים ע"פ הפ"א וע"פ שתי נשים דכריה בעלים
 אלמא אשכתן נמי דעדיפא אפי"ם הוי פלגא ופלגא :

שאלה דשן ראובן ושמעון דין יחד עבור ירושה אחת בא
 ראובן אל לוי לבקשו שיבא עומן שלו ונחרטה
 לוי ואמר לראובן אין ראוי לקלן לי שום שבר ממך אם תזכר ועמוד
 כך אם תרצה לחת לי איזה דבר תן. וע"פ הדברים האלה התחיל
 לוי לעעון עם שמעון ושל חילוק א' ביניהם שבו היה תלוי זכות
 וחובה ובה לוי להעיד זכות באותו חילוק ושמעון מיחה בו להעיד
 באמרו שהוא נוגע בעדות ממה הדברים דלעיל. דינא סיכי
 הוא כשר הוא להעיד או לאו :

תם ונשלם ספר תרומת הדשן בעודה

דברי המדפים הראשון משנת רע"ט לפ"ק

שבת וסודים לארון המזיאות. אשר אמר וזושהינו וסניענו להשלמת זה הסבור הנאה הנודע בישראל וביבואם שמו יצומת הדשן. כי
 מספר תשובותיו דש"ן. וסם דשנים ורעננים. בנוים על שורש התלמוד ויסוד הפלפול. סימי ועוקר הדיים. כל בר שכל
 ימצא עם חנינה כי נחא ישראל"ל לא ישקר וכל דבריו נערכים ומסוללים שקולים כבף הדרך ובמאזני המשפט איש אלמים מורא הוא מסר"ד
איסורין זל"ס. ומכתיבת ידו יוכר ויודע טבע מהלכו ובו ימצא כל איש לעדן את נפשו. ונתפלל לאל יתברך שמו ויתרומם
 לעד ולנחל נחמים. כי כאשר זכינו להשלמת זה הספר הנכבד כן זכרם להדפיס עוד כהנה וכהנה והיחס השלמת החיבור האזה
 יוס' ו' י"ד חייב עט"ר לפ"ק מאלף הששי ואני שפל המליב בעמוס התלחות קטן שנתלמידים שמתי עיני על המלאכה לעשותה כהונן
 ולהסיר משול ועשויות כפי האפשרי כאשר חשיג קולר עכלי ומועט השגתי. אלס הם דכרי בן דוד חיח מאיר סמדפיס במלאת
 ובבית דינאל בומידיג"י פה ווייליאם :